

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

นายทศพร ไชมพัตร

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0550-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE FACTORS INFLUENCING SECOND-RUN MOVIE THEATRES BUSINESS
IN GREATER BANGKOK

Mr. Thosporn Kompat

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0550-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงพยาบาลนครชั้นสองในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล
โดย	นายทศพร ไชมพัตร
สาขาวิชา	การสื่อสารมวลชน
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ปัทมาดี จารุวรรณ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทศพร โขมพัตร: ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (THE FACTORS INFLUENCING SECOND-RUN MOVIE THEATRES BUSINESS IN GREATER BANGKOK) อ.ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกาเยะ, 250 หน้า. ISBN 974-17-0550-6

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจและการปรับตัวของธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยเป็นการศึกษาเฉพาะโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ยังเปิดดำเนินธุรกิจอยู่ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2542-2543 วิธีการวิจัยที่ใช้คือ การสัมภาษณ์เจาะลึกแหล่งข้อมูลประเภทบุคคลและการศึกษาแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า โรงภาพยนตร์ชั้นสองได้ลดจำนวนลงเป็นอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต ด้านสภาพการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สามารถแบ่งโรงภาพยนตร์ชั้นสองตามลักษณะภาพยนตร์ที่ฉายได้เป็นสองลักษณะคือ โรงภาพยนตร์ที่ฉาย ภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง และโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งผิดกฎหมาย เพราะไม่ได้ผ่านการอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ โรงในลักษณะที่สองเป็นการปรับตัวลักษณะหนึ่งของผู้ประกอบการ

ในด้านปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจคือ ปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ โครงสร้างองค์กร นโยบาย การตลาด ค่าใช้จ่าย และเทคโนโลยีภายในองค์กร, ปัจจัยการเผยแพร่ ได้แก่ สายหนัง และผู้จัดวางโปรแกรมภาพยนตร์, และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม กฎหมาย เศรษฐกิจ คู่แข่งขัน เทคโนโลยีจากภายนอก ผู้ชม ภาพยนตร์ และสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัจจัยที่สร้างผลกระทบที่ทำให้การดำเนินธุรกิจนี้ประสบปัญหาและลดจำนวนลงเรื่อยๆ ผู้ประกอบการจึงต้องปรับตัวโดยใช้กลยุทธ์การหดตัว โดยตัดงบประมาณต่างๆ และตัดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อให้ธุรกิจที่เผชิญกับปัจจัยต่างๆ สามารถดำเนินต่อไปได้

ภาควิชาการสื่อสารมวลชน	ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2544	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4185079928 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD : SECOND-RUN MOVIE THEATRES / THAI FILM BUSINESS

THOSPORN KOMPAT: THE FACTORS INFLUENCING SECOND-RUN MOVIE THEATRES BUSINESS IN GREATER BANGKOK. THESIS ADVISOR: ASSOC.PROF.SIRICHAIR SIRIKAYA, Ph.D., 250 pp. ISBN 974-17-0550-6

The objective of this research is to study general condition and factors influencing business running and adjustment of second-run movie theatres in greater Bangkok. The research focuses only upon the second-run movie theatres operating during the year 1999-2000. Sources of information used for this research are in-depth interview with key informants and document studying.

The findings from this research are as follows : the number of second-run movie theatres in greater Bangkok is decreased dramatically compared to the past. About business running, these movie theatres can be divided into 2 groups as follows : movie theatres showing films from first-run cinemas and other group exhibiting movies concerning sex which is illegal and do not have permission from the Film Censorship Committee.

Factors influencing business running are internal factors (structure, policy, marketing strategies, expenses, and technology of the organization, distribution channel factors (sub-distribution and booker) and external factors (socio-cultural factor, legal factor, economic factor, rivals, external technology, audiences, movies, and mass media, especially newspaper. These factors mostly create negative influences causing this business to reduce in number ,so the operators have to adjust by using retrenchment strategy and cut down unimportant expenses in order to get through the crisis.

Department...Mass communication....Student's signature.....

Field of study...Mass communication...Advisor's signature.....

Academic year....2001.....Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกาเยะ ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ อุทิศเวลาให้ข้อเสนอแนะต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาตลอดมา ถ้าไม่มีอาจารย์คอยผลักดัน วิทยานิพนธ์นี้คงไม่สำเร็จ รองศาสตราจารย์ ดร. อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ที่คอยให้กำลังใจ ใต้ถามความคืบหน้าของงานอยู่เสมอ รวมทั้งมอบหมายงานอันเป็นประโยชน์ให้ รองศาสตราจารย์ ปัทมวดี จารูวร ที่ได้ช่วยชี้แนะให้เห็นข้อบกพร่องต่างๆ รองศาสตราจารย์ ดร.กนกศักดิ์ แก้วเทพ ที่ให้ความช่วยเหลือและมอบข้อคิดอันเป็นประโยชน์ คณาจารย์คณะนิเทศศาสตร์และอาจารย์ทุกๆ ท่านที่ได้สั่งสอนอบรมตลอดชีวิตที่ผ่านมา

ขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน โดยเฉพาะพี่ P.. อันเป็นจุดเริ่มต้นของงานชิ้นนี้ คุณลุงประเสริฐ ที่ผู้เขียนแวะเวียนไปหาและโทรศัพท์รบกวนเวลาของคุณลุงหลายครั้งครา คุณชาติชาย คุณชิต (สหมงคลฟิล์ม) คุณชัยวัฒน์ (ไฟว์สตาร์) คุณสุพจน์ (ซีทีบีวี) คุณปิ่น (ไฟว์สตาร์) และคนอื่นๆ ที่ไม่สามารถเอ่ยชื่อได้ทั้งหมด ซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านมากที่ได้สละเวลาให้ความรู้ต่างๆ แก่ผู้เขียน คุณโดม สุวงศ์, กองทะเบียนและกองควบคุมภาพยนตร์, กรมโยธาธิการและสำนักงานโยธาธิการจังหวัดต่างๆ พี่มิ่งคลและพี่มนฤดี ที่ช่วยเหลือและให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดและหอสมุดสถาบันต่างๆ โดยเฉพาะพี่บรรณารักษ์สุดสวยทั้ง 4 แห่งห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ คอยให้กำลังใจใต้ถามความคืบหน้าอยู่เสมอ รวมถึงพี่ๆ ที่ห้องคอมฯ เจ้าหน้าที่ภาควิชาการสื่อสารมวลชนและบัณฑิตศึกษา นิเทศฯ ทุกคน ที่ทำให้ทุกอย่างราบรื่น

ขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นทุกคน น้องเบ๊ น้องนก น้องป๊าก แสนน่ารัก พี่แอม พี่เบิ้ล (กับรูปถ่ายและวันส่งเล่มที่วุ่นวายที่สุด) พี่แอ้ พี่ปู (& พี่วิทย์) (ให้ยืมบ้านและเครื่องคอม) พี่เก๋ พี่ๆ ที่แสนดี หนึ่ง ดวง เพื่อนร่วมชมะตากรวม ทุกคนให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ โดยเฉพาะ หลิว เธอเหมือนนางฟ้า เสียสละทั้งเวลาเรียนและเวลาว่าง ตระเวนไปกันหลายแห่งเสมือนผู้ช่วยวิจัย ขอขอบคุณเพื่อนชั้นมัธยมปลายทุกคนที่ยังไม่ลืมกันและให้กำลังใจตลอดมา โดยเฉพาะเชิดพงษ์ ที่คอยใต้ถามความคืบหน้าทุกๆ ปี จนเชิดจะได้ ป.โท ใบที่สองแล้ว ต้อง-วีระยุทธ ที่วนเวียนเจอกันอยู่ 12 ปีแล้ว เพื่อนๆ ที่อักษรฯ ที่ผู้เขียนยังระลึกถึงอยู่เสมอ โดยเฉพาะทีม ที่มาเรียนต่อด้วยกันที่นี่อีก ป้ากับพี่หนู่ย และสมาชิกในบ้านที่กรุงเทพฯ ทั้งปัจจุบันไปจนถึงอดีตที่เอื้อเฟื้อตลอดมา...มิ่งค์ แก้ม อ้อย (ที่ช่วยกันตรวจสอบและเรียงหน้าจนมันไปตามๆ กัน) อ้ม เอ้ ไช้กฤษฯ รวมถึงเจ้าของบ้าน...ยายม่วย กุ๋ไซ น้ำแป้ว น้ำอ้อ กุ๋ขาว น้ำแดง ที่ให้อาศัยมาเกินครึ่งชีวิต

ขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ที่ "ผู้หญิง"รายปักษ์ ในช่วงปี 2543 ที่ให้ประสบการณ์ทำงานแสนประทับใจ โดยเฉพาะ คุณอันและคุณเอก ผู้ให้โอกาสในการทำงานและต่อทูนในการดำเนินชีวิต พี่น้อง บก.แสนดี และพี่ปิ๊ก พี่สาวแสนน่ารัก คอยส่งความช่วยเหลือและกำลังใจไม่เคยขาด แม้กระทั่งหาคนมาให้สัมภาษณ์

กราบแทบเท้าแม่และพ่อ รวมทั้งพี่สาวทั้งสอง ที่ให้ทั้งกำลังใจทรัพย์และกำลังใจ โดยไม่ปริปากบ่น ดีใจที่ได้เกิดเป็นลูกพอกับแม่ และเป็นน้องของพี่ทั้งสอง เสียใจที่จบข้ามก

ถ้าวิทยานิพนธ์เล่มนี้พอจะมีความดีอยู่บ้าง ขอยกความดีทั้งหมดให้กับทุกท่านที่กล่าวถึงข้างต้น ส่วนข้อบกพร่องทั้งหมด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
1.5 ข้อเสนอแนะ.....	6
1.6 นิยามศัพท์.....	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานโรงพยาบาล.....	8
2.2 ทฤษฎีองค์การ.....	16
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับช่องทางการจัดจำหน่าย.....	17
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมขององค์กร.....	19
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์ขององค์กร.....	22
2.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	30
3.1 แหล่งข้อมูล.....	30
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
3.4 การนำเสนอข้อมูล.....	40

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 พัฒนาการของโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.....	42
4.1 พัฒนาการของโรงภาพยนตร์ในประเทศไทย.....	43
4.2 โรงภาพยนตร์แบ่งตามระดับ.....	49
4.3 โรงภาพยนตร์ชั้นสองในยุคต่างๆ.....	52
1) ยุคโรงเดี่ยว (พ.ศ. 2448-2526).....	53
1.1) ช่วงเริ่มต้นจนถึงช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ. 2448-2488).....	53
1.2) ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองถึงช่วงก่อนการขึ้นภาษีฟิล์ม (พ.ศ. 2489-2519).....	59
1.3) ช่วงรัฐบาลขึ้นภาษีฟิล์มจนถึงช่วงก่อนการเกิดโรงภาพยนตร์มินิเธียเตอร์ (ปี พ.ศ. 2520-2526).....	82
2) ยุคมินิเธียเตอร์ (พ.ศ. 2527-2536).....	98
3) ยุคมัลติเพล็กซ์ (พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา).....	111
บทที่ 5 ธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.....	120
5.1 สภาพการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.....	120
5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.....	164
5.3 การปรับตัวของธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.....	199
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะ.....	208
รายการอ้างอิง.....	217
ภาคผนวก.....	223
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	250

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1.1 จำนวนและที่นั่งโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งและชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล (พ.ศ. 2512, 2518, 2538, 2543).....	3
ตารางที่ 1.2 จำนวนโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในปี พ.ศ.2543.....	5
ตารางที่ 4.1 คุณสมบัติของโรงภาพยนตร์ในแต่ละยุค.....	44
ตารางที่ 4.2 จำนวนและที่นั่งของโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งและโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (พ.ศ. 2512, 2514, 2517, 2518).....	67
ตารางที่ 4.3 จำนวนภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณา (เซ็นเซอร์) ของเจ้าหน้าที่ ควบคุมภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2505-2519.....	72-73
ตารางที่ 4.4 จำนวนภาพยนตร์ที่ผ่านการพิจารณา (เซ็นเซอร์) ของเจ้าหน้าที่ควบคุม ภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2520-2525.....	86
ตารางที่ 4.5 แสดงร้อยละของครัวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์ (ปี พ.ศ. 2517-2528).....	88
ตารางที่ 4.6 จำนวนรายและพื้นที่โรงภาพยนตร์ที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกสร้างอาคาร (พ.ศ.2522-2528).....	89
ตารางที่ 4.7 จำนวนภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณา (เซ็นเซอร์) ของเจ้าหน้าที่ควบคุม ภาพยนตร์ (พ.ศ. 2530-2536).....	103
ตารางที่ 4.8 มูลค่าตลาดรวมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ในประเทศไทย.....	112
ตารางที่ 4.9 จำนวนภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณา (เซ็นเซอร์) ของเจ้าหน้าที่ควบคุม ภาพยนตร์ (ปี พ.ศ. 2536-3541).....	113
ตารางที่ 5.1 บริษัทผู้ผลิต/ผู้จัดจำหน่าย และจำนวนภาพยนตร์ที่จัดฉายในโรงภาพยนตร์ ชั้นสองโดยจัดฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง.....	154
ตารางที่ 5.2 การเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป ปี พ.ศ. 2539-2543.....	185

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
ภาพที่ 2.1 แผนผังการจัดองค์กรโรงพยาบาลนคร.....	11
ภาพที่ 2.2 ช่องทางการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ของโรงพยาบาลนครชั้นสอง.....	18
ภาพที่ 5.1 โครงสร้างธุรกิจโรงพยาบาลนครชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล.....	127
ภาพที่ 5.2 โครงสร้างการบริหารงานของเครือโรงพยาบาลนครชั้นสองของบริษัทนคร หลวง.....	133
ภาพที่ 5.3 โครงสร้างการบริหารงานของเครือโรงพยาบาลนครชั้นสอง ก. เอเชียเตอร์ (ชื่อสมมุติ)	141
ภาพที่ 5.4 โครงสร้างการบริหารงานของโรงพยาบาลนครชั้นสองของเครือโรง ข. รามา (ชื่อ สมมุติ).....	145
ภาพที่ 5.5 โครงสร้างการบริหารงานของโรงพยาบาลนครชั้นสองของเครือโรง ซี ซีเนมา (ชื่อ สมมุติ).....	148

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ธุรกิจภาพยนตร์มีช่องทางหลายชั้นหลายขั้นตอนในการหารายได้ การเผยแพร่ภาพยนตร์ออกสู่ผู้ชมมักจะเริ่มที่โรงภาพยนตร์เป็นลำดับแรก ก่อนจะเผยแพร่ไปสู่สื่ออื่นๆ ต่อไป ไม่ว่าจะเป็นเคเบิลทีวี วิดีโอ วีซีดี หรือโทรทัศน์ ส่วนโรงภาพยนตร์นั้นมีหลากหลายรูปแบบ หลากหลายราคาแตกต่างกันไป ตามลักษณะการฉาย สภาพของโรงและการบริการ รายได้หลักของโรงภาพยนตร์คือ ค่าเข้าชม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วงจรของธุรกิจสามารถดำเนินได้ต่อไป วิศวกร พูลวรลักษณ์ และ ทศนีย์ จันทร (2532) ให้ความหมายของโรงภาพยนตร์ไว้ว่า

โรงภาพยนตร์เป็นศูนย์หรือแหล่งที่ใช้เผยแพร่ฉายภาพยนตร์แก่สาธารณชน เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจคลายความเครียดในชีวิตประจำวัน อีกทั้งเป็นแหล่งศึกษาเพื่อเข้าใจโลก และชีวิตในแง่มุมที่แตกต่างออกไป รวมความบันเทิงที่มีราคาถูก และเป็นแหล่งซึมซับความงามทางศิลปะแขนงต่างๆ

จากความหมายข้างต้น นอกจากจะสะท้อนให้เห็นความสำคัญของโรงภาพยนตร์ในฐานะที่เป็นช่องทางสำคัญสำหรับภาพยนตร์ที่เป็นทั้งสื่อมวลชนและศิลปะแขนงหนึ่งในการเข้าถึงผู้รับแล้ว ยังจะเห็นลักษณะทางธุรกิจที่โรงภาพยนตร์ทำหน้าที่เหมือนตลาดขายสินค้า คือขายภาพยนตร์เพื่อแลกกับค่าเข้าชม อันจะนำรายได้เข้าสู่ผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์เองและผู้ผลิตภาพยนตร์ด้วย

ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลซึ่งเป็นตลาดใหญ่สำหรับธุรกิจภาพยนตร์ โรงภาพยนตร์นั้น สามารถแบ่งโรงภาพยนตร์ได้เป็น 2 ระดับ คือ โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง และ โรงภาพยนตร์ชั้นสอง โดย วิศวกร พูลวรลักษณ์ และ ทศนีย์ จันทร (อ้างแล้ว) ได้ให้ความหมายไว้ว่า

โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง คือ โรงภาพยนตร์ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในย่านชุมชน ศูนย์การค้า หรืออยู่ใจกลางเมือง เป็นโรงที่ฉายภาพยนตร์เรื่องเดียว และเข้าฉายครั้งแรก (first-run) มีการจัดฉายเป็นรอบ ส่วนมากมีความพิถีพิถันในเรื่องการจัดระบบเทคนิค แสง สี เสียง

โรงภาพยนตร์ชั้นสอง คือ โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่ออกจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งแล้ว โดยฉาย 2 เรื่องควบ การฉายไม่ค่อยมีเงื่อนไขจำกัดเรื่องเวลา คือในวันธรรมดาฉายตั้งแต่เวลา 11.00 น. ถึงเวลา 24.00 น. ส่วนวันหยุดราชการฉายตั้งแต่เวลา 9.00 น.ถึงเวลา

24.00 น. ผู้ชมจะเข้าชมเมื่อไรก็ได้ นั่งตรงไหนก็ได้ โรงภาพยนตร์ชั้นสองนิยมสร้างอยู่ใกล้ตลาด และมีอยู่มากบริเวณชานเมือง เพื่อรองรับกลุ่มเป้าหมายระดับล่าง เขตทำเลชัยภูมิหลักในการวาง ภาพยนตร์โรงภาพยนตร์ชั้นสอง ได้แก่ ย่านสะพานควาย วงเวียนใหญ่และพระโขนง เนื่องจากเป็น เขตที่มีจำนวนประชากรและกำลังซื้อจำนวนมาก

โรงภาพยนตร์ชั้นสองมีบทบาทเป็นอย่างมากในอดีต สังกัดได้จากจำนวนโรงซึ่ง มีมากกว่าโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง เช่น ในปี พ.ศ. 2512 (การสนเทศ, กรม, 2515) มีโรงภาพยนตร์ชั้น หนึ่งรวม 30 โรง ขณะที่โรงภาพยนตร์ชั้นสอง รวมในเขตจังหวัดนนทบุรี สมุทรปราการและ ปทุมธานีด้วย มีโรงจำนวน 36 โรง

ขณะที่ปี พ.ศ. 2517 พบว่ามีโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง 37 โรง โรงภาพยนตร์ชั้นสอง กลับเพิ่มขึ้นด้วยจำนวนมากกว่า โดยมีจำนวนทั้งหมด 60 โรง (ศิริชัย ศิริกายะ, 2531) สะท้อนให้ เห็นความก้าวหน้าของธุรกิจนี้ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในยุคที่กรุงเทพมหานครกำลังขยายตัวตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับต่างๆ ซึ่งในฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) มีนโยบายย้ายโรง งานอุตสาหกรรมออกจากกรุงเทพฯ ไปยังส่วนภูมิภาค จากนั้นบริเวณย่านอุตสาหกรรมหนาแน่น ในเขตกรุงเทพฯ ชั้นใน ก็ขยายตัวออกสู่ชานเมืองรอบนอก มีนักธุรกิจลงทุนสร้างที่อยู่อาศัย ควบคู่ ไปกับตลาดและโรงภาพยนตร์ เพื่อดึงดูดให้คนเข้ามาพักอาศัย ความบันเทิงในสมัยอดีตซึ่งมีอยู่ ไม่มาก ทำให้โรงภาพยนตร์ชั้นสองได้ถูกค่าเป็นจำนวนมาก และเกิดการขยายตัวเพิ่มจำนวนโรง เพื่อรองรับจำนวนลูกค้าที่เพิ่มขึ้นนั่นเอง

หลักฐานสำคัญที่สุดที่สะท้อนให้เห็นความเจริญเติบโตถึงขีดสุดของธุรกิจประเภท นี้ก็คือ การเกิดโรงภาพยนตร์ พระโขนงเกียรติ ในปี พ.ศ. 2514 ซึ่งมีจำนวนที่นั่งถึง 3,100 ที่นั่ง เป็นโรงที่มีจำนวนที่นั่งมากที่สุดในประเทศไทย แม้กระทั่งโรงชั้นหนึ่งขนาดใหญ่ที่สุดยังมีที่นั่งไม่ถึง 2,000 ที่นั่ง

เมื่อพิจารณาถึงสถิติจำนวนโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งและชั้นสองที่มีการบันทึกไว้ใน แต่ละยุคจนถึงปัจจุบันเปรียบเทียบกัน จะพบทั้งความรุ่งเรืองและความเสื่อมลงของธุรกิจโรง ภาพยนตร์ชั้นสองได้อย่างชัดเจน

ตารางที่ 1.1 จำนวนและที่นั่งโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งและโรงภาพยนตร์ชั้นสอง
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (พ.ศ. 2512, 2518, 2538, 2543)

ปี พ.ศ.	จำนวนและที่นั่งของ โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง		จำนวนและที่นั่งของ โรงภาพยนตร์ชั้นสอง		รวม	
	2512	30	35,458	36	35,025	66
2518	37	37,507	60	58,602	97	96,109
2538	189	56,423	61	43,699	250	100,122
2543	232	64,322	37	31,891	269	96,213

ที่มา : 2512 กรมการสนเทศ (2515),
2518 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2520),
2538 อาริยา พงศ์เพียรไพโรจน์ (2540),
2543 (31 ธันวาคม 2543) กรมโยธาธิการ, สำนักงานโยธาธิการจังหวัดสมุทรปราการ,
สำนักงานโยธาธิการจังหวัดนนทบุรี และสำนักงานโยธาธิการจังหวัดปทุมธานี

นอกจากนั้น โรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลหลายโรง
ยังหันเหไปฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งองค์ประกอบหลักที่สำคัญของภาพยนตร์ใน
แนวนี้คือ ต้องมีฉากผู้หญิงเปลือย แสดงสัดส่วนของร่างกายอย่างเด่นชัด หรือจากการร่วมเพศที่
เน้นการกระตุ้นอารมณ์ทางเพศมากกว่าคุณค่าทางศิลปะ โดยตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษที่ 2510
เกิดกรณีอื้อฉาวขึ้นจากการเข้าจับกุมโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ฉายภาพยนตร์ซึ่งไม่ผ่านการพิจารณา
จากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์หรือกองเซ็นเซอร์มาก่อน

ก่อนที่โรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศจะแพร่หลายในช่วงทศวรรษที่
2530 ซึ่งภาพยนตร์ที่นำมาฉายมักจะเป็นภาพยนตร์ที่ส่งให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์
ตรวจก่อน แต่มีการต่อเติมบางส่วนเข้าไปใหม่เมื่อมีการฉายจริง ซึ่งภาพยนตร์ไทยที่มีเนื้อหาเช่นนี้
ก็นิยมสร้างกันในช่วงเวลานี้ (พ.ศ. 2532-2535)

ส่วนช่วงต้นทศวรรษที่ 2540 อันเป็นช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ เป็นช่วงที่เกิดการ
เปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการฉายในโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ คือ เปลี่ยน
จากการใช้เครื่องฉายระบบฟิล์ม 35 มิลลิเมตร เป็นการฉายด้วยเครื่องโปรเจคเตอร์ แปรสัญญาณ
ภาพจากเครื่องเล่นวีซีดีหรือเครื่องเล่นวีดีโอเทป ฉายลงบนจอภาพยนตร์แทน

โรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองจึงมีสองความหมายตามรูปแบบภาพยন্ত্রที่ฉายไปโดยปริยาย ความหมายหนึ่งคือ โรงพยาบาลยন্ত্রที่ฉายภาพยন্ত্রที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง และอีกความหมายหนึ่งคือ โรงพยาบาลยন্ত্রที่ฉายภาพยন্ত্রที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

การที่จำนวนโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองลดลงไปเป็นจำนวนมาก และยังคงลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่อง และโรงพยาบาลยন্ত্রบางส่วนหันไปฉายภาพยন্ত্রที่ผิดกฎหมายและเป็นการฉายทุกโปรแกรม ไม่ใช่การฉายในลักษณะการแอบฉายเป็นบางโปรแกรมอย่างในอดีต สะท้อนให้เห็นความไม่มั่นคงของธุรกิจนี้ได้เป็นอย่างดี สมบุญ รุจิขจร และ วุฒิกกร สิ้นธุวาทีน (2540) วิเคราะห์ถึงยุคเสื่อมของโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองว่าสาเหตุเกิดจาก

1. ความไม่ทันสมัยของตัวโรงพยาบาลยন্ত্র ทั้งในด้านความสะดวกสบาย ความสะดวกในตัวโรง ซึ่งโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองส่วนใหญ่จะเป็นโรงขนาดใหญ่ในยุคเก่าที่ไม่มีการปรับปรุงมานาน
2. ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับโรงพยาบาลยন্ত্রสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นค่าน้ำ ค่าไฟและค่าแรงพนักงาน รวมถึงต้องฉายภาพยন্ত্রถึงสองเรื่องในรอบเดียวกัน ทำให้มีค่าใช้จ่ายต่อรอบเพิ่มขึ้น ขณะที่รายได้เข้ามามีไม่มากนัก
3. ภาพยন্ত্রที่ออกมาบ่อนโรงมีไม่มากเมื่อเทียบกับสมัยก่อน โดยเฉพาะภาพยন্ত্রไทยและภาพยন্ত্রจีนซึ่งเป็นจุดขายหลัก ขณะที่ภาพยন্ত্রฝรั่งชื่อดังจากบริษัทใหญ่ๆ จากอเมริกา จะบ่อนให้กับโรงภาพยন্ত্রที่เป็นสายหนังของตนเป็นหลัก ทำให้โรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองอิสระต่างๆ ไม่มีภาพยন্ত্রฟอร์มดีๆ เข้ามาบ่อนให้
4. มาตรฐานการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นและรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปของคนดู ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่จะไม่มีเวลามานั่งดูภาพยন্ত্রได้นานถึง 4-5 ชั่วโมง เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงาน ขณะที่ความนิยมละครโทรทัศน์มีผลทำให้กลุ่มลูกค้าที่เป็นพ่อค้าแม่ค้าซึ่งเคยเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่ง พากันหันมาดูละครแทนการเข้าโรงภาพยন্ত্রรอบค่ำ
5. การเปลี่ยนผู้บริหารจากรุ่นพ่อลงมาสู่รุ่นลูก ซึ่งเป็นนักธุรกิจรุ่นใหม่ไฟแรง กล้าคิดกล้าตัดสินใจ ต่างจากผู้บริหารรุ่นเก่าที่ค่อนข้างหวออนุรักษ์นิยม ลูกหลานของพวกที่เคยทำโรงภาพยন্ত্রชั้นสองต่างหันไปทำโรงภาพยন্ত্রสมัยใหม่ซึ่งเป็นโรงภาพยন্ত্রชั้นหนึ่งทั้งหมด โรงชั้นสองที่ยังทำกันอยู่ก็เพื่อรอโอกาสที่จะขายที่ดินออกไป

ตารางที่ 1.2 จำนวนโรงพยาบาลยंत्रชั้นสองในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในปี พ.ศ. 2543

(ณ 31 ธันวาคม)

จำนวนโรงที่ฉายภาพยंत्रที่มาจาก โรงชั้นหนึ่ง	จำนวนโรงภาพยंत्रที่ฉาย ภาพยंत्रที่เน้นเนื้อหาทางเพศ	รวม
19	18	37

จากตารางที่ 1.1 ที่แสดงจำนวนโรงและจำนวนที่นั่งในแต่ละยุค และตารางที่ 1.2 ที่แสดงให้เห็นประเภทภาพยंत्रที่ฉายในโรงภาพยंत्रชั้นสอง ซึ่งเกิดขึ้นอยู่ในยุคนี้ สะท้อนให้เห็นแนวโน้มที่ ชัดเจนของโรงประเภทนี้ได้เป็นอย่างดี

ผู้เขียนสนใจว่า ด้วยตัวเลขจำนวนโรงภาพยंत्रชั้นสองที่ลดลงในช่วง พ.ศ. 2538 ถึงปัจจุบัน (ธันวาคม พ.ศ. 2543) จาก 61 โรงเหลือเพียงแค่ 37 โรง สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของธุรกิจนี้ได้ ด้วยความเก่าแก่ของตัวองค์กรเองที่ยากแก่การปรับปรุง นอกจากบางส่วนได้เปลี่ยนตัวสินค้า คือ ภาพยंत्र มาฉายภาพยंत्रที่มีลักษณะคาบเกี่ยวระหว่างสินค้าถูกกฎหมายกับสินค้าผิดกฎหมาย แต่สามารถทำรายได้ได้ดีกว่าสำหรับบางโรง ยังมีปัจจัยอะไรอีกที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจนี้บ้าง และธุรกิจประเภทนี้มีการปรับตัวอย่างไร โดยเฉพาะปัจจุบันซึ่งอยู่ในช่วงสภาวะหลังวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 เพื่อที่จะทำให้โรงภาพยंत्रเหล่านี้อยู่รอดได้

ผู้เขียนได้พยายามอธิบายถึงสภาพทั่วไปของลักษณะธุรกิจประเภทนี้ โดยเฉพาะการดำเนินธุรกิจโรงภาพยंत्रประเภทนี้ในปัจจุบัน (ในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543) เพื่อชี้ให้เห็นลักษณะการดำเนินงาน รูปแบบเฉพาะที่ไม่เหมือนธุรกิจประเภทอื่น และนำเสนอถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจประเภทนี้ รวมทั้งการปรับตัวของธุรกิจประเภทนี้ อันเกิดจากปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานเหล่านั้นนั่นเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบถึงสภาพทั่วไปของธุรกิจโรงภาพยंत्रชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยंत्रชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
3. เพื่อเข้าใจกลยุทธ์ในการปรับตัวของธุรกิจโรงภาพยंत्रชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ขอบเขตของการวิจัย

เป็นการศึกษาเฉพาะโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ยังเปิดดำเนินธุรกิจอยู่ในช่วงเวลาที่ศึกษา คือ ระหว่างปี พ.ศ. 2542-2543

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” นั้น ประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนโรงภาพยนตร์ชั้นสองทั้งหมดเป็นโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศซึ่งคาบเกี่ยวระหว่างสินค้าถูกกฎหมายและสินค้าผิดกฎหมาย ทำให้ไม่สามารถอ้างชื่อจริงของผู้ให้ข้อมูลและผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดที่อยู่ในเครือข่ายของธุรกิจส่วนนี้ รวมทั้งชื่อของโรงภาพยนตร์และบริษัทของผู้ให้ข้อมูลด้วย

ข้อสันนิษฐาน

1. โรงภาพยนตร์ชั้นสองต้องเผชิญกับปัจจัยที่เป็นปัจจัยแวดล้อมทั้งปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ นโยบายในการทำธุรกิจ ปัจจัยด้านการเผยแพร่ ได้แก่ สายหนัง และระดับปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสังคม ผู้ชม และประเภทภาพยนตร์ที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กร
2. โรงภาพยนตร์ชั้นสองในปัจจุบันมีการปรับตัวโดยใช้กลยุทธ์การหดตัว

นิยามศัพท์

ปัจจัย หมายถึง องค์ประกอบหรือสิ่งต่างๆ ที่มีบทบาท อิทธิพลและมีผลต่อธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสอง

การดำเนินธุรกิจ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจและการพาณิชย์ที่มีเป้าหมายทางด้านกำไรในการจัดหาสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองผู้บริโภค

โรงภาพยนตร์ชั้นสอง หมายถึง

- 1) โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่ออกจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งแล้ว โดยฉาย 2 เรื่องควบขึ้นไปในแต่ละโปรแกรมการฉาย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยผู้ชมส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ชมตลาดล่าง
- 2) โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ เป็นภาพยนตร์ที่มีภาพแสดงสัดส่วนของนักแสดงหญิง หรือมีฉากการร่วมเพศ ซึ่งมักกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ มากกว่าจะ

แสดงศิลปะของภาพยนตร์ จึงมักเป็นภาพยนตร์ที่ผิดกฎหมาย ไม่ได้ผ่านการอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์หรือกองเซ็นเซอร์มาอย่างถูกต้อง โดยฉาย 2 เรื่องควบขึ้นไปในแต่ละโปรแกรมการฉาย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยผู้ชมส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ชมตลาดล่าง

กลุ่มผู้ชมตลาดล่าง หมายถึง ผู้ชมที่มีรายได้น้อย มักประกอบอาชีพใช้แรงงาน และส่วนใหญ่เป็นชาวต่างจังหวัดที่อพยพมาประกอบอาชีพต่างๆ ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

กลยุทธ์ หมายถึง วิธีหรือแผนในปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด เพื่อให้เกิดผลที่เป็นข้อได้เปรียบ และสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งหรือหลายๆ วัตถุประสงค์พร้อมกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงลักษณะการดำเนินงานธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบัน (ช่วงปี พ.ศ. 2542-2543)
2. ได้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในปัจจุบัน (ช่วงปี พ.ศ. 2542-2543)
3. ได้ทราบกลยุทธ์ในการปรับตัวของธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในปัจจุบัน (ช่วงปี พ.ศ. 2542-2543)
4. เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาของสื่อมวลชนและสถาบันการศึกษาทุกแห่ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงพยาบาลขั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” มีดังต่อไปนี้คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานโรงพยาบาล
2. ทฤษฎีองค์กร
3. แนวคิดเกี่ยวกับช่องทางการจัดจำหน่ายภาพยนต์
4. แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมองค์กร
5. แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์องค์กร

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานโรงพยาบาล

วิสูตร พูลวรลักษณ์ และ ทศนีย์ จันท (2532) ได้แบ่งประเภทโรงพยาบาลเป็น 2 กลุ่ม คือ โรงพยาบาลเพื่อธุรกิจการค้าและโรงพยาบาลเพื่อเผยแพร่และส่งเสริมวัฒนธรรม

โรงพยาบาลเพื่อธุรกิจการค้า ได้แก่ โรงพยาบาลชั้นหนึ่ง โรงพยาบาลชั้นสอง โรงพยาบาลมินิเธียเตอร์ และโรงพยาบาลชั่วคราว

โรงพยาบาลเพื่อเผยแพร่และส่งเสริมวัฒนธรรม ได้แก่ โรงพยาบาลหรือห้องฉายภาพยนต์ของมูลนิธิ สมาคม สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ภาพยนต์

ลักษณะการบริหารงานโรงพยาบาล ได้แก่ การบริหารเครือโรงพยาบาล และการบริหารกิจการโรงพยาบาล

1.1 การบริหารเครือโรงพยาบาล เครือโรงพยาบาล คือ การรวมตัวของโรงพยาบาลต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของเจ้าของโรงพยาบาลหลายโรงพยาบาลรวมตัวกันเป็นกลุ่มเดียวกัน โดยมีข้อผูกพันสัญญาะหว่างกัน หรือเกิดจากเจ้าของโรงพยาบาลคนเดียวแต่มีโรงพยาบาลหลายโรง จุดมุ่งหมายของการเป็นเครือโรงพยาบาลก็เพื่อสร้างอำนาจต่อรองในการเลือกภาพยนต์เข้าฉาย และการวางโปรแกรมฉายภาพยนต์ที่ทางเครือเป็นผู้สร้างหรือจัดจำหน่ายเอง

สาเหตุในการเกิดระบบเครือข่ายโรงภาพยนตร์ คือ

-เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มผู้สร้างภาพยนตร์ไทยเมื่อเผชิญกับปัญหาการถูกแย่งโรงจากภาพยนตร์ต่างประเทศ จึงต้องหาโรงเป็นของตัวเอง เพื่อเป็นช่องทางในการนำภาพยนตร์เข้าฉาย

-เกิดจากการขยายตัวของเมืองและการเพิ่มจำนวนประชากรที่ทำให้โรงภาพยนตร์หลายแห่งซึ่งอยู่ห่างกันต้องร่วมมือกันฉายภาพยนตร์เรื่องเดียวกันพร้อมๆ กัน เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในจุดต่างๆ

-เกิดจากการเป็นเจ้าของโรงภาพยนตร์ที่มีโรงภาพยนตร์หลายโรงเป็นของตนเองรวมเป็นเครือข่ายโดยอัตโนมัติ เพื่อความสะดวกในการบริหารและอำนาจการต่อรองในการคัดเลือกภาพยนตร์เข้าฉาย

ข้อดีของการรวมตัวเป็นระบบเครือข่ายโรงภาพยนตร์

-ทำให้การสร้างภาพยนตร์หรือการจัดระบบการจัดซื้อ จัดจำหน่ายและช่องทางการฉายภาพยนตร์มีการรองรับซึ่งกันและกัน เครือข่ายจะช่วยทำให้ระบบการบริหารงานครบวงจร พึ่งพาตนเองได้และสามารถวางโปรแกรมการฉายภาพยนตร์

-ช่วยสร้างอำนาจการต่อรองในการเลือกภาพยนตร์เข้าฉาย ทำให้มีโอกาสคัดเลือกภาพยนตร์ที่ทางผู้สร้างหรือผู้จัดซื้อเสนอมาก่อน

-ทำให้โรงภาพยนตร์มีภาพยนตร์เข้าฉายอย่างต่อเนื่อง (กรณีที่เจ้าของโรงภาพยนตร์เข้ามาอยู่ในเครือที่ผู้บริหารเครือเป็นผู้ติดต่อ นำภาพยนตร์เข้าฉาย)

-ทำให้ต้นทุนในการโฆษณาต่ำลง เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการโฆษณาภาพยนตร์ตามสื่อต่างๆ ในการฉายภาพยนตร์เรื่องหนึ่งที่ฉายในเครือที่มีโรงภาพยนตร์หลายโรงจะทำให้ต้นทุนการโฆษณาต่ำลง เพราะจะได้รับรายได้จากการฉายภาพยนตร์หลายโรง

ลักษณะการรวมตัวของเครือข่ายโรงภาพยนตร์

-การรวมตัวระหว่างบริษัทผู้สร้างภาพยนตร์ไทย และเจ้าของโรงภาพยนตร์ต่างๆ

-การรวมตัวระหว่างบริษัทผู้จัดจำหน่ายและเจ้าของโรงภาพยนตร์ต่างๆ

-การรวมตัวของโรงภาพยนตร์หลายโรงที่เป็นเจ้าของรายเดียวกันรวมเป็นเครือ

-การรวมตัวของเจ้าของโรงภาพยนตร์หลายรายรวมเป็นเครือ

โดยมีวัตถุประสงค์โดยส่วนรวมคือ เพื่อให้การบริหารงานการสร้างภาพยนตร์ และการจัดซื้อ จัดจำหน่ายภาพยนตร์เพื่อป้อนโรงภาพยนตร์เป็นไปอย่างมีระบบ การบริหารงานมีความต่อเนื่องกัน และเป็นการสานประโยชน์ระหว่างผู้สร้าง ผู้จัดจำหน่าย ผู้จัดซื้อภาพยนตร์ เพื่อก่อให้เกิดผลทางรายได้ร่วมกัน

การป้อนภาพยนตร์

ผู้ป้อนภาพยนตร์สู่เครือแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ

- ผู้สร้างภาพยนตร์
- ผู้จัดซื้อ
- บริษัทตัวแทนจำหน่าย

วิธีการวางภาพยนตร์ลงโรงภาพยนตร์ในเครือ

โรงภาพยนตร์ในเครือแต่ละเครือจะมีโรงที่เป็นโรงหลัก หรือโรงแม่ ซึ่งหมายถึงโรงที่ทำรายได้ดี แต่ละเครืออาจจะมีโรงหลักมากกว่าหนึ่งโรงขึ้นอยู่กับทำเล ที่ตั้ง และสภาพทางด้านเทคนิค ระบบแสง สี เสียง ของโรง

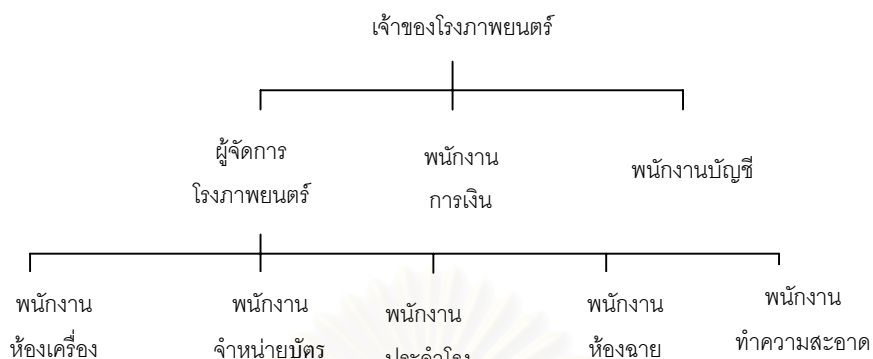
ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในระบบเครือ

ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในระบบเครือ คือ หัวหน้าเครือ ผู้ที่มีโรงภาพยนตร์หลายโรงและมีโรงภาพยนตร์ที่เป็นโรงหลักในเครือนั้น

1.2 การบริหารกิจการโรงภาพยนตร์

การจัดแผนผังองค์กรกิจการโรงภาพยนตร์

การจัดองค์กรเป็นการจัดแบ่งงานตามหน้าที่ มีรูปแบบไม่ซับซ้อน เนื่องจากเป็นกิจการที่ใช้บุคลากรไม่มากนัก สำหรับโรงภาพยนตร์ขนาดใหญ่ที่มีที่นั่งประมาณ 1,500 ที่นั่งขึ้นไป จะใช้บุคลากรปฏิบัติงานประมาณ 21-25 คน ส่วนโรงภาพยนตร์มิเนียเตอร์ที่มีที่นั่งประมาณ 150-400 ที่นั่งจะใช้บุคลากรทั้งหมดประมาณ 10-15 คน แล้วแต่ความเหมาะสม

ภาพที่ 2.1 แผนผังการจัดองค์กรของโรงภาพยนตร์

การจัดองค์กรของกิจการโรงภาพยนตร์ ประกอบด้วยฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติการ

ฝ่ายบริหาร บุคลากรฝ่ายบริหารกิจการโรงภาพยนตร์ที่สำคัญ ได้แก่

-เจ้าของโรงภาพยนตร์ จะเป็นผู้กำหนดแนวนโยบายในการบริหาร ตัดสินใจในเรื่องสำคัญ

-ผู้จัดการโรง ทำหน้าที่ดูแลกิจการและปฏิบัติงานประจำวันให้เป็นไปอย่างเรียบร้อยแทนเจ้าของโรง จัดการบริหารตามนโยบายของเจ้าของโรง แต่สำหรับโรงภาพยนตร์บางแห่งเจ้าของโรงอาจจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการตัวเอง

ฝ่ายปฏิบัติการ พนักงานฝ่ายปฏิบัติการประกอบด้วย พนักงานการเงินหรือแคชเชียร์ (ดูแลเกี่ยวกับการเงิน ตรวจสอบยอดรายรับเพื่อส่งยอดให้เจ้าของโรง และดูแลเกี่ยวกับการจ่ายเงินเดือนแก่พนักงานและเบิกจ่ายตามที่เจ้าของโรงอนุมัติ โดยตำแหน่งนี้ขึ้นตรงต่อเจ้าของโรง) พนักงานบัญชี พนักงานห้องเครื่อง (ดูแลเครื่องปรับอากาศ เครื่องไฟฟ้า) พนักงานจำหน่ายบัตร พนักงานประจำโรง พนักงานห้องฉายและพนักงานทำความสะอาด

บุคลากรทุกระดับจะต้องมีการประสานงาน เช่น การประสานงานกันในการจัดฉายภาพยนตร์รอบเช้า ก่อนฉายพนักงานห้องฉายจะต้องจัดเตรียมฟิล์ม เช็กฟิล์ม พนักงานทำความสะอาดจะทำความสะอาดหน้าโรงก่อนเปิดโรง พนักงานประจำโรงจะทำความสะอาดภายในตัวโรง ส่วนพนักงานห้องเครื่องต้องเปิดแอร์ล่วงหน้า ดูแลการเปิดไฟ หรือไฟ และเปิดเพลงภายในโรง ฝ่ายขายตัวทำหน้าที่ขายตั๋ว เมื่อถึงเวลาเปิดรอบ พนักงานประจำโรงจะทำหน้าที่เก็บบัตรและนำผู้ชมเข้าที่นั่ง พนักงานฉายจะเริ่มฉายเมื่อถึงเวลาที่กำหนด ช่วงว่างระหว่างรอบ พนักงาน

ประจำโรงจะต้องทำความสะอาดภายในโรงทุกครั้ง การประสานงานเพื่อการขายไม่ใช่งานที่ย่งยากซับซ้อน แต่ผู้จัดการโรงต้องเป็นคนที่ละเอียด คอยตรวจตราความเรียบร้อย เมื่อพนักงานแต่ละฝ่ายทราบหน้าที่การปฏิบัติงานของตน งานทุกอย่างจะดำเนินไปอย่างราบรื่น เมื่อขายตัวเสร็จแต่ละรอบ พนักงานขายตัวจะส่งแบบฟอร์มที่กรอกรายได้ประจำรอบให้แก่แคชเชียร์ และแคชเชียร์จะรวบรวมเพื่อทำยอดรายการจำหน่ายบัตรประจำวันเพื่อรายงานให้เจ้าของโรงทราบ

สำหรับงานโฆษณา การรับโฆษณาเข้ามาขายก่อนภาพยนตร์เริ่มฉาย จะมีบริษัทตัวแทนโฆษณาจัดทำโฆษณาทางภาพยนตร์โดยรับเหมาซื้อเวลาโฆษณากับทางโรง โดยจะติดต่อกับเจ้าของโรงและติดต่อกับเจ้าของผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อนำโฆษณาลงโรง ส่วนการโฆษณาภาพยนตร์ที่เข้าฉาย ทางเจ้าของภาพยนตร์จะเป็นผู้ทำโฆษณาเอง

สำหรับโรงภาพยนตร์ชั้นสอง จะมีฝ่ายศิลป์ซึ่งเขียนป้ายโฆษณาภาพยนตร์เพื่อนำไปวางไว้ที่จุดโฆษณาต่างๆ เช่น ตามสี่แยกเป็นป้ายคัทเอาต์ขนาดใหญ่ หรือตามตัวอาคารพาณิชย์บริเวณใกล้เคียงโรงภาพยนตร์ โดยจะติดป้ายขนาดเล็กตรงชั้นสองของตัวอาคาร บอกชื่อเรื่องและโรงที่ฉาย

การควบคุมรายจ่ายและรายได้ของกิจการโรงภาพยนตร์

การควบคุมรายจ่ายและรายได้เป็นภารกิจที่สำคัญสำหรับผู้บริหารองค์กรสำหรับการบริหารงานโรงภาพยนตร์ เจ้าของโรงภาพยนตร์มีหน้าที่โดยตรงในการควบคุมและตรวจสอบทางการเงิน โดยจะมีแคชเชียร์ทำหน้าที่ดูแลตรวจเช็คยอดรายรับและการเบิกจ่ายเงิน และพนักงานฝ่ายบัญชีทำหน้าที่บัญชีรายรับรายจ่าย

1) ประเภทของรายจ่าย

-ค่าใช้จ่ายประจำ เช่น ค่าเงินเดือนและสวัสดิการพนักงาน ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าโทรศัพท์ ค่าดูแลรักษาสถานที่

-ค่าใช้จ่ายพิเศษ เช่น ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ ค่าซ่อมแซมปรับปรุงโรงภาพยนตร์ และค่าวิงหนั ซึ่ง เป็นค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกิดการขายภาพยนตร์ในสัปดาห์เดียวกัน แต่มีก๊อบบี้ฟิล์มไม่พอกับจำนวนโรง จึงต้องจ้างพนักงานไว้คอยรับส่งฟิล์มที่ฉายจากโรงหนึ่งเสร็จแล้วส่งไปฉายยังอีกโรงหนึ่ง แทนการก๊อบบี้ฟิล์มเพิ่มเพราะเสียค่าใช้จ่ายมากกว่า เป็นต้น

-ค่าภาษีการค้าและภาษีบำรุงท้องที่ คือ ค่าภาษีหักจากรายได้ที่ขายบัตรเข้าชมภาพยนตร์ที่ทางโรงภาพยนตร์ต้องจ่ายให้กับกรมสรรพากร

การลงทุนสำหรับกิจการโรงภาพยนตร์จะเป็นลักษณะของการลงทุนครั้งแรกและรับผลตอบแทนจากรายได้การนำภาพยนตร์เข้าฉาย เจ้าของโรงภาพยนตร์มีต้นทุนในการลงทุนสร้างโรงภาพยนตร์ครั้งแรก และมีทุนสำหรับค่าใช้จ่าย คือ ค่าใช้จ่ายประจำและค่าใช้จ่ายพิเศษ ในบางโอกาส สำหรับเจ้าของโรงภาพยนตร์ที่ไม่ได้จัดซื้อภาพยนตร์เองก็ไม่ต้องลงทุนในการนำภาพยนตร์เข้าฉาย โดยเมื่อฉายภาพยนตร์แล้ว จะแบ่งส่วนรายได้หลังจากหักภาษีระหว่างเจ้าของโรงและเจ้าของภาพยนตร์

2) ประเภทของรายได้

-รายได้หลัก คือ รายได้ที่ได้จากส่วนแบ่งรายได้จากการฉายภาพยนตร์หลังจากที่หักภาษีแล้ว

-รายได้อื่นๆ คือ รายได้จากการแบ่งพื้นที่ให้เช่าขายของในบริเวณโรงภาพยนตร์ รายได้จากค่าเช่าโรงเพื่อจัดการแสดง

3) การจัดแบ่งรายได้จากการฉายภาพยนตร์ จะต้องนำไปเสียภาษีก่อนจะจัดแบ่งรายได้ ส่วนที่เหลือจากการหักภาษีแล้วจะเป็นรายได้ที่นำมาแบ่งกันระหว่างเจ้าของโรงภาพยนตร์และเจ้าของภาพยนตร์ในอัตราร้อยละ 45:55 หรือ 50:50 ขึ้นอยู่กับข้อตกลง

สำหรับโรงภาพยนตร์ชั้นสอง ที่ฉายภาพยนตร์ควบ 2 เรื่อง จะเป็นการแบ่งรายได้ระหว่างเจ้าของโรงและผู้มีสิทธิ์จัดจำหน่ายในอัตราร้อยละ 45:55 แต่ถ้า 2 เรื่องที่ฉายควบเป็นของผู้จัดจำหน่ายคนละรายก็จะมี การจัดแบ่งรายได้จำนวนนี้ระหว่างผู้จัดจำหน่ายทั้ง 2 รายแล้วแต่จะตกลงกัน เช่น อาจแบ่งคนละครึ่งจากยอดร้อยละ 55 หรือผู้จัดจำหน่ายที่มีภาพยนตร์เด่นกว่าเคยทำรายได้ดีมาก่อน อาจจะได้แบ่งในอัตราร้อยละ 60 จากร้อยละ 55 เป็นต้น

4) การตรวจสอบรายได้จากการฉายภาพยนตร์ รายได้จากการขายบัตรเข้าชม เจ้าของโรงจะตรวจสอบยอดขายตั๋วประจำวันจากรายการจำหน่ายบัตรประจำวัน และตัวเลขที่ปรากฏบนหน้าตั๋วอีกส่วนที่ทางโรงภาพยนตร์เก็บไว้เป็นหลักฐาน ช่วยให้เจ้าของโรงภาพยนตร์สามารถตรวจสอบและควบคุมรายรับได้อย่างรัดกุม เป็นไปตามกระบวนการดำเนินงานซึ่งวางแนวทางไว้อย่างเป็นระบบ

ส่วนเจ้าของภาพยนตร์จะส่งตัวแทนของเจ้าของภาพยนตร์ หรือที่เรียกว่าเช็กเกอร์ (checker) ไปประจำอยู่ที่โรงภาพยนตร์ตลอดเวลาที่ภาพยนตร์เข้าฉาย เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงว่ายอดรายได้ตรงกับยอดที่เจ้าของโรงให้มาหรือไม่

การบริหารพื้นที่ของโรงภาพยนตร์

การสร้างและจัดบริเวณพื้นที่ของโรงภาพยนตร์ นอกจากจะต้องมีการจัดให้ถูกต้องตามกฎหมายที่กำหนดแล้ว เจ้าของโรงจะต้องบริหารงานจัดพื้นที่ของโรงคือ จัดสรรพื้นที่ของโรง จัดตกแต่งสถานที่ของโรงภาพยนตร์ จัดการดำเนินงานเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาใช้สถานที่ โดยจะมอบหมายหน้าที่ให้ผู้จัดการโรงเป็นผู้ควบคุมดูแลความเรียบร้อย

การจัดโปรแกรมภาพยนตร์

การจัดโปรแกรมภาพยนตร์ หมายถึง การวางแผนงานล่วงหน้าในการลำดับโปรแกรมภาพยนตร์ที่จะเข้าฉาย เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการนำภาพยนตร์เข้าฉาย และเพื่อประโยชน์ในการวางแผนโฆษณาและประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า

1) ผู้รับผิดชอบในการตัดสินใจจัดโปรแกรมภาพยนตร์ แตกต่างกันตามลักษณะการบริหารของโรง

-ถ้าเป็นโรงในเครือที่ผู้สร้างภาพยนตร์ป้อนโรงเอง หรือโรงที่มีสัญญากับบริษัทจัดจำหน่ายในลักษณะผูกขาด ผู้บริหารเครือจะเป็นผู้กำหนดภาพยนตร์ให้ฉาย แต่เจ้าของโรงจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

-ถ้าโรงรับฉายภาพยนตร์จากผู้สร้างหรือผู้จัดจำหน่ายอิสระ เจ้าของโรงจะตัดสินใจร่วมกับเจ้าของภาพยนตร์ ในการเลือกและจัดลำดับภาพยนตร์ที่เข้าฉาย

2) เกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกโปรแกรมภาพยนตร์เข้าฉาย

-แนวของเรื่องที่กำลังอยู่ในความนิยม

-ผู้สร้างหรือผู้กำกับการแสดงที่มีชื่อเสียง

-ดารายอดนิยม

-กลุ่มเป้าหมาย

-ภาพยนตร์ที่ทำรายได้ดีมาจากที่อื่นแล้ว

-ความสอดคล้องระหว่างระบบของภาพยนตร์และระบบของตัวโรงภาพยนตร์

3) วิธีการจัดโปรแกรมภาพยนตร์เข้าฉาย

-การวางโปรแกรมล่วงหน้า จะวางโปรแกรมลำดับภาพยนตร์หรือคิวนั่งที่จะนำเข้ามาฉายไว้ล่วงหน้า 6 เดือน โดยสามารถยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

-การเลือกช่วงเวลาลงโปรแกรม เลือกภาพยนตร์ที่คาดว่าจะทำรายได้ดีในช่วงเวลาที่มีเทศกาลสำคัญๆ ที่ประชาชนนิยมไปพักผ่อนหย่อนใจคลายความเครียด เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ตรุษจีน เป็นต้น

-การถอดโปรแกรม ขึ้นอยู่กับรายได้ ถ้าต่ำกว่าที่กำหนดจึงจะถอดโปรแกรม โรงภาพยนตร์หลักของเครือที่ทำรายได้ดีอาจจะถอดโปรแกรมซักรุ่นโรงภาพยนตร์ที่เป็นลูกเครือ โรงภาพยนตร์ที่ถอดโปรแกรมออกก่อนจะมีการภาพยนตร์อิสระเข้ามาฉายแทน

การขออนุญาตตั้งโรงภาพยนตร์

-หน่วยงานหลักและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตจัดตั้งโรงภาพยนตร์ ได้แก่ กรมโยธาธิการ กรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดเมืองพัทยา นายกเทศมนตรี นายอำเภอและประธานกรรมการสุขภาพ การขออนุญาตจัดตั้งโรงภาพยนตร์ ประกอบด้วยการปฏิบัติ 3 ลักษณะ คือ การขออนุญาตปลูกสร้างอาคารมหรสพ หรือดัดแปลงต่อเติมโรงมหรสพ การขออนุญาตใช้สถานที่เป็นมหรสพ และการขอต่ออายุใบอนุญาตให้ใช้เป็นสถานที่แสดงการมหรสพ

-กฎหมายที่สำคัญซึ่งเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงภาพยนตร์ ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันอันตรายอันเกิดแต่การเล่นมหรสพ และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งในเขตกรุงเทพมหานครอยู่ภายใต้อำนาจของกรุงเทพมหานคร ส่วนในท้องถิ่นอื่นๆ ที่มีกฎหมายฉบับนี้บังคับใช้ จะอยู่ภายใต้อำนาจของเทศบาล นอกจากนี้ในเขตกรุงเทพมหานครและเทศบาลอาจออกกฎระเบียบ กำหนดเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยไม่ขัดกับกฎหมายดังกล่าว

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงภาพยนตร์และภาพยนตร์

โรงภาพยนตร์และภาพยนตร์ที่เข้าฉายมีความสัมพันธ์และผลกระทบซึ่งกันและกัน ซึ่งความสัมพันธ์ในเรื่องนี้เป็นสิ่งที่เจ้าของภาพยนตร์ต้องตระหนักถึงก่อนนำภาพยนตร์เข้าฉาย เช่น

-ภาพยนตร์ที่ไม่เด่นมากนัก แต่สามารถเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ที่อยู่ในย่านทำเลที่ตั้งดี ก็จะมีส่วนดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้มาดูภาพยนตร์ เพราะเป็นโรงภาพยนตร์ที่มีแฟนโรงอยู่แล้ว จะมีส่วนส่งเสริมรายได้ภาพยนตร์

-ภาพยนตร์ที่ดีเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ที่ไม่ได้อยู่ในย่านทำเลที่ตั้งย่านชุมชน ภาพยนตร์เรื่องนั้นก็อาจจะมีส่วนช่วยเสริมโรงภาพยนตร์ดั้งเดิมภาพยนตร์ให้มาดู

-ภาพยนตร์ที่ไม่เด่นเข้าฉายในโรงที่ไม่ได้อยู่ในย่านทำเลที่ตั้งที่ดี ก็จะไม่ดึงดูดดึงดูดคนให้มาดูภาพยนตร์

องค์ประกอบที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดรายได้ คือ

-ภาพยนตร์ ได้แก่ ส่วนประกอบทางด้านดาราศาสตร์ ชื่อเสียงของผู้สร้าง ผู้กำกับ งานทางด้านเทคนิค การถ่ายทำและงบประมาณการสร้าง

-โรงภาพยนตร์ ได้แก่ ลักษณะและภาพลักษณ์ของโรงภาพยนตร์ ต้องเป็นโรงร้อน คือ อยู่ในทำเลที่ดี ในย่านชุมชนหรือว่าศูนย์การค้า หรือเป็นโรงที่มีลูกค้าประจำสำหรับโรง

-การตลาด ได้แก่ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่างๆ และราคาบัตรเข้าชม

ผู้เขียนใช้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานโรงภาพยนตร์เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แม้ว่าแนวคิดนี้จะกล่าวถึงลักษณะการบริหารงานโรงภาพยนตร์เมื่อปี พ.ศ.2532 แต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาโรงชั้นสองซึ่งยังไม่มีเปลี่ยนแปลงมากนักในด้านการบริหาร

2. ทฤษฎีองค์กร

องค์กรเป็นการรวมตัวของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการทำกิจกรรมหรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอาศัยกระบวนการการจัดโครงสร้างของกิจกรรม หรืองานนั้นออกเป็นประเภทต่างๆ เพื่อเป็นการแบ่งหน้าที่ แบ่งงานให้กับสมาชิกในองค์กรดำเนินการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย โดยลักษณะองค์กรเป็นลักษณะเปิด ต้องมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา

Harold J. Leavitt (1973) กล่าวว่าองค์กรต่างๆ จะต้องประกอบกิจกรรม 4 ประการคือ

1. หน้าที่และเป้าหมายขององค์กร ว่าองค์กรมีเป้าหมายอย่างไรและบรรลุเป้าหมายนั้นได้อย่างไร
2. โครงสร้างภายในองค์กรว่า ลักษณะภายในองค์กรแบ่งออกเป็นอย่างไร

3. เครื่องมือในการบริหารองค์กรว่า ควรมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อควบคุมการปฏิบัติงานขององค์กรให้เกิดความมั่นคงได้อย่างไร

4. คนในองค์กรจะมีลักษณะแนวความคิดเป็นอย่างไร มีวิธีใดจะสร้างความพร้อมให้เกิดขึ้น

ดังนั้น องค์กรใหญ่ๆ จึงต้องมีลักษณะสำคัญใน 4 ประการคือ

1. งาน (Tasks) องค์กรจะออกแบบหรือสร้างสิ่งหนึ่งขึ้นเพื่อบริการ ซึ่งมีเป้าหมายที่แน่นอน

2. โครงสร้าง (Structure) องค์กรจะต้องมีโครงสร้างของการปฏิบัติงานของคนในองค์กร

3. องค์กรต้องมีเครื่องมือ (Tools) ซึ่งประกอบด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สามารถเป็นอุปกรณ์ในการปฏิบัติการ และช่วยเหลือการบริหารให้มีประสิทธิภาพ

4. คนในองค์กร (People) ซึ่งมีลักษณะของพฤติกรรมที่แตกต่างกัน จะต้องกำหนดทิศทางการทำงานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

Warren G. Bennis (1969) ระบุว่า การพัฒนาองค์กรนั้น เป็นการตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและเป็นยุทธศาสตร์ทางการศึกษาที่สลับซับซ้อน ที่มุ่งให้เปลี่ยนแปลงความเชื่อทัศนคติ ค่านิยม และโครงสร้างองค์กร เพื่อว่าองค์กรจะได้ทำการปรับปรุงตัวเองให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร

ผู้เขียนใช้ทฤษฎีมาวิเคราะห์สภาพทั่วไปของธุรกิจโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ร่วมกับแนวคิดการบริหารงานโรงพยาบาลยন্ত্র

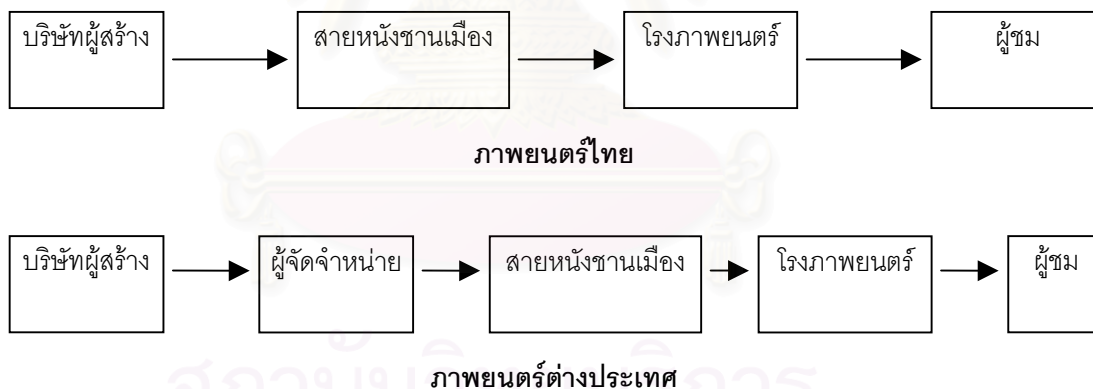
3. แนวคิดเกี่ยวกับช่องทางการจัดจำหน่ายภาพยন্ত্র

วิสูตร พูลวรลักษณ์ และ ทศนีย์ จันทอ (อ้างแล้ว) ได้กล่าวว่าช่องทางการจัดจำหน่ายภาพยন্ত্রว่ามีวิธีการดำเนินงานจัดจำหน่ายหลายวิธี ได้แก่ การจัดจำหน่ายโดยบริษัทผู้สร้างไปยังโรงพยาบาลยন্ত্র เพื่อขายให้ผู้ชมที่เป็นผู้บริโภคได้ชมโดยไม่ผ่านคนกลาง หรือจัดจำหน่ายผ่านสายหนังซึ่งเป็นคนกลางไปยังโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองและโรงพยาบาลยন্ত্রต่างจังหวัด

ถ้าเป็นโรงภาพยนตร์ต่างประเทศจะมีวิธีจัดจำหน่าย 2 วิธีเช่นเดียวกัน คือ ผู้จัดจำหน่ายนำไปฉายในโรงภาพยนตร์ และจำหน่ายให้สายภาพยนตร์นำไปฉายตามโรงภาพยนตร์ต่างจังหวัดซึ่งรวมทั้งโรงภาพยนตร์ชั้นสอง

ผู้ดูมีโอกาสได้เห็นภาพยนตร์เรื่องนั้นโดยวิธีซื้อตั๋วเข้าดูที่โรงภาพยนตร์ซึ่งเป็นสถานที่ในการจัดจำหน่ายแหล่งสุดท้าย หรือมีฉะนั้นก็อาจจะดูจากสถานีโทรทัศน์ซึ่งแพร่ภาพออกอากาศ สถานีโทรทัศน์จึงเป็นช่องทางการจัดจำหน่ายอีกช่องทางหนึ่ง แต่ภาพยนตร์ที่นำออกฉายทางโทรทัศน์มักเป็นภาพยนตร์เก่าที่เคยนำออกฉายตามโรงภาพยนตร์แล้ว นอกจากนั้นยังมีช่องทางอื่นๆ อีก เช่น เคเบิลทีวี ศูนย์วิดีโอ เป็นต้น ปัจจุบันยังมีช่องทางใหม่ๆ อื่นๆ อีก เช่น วีซีดี ดีวีดี หรือคอมพิวเตอร์ออนไลน์

โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้สร้างหรือบริษัทจัดจำหน่าย จะใช้วิธีจัดจำหน่ายโดยตรงกับโรงภาพยนตร์ แต่สำหรับโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จะจัดจำหน่ายผ่านสายหนังซึ่งเป็นผู้ซื้อลิขสิทธิ์ผ่านบริษัทจัดจำหน่ายหรือผู้สร้างอีกชั้นหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่เป็นคนกลางดังนี้

ภาพที่ 2.2 ช่องทางการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ของโรงภาพยนตร์ชั้นสอง

โรงภาพยนตร์ชั้นสองจะต้องนำภาพยนตร์ซึ่งออกจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งแล้ว มาเข้าฉายโรงชั้นสองภายในระยะเวลาประมาณสามเดือน ก่อนจะคืนฟิล์มกลับไปให้บริษัทเจ้าของสิทธิ์

แนวคิดช่องทางในการจัดจำหน่ายภาพยนตร์นี้นำมาใช้วิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดโรงภาพยนตร์ในประเทศไทย โดยวิเคราะห์ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงของส่วนประกอบหลักทั้งสี่ส่วนที่เกี่ยวข้องกัน โดยแยกส่วนหนึ่งส่วนใดไม่ได้ ได้แก่ ตัวโรงภาพยนตร์เอง ผู้ผลิตภาพยนตร์ ผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์ สายหนัง และผู้ชม

4. แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมขององค์กร

เนื่องด้วยองค์กรจะต้องดำเนินอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แนวความคิดการเปลี่ยนแปลงองค์กรอย่างมีแบบแผนจึงเกิดขึ้น เพื่อสนองตอบกับการแก้ปัญหาความเสื่อมถอยและล่มสลายขององค์กร โดยมีสมมติฐานที่ว่า หากปล่อยให้องค์กรมีการเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติ ตามสภาพแวดล้อม โดยไม่มีการปรับตัวเพื่อการอยู่รอดแล้ว องค์กรย่อมเสื่อมถอยและล่มสลายในที่สุด

แนวคิดในการศึกษาขององค์กรในลักษณะของระบบ เป็นการเสนอแนวคิดที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของทั้งระบบ เพราะจะช่วยทำให้สามารถเข้าใจถึงตัวแปรและแรงผลักดันที่เกิดขึ้นทั้งจากภายในและภายนอก ที่ส่งผลกระทบต่อให้องค์กรต้องมีการปรับตัว

ธงชัย สันติวงษ์ (2539) กล่าวว่าองค์กรจะต้องสามารถดำเนินไปอย่างเหมาะสมที่สุดกับเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ ทำนองเดียวกัน ระบบการผลิต การขาย และการเงินขององค์กร จะต้องสามารถปรับตัวทำงานให้สอดคล้องกับทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องที่ได้เปลี่ยนแปลงไป และในเวลาเดียวกันฝ่ายบริหารหรือฝ่ายจัดการก็ต้องมีความสามารถพร้อมที่จะจัดการบริหารให้ทุกส่วนขององค์กรที่มีอยู่ภายในสมดุลและสอดคล้องกันอย่างดีที่สุดจนเป็นระบบที่มีความร่วมมือและประสานสนับสนุนกันได้อย่างดีในทุกแง่มุม อะไรที่ได้เปลี่ยนแปลงไปในสภาพแวดล้อมภายนอก ผู้บริหารจะต้องนำมาพิจารณาและจัดการให้องค์กรของตนมีสภาพดีที่สุดในเมื่อเทียบกับภาวะภายนอก เทคนิคความรู้ วิทยาการต่างๆ ของการผลิต การขาย หรือแม้แต่ปัญหาของการจัดหาคนงานที่มีความสามารถ การจูงใจคนงาน และการจัดการในด้านอื่นๆ ขององค์กร จะต้องมีความรู้และวิธีการที่ดีและเหมาะสมที่สุดต่อการทำงานในสภาพแวดล้อมนั้นๆ

จินตนา บุญบงการ (2540) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องศึกษาทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรให้ดี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลกระทบของสภาพแวดล้อมต่องานด้านการผลิต การตลาด การบริหารงานบุคคลและการวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินการขององค์กรโดยส่วนรวม เพื่อให้การดำเนินการขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น

สมยศ นาวิกการ (2540) กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมคือการรวบรวมข้อมูลเพื่อการสร้างฐานข้อมูล ที่จะรองรับการกำหนดกลยุทธ์การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมจะเกี่ยวพันกับการประเมินปัจจัยทางสภาพแวดล้อม และปัจจัยทางองค์กรที่มีอิทธิพลต่อความสามารถขององค์กรเพื่อการแข่งขันอย่างมีประสิทธิภาพ

เราสามารถมองและศึกษาขององค์กรในลักษณะของความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมได้ 3 ส่วนใหญ่ๆ กล่าวคือ (Hodge และ Anthony ,1988)

4.1 ปัจจัยแวดล้อมระดับจุลภาค (Micro Environment) หมายถึง สิ่งที่เป็นปัจจัยภายในตัวองค์กรนั้นๆ โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

- 1) ระบบเป้าหมายและงาน (Goal and Work System) ได้แก่ เป้าหมายวัตถุประสงค์ หน้าที่ ระบบงานขององค์กร รวมทั้งเทคโนโลยี (Technology) ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร
- 2) ระบบอำนาจและอำนาจหน้าที่ (Power and Authority System) ได้แก่ การออกแบบโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ ระบบการสื่อสารภายในองค์กร
- 3) บุคลากร (Human Factors System) ได้แก่ แนวความคิด ทัศนคติ พฤติกรรม บทบาทของคนในองค์กร ตลอดจนวิธีในการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดความพร้อม

4.2 ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นตัวกลาง (Intermediate Environment) หมายถึง ปัจจัยแวดล้อมซึ่งเป็นตัวกลางหรือตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร อันได้แก่

- 1) ผู้จัดจำหน่ายหรือผู้กระจายสินค้า (Supplier/Distributor)
- 2) ผู้เป็นตัวแทนหรือตัวกลาง (Broker /Agents)
- 3) หน่วยงานจัดหางาน (Employment Agencies)
- 4) บริษัทที่เน้นการให้บริการ (Service Units) เช่น สำนักงานกฎหมาย บริษัทสินเชื่อ สถาบันทางการเงิน บริษัทประกันภัย

อย่างไรก็ตาม ภายในองค์กรอาจมีการจัดตั้งแผนกที่ทำหน้าที่เหมือนกับเป็นตัวกลางได้ แม้ว่าจะไม่ได้อยู่ในชั้นสภาพแวดล้อมที่เป็นตัวกลางก็ตาม

4.3 ปัจจัยแวดล้อมระดับมหภาค (Macro Environment) ได้แก่

- 1) ระบบวัฒนธรรม (Cultural System)

- 2) ระบบการเมือง (Political System)
- 3) ระบบเศรษฐกิจ (Economic System)
- 4) การแข่งขัน (Competition)
- 5) เทคโนโลยี (Technology)
- 6) ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources)
- 7) กลุ่มลูกค้า (Customer / Client Groups)

Denis McQuail (1994:191) ได้กล่าวว่า องค์การสื่อสารมวลชนตกอยู่ท่ามกลางแรงกดดันทั้งจากภายในองค์การเอง อันได้แก่ การบริหาร เทคนิคและบุคลากร รวมทั้งความกดดันภายนอกองค์การอันได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งอุปทานด้านข่าวสารและวัฒนธรรม และอุปสงค์และความสนใจของผู้ชมด้วย

ขณะที่ดวงทิพย์ วรพันธ์และคณะ (2541:4) ได้ใช้แนวคิดสื่อมวลชนอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมสำคัญ 7 ปัจจัย คือ 1) การควบคุมด้วยกฎหมาย 2) เทคโนโลยีการผลิต 3) แหล่งเงินทุน 4) ผู้อุปถัมภ์/ ผู้สนับสนุน 5) การบริหารงาน 6) แหล่งที่มาของเนื้อหา 7) บุคลากร/ ทีมงาน และ 8) ปฏิกริยาตอบรับจากผู้ดู ผู้ฟัง ผู้อ่าน ในการศึกษาเรื่องโครงสร้างการบริหารองค์การสื่อมวลชนในประเทศไทย

Lyman Porter (อ้างถึงใน วาลี ชันธุวาร, 2540:9-10) มีแนวคิดว่าการเปลี่ยนแปลงองค์กรนั้นเกิดจากปัจจัย 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน โดยปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กร ได้แก่

1. สภาพเศรษฐกิจ เมื่อเศรษฐกิจรุ่งเรือง องค์การธุรกิจย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เจริญขึ้น ถ้าเกิดสภาวะเศรษฐกิจซบเซา คนว่างงานมากขึ้นองค์กรย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เล็กลงหรือยกเลิกไปในที่สุด

2. สภาพสังคม หมายถึง ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมและความเชื่อของประชาชน ย่อมกระทบต่อองค์กร มีอิทธิพลทำให้องค์กรเปลี่ยนแปลงไป

3. เทคโนโลยี ความรู้ทางการจัดการ การผลิต หรือเครื่องมือเครื่องจักรใหม่ๆ ที่ทันสมัย ย่อมทำให้องค์กรเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน องค์กรใดไม่ปรับตัว ไม่นำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ ก็ย่อมจะล้าหลังและพ่ายแพ้ในการแข่งขัน เพราะไม่สามารถลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง หรือไม่สามารถบริการได้ทันตามความต้องการของลูกค้า

4. คู่แข่งขัน เมื่อมีการแข่งขันกันสูงมาก จึงต้องปรับปรุงองค์กรให้สู้กับคู่แข่ง
ได้หรือเหนือกว่า

ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กร ได้แก่

1. องค์กรเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายไป ทำให้มีการเปลี่ยนแปลง
หน้าที่การงาน เป็นเหตุให้ยกเลิกตำแหน่งหน้าที่การงานเดิมและสร้างงานขึ้นมาใหม่

2. ความสัมพันธ์ภายในองค์กรของหน่วยงานย่อยต่างๆ เกิดปัญหาไม่คล่องตัว
หรือซ้ำซ้อน ทำให้ต้องมีการปรับปรุงความสัมพันธ์ใหม่ กำหนดหน้าที่การงานใหม่ เพื่อให้สามารถ
ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น

3. การนำเทคโนโลยีและเครื่องจักรใหม่ๆ มาใช้แทน ฝอนคลายแรงงานคน ทำ
ให้รวดเร็วและลดต้นทุน เช่น นำคอมพิวเตอร์มาใช้แทนพิมพ์ดีดธรรมดา

4. การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูง การเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นรายใหญ่หรือการ
เปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูง ทำให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์กรตามมา เนื่องจากนโยบาย
เปลี่ยนไป

5. บุคคลในองค์กรเปลี่ยนแปลง เช่น ลาออก การย้ายหรือเลื่อนขั้น นอกจากนี้
ความรู้สึกนึกคิดของบุคลากรยังมีผลกระทบต่อองค์กรด้วย

ในฐานะที่โรงภาพยนตร์ชั้นสองเป็นส่วนประกอบหนึ่งขององค์กรสื่อและเป็น
องค์กรทางธุรกิจแขนงหนึ่ง ผู้เขียนจึงใช้แนวคิดเหล่านี้มาศึกษาว่า ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการ
ดำเนินกิจการด้านนี้ และมีผลต่อความอยู่รอดขององค์กรเหล่านี้ การวิเคราะห์ปัจจัยหรือสภาพ
แวดล้อมที่มีผลกระทบต่อองค์กรได้อย่างถูกต้อง ย่อมส่งผลให้องค์กรสามารถหาแนวทางหรือ
กลยุทธ์ที่เหมาะสม เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์องค์กร

สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์ (2542) กล่าวว่า การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์นั้นเป็นการ
ตัดสินใจที่มีความสำคัญมากต่อธุรกิจ เพราะเป็นการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับความอยู่รอดและ
อนาคตของธุรกิจ จะเป็นการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดทิศทางของธุรกิจ การขยายธุรกิจ การ
หาพันธมิตรธุรกิจ การลดหรือเลิกธุรกิจ การพัฒนาเทคโนโลยี ตลอดจนการวางกลยุทธ์การแข่งขัน

William Glueck (อ้างถึงใน ธงชัย สันติวงษ์, 2539:187-189) ได้เคยแยกประเภท กลยุทธ์ไว้เป็น 4 ประเภท ดังนี้คือ

5.1 กลยุทธ์การหดตัว คือ การลดหรือการถดถอย การดำเนินงานให้เหลือน้อยลง บางครั้งเพื่อยอมจำกัตัวอยู่ใต้อาณัติขององค์กรอื่น บางกรณีอาจหวังที่จะรอจังหวะเพื่อจะขายบริษัทหรือเลิกบริษัท อันนี้มักจะใช้เฉพาะกรณีที่หมดทางเลือกหรือจนตรอกแล้วเท่านั้น และเห็นได้ชัดว่าเป็นกลยุทธ์ที่ไม่มีทางเลือกที่จะทำอย่างอื่น เช่น ในยามเศรษฐกิจตกต่ำ เป็นต้น เจตนาของกลยุทธ์นี้ สิ่งที่หวังโดยมากจะเป็นเรื่องของการลดสิ่งที่เกินความจำเป็น เพื่อต้องการให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น เช่น การลดพนักงานที่เกินความจำเป็นและบรรจุคนที่มีเงินเดือนน้อยแทนคนที่มีเงินเดือนมาก หรือการยกเลิกผลิตภัณฑ์ที่ขายไม่ออกหรือมีกำไรน้อย ลดจำนวนบัญชีลูกค้าที่มีค่าใช้จ่ายสูง หรือแม้แต่ลดกิจกรรมทางการตลาดที่จำเป็นน้อย เป็นต้น

5.2 กลยุทธ์การคงตัว มักจะใช้เมื่อองค์กรได้มีความพอใจกับงานที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ฝ่ายจัดการอาจจะพยายามแก้ไขปัญหาเพียงพยายามแก้ไขจุดอ่อนเล็กๆ น้อยๆ ที่มีอยู่ แต่ส่วนมากแล้วงานที่ทำส่วนใหญ่จะทำเพื่อพยายามรักษาสถานภาพปัจจุบันเอาไว้ トラบได้ที่องค์กรยังดำเนินการไปได้ดีเป็นปกติแล้ว ฝ่ายจัดการก็มักจะพอใจและไม่อยากเปลี่ยนแปลงอะไรเลย การเดินตามกลยุทธ์นี้มากเกินไป หรือถ้าหากฝ่ายจัดการตายใจมากเกินไป ปัญหาอันตราก็อาจเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะในสภาพเศรษฐกิจเป็นปกติ ทุกอย่างก็คงจะดำเนินไปได้แม้การจัดการจะไม่ดีก็ตาม แต่ถ้าเศรษฐกิจเลวลงองค์กรที่มีปัญหาด้านการจัดการก็จะประสบปัญหาเป็นลำดับแรก องค์กรที่ยิ่งหรือยึดถือกลยุทธ์ที่จะคงตัวเอาไว้นี้ ถ้าหากเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ปัจจุบันทันด่วนหรือรุนแรงเกิดขึ้น ปัญหาความลำบากก็จะเกิดขึ้นทันที

5.3 กลยุทธ์การเติบโต คือ กรณีที่องค์กรได้มุ่งพยายามขยายตัวหรือเร่งการเติบโตในทางต่างๆ ที่วัดได้โดยดูที่ยอดขาย การขยายตัวสายการผลิต จำนวนพนักงานหรือด้วยเกณฑ์การวัดอื่นๆ กลยุทธ์การเติบโตนี้นับเป็นปรัชญาที่ธุรกิจต่างๆ ยึดถืออยู่เป็นอันมาก เพราะมักจะมี ความเชื่อกันว่า องค์กรจำเป็นต้องมีการเติบโตเพื่อที่จะได้อยู่รอดต่อไป การมีความคิดเช่นนี้ก็เพราะจากเหตุผลที่มักจะเชื่อว่าองค์กรขนาดเล็กจะไม่สามารถแข่งขันต่อสู้กับองค์กรที่ใหญ่กว่า และมักจะต้องถูกองค์กรขนาดใหญ่กลืนไปในที่สุด ด้วยเหตุนี้องค์กรจำนวนมากจึงมักจะนิยมใช้กลยุทธ์การเติบโตเพื่อป้องกันมิให้เกิดอาการทรง ซึ่งอาจจะกลับกลายเป็นทรุดได้

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่สนับสนุนการยึดถือกลยุทธ์นี้คือความจำเป็นบังคับ กล่าวคือ กลยุทธ์นี้จะช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพและเป้าหมายส่วนตัวของผู้บริหารสูงสุดที่จะได้รับผล

ดีจากการเติบโตนั้นด้วย ขณะที่องค์กรเติบโตขึ้นนั้นทุกอย่างก็จะเป็นหน้าตาและเกียรติยศสำหรับผู้บริหารที่รับผิดชอบ ดังนั้นความคิดที่จะดำเนินการให้ก้าวหน้าไปสู่ทิศทางใหม่และการเติบโตขององค์กร จึงเป็นที่นิยมชมชอบของนักบริหารเกือบทุกคน

เหตุผลประการสุดท้ายของการยึดถือกลยุทธ์นี้คือ ความจำเป็นบังคับ กล่าวคือ ในกรณีที่สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้น ปัญหาจะทำให้ช่วงวงจรอายุของผลิตภัณฑ์และบริการต้องสั้นลงกว่าเดิมเป็นอันมาก ดังนั้นถ้าหากองค์กรไม่นำเอากลยุทธ์การเติบโตมาใช้แล้ว ผลิตภัณฑ์ของบริษัทก็จะล้าสมัยไปได้อย่างรวดเร็วในเวลาเพียงไม่กี่ปี

การเลือกใช้กลยุทธ์การเติบโตอาจทำได้หลายแบบด้วยกัน คือ วิธีการเติบโตจากภายในหรือการเติบโตจากภายนอก และอาจเติบโตในทางราบหรือในทางแนวตั้งก็ได้ การเติบโตจากภายในนั้นอาจทำได้โดยการขยายผลิตภัณฑ์และบริการให้กว้างขึ้น มีมากอย่างขึ้น และการเติบโตโดยวิธีเติบโตภายนอกนั้น วิธีการอาจทำได้โดยการซื้อหรือควบบริษัทอื่นเข้ามา สำหรับการเติบโตในทางตั้ง วิธีการก็คือ การเพิ่มหรือขยายงานที่ทำอยู่ในปัจจุบันออกไป โดยการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นนั้นจะเป็นเพิ่มในสิ่งที่เข้ากันกับผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ขายอยู่แล้ว เช่น อุตสาหกรรมวิทยุ การเพิ่มในทางตั้งก็คือการขยายไปสู่การผลิตอุปกรณ์ชิ้นส่วนที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น หรืออาจจะขยายตัวไปเปิดร้านจำหน่ายวิทยุเอง เป็นต้น แต่กรณีการเติบโตในทางราบนั้นจะกระทำโดยการขยายผลิตภัณฑ์หรือบริการมากอย่างขึ้น เช่น อาจขยายไปผลิตโทรทัศน์และพัดลม เป็นต้น

องค์กรที่ถือเอากลยุทธ์การเติบโตเป็นหลักนี้ ส่วนมากมักจะมีผู้บริหารที่คล่องแคล่ว และมีความกระตือรือร้นที่ขบงานที่ทำทนาย แต่อย่างไรก็ตามในสมัยปัจจุบันที่วัตถุดิบต่างๆ ขาดแคลนมากขึ้นจนเป็นปัญหาสำหรับทุกฝ่ายเช่นนี้ ทำให้กลยุทธ์การเติบโตได้รับความนิยมน้อยลง

5.4 กลยุทธ์ผสม โดยทั่วไปแล้วธุรกิจส่วนมากมักจะใช้กลยุทธ์หลายๆ แบบผสมกัน ตัวอย่างเช่น องค์กรอาจใช้กลยุทธ์การคงตัวสำหรับช่วงสั้น โดยเฉพาะในสภาวะที่เศรษฐกิจไม่ดี และอาจหันไปใช้กลยุทธ์การเติบโตเมื่อเศรษฐกิจเริ่มมีภาวะดีขึ้น

ในสภาวะปัจจุบันที่องค์กรโรงภาพยนตร์ชั้นสองต่างๆ ต้องเผชิญกับปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กร จึงน่าสนใจว่าโรงภาพยนตร์เหล่านี้ได้ใช้กลยุทธ์ใดมาใช้ในการบริหารงาน และท่ามกลางปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันนี้ องค์กรธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองน่าจะเลือกใช้กลยุทธ์การหดตัว

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พัฒนาการและทิศทางของโรงภาพยนตร์ระบบมัลติเพล็กซ์ในประเทศไทย (A Development Study of Multiplex Theatres in Thailand) โดย มนฤดี ธาดาอำนวยการ (2539)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการและทิศทางของโรงภาพยนตร์ระบบมัลติเพล็กซ์ในประเทศไทย รวมทั้งวิเคราะห์ถึงวิธีการส่งเสริมการตลาดของโรงภาพยนตร์ระบบมัลติเพล็กซ์

มนฤดี ธาดาอำนวยการ แบ่งพัฒนาการของโรงภาพยนตร์ในประเทศไทย ตามปัจจัย 2 ประการ คือ

1. แบ่งยุคตามพัฒนาการของภาพยนตร์และเทคโนโลยีที่ใช้ในโรงภาพยนตร์

โรงภาพยนตร์มีการพัฒนาโดยตลอด โดยมุ่งดึงดูดความสนใจของผู้ชมเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากต้องอาศัยรายได้จากค่าเข้าชม การเปลี่ยนแปลงก็เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้ชม และสนองตอบความต้องการของผู้ชมให้มากที่สุด โดยมีพัฒนาการทั้งระบบภาพและระบบเสียง ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวโรงด้วย

-ระบบภาพ พัฒนาจากภาพขาวดำเป็นสี จากฟิล์มขนาด 16 มิลลิเมตร เป็น 35 มิลลิเมตร ไปสู่ฟิล์มขนาดใหญ่ 70 มิลลิเมตร จนกระทั่งเป็นไวด์สกรีน (Wide Screen)

-ระบบเสียง จากภาพยนตร์เงียบ พัฒนามาเป็นภาพยนตร์เสียง มีทั้งบันทึกเสียงในฟิล์มและใช้ระบบการพากย์ พัฒนาจากระบบโมโน (Mono) คือระบบเสียงที่ออกจากลำโพงเพียงตัวเดียวจุดเดียวคือลำโพงตรงกลางหน้าจอ พัฒนาเป็นระบบสเตอริโอคือมีลำโพงซ้ายขวา แต่เสียงจะออกเท่ากันและเหมือนกันหมดทุกลำโพง ไม่มีการแยกเสียง พัฒนาสู่ระบบดอลบี้ สเตอริโอ (Dolby Stereo) ซึ่งเพิ่มลำโพงเป็นสี่จุด และปัจจุบันคือ ระบบดิจิตอล (Digital) ซึ่งให้เสียงคมชัดแยกเสียงได้ละเอียดกว่า และเป็นระบบที่ใช้กันอยู่ในโรงมัลติเพล็กซ์

2. แบ่งยุคตามบริบททางสังคม

โรงภาพยนตร์มีการพัฒนาปรับปรุงรูปลักษณะ เพื่อให้เข้ากับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของคนในสังคม และปัจจัยภายนอกอื่น โดยแบ่งได้เป็น 3 ยุค คือ

1) ยุคโรงเดี่ยว (Stand Alone) เป็นยุคที่โรงภาพยนตร์จะอยู่โดดเดี่ยว มีขนาดใหญ่ ใช้เนื้อที่มาก ด้วยที่ดินราคายังไม่สูงมากและตั้งอยู่ในทำเลที่รุ่งเรือง การชมภาพยนตร์แต่ละเรื่องต้องมาชมเฉพาะที่ โรงภาพยนตร์แต่ละโรงฉายภาพยนตร์โรงละ 1 เรื่อง บางเรื่องสามารถฉายได้นานถึง 4-6 เดือน นอกจากนั้นการจราจรในสมัยนั้นไม่คับคั่งเช่นปัจจุบัน โรงภาพยนตร์จึงเป็นแหล่งบันเทิงราคาถูกรู้จักกันดีในหมู่ผู้ชมทุกเพศทุกวัย

2) ยุคมินิเธียเตอร์ (Mini-Theatre) เป็นยุคที่โรงภาพยนตร์มีขนาดเล็ก เนื่องจากผู้ชมลดจำนวนลง ผู้ประกอบการต้องการลดค่าใช้จ่ายให้มากที่สุด ส่วนทำเลก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตั้งอยู่ตามห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้าแทน ภาพยนตร์เรื่องหนึ่งจะฉายหลายๆ โรง ตามจุดซึ่งมีโรงภาพยนตร์มินิเธียเตอร์ต่างๆ ตั้งอยู่ เพราะปัญหาด้านการจราจร

3) ยุคมัลติเพล็กซ์ (Multiplex Theatres) เป็นยุคที่มีโรงหลายๆ โรงมาอยู่รวมในพื้นที่เดียวกัน และมีโรงหลายขนาดให้ผู้ชมเลือกชม นอกจากนั้นผู้ประกอบการยังเป็นรายเดียวกันเพื่อสะดวกในการบริหารและการจัดวางโปรแกรมภาพยนตร์ โดยโรงเหล่านี้มักตั้งตามศูนย์การค้าขนาดใหญ่ มีระบบเสียง ระบบภาพ และระบบบริการที่มีคุณภาพ อำนวยความสะดวกให้กับผู้ชมได้อย่างเต็มที่ ภาพยนตร์ที่เป็นที่นิยมจะฉายได้หลายๆ โรงในมัลติเพล็กซ์เดียวกัน

การปรับตัวเป็นโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์นั้น เนื่องจากโรงมินิเธียเตอร์ไม่ค่อยมีคุณภาพ ทั้งโครงสร้างโรงไม่ได้มาตรฐาน ระบบเสียงไม่ดี ทำให้จำนวนผู้ชมลดลง จึงต้องปรับปรุงคุณภาพโรงในทุกๆ ด้าน และเพิ่มความหลากหลายให้ผู้ชมได้เลือกมากขึ้น

ปัจจัยหลักๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาเป็นโรงระบบมัลติเพล็กซ์ได้แก่

1) ผู้ประกอบการ ได้แก่ การเห็นความสำเร็จจากต่างประเทศ ความกล้าที่จะลงทุนในสิ่งใหม่ๆ เพื่อดึงผู้ชมให้เพิ่มขึ้น การแข่งขันของคู่แข่ง เมื่อมีผู้ทำสำเร็จเป็นรายแรก คือ อีจิวี่ จึงมีผู้ประกอบการรายอื่นกล้าดำเนินงานตาม นอกจากนั้นยังต้องปรับตัวตามเทคโนโลยีของสื่ออื่นๆ ให้ทันด้วย

2) ภาพยนตร์ ได้แก่ การพัฒนาของภาพยนตร์ที่มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใส่อยู่เสมอ ทำให้โรงต้องปรับปรุงตาม ผู้จัดจำหน่ายภาพยนต์ร้กั้นำภาพยนต์เข้ามาฉายมากขึ้น จึงต้องมีโรงรองรับภาพยนต์เหล่านั้น

3) ผู้ชม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตที่ค้ำึงถึงความความสะดวกสบาย และปัญหาจราจรติดขัด ทำให้ผู้ชมต้องการใช้บริการในศูนย์การค้าที่สามารถให้บริการได้ในจุดเดียวมากขึ้น

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการโรงมัลติเพล็กซ์ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ ด้วย ได้แก่ทำเลที่ตั้ง ภาพยนตร์ที่เข้าฉาย เทคโนโลยีการฉาย การลงทุนในตัวโรง การบริการและการตลาด เพื่อให้ผู้ชมได้รับประโยชน์สูงสุด ทั้งโอกาสในการเลือก ความสะดวกสบาย ความบันเทิงและได้รับอรรถรสที่ครบถ้วนสมบูรณ์

จากการสำรวจพฤติกรรมผู้ชมภาพยนตร์พบว่า ผู้ชมส่วนใหญ่นิยมเป็นสมาชิกบัตรที่ทางโรงภาพยนตร์จัดทำขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือ ซื้อสินค้าอาหารแล้วได้รับส่วนลดในการซื้อบัตรชมภาพยนตร์หรือได้รับบัตรชมภาพยนตร์ฟรี และผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการตลาดมากคือ เพศหญิง อายุระหว่าง 16-20 ปี มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นนักเรียน นักศึกษาและเป็นผู้ที่ไปชมภาพยนตร์บ่อยครั้งมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

2. โครงสร้างธุรกิจภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย (พ.ศ. 2537-2541) (The Structure of Foreign Movie Industry in Thailand (1994-1998) โดย มงคล ปิยะทัสสกร (2541)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการกระจุกตัวของตลาดภาพยนตร์ของประเทศไทย โครงสร้างธุรกิจจัดจำหน่ายภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างการกระจุกตัวของตลาดภาพยนตร์ของประเทศไทย และโครงสร้างธุรกิจภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย โดยศึกษาเฉพาะส่วนโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในช่วงปี พ.ศ. 2537-2541 วิธีการวิจัยที่ใช้ คือ การวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพบว่า ตลาดโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2537-2541 มีการเติบโตสูงถึง 139% โดยมีปัจจัยด้านภาพยนตร์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้ชม ด้านโรงภาพยนตร์ที่มีการพัฒนาเป็นโรงมัลติเพล็กซ์ ด้านการตลาดที่ผู้จัดจำหน่ายทำการตลาดและส่งเสริมการขายมากขึ้น

ตลาดภาพยนตร์ของประเทศไทยมีการกระจุกตัวโดยภาพยนตร์จากสหรัฐอเมริกา มากที่สุดถึง 57.74% สาเหตุมาจากผู้ชมเห็นว่าคุ้มค่าเงินมากที่สุด คุณภาพในการผลิตสูงกว่าภาพยนตร์จากที่อื่น และมีการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหนือกว่า

ในด้านโครงสร้างธุรกิจภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทยนั้น พบว่า บริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์ผู้นำตลาด โดยเฉพาะกลุ่มเมเจอร์ มีความสัมพันธ์โยงใยกับธุรกิจภาพยนตร์ใน

ต่างประเทศ ในฐานะเป็นสำนักงานสาขาของบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์ในต่างประเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทในเครือของบริษัทผู้สร้างภาพยนตร์รายใหญ่จากสหรัฐอเมริกา กลุ่มบริษัทเมเจอร์จึงผูกขาดการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ให้กับบริษัทเหล่านี้ และทำให้ได้เปรียบเหนือบริษัทจัดจำหน่ายรายอื่นๆ เนื่องจากมีภาพยนตร์ซึ่งตรงกับความต้องการของผู้ชม แม้ว่าบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์รายอื่นอีกหลายรายจะมีโรงภาพยนตร์เป็นของตนเองก็ตาม เพราะบริษัทโรงภาพยนตร์ทุกรายล้วนต้องการฉายภาพยนตร์ของกลุ่มบริษัทเมเจอร์ทั้งสิ้น โครงสร้างธุรกิจภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทยเช่นนี้จึงมีความสัมพันธ์กับการกระจุกตัวของตลาดภาพยนตร์ของประเทศไทย

สำหรับในธุรกิจโรงภาพยนตร์ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรงภาพยนตร์ประสบความสำเร็จคือทำเลที่ตั้งและการที่ผู้ประกอบการแต่ละรายมีโรงภาพยนตร์ที่ครอบคลุมทำเลต่างๆ อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ประเภทโรงภาพยนตร์ก็เป็นปัจจัยสำคัญเช่นกัน โรงมัลติเพล็กซ์ ซึ่งสามารถเสนอทางเลือกและบริการที่สะดวกสบายให้กับผู้ชมได้มากกว่า ทำให้ได้รับความนิยมมากกว่าเช่นกัน โดยเครืออีจีวีและเมเจอร์ซีเนิเพล็กซ์ ซึ่งเป็นเครือโรงมัลติเพล็กซ์ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2537 และ 2538 ตามลำดับ และขยายตัวอีกหลายสาขาในระยะเวลาต่อมา สามารถครอบครองส่วนแบ่งการตลาดรวมกันได้ถึง 59% แนวโน้มการพัฒนาโรงภาพยนตร์ในประเทศไทย จึงต้องมุ่งให้เป็นโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์

3. Development and Decline of Drive-in Theatre โดย Bruce A. Austin (1985) (อ้างถึงใน มนฤดี ธาดาอำนวยชัย, 2539)

งานวิจัยนี้ศึกษาถึงพัฒนาการ การเติบโตและสถานภาพของโรงภาพยนตร์แบบไดรฟ์-อินในสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาถึงประวัติของโรงภาพยนตร์รูปแบบนี้จากข้อมูลเอกสารต่างๆ แล้วยังมีการวิจัยภาคสนาม เพื่อศึกษาถึงลักษณะของผู้ชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์แบบไดรฟ์-อินด้วย

การศึกษาในครั้งนี้ได้รวบรวมงานวิจัยของนักวิชาการคนอื่นๆ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของโรงภาพยนตร์ไดรฟ์-อิน โดยพบว่าปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดโรงภาพยนตร์แบบไดรฟ์-อินขึ้นคือ การที่รถได้กลายเป็นพาหนะเดินทางที่สำคัญในช่วงนั้น อุตสาหกรรมเกี่ยวกับรถต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น ร้านอะไหล่ยนต์ ร้านขายอุปกรณ์เกี่ยวกับรถ เจ้าของโรงภาพยนตร์จึงตัดสินใจดัดแปลงโรงให้เป็นแบบไดรฟ์-อิน แห่งแรกคือ Park-in Theatres ใน New Jersey หลังจากนั้นมีการพัฒนาไดรฟ์-อินต่อมาอย่างมากมาย แต่การดำเนินการนั้นต้องพบกับอุปสรรคทางด้านเทคนิคและกฎหมาย เนื่องจากไม่ใช่โรงในร่ม จึงต้องมีการสร้างสรรค์เทคนิคเพื่อให้ผู้ชมได้รับ

อรรถรสในการชมภาพยนตร์อย่างเต็มที่ด้วย รวมทั้งกฎหมายในเรื่องการฉายภาพยนตร์เรตอาร์ และเรตเอ็กซ์ซึ่งมีมากในโรงภาพยนตร์แบบไดรฟ์-อิน นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมที่ไม่สามารถควบคุมได้ นั่นคือเรื่องของสภาพดินฟ้าอากาศ ถ้าฝนตกก็ไม่สามารถฉายภาพยนตร์ได้ ช่วงที่ไดรฟ์-อินเจริญเติบโตอย่างมากคือช่วง ค.ศ.1958-1967 ในช่วงนี้ มีโรงภาพยนตร์ไดรฟ์-อินในรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย และทั้งๆ ที่มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างโทรทัศน์ เคเบิลทีวีเกิดขึ้นมาแล้ว โรงภาพยนตร์ไดรฟ์-อินกลับไม่ได้รับผลกระทบเหมือนกับโรงภาพยนตร์ธรรมดา

สำหรับอนาคตของไดรฟ์-อินนั้นก็พบว่าจะต้องแข่งขันกับโรงภาพยนตร์แบบมัลติเพล็กซ์มากขึ้น เพราะเริ่มมีโรงภาพยนตร์แบบนี้ขึ้นแล้วและคาดว่าจะมีมากขึ้นในอนาคตด้วย แต่ก็จะมีไดรฟ์-อินแบบมัลติเพล็กซ์เพิ่มขึ้น มีทั้งแบบ 2 โรง, 3 โรง, 4 โรง, 5 โรง และ 6 โรง อย่างไรก็ตามก็คิดเมื่อมีการทำให้ชนบทเป็นเมืองมากขึ้น จะมีผลกระทบในทางลบต่อไดรฟ์-อินเพราะเจ้าของโรงมักจะขายพื้นที่ซึ่งได้ราคาแพงเพื่อไปทำศูนย์การค้า หากในอนาคตเป็นอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ จำนวนไดรฟ์-อินก็จะลดลง

ผลจากการสำรวจพบว่าผู้ที่มาชมภาพยนตร์ในไดรฟ์-อินเป็นผู้ที่ชมภาพยนตร์บ่อยมากและมักจะไปชมกับแฟนมากที่สุด อาชีพของผู้ชมส่วนใหญ่เป็นพวก Blue Collar คือเป็นพนักงานที่มีรายได้น้อย ระดับการศึกษาคือชั้นมัธยมศึกษา แหล่งข่าวสารทางด้านภาพยนตร์คือหนังสือพิมพ์ เหตุผลในการชมภาพยนตร์โดยทั่วไปคือถูกกว่าและสบายกว่าโรงภาพยนตร์ทั่วไป ส่วนเหตุผลในการชมภาพยนตร์ในเวลาทำการสัมภาระ คือ อยากรู้อะไรเรื่องหนังที่ฉายและใกล้ที่ทำงานหรือใกล้บ้าน โดยสรุปคือคนส่วนใหญ่ที่มาชมภาพยนตร์ในไดรฟ์-อินนี้เห็นว่าไดรฟ์-อินสะดวกสบายและมีความเป็นส่วนตัวมากกว่าโรงภาพยนตร์อื่นๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” เป็นการวิจัยแบบวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการใช้เอกสาร (Documentary Research) ในการวิเคราะห์

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการวิจัยแบ่งออกเป็น

1. แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพการบริหารงานขององค์กรโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อาศัยข้อมูลจากเอกสารดังนี้

1.1 เอกสารรายชื่อโรงมหรสพและจำนวนที่นั่งของในเขตกรุงเทพมหานคร จากกรมโยธาธิการและกองทะเบียน แผนกควบคุมภาพยนตร์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานโยธาธิการจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

1.2 ข่าวและบทความจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารต่างๆ ที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับภาพยนตร์ โรงภาพยนตร์ และโรงภาพยนตร์ชั้นสองในประเทศไทย

1.3 หนังสือและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ โรงภาพยนตร์และโรงภาพยนตร์ชั้นสองในประเทศไทย

2. แหล่งข้อมูลที่เป็นตัวบุคคล โดยอาศัยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจด้านโรงภาพยนตร์ชั้นสอง รวมทั้งผู้ชม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจของโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2.1 ผู้บริหาร มีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้บริหาร ตามลักษณะความเป็นเจ้าของและประสบการณ์ในการดำเนินงาน ได้แก่

- ผู้บริหารโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง
- ผู้บริหารโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ
- ผู้บริหารที่มีความสามารถและประกอบธุรกิจต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน

(1) คุณประเสริฐ หอมสนิท จากโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเครือนครหลวงโปรโมชั่น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ โรงภาพยนตร์ *กรุงสยาม, ปาริสี, งามวงศ์วานราม่า, นครหลวงราม่า, ผึ้งหลวง, ดาวสยาม, เฉลิมศรี, ศรีสยาม, นครนนท์, สำโรงราม่า, จัสโก้ รัตนาธิเบศร์ 1 และ 2*

ผู้เขียนได้ทำการสัมภาษณ์คุณประเสริฐ ในบทบาทหน้าที่ด้านผู้จัดวางโปรแกรม หรือบุ๊กเกอร์ (booker) ในวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2542 และคุณประเสริฐได้แนะนำให้สัมภาษณ์ คุณสุพจน์ พิสิษฐุฒินันท์ กรรมการผู้จัดการบริษัท นครหลวง โปรโมชั่น ในฐานะผู้บริหาร ผู้เขียนจึง ทำจดหมายจากทางมหาวิทยาลัยติดต่อขอสัมภาษณ์คุณสุพจน์อีกครั้ง อย่างไรก็ตามเมื่อถึงวันนัด สัมภาษณ์ ในวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2542 คุณสุพจน์ ติดภารกิจ จึงมอบหมายให้คุณประเสริฐ สัมภาษณ์แทน โดยคุณสุพจน์กล่าวทางโทรศัพท์ว่า คุณประเสริฐเป็นบุคลากรเก่าแก่ของบริษัท และทำงานที่นี่มาตั้งแต่ก่อตั้ง ผู้เขียนจึงสัมภาษณ์คุณประเสริฐในวันนั้นอีกครั้ง และกลับมา สัมภาษณ์คุณประเสริฐ อีกครั้งในวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งได้รับความร่วมมือจากคุณ ประเสริฐ เป็นอย่างดี

(2) คุณชาติชาย ชื่นขำ ผู้จัดการโรงภาพยนตร์ภาพยนต์ *จัสโก้ รัตนาธิเบศร์ 1 และ 2* โดยเดิมโรง *จัสโก้* เป็นโรงชั้นหนึ่งแบบมินิเธียเตอร์ แต่ทางบริษัทนครหลวงได้เปลี่ยน นโยบายมาฉายภาพยนตร์ 2 เรื่องควบ ได้ 1 เดือนกว่า ก่อนจะปิดตัวลงในที่สุด เมื่อ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2543 เนื่องจากไม่ประสบความสำเร็จนัก

ผู้เขียนได้เข้าไปแนะนำตัวพร้อมจดหมายจากทางมหาวิทยาลัย เพื่อขอสัมภาษณ์ คุณชาติชายด้านการบริหารและประสบการณ์ในการทำงาน โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโรง ภาพยนตร์ชั้นสอง ซึ่งคุณชาติชายเริ่มจากอาชีพนักพากย์ และทำมากกว่า 30 ปี ก่อนที่จะมาดูแลโรง ภาพยนตร์ในเครือนครหลวง และเป็นพนักงานเก่าแก่ของบริษัทอีกคนหนึ่ง โดยคุณชาติชายได้ให้ ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ทันที ในวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2543

ส่วนผู้บริหารอีกสามท่าน ผู้เขียนต้องใช้ชื่อสมมุติ เนื่องจากธุรกิจที่ผู้บริหารเหล่านี้ ทำอยู่ในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งคือการฉายภาพยนตร์ที่ไม่ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการ พิจารณาภาพยนตร์หรือกองเซ็นเซอร์ ซึ่งมีลักษณะผิดกฎหมาย

(3) คุณซัช (ชื่อสมมุติ) จากเครือโรงภาพยนตร์ *ก.เธียเตอร์* (ชื่อสมมุติ) และ กรรมการผู้จัดการบริษัท *ก.มูฟวี่* (ชื่อสมมุติ) ซึ่งมีโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและ

ปริมาณพลในเครือ 4 โรง โดยมีทั้งโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง และโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

ผู้เขียนทำจดหมายจากทางมหาวิทยาลัยขอสัมภาษณ์คุณชัช (ชื่อสมมุติ) โดยฝากไว้กับทางพนักงานขายตัว และโทรศัพท์ติดต่อไปประมาณ 2 อาทิตย์ เนื่องจากคุณชัช (ชื่อสมมุติ) เข้ามาดูแลโรงภาพยนตร์เป็นบางวันและกำหนดเวลาไม่แน่นอน จนผู้เขียนได้สัมภาษณ์คุณชัช (ชื่อสมมุติ) ในที่สุด เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2542 และวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2542 โดยได้รับความร่วมมือจากคุณชัช (ชื่อสมมุติ) เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนก็ไม่ได้รายละเอียดในเรื่องโรงภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศมากนัก

(4) คุณภูมิ (ชื่อสมมุติ) จากเครือโรงภาพยนตร์ ข.รามา (ชื่อสมมุติ) ซึ่งมีโรงชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมาณพลในเครือบริษัท เอ็มเอนเตอร์เทน (ชื่อสมมุติ) ประมาณ 9 โรง ซึ่งมีทั้งโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศและโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง

ผู้เขียนได้รับคำแนะนำจากคุณชัช (ชื่อสมมุติ) ให้สัมภาษณ์คุณภูมิ (ชื่อสมมุติ) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการติดต่อซื้อขายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ โดยผู้เขียนได้ติดต่อคุณภูมิ (ชื่อสมมุติ) ทางโทรศัพท์ และทำจดหมายจากทางมหาวิทยาลัยไปฝากไว้กับทางโรงภาพยนตร์ที่คุณภูมิ (ชื่อสมมุติ) ประจำอยู่ และได้เข้าไปสัมภาษณ์ในไม่กี่วันต่อมา อย่างไรก็ตามผู้เขียนไม่ได้รับรายละเอียดในการบริหารงานมากนัก โดยเฉพาะในส่วนภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ และผู้เขียนไม่ได้รับอนุญาตให้บันทึกเทป โดยสัมภาษณ์คุณภูมิ (ชื่อสมมุติ) เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2542

(5) คุณวัฒน์ (ชื่อสมมุติ) จากเครือโรงภาพยนตร์ ซี ซีเนม่า (ชื่อสมมุติ) มีโรงชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมาณพลในเครือประมาณ 3 โรง ซึ่งมีทั้งโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ และโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง

ผู้เขียนติดต่อขอสัมภาษณ์คุณวัฒน์ (ชื่อสมมุติ) ทางโทรศัพท์และสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ในเวลานั้นทันที เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2542 และต่อมาได้ติดต่อขอสัมภาษณ์ที่ทำงานของคุณวัฒน์อีกครั้ง เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2543 โดยคุณวัฒน์ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่ผู้เขียนต้องใช้เวลาการจดบันทึก แทนการบันทึกเทป

ซึ่งรวมจำนวนโรงที่ผู้บริหารเหล่านี้ดำเนินธุรกิจ เท่ากับ 28 โรง ซึ่งครอบคลุมพื้นที่เกือบทั่วทุกเขตที่มีโรงภาพยนตร์ชั้นสองตั้งอยู่ ยกเว้นเขตปทุมธานี เขียวราช ดินแดง ที่ผู้เขียนได้รับการปฏิเสธในการให้ข้อมูล รวมทั้งความจำกัดด้านเวลา ทำให้ผู้เขียนไม่สามารถขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากผู้ประกอบการได้ทั้งหมด

2.2 ผู้เกี่ยวข้องกับวงการธุรกิจภาพยนตร์ในประเทศไทย

(1) พ.ต.ต. วราวุธ สกลธนารักษ์ สารวัตรแผนกควบคุมภาพยนตร์ กองทะเบียนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่หลักทางงานด้านธุรกิจเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ขอจัดฉายในโรงภาพยนตร์ การจัดสรรคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และงานด้านการควบคุมภาพยนตร์ที่จัดฉายในโรงภาพยนตร์

ผู้เขียนติดต่อขอเข้าสัมภาษณ์สารวัตรแผนกควบคุมภาพยนตร์เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2545 ในด้านการดูแลและรับผิดชอบงานด้านการพิจารณาภาพยนตร์ ตั้งแต่ขั้นตอนการรับคำร้องขอตรวจพิจารณาภาพยนตร์ การเชิญคณะกรรมการผู้พิจารณาภาพยนตร์ที่แต่งตั้งตามประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติมาตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ไปจนถึงการติดตามผลการฉายภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ รวมทั้งการจัดทำสถิติในด้านภาพยนตร์และโรงภาพยนตร์ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากท่านสารวัตรเป็นอย่างดี

(2) คุณชิต ชนะโชติ ผู้จัดวางโปรแกรมหรือบู๊กเกอร์ บริษัท สหมงคลฟิล์ม จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์รายใหญ่ ที่มีจำนวนภาพยนตร์ที่จัดฉายตามโรงภาพยนตร์มากที่สุดในปัจจุบัน

ผู้เขียนติดต่อขอสัมภาษณ์คุณชิต ในฐานะที่คุณชิตเป็นบุคลากรที่ทำงานในแวดวงธุรกิจภาพยนตร์ในประเทศไทยมาเกือบ 50 ปี ปัจจุบันคุณชิตยังคงรับหน้าที่ในการจัดวางโปรแกรมให้กับโรงภาพยนตร์ชั้นสองบางโรง เช่น *ธนบุรีรามมา*, *ราชเทวีรามมา* เป็นต้น โดยผู้เขียนติดต่อขอสัมภาษณ์คุณชิตในช่วงปลายปี พ.ศ. 2544 และได้เข้าสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2545

(3) คุณชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง ผู้จัดการฝ่ายการตลาด บริษัท ไฟว์สตาร์โปรดักชั่น จำกัด บริษัทผลิตและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ไทยรายใหญ่ ที่ดำเนินธุรกิจด้านนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 จนถึงปัจจุบัน โดยคุณชัยวัฒน์ทำงานกับบริษัทไฟว์สตาร์มาตั้งแต่ยุคเริ่มแรก

ผู้เขียนโทรศัพท์ไปยังบริษัทไฟว์สตาร์ เพื่อขอข้อมูลในด้านความสัมพันธ์ของ บริษัทไฟว์สตาร์ ซึ่งเป็นบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์ไทยรายใหญ่ กับสายหนังชานเมือง ซึ่งเป็นสายหนังที่จัดฉายภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยได้รับคำแนะนำให้สัมภาษณ์คุณชัยวัฒน์ จึงทำจดหมายติดต่อขอสัมภาษณ์ และทำการสัมภาษณ์ในอาทิตย์ถัดมา เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2545

(4) คุณสุพจน์ เหล่าผลเจริญ ผู้จัดการฝ่ายขาย บริษัทภาพยนตร์ โคโลมเบีย ไทโรสตาร์ บัวนา วิสต้า (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่มีจำนวนภาพยนตร์เข้าฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มากเป็นอันดับสอง ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยทำการศึกษา

ผู้เขียนติดต่อขอข้อมูลจากบริษัท ภาพยนตร์ โคโลมเบีย ไทโรสตาร์ บัวนา วิสต้า (ประเทศไทย) จำกัด ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทจัดจำหน่าย สายหนัง และโรงภาพยนตร์ชั้นสอง โดยติดต่อทางโทรศัพท์ และทำจดหมายไปอีกครั้ง โดยทางคุณสุพจน์ ได้ติดต่อกลับมา และได้เข้าสัมภาษณ์ในอาทิตย์ถัดมา เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2545

2.3 ผู้ชม

ผู้ชมที่เข้าชมในโรงภาพยนตร์ชั้นสอง จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการสุ่มเลือกอย่างไม่จำเพาะเจาะจงจากหน้าโรงภาพยนตร์ หลังจากผู้ชมชมภาพยนตร์จากโรงนั้นๆ แล้ว โดยเลือกผู้ชมที่เป็นผู้ติดตามชมภาพยนตร์จากโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นระยะเวลาต่อเนื่อง 2 ปีขึ้นไป จากโรงภาพยนตร์ 5 แห่ง คือ *ปารีส*, *งามวงศ์วานราม่า*, *นครนนท์ราม่า*, *มงคลราม่า* และ *ดาวสยามเอเชียเตอร์* ซึ่งเป็นโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์จากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งทั้งหมด

(1) คุณสุภาพร เพศหญิง อายุ 20 ปี อาชีพเย็บผ้าสำเร็จรูป รายได้ 6,000 บาท ต่อเดือน พักและทำงานย่านโบ๊เบ๊ ภูมิลำเนา จ.อุบลราชธานี (สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543, *ปารีส*)

(2) คุณวรรณภา เพศหญิง อายุ 25 ปี อาชีพลูกจ้างร้านอาหาร รายได้ 7,000 บาทต่อเดือน อาศัยและทำงานในย่านรัชโยธิน ภูมิลำเนา จ.ร้อยเอ็ด (สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543, *มงคลราม่า*)

(3) คุณกมลวรรณ เพศหญิง อายุ 18 ปี กำลังศึกษาชั้น ม.6 อาศัยอยู่ในย่านนนทบุรี (สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543, *งามวงศ์วานรามมา*)

(4) คุณวิสุทธิ์ เพศชาย อายุ 18 กำลังศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ ปี 1 ภูมิภาค จ.นนทบุรี (สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543, *งามวงศ์วานรามมา*)

(5) คุณอนันต์ เพศชาย อายุ 22 ปี อาชีพเซลส์แมน รายได้ 6,000–7,000 ต่อเดือน ทำงานในย่านนนทบุรี ภูมิภาค จ.อุตรดิตถ์ (สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543, *งามวงศ์วานรามมา*)

(6) คุณกิตติรัตน์ เพศชาย อายุ 35 ปี อาชีพข้าราชการ รายได้ 9,000 บาทต่อเดือน เป็นคนกรุงเทพฯ และอาศัยอยู่ในย่านงามวงศ์วาน ใกล้โรงพยาบาลนตรี (สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543, *งามวงศ์วานรามมา*)

(7) คุณปริญญา เพศหญิง อายุ 20 ปี กำลังศึกษามหาวิทยาลัย ปี 2 บ้านแพน อยู่ในย่านนนทบุรี (มาชมกับแฟน) ภูมิภาค จ.นครราชสีมา (สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543, *งามวงศ์วานรามมา*)

(8) คุณสิทธิพันธ์ เพศชาย อายุ 29 ปี อาชีพรับจ้าง รายได้ 4,000 บาทต่อเดือน ภูมิภาค จ. นนทบุรี (สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543, *นครนนท์รามมา*)

(9) คุณณัฐรัตน์ เพศชาย อายุ 36 ปี อาชีพรับจ้าง รายได้ 10,000 บาทต่อเดือน อาศัยและทำงานในย่านนนทบุรี ภูมิภาค จ.พิจิตร (สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543, *นครนนท์รามมา*)

(10) คุณวสันต์ เพศชาย อายุ 29 ปี อาชีพรับจ้าง รายได้ 20,000 บาทต่อเดือน อาศัยในย่านประชาชื่น ภูมิภาค จ.นครสวรรค์ (สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543, *นครนนท์รามมา*)

(11) คุณสิทธิพร เพศชาย อายุ 19 ปี กำลังศึกษา ปวส. ปี 2 อาศัยย่านบางซื่อ ภูมิภาค จ. สุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543, *นครนนท์รามมา*)

(12) คุณวาสนา เพศหญิง อายุ 20 ปี ว่างงาน อาศัยในย่านบางคอแหลม (สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2543, *ดาวสยาม*)

(13) คุณธวัชชัย เพศชาย อายุ 46 ปี อาชีพลูกจ้างประจำ ในรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง รายได้ มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ทำงานในย่านพระราม 3 (สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2543, *ดาวสยาม*)

(14) คุณทองยูน เพศหญิง อายุ 26 ปี อาชีพเย็บผ้า รายได้ 6,000 บาทต่อเดือน ทำงานและอาศัยอยู่ในย่านถนนจันทน์ ภูมิภาค จ.ชัยภูมิ (สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2543, *ดาวสยาม*)

(15) คุณยุพิน เพศหญิง อายุ 18 ปี อาชีพเย็บผ้า รายได้ 6,000 บาทต่อเดือน ทำงานและอาศัยในย่านถนนจันทน์ ภูมิลาเนาเดิม จ.ชัยภูมิ (สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2543, ดาวสยาม)

ส่วนผู้ชมโรงภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ผู้เขียนประสบปัญหาในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล สถานที่ในการสัมภาษณ์ และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล รวมทั้งความจำกัดในแง่เวลาในการทำควมค้นเคยจนได้รับความเชื่อถือจากแหล่งข้อมูล ทำให้ผู้เขียนไม่สามารถนำเสนอข้อมูลผู้ชมในส่วนนี้ได้

ในส่วนผู้เกี่ยวข้องกับวงการภาพยนตร์ไทยและผู้ชม คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้เขียนนำมาใช้ประกอบในการวิเคราะห์และใช้ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักอีกครึ่งหนึ่ง

3. แหล่งข้อมูลจากการสังเกตการณ์

ผู้เขียนทำการสังเกตการณ์ โดยการเข้าไปชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานคร ในฐานะผู้ชมคนหนึ่ง เพื่อนำมาวิเคราะห์กับข้อมูลที่ได้จากผู้บริหาร เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น โดยเข้าไปสังเกตการณ์ทั้งในโรงที่ผู้บริหารให้สัมภาษณ์ และโรงที่ผู้บริหารไม่ให้สัมภาษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วันอาทิตย์ที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2542 จักรवालเหียเตอร์

ฉาย 'ดอกไม้ในทางปืน' (ภาพยนตร์ไทย) และ 'โรงเรียนสยองโลก' (The Faculty)

วันพุธที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 พระโขมงเหียเตอร์ 1

ฉาย 'ไดโนเสาร์' (Dinosaur) และ 'ไพธอน' (Python)

วันอาทิตย์ที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 นครนนท์

ฉาย 'จ้องตาย' (The Watcher) และ 'บาร์ห้าวสาวฮ็อต' (Coyoty Ugly)

วันพุธที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ดาวสยาม

ฉาย 'มนุษย์ไร้งา' (Hollow Man) และ 'จ้องตาย'

วันพฤหัสบดีที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 สำโรงรามมา

ฉาย 'โกซิกซ์' (ภาพยนตร์ไทย) และ 'จ้องตาย' (The Watcher)

วันเสาร์ที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ศรีสยาม

ฉาย 'บาร์หัวสาวฮึด' (Coyoty Ugly) และ 'อย่าตามหัวจะหลุด' (Bless the Child)

วันอาทิตย์ที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 นครหลวงรามมา

ฉาย 'โกซิกซ์' และ 'จ้องตาย' (The Watcher)

วันอังคารที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 งามวงศ์วานรามมา

ฉาย 'โกซิกซ์' และ 'จ้องตาย' (The Watcher)

วันเสาร์ที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 เฉลิมศรี

ฉาย 'อย่าตามหัวจะหลุด' (Bless the Child) และ 'ปลุกตำนานโหดมหา'ลัยสยอง 2' (Urban Legend 2:The Final Cut)

วันอาทิตย์ที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ผึ้งหลวง

ฉาย 'บาร์หัวสาวฮึด' (Coyoty Ugly) และ 'จ้องตาย' (The Watcher)

วันเสาร์ที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 กรุงเทพมหานคร

ฉาย 'คาร์เตอร์เด็อดมหาประลัย' (Get Carter) และ 'ปลุกตำนานโหดมหา'ลัยสยอง 2' (Urban Legend 2:The Final Cut)

วันอาทิตย์ที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 สุริยาเหี้ยเตอร์

ฉาย 'เขี้ยวรกดัดบะวัน' (From Dusk Till Dawn 3:The Hangman's Daughter) กับ 'ปลุกตำนานโหดมหา'ลัยสยอง 2' (Urban Legend 2:The Final Cut)

วันอังคารที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 จัสโก้ รัตนาภิเบศรี 1 และ 2

โรง 1 ฉาย 'บาร์หัวสาวฮึด' (Coyoty Ugly) และ 'ปลุกตำนานโหดมหา'ลัยสยอง 2' (Urban Legend 2:The Final Cut)

โรง 2 ฉาย 'คาร์เตอร์เด็อดมหาประลัย' (Get Carter) และ 'คำสั่งฆ่าคนบริสุทธิ์' (Rules of Engagement)

ทั้งสองโรงปิดเมื่อ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2543

วันอาทิตย์ที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2542 พระโขงรามมา

ฉาย 2 เรื่องควบ เป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ (ฉายในระบบฟิล์ม)

โฆษณาชื่อเรื่องหน้าโรงว่า “คุณนายชายรัก” และ “ใช้แห่งดวงใจ”

วันอาทิตย์ที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 พหลโยธินรามมา

ฉาย 2 เรื่องควบ เป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ (ฉายในระบบฟิล์ม)

โฆษณาชื่อเรื่องหน้าโรงว่า “รักแจ้วแนวร่วม” และ “สาวควาวล่าหนุ่มโสด”

วันอังคารที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 เฉลิมสิน

ฉาย 2 เรื่องควบ เป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ (ฉายในระบบฟิล์ม)

โฆษณาชื่อเรื่องหน้าโรงว่า “มนุษย์หุ้ลมรัก” และ “เริงรักนอกทำเนียบ”

วันอังคารที่ 14 ธันวาคม 2542 เฉลิมสิน

ฉาย 3 เรื่องควบ เป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ (ฉายในระบบโปรเจคเตอร์)

วันเสาร์ที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2543 เฉลิมเกียรติ

ฉาย 4 เรื่องควบ เป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ (ฉายในระบบโปรเจคเตอร์)

ไม่โฆษณาชื่อเรื่อง

วันเสาร์ที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ฮาวาย

ฉาย 3 เรื่องควบ เป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ (ฉายในระบบโปรเจคเตอร์)

วันเสาร์ที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ไทยรามมา

ฉาย 4 เรื่องควบ เป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ (ฉายในระบบโปรเจคเตอร์)

ไม่โฆษณาชื่อเรื่อง

วันอาทิตย์ที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2543 นีวยอร์ด

ฉาย 3 เรื่องควบ เป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ (ฉายในระบบโปรเจคเตอร์)

ไม่โฆษณาชื่อเรื่อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยใช้วิธี

-ทำการบันทึก (Note Taking)

-การทำหนังสืออ้างอิง

2. รวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยใช้ประเด็นคำถาม ดังนี้

- ก่อดั้ง)
- ที่มาและประวัติของโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสอง
 - ประวัติของโรงพยาบาลยন্ত্রที่ท่านบริหารหรือเกี่ยวข้อง
 - สภาพธุรกิจโรงพยาบาลยন্ত্রในอดีต
 - การบริหาร การแข่งขันและการดำเนินการทางการตลาดในอดีต (นับตั้งแต่ช่วงก่อตั้ง)
 - ปัจจัยที่มีผลในการบริหารงานในอดีต
 - สภาพธุรกิจโรงพยาบาลยন্ত্রในปัจจุบัน (ช่วงปี พ.ศ. 2542- 2543)
 - การบริหาร การแข่งขัน และการดำเนินการทางการตลาดในปัจจุบัน
 - ปัจจัยที่มีผลต่อธุรกิจโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองในปัจจุบัน
 - การบริหารงานองค์กรในปัจจุบัน และแตกต่างจากในอดีตอย่างไร
 - กลยุทธ์ในการปรับตัวเป็นอย่างไร
 - แนวโน้มธุรกิจประเภทนี้ในอนาคต

คือ

3. รวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องกับวงการภาพยนตร์ไทย โดยมีประเด็นคำถาม

- ความเกี่ยวข้องกับวงการธุรกิจโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสอง
- ความสำคัญของโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
- แนวโน้มธุรกิจนี้ในอนาคต

4. รวบรวมข้อมูลจากผู้ชม โดยมีประเด็นคำถาม คือ

- เหตุผลในการเลือกชมที่นี่
- ความเปลี่ยนแปลงที่ท่านพบ
- สิ่งที่ต้องการให้แก้ไขเปลี่ยนแปลง
- ถ้าไม่มีโรงที่นี่ให้ชม จะไปชมโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นหนึ่งหรือไม่ เพราะเหตุใด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนได้วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์พัฒนาการของโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลทางเอกสารจากแหล่งต่างๆ และจากการสัมภาษณ์มาประกอบด้วย

2. วิเคราะห์สภาพการดำเนินธุรกิจโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในปี พ.ศ. 2542-2543 โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับโรงพยาบาลยন্ত্রในประเทศไทย แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานโรงพยาบาลยন্ত্র ทฤษฎีองค์กร และแนวคิดเกี่ยวกับช่องทางการจัดจำหน่ายโรงพยาบาลยন্ত্র มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองในปี พ.ศ. 2542-2543 โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมขององค์กร มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ว่าปัจจัยระดับใดบ้างขององค์กรโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองที่มีผลต่อธุรกิจโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองในปัจจุบัน

4. วิเคราะห์การปรับตัวของธุรกิจโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสอง ในปี พ.ศ. 2542-2543 ว่ามีการใช้กลยุทธ์อย่างไรเพื่อให้องค์กรอยู่รอด โดยใช้แนวคิดกลยุทธ์องค์กรมาใช้ในการวิเคราะห์

การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้จะนำเสนอข้อมูลออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. เสนอผลการศึกษา ในส่วนพัฒนาการของโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. เสนอผลการศึกษาในส่วนของสภาพการดำเนินธุรกิจโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3. เสนอผลการศึกษาในส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

4. เสนอผลการศึกษาในส่วนการปรับตัวของธุรกิจโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

โดยแบ่งเป็น 2 บท คือ ข้อมูลในส่วนที่ 1 เรื่องพัฒนาการของโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ข้อมูลในส่วนที่ 2, 3 และ 4 จะรวมอยู่ในบทเดียวกันในชื่อธุรกิจโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงพยาบาลชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้เขียนใช้แหล่งข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือผู้บริหารโรงพยาบาลจากโรงพยาบาลต่างๆ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้ข้อมูลทางด้านเอกสาร ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องกับวงการธุรกิจภาพยนต์ ข้อมูลจากผู้ชม รวมถึงข้อมูลจากการสังเกตการณ์ของผู้เขียนเอง มาวิเคราะห์ประกอบกันและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผู้ให้ข้อมูลหลักด้วย ก่อนจะนำเสนอข้อมูลต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

พัฒนาการของโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์บันทึกไว้ว่า ผู้ที่ริเริ่มสร้างธุรกิจภาพยนตร์ขึ้นเป็นคนแรกนั้นคือ พี่น้องตระกูลลูมิแอร์ ที่เปิดฉายภาพยนตร์เก็บค่าดูเป็นครั้งแรก ณ ร้าน Grand Café เมื่อ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2438 และประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ทำให้พวกเขามีโอกาสส่งผู้แทนนำภาพยนตร์ที่เขาถ่ายไปฉายยังเมืองต่างๆ ทั่วโลก พร้อมกับถ่ายภาพยนตร์สถานที่เหล่านั้นกลับมาด้วย กล้องซีเนมาโตกราฟของเขาจึงเป็นที่รู้จักแพร่หลาย เกิดการซื้อขायให้เข้าภาพยนตร์กันขึ้น คำว่า Cinema ก็พลอยถูกเรียกขานตามๆ กันไป ในความหมายของ “ภาพยนตร์” (จำเรียดลักษณะ ๓๖๖ หน้า, ๒๕๔๑; Borsboom, 1995; Vernier, 1995)

สำหรับประเทศไทยนั้น นายเอส.จี. มาร์คอฟสกี (S. G. Marchovsky) ได้นำภาพยนตร์เข้ามาฉายเก็บค่าดูจากสาธารณชนเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2440 โดยจัดฉายที่โรงละครหม่อมเจ้าอลังการ ซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนเจริญกรุง ใกล้ประตูสามยอด (โตม สุขวงศ์, 2533) หลังจากนั้นความนิยมชมภาพยนตร์ก็แพร่หลาย เนื่องจากเป็นมหรสพชนิดใหม่ที่แตกต่างจากละคร ลิเก ลำตัด ที่ได้รับความนิยมอยู่ในขณะนั้น และหลังจากความสำเร็จในการฉายครั้งแรก คณะภาพยนตร์เร่ชาติต่างๆ ก็ทยอยมาเปิดโรงฉายตามสถานที่ต่างๆ ตามๆ กันมา ไม่ว่าจะเป็นโรงละคร โรงแรม หรือสร้างระจิมชั่วคราว จนกระทั่งเกิดโรงภาพยนตร์ถาวรขึ้นในที่สุด

โรงหนังญี่ปุ่น นับเป็นโรงภาพยนตร์ถาวรโรงแรกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2448 (รัชพล กาญจนาคคม, 2531) โดยคณะฉายภาพยนตร์เร่ชาวญี่ปุ่นซึ่งเคยมาเปิดฉายภาพยนตร์ในระจิมชั่วคราวบริเวณที่ว่างข้างวัดตึก (บริเวณเวียงนครเขษมในปัจจุบัน) ในปี พ.ศ. 2447 และประสบความสำเร็จมาก (ชลิตา เอื้อบำรุงจิต, 2540) โรงภาพยนตร์ถาวรโรงแรกตั้งอยู่ตรงที่เดิมที่เคยเป็นโรงชั่วคราว โรงเป็นโรงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เป็นสังกะสี หลังคามุงสังกะสี ด้านหนึ่งเป็นจอผ้าขาวใหญ่ อีกด้านหนึ่งเป็นห้องตั้งเครื่องฉาย พื้นโรงเป็นดิน ตั้งม้ายาวเป็นแถวๆ รอบโรงข้างสังกะสีมีร้านเป็นหย่อมๆ ใช้ลั้งอันเดียวตั้งบ้าง กระจาดบ้าง จุดเทียนบ้าง ใต้บ้าง ขายของกินจุกจิก บางร้านตั้งโต๊ะขายหมากพลู (กาญจนาคพันธุ์, 2518) หลังจากนั้นเป็นต้นมา โรงภาพยนตร์ในประเทศไทยก็มีการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ

4.1 พัฒนาการของโรงภาพยนตร์ในประเทศไทย

มนฤดี ภาดาอำนวยชัย (2539) ได้แบ่งพัฒนาการของโรงภาพยนตร์ในประเทศไทยตามบริบทของสังคม ได้เป็น 3 ยุค คือ ยุคโรงเดี่ยว ยุคมินิเธียเตอร์ และยุคมัลติเพล็กซ์

1. **ยุคโรงเดี่ยว (Stand Alone)** เป็นยุคที่โรงภาพยนตร์มีจุดเด่นตรงที่ตัวโรงภาพยนตร์มีพื้นที่ใช้สอยมาก สามารถจุผู้ชมได้ไม่ต่ำกว่า 800 ที่นั่ง ทั้งนี้เนื่องจากที่ดินในสมัยนั้นราคาถูก และนิยมตั้งอยู่ริมถนนเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ชมที่จะเดินทางมาชมภาพยนตร์ แต่มีข้อจำกัดคือ โรงภาพยนตร์แต่ละแห่งจะตั้งอยู่ห่างกัน ผู้ชมจะต้องทราบโปรแกรมการฉายภาพยนตร์ของแต่ละโรงล่วงหน้าก่อน

ธุรกิจโรงภาพยนตร์ขนาดใหญ่ซบเซาลงในช่วงปี พ.ศ. 2524-2529 โดยมีสาเหตุหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นความเก่าของตัวโรงภาพยนตร์เอง ภาพยนตร์ที่นำมาฉายด้อยคุณภาพ ราคาที่ดินมีราคาแพงขึ้นทำให้การสร้างโรงขนาดใหญ่มีปัญหาในด้านต้นทุนและใช้ระยะเวลาในการคืนทุนค่อนข้างนาน ปัญหาการจราจรติดขัดในเมืองทำให้การเดินทางไม่สะดวก การพัฒนาของโทรทัศน์ทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหาของรายการ รวมทั้งสามารถแพร่สัญญาณได้ทั่วประเทศ และความนิยมในประติมากรรมใหม่คือ วิดีโอ ซึ่งมีเทปวิดีโอละเมิดลิขสิทธิ์มาแย่งส่วนแบ่งกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์กลุ่มหนึ่งไป เหล่านี้ล้วนทำให้โรงภาพยนตร์แบบนี้ซบเซาลง

2. **ยุคมินิเธียเตอร์ (Mini-Theatre)** เป็นยุคที่โรงภาพยนตร์มีขนาดเล็ก มีที่นั่งประมาณ 200-400 ที่นั่งต่อโรง มีจำนวน 2-3 โรง หรือมากกว่านั้นอยู่ในหนึ่งทำเลที่ตั้ง ซึ่งส่วนมากจะอยู่ในห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้าซึ่งกำลังขยายตัวในเขตกรุงเทพฯ ในขณะนั้น

โรงประเภทนี้เข้ามาเติมช่องว่างในช่วงที่โรงเดี่ยวประสบปัญหา โดยมีข้อดีคือค่าลงทุนต่ำกว่า ค่าใช้จ่ายน้อยกว่า เช่น ค่าไฟฟ้า ใช้นุ้คลากรน้อยกว่า และมีความสะดวกในเรื่องที่จอดรถเพราะใช้ของศูนย์การค้าได้ โดยโรงแรกๆ ที่เกิดขึ้น จนเกิดการสร้างโรงขนาดเล็กตามกันออกมา ได้แก่ โรงภาพยนตร์ เอ็มจีเอ็ม 1 และ เอ็มจีเอ็ม 2 ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์การค้าเดอะมอลล์ งามคำแหง เปิดดำเนินการ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2526 ก่อนที่โรงประเภทนี้จะแพร่หลายในช่วงเศรษฐกิจขาขึ้น ในช่วง พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา

อย่างไรก็ดีโรงภาพยนตร์แบบนี้มีข้อจำกัดด้านคุณภาพและความปลอดภัย เนื่องจากโรงภาพยนตร์ขนาดเล็กส่วนใหญ่จะมาต่อเติมภายหลังในพื้นที่ของห้างสรรพสินค้า ซึ่งไม่ได้จัดพื้นที่ไว้สำหรับสร้างโรงภาพยนตร์โดยเฉพาะ คุณภาพโรงที่ไม่ได้มาตรฐาน ทั้งการจัดวางที่นั่งที่ไม่

เหมาะกับการรับชม ระบบเสียงที่ไม่ได้มาตรฐาน และความคับแคบของโรง ทำให้โรงเหล่านี้เสื่อมความนิยมไปอย่างรวดเร็ว

3. **ยุคมัลติเพล็กซ์ (Multiplex)** คือการรวมเอาโรงภาพยนตร์ 6-20 โรงมาไว้ในที่เดียวกัน แต่ละโรงมีหลายขนาด ตั้งแต่ 200-1,000 ที่นั่ง ส่วนสำคัญที่สุดของระบบนี้คือการลงทุนในระบบเสียงและระบบโรงที่ใช้เทคโนโลยีทันสมัยและลงทุนสูง ทำให้ระบบการฉายภาพยนตร์มีคุณภาพดีขึ้น ผู้ชมได้รับอรรถรสจากการชมเพิ่มขึ้น การใช้ระบบการหล่อมเวลาฉายทำให้ผู้ชมไม่ต้องรอนาน การเลือกใช้ระบบเสียงที่เหมาะสมกับภาพยนตร์แต่ละประเภท นอกจากนี้ยังมีบริการอื่นๆ ที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้ชม ได้แก่ การจองบัตรผ่านระบบการสื่อสารต่างๆ การใช้บัตรสมาชิกที่ให้ส่วนลดแก่ผู้ถือบัตร การจัดกิจกรรมทางการตลาดร่วมกับสินค้าต่างๆ ฯลฯ

โรงแบบนี้แห่งแรกในเมืองไทย คือ *อีจิวี่ บางแค 10* ในบริเวณศูนย์การค้าฟิวเจอร์พาร์ค บางแค จำนวน 10 โรง เมื่อ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2537 และประสบความสำเร็จมาก จนเกิดการสร้างโรงประเภทนี้ตามกันมามากมายจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม โรงภาพยนตร์ลักษณะนี้ยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะในด้านการเลือกทำเลที่ตั้ง ถ้าอยู่ในศูนย์การค้าที่มีการบริหารงานไม่ดี ไม่มีลูกค้าเข้า ทางโรงจะประสบปัญหาไม่มีคนดูตามไปด้วย เนื่องจากโรงเหล่านี้มักอยู่ชั้นบนสุดของศูนย์การค้า รวมทั้งการเติบโตของโรงที่มากกว่าการสร้างศูนย์การค้าขนาดใหญ่ที่เหมาะสมกับการสร้างโรงแบบนี้ จากภาวะชะลอตัวทางเศรษฐกิจหลังวิกฤตการเงิน ในปี พ.ศ. 2540 ทำให้การหาทำเลที่ตั้งยากยิ่งขึ้น แม้ว่าจะมีการแก้ปัญหาด้วยการสร้างเมืองหนัง คืออาคารศูนย์รวมโรงหลายๆ โรง ที่มีพื้นที่ร้านค้าสำหรับจับจ่ายใช้สอย โบว์ลิง ร้านอาหารและความบันเทิงต่างๆ เป็นส่วนประกอบ ก็เป็นการลงทุนที่สูงกว่า ระยะเวลาจึงมีการดัดแปลงโรงมินิเธียเตอร์ในศูนย์การค้าขนาดใหญ่บางแห่งให้เป็นโรงมัลติเพล็กซ์แทน

ตารางที่ 4.1 คุณสมบัติของโรงภาพยนตร์ในแต่ละยุค

คุณสมบัติ	โรงเดี่ยว	มินิเธียเตอร์	มัลติเพล็กซ์
1.จำนวนและขนาดของโรงภาพยนตร์	มีขนาดประมาณ 800 ที่นั่งขึ้นไป	เป็นโรงขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มีขนาดประมาณ 200-400 ที่นั่ง และจำนวนโรงประมาณ 2-3 โรงในพื้นที่เดียวกัน	มีจำนวนโรงประมาณ 6 โรงขึ้นไป และมีหลากหลายขนาด ตั้งแต่ 200-1,000 ที่นั่งในพื้นที่เดียวกัน

ตารางที่ 4.1 คุณสมบัติของโรงภาพยนตร์ในแต่ละยุค (ต่อ)

คุณสมบัติ	โรงเดี่ยว	มินิเธียเตอร์	มัลติเพล็กซ์
2. ที่ตั้ง	ริมถนน ในย่านการค้าหรือย่านใจกลางชุมชน ซึ่งมักมีปัญหาในด้านการเดินทางเพราะอยู่ในย่านที่การจราจรแออัด และมักมีรวมทั้งปัญหาเรื่องที่จอดรถ	มุมใดมุมหนึ่งของห้างหรือศูนย์การค้า มักจะอยู่ชั้นบนสุด ส่วนใหญ่จะตัดแปลงพื้นที่บางส่วนซึ่งไม่ได้ออกแบบมาเพื่อสร้างเป็นโรงภาพยนตร์โดยเฉพาะ ทำให้ผู้ชมไม่ค่อยได้รับความสะดวกสบายในการเข้าชมนัก เพราะโรงมักแทรกตัวอยู่ในส่วนในของห้าง และเมื่อพื้นที่จำกัด ทำให้ไม่สามารถตกแต่งเพื่อดึงดูดผู้ชมได้	ห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้าขนาดใหญ่ และตั้งอยู่ชั้นบนสุด โดยการเช่าพื้นที่ทั้งชั้น ทำให้ผู้ชมได้รับการบริการที่สะดวกสบายและไม่มีปัญหาเรื่องที่จอดรถ เพราะตั้งอยู่ในโครงการระดับยักษ์ทั้งสิ้น ผู้สร้างสามารถกำหนดแนวคิดในการออกแบบตกแต่งได้ทั้งชั้น เพื่อสร้างบรรยากาศในการเข้าชมทั้งนอกและในโรงให้เป็นแนวคิดเดียวกัน ทำให้ผู้ชมเกิดความประทับใจและอยากกลับมาชมอีก
3.ระบบการฉาย	มีภาพยนตร์ฉายแค่เรื่องเดียว ใช้คนควบคุมซึ่งคุณภาพการฉายไม่สม่ำเสมอ ภาพอาจขาด กระตุก ช่วงเวลาเปลี่ยนฟิล์ม อาจทำให้การฉายหยุดชะงัก ที่นั่งไม่บังกัน เพราะออกแบบเพื่อเป็นโรงภาพยนตร์	มีภาพยนตร์ฉายโรงละหนึ่งเรื่อง ระบบการฉายยังใช้คนควบคุม เช่นเดียวกับโรงเดี่ยว คุณภาพการฉายจึงไม่สม่ำเสมอเช่นเดียวกับโรงเดี่ยว ที่นั่งมักจะบังกัน เพราะความจำกัดในด้านพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถออกแบบโรงให้ลาดเอียงเพียงพอ จอไม่ค่อยได้มาตรฐาน เช่น กว้าง-ยาวไม่	มีภาพยนตร์ให้เลือกอย่างหลากหลาย ภาพคมชัด สม่ำเสมอ แสงไม่มีตก หรือขาดแต่อย่างใด เพราะควบคุมด้วยระบบคอมพิวเตอร์ทั้งหมด มีระบบ One Room Projector คือใช้ห้องฉายห้องเดียว สามารถฉายหนังด้วยคนคนเดียว คุมคอมพิวเตอร์ทั้งหมด ที่นั่งไม่บังกัน เพราะมีการจัดระนาบ จอได้มาตรฐาน

ตารางที่ 4.1 คุณสมบัติของโรงภาพยนตร์ในแต่ละยุค (ต่อ)

คุณสมบัติ	โรงเดี่ยว	มินิเธียเตอร์	มัลติเพล็กซ์
3. ระบบการฉาย (ต่อ)	ตั้งแต่แรก มีการจัด ระนาบ จอใหญ่ เพดานสูง	เหมาะสมกับภาพ เพดานต่ำ	เพดานสูง
4. ระบบเสียง-ภาพ	จุดเด่นด้านระบบ ภาพ เพราะมีจอ ขนาดใหญ่ ต่อมา เมื่อมีการพัฒนา ระบบเสียงเป็น สเตอริโอ (ลำโพง แยกซ้ายขวา) และ ระบบอื่นๆ ในเวลา ต่อมา ด้วยโครง สร้างโรงขนาดใหญ่ ทำให้ไม่สามารถ พัฒนาระบบเสียง ได้เต็มที่เหมือนโรง ใหม่ๆ เพราะต้องลง ทุนสูง	ระบบเสียงไม่คมชัด เพราะ โครงสร้างของโรงไม่ส่งเสริม ระบบเสียงที่ดี และอาจได้ยิน เสียงรบกวนจากภายนอกโรง เข้ามา เพราะไม่มีระบบดูดซับ เสียงที่เหมาะสม ส่วนระบบ ภาพ จอที่ไม่ได้มาตรฐานมีส่วน ทำให้ภาพที่ปรากฏไม่สมบูรณ์	มีการวางระบบโครงสร้างโรง ภาพยนตร์ที่เตรียมพร้อม สำหรับระบบเสียงและระบบ ภาพที่มีคุณภาพ ทำให้มีระบบ ใหม่ๆ เข้ามาบริการผู้ชมเสมอ ทำให้ผู้ชมได้รับอรรถรสในการ ชมเต็มที่
5. การบริการและ การบริหาร โปรแกรม	ผู้ชมที่มาไม่ทันต้อง รอชมรอบต่อไป ฉายภาพยนตร์เรื่อง เดียวทำให้ฉายได้ ในระยะเวลายาว นานเมื่อมีเรื่องใหม่ เข้ามาก็ต้องถอด โปรแกรมออก	ผู้ชมที่มาไม่ทัน อาจชมโรงอื่นที่ ซึ่งอยู่ใกล้เคียง แต่มีทางเลือก แค่นี้ก็เรื่อง ฉายภาพยนตร์ได้ 1 เรื่องต่อ หนึ่งโรง ทำให้ฉายได้ระยะเวลา ไม่นานเช่นเดียวกัน ถ้ามี ภาพยนตร์ใหม่ๆ เข้ามา เพราะ มีโรงให้บริการน้อย	ผู้ชมที่มาไม่ทัน สามารถรอชม รอบต่อไปในโรงต่อไปได้ภายใน 20 นาที เพราะมีการจัดฉาย เหลื่อมเวลา ภาพยนตร์ที่ได้รับ ความนิยมมากๆ สามารถจัด ฉายได้ที่หลายๆ โรง ทำให้ผู้ ชมไม่ต้องรอนาน หรือผู้ชมอาจ ชมเรื่องอื่นที่มีอีกหลายเรื่องให้ เลือก

ตารางที่ 4.1 คุณสมบัติของโรงภาพยนตร์ในแต่ละยุค (ต่อ)

คุณสมบัติ	โรงเดี่ยว	มินิเธียเตอร์	มัลติเพล็กซ์
5. การบริการและ กา ร บ ริ ห า ร โปรแกรม (ต่อ)			ภาพยนตร์เรื่องหนึ่งฉายได้นานหลายสัปดาห์ เพราะมีระบบการจัดวางโปรแกรมที่ทำให้ทุกเรื่องเวียนฉายได้อย่างเหมาะสมตามจำนวนที่นั่งแต่ละโรงและความนิยมของผู้ชม ทำให้ฉายได้นานกว่าที่อื่น
6.ความปลอดภัย	มีความปลอดภัยสูง เพราะเป็นโรงขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ริมถนนมีทางออกหลายทาง	โรงคับแคบ ทางออกทางเข้าไม่กว้างพอ ที่นั่งกว้างไม่พอ ทำให้เดินเข้าออกลำบาก ความปลอดภัยจึงต่ำ และส่วนใหญ่ก็ผิดกฎหมาย	มีการออกแบบที่เน้นความปลอดภัยตั้งแต่แรกสร้างเป็นส่วนใหญ่ ทั้งทางเดินรอบโรง ช่วงระยะห่างระหว่างที่นั่งที่ได้มาตรฐานตามกฎหมาย แต่การตั้งอยู่ชั้นบนสุดของห้างสรรพสินค้า ทำให้ผู้ชมมีความเสี่ยงมากกว่าการชมในโรงเดี่ยว
7. การส่งเสริมการตลาด	ไม่เน้นการส่งเสริมการตลาด	ทำบัตรลดราคา	มีทั้งบัตรลดราคา การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับภาพยนตร์ในโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น เทศกาลหนังออกสการ์ เทศกาลภาพยนตร์แห่งความรัก ฯลฯ จัดกิจกรรมร่วมกับร้านค้าและสินค้าต่างๆ เช่น การจัดรอบดูฟรีให้กับลูกค้าโทรศัพท์มือถือ แจกของที่ระลึก เช่น แสตนด์บิล ไปสเตอร์ ไปสการ์ด แม็กเน็ต ติดตู้เย็น ฯลฯ

ตารางที่ 4.1 คุณสมบัติของโรงภาพยนตร์ในแต่ละยุค (ต่อ)

คุณสมบัติ	โรงเดี่ยว	มินิเธียเตอร์	มัลติเพล็กซ์
8.องค์ประกอบอื่นๆ	<p>มีช่องขายตั๋ว 2-3 ช่อง ซึ่งถ้ามีคนมาก ทำให้เสียเวลารอนาน</p> <p>มีระบบจองตั๋วผ่านทางโทรศัพท์</p> <p>มีแคนดี้บาร์หรือร้านขายขนม ของขบเคี้ยวและน้ำอัดลม ซึ่งมีผู้เช่าพื้นที่และขายสินค้าราคาแพงกว่าราคาปกติ</p> <p>ผู้ที่รอชมรอบต่อไปต้องทนกับอากาศร้อนภายในโรงที่ไม่มีเครื่องปรับอากาศ หรือจะใช้บริการร้านอาหารหรือคอฟฟี่ช็อปในโรงซึ่งมีอยู่ไม่เกิน 2 ร้าน หรือออกไปเดินดูสินค้าตามร้านต่างๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้ๆ โรงซึ่งต้องเผชิญกับอากาศร้อนเช่นกัน</p>	<p>ส่วนใหญ่มีช่องขายตั๋วโรงละช่อง ชื่อโรงไหนต้องต่อคิวโรงนั้น ถ้าเข้าคิวผิดต้องมาต่อใหม่ ทำให้เสียเวลา</p> <p>มีระบบจองตั๋วผ่านทางโทรศัพท์</p> <p>มีแคนดี้บาร์ซึ่งผู้ขายเป็นผู้เช่าพื้นที่ห้างหรือศูนย์การค้า และขายสินค้าราคาแพงกว่าปกติ</p> <p>ผู้ที่รอชมรอบต่อไปไม่ต้องทนกับอากาศร้อน เพราะโรงตั้งอยู่ในห้างสรรพสินค้าที่มีเครื่องปรับอากาศ สามารถใช้เวลาทำกิจกรรมและรับบริการอย่างอื่นระหว่างรอ เช่น เลือกซื้อสินค้าต่างๆ รับประทานอาหาร เล่นตู้เกม ฯลฯ</p>	<p>มีช่องขายตั๋วตั้งแต่ 4-10 ช่อง สามารถซื้อได้ทุกช่องขาย เพราะการขายบัตรควบคุมด้วยระบบคอมพิวเตอร์ สะดวกสบายและรวดเร็ว</p> <p>มีระบบจองตั๋วและซื้อตั๋วได้หลายช่องทางสื่อสารที่เชื่อมโยงถึงกันหมดด้วยระบบคอมพิวเตอร์ นอกจากระบบจองตั๋วผ่านทางสื่อสารทางระบบโทรศัพท์แล้ว ผู้ชมยังสามารถซื้อตั๋วทางอินเทอร์เน็ต บางเครือโรงผู้ชมสามารถซื้อทางตู้ขายตั๋วอัตโนมัติหน้าโรงและผู้ชมยังสามารถหาข้อมูลและแสดงความคิดเห็นต่อโรงผ่านระบบสื่อสารเหล่านี้</p> <p>มีแคนดี้บาร์ซึ่งทางโรงบริหารเอง โดยออกแบบร้านให้เข้ากับแนวคิดของโรง และยังมีบรรจุภัณฑ์แก้วน้ำอัดลมและที่ใส่ข้าวโพดคั่วที่มีภาพประกอบจากภาพยนตร์ยอดนิยม มีการส่งเสริมการขายโดยถ้าซื้อเป็นชุดจะได้ของแถมอื่นๆ เช่น พวงกุญแจ ไปสเตอร์ ไปสการ์ด ฯลฯ</p> <p>ผู้ที่รอรอบขาย นอกจากไม่ต้อง</p>

ตารางที่ 4.1 คุณสมบัติของโรงภาพยนตร์ในแต่ละยุค (ต่อ)

คุณสมบัติ	โรงเดี่ยว	มินิเธียเตอร์	มัลติเพล็กซ์
8.องค์ประกอบอื่นๆ (ต่อ)			รอนาน เพราะระบบการฉายแบบเหลื่อมเวลาแล้ว สามารถทำกิจกรรมต่างๆ หรือใช้บริการต่างๆ ภายในศูนย์การค้าโดยไม่ต้องเผชิญกับอากาศร้อน

4.2 โรงภาพยนตร์แบ่งตามระดับ

ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลซึ่งเป็นตลาดใหญ่สำหรับธุรกิจภาพยนตร์ โรงภาพยนตร์ยังสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับด้วย คือ โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง และ โรงภาพยนตร์ชั้นสอง

ความแตกต่างระหว่างโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง และโรงภาพยนตร์ชั้นสอง มีอยู่สองจุดใหญ่ๆ คือ การนำภาพยนตร์มาเข้าฉาย และราคาค่าเข้าชม การนำภาพยนตร์เข้าฉายหมายถึงโรงภาพยนตร์ที่เข้าฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งจะเป็นโรงภาพยนตร์ใหม่ ไม่เคยเข้าฉายที่ใดมาก่อน ขณะที่โรงภาพยนตร์ที่เข้าฉายที่โรงภาพยนตร์ชั้นสอง คือ ภาพยนตร์ที่ผ่านการฉายจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งมาแล้ว ส่วนด้านราคาคือมีราคาค่าเข้าชมถูกกว่า เพราะโรงภาพยนตร์ที่เข้าฉายไม่ดึงดูดความสนใจผู้ชมเหมือนโรงภาพยนตร์ใหม่ๆ การใช้กลยุทธ์ด้านราคาจึงถูกนำมาใช้กับโรงภาพยนตร์ชั้นสองเสมอ เพื่อดึงผู้ชมอีกระดับหนึ่งที่มีรายได้น้อยกว่ากลุ่มผู้ชมโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งให้เข้ามาชม

ความแตกต่างที่กลายเป็นภาพลักษณ์ติดตัวอีกอย่างคือ ด้านสภาพโรง โรงชั้นหนึ่งส่วนใหญ่จะได้รับการดูแลด้านความสะอาดและการตกแต่งให้สวยงาม ขณะที่โรงภาพยนตร์ชั้นสองส่วนใหญ่จะไม่ค่อยได้รับการดูแลมากนัก เนื่องจากปัจจัยเรื่องทุนและรายได้ที่ได้รับเป็นสำคัญ ยกเว้นจะเป็นโรงภาพยนตร์ที่สร้างใหม่ ซึ่งเกิดขึ้นมากในช่วง พ.ศ. 2500-2520 ที่ผู้สร้างให้ความใส่ใจ มีการลงทุนในการสร้างสูงไม่ต่างกับโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง เพราะอยู่ในช่วงที่โรงภาพยนตร์เป็นที่นิยม และโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งใหม่ๆ ซึ่งเกิดเป็นจำนวนมากในยุคเดียวกันก็แข่งขันกันในด้านตกแต่งและความใหญ่โตไม่แพ้กัน

เดือนใจ ทองสำริด (2516) นิยามความหมายของโรงภาพยนตร์ตามระดับไว้เมื่อปี พ.ศ. 2516 ว่า

โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง หมายถึง โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ซึ่งยังไม่เคยนำออกฉายให้ประชาชนทั่วไปในประเทศไทยชมมาก่อน

โรงภาพยนตร์ชั้นสอง หมายถึง โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ซึ่งได้เคยนำออกฉายให้ประชาชนทั่วไปในประเทศไทยชมมาก่อนแล้ว โดยไม่คำนึงถึงขนาดและสภาพของโรงภาพยนตร์นั้นๆ

วิสูตร พูลวรลักษณ์ และ ทศนีย์ จันทร (2532) ได้ให้ความหมายของโรงทั้งสองระดับในปี พ.ศ. 2532 ว่า

โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง เป็นโรงที่ฉายภาพยนตร์เรื่องเดียว และเข้าฉายครั้งแรก (first - run) มีความพิถีพิถันในเรื่องการจัดระบบเทคนิค แสง สี เสียง

โรงภาพยนตร์ชั้นสอง เป็นโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่ออกจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งแล้ว โดยฉาย 2 เรื่องควบ การฉายไม่ค่อยมีเงื่อนไขจำกัดเรื่องเวลา คือในวันธรรมดาฉายตั้งแต่เวลาประมาณ 11.00 น. ส่วนในวันหยุดราชการฉายตั้งแต่เวลา 9.00 น. จนถึงเวลาประมาณ 24.00 น. ของทุกวัน ผู้ชมจะเข้าชมเมื่อไรก็ได้ นั่งตรงไหนก็ได้ โดยสภาพของโรงภาพยนตร์ไม่ดีนัก แทบจะไม่มีกรดูแลรักษาความสะอาดของโรง

โรงภาพยนตร์ชั้นสองนิยมสร้างอยู่ใกล้ตลาดและมีอยู่มากบริเวณชานเมือง เพื่อรองรับกลุ่มเป้าหมายระดับล่าง ได้แก่ ย่านสะพานควาย, วงเวียนใหญ่, พระโขนง เนื่องจากเป็นเขตที่มีประชากรมาก

จากนิยามความหมายโรงทั้งสองระดับ ในช่วงระยะเวลาห่างกันประมาณ 16 ปี จะเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโรงทั้งสองแบบ โดยเฉพาะโรงภาพยนตร์ชั้นสอง ที่มีนิยามด้านจำนวนภาพยนตร์ที่ฉาย เวลาฉาย สภาพโรง และที่ตั้งของโรง เพิ่มเติมเข้ามา ตามเวลาและสภาพธุรกิจที่เปลี่ยนไป

นอกจากนั้นโรงภาพยนตร์ชั้นสองบางส่วนยังหันไปฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศเพียงอย่างเดียว ซึ่งภาพยนตร์ที่ฉายมุ่งนำเสนอฉากรักที่ล่อแหลม และบทไปเปลือยของนักแสดง ด้วยปัจจัยด้านความนิยมของผู้ชมและต้นทุนที่ถูกกว่าการฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งนั่นเอง เพราะว่าเป็นการดำเนินการอย่างผิดกฎหมาย ด้วยการนำภาพยนตร์ที่ไม่ได้ผ่านการเซ็นเซอร์อย่างถูกต้องเข้ามาฉาย

สำหรับประเทศที่เจริญแล้วอย่างสหรัฐอเมริกา โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง (First-Run Theaters) หมายถึง โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่ยังไม่เคยฉายที่ไหนมาก่อน โดยสามารถหาชมภาพยนตร์ยอดนิยมซึ่งผลิตมาจากบริษัทภาพยนตร์ของอเมริกาหรือที่เรียกกันว่าฮอลลีวู้ดได้จากโรงเหล่านี้ ส่วนโรงภาพยนตร์ชั้นสอง หมายถึง โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เข้าฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งไปแล้ว 2-3 เดือน มีราคาค่าเข้าชมถูกกว่าค่าเข้าชมในโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีโรงภาพยนตร์อาร์ตเฮาส์ (Arthouse Theater) ซึ่งฉายภาพยนตร์ที่ไม่เน้นด้านกำไร ตลาด และภาพยนตร์จากต่างประเทศ โรงภาพยนตร์ชานเมือง (Suburburn Theater) เป็นโรงที่ตั้งอยู่ชานเมือง ต่างจากโรงชั้นสองซึ่งอยู่ในเมือง และโรงภาพยนตร์ไดรฟ์อิน (Drive-in) ซึ่งเป็นโรงที่ผู้ชมต้องขับรถเข้ามาชมกลางแจ้ง (www.centerstage.net/chicago/film/cinemas)

อย่างไรก็ดีประเทศที่เจริญแล้วมีการกำหนดอายุผู้ชมภาพยนตร์ ทำให้สามารถควบคุมผู้ชมให้เข้าชมภาพยนตร์ตามความเหมาะสมได้ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการควบคุมภาพยนตร์ด้วยระบบแบ่งอายุผู้ชมภาพยนตร์ หรือการกำหนดประเภทของภาพยนตร์ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Movie Rating System” หรือ MPPA Movie Rating System ขณะที่เมืองไทยไม่มีระบบดังกล่าวใช้ โดยสมาคมภาพยนตร์แห่งอเมริกา หรือ Motion Picture Association of America (MPAA) โดยการเสนอวิธีการควบคุมภาพยนตร์ด้วยการจัดระดับของภาพยนตร์ตามอายุผู้ชมเป็นเกณฑ์ในการควบคุม กำหนดเป็นตัวอักษรและตัวเลขบนฟิล์มภาพยนตร์แสดงให้เห็นว่า ภาพยนตร์เรตใด ผู้มีอายุระดับไหนสมควรชมได้ มีดังนี้ คือ (จรัล ทองเกษม, 2542)

เรตจี (G) ย่อมาจากคำว่า “General Audience” เป็นประเภทภาพยนตร์สำหรับผู้ชมทั่วไป ซึ่งใครก็ชมได้

เรตพีจี-13 (PG-13) เป็นประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปีเข้าชม ยกเว้นมีบิดามารดาหรือผู้ปกครองไปชมด้วย

เรตอาร์ (R) ย่อมาจากคำว่า “Restricted” เป็นประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามบุคคลอายุต่ำกว่า 17 ปีเข้าชม ยกเว้นมีบิดามารดาหรือผู้ปกครองไปชมด้วย

เรตเอ็กซ์ (X) เป็นประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าชมเด็ดขาด หรือเป็นระดับภาพยนตร์สำหรับบุคคลที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เพราะส่วนมากเป็นภาพยนตร์ที่ประกอบด้วยเรื่องเช็กซ์ หรือความรุนแรง หรือภาษาหยาบคาย ต่อมาการจัดภาพยนตร์เรต X ถูก MPAA ยกเลิกเพราะเปลี่ยนเป็นเรต NC-17 แต่คนทั่วไปยังเรียกกันอยู่ว่าเรต X

เรตเอ็นซี-17 (NC-17) ย่อมาจากคำว่า “No Children Under 17 Admitted” เป็นประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 17 ปีชมเด็ดขาด

นอกจากนั้น โรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อันรวมเอาพื้นที่จังหวัดนนทบุรี สมุทรปราการ และปทุมธานี ยังเกี่ยวพันกับสายหนัง คือบริษัทที่ทำหน้าที่เป็นพ่อค้าคนกลาง ติดต่อซื้อสิทธิ์ภาพยนตร์จากเจ้าของหรือบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์มาจัดฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นสองโดยเฉพาะ เจ้าของหรือผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์ไม่ต้องดำเนินการนำภาพยนตร์จัดฉายเองเหมือนกับโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง เพราะในสมัยอดีต ภาพยนตร์ในโรงชั้นหนึ่งจะจัดฉายเพียงแคโรงเดียว ผู้สร้างหรือผู้จัดจำหน่ายไม่มีความยุ่งยากในด้านการจัดการ แต่พอออกจากโรงชั้นหนึ่งแล้ว จะเข้าโรงชั้นสองที่ละหลายๆ โรง จึงเกิดหน้าที่ของผู้ที่จะทำการเดินสายในหลายๆ โรงจนกลายเป็นบริษัทสายหนังในที่สุด โรงภาพยนตร์ชั้นสองจึงต้องเกาะเกี่ยวกับบริษัทสายหนังเหล่านั้น

4.3 โรงภาพยนตร์ชั้นสองในยุคต่างๆ

ในส่วนต่อไป ผู้เขียนจะนำเสนอความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยใช้ยุคโรงภาพยนตร์ทั้ง 3 ยุค ตามแนวคิดของมนฤดี ธาดาอานวยชัย (อ้างแล้ว) เป็นหลักในการนำเสนอความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสอง ตั้งแต่การเกิดขึ้น ความเปลี่ยนแปลง และความเสื่อม เพื่อจะได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์การดำเนินธุรกิจในช่วงเวลาที่ผู้เขียนศึกษาในบทต่อไป โดยแต่ละยุคจะนำเสนอสภาพทั่วไปของธุรกิจ โดยเฉพาะในส่วนของผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์, ผู้ผลิตภาพยนตร์, ภาพยนตร์, ผู้จัดจำหน่ายและผู้ชม รวมทั้งสภาพแวดล้อมภายนอกต่างๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในยุคนั้นๆ โดยเลือกเฉพาะจุดเด่นๆ ที่มีผลส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงของโรงภาพยนตร์ชั้นสอง

ผู้เขียนแบ่งยุคโดยอาศัยโรงที่เป็นจุดเริ่มต้นหรือเป็นต้นแบบของการสร้างโรงต่อมา ไม่ว่าจะเป็นยุคมินิเธียเตอร์ ผู้เขียนยึดเอาโรง *เอ็มจีเอ็ม 1* และ *2* เป็นจุดเริ่มต้น แม้ว่าก่อนหน้านั้นจะมีโรงขนาดเล็ก มี 300 ที่นั่งอย่าง *ศิริเธียเตอร์* ในโรงแรมดุสิตธานี ซึ่งเกิดก่อนมากกว่าสิบปี (เปิดเมื่อปี พ.ศ. 2513 และปิดในอีก 10 ปีต่อมา) แต่โรงนี้ไม่ได้มีเป้าหมายหลักในการบริการผู้ชมทั่วไป ราคาค่าเข้าชมแพงกว่าโรงปกติ ภาพยนตร์ที่ฉายไม่ใช่ภาพยนตร์ใหม่ ไม่ได้ตั้งอยู่ในศูนย์การค้าและไม่ได้เป็นโรงที่ทำให้เกิดความนิยมในการสร้างโรงขนาดเล็กตามกันมา ส่วนโรงที่ตั้งอยู่ในศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้าที่มีมาก่อน อย่างเช่น *อินทรา* (เปิดเมื่อปี พ.ศ. 2514) ในศูนย์การค้าอินทรา *พาด้า* ในศูนย์การค้าพาด้าปิ่นเกล้าอาเขต (เปิดเมื่อปี พ.ศ. 2526) โรงเหล่านี้มีขนาดค่อนข้างใหญ่ มีที่นั่งมากกว่า 700 ที่นั่ง และไม่ได้มีโรงหลายโรงในจุดเดียวกันให้เป็นทางเลือกของ

ผู้ชมอย่างที่โรงในสมัยต่อมาเป็น จึงขอนับปี พ.ศ. 2527 เป็นปีเริ่มต้นยุคมินิเธียเตอร์ (เอ็มจีเอ็ม 1 และ 2 เปิดเมื่อ 24 ธันวาคม พ.ศ.2526) ส่วนในยุคมัลติเพล็กซ์ โรงภาพยนตร์ อีจิว บางแค เปิดเมื่อ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2537 จึงนับเป็นปี พ.ศ. 2537 เป็นปีที่เริ่มต้น

ผู้เขียนแบ่งยุคโรงเดี่ยวออกเป็น 3 ช่วง เพื่อให้เห็นภาพความเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนขึ้น เนื่องจากเป็นยุคที่กินเวลายาวนานเกือบ 80 ปี ช่วงแรกคือ ตั้งแต่เริ่มต้นเกิดโรงภาพยนตร์ จนถึงช่วงสิ้นสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งโรงในยุคนี้ สถาปัตยกรรมส่วนใหญ่สภาพไม่ค่อยดีนัก สร้างกันได้ง่ายๆ ต้นทุนถูก มักจะสร้างเป็นโครงไม้ ฝาเป็นสังกะสีหรือไม้ หลังคาสังกะสี อย่างดีที่สุดคือ มีพัดลม ก่อนจะมีโรงภาพยนตร์ เฉลิมกรุง ในปี พ.ศ. 2476 ซึ่งสร้างเป็นอาคารคอนกรีตอย่างใหญ่โต หูหระและเป็นโรงภาพยนตร์ที่มีเครื่องปรับอากาศเป็นโรงแรกในประเทศไทย แต่ไม่กี่ปีต่อมาเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นยกพลเข้ามาในไทยช่วงปี พ.ศ. 2484-2488 ทำให้การพัฒนาของโรงภาพยนตร์หยุดชะงัก

ช่วงต่อมาคือช่วงตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงช่วงปี พ.ศ. 2519 เป็นช่วงที่มีการฟื้นฟูด้านต่างๆ รวมทั้งธุรกิจโรงภาพยนตร์ จนเกิดการขยายตัวอย่างมาก มีโรงภาพยนตร์เกิดขึ้นจำนวนมากในช่วงเวลานี้ โดยโรงที่สร้างใหม่มีขนาดใหญ่โตและได้รับการตกแต่งเป็นอย่างดี ส่วนภาพยนตร์ก็มีเป็นจำนวนมาก ทั้งภาพยนตร์ต่างประเทศและภาพยนตร์ไทย

ช่วงที่สามคือช่วงหลังประกาศขึ้นภาษีฟิล์มภาพยนตร์ต่างประเทศ จากเมตรละ 2.20 บาท เป็นเมตรละ 30 บาท ในปลายปี พ.ศ. 2519 จนถึงช่วงที่โรงภาพยนตร์โรงเดี่ยวเริ่มเสื่อมความนิยม โดยผู้เขียนนับตั้งช่วง พ.ศ. 2520-2526 เป็นเวลาที่ภาพยนตร์ไทยได้รับความนิยมแทนที่ภาพยนตร์จากฮอลลีวู้ด ซึ่งประหว่งเรื่องภาษีนำเข้าและยกเลิกการส่งภาพยนตร์เข้ามาในประเทศไทย ระบบฉายภาพยนตร์เรื่องหนึ่งพร้อมๆ กันหลายโรงในหลายๆ พื้นที่มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลาย และในตอนปลายของช่วงเวลานี้ โรงภาพยนตร์เริ่มเสื่อมความนิยม และมีคู่แข่งสำคัญอย่างวิดีโอมาแย่งลูกค้าไป

1) ยุคโรงเดี่ยว (พ.ศ. 2448-2526)

1.1) ช่วงเริ่มต้นจนถึงช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ. 2448-2488)

สภาพทั่วไปของธุรกิจโรงภาพยนตร์ในช่วงเริ่มต้นจนถึงช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ. 2448-พ.ศ. 2488)

นับตั้งแต่กำเนิดโรงพยาบาลนครสวรรค์ขึ้นในบริเวณข้างวัดตึก คือ *โรงพยาบาลบ้าน* ในปี พ.ศ. 2448 ต่อมาไม่นานก็เกิดการแข่งขันขึ้น เมื่อมีผู้ประกอบการรายใหม่เข้ามาลงทุนสร้างโรงพยาบาลในย่านใกล้เคียงกัน โดยโรงพยาบาลชั้นนำที่เข้ามาแย่งชิงส่วนแบ่งตลาดของ *โรงพยาบาลบ้าน* ได้แก่คือ บริษัท รุปรยนต์กรุงเทพฯ หรือ *โรงพยาบาลวังเจ้าปรีดา* เปิดกิจการในปี พ.ศ. 2450 และต่อมาก็สร้างโรงในเครือตั้งอยู่ตามจุดต่างๆ ในกรุงเทพฯ อีก 3-4 โรง พร้อมกันนั้นก็ดำเนินกิจการจัดหาภาพยนตร์จากต่างประเทศเข้ามาฉาย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2453 *โรงพยาบาลนคร พัฒนาการ* เปิดดำเนินการ และได้กลายเป็นโรงที่เป็นที่นิยมสูงสุดในช่วงยุคนั้น เนื่องจากการตกแต่งโรงสวยงามกว่าโรงอื่นๆ ดึงดูดผู้เข้าชม โดยเฉพาะพวกเจ้านายหรือเศรษฐีมีเงิน (ธวัชชัย จารนัย, 2538) จนกระทั่งปี พ.ศ. 2456 ผู้ดำเนินกิจการ *โรงพยาบาลนคร พัฒนาการ* จัดตั้งบริษัท พยนตร์พัฒนานคร ขยายกิจการโรงพยาบาลและจัดฉายภาพยนตร์แข่งขันกับบริษัท รุปรยนต์กรุงเทพฯ ส่วน *โรงพยาบาลบ้าน* ต้องถอนตัวออกไปเมื่อปี พ.ศ. 2459

ปี พ.ศ. 2458 เป็นปีที่บริษัท รุปรยนต์กรุงเทพฯ และบริษัท พยนตร์พัฒนานคร ต่างก็แข่งขันกันขยายสาขาโรง บริษัท รุปรยนต์กรุงเทพฯ มี *บ้าน* (ตั้งอยู่ตลาดทุเรียน บางลำพู) *สิงคโปร์* (ตั้งอยู่บริเวณสามแยก ย่านเยาวราช) *ชะวา* (ตั้งอยู่บริเวณสามยอด) ทั้งสามโรงเปิดในปี พ.ศ. 2458 *ฮ่องกง* (ตั้งอยู่ที่สาทร) เปิดเมื่อปี พ.ศ. 2460 ส่วนบริษัท พยนตร์พัฒนานคร มีโรง *พัฒนาลัย* เปิดเมื่อปี พ.ศ. 2458 (ตั้งอยู่ตรงข้าม *ชะวา*) *พัฒนารมณ* เปิดปี พ.ศ. 2459 (เดิมคือ *โรงพยาบาลวังเจ้าปรีดา* ของบริษัท รุปรยนต์กรุงเทพฯ) *บางรัก* (ในย่านบางรัก) *บางลำภู* (ตั้งอยู่ตรงข้าม *บ้าน*) ทั้งสองโรงเปิดเมื่อปี พ.ศ. 2460 *นางเลิ้ง* (บริเวณตลาดนางเลิ้ง) และ *สาทร* สองโรงนี้เปิดเมื่อปี พ.ศ. 2461 (รัชพล กาญจนาคม, อ้างแล้ว)

ในปี พ.ศ. 2462 บริษัท รุปรยนต์กรุงเทพฯ กับบริษัท พยนตร์พัฒนานคร รวมกิจการเข้าด้วยกันเป็น “สยามภาพยนตร์บริษัท” เพราะมีบริษัทภาพยนตร์แห่งใหม่จะเปิดขึ้น คือ บริษัท ภาพยนตร์นครเขษม ทุนจำกัด ซึ่งมีโรง *นครเขษม* เป็นโรงพยาบาลนครสวรรค์แห่งแรก เปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2462 และมีโรงในเครืออีกหลายโรง แต่บริษัทนี้ก็ดำเนินการแค่ 2 ปี ก็ปิดไปเมื่อมีปัญหาเรื่องหุ้นส่วน

การรวมตัวกันเป็นสยามภาพยนตร์บริษัท ทำให้บริษัทนี้กลายเป็นยักษ์ใหญ่ที่ดำเนินกิจการโรงพยาบาลและจัดฉายภาพยนตร์ทั่วประเทศ ช่วงปี พ.ศ. 2465 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดให้จัดตั้งบริษัท ภาพยนตร์สยามนิรามัย เพื่อดำเนินกิจการโรง

ภาพยนตร์และจัดฉายภาพยนตร์แข่งขันกับสยามภาพยนตร์บริษัท (โดม สุขวงศ์ และ สวัสดิ์ สุวรรณรักษ์, 2545) ป้องกันการผูกขาด สยามนิรามัยได้ดำเนินกิจการซื้อภาพยนตร์จากต่างประเทศเข้ามาฉายตามโรงภาพยนตร์ในเครือ 4-5 โรงในกรุงเทพฯ ซึ่งโรงก็คือโรงภาพยนตร์ของบริษัท นาคระเชษมเดิมนั่นเอง แต่อยู่ได้ไม่ถึง 2 ปี ก็ถอนกิจการไป ส่วนกิจการของสยามภาพยนตร์บริษัทนั้นเจริญรุ่งเรืองสูงสุดในช่วงปี พ.ศ. 2462-2468 มีโรงในเครือกระจายอยู่ทั่วประเทศและธนบุรีประมาณ 20 โรง โดยมีพัฒนากรเป็นโรงภาพยนตร์โรงเอก (นัยนา แยมสาขา, 2540) ส่วนโรงอื่นๆ ได้แก่ สาทร, นางเลิ้ง, บางลำภู, พัฒนาการมณ, ย่องกง, สิงคโปร์, ชะวา, ปีนัง, นาคระเชษม, กมลพัฒนา (บางกระบือ), บ้านขมิ้น, ตลาดพลู เป็นต้น (วรวิญญู เวชานุเคราะห์, 2537)

ปี พ.ศ. 2468 ช่วงเปลี่ยนแผ่นดินจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ สยามภาพยนตร์แม้ยังคงเป็นบริษัทค้าภาพยนตร์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ ก็เริ่มประสบปัญหาเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่ครอบคลุมอยู่ทั่วโลก จนกิจการของสยามภาพยนตร์ประสบภาวะขาดทุน ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2470 หุ้นส่วนของบริษัทได้ตกลงเลิกบริษัทต่อกัน แต่กิจการต่างๆ ยังคงอยู่และดำเนินต่อไป โดยโอนไปเป็นของ บริษัท ภาพยนตร์พัฒนากร ซึ่งเป็นหุ้นส่วนใหญ่จากพัฒนากรมาแต่เดิม แต่สถานการณ์มิได้กระเตื้องขึ้น โดยเฉพาะเมื่อนายเขียวของอ้วน สิ้นบุญเรื่อง ผู้จัดการใหญ่ของบริษัทซึ่งมีความสามารถพัฒนากิจการของบริษัทมาแต่ต้น เสียชีวิตลงเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2471 (นัยนา แยมสาขา, อ้างแล้ว)

สำหรับด้านภาพยนตร์ ช่วงแรกภาพยนตร์ที่เข้ามาฉายเป็นภาพยนตร์ขนาดสั้นที่ถ่ายเหตุการณ์ต่างๆ ความยาวไม่กี่นาที มาฉายครั้งละหลายๆ เรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของบริษัทจากฝรั่งเศส ต่อมาก็พัฒนาเป็นภาพยนตร์ที่มีเรื่องราว มีตัวละคร ทั้งรูปแบบภาพยนตร์ขนาดสั้นขนาดยาว และภาพยนตร์ที่มีตอนต่อกันหลายๆ ตอนจบ ที่ต้องฉายหลายๆ คืน ภาพยนตร์ในช่วงนี้มีทั้งของไทย (ภาพยนตร์ไทยเรื่องแรกคือ “โชคสองชั้น” ในปี พ.ศ. 2470) และของต่างประเทศ โดยเฉพาะภาพยนตร์ต่างประเทศส่วนใหญ่จะเป็นของฮอลลีวูดจากอเมริกา มีภาพยนตร์ฝรั่งเศสเข้ามาฉายเล็กน้อย รูปแบบของภาพยนตร์ในยุคนี้จึงเหมือนรายการต่างๆ ของโทรทัศน์ในปัจจุบัน โดยภาพยนตร์เรื่องหนึ่งจะเหมือนรายการโทรทัศน์ 1 รายการ ซึ่งก็จะมีหลากหลายลักษณะ ไม่ว่าจะ เป็นสารคดี ภาพยนตร์ชุดที่ฉายเป็นตอนๆ เหมือนกับละครโทรทัศน์ แม้แต่รายการที่คล้ายเกมโชว์ก็มี พอถึงวันหยุดผู้ใหญ่จะพาพวกเด็กๆ ไปดูภาพยนตร์กันทั้งครอบครัว และเป็นที่พักปะสังสรรค์ไปในตัว (ธวัชชัย จารนัย, อ้างแล้ว) ต่อมาก็มีภาพยนตร์เสียงในฟิล์ม และภาพยนตร์ที่ใช้การพากย์ในปลายยุคนี้

ส่วนด้านผู้ชม ภาพยนตร์เปลี่ยนจากสื่อสำหรับชนชั้นสูงเพราะมีราคาแพงในช่วงแรก กลายเป็นสื่อสำหรับผู้ชมทุกชนชั้น โดยโรงภาพยนตร์จะเป็นโรงขนาดใหญ่ จุดนี้ได้กว่าพันที่นั่ง ลักษณะเป็น 2 ชั้น จะแบ่งเป็นระดับชั้นราคา ชั้นบ็อกซ์เป็นชั้นราคาสูงสุดที่ตั้งบนชั้นสองของโรง เป็นเก้าอี้เดี่ยวทำด้วยหวาย มีหมายเลขประจำแต่ละที่นั่ง ส่วนชั้นล่าง มีม้านั่งยาวเป็นแถว ไม่มีการแยกเก้าอี้ที่นั่งและไม่มีหมายเลขบอกที่นั่ง มีราคาในระดับลดหลั่นกันลงมา นอกจากนั้นสภาพโรงและที่ตั้งก็มีผลต่อราคา โรงที่สภาพไม่ดีนักหรือโรงที่ตั้งอยู่ชานเมืองจะมีราคาต่ำกว่า จ. ไตรปิ่น (2534) กล่าวถึงราคาเข้าชมโรงภาพยนตร์ในสมัยนั้นใน “โรงหนังเมื่อ 60 ปีก่อน” ว่า

สำหรับค่าดูเก็บคนละ 15 สตางค์ ถ้าเป็นบ็อกซ์ชั้น 1 ก็เก็บเพิ่มอีก 10 สตางค์ คือหัวละ 25 สตางค์ แถมเด็กเข้าได้ฟรีอีก 1 คน ถ้าเกินกว่า 1 คนต้องเสียครึ่งราคา

ปี พ.ศ. 2475 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ตั้งบริษัท สหศินิมา จำกัด ดำเนินกิจการโรงภาพยนตร์และจัดฉายภาพยนตร์ ในปี พ.ศ. 2475 ผู้บริหารของบริษัท ภาพยนตร์พัฒนากร ได้ตัดสินใจขายกิจการไปรวมกับบริษัท สหศินิมา ส่วนโรงพัฒนากร เจ้าของที่ดินมาดำเนินกิจการแทน โรงภาพยนตร์เก่าหลายโรงของบริษัท ภาพยนตร์พัฒนากร จึงได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นชื่อที่ขึ้นต้นด้วย “ศาลาเฉลิม” ต่างๆ เช่น ศาลาเฉลิมบุรี เดิมคือ สิงคโปร์ ศาลาเฉลิมธานี เดิมคือ นางเลิ้ง ศาลาเฉลิมเวียง เดิมคือ ย่องกง เป็นต้น

บริษัท สหศินิมา กลายเป็นบริษัทยักษ์ใหญ่รายใหม่ มี ศาลาเฉลิมกรุง ซึ่งเปิดในปี พ.ศ. 2476 เป็นโรงหลักของบริษัทนี้ โรงนี้กลายเป็นโรงที่ทันสมัยที่สุดในยุคนั้น มีเครื่องปรับอากาศ เป็นโรงแรกในประเทศไทย สหศินิมา เกือบจะผูกขาดกิจการการค้าภาพยนตร์ทั่วประเทศทั้งหมด กระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่สอง สถานการณ์จึงเปลี่ยนไป เมื่อบริษัทผู้สร้างภาพยนตร์จากต่างประเทศโดยเฉพาะจากอเมริกา เข้ามาจัดตั้งสำนักงานสาขาในประเทศไทย (โดม สุวงศ์, อ่างแล้ว)

เมื่อกองทัพญี่ปุ่นบุกประเทศไทยในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 โรงภาพยนตร์ทั่วประเทศประสบภาวะขาดแคลนภาพยนตร์ เพราะไม่มีการค้าขายกับประเทศสัมพันธมิตร เมื่อไม่มีภาพยนตร์จากฮอลลีวูดซึ่งครองตลาดอยู่เข้ามาฉาย โรงภาพยนตร์ต้องนำเอาภาพยนตร์เก่าๆ ออกมาเวียนฉายซ้ำ นอกจากนั้นก็ยังมีภาพยนตร์จากญี่ปุ่น ซึ่งก็ยังไม่เพียงพอ รัฐบาลต้องจัดการแสดงดนตรีและระบำสลับการฉายภาพยนตร์เพื่อไม่ให้โรงภาพยนตร์ต้องปิดกิจการ กิจกรรมละครเวทีซึ่งเคยเฟื่องฟูอยู่ในช่วงหนึ่ง จึงได้กลับมาลงโรงอีกครั้ง แต่ช่วงปลายสงคราม ในปี พ.ศ. 2486-2487 กรุงเทพฯ ตกเป็นเป้าโจมตีทางอากาศหนักขึ้น โรงภาพยนตร์บางแห่งถูกระเบิดและไฟฟ้าขาด

แคลน โรงภาพยนตร์ต่างต้องหยุดกิจการเกือบสิ้นเชิง (โดม สุขวงศ์ และ สวัสดิ์ สุวรรณบักร์, อ้างแล้ว)

ช่วงเวลาเริ่มต้นของธุรกิจโรงภาพยนตร์จึงเป็นเวลาที่มีการผูกขาดของบริษัทเพียงไม่กี่บริษัท โดยเฉพาะสยามภาพยนตร์บริษัท ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนที่ผูกขาดทั้งการเป็นผู้จัดฉาย มีโรงในเครือมากมาย และเป็นผู้จัดจำหน่าย ผูกขาดการซื้อภาพยนตร์จากต่างประเทศมาฉาย ต่อมาก็มียุค บริษัท สหคีนีมา ซึ่งเกิดขึ้นมาในช่วงที่บริษัทผู้นำเดิมประสบปัญหาจนต้องขายกิจการให้ การดำเนินการของสหคีนีมากลายเป็นผูกขาดกิจการโดยรัฐแทนเอกชน ในการทำหน้าที่เป็นทั้งเจ้าของโรงและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ชั้นนำ โดยเฉพาะภาพยนตร์จากอเมริกา

โรงภาพยนตร์ชั้นสองในช่วงเริ่มต้นจนถึงช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ. 2448-2488)

ธุรกิจของบริษัทโรงภาพยนตร์ที่ประสบความสำเร็จนั่นเองทำให้เกิดโรงภาพยนตร์ชั้นสองขึ้น เพราะว่าการขยายสาขาโรงไปตั้งตามจุดต่างๆ นอกจากจะทำให้ช่วยระบายภาพยนตร์จำนวนมากที่จัดซื้อมาแล้ว ยังทำให้สามารถเพิ่มรายได้จากการนำไปฉายในโรงที่เคยฉายแล้วในพื้นที่หนึ่งออกไปฉายตามพื้นที่อื่นๆ ซึ่งคนดูอาจจะไม่มากเท่าในเมืองและไม่สามารถเข้ามาชมในโรงหลักได้ โดยแต่ละบริษัทจะมีโรงภาพยนตร์โรงหลักที่ตั้งอยู่ในย่านการค้าที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นย่านเจริญกรุง เยาวราช สาทร หรือบางรัก ที่ใช้เปิดตัวภาพยนตร์ใหม่ๆ ที่ติดต๋อซื้อมาฉายและจัดจำหน่าย ก่อนจะย้ายไปฉายในย่านที่ไกลออกไปและเป็นชุมชนที่ผู้คนอาศัยจำนวนมาก คือ ฟังชันบุรี และออกไปฉายตามหัวเมืองต่างจังหวัดต่อไป ภาพยนตร์เรื่องใดที่ได้รับความนิยมมากๆ ก็อาจนำกลับมาฉายโรงในเมืองใหม่ ขณะเดียวกันโรงที่ตั้งอยู่ในเมือง ก็มีการปรับตัวมาเป็นโรงชั้นสองเช่นเดียวกัน เมื่อการแข่งขันสูงขึ้น มีโรงภาพยนตร์ใหม่ๆ เกิดขึ้นมาแทนที่

จากบทความเรื่อง “มัลติฟังก์ชัน โรงหนังปี 2000” ในนิตยสารศิลปวัฒนธรรม (2542) กล่าวว่า โรงภาพยนตร์ พัฒนารมณณ์ ถือเป็นโรงภาพยนตร์ชั้นสองแห่งแรกของไทย โดยจัดฉายภาพยนตร์ที่ลาโรงจากโรงภาพยนตร์พัฒนานคร เก็บค่าเข้าชมเพียงครั้งเดียว โรงแห่งนี้เดิมคือโรงภาพยนตร์หน้าวังเจ้าปรีดา ของบริษัท รูปยนต์กรุงเทพ ที่ทางพัฒนานครเช่าต่อมา โดยเปิดใหม่เป็นโรงพัฒนารมณณ์ เมื่อปี พ.ศ. 2459 (รัชพล กาญจนาคม, อ้างแล้ว)

เมื่อศึกษาการจัดวางโปรแกรมของสยามภาพยนตร์บริษัท บริษัทที่มีเครือข่ายโรงภาพยนตร์เป็นจำนวนมากและผูกขาดตลาดในช่วงต้นทศวรรษที่ 2460 ถึงต้นทศวรรษที่ 2470 ซึ่ง

เป็นช่วงแรกๆ ของโรงภาพยนตร์ในประเทศไทย จะพบว่า ขณะที่โรงภาพยนตร์ *พัฒนากร* จัดเป็นโรงหลักที่ฉายภาพยนตร์ใหม่ๆ ทุกโปรแกรม โรงอื่นๆ เช่น *ฮ่องกง* และ *สวรรค์* ในย่านสาทร บางรัก *สิงคโปร์* ในย่านสามแยก หรือ *ปิ่นัง* และ *บางลำภู* ในย่านบางลำพู จะจัดฉายทั้งภาพยนตร์ใหม่และเก่าผสมกันไป

จ.ไตรปิ่น (2534) กล่าวถึงโรงภาพยนตร์ในยุคนั้นไว้ใน “โรงหนังเมื่อ 60 ปีก่อน” ว่า สภาพโรงในสมัยยุคนั้นไม่แตกต่างกันนัก แต่ละโรงอยู่ในสภาพที่คล้ายคลึงกัน ไม่ดีเด่นหรือไ้หายไปกว่ากันเท่าใดนัก จนไม่สามารถแยกแยะได้ว่าเป็นโรงชั้นหนึ่งหรือโรงชั้นสอง

ในระยะเวลาต่อมา เมื่อเกิดโรงภาพยนตร์ใหม่ๆ และสยามภาพยนตร์บริษัทปิดตัวไป โรงเหล่านี้ ถ้าไม่ปิดตัวไป ก็ถูกปรับให้เป็นโรงชั้นสองอย่างแท้จริง เช่น *ศาลาเฉลิมเวียง*, *ศาลาเฉลิมธานี* เป็นต้น แม้แต่โรง *สิงคโปร์* ที่ต่อมาปรับเป็นโรง *ศาลาเฉลิมบุรี* ในเครือของสทศินิมา และเป็นโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งโรงหนึ่งที่ผ่านการปรับปรุงมาหลายครั้ง ก็เป็นโรงชั้นสองในยุคมิเรียมเตอร์ขยายตัว ก่อนที่จะปิดตัวไปช่วงทศวรรษที่ 2530

ส่วนโรงภาพยนตร์ตามชานเมืองในสมัยนั้นหรือโรงตามต่างจังหวัด จะจัดฉายภาพยนตร์หลังออกจากโรงในเมืองแล้ว ไม่ว่าจะ เป็น *ตลาดพลู*, *บ้านขมิ้น* ซึ่งตั้งอยู่ในฝั่งธนบุรี หรือโรงในหัวเมืองจังหวัดต่างๆ จัดเป็นต้นแบบของโรงภาพยนตร์ชั้นสองอีกลักษณะหนึ่ง

ลักษณะการเกิดโรงภาพยนตร์ชั้นสองจึงสามารถแบ่งได้สองรูปแบบ คือ

1. การปรับตัวของโรงที่ไม่สามารถแข่งขันกับโรงที่เป็นโรงชั้นนำได้ ซึ่งส่วนมากโรงพวกนี้มักจะเป็นโรงเก่าที่ปรับตัวลงมาเป็นโรงภาพยนตร์ชั้นสองเพื่อลดค่าใช้จ่าย และหลีกเลี่ยงการแข่งขันกับโรงชั้นหนึ่งชั้นนำซึ่งเป็นโรงที่เกิดขึ้นใหม่ หรือโรงที่มีการบริหารและการจัดการที่ดีกว่า

2. การตั้งโรงเพื่อเป็นโรงชั้นสองโดยตรง โดยส่วนใหญ่มักเป็นโรงที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในศูนย์กลางของเมืองหลวง มักตั้งอยู่ตามชานเมือง หรือตามหัวเมืองต่างจังหวัด แต่มีคนอาศัยอยู่พอสมควร พอที่จะเก็บรายได้จากการฉายภาพยนตร์ได้ แต่ต้องรอให้ภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ ออกจากโรงในเมืองก่อน โรงเหล่านี้จึงตั้งอยู่ในย่านชุมชนชานเมือง หรือต่างจังหวัด

ลักษณะการดำเนินการโรงภาพยนตร์ทั้งสองรูปแบบนี้ได้เกิดขึ้นมาอย่างสม่ำเสมอรูปแบบแรก จนถึงปี พ.ศ. 2543 ก็ยังมีโรงที่ปรับตัวในลักษณะนี้อยู่ ได้แก่ โรงภาพยนตร์ *ฮอลิเดย์*

1, 2 และ โรงภาพยนตร์ จัสโก้ รัตนานิเบศร์ 1 และ 2 ที่ปรับตัวจากการเป็นโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง มาฉายแบบสองเรื่องควบหลังโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ส่วนในแบบที่สอง หยุดการเกิดขึ้นตั้งแต่ต้น ทศวรรษที่ 2530 โรงภาพยนตร์ หัวหมากเรียเตอร์ น่าจะเป็นโรงที่สร้างขึ้นเป็นโรงชั้นสองโรงสุดท้ายโดยเปิดกิจการขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2532 ก่อนจะปิดตัวลงก่อนสิ้นทศวรรษที่ 2530 สะท้อนให้เห็นว่าธุรกิจแบบนี้กำลังประสบปัญหาและไม่เหมาะสมกับการลงทุนอีกต่อไป

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในยุคนี้ ก็คือ

1. การยอมรับสื่อบันเทิงอย่างภาพยนตร์ซึ่งเป็นสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ในขณะนั้น ทำให้ภาพยนตร์กลายเป็นมหรสพชนิดใหม่ที่เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย

2. การแข่งขันและการขยายตัวของบริษัทโรงภาพยนตร์ ทำให้โรงภาพยนตร์เพิ่มขึ้นและขยายตัวไปตามจุดต่างๆ นอกเหนือไปจากบริเวณเจริญกรุง สาทร หรือบางรัก ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในขณะนั้น หรือในย่านบางลำพู ซึ่งเป็นย่านที่คนไทยอาศัยหนาแน่นย่านหนึ่ง ความสำเร็จจากโรงแรก ทำให้เกิดการขยายโรงไปตั้งตามจุดชุมชนต่างๆ นั่นเองเป็นที่มาของโรงชั้นสอง เพราะภาพยนตร์จะฉายต่อๆ กันไป เรียงลำดับตามความนิยมของผู้ชมในย่านต่างๆ จากโรงหลักสู่โรงในจุดอื่นๆ รวมทั้งฝั่งธนบุรีและจังหวัดหัวเมืองต่างๆ ขณะที่ย่านที่มีโรงหนาแน่นและแข่งขันกันสูง โรงที่พ่ายแพ้การแข่งขัน ถ้าไม่ปิดตัวลง ก็ต้องปรับตัวมาเป็นโรงภาพยนตร์ชั้นสอง

3. ภาวะสงครามทำให้โรงภาพยนตร์ต้องหยุดชะงักและปิดตัวไปชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง

1.2) **ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงช่วงก่อนการขึ้นภาษีฟิล์ม (พ.ศ. 2489-2519)**

สภาพทั่วไปของธุรกิจโรงภาพยนตร์ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ. 2489-พ.ศ. 2519)

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองยุติลง กิจกรรมภาพยนตร์ในประเทศไทยค่อยๆฟื้นตัวขึ้นตามลำดับ ประเทศไทยกลายเป็นประเทศสัมพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา เมื่อโลกถูกแบ่งเป็นสองฝ่ายคือ เสรีนิยม กับ คอมมิวนิสต์ ทำให้ประเทศไทยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอเมริกา ไม่เว้นแม้แต่วงการภาพยนตร์ บริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์จากอเมริกา ได้เข้ามาตั้งตัวแทนสาขาในประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. 2490 ทำให้บริษัท สหศิณีมา ซึ่งเคยผูกขาดการจัดจำหน่ายภาพยนตร์จากต่าง

ประเทศหมดความสำคัญลง โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุง ซึ่งเคยมีภาพยนตร์ชั้นนำจากฮอลลีวู้ด หันกลับมาส่งเสริมการฉายภาพยนตร์ไทยแทน

ภาพยนตร์กลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้ง และดูเหมือนจะได้รับความนิยมมากกว่าเดิม เนื่องจากผู้คนที่ต้องการการผ่อนคลายหลังจากผ่านภาวะสงครามมา และจากการที่บริษัทจัดจำหน่ายจากฮอลลีวู้ดเข้ามาตั้งสำนักงานสาขาประเทศไทย ทำให้มีภาพยนตร์จากสตูดิโอฮอลลีวู้ด หลังไหลเข้ามาเป็นอันมาก และโรงภาพยนตร์ที่กลับมาเปิดใหม่ในช่วงนั้น ไม่ว่าจะเป็น นิวโอเดียน, แคปปิตอล, ศรีเยาวราช, ศรีราชวงศ์ ล้วนแต่ฉายภาพยนตร์จากฮอลลีวู้ดทั้งสิ้น ขณะเดียวกัน ก็มีโรงภาพยนตร์อย่าง เท็กซัส ที่ฉายเฉพาะภาพยนตร์อินเดีย และยืนโรงฉายกว่า 20 ปี (ชลิตา เอื้อบำรุงจิต, อ้างแล้ว)

ช่วงทศวรรษที่ 2490 โดยเฉพาะตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษนี้ เกิดโรงภาพยนตร์ใหม่ๆ และมีขนาดใหญ่โตมามากมายไม่ว่าจะเป็น ศาลาเฉลิมไทย บริเวณเชิงสะพานผ่านฟ้าลีลาศ ราชดำเนิน บริเวณหน้าวังบูรพาภิรมย์โรงภาพยนตร์ใหม่ ได้แก่ คิงส์, ควีนส์ และ แกรนด์ บริเวณถนนกรุงเกษม ก็มีโรงภาพยนตร์ กรุงเกษม ตั้งตรงข้ามสถานีรถไฟหัวลำโพง เลยไปอีกนิด ไม่ห่างจากกรุงเกษม ก็มี เฉลิมเขตร์ ที่เชิงสะพานกษัตริย์ศึก บนถนนเยาวราชมีโรงภาพยนตร์ คาเธ่ย์ ส่วนทางด้านปากคลองตลาด ไม่ห่างจากสะพานพุทธ ก็มีโรงภาพยนตร์ เอ็มไพร์ (วรวิชัย เวชบุศเคราะห์, 2537) ณรงค์ จันทร์เรือง (2536) กล่าวว่

“อีกไม่กี่ปี (หลังสงครามโลกครั้งที่สอง-ผู้เขียน) ก็มีโรงหนังใหม่ๆ เปิดกันให้สะพรั่ง 10 กว่าโรง ใหญ่โตโอ้อ่า หูหรรล้าสมัย แคมเซ็นส์สัญญาผูกขาดบริษัทหนังในต่างประเทศว่าจะต้องส่งภาพยนตร์ของท่านมาให้ข้าพเจ้าแต่ผู้เดียว ขอแต่ให้แจ่มๆ หน้อยก็แล้วกัน ท่านมีมากเรื่อง ข้าพเจ้าก็มีมากโรงนะเพีย...เฉลิมเขตร์คู่กับฟ็อกซ์ คิงส์คู่กับเมโท พาราเมาท์ ก็ต้องฉายหนังของบริษัทพาราเมาท์พิคเจอร์ส”

การเกิดโรงภาพยนตร์ใหม่ๆ ขึ้นมาเรื่อยๆ ทำให้บริษัทจากฮอลลีวู้ดมีช่องทางในการฉายให้เลือกเพิ่มขึ้น โรงที่ไม่ได้ต่อสัญญาฉายต่อ ก็จะทำภาพยนตร์จากบริษัทอื่นๆ มาฉาย ทำให้นอกจากมีภาพยนตร์จากบริษัทในฮอลลีวู้ดจำนวนมากแล้ว ยังมีตัวแทนจำหน่ายภาพยนตร์จากประเทศอื่นๆ เช่น ญี่ปุ่น ไต้หวัน ฮองกง อินเดีย และบางประเทศในยุโรปเข้ามามีตัวแทนจำหน่ายในไทยด้วย ผู้ชมชาวไทยจึงมีโอกาสเลือกชมภาพยนตร์ที่หลากหลาย (โดม สุขวงศ์ และ สวัสดิ์ สุวรรณบักร์, อ้างแล้ว)

สำหรับภาพยนตร์ไทย ความสำเร็จของภาพยนตร์ไทย 16 มิลลิเมตร ใช้การพากย์สดขณะฉาย เรื่อง “สุภาพบุรุษเสือไทย” ในปี พ.ศ. 2492 ทำให้อุตสาหกรรมหนังไทยเข้าสู่ยุค 16 มม. อย่างเต็มตัว มีการเปิดรอบปฐมทัศน์ ซึ่งมักจะจัดขึ้นในวันศุกร์ การแสดงเริ่มแต่หนึ่งทุ่มถึงเที่ยงคืน มีการแสดงดนตรี การแสดงตลก และการปรากฏตัวของนักแสดง และปิดท้ายด้วยภาพยนตร์ (ชลิตา เอื้อบำรุงจิต, อ่างแล้ว) กิจกรรมการสร้างภาพยนตร์ไทยเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเวลานี้เช่นกัน

ในยุคที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 รัฐบาลไทยผูกพันใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกามากขึ้น สหรัฐฯ ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะการเร่งรัดพัฒนาชนบทเพื่อต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ รัฐบาลเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2504 (พ.ศ. 2504-2509) และหลังการอสัญกรรมของจอมพลสฤษดิ์ ในปี พ.ศ. 2506 จอมพลถนอม กิตติขจร ได้สืบทอดอำนาจและการบริหารต่อมา (โดม สุขวงศ์ และ สวัสดิ์ สุวรรณบุณย์, อ่างแล้ว)

ยุคทศวรรษที่ 2500 เมืองหลวงขยายตัวอย่างรวดเร็ว จากเมืองซึ่งเคยเป็นศูนย์รวมสินค้าภาคเกษตรจากปริมณฑล ที่อาศัยการสัญจรทางน้ำเป็นหลัก มาสู่เมืองที่เป็นศูนย์กลางการค้า การส่งออก มีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมากมาย ผู้คนอพยพเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ มากขึ้น ทั้งกลุ่มที่เป็นนายทุนรุ่นใหม่และผู้ขายแรงงาน ย่านเยาวราช สัมพันธวงศ์ ยังคงเป็นย่านการค้าของคนจีน ย่านที่พักขยายจากบริเวณอำเภอดุสิต มาเป็นแถบตะวันออก คือ ถนนสุขุมวิท คนยากจนซึ่งประกอบอาชีพด้านเกษตรอยู่ในบริเวณซึ่งเคยเป็นชานเมืองรอบนอกที่สุด เช่น พระโขนง บางกะปิ ประเวศ ถูกขับไล่ โดยนายทุนอ้างความเป็นเจ้าของที่ดิน ศูนย์กลางเศรษฐกิจได้ย้ายจากบางลำพู วังบูรพา มาเป็นปทุมวันและประตูน้ำ ส่วนย่านการค้าของชาวต่างประเทศจะอยู่แถบสุรวงศ์และสีลม (อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว., 2541: 191-192) โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งไปขยายตัวในย่านปทุมวันและประตูน้ำและประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก มีโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งไปกระจุกตัวมากมาย ตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 2500 เป็นต้นมา ไม่ว่าจะเป็น พาราเมท ซึ่งรื้อโครงสร้างเดิมของโรงภาพยนตร์ชั้นสองชื่อ ศรีเพ็ชร แล้วสร้างใหม่ กลายเป็นโรงชั้นหนึ่งที่บุกเบิกโรงภาพยนตร์บนถนนเพชรบุรีก่อนใครๆ ต่อมาก็คือ เมโทร มาตั้งอยู่ไม่ห่างกันนัก ตามด้วย ฮอลลีวู้ด, เพชรรามา บริเวณประตูน้ำ ขณะที่เลยไปแยกยมราชก็มี โคลิเซียม บนถนนเพชรบุรีเช่นกัน ส่วนย่านปทุมวันก็มีสยาม ที่เปิดตัวก่อนเข้าสู่ทศวรรษที่ 2510

ช่วงทศวรรษที่ 2510 มีโรงภาพยนตร์มากมายที่ขยายตัวอยู่ในย่านที่ไม่ห่างจากย่านนั้นนัก เช่น *ลิโด*, *สกาลา* ในย่านปทุมวัน *อินทรา* ย่านประตูน้ำ *แมคเคนนา* และ *เพรสซิเดนท* ย่านแยกราชเทวี เส้นถนนพญาไท เลยแยกราชเทวีไปอีกด้าน บนถนนเส้นเดียวกันก็มี *เอเธนส์* ส่วน *เพชรพิมาน* ตั้งอยู่ย่านถนนเพชรบุรี ซึ่งเพียงข้ามถนนและเดินไปอีกไม่กี่ร้อยเมตร ก็คือ *โคลีเซียม* ส่วน *ฮอสการ์* ไปตั้งอยู่ไกลหน่อยคือ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ เลยแยกมักกะสันออกไปถ้าไปทางประตูน้ำ และบริเวณถนนพระรามสี่ มี *สามย่านรามมา* ติดกับตลาดสามย่าน และข้ามฝั่งถนนพระรามสี่ไป ก็มี *รามมา* ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากโรงแรมแมนดาริน

ช่วงเวลานี้ธุรกิจส่วนใหญ่มุ่งพัฒนาและขยายธุรกิจโรงภาพยนตร์โดยตรง ด้วยปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่เอื้อในการขยายธุรกิจด้านนี้ หลังผ่านพ้นยุคผูกขาดของสหศิณีมา เมื่อผู้ทำธุรกิจประสบความสำเร็จในการสร้างโรงแรก ก็เกิดการขยายตัวในการสร้างโรงต่อไป ทำให้ธุรกิจเกิดการขยายตัวและเกิดการแข่งขันในการพัฒนาโรงภาพยนตร์ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อคนดูในการมีทางเลือกมากขึ้น ขณะที่ภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือภาพยนตร์จากฮอลลีวู้ด มีสำนักงานสาขามาตั้งอยู่แล้ว โรงชั้นนำส่วนใหญ่จึงเน้นฉายภาพยนตร์จากฮอลลีวู้ดด้วยการทำสัญญาเป็นรายปี ขณะที่ภาพยนตร์ไทย ผู้สร้างรายใหญ่ จะนำเข้ามาฉายโดยตรงกับโรงเอง โดยแบ่งรายได้กันหลังจัดฉายเสร็จ ส่วนผู้สร้างภาพยนตร์รายย่อยหรือภาพยนตร์อิสระจากต่างประเทศมีบริษัทจัดจำหน่ายทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการติดต่อกับโรงภาพยนตร์ในการนำเข้ามาฉาย

นักธุรกิจหลายคนเป็นที่รู้จักในช่วงเวลานี้ ในด้านการเป็นผู้นำในการสร้างโรงภาพยนตร์และขยายธุรกิจโรงภาพยนตร์ ในช่วงทศวรรษที่ 2490 มี “บัณฑูรย์ องควิศิษฐ์” ซึ่งนอกจากทำคณะละครเวทีเกษม และสร้างภาพยนตร์ในนามวิจิตรเกษมภาพยนตร์แล้ว ยังผู้ร่วมบุกเบิกในการสร้างโรงภาพยนตร์ *เฉลิมไทย* ในย่านราชดำเนิน *คิงส์*, *ควีนส์* ในย่านวังบูรพา *คาเธีย์* ในย่านเยาวราช ก่อนจะมาเป็นเจ้าของ *เอ็มไพร์* ในย่านปากคลองตลาดอย่างเต็มตัว ขณะที่ยุค 2500 มีนักธุรกิจอย่าง “ไมตรี กิตติพราภรณ์” ผู้บริหาร *คาเธีย์*, *พาราเมท*, *ฮอลลีวู้ด*, *โคลีเซียม*, *ปารีส* ซึ่งต่อมากลายเป็นเครือโรงฮอลลีวู้ดฟิล์ม “เจริญ พูลวรลักษณ” ผู้บริหาร *เมโทร*, *เพชรรามมา*, *แมคเคนนา*, *เซ็นจูรี่* ในนามบริษัทโกบราเดอร์ “พิสิฐ ตันสัจจา” ผู้บริหาร *เฉลิมไทย*, *สยาม*, *ลิโด*, *สกาลา*, *อินทรา* ในนามบริษัทศิลป์ไทย และกลายเป็นสยามมหรสพ ในเวลาต่อมา “สุทธิชัย ชินสุวพลา” ผู้บริหาร *นิวโอเดียน* (ยุคที่ฉายภาพยนตร์จีน), *เทียนกั๋วเทียน*, *วอร์เนอร์* ซึ่งรายหลังเป็นผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์ของชอว์บราเดอร์ ของฮ่องกง ในนามยูเนียนโอเดียนด้วย

การเติบโตของศูนย์การค้า (ศูนย์การค้าในสมัยนั้นก็คืออาคารพาณิชย์เป็นร้อยละ) คูหาที่ตั้งอยู่ติดกัน มีร้านค้าที่ขายสินค้าต่างๆ หลายหลายประเภท หรือการจัดเป็นอาเขต (arcade) คือมีทางเดินที่มีหลังคา ทั้งสองข้างทางทำเป็นร้านขายของ โดยผู้ซื้อสินค้าสามารถเดินเข้าไปหาซื้อสินค้าได้โดยไม่ต้องตากแดดและเปียกฝน) ก็มีผลทำให้การสร้างโรงภาพยนตร์ยังดำเนินต่อไปเรื่อยๆ ธวัช พัฒนพันธ์ (2515) กล่าวว่า ตราบใดที่ยังมีการสร้างศูนย์การค้าใหม่ๆ เกิดขึ้นมา ก็จะมีการสร้างโรงภาพยนตร์ใหม่ขึ้นมาด้วยเป็นเงาตามตัว เพราะโรงภาพยนตร์กลายเป็นเครื่องมือจูงใจให้คนมาเที่ยวศูนย์การค้าต่างๆ นั้นเอง โดยยกตัวอย่างศูนย์การค้าที่มีโรงภาพยนตร์ในยุคนั้น ได้แก่ ศูนย์การค้าสยามสแควร์ มีโรงภาพยนตร์ สยาม ลีโด และสกาลา ศูนย์การค้าราชปรารภ มีโรงภาพยนตร์อินทรา ศูนย์การค้าเพชรบุรีตัดใหม่ ที่มีโรงภาพยนตร์ออกสการ์ ศูนย์การค้าสะพานขาว ซึ่งกำลังจะมีโรงเปิดใหม่ 2 โรง (คือ *ปารีส* และ *แอมบาสเดอร์* ในเวลาต่อมา) และยกตัวอย่างศูนย์การค้าเพลินจิตว่า ที่ไม่เคັกคักเท่าที่ควรเพราะไม่มีโรงภาพยนตร์นั่นเอง

การเข้ามาตั้งบริษัทตัวแทนจัดจำหน่ายของฮอลลีวู้ดในประเทศไทยทำให้ลักษณะบริษัทจัดจำหน่ายแบ่งเป็น 2 กลุ่มลักษณะคือ

(1) กลุ่มบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์ประเภทมีสังกัด (Dependent Distributor) คือ บริษัทภาพยนตร์อเมริกันที่นำเข้าภาพยนตร์โดยผ่านกลุ่มตัวแทนจัดจำหน่ายภาพยนตร์อเมริกันในประเทศไทย หรือที่เรียกว่ากลุ่มบริษัทเมเจอร์ เนื่องจากบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์อเมริกันเหล่านี้เป็นบริษัทใหญ่และผลิตภาพยนตร์ได้เป็นจำนวนมาก บริษัทเหล่านี้มีตัวแทนจัดจำหน่ายภาพยนตร์ของตนเองอยู่ทั่วโลก ซึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2512 (การสนเทศ, กรม, 2515) มีบริษัทตัวแทนจำหน่ายภาพยนตร์อเมริกันอยู่ 8 บริษัทคือ ยูนิเวอร์แซล, พาราเมาท์, วอร์เนอร์ บราเธอร์ส-เซเวนอาร์ตส์, ทเวนตี เซ็นจูรี ฟ็อกซ์, โคลัมเบีย, ยูไนเต็ดอาร์ทิส, เมโทร โกลด์วิน เมเยอร์ หรือ เอ็มจีเอ็ม, และ วอลท์ดิสนีย์ โดยบริษัทตัวแทนจำหน่ายดังกล่าว ดำเนินการเป็นตัวแทนจัดจำหน่ายภาพยนตร์ของบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ในอเมริกา รวมตลอดถึงการรักษาผลประโยชน์เพื่อส่งไปให้สำนักงานใหญ่ในอเมริกาด้วย

(2) กลุ่มบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์อิสระ (Independent Distributor) คือ บริษัทที่นำเข้าภาพยนตร์ที่นำเข้าโดยไม่ผ่านกลุ่มบริษัทเมเจอร์ เช่น ภาพยนตร์จีน ญี่ปุ่น อินเดีย อังกฤษ เป็นต้น รวมทั้งจากในอเมริกาเอง โดยเป็นการซื้อขาย ซึ่งมีทั้งบริษัทที่มีโรงภาพยนตร์เป็นของตนเอง เช่น ยูเนียนโอเดียนฟิล์ม หรือบริษัทเอกชน ที่ไม่มีโรงของตนเอง ต้องติดต่อนำ

ภาพยนตร์ไปเข้าโรงต่างๆ ซึ่งบริษัทที่ไม่มีโรงเอง มักมีปัญหาเรื่องภาพยนตร์ตกค้างไม่มีโรงเข้าเป็นจำนวนมาก

นอกจากนั้นยังเกิดธุรกิจสายหนัง ซึ่งเป็นตัวแทนที่รับเช่าหรือซื้อสิทธิ์ภาพยนตร์จากเจ้าของภาพยนตร์ตามระยะเวลาที่ตกลงกันได้ แล้วนำภาพยนตร์ออกฉายตามโรงภาพยนตร์ต่างจังหวัดในสายที่กำหนดไว้ สายก็หมายถึงอาณาบริเวณของพื้นที่ที่ตกลงกันได้ ซึ่งแต่เดิมบริษัทสหคีนีมา เคยผูกขาดในการจัดจำหน่ายทั่วประเทศ โดยบริษัทที่เข้ามาเป็นสายหนังเหล่านี้ จะทำการเช่าหรือซื้อลิขสิทธิ์ภาพยนตร์เพื่อนำไปฉายตามท้องถิ่นต่างๆ เพราะจำนวนโรงภาพยนตร์ที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในยุคนี้เอง รวมทั้งความนิยมของภาพยนตร์เร็วด้วย จึงมีการพัฒนาเป็นระบบการแบ่งตลาดการจัดจำหน่ายแบ่งภาพยนตร์ออกเป็นสายตามภูมิภาค สร้างเป็นระบบเพื่อที่จะช่วยตัดตอนการควบคุมดูแลของเจ้าของลิขสิทธิ์ในส่วนกลางในการจัดเก็บรายได้ได้สะดวกขึ้น โดยสายหนังต่างจังหวัดในยุคเริ่มแรกก็คือ บุคลากรที่มีประสบการณ์และความเจนจัดจากสยามภาพยนตร์บริษัทและสหคีนีมานั่นเองที่ออกมาตั้งบริษัทจัดจำหน่ายเป็นสายหนังต่างๆ เพื่อเดินสายให้กับโรงภาพยนตร์ (ชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง และ พรสิทธิ์ พัฒนานาอนุรักษ์, 2532: 517)

สายหนังซึ่งมี 6 สายด้วยกัน คือ

- 1) สายชานเมือง ได้แก่ โรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี สมุทรปราการ และปทุมธานี
- 2) สาย 8 จังหวัด ได้แก่ พื้นที่ 8 จังหวัดภาคกลาง คือ จังหวัดสมุทรสาคร, สมุทรสงคราม, ราชบุรี, เพชรบุรี, ประจวบคีรีขันธ์, สุพรรณบุรี, กาญจนบุรี และนครปฐม
- 3) สายตะวันออก ได้แก่ พื้นที่จังหวัดชลบุรี ปราจีนบุรี จันทบุรี ตราด ระยอง ฉะเชิงเทรา และสระแก้ว
- 4) สายอีสาน ได้แก่ พื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด
- 5) สายเหนือ ได้แก่ พื้นที่จากอยุธยาขึ้นไปถึงเชียงราย รวมทั้งจังหวัดสระบุรี
- 6) สายใต้ ได้แก่ พื้นที่จากชุมพรลงไปสู่ชายแดนรวม 14 จังหวัด

โครงสร้างตลาดโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลและโรงภาพยนตร์ในต่างจังหวัดจะแตกต่างกัน ในด้านที่มีสายหนังหรือพ่อค้าคนกลางเข้ามาติดต่อซื้อหรือเช่าภาพยนตร์จากเจ้าของลิขสิทธิ์ในส่วนกลาง ก่อนที่จะนำออกฉายในโรงภาพยนตร์ส่วนภูมิภาคต่อไป ซึ่งอาจจะเป็นโรงของสายหนังเอง หรือโรงในส่วนภูมิภาคของผู้ประกอบการอื่นที่ต้องมาติดต่อ นำภาพยนตร์จากสายหนังที่ได้รับสิทธิ์จากส่วนกลางไปฉาย โดยสายหนังต่างจังหวัด จะมีทั้ง

สายหนังโรง คือนำภาพยนตร์ออกฉายตามโรงทั่วไป และสายหนังเร่ นำภาพยนตร์ออกเร่ฉาย ตามเทศกาลต่างๆ โดยฉายแบบปิดวิกล้อมผ้าหรือกลางแปลง ยกเว้นสายชานเมือง ที่มีสิทธิ์ฉายในโรงใหญ่เท่านั้น สิทธิ์ในการฉายโรงเร่อยู่ที่สาย 8 จังหวัด ตัวอย่างการซื้อขายภาพยนตร์กับสายหนังยกตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์ไทยเรื่อง “ขุนตาล” ที่มีการประกาศในหนังสือพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2511

...ภาพยนตร์เรื่อง “ขุนตาล” ...ได้เซ็นสัญญาให้เช่ากับบริการจัดจำหน่ายไปแล้วรวม 6 สายในราคาล้านเศษ ซึ่งสายเหนือ นายเทียน สุขสว่าง แห่งศิวาพรฟิล์ม ได้ตกลงเช่าทั้งโรงใหญ่และโรงเร่ 300,000 บาท สายอีสานบริการจัดจำหน่าย โคราซภาพยนตร์ 250,000 บาท สาย 8 จังหวัด วรากรฟิล์ม 150,000 บาท สายเร่ใต้ ไพโรจน์ กุหลาบทิพย์ 80,000 บาท สายเร่ตะวันออก เจ้าเงาะฟิล์ม 80,000 บาท และนายดี วันจันทร์ แห่งบริการดีวันจันทร์ฟิล์ม ได้ตกลงซื้อกากฟิล์มทั้งหมดในราคา 150,000 บาท ซึ่งเจ้าของบริการได้เซ็นสัญญาพร้อมกับวางเงินมัดจำ 50 เปอร์เซนต์ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ยังคงเหลือโรงชั้น 1 ชั้น 2 ในพระนคร ธนบุรี รวมทั้งโรงใหญ่สายใต้ สายตะวันออกที่ยังไม่ได้ตกลงทำสัญญากับผู้ใด... (พิมพ์ไทย, 2511)

สำหรับในด้านกฎหมายการควบคุมภาพยนตร์ ประเทศไทยซึ่งมีพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. 2473 ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งในปี พ.ศ. 2479 จนกระทั่งปัจจุบัน เรายังใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับนั้นอยู่โดยเปลี่ยนแปลงรายละเอียด ในตัวเจ้าพนักงานพิจารณาภาพยนตร์และสภาพิจารณาภาพยนตร์บ้าง

ปี พ.ศ. 2516 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่งในไทย เมื่อขบวนการนักศึกษาไทยลุกฮือขึ้นขับไล่รัฐบาลเผด็จการ เป็นผลให้ประชาธิปไตยกลับมาอีก ขบวนการนักศึกษายังดำเนินการขับไล่ฐานทัพอเมริกัน ทำให้อิทธิพลอเมริกันเริ่มเสื่อมถอยไปจากประเทศ พร้อมกับการพ่ายแพ้ของกองทัพสหรัฐฯ ในสงครามเวียดนาม การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลสะท้อนต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยอย่างใหญ่หลวงและในระยะยาว สำหรับวงการภาพยนตร์ไทย เป็นครั้งแรกที่เปิดรับคนหนุ่มสาวหรือคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาเข้าไปร่วมทำงานในทุกระดับ และการเซ็นเซอร์ที่เคยเคร่งครัดเข้มงวด เริ่มผ่อนปรนและเปิดกว้างมากขึ้น

ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2500-2516 กล่าวได้ว่า เป็นยุคที่กิจการภาพยนตร์ทั้งกิจการโรงภาพยนตร์ การค้าภาพยนตร์ต่างประเทศ และการสร้างภาพยนตร์ไทยเฟื่องฟู เนื่องจากภาพยนตร์ยังคงเป็นมหรสพหรือความบันเทิงยอดนิยมของมหาชนและราคาถูก ในช่วงเวลานี้ มีสถิติโรงภาพยนตร์ในกรุงเทพฯ อยู่ในจำนวนระหว่าง 100 ถึง 150 โรง และในจังหวัดต่างๆ ในราว 700 โรง ไม่นับรวมกิจการภาพยนตร์กลางแปลง ซึ่งไม่มีตัวเลขแน่ชัด แต่เชื่อกันว่ามีหลายพันจอ

โรงภาพยนตร์และจอกลางแปลงเหล่านี้ มีความจำเป็นต้องใช้ภาพยนตร์ปีละประมาณ 500-600 เรื่อง ในจำนวนนี้เป็นภาพยนตร์ฮอลลีวูดประมาณ 200-300 เรื่อง ภาพยนตร์จากชาติอื่นๆ อีกประมาณ 100-200 เรื่อง (โดม สุวงศ์ และ สวัสดิ์ สุวรรณปักษ์, อ้างแล้ว)

โรงภาพยนตร์ชั้นสองช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ.2489-2519)

โรงภาพยนตร์ชั้นสองขยายตัวในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ในเขตกรุงเทพมหานครไม่ต่างกับโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ยิ่งเมื่อภาพยนตร์ในตลาดมีมากขึ้น เพราะแหล่งในการฉายมีมากขึ้นตามโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งที่เพิ่มจำนวน โรงภาพยนตร์ชั้นสองยิ่งเพิ่มจำนวนตาม และเกิดการแข่งขันจนกลายเป็นโรงภาพยนตร์สองเรื่องควบและฉายแบบไม่มีรอบในที่สุด

ยุคก่อน 2510 มีโรงที่ไปตั้งหลักตามย่านที่ต่อมากลายเป็นย่านที่คึกคักที่สุดของโรงชั้นสอง ไม่ว่าจะเป็น *เฉลิมเกียรติ* (เปิดเมื่อ พ.ศ. 2498) ในย่านวงเวียนใหญ่ *เฉลิมสิน* ในย่านสะพานควาย หรือ *เฉลิมรัตน์* ในย่านพระโขนง และต้นทศวรรษที่ 2510 หลังจากการเปิดตัวของโรงภาพยนตร์ *พระโขนงรามมา* (เปิดในปี พ.ศ. 2510) โรงภาพยนตร์ชั้นสองใหม่เอี่ยม ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ มีขนาด 1,500 ที่นั่งซึ่งเป็นโรงขนาดใหญ่เทียบเท่ากับโรงชั้นหนึ่งขนาดใหญ่ในเวลานั้น ใช้วิธีการฉายแบบสองเรื่องควบ ซึ่งแม้มีหลายๆ โรงทำมาก่อนหน้านั้นคือ การฉายสองเรื่องควบ แต่เป็นการฉายภาพยนตร์เก่ามาก หรือว่าทำในโอกาสพิเศษที่ไม่ได้ทำอย่างต่อเนื่อง ส่วนโรงนี้และโรง *ศรีย่าน* ซึ่งเป็นอีกโรงของเจ้าของรายเดียวกัน นำภาพยนตร์ที่เพิ่งออกจากโรงชั้นหนึ่งมาฉายควบกันทันที และฉายแต่ภาพยนตร์จากฮอลลีวูดที่เป็นที่นิยมกันในช่วงนั้น โดยเฉพาะกลุ่มคนดูวัยรุ่น นักเรียนนักศึกษา นอกจากนั้นยังมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดต่างๆ เช่น การจัดงานออกร้านขายสินค้ารอบๆ โรง จัดการแสดงดนตรี ลำตัด ในโอกาสเทศกาลต่างๆ ทำให้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ *พระโขนงรามมา* ซึ่งเพิ่งเปิดใหม่ในเวลานั้น บรรยากาศธุรกิจในช่วงนั้นคึกคักเป็นอย่างมาก เมื่อผู้ประกอบการเห็นความสำเร็จของโรงพระโขนงรามมา และเกิดการสร้างโรงตามๆ กันมา โดยเฉพาะในย่านชานเมืองที่เจริญที่สุดในช่วงนั้น อย่าง สะพานควาย, วงเวียนใหญ่ หรือ พระโขนง

จากจำนวนโรงซึ่งมีมากกว่าโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งในอดีต เช่น ในปี พ.ศ. 2512 (กรมการสนเทศ, 2515) มีโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งรวม 30 โรง ขณะที่โรงชั้นสอง รวมในเขตจังหวัดนนทบุรี สมุทรปราการ และ ปทุมธานี ด้วย มีโรงจำนวน 36 โรง ถึงปี พ.ศ. 2517 มีโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง 37 โรง โรงภาพยนตร์ชั้นสองกลับเพิ่มขึ้นด้วยจำนวนมากกว่า โดยมีจำนวนทั้งหมด 60 โรง (ศิริชัย ศิริกายะ, 2531) สะท้อนให้เห็นความก้าวหน้าของธุรกิจนี้ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในยุคที่

กรุงเทพมหานครกำลังขยายตัวตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับต่างๆ ซึ่งในฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) มีนโยบายย้ายโรงงานอุตสาหกรรมออกจากกรุงเทพฯ ไปยังส่วนภูมิภาค จากนั้นบริเวณย่านอุตสาหกรรมหนาแน่นในเขตกรุงเทพฯ ชั้นใน ก็ขยายตัวออกสู่ชานเมืองรอบนอก โรงภาพยนตร์ต่างๆ จึงได้ลูกค้าคนงานจากโรงงานเหล่านี้

ตารางที่ 4.2 จำนวนและที่นั่งของโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งและโรงภาพยนตร์ชั้นสอง

ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (พ.ศ. 2512, 2514, 2517, 2518)

ปี พ.ศ.	โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง		โรงภาพยนตร์ชั้นสอง		รวม	
	จำนวน	ที่นั่ง	จำนวน	ที่นั่ง	จำนวน	ที่นั่ง
2512	30	35,458	36	35,025	66	70,483
2514	33	ไม่มีข้อมูล	50	ไม่มีข้อมูล	81	ไม่มีข้อมูล
2517	37	ไม่มีข้อมูล	60	ไม่มีข้อมูล	97	ไม่มีข้อมูล
2518	36	37,507	65	58,602	101	96,109

ที่มา : 2512 การสนเทศ, กรม (2515)

2514 ไทยรัฐ (9 มกราคม 2515):13, 14

2517 ศิริชัย ศิริกายะ (2531): 143

2518 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2520)

จากตารางที่ 4.2 จะเห็นได้ว่านอกจากจำนวนโรงชั้นสองในช่วงปี พ.ศ. 2518 จะเพิ่มจำนวนจากปี พ.ศ.2512 เกือบ 30 โรง ขยายจากเดิมถึง 80 เปอร์เซนต์แล้ว ในด้านจำนวนที่นั่งที่นั่งในโรงชั้นสองยังเพิ่มกว่า 67.3 เปอร์เซนต์ กว่า 20,000 ที่นั่ง ขณะที่จำนวนที่นั่งของโรงชั้นหนึ่งเพิ่มจำนวนจากปี พ.ศ. 2512 ถึงปี พ.ศ. 2518 แค่สองพันกว่าที่นั่งหรือ 5.8 เปอร์เซนต์เท่านั้น

หลักฐานสำคัญที่สุดที่สะท้อนให้เห็นความเจริญเติบโตถึงขีดสุดของธุรกิจประเภทนี้ก็คือ การเกิดโรงภาพยนตร์ *พระโขนงเกียเตอร์* ในปี พ.ศ. 2514 ซึ่งมีจำนวนที่นั่งถึง 3,100 ที่นั่ง เป็นโรงที่มีจำนวนที่นั่งมากที่สุดในประเทศไทย แม้กระทั่งโรงชั้นหนึ่งขนาดใหญ่ที่สุดยังมีที่นั่งไม่ถึง 2,000 ที่นั่ง

ช่วงเวลานี้ ตลาดมีการแบ่งอย่างชัดเจน เนื่องจากโรงชั้นหนึ่งและโรงชั้นสองมีการแบ่งพื้นที่กันค่อนข้างเด่นชัด สายหนังซานเมืองเกิดขึ้นเพื่อสนองตลาดที่ใหญ่อีกตลาดหนึ่งและเพื่อจัดสรรภาพยนตร์ที่แต่ละโรงต้องฉายประมาณโปรแกรมละ 2 เรื่อง นอกจากตลาดโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งในเขตเมือง ซึ่งโรงย่านวงเวียนใหญ่ สะพานควาย และพระโขนง กลายเป็นย่านหลักๆ ในการทำเงินของสายหนังโรงภาพยนตร์ชั้นสอง เป็นย่านที่ไม่มีโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ขณะเดียวกันก็มีโรงชั้นสองมาสร้างประชันกันแข่ง ย่านละไม่น้อยกว่า 4 โรง ซึ่งปัจจัยที่ส่งเสริมให้โรงภาพยนตร์ชั้นสองประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในช่วงเวลาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองถึงปี พ.ศ. 2519 ได้แก่

1) การขยายตัวของเมืองและความเจริญทางเศรษฐกิจ

ในอดีตโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งจะตั้งอยู่ในเขตเมืองชั้นใน (ตามการแบ่งเขตของชลิตภากร วีรพลิน¹) เช่น โรงภาพยนตร์ พัฒนาการ, เฉลิมกรุง, โอเดียน, เฉลิมไทย, เอ็มไพร์ ฯลฯ (ปัจจุบันปิดกิจการหมดแล้ว ยกเว้น เฉลิมกรุง) ซึ่งเป็นโรงในยุคก่อนปี พ.ศ. 2500 ส่วนโรงในยุคต่อๆ มา มีการขยายตัวออกมาสู่ย่านธุรกิจใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลัง ตามการขยายตัวของเมือง ไม่ว่าจะเป็น พาราเม้าท์, เมโทร, โคโลเซียม, ฮอลลีวู้ด ในย่านถนนเพชรบุรีและประตูน้ำ สยาม, ลีโด, สกาลา ในย่านถนนพระรามที่ 1 และปทุมวัน หรือ รามา, สามย่านรามมา ย่านถนนพระรามที่ 4 ในย่านสามย่าน ซึ่งโรงเหล่านี้ตั้งอยู่บริเวณเขตเมืองชั้นใน มียกเว้นอยู่บ้าง เช่น สุขุมวิท ซึ่งตั้งอยู่เขตเมืองชั้นกลาง (ปากซอยสุขุมวิท 41) และเป็นโรงที่ไม่ค่อยเป็นที่นิยมนัก

โรงภาพยนตร์ชั้นสองยึดทำเลหลักอยู่ในหลายเขต ทั้งในเขตเมืองชั้นใน เขตเมืองชั้นกลาง และเขตเมืองชั้นนอกในอดีต โดยมีทำเลหลัก คือ ย่านตลาดและชุมชน เพราะการพัฒนาของเมืองหลวงนั่นเอง ทำให้ความเจริญกระจายออกไป เกิดชุมชนของชาวต่างจังหวัดที่อพยพเข้ามาทำงานในเมือง โรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตเมืองชั้นกลางและชั้นนอกจึงมักเป็นโรงภาพยนตร์

¹ชลิตภากร วีรพลิน (2525) แบ่งกรุงเทพมหานครเป็น 3 เขต คือ

-เขตเมืองชั้นใน ได้แก่ เขตพญาไท ดุสิต ปทุมวัน ป้อมปราบศัตรูพ่าย พระนคร บางรัก สัมพันธวงศ์ ห้วยขวาง ธนบุรี คลองสาน และบางกอกใหญ่

-เขตเมืองชั้นกลางหรือเขตต่อเมือง ได้แก่ ย่านนาวา พระโขนง บางเขน บางกะปิ บางกอกน้อย ภาษีเจริญ ราษฎร์บูรณะ

-เขตเมืองชั้นนอกหรือเขตชานเมือง ได้แก่ หนองจอก มีนบุรี ลาดกระบัง บางขุนเทียน ดลิ่งชั้น หนองแขม

ชั้นสองตั้งแต่เริ่มแรก ธวัช พัฒนพันธุ์ (2511) กล่าวถึง การขยายตัวของเมืองและความเจริญที่มีผลต่อการขยายตัวของโรงภาพยนตร์ในช่วงนั้นว่า

แม้ว่าทุกวันนี้กรุงเทพฯ จะมีโรงมหรสพมากมาย ทั้งโรงหนังชั้นหนึ่ง โรงหนังชั้นสอง โรงหนังไทย โรงหนังฝรั่ง โรงหนังจีน โรงหนังแขก ฯลฯ ดูกันไม่หวาดไหว ก็ปรากฏว่ายังไม่พอกับปริมาณคนดูซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนั่นเอง (กรุงเทพฯ-ธนบุรี มีเด็กเกิดใหม่ชั่วโมงละประมาณ 20 คน ไม่คิดจำนวนประชากรที่อพยพย้ายเข้ามาจากต่างจังหวัดอีกจำนวนมากทุกวัน

อีกอย่างหนึ่งก็คือ ทุกวันนี้อาณาเขตความเจริญของกรุงเทพฯ ขยายตัวกว้างขวางออกไปเรื่อยๆ เรือสวนไร่นากลายเป็นบ้านเมือง คูคลองหนองบึงกลายเป็นตึกกรมบ้านช่อง แหล่งสลัมกลายเป็นอาคารร้านค้า ที่เปลี่ยวกลายเป็นย่านอีกที่แจ่มใส และเมื่อความเจริญหลังไหลไปถึงไหน ผู้คนก็ไปคึกคักที่นั่น ทั้งตลาดสด ศูนย์การค้า และที่ขาดไม่ได้ก็คือ โรงภาพยนตร์

ส่วนโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่อยู่ในเขตเมืองชั้นใน มักจะเป็นโรงชั้นหนึ่งที่เสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา และผู้บริหารต้องการลดต้นทุนค่าใช้จ่าย เช่น โรงที่เคยอยู่ในเครือสยามภาพยนตร์บริษัท หรือบริษัทสหคีนิมา ในอดีตที่กลายเป็นโรงชั้นสองอย่างเต็มตัวในยุคนี้ ไม่ว่าจะ เป็น เอลิมเวียง, เอลิมธานี, เอลิมนคร, พัฒนาการ ขณะเดียวกัน โรงชั้นสองที่อยู่ในย่านที่ความเจริญขยายตัวออกไป ก็สามารถรื้อโรงและสร้างใหม่เป็นโรงชั้นหนึ่ง เช่น ศรีเพชร ที่กลายเป็น พาราเมทซ์ เอลิมพร (ประตูน้ำ) กลายเป็น เมืองทอง

ช่วงทศวรรษที่ 2510 โรงที่เน้นฉายภาพยนตร์ญี่ปุ่น คือ บรอดเวย์ (สามแยก), แคปปิตอล (เจริญกรุง) มีการปรับเปลี่ยนหลายครั้ง เนื่องจากปัญหาภาพยนตร์ญี่ปุ่นได้รับความนิยมลดลง มีเรื่องแนวเดียวที่นิยมสร้างที่สุดในยุคนั้นคือภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาเรื่องเพศ แต่เมื่อนำมาฉายในเมืองไทยแม้จะได้รับการอุดหนุนอย่างคับคั่ง แต่ทางการค่อนข้างกวดขัน รวมทั้งสื่อมวลชนก็จับตาดูด้วย สถานะของสองโรงนี้จึงเลื่อนไปเลื่อนมา ระหว่างการฉายภาพยนตร์ลาโรง กับฉายภาพยนตร์ใหม่

จำนวนโรงที่เพิ่มขึ้นเกือบสองเท่าระหว่าง พ.ศ. 2512-2517 สะท้อนให้เห็นถึงกำลังซื้อที่มีอยู่เป็นจำนวนมากของชาวชนเมืองได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการเกิดโรงภาพยนตร์ พระโขนงเธียเตอร์ โรงภาพยนตร์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ มีที่นั่งถึง 3,100 ที่นั่ง ในปี พ.ศ. 2514 แม้ว่าขณะนั้นจะมีโรงภาพยนตร์ในย่านนั้นถึง 2 โรง คือ เอลิมรัตน์ และ พระโขนงรามมา (เปิดปี พ.ศ. 2510) ต่อมาในย่านนี้ก็ยังมีโรงภาพยนตร์ชั้นสองอื่นๆ เปิดขึ้นตามมาอีกหลายโรงในย่านนั้น ไม่ว่าจะเป็น เจ้าพระยา (เปิดปี พ.ศ. 2513) เอเชียรามมา (เปิดปี พ.ศ. 2517) ฮอลิเดย์ (เปิดปี พ.ศ. 2519)

ลอนดอน (เปิดปี พ.ศ. 2523) ซึ่งเกิดในยุคช่วงเวลาไล่เลี่ยกัน ถ้าพิจารณาแต่ละโรง ล้วนแต่เป็นโรงภาพยนตร์ขนาดใหญ่ มีที่นั่งตั้งแต่ 1,000-2,000 ที่นั่ง สะท้อนให้เห็นจำนวนลูกค้าและความนิยมอันมากมายในยุคอดีต จนต้องสร้างโรงขึ้นสองขึ้นเป็นระยะๆ ในช่วงเวลานั้น

2) ความนิยมของผู้ชมและไม่มีสื่อบันเทิงอื่นๆ เป็นคู่แข่ง

การมีโรงภาพยนตร์ประเภทนี้เป็นจำนวนมากนั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความนิยมบริโภคสื่อภาพยนตร์ของคนในย่านนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งโรงส่วนใหญ่ก็อยู่ในส่วนที่เรียกว่าย่านชานเมือง โรงต่างๆ กระจายเข้าหากลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนในย่านชุมชนนั้นๆ นอกจากคนรายได้น้อยที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในย่านนั้นๆ ยังเรียกผู้ชมที่มีรายได้ดีแต่ไม่ต้องการเดินทางเข้าเมืองด้วยความนิยมของผู้ชมทำให้เกิดการสร้างโรงประเภทนี้เป็นจำนวนมาก เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคให้มากที่สุดอันจะนำมาซึ่งกำไรแก่ผู้ประกอบการธุรกิจ นอกจากนี้ในสมัยนั้นยังไม่มีสื่อบันเทิงอื่นๆ ที่เข้ามามีบทบาทนัก แม้แต่สื่อโทรทัศน์ ซึ่งสำหรับกลุ่มลูกค้าโรงภาพยนตร์ชั้นสองยังมีราคาแพง

ธวัช พัฒนพันธุ์ (2515) กล่าวถึงบรรยากาศการดูภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ชั้นสองในสมัยนั้นว่า

แม้ว่าโรงหนังชั้นหนึ่งจะมีราคาค่าดูแพงขึ้นจนถึงขั้นสูงสุด 30 บาทก็ตาม แต่ตามโรงชั้นสอง (ซึ่งมีที่นั่งอย่างดี พร้อมด้วยแอร์คอนดิชันเย็นสบาย) ก็ยังมีอัตราค่าดูต่ำสุดเพียง 5 บาท 7 บาท ให้ดูกันเต็มเหยียด 2 เรื่องซ้อน (คิดแล้วตกเพียงเรื่องละ 2.50 บาท) จะหาความบันเทิงที่ไหนในโลก เพียง 5-7 บาท ต่อเวลาเกือบ 4 ชั่วโมงในโรงหนังเย็นสบาย (ใครไม่อยากดูหนัง หลบเข้าไปนอนหลับก็ยังคุ้มค่า)

ส่วน “แมลงปอง” (นามแฝง) (2522) กล่าวย้อนอดีตความนิยมโรงชั้นสอง เมื่อ 4-5 ปีก่อนหน้าที่จะมีชื่อเขียนเรื่อง “บันเทิงชั้น 2” ของเขาเองว่า

...ก่อนนี้ซัก 4-5 ปี โรงหนังชั้นสองเป็นสวรรค์ชั้นหนึ่งของคนบันเทิงกลุ่มใหญ่ ก็ดูหนังทีละ 2 เรื่องควบ ค่าดูก็ถูกกว่าโรงชั้นหนึ่ง ...และโรงหนังชั้นสองตอนเย็น เพิ่งติดแอร์ใหม่ๆ อากาศเย็นสบาย ห้องน้ำสะอาดสะอาด...โรงชั้นสองระดับพระกาฬ คนดูแน่นแทบทุกวันตลอดทั้งวัน ก็อย่าง สุริยา วงเวียนใหญ่ พระโขงเหยงเตอร์ ฮอลิเดย์ เอเชีย ฯลฯ ...ผมเองก็เป็นแฟนดั้งเดิมคนหนึ่งของโรงหนังชั้นสอง เคยเบียดเข้าไปยืนขาแข็งดูหนังที่ศรียานสมัยโน้นเป็นประจำ ค่าดูก็แค่ 5 บาท 7 บาท..

ชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง และพรสิทธิ์ พัฒนนานุรักษ์ (2532: 551) พิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ดูภาพยนตร์ส่วนใหญ่ที่จะเข้าดูในโรงภาพยนตร์ชั้นสองในกรุงเทพฯ หรือชานเมืองว่า เป็นผู้มียรายได้ปานกลาง มีอาชีพขายแรงงาน หรือเป็นผู้ค้ารายย่อยที่อยู่หรือทำงานในบริเวณชุมชนที่ไม่ห่างไกลจากโรงภาพยนตร์นั้นนัก

องอาจ จิระอร นักวิจารณ์ภาพยนตร์ชื่อดังในนามปากกา การะเกด และผู้บริหารสำนักพิมพ์ แพรว เอนเตอร์เทน ได้กล่าวถึงผู้ชมโรงภาพยนตร์ชั้นสองว่า (2539:118)

การอยู่รอดของโรงหนังขึ้นอยู่กับผู้บริโภคและลูกค้าที่เข้ามาอุดหนุนโรงหนังชั้นสองในยุคนี้คือ บรรดาผู้ใช้แรงงานที่อพยพเข้ามาจากต่างจังหวัดมาเช่าห้องพักอยู่ในบริเวณนั้น ซึ่งพวกนี้คือลูกค้ากลุ่มใหญ่ที่สุด เขาเหล่านั้นเข้ามาพร้อมกับการเดินทางด้านวัตถุของกรุงเทพฯ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงบรรดานักเรียนนักศึกษาจากต่างจังหวัดที่เข้ามาเรียนต่อ ก็ได้อาศัยความบันเทิงราคาถูกจากโรงหนังชั้นสองนี้เองเป็นเครื่องผ่อนคลาย

ทศวรรษที่ 70 (พ.ศ. 2513-2522, ผู้วิจัย) จึงเป็นยุคสมัยแห่งความรุ่งเรืองของโรงหนังชั้นสองอย่างแท้จริง...

3) ความหลากหลายของภาพยนตร์

ในด้านภาพยนตร์ ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2500 ถึงช่วงปี พ.ศ. 2520 โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งมีการแบ่งแนวภาพยนตร์ที่ฉายเด่นชัด โรงที่ฉายภาพยนตร์จากชาติใดก็จะฉายภาพยนตร์จากชาตินั้นไปเลย เพื่อสร้างฐานลูกค้าให้เหนียวแน่นที่สุด และมีการผูกขาดทำสัญญาฉายกับบริษัทจากต่างประเทศเป็นปีๆ ไป โดยเฉพาะภาพยนตร์จากอเมริกา เช่น เท็กซัส ฉายภาพยนตร์อินเดีย แคปปิตอล และ บรอดเวย์ เป็นที่รู้จักกันว่าฉายภาพยนตร์ญี่ปุ่น เอ็มไพร์, คาเธีย์, เฉลิมกรุง, เฉลิมบุรี ฉายภาพยนตร์ไทย เมโทร, เพชรรามมา, ฮอลลีวู้ด, พาราเมาท, กรุงเกษม, ลีโด, สกาลา ฉายภาพยนตร์ฝรั่ง โดยโรงที่มีการทำสัญญาเป็นปีๆ ไป ต่อจากนั้นบางโรงอาจไม่ต่อสัญญากับบริษัทภาพยนตร์เดิม แล้วรับภาพยนตร์จากบริษัทอื่น หรือจัดหาภาพยนตร์จากบริษัทอิสระมาฉายเอง เช่น กรุงเกษม ฉายภาพยนตร์ฝรั่งมานานกว่า 10 ปี โดยมีบริษัทฟ็อกซ์ จากอเมริกาเป็นบริษัทสุดท้ายที่ทำสัญญาฉายกัน เมื่อสิ้นสุดสัญญากับบริษัทนี้แล้วในปลายปี พ.ศ. 2511 โรงนี้ก็หันมาฉายภาพยนตร์จีนตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

แม้ทางโรงชั้นสองจะไม่ได้ทำสัญญาแบบฉายภาพยนตร์ผูกขาดกับบริษัทจากต่างประเทศแบบโรงชั้นหนึ่ง แต่การคัดเลือกภาพยนตร์เข้าฉาย จะเน้นกลุ่มผู้ชมกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดไปเลยเช่นกัน เนื่องจากในอดีตมีการนำเข้าภาพยนตร์จำนวนมาก ภาพยนตร์เรื่องหนึ่งจะฉายโรงชั้นหนึ่ง

แค่โรงเดียว ขณะที่โรงภาพยนตร์ชั้นสองในจุดหนึ่งๆ มีหลายโรงตั้งประจันหน้ากันอยู่ จึงสามารถกำหนดแนวภาพยนตร์ที่จะฉายได้ และมีกลุ่มผู้ชมประจำตามแนวภาพยนตร์นั้นๆ ในพื้นที่ต่างๆ เช่น เฉลิมสิน, บุษยพรรณ, คลองเตยรามมา เน้นฉายภาพยนตร์ไทย พัฒนาการ (ในช่วงที่เป็นโรงชั้นสอง), ศรียาน, พระโขงรามมา, สุริยาเกียรติเตอร์, มงคลรามมา เน้นภาพยนตร์ฝรั่ง ไทยรามมา, ฮอลิเดย์, พหลโยธินรามมา, แหลมทอง เน้นภาพยนตร์จีน

ตารางที่ 4.3 จำนวนภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณา (เซ็นเซอร์)

ของเจ้าหน้าที่ควบคุมภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2505-2519

ภาพยนต์ พ.ศ.	อเมริกัน เรื่อง (%)	ไทย เรื่อง (%)	จีน เรื่อง (%)	ญี่ปุ่น เรื่อง (%)	อินเดีย เรื่อง (%)	อังกฤษ เรื่อง (%)	อื่นๆ เรื่อง (%)	รวม เรื่อง (%)
2505	170 (35)	56 (11)	99 (20)	56 (11)	56 (11)	9 (9)	49 (10)	495 (100)
2506	182 (34)	44 (8)	119 (23)	76 (14)	53 (10)	12 (2)	49 (9)	535 (100)
2507	162 (34)	46 (10)	88 (18)	69 (14)	42 (9)	17 (3)	59 (12)	483 (100)
2508	163 (35)	68 (15)	106 (23)	53 (11)	29 (6)	2 (-)	45 (10)	466 (100)
2509	167 (37)	71 (16)	63 (14)	44 (10)	25 (5)	11 (2)	71 (16)	452 (100)
2510	173 (36)	68 (14)	59 (12)	41 (8)	30 (6)	12 (2)	104 (22)	487 (100)
2511	205 (36)	79 (14)	116 (21)	18 (3)	33 (6)	10 (2)	101 (18)	562 (100)
2512	109 (25)	83 (19)	144 (27)	5 (1)	4 (1)	28 (7)	87 (20)	430* (100)
2513	199 (33)	73 (12)	180 (30)	18 (3)	4 (1)	41 (7)	89 (14)	604 (100)

ตารางที่ 4.3 จำนวนภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณา (เซ็นเซอร์)
ของเจ้าหน้าที่ควบคุมภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2505-2519 (ต่อ)

ภาพยนตร์ พ.ศ.	อเมริกัน เรื่อง (%)	ไทย เรื่อง(%)	จีน เรื่อง(%)	ญี่ปุ่น เรื่อง(%)	อินเดีย เรื่อง(%)	อังกฤษ เรื่อง(%)	อื่นๆ เรื่อง(%)	รวม เรื่อง (%)
2514	164 (27)	74 (12)	125 (20)	54 (9)	31 (5)	30 (5)	135 (22)	613* (100)
2515	271 (33)	70 (9)	110 (13)	49 (6)	28 (3)	18 (2)	281 (34)	827 (100)
2516	210 (27)	81 (11)	219 (28)	15 (2)	69 (9)	25 (3)	152 (20)	771 (100)
2517	176 (27)	83 (13)	198 (30)	15 (2)	49 (8)	13 (2)	118 (18)	652 (100)
2518	199 (29)	91 (13)	163 (23)	17 (3)	50 (7)	16 (2)	163 (23)	699 (100)
2519	190 (29)	130 (20)	155 (24)	11 (2)	58 (9)	14 (2)	90 (14)	648 (100)
รวม	2,740 (31)	1,117 (13)	1,914 (22)	541 (6)	561 (7)	258 (3)	1,593 (18)	8,724 (100)

ที่มา: แผนกควบคุมภาพยนตร์ กองกำกับการ 2 กองทะเบียน กรมตำรวจ (อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง และ พรสิทธิ์ พัฒนานนุรักษ์, อ้างแล้ว: 522)

หมายเหตุ: *ยอดรวมได้ตรวจสอบกับบางแห่งระบุว่า พ.ศ. 2512 มีจำนวน 542 เรื่อง และ พ.ศ. 2514 มีจำนวน 605 เรื่อง

จากตาราง 4.3 จะเห็นได้ว่าภาพยนตร์มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา ภาพยนตร์ไทย อเมริกัน จีน มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยภาพยนตร์อเมริกัน ได้รับความนิยมมากเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนภาพยนตร์จีนมาเป็นอันดับสอง และไทยเป็นอันดับสาม ภาวะความรุ่งเรืองของภาพยนตร์ทั้งสามชาติยังคงดำเนินอยู่ จำนวนภาพยนตร์โดยรวมก็เพิ่มขึ้น จาก 400-500 เรื่องในทศวรรษที่ 2500 เป็น 600-700 เรื่องในทศวรรษที่ 2510

4) ราคาค่าเข้าชม

ในด้านราคาเป็นจุดดึงดูดลูกค้ารายได้ไม่มากได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในช่วงเวลานี้ที่คนต่างจังหวัดอพยพเข้ามาทำงานในเมืองเป็นจำนวนมาก โรงภาพยนตร์ประเภทนี้มีค่าเข้าชมจะถูกกว่าครึ่งหนึ่งของโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งเสมอจึงเหมาะสมกับกลุ่มลูกค้ากลุ่มใหม่ๆ เหล่านี้

อัตราการเข้าชมราคาปกติของโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งอยู่ที่ราคาตั้งแต่ 7-20 บาท ส่วนโรงภาพยนตร์ชั้นสองอยู่ที่ราคา 3-12 บาท ในปี พ.ศ. 2514 (สมชาย พุ่มสอาด, 2514)

เตือนใจ ทองสำริด (2516) ได้ทำการสำรวจความนิยมชมภพยนตร์ของนักศึกษา ในปี พ.ศ. 2516 พบว่า อัตราค่าเข้าชมโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งอยู่ระหว่าง 10-16 บาท ส่วนชั้นสองจะอยู่ที่ 5-12.50 บาท

จนล่วงเลยผ่านยุคปี พ.ศ. 2519 ไป อัตราราคาก็ยังอยู่ที่ครึ่งต่อครึ่ง เช่น

ปี พ.ศ. 2528 อัตราค่าชมโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งอยู่ในช่วง 20-50 บาท ส่วนโรงภาพยนตร์ชั้นสอง อัตราค่าเข้าชมจะอยู่ระหว่าง 15-25 บาทเป็นส่วนใหญ่ (กิตติกานต์ ภูมิสวัสดิ์, 2528)

ปี พ.ศ. 2532 ราคาบัตรของโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง มีราคาระหว่าง 20-50 บาท ส่วนโรงชั้นสองมีราคา 15-30 บาท (วิสูตร พูลวรลักษณ์ และ ทศนีย์ จันทร, อ้างแล้ว)

จนถึงปี พ.ศ. 2543 ขณะที่โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งจะอยู่ที่ประมาณ 70-120 บาท โรงชั้นสองจะอยู่ที่ราคา 25-50 บาท

5) กฎหมายที่มีผลต่อธุรกิจจัดสรรที่ดิน

ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่ายุคสมัยจอมพลสฤษดิ์ เป็นยุคที่เริ่มต้นพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ ผู้คนหลั่งไหลเข้าสู่เมืองหลวง ประกอบกับการขาดแคลนที่อยู่อาศัยซึ่งสะสมมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้เกิดความต้องการที่อยู่อาศัยในแหล่งงานใหญ่คือกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้นจำนวนมาก และเมื่อ พ.ศ. 2502 รัฐบาลของคณะปฏิวัติ ซึ่งมี ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติได้ออกคำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 49 ให้ยกเลิกบทบัญญัติว่าด้วยการกำหนดสิทธิในที่ดินตามมาตราที่ 34-49 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

โดยเฉพาะมาตราที่ 34-37² ซึ่งเปิดโอกาสให้เกิดการกว้านซื้อที่ดินแถบชานเมืองจากเกษตรกรหรือผู้ถือครองที่ดินรายย่อยกลายเป็นที่ดินผืนใหญ่ในครอบครองของนักจัดสรรที่ดินหรือนักกักตุนที่ดิน เพื่อเก็งกำไรในระยะต่อมา ทำให้ตลาดการก่อสร้างมีการแข่งขันในเรื่องการสร้างเรือนแถวและตึกแถวที่ใช้สำหรับเป็นทั้งที่อยู่อาศัยและที่ประกอบการพาณิชย์ไปด้วย (ชมขวัญ ชำนิประศาสน์, 2535) โรงภาพยนตร์จึงกลายเป็นจุดขายอีกอย่างหนึ่งของอาคารตึกแถวเหล่านี้ เพื่อดึงดูดให้ผู้คนเข้ามาอาศัยมากยิ่งขึ้น โดยมักสร้างโรงภาพยนตร์ไว้เป็นจุดศูนย์กลางของอาคารพาณิชย์เหล่านี้ ทำให้โรงภาพยนตร์ชั้นสองเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในยุคสมัยนี้

กล่าวโดยสรุปช่วงเวลานั้นจึงเป็นช่วงที่ความต้องการบริโภคสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างภาพยนตร์มีอยู่มาก จนทำให้มีโรงประเภทนี้เป็นจำนวนมาก ผู้ประกอบการสามารถสนองตอบต่อความต้องการนั้นได้ นอกจากนั้นกฎหมายยังเอื้อให้ธุรกิจจัดสรรที่ดิน ซึ่งมักสร้างที่อยู่อาศัยไปพร้อมๆ กับการสร้างโรงภาพยนตร์ซึ่งโรงภาพยนตร์เป็นสิ่งที่นิยมมากในสมัยนั้น ทำให้โรงภาพยนตร์ชั้นสองที่กระจายเข้าหาย่านชุมชนชานเมืองต่างๆ มีที่หนึ่งจำนวนมากหรือจะเป็นระดับของโรงที่ค่าดูราคาถูก

² มาตรา 34 นับแต่วันที่ประมวลกฎหมายนี้ใช้บังคับ บุคคลจะมีสิทธิในที่ดินได้ ดังต่อไปนี้

(1) ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	ไม่เกิน 50 ไร่
(2) ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรม	ไม่เกิน 10 ไร่
(3) ที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรม	ไม่เกิน 5 ไร่
(4) ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย	ไม่เกิน 5 ไร่

ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่นในประมวลกฎหมายนี้

มาตรา 35 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดเขตที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัย โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในเขตที่ดินเช่นว่านี้ บุคคลจะได้มาซึ่งสิทธิในที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมหรือเพื่อการอุตสาหกรรมมิได้

มาตรา 36 การกำหนดสิทธิในที่ดินตามมาตรา 34 มิให้กระทบกระเทือนแก่ผู้มีสิทธิในที่ดินอยู่แล้วก่อนวันที่ประมวลกฎหมายนี้ใช้บังคับ และแก่ที่ดินดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) ที่ดินของทบวงการเมือง องค์การของรัฐและสหกรณ์
- (2) ที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งของโรงพยาบาล โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และวัดวาอาราม

มาตรา 37 ภายใต้บังคับมาตรา 39 และมาตรา 43 ถึงมาตรา 48 บุคคลใดมีสิทธิในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรม ที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรม หรือที่ดินเพื่ออยู่อาศัยแล้วแต่กรณี มีจำนวนเท่ากับหรือมากกว่าจำนวนตามสิทธิที่กำหนดที่กำหนดไว้ในมาตรา 34 เป็นอันหมดสิทธิที่จะได้มาซึ่งสิทธิในที่ดินอีกไม่ว่าในท้องที่ใด เว้นแต่เมื่อมีการจำหน่ายจ่ายโอนสิทธิในที่ดินเดิมไปแล้ว ก็ให้มีสิทธิในที่ดินใหม่ได้ แต่รวมแล้วต้องไม่เกินสิทธิในที่ดินตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 34 ทั้งนี้ ไม่ว่าการได้นั้นเป็นการซื้อขาย ให้ อายุความ หรือโดยวิธีอื่นใด นอกจากกรณีดังบัญญัติไว้ในมาตรา 729 หรือมาตรา 1308 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกรณีรับมรดก

และต่อมาเมื่อการแข่งขันสูงขึ้น จึงฉายให้ได้ดูถึง 2 เรื่องด้วย สอดคล้องกับรายได้ของคนชุมชน ชานเมือง ซึ่งเป็นคนต่างจังหวัดที่เข้ามาทำงานตามโรงงาน คนชุมชนชานเมืองที่ยังทำการเกษตร แม้ค้าพ่อค้าตามย่านตลาดที่เสร็จจากการค้าขาย หรือนักเรียนนักศึกษาที่ไม่มีรายได้ หรือแม้แต่คนที่ มีรายได้ดีแต่ไม่อยากเดินทางเข้าเมือง ในยุคที่กรุงเทพฯ เริ่มพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและสื่ออื่นๆ ยังไม่ค่อยมีบทบาทหนัก เช่น สื่อโทรทัศน์ ในยุคก่อน พ.ศ. 2520 ที่จำกัดวงเฉพาะคนมีฐานะ และ รายการก็ไม่หลากหลาย ละครยังเป็นละครสดที่เล่นอาทิตย์ละไม่กี่ครั้ง มีแต่ภาพยนตร์จากต่างประเทศเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็ไม่ได้มุ่งกลุ่มเป้าหมายคนดูโรงภาพยนตร์ชั้นสอง ขณะที่สื่ออย่าง วิทยู กลายเป็นสื่อที่เสริมให้คนไปดูภาพยนตร์มากขึ้น เพราะละครวิทยุภาคกลางวันที่ได้รับความนิยม มักจะมีผู้สร้างนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ทำให้คนฟังวิทยูเข้าไปติดตามชมภาพยนตร์เหล่านั้น ในโรงภาพยนตร์อีก

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโรงภาพยนตร์ชั้นสองตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลก ครั้งที่สองจนถึงปี พ.ศ. 2519 สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. การเพิ่มจำนวนของโรงภาพยนตร์ใหม่ๆ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพโรงฉายเทียบเท่าโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง และลำห่านในด้านจำนวนที่นั่ง คือ โรงภาพยนตร์ พระโขนงเธียเตอร์ ที่มีกว่า 3,000 ที่นั่ง ส่วนโรงที่มีขนาดใหญ่มีที่นั่งพอๆ กับโรงภาพยนตร์ รามา หรือ เอเธนส์ โรงชั้นหนึ่ง ขนาด 1,500 ที่นั่ง เช่น วงเวียนใหญ่ราม่า, เอเชียราม่า มีนักธุรกิจหลายคนที่เป็นผู้ขายงานการ สร้างโรงภาพยนตร์ให้เพิ่มจำนวนในยุคนี้ ตั้งแต่ “จำรัส อารังค์ยูทอ” ผู้บุกเบิกโรงภาพยนตร์ในย่าน ผังธนบุรี ได้แก่ ศรีตลาดพลู, ศรีนครธน, เฉลิมเกียรติ, ศรีพรานนก ต่อมาในช่วงหลัง พ.ศ. 2500 ก็มีชื่อของนักธุรกิจอย่าง “เจริญ พูลวรลักษณ” ซึ่งเริ่มจากการเป็นหุ้นส่วนและได้เป็นเจ้าของโรงชั้นสองในที่สุด คือโรง ศรีตลาดพลู ก่อนจะไปสร้างโรงชั้นหนึ่งในย่านประตูน้ำ รวมทั้งการสร้างโรงชั้นสองอย่างเช่น พหลโยธินราม่า, ไทยราม่า, คลองเตยราม่า, แหลมทอง, ตลาดพร้าวราม่า, กรุงเทพราม่า, ฮอลิเดย์ “ประเสริฐ ศรีสมทรัพย์” เจ้าของ ผู้บริหารและหุ้นส่วนโรงหลายโรง ได้แก่ ศรียาน, พระโขนงราม่า, พระโขนงเธียเตอร์, สุริยา “นิยม ปานปรีชา” เจ้าของโรงภาพยนตร์ มงคลราม่า, เฉลิมสิน, เฉลิมเกียรติ “สงวน แสงวีระพันธ์ศิริ” เจ้าของ ประดิพัทธ์เธียเตอร์, สยามราม่า (บางพลัด), กรุงธนราม่า, เฉลิมพันธ์ ศุภชัย อุมพุก ผู้สร้าง เจ้าพระยาเธียเตอร์, เฉลิมรัตน์ (พระโขนง), บางนาราม่า, สำโรงซีเนมา, และ จันทซีเนมา

2. การเปลี่ยนวิธีการฉายเป็น 2 เรื่องควบและฉายวันทั้งวัน อาจินต์ ปัญจพรรค (2543) กล่าวว่า โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์แบบ “นั้สต่อป” (Nonstop) หรือชื่อตัวที่เดียวดูได้

ทั้งวัน โรงแรกในประเทศไทยนั้น ริเริ่มโดยคุณสุนทร ชูพันธุ์ ผู้ไปดูงานการสร้างภาพยนตร์ในฮอลลีวูดหลายปี เมื่อกลับเมืองไทยประมาณ พ.ศ. 2496 จึงนำวิธีการฉายแบบนี้มาลองทำในกรุงเทพฯ เริ่มที่โรงภาพยนตร์ชั้นสอง *นาครสถัณฑรรคน* ซึ่งเดิมเป็นโรงลิเก แล้วมาฉายภาพยนตร์สลับดนตรีสมัยสงคราม ตั้งอยู่ที่เชิงสะพานข้ามคลองโอง่าง คนละฟากกับวังบูรพาและอยู่คนละฝั่งถนนกับเวียงถนนกับเวียงนาครเขมม การฉายภาพยนตร์ดูได้ทั้งวัน ได้ปลูกชีวิตโรงภาพยนตร์อันเกือบจะร้างในตอนปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้นใหม่ แต่ละวันฉาย 2 เรื่องควบ วนเวียนกันไปตั้งแต่เที่ยงวัน ชื่อตัวที่เดียวนั่งดูนอนดูได้จนถึง 2 ทุ่ม (อาจินต์ ปัญพวรรค์, 2543)

หลังจากนั้นก็ยังมีหลายโรงที่ฉายภาพยนตร์ลักษณะนี้ แต่ส่วนใหญ่เป็นโรงที่ไม่ใช่โรงชั้นสองชั้นนำหรือโรงใหม่ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ยังนิยมฉายภาพยนตร์เพียงเรื่องเดียวเมื่อภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ เพิ่งออกจากโรงชั้นหนึ่งใหม่ๆ หรือเป็นการนำภาพยนตร์ที่ออกจากชั้นหนึ่งมานานแล้วมาควบกันเพื่อดึงดูดผู้ชม แต่ตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 2510 เป็นต้นมา เมื่อโรงภาพยนตร์เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ขยายออกไปตามจุดต่างๆ และนิยมตั้งประชันแข่งกันภายในย่านเดียวกัน ประกอบกับมีจำนวนภาพยนตร์ที่มากขึ้นในตลาดตามโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง จากตาราง 4.3 ช่วงทศวรรษที่ 2510 จำนวนภาพยนตร์ก้าวเข้าสู่ 600 เรื่อง บางปีมีถึง 800 เรื่อง จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงการฉายเป็นการนำเอาภาพยนตร์ที่เพิ่งออกจากโรงมาฉายแบบสองเรื่องควบต่อทันที โดยเริ่มจากการนำภาพยนตร์ต่างประเทศมาฉายควบกันก่อนในช่วงต้นทศวรรษ 2510 ไม่ว่าจะเป็ภาพยนตร์ฝรั่ง, จีน หรืออินเดีย

ขณะที่การฉายภาพยนตร์ไทยแบบสองเรื่องควบมาทำกันอย่างจริงจังและต่อเนื่องในช่วงปลายทศวรรษ 2510 นี้เช่นกัน โดยผู้ประกอบการโรงอ้างถึงจำนวนภาพยนตร์ที่มีในตลาดมากขึ้น ทำให้ต้องฉายภาพยนตร์ไทยสองเรื่องควบ ถ้าไม่ทำจะไม่มีเวลาฉาย เพราะภาพยนตร์ต่างประเทศถูกสั่งเข้ามาในตลาดมาก ทำให้มีปัญหาในการจัดเวลาการฉาย (“โรงชั้น 2 บีบหนังไทยพันคำยื่นมือเข้าช่วย”. *ไทยรัฐ*, 2518) ถ้าย้อนกลับไปดูในตาราง 4.2 ภาพยนตร์ที่ส่งเข้าพิจารณาในแต่ละปี จะพบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 เป็นต้นมา มีภาพยนตร์ในตลาดมากกว่า 600 เรื่อง ส่วนภาพยนตร์ไทยเองก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จนปี พ.ศ. 2519 จำนวนภาพยนตร์ไทยก็ทะลุขึ้นไปถึง 100 กว่าเรื่อง

ขณะเดียวกันการที่ภาพยนตร์ไทยมีขนาดสั้นลงก็ทำให้การฉายควบง่ายขึ้น อันเป็นผลต่อเนื่องมาจากนโยบายประหยัดไฟฟ้าและน้ำมันของรัฐ ในช่วงมกราคม พ.ศ. 2517 ทำให้ทางโรงต้องเปิดช้าลงและปิดโรงเร็วขึ้น โดยช่วงแรกกำหนดระยะเวลาเปิด-ปิด ตั้งแต่ 14.00-22.00

วันธรรมดา ในวันหยุดราชการให้ฉายได้ตั้งแต่เวลา 12.00 น. ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ก็มีการเลื่อนเวลาเป็น 12.30 น.-21.30 น. โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งที่ฉายภาพยนตร์ไทยซึ่งมีความยาวกว่า 3 ชั่วโมง วันหนึ่งจะฉายได้แค่ 2-3 รอบ ขณะที่โรงที่ฉายภาพยนตร์ต่างประเทศส่วนใหญ่มีความยาว 2 ชั่วโมง สามารถฉายได้ 3-4 รอบ ผู้สร้างภาพยนตร์ไทยจึงต้องผลิตภาพยนตร์ให้มีขนาดสั้นลงเหลือแค่ประมาณไม่เกิน 2 ชั่วโมง เพื่อไม่ให้ผู้ฉายประสบปัญหาและหันไปฉายภาพยนตร์ต่างประเทศ ทำให้เวลาต่อมาภาพยนตร์ไทยถูกนำมาฉายควบในโรงชั้นสองได้ง่ายขึ้นด้วย

3. การเกิดสายหนังชานเมือง เพื่อความสะดวกในการจัดโปรแกรมเข้าโรง เพราะว่าผู้จัดจำหน่ายรายย่อยเห็นโอกาสในการทำเงิน ขณะเดียวกันพวกที่เป็นสายหนังก็คือ เจ้าของโรงที่มีโรงมากนั่นเอง จากแถลงคำชี้แจงของกลุ่มผู้สร้างภาพยนตร์ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2517 พบว่า ภาพยนตร์ไทย มีรายได้จากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ ส่วนรายได้จากโรงภาพยนตร์ชั้นสองทั่วประเทศ มีประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์ ส่วนภาพยนตร์ต่างประเทศมีรายได้จากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง 60 เปอร์เซ็นต์ จากโรงภาพยนตร์ชั้นสองทั่วประเทศ 40 เปอร์เซ็นต์ สำหรับภาพยนตร์ไทยจะมีรายได้จากโรงภาพยนตร์ชานเมืองประมาณ 14 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ทั้งหมด โดยรายได้จะเป็นรองแค่สายหนังภาคอีสานเท่านั้น

ภาพยนตร์ไทยทั่วๆ ไป ในช่วงปี พ.ศ. 2517 จะมีรายได้ดังนี้คือ โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง แบ่งรายได้ 55 เปอร์เซ็นต์แล้วกับโรงภาพยนตร์คิดเป็น 250,000 บาท (12.2%) ภาคเหนือ 300,000 บาท (14.6%) อีสาน 350,000 บาท (17.1%) ตะวันออก 200,000 บาท (9.8%) แปรเจ็ดจังหวัด 200,000 บาท (9.8%) ภาคใต้ 200,000 บาท (9.8%) ชานเมือง 300,000 บาท (14.6%) กากหนัง 250,000 บาท (12.2%) รวมรายได้ 2,050,000 บาท (“หนังไทยร้อง ‘ไปไม่รอด’ ยื่นหนังสือถึง รมต. อุตสาหกรรม แฉตัวเลขสร้างหนังไทย”. เดลินิวส์, 2517)

4. การที่โรงชั้นสองเป็นโรงรองรับของผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์อิสระ เนื่องจากการที่ภาพยนตร์บางส่วนของบริษัทเอกชนประสบปัญหาในการหาโรงฉายมากขึ้น เพราะจำนวนภาพยนตร์ในตลาดมีจำนวนสูงขึ้น บริษัทจัดจำหน่ายบางรายจึงแก้ปัญหาด้วยวิธีการเปิดฉายทางโรงภาพยนตร์ชั้นสองพร้อมกันหลายโรงทั่วทุกมุมเมืองไปเลย โดยไม่ต้องผ่านโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง เพราะหาโรงเข้าไม่ได้ เช่น ภาพยนตร์เล็กๆ และไม่เป็นที่รู้จักก็จะเปิดฉายภาพยนตร์ของตนในลักษณะสองเรื่องควบเลย ตามโรงภาพยนตร์ชั้นสองทุกมุมเมือง เช่น วันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2519 ภาพยนตร์เรื่อง “เฮอรัลควิลสกล่มเมืองใต้บาดาล” (Hercules Conquer Atlantis) ควบกับ “99 สาว

นักโทษภาคพิสดาร” (Night of the Blood Monster) เข้าฉายที่ มงคลรามมา, เอเชียรามมา, อมรพันธุ์รามมา, ธนบุรีรามมา, วงเวียนใหญ่, แคปปิตอล

5. แนวโน้มของโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศเกิดขึ้นในช่วงปลายของยุคนี้ ภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ก็คือภาพยนตร์ที่มีฉากที่แสดงบทบาทมีเพศสัมพันธ์ หรือการร่วมรักของตัวละคร และฉากที่แสดงสัดส่วนของนักแสดง โดยเฉพาะนักแสดงหญิงมาเป็นจุดขาย ซึ่งภาพยนตร์ที่นำเสนอเรื่องเหล่านี้ มักจะมีปัญหาในเรื่องขอบเขตของศีลธรรม ระดับความลามกอนาจารหรือการยั่วยุกามารมณ์อยู่เสมอ เป็นที่ถกเถียงกันอยู่เสมอว่าภาพยนตร์ที่มีฉากเหล่านั้น มีขอบเขตในการนำเสนอแค่ไหนถึงจะเข้าข่ายลามกอนาจารหรือยั่วยุกามารมณ์ จนต้องตัดทอนส่วนนั้น หรือไม่อนุญาตให้ฉายไปเลย

ตัวผู้จัดจำหน่ายเองหรือตัวผู้สร้างมักจะซุกซนในเรื่องนี้เวลาโฆษณา เพราะเรื่องเพศมักเป็นที่สนใจของคนดูเสมอ ยิ่งในเวลาช่วงนั้นสื่อยังไม่หลากหลายนัก และแม้ว่าความโป๊เปลือยจะถูกตัดทอนไปหมดแล้วเมื่อฉายจริง ขณะที่บางรายอีกเหมือนกันที่เอาฉากที่ถูกตัดต่อมาเติมเต็มใหม่ ส่วนคนในสังคมเอง รวมทั้งหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุม ต่างก็มีเกณฑ์ตัดสินที่แตกต่างกันไป ไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน ทำให้บางครั้งเกิดข้อสงสัย วิพากษ์วิจารณ์ว่าปล่อยให้เรื่องนั้นๆ ผ่านการเซ็นเซอร์มาได้อย่างไร เช่น ในปี พ.ศ. 2514 ที่ภาพยนตร์จีน เรื่อง “นางพญาร้อนสวาท” กับ ภาพยนตร์การ์ตูน “1001 ราตรี” ซึ่งผ่านการอนุญาตจากกองเซ็นเซอร์มาแล้ว เมื่อออกฉายปรากฏว่าถูกวิพากษ์วิจารณ์จากคนดูว่าเกินไป จนทางกองเซ็นเซอร์ต้องมีคำสั่งระงับการฉายในที่สุด (เสถียร จันทิมาธร, 2515)

เซ็กซ์หรือเรื่องเพศ ถูกนำมาใช้เป็นเสมือนเครื่องหมายของการแสดงเสรีภาพของคนในเวลานั้น ในสหรัฐอเมริกา การแสดงออกในเรื่องเพศได้ก่อตัวขึ้นตั้งแต่ในยุค 60 ตอนปลาย (พ.ศ. 2503-2513) คนหนุ่มสาวในสังคมเริ่มเบียดหนายและหันหลังให้กับสถาบันทางสังคม และแสวงหาความหมายของชีวิต สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการเข้าร่วมสงครามของสหรัฐอเมริกาในช่วงต้นทศวรรษที่ 60 ทำให้เกิดปรากฏการณ์ต่อต้านชนบและความคิดแบบเก่าที่มีอยู่ในสังคมในช่วงปลายยุค 60 จนถึงต้น 70 ภาพยนตร์จากฮอลลีวูดมีเนื้อหาทำทนายกรอบศีลธรรม เซ็กซ์ และความรุนแรง ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้ยังได้ขยายไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลกด้วย และมีผลกับการสร้างภาพยนตร์ในประเทศต่างๆ ด้วย (วิมลรัตน์ อรุณโรจน์สุริยะ, www.thaifilm.com) อย่างไรก็ตามสิ่งที่แตกต่างกันก็คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการควบคุมภาพยนตร์ด้วยระบบแบ่งอายุผู้ชมภาพยนตร์ ขณะที่เมืองไทยไม่มี

ปี พ.ศ. 2515 เป็นปีที่มีภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศเป็นจำนวนมาก สังเกตได้จากภาพโฆษณาและการตั้งชื่อเรื่อง เช่น เดือนมิถุนายน ภาพยนตร์ที่แสดงวิถีชีวิตคนโลกด้าในปี ที่มีฉากเรื่องเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง คือ “ดิงดอง” ฉายที่อินทรา ในช่วงเวลา 2-3 เดือนที่ไม่ห่างกันนัก แคปปิตอล ฉายเรื่อง “แมงดากับนางโลม” (ซึ่งต่อมามีโรงต่างจังหวัดโดนสั่งปิดขณะฉายเรื่องนี้ เนื่องจากการต่อเติมฟิล์มที่ถูกเซ็นเซอร์เข้าไป) “ตลาดสาวเนื้อทอง” ฉายที่แกรนด์ “ไฟโลเกีย” ภาพยนตร์จีนฉายที่ ศรีราชวงศ์ “พยาบาลสาวเริงรัก” ฉายที่ ฮอลลีวู้ด “เปลี่ยนรักเปลี่ยนรส” ฉายที่ สามย่านรามมา “ไฟสวาทไนทรวง” ที่ กรุงเกษม และ ธนบุรีรามมา “5 เสือล่าสวาท” ที่ เฉลิมบุรี “เกาะสวาทหาดอีสาว” ที่บรอดเวย์ ด้วยปริมาณภาพยนตร์แนวนี้ที่มากมายในตลาดในขณะนั้น ทั้ง ภาพยนตร์ฝรั่ง จีน ญี่ปุ่น ทางกรมตำรวจต้องออกคำสั่งยุบคณะกรรมการเซ็นเซอร์ชุดเก่า โดยแต่งตั้งคณะกรรมการเซ็นเซอร์ชุดใหม่ที่เป็นตำรวจทั้งหมด (“สั่งยุบ กก.เซ็นเซอร์ภาพยนตร์ ตั้งใหม่ ใช้ ตร.ล้วน..เข้มงวด”. พิมพ์ไทย (22 สิงหาคม 2515)) ต่อมากรรมการเซ็นเซอร์ชุดใหม่ก็ออกมาชูมาตรการด้านบทลงโทษทั้งการปรับและการสั่งปิด (“เซ็นเซอร์ ชุดใหม่ เริ่มวิธี ‘เด็ดขาด’ สั่งห้ามฉายหนังเช็กซ์ โรงภาพยนตร์ฝ่าฝืนจะถูกปิด” พิมพ์ไทย (29 สิงหาคม พ.ศ. 2515)) ทำให้การฉายภาพยนตร์แนวนี้ซาๆ ลงไป

จนกระทั่งเกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในยุค 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เมื่อผู้นำเผด็จการถูกขับไล่ บรรยากาศแห่งเสรีภาพจึงเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม โดยภาพยนตร์ไทยเข้าร่วมในขบวนการนี้ด้วย เกิดปรากฏการณ์ภาพยนตร์ไทยนำฉากเช็กซ์มาโฆษณาเป็นการสร้างจุดขาย ภาพที่นำเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์ได้ใช้เช็กซ์เป็นจุดสร้างความสนใจ ซึ่งเนื้อหาอาจจะไม่มีอะไรที่เกินเลยก็ได้ ในด้านตัวละครของภาพยนตร์ไทยก็ได้มีการก้าวข้ามเส้นการแสดงของนางเอก ที่จะต้องสามารถแสดงบทโป๊เปลือยได้ แต่ภายในระยะเวลาไม่นาน กระแสการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เคร่งครัดด้านศีลธรรมในสังคมและสื่อมวลชนได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทางเจ้าหน้าที่ก็เข้มงวดกับภาพยนตร์ที่ฉายในโรงมากขึ้นทั้งภาพยนตร์ไทยและต่างประเทศ มีข่าวการปราบปรามการฉายภาพยนตร์ประเภทนี้ปรากฏมากขึ้น เช่น “รสสวาทของแฟนนี่” จากประเทศอิตาลี ที่เข้าฉายที่เฉลิมบุรี เมื่อ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2517 ถูกจับขณะฉายรอบดึก เพราะมีการต่อเติมภาพบางตอนที่อนาจารชัดต่อศีลธรรม (วิมลรัตน์ อรุณโรจน์สุริยะ, อ้างแล้ว)

สำหรับโรงภาพยนตร์ชั้นสองเอง มีโรงภาพยนตร์ *บรอดเวย์* ซึ่งเน้นฉายภาพยนตร์ญี่ปุ่น ซึ่งอุตสาหกรรมภาพยนตร์ในญี่ปุ่นในช่วงทศวรรษที่ 70 (พ.ศ. 2513-2523) เองก็นิยมสร้างภาพยนตร์ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับเพศเช่นเดียวกัน เนื่องจากภาวะความตกต่ำของธุรกิจภาพยนตร์ของญี่ปุ่นเอง ขณะเดียวกันอุตสาหกรรมภาพยนตร์ญี่ปุ่นก็ถูกตีตลาดจากภาพยนตร์แนวนี้ของต่าง

ประเทศที่หลังไหลเข้ามา จนผู้สร้างญี่ปุ่นต้องหันมาสร้างภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศเพื่อแข่งขันกับภาพยนตร์ต่างประเทศ บ้าง สำหรับโรงบรอดเวย์ ซึ่งรับภาพยนตร์ญี่ปุ่นมาฉาย มีภาพยนตร์แนวนี้จากญี่ปุ่นออกมาฉายเป็นระยะๆ ในยุคนี้ ซึ่งหลังจากฉายครั้งแรกแบบเรื่องเดียวแล้ว ต่อมาก็มักจะนำภาพยนตร์ที่เคยฉายแล้วกลับมาฉายในแบบสองเรื่องควบอีก ถ้าสังเกตดูการโฆษณาหรือการตั้งชื่อ ก็พบว่าต้องการขายเรื่องเพศอย่างเต็มที่ เช่น ช่วงเดือนกันยายน ปี พ.ศ. 2516 มีเรื่อง “เพศสัมพันธ์กุมารกำเนิด” กับ “สองสาวเริงสวาท” ช่วงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2518 ฉายเรื่อง “เกมส์พิศवास” กับ “เกมส์ชีวิตรสสวาท” ซึ่งภาพยนตร์เรื่องหลัง เคยได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เมื่อเข้าฉายครั้งแรกที่โรงเดียวกัน ช่วงต้นปี พ.ศ. 2517 มาแล้ว

ตั้งแต่เทศกาลตรุษจีนเป็นต้นมา โรงภาพยนตร์บรอดเวย์ ซึ่งตั้งอยู่ย่านสามแยกเจริญกรุงใกล้โรงหนังเฉลิมบุรี มีผู้คนแห่ไปดูหนังญี่ปุ่นเรื่อง “เกมส์ชีวิตรสสวาท” หนาแน่นทุกรอบ “เดลินิวส์” ได้รับแจ้งจากผู้เข้าชมมาแล้วว่า เนื้อหาและรูปแบบของหนังเรื่องนี้ เต็มไปด้วยฉากแก้ผ้าและฉากการสำส่อนทางเพศระหว่างผู้หญิงต่อผู้หญิง และผู้ชายต่อผู้หญิง การผิดผิดผิดเมียตลอดทั้งเรื่อง ซึ่งผู้ดูหลายคนแสดงความข้องใจว่า หนังเรื่องนี้ผ่านคณะกรรมการเซ็นเซอร์มาได้อย่างไร (“ฉายหนังโป๊แย้กรรมการเซ็นเซอร์”. เดลินิวส์ (31 มกราคม 2517): 1, 2)

ในวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2517 ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ได้มีรายงานข่าวจากผู้สื่อข่าวที่ออกตระเวนตามโรงภาพยนตร์ชานเมืองและต่างจังหวัด พบโรงภาพยนตร์บางแห่งได้ทำการฝ่าฝืนกฎหมายร่วมกับเจ้าของภาพยนตร์ในการนำภาพยนตร์ฝรั่งที่เข้าชายลามกอนาจารอย่างเสรีโดยไม่ผ่านการพิจารณาจากกองเซ็นเซอร์ และในตอนท้ายของข่าวมีการกล่าวถึงโรงภาพยนตร์ราชา ซึ่งเป็นโรงภาพยนตร์ชั้นสองอีกโรงหนึ่งที่ตั้งอยู่ที่ปากน้ำ สมุทรปราการ ว่าถูกรื้อเรียนจากประชาชนว่าฉายภาพยนตร์โป๊เป็นประจำ (วิมลรัตน์ อรุณโรจน์สุริยะ, อ้างแล้ว)

กล่าวได้ว่าการที่โรงภาพยนตร์ชั้นสองเปลี่ยนมาฉายภาพยนตร์แนวนี้ ส่วนหนึ่งเป็นไปเพราะกระแสของโลกที่นิยมสร้างภาพยนตร์แนวนี้ ซึ่งผู้จัดจำหน่ายไม่อาจต้านกระแสนี้ได้ และต้องนำภาพยนตร์เหล่านี้มาฉาย ขณะที่อีกส่วนหนึ่งก็สะท้อนถึงปัญหาการดำเนินงานที่มีโรงภาพยนตร์มากเกินไป จนบางโรงต้องสร้างจุดขายใหม่ เพื่อเรียกลูกค้าเฉพาะกลุ่มแต่มีจำนวนมากขึ้น แม้ว่าจะต้องทำผิดกฎหมายด้วยการต่อเติมฟิล์มเพื่อเรียกลูกค้าให้มาดูมากขึ้น แทนที่จะมาดูภาพยนตร์ที่ทั้งเรื่องถูกตัดจนดูไม่รู้เรื่อง นอกจากนั้นยังสะท้อนถึงความต้องการสื่อด้านเพศของคนในสังคมด้วย

6. การเผชิญกับภาพลักษณ์ในแง่ลบ ขณะที่โรงในยุคเก่าที่ยังเหลืออยู่เป็นที่รู้จักกันในเรื่องความเก่าและความสกปรก โรงที่สร้างขึ้นใหม่ในยุคหลังเป็นจำนวนมาก ก็มีภาพหลายๆ อย่างที่ส่งผลกระทบต่อในแง่ไม่ดี เนื่องจากการแข่งขันที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ผู้ประกอบการการคำนึงถึงรายได้มากกว่าการให้ความสำคัญในด้านการบริการ มีข่าวคราวเกิดขึ้นกับโรงภาพยนตร์ชั้นสองหลายๆ แห่งในช่วงปลายของยุคนี้ ซึ่งนอกจากจะเป็นการนำเสนอของตัวเองแล้ว ส่วนหนึ่งเป็นผลสะท้อนที่เกิดขึ้นกับผู้เข้าไปชมและส่งความคิดเห็นกลับมายังสื่อด้วย เช่น การขายเฉพาะบัตรชมภาพยนตร์ราคาสูงสุด โดยอ้างว่าบัตรราคาถูกกว่าหมดแล้ว (ในยุคนั้นยังจัดที่นั่งตามระดับราคา) (ยิ่งยง สะเด็ดยาด, 2518) การไม่จำกัดจำนวนคนดู ทำให้เกิดการแออัดยัดเยียด เพราะเข้ามาชมเมื่อไรก็ได้ ทำให้ผู้ชมที่มาทีหลังต้องยืนดูตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องเพราะไม่มีที่นั่ง (ยิ่งยง สะเด็ดยาด, 2516ก; 2516ข) (วาว กวาง, 2517ข) การโกงภาษีอากรเนื่องจากระยะเวลานั้นมีการเก็บอากรมหรสพสูงถึง 35 เปอร์เซ็นต์ของราคาบัตร (ก่อนจะเปลี่ยนมาใช้ภาษีการค้าเมื่อปี พ.ศ. 2528 และเปลี่ยนเป็นภาษีมูลค่าเพิ่มในปี พ.ศ. 2535 ถึงปัจจุบัน) บัตรเข้าชมที่ใช้ในสมัยนั้นต้องติดอากรแสตมป์ตรวงรอยฉีกบัตร เพื่อให้พนักงานฉีกก่อนเข้าโรง และคิดค่าอากรตามแสตมป์ที่ฉีก ทางโรงจะใช้วิธีการต่างๆ เพื่อจะนำอากรแสตมป์กลับมาใช้อีก เช่น ใช้วิธีการไม่ฉีกแสตมป์ที่ติดตรงบัตรให้ขาด และเก็บอากรนั้นไว้ใช้กับบัตรใบอื่นต่อไป (เพชร พนมทวน, 2516; วาว กวาง, 2517ก) การไม่เอาใจใส่ในด้านความปลอดภัยของสตรี เช่น กรณีการจี้ขึ้นใจที่โรงภาพยนตร์สุริยา (“โจรจี้ขึ้นใจสาว ซูลมุนทั้งโรงหนัง” เดลินิวส์ (4 กันยายน 2516): 1, 16) ข่าว “ข่มขืนสาวในโรงหนัง” (เดลินิวส์ (15 มกราคม 2519):1, 16) ที่โรงภาพยนตร์ศรีพรานนก กรณีสาวโรงงานมาดูหนังรอบเพียงคนเดียว

1.3) ช่วงรัฐบาลขึ้นภาษีฟิล์มจนถึงช่วงก่อนการเกิดโรงภาพยนตร์มินิเธียเตอร์ (ปี พ.ศ. 2520-2526)

สภาพทั่วไปของธุรกิจภาพยนตร์ในช่วงรัฐบาลขึ้นภาษีฟิล์มจนถึงช่วงก่อนการเกิดโรงภาพยนตร์มินิเธียเตอร์ (ปี พ.ศ. 2520-2526)

หลังจากการประกาศขึ้นภาษีฟิล์ม เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2519 เนื่องด้วยรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย ด้วยการให้มาตรการขึ้นภาษีนำเข้าภาพยนตร์ต่างประเทศให้สูงกว่าเดิม จากเมตรละ 2.20 บาท ขึ้นเป็นเมตรละ 30 บาท เป็นผลให้บริษัทตัวแทนจำหน่ายภาพยนตร์ฮอลลีวูดจากอเมริกาประท้วง โดยการงดนำภาพยนตร์ฮอลลีวูดเข้าประเทศ ส่วนบริษัทจัดจำหน่ายอิสระก็ประสบปัญหาในการซื้อภาพยนตร์เพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านภาษีอากรสูงขึ้นกว่าเดิมถึง 14 เท่า ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนภาพยนตร์สำหรับป้อนโรง

ภาพยนตร์ทั่วประเทศ ผู้สร้างภาพยนตร์ไทยได้โอกาสจากการเกิดช่องว่างขึ้นในตลาดภาพยนตร์ มีการผลิตภาพยนตร์ไทยเพิ่มขึ้นทันที

จากที่เคยผลิตก่อนหน้าปี พ.ศ. 2521 ปีละ 100-120 เรื่อง เป็นปีละ 130-160 เรื่อง ประกอบกับในระยะนี้ได้เกิดการคลี่คลายจัดตั้งบริษัทสร้างภาพยนตร์ไทยซึ่งประกอบการครบวงจร คือ เป็นทั้งผู้สร้าง ผู้จัดจำหน่ายและเจ้าของโรงภาพยนตร์ ประมาณ 4-5 ราย ทำให้ผู้สร้างที่เป็นรายย่อยหรืออิสระเหมือนยุค 16 มิลลิเมตรเริ่มหดหายไป

บริษัทซึ่งทำธุรกิจบริการจัดจำหน่ายภาพยนตร์และได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้จัดสร้างภาพยนตร์ด้วยตัวเองตั้งแต่ปลายยุคที่แล้ว ก้าวเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในช่วงเวลานี้ ทำให้ระยะแรกในช่วงเวลานี้มีอยู่ 3 บริษัทที่เป็นผู้นำในการสร้างภาพยนตร์ไทยและได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ได้แก่ บริษัทไฟว์สตาร์โปรดักชั่น, บริษัทสหมงคลฟิล์ม และบริษัทเอเพ็กซ์โปรดักชั่น และสองในสามบริษัทนี้ก็พยายามผูกขาดในธุรกิจภาพยนตร์ ด้วยการเป็นทั้งผู้สร้าง ผู้จัดจำหน่าย และผู้ฉาย คือสหมงคลฟิล์ม ที่เป็นพันธมิตรกับทางสยามมหรสพในการนำภาพยนตร์ไทยเข้าฉายด้วยหันมาสร้างเครือโรงเพื่อฉายภาพยนตร์ของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็น เพรสซิเดนท์, เพชรพิมาน, สเตลล่า, สตาร์ หรือ โอลิมปิก ส่วนเอเพ็กซ์ภาพยนตร์ก็เป็นบริษัทของตระกูลตันสังจา เจ้าของโรงเครือสยามมหรสพนั่นเอง อันมีโรงประกอบด้วย เฉลิมไทย, สยาม, ลีโด, สกาลา และ อินทรา นั่นเอง

ขณะเดียวกันระยะนี้เองได้เกิดบริษัทสร้างภาพยนตร์เช่นนี้เพิ่มขึ้นอีกสองสามราย ได้แก่ บริษัทพูนทรัพย์โปรดักชั่น บริษัทพีดีโปรโมชัน บริษัทโอเรียนเต็ลอาร์ต (โดม สุขวงศ์, 2533) ซึ่งโอเรียนเต็ลอาร์ต นั้นยังจัดจำหน่ายภาพยนตร์มาตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษที่ 2510 แม้ช่วงขึ้นภาษีฟิล์มก็ยังจัดซื้ออยู่

ด้านโรงภาพยนตร์ มีเครือโรงที่มีโรงในเครือขายอยู่เป็นจำนวนมากอยู่สองกลุ่มคือ บริษัทพีรามิด เอ็นเตอร์เทนเมนท์ ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มสยามมหรสพของตระกูลตันสังจา และกลุ่มฮอลลีวูดฟิล์ม ของตระกูลกิติพราภรณ์ เมื่อปลายปี พ.ศ. 2519 กลายเป็นเครือโรงที่ได้สิทธิ์ในการฉายภาพยนตร์จากบริษัทเครือเมเจอร์ของอเมริกามาไว้ในเครือนี้ทั้งหมด แต่ปลายปีที่ทั้งสองเครือรวมตัวก็คือปลายปีที่ขึ้นภาษีฟิล์ม ทางกลุ่มเมเจอร์ทกเลิกการส่งภาพยนตร์เข้ามา โรงกลุ่มนี้จึงได้แค่ฉายภาพยนตร์ที่ตกค้างมาฉายประวิงเวลาไปเท่านั้น และหันมาใส่ใจกับการสร้างและฉายภาพยนตร์ไทย รวมทั้งภาพยนตร์ของผู้สร้างอิสระแทน

อีกกลุ่มหนึ่งก็คือกลุ่มบริษัทโกบราเดอร์และแมคเคนนาฟิล์ม ของตระกูล พูลวรลักษณ์ ที่มีทั้งโรงชั้นหนึ่งและโรงชั้นสอง รวมกันกว่า 20 โรง ทั้งกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด แม้จะเคยสร้างภาพยนตร์ไทยตั้งแต่ในช่วงกลางทศวรรษที่ 2510 แต่เรื่องนี้ก็ให้ความสนใจในการสร้างโรงฉายและการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ไทยให้ผู้สร้างอิสระที่ไม่มีโรงเป็นของตัวเอง รวมทั้งการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ต่างประเทศ โดยเฉพาะภาพยนตร์จีนมากกว่า

หลังจากภาพยนตร์ไทยเฟื่องฟูได้ 2-3 ปี ในปี พ.ศ. 2524 ก็เริ่มประสบปัญหา เพราะบริษัทตัวแทนภาพยนตร์ฮอลลีวูด คือกลุ่มบริษัทเมเจอร์ได้ยอมแพ้และเลิกประท้วง สั่งภาพยนตร์ฮอลลีวูดกลับเข้ามาฉายอีก ขณะเดียวกันในระยะนั้นกิจการโทรทัศน์ในประเทศซึ่งอยู่ใน กรุงเทพฯ ได้พัฒนาแข่งขันกันอย่างเข้มข้นในด้านรายการและด้านการส่งสัญญาณให้ครอบคลุมไปทั่วประเทศ เครื่องรับโทรทัศน์ก็มีราคาถูกลงมาก ที่สำคัญที่สุดคือ การเกิดขึ้นของกิจการร้านค้า ให้เช่าและจำหน่ายวิดีโอเทป กิจการเคเบิลทีวีและจานดาวเทียม เหล่านี้มีผลกระทบไม่เพียงต่อกิจการสร้างภาพยนตร์ไทยเท่านั้น แต่กระทบอย่างใหญ่หลวงต่อกิจการโรงภาพยนตร์ด้วย ผู้คนเริ่มเปลี่ยนนิสัยในการไปดูภาพยนตร์ที่โรง เป็นการดูโทรทัศน์และวิดีโอเทปที่บ้าน โรงภาพยนตร์กว่า 700 โรงทั่วประเทศและแม้แต่จอกกลางแปลงนับพันจอเริ่มหดหายไป (โดม สุขวงศ์, อ้างแล้ว)

อีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้ชมเบือนหน้าที่จะไปโรงภาพยนตร์ก็คือ คุณภาพของโรงภาพยนตร์สมัยนั้นยังไม่ได้เท่าที่ควร หลายโรงเป็นโรงเก่า สกปรก เปิดกิจการมาหลายปีโดยไม่มี การปรับปรุงแต่อย่างใด (สมบุญ รุจิขจร และ วุฒิกกร สิ้นสุวาทิน, 2539:128)

ปรากฏการณ์อีกอย่างหนึ่งในยุคนี้คือ ความนิยมในการฉายภาพยนตร์ในลักษณะ เครือ คือการเปิดฉายภาพยนตร์เรื่องหนึ่งไปในหลายโรงและหลายพื้นที่ ซึ่งก่อนหน้าช่วงเวลานี้ ภาพยนตร์ยังนิยมฉายแค่โรงเดียว สาเหตุเกิดจากปัญหาด้านการจราจร ทางผู้จัดจำหน่ายจึงใช้วิธีการกระจายฉายไปทั่วเมือง ขณะเดียวกันปัจจัยที่ทำให้โรงต้องฉายแบบหลายโรงน่าจะมาจาก ภาพยนตร์ที่น้อยลงในตลาดและคุณภาพของภาพยนตร์อีกด้วย โรงพวกนี้จึงหันมาเน้นทำตลาดใน อาทิตย์แรก ก่อนที่จะถอดโปรแกรมอย่างรวดเร็ว

เคยประชันกันที่ 8 เรื่องฉาย 8 โรง เดียวนี้ “หนังปีใหม่” ฉายกันไม่กี่เรื่อง แต่จำนวนโรงฉายเอ้อเฮอ..แค่ 3 เรื่อง (พอม่ายที่เด็ด-ขึ้นชีวานาวี-แผลเก่า) ปาเข้าไปตั้ง 12 โรง อีก 2 เรื่อง (ทราวมวัยใจเด็ด-ราชสีห์แดง) ล้อเสี่ยอีก 5 โรง เพลิดเพลินจำเริญใจกันดีแท้..(จอบเพชร, 2521)

ช่วงปลายของยุคนี้ เป็นการขยายตัวของศูนย์การค้าที่ได้รับการพัฒนาให้สมบูรณ์แบบมากขึ้น เรียกว่า ซ็อบปี้งคอมเพล็กซ์ คือนอกจากจะมีห้างสรรพสินค้าและร้านค้าต่างๆ แล้ว ยังประกอบไปด้วยสิ่งอื่นๆ ที่อยู่ภายใต้อาคารเดียวกัน เช่น อาคารสำนักงาน โรงแรม โรงภาพยนตร์ สวนสนุก ห้องจัดนิทรรศการ และศูนย์แสดงสินค้า ก่อนปี พ.ศ. 2524 มีโครงการเพียงรายเดียวคือ ห้างเซ็นทรัล พลาซ่า ลาดพร้าว (ปี พ.ศ. 2521-2524) แต่นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา มีโครงการศูนย์การค้าสมัยใหม่เกือบ 20 โครงการ ระหว่างปี พ.ศ. 2525 ถึงปี พ.ศ. 2528 ศูนย์การค้าสมัยใหม่ ได้เพิ่มจำนวนขึ้นเป็น 5 ราย เช่น พันธุ์ทิพย์พลาซ่า, อัมรินทร์พลาซ่า, มานูญครองเซ็นเตอร์, เดอะมอลล์ 2 งามคำแหง ซึ่งหลายแห่งที่เป็นที่ตั้งของโรงในยุคต่อมา

ในสิ้นปี พ.ศ. 2525 ยังเป็นปีที่เกิดกลุ่มโรงภาพยนตร์เมเจอร์กรุปซึ่งทำสัญญาฉายภาพยนตร์ของบริษัทเมเจอร์จากอเมริกาเกือบทุกบริษัทแทนที่บริษัทพีรามิต ซึ่งหลังจากภาพยนตร์จากบริษัทเมเจอร์จากอเมริกา กลับเข้ามาฉายในเมืองไทยใหม่ในปี พ.ศ. 2524 ก็ได้ฉายที่โรงของพีรามิต ซึ่งเมื่อเกิดเครือโรงเมเจอร์กรุปขึ้น โรงหลักของเครือนี้คือ ฮอลลีวูด ของตระกูลกิติพราภรณ์ ซึ่งแยกตัวออกมาจากบริษัทพีรามิต และ แมคเคนนา ของตระกูลพลุลักษณ์ ทำให้บริษัทพีรามิตที่เหลือ ก็คือกลุ่มของตระกูลตันส์จจาเปลี่ยนมาใช้ชื่อ เครือเอเพ็กซ์ โดยทางเอเพ็กซ์เหลือสัญญาฉายกับทางบริษัทเมเจอร์เพียงบริษัทเดียวคือ วอร์เนอร์ เมื่อเกิดคู่แข่งกลุ่มใหม่ ทางเอเพ็กซ์จึงพัฒนาโรงของตนเองด้วยการติดตั้งระบบดอลบี้ สเตริโอ ซึ่งเป็นระบบแยกลำโพงซ้ายขวา เสียงไม่ได้มาจากหน้าจอ เหมือนโรงในสมัยเดิม เป็นการพัฒนาของระบบเสียงในโรงภาพยนตร์อีกขั้นหนึ่ง

โรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในช่วงขึ้นภาษีฟิล์ม (ปี พ.ศ. 2520-2526)

โรงภาพยนตร์ชั้นสองในยุคนี้ มีภาพยนตร์ที่ฉายอยู่สองประเภทคือ ภาพยนตร์ต่างประเทศของผู้จัดจำหน่ายอิสระ และภาพยนตร์ไทย ภายหลังจากที่เกิดการขึ้นภาษีภาพยนตร์ต่างประเทศ ในปลายปี พ.ศ. 2519 ส่วนโรงที่มีลักษณะการฉายภาพยนตร์โดยเน้นชาติใดชาติหนึ่งนั้น ได้เคลื่อนคลายออกไป ทุกโรงต่างแข่งขันแย่งชิงภาพยนตร์ที่ทำเงินจากโรงชั้นหนึ่ง โดยเฉพาะภาพยนตร์ไทยที่มีการสร้างมากขึ้น ขณะที่เมื่อภาพยนตร์จากฮอลลีวูดกลับเข้าตลาดใหม่ในปี พ.ศ. 2524 ปรากฏว่าไม่ค่อยได้รับความนิยมจากผู้ชมโรงชั้นสองนัก นอกจากภาพยนตร์แนวบู๊ ต่อสู้เท่านั้น ภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์จีนยังคงได้รับความนิยมอยู่ อย่างไรก็ตามปลายยุคนี้ โรงภาพยนตร์ชั้นสองก็ประสบปัญหาในการถูกแย่งคนดู โดยสื่อโทรทัศน์และวิดีโอไม่ต่างจากโรงชั้นหนึ่ง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการของโรงภาพยนตร์ชั้นสองในช่วงนี้คือ

1. ภาวะขาดแคลนภาพยนตร์

จากตาราง 4.4 จะเห็นได้ว่าภาพยนตร์ในตลาดลดลงไป ในขณะที่จำนวนโรงภาพยนตร์ชั้นสองยังไม่เปลี่ยนแปลงนัก และมีโรงใหม่ๆ เพิ่มขึ้นมาด้วย โดยเฉพาะโรงของเครือดุสิตภาพยนตร์ ที่ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นเครือนครหลวง (มี นครหลวงรามมา (เปิด พ.ศ. 2522), งามวงศ์วานรามมา (เปิด พ.ศ. 2523) และ นครนนท์รามมา (เปิด พ.ศ. 2526) จากตาราง 4.5 จะเห็นว่าแม้ภาพยนตร์ไทยจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน คือมีจำนวน 100 กว่าเรื่องในทุกๆ ปี แต่ภาพยนตร์จากอเมริกา ซึ่งเคยเป็นเจ้าตลาดมีจำนวนลดลง นอกจากบริษัท เมเจอร์จะไม่ส่งภาพยนตร์เข้ามาแล้ว ผู้จัดจำหน่ายอิสระก็มีปัญหาด้านราคาที่สูงขึ้น จนต้องปิดตัวหรือหยุดการซื้อขายไประยะหนึ่ง จำนวนภาพยนตร์รวมทั้งหมด จนในปี พ.ศ. 2525 ลดจำนวนจนเหลือแค่ 300 กว่าเรื่อง ลดลงกว่า 50 เปอร์เซ็นต์เมื่อเทียบกับจำนวนในช่วงทศวรรษที่ 2510

ตารางที่ 4.4 จำนวนภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณา (เซ็นเซอร์)

ของเจ้าหน้าที่ควบคุมภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2520-2525

ภาพยนตร์ พ.ศ.	อเมริกัน เรื่อง (%)	ไทย เรื่อง (%)	จีน เรื่อง (%)	ญี่ปุ่น เรื่อง (%)	อินเดีย เรื่อง (%)	อังกฤษ เรื่อง (%)	อื่นๆ เรื่อง (%)	รวม เรื่อง (%)
2520	153 (28)	115 (21)	159 (29)	9 (2)	38 (7)	9 (2)	60 (11)	543 (100)
2521	169 (30)	161 (29)	161 (29)	13 (2)	14 (2)	4 (1)	40 (7)	562* (100)
2522	60 (16)	120 (32)	156 (41)	5 (1)	14 (4)	5 (1)	20 (5)	380 (100)
2523	71 (18)	125 (31)	171 (43)	3 (1)	14 (3)	1 (0)	15 (4)	400 (100)
2524	104 (25)	138 (34)	137 (33)	7 (2)	14 (3)	4 (1)	9 (2)	413 (100)
2525	119 (32)	117 (32)	114 (31)	4 (1)	5 (1)	2 (1)	6 (2)	367* (100)
รวม	676 (25)	776 (29)	898 (34)	41 (1)	99 (4)	25 (1)	150 (6)	2,665 (100)

ที่มา: แผนกควบคุมภาพยนตร์ กองกำกับการ 2 กองทะเบียน กรมตำรวจ (อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง และ พรสิทธิ์ พัฒนานุรักษ์, 2532: 522)

หมายเหตุ: ยอดรวมที่ตรวจสอบใหม่อีกครั้ง พบว่า พ.ศ. 2521 มีจำนวน 583 เรื่อง และ พ.ศ. 2525 มีจำนวน 366 เรื่อง

2. การฉายภาพยนตร์แบบเครื่องโรงพร้อมๆ กันในหลายพื้นที่

การฉายภาพยนตร์แบบเครื่องโรงของโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งในหลายพื้นที่ เพื่อเน้นการทำรายได้ในอาทิตย์แรก ผู้จัดจำหน่ายต้องกระจายโรงในการฉายออกไปเพื่อเก็บรายได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนั้น หลังจากการสร้างขยายโรงเป็นจำนวนมากของผู้ประกอบธุรกิจในช่วงทศวรรษที่ 2500 เป็นต้นมา ทำให้ผู้ประกอบการมีโรงรองรับเป็นจำนวนมากพอที่จะฉายภาพยนตร์เรื่องหนึ่งหลายๆ โรง เช่น บริษัทพิกมิตที่มีโรงชั้นหนึ่งชั้นนำเป็นจำนวนมากถึง 12 โรง หรือบริษัทโกบราเดออร์ที่มีทั้งโรงชั้นหนึ่งและโรงชั้นสองเป็นเครือข่าย สำหรับบริษัทจัดจำหน่ายที่หันมาจับงานสร้างเอง อย่างเช่น บริษัท ไฟว์สตาร์ นั้นก็มีการทำสัญญาจัดฉายให้กับโรงหลายๆ โรงเนื่องจากความสำเร็จในภาพยนตร์หลายๆ เรื่องจนได้รับความไว้วางใจให้จัดโปรแกรมให้ จนกลายเป็นเครื่องโรงของไฟว์สตาร์ในที่สุด โดยมีโรงหลักคือ *เอเธนส์* ส่วนโรงอื่นๆ เช่น *แกรนด์*, *พาราไดซ์* เป็นต้น บริษัทมงคลภาพยนตร์ ก็เป็นอีกบริษัทหนึ่งที่ก้าวขึ้นมาจากการเป็นบริษัทจัดจำหน่าย โดยหันมาเน้นงานสร้างภาพยนตร์ไทยในช่วงนี้เช่นเดียวกัน บริษัทนี้ใช้การเช่าโรงชั้นหนึ่งมาบริหารเอง โรงชั้นหนึ่งของเครื่องนี้ ได้แก่ *เพชรชិเดนท์*, *เพชรพิมาน*, *สเตลล่า*, *สตาร์*, *โอลิมปิค* เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีหุ้นส่วนกับโรงภาพยนตร์ชั้นสองบางโรงด้วย เช่น *มงคลรามา*

3. การแข่งขันของสื่ออื่น

สื่อที่แย่งชิงความนิยมจากโรงภาพยนตร์ในยุคนี้ ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ และวิดีโอเทป สำหรับสื่อโทรทัศน์ หลังจากขยายตัวเป็น 4 ช่อง ในปี พ.ศ. 2519 มีทั้งช่อง 3, 5, 7, 9 ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์สี่ทั้งหมด ก็เกิดการแข่งขันและพัฒนารายการ มีทั้งรายการภาพยนตร์ไทย ภาพยนตร์ต่างประเทศทั้งจีนและฝรั่ง ภาพยนตร์ไทยที่สร้างสำหรับฉายทางทีวีโดยเฉพาะ หรือละครไทย ที่นิยมนำนวนิยายยอดนิยมาสร้างและนำเสนอเป็นตอนๆ ต่อเนื่องหลายๆ วัน รวมทั้งรายการการ์ตูนสำหรับเด็กๆ ความบันเทิงทางทีวีค่อยๆ พัฒนาตามลำดับ และเมื่อเกิดการขยายสัญญาณการแพร่ภาพทั่วประเทศเริ่มจากช่อง 7 ในปี พ.ศ. 2522 ยิ่งทำให้เกิดรายการที่มุ่งสู่เป้าหมายประชาชนทั่วไปมากขึ้น สื่อโทรทัศน์จึงสามารถแย่งผู้ชมวัยผู้ใหญ่ได้ เพราะผู้ชมกลุ่มนี้ไม่ต้องการออกจากบ้านไปเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นอีกต่อไป ซึ่งวัยผู้ใหญ่ในชั้นระดับกลางลงมา โดยเฉพาะผู้หญิง เป็นกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ไทย เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้โรงภาพยนตร์ประสบปัญหาความซบเซา ขณะที่กลุ่มผู้ชายมีภาพยนตร์จีนกำลังภายในนำเสนอในโทรทัศน์ ทำให้ภาพยนตร์จากซอว์ราเดออร์ที่นำเสนอในโรงภาพยนตร์หมดความหมายไปในที่สุด (เครื่องยูเนียนโอเดียน ที่มีโรงภาพยนตร์นิวโอเดียน

วอร์เนอร์ และเทียนกัวเทียน เป็นโรงหลักในการจัดฉายภาพยนตร์จีนจากฮอว์บราเดอร์ ปิดตัวไปใน ปี พ.ศ. 2527)

ตารางที่ 4.5 แสดงร้อยละของครัวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์ปี พ.ศ. 2517 – 2528

	ปี พ.ศ.										เฉลี่ย
	2517	2518	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2528	
ทั่วประเทศ	10.2	10.8	14.2	17.0	17.0	20.7	25.1	28.1	33.1	38.9	21.5
กรุงเทพมหานคร	58.6	60.7	61.9	66.0	66.0	71.4	73.5	75.2	78.5	80.0	69.2

ที่มา : งานสถิติเดินสะพัด, กองรายงานสถิติ, สำนักงานสถิติแห่งชาติ และ โครงการสำรวจวงหน้าของโครงการสำรวจแรงงาน, 2528 อ้างถึงใน วัฒนา พัฒนพงศ์และคนอื่นๆ (2530)

จากสถิติจำนวนครัวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์ ที่เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 20 ในช่วงระยะ 10 ปี สะท้อนให้เห็นอิทธิพลของสื่อโทรทัศน์ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนั้นยังมีสื่อวิดีโอที่เข้ามาในเมืองไทยราวปี พ.ศ. 2522 (“เทพหนังฝรั่ง” เริ่มแพร่หลายเข้าสู่เมืองไทย ซื้อมาเล่นกับโทรทัศน์ในบ้าน ไม่ต้องพึ่ง “โรงฉาย”. ไทยรัฐ 2522: 13) ที่ค่อยๆ เข้ามามีอิทธิพล จนกระทั่งเครื่องและเทปวิดีโอลดราคาลงเรื่อยๆ และกลายเป็นสื่อประจำบ้านในที่สุด ส่วนภาพยนตร์ที่นำมาทำเทปวิดีโอ ก็หลากหลายกว่าภาพยนตร์ที่นำเสนอในโรง เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายเทปวีสดูโทรทัศน์ออกมาควบคุม กฎหมายลิขสิทธิ์ก็ดูไม่มีประสิทธิภาพในการใช้ปราบปรามพวกละเมิดลิขสิทธิ์ได้ มีภาพยนตร์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์จำนวนมาก ทั้งที่เพิ่งเข้าโรงและไม่ได้ฉายตามโรง ภาพยนตร์จากฮอลลีวูดที่ไม่ส่งเข้ามาในประเทศไทย กรณีขึ้นภาษีฟิล์มก็สามารถหาชมได้ ทำให้โรงภาพยนตร์ยิ่งหมดความหมายลง

4. ภาวะอึมครึมของโรงขนาดใหญ่

เนื่องจากปัจจัยหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะความนิยมจากประชาชน ทำให้จำนวนโรงภาพยนตร์ที่สร้างใหม่ลดจำนวนลงไปเรื่อยๆ ขณะเดียวกันจำนวนโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งโรงเก่าๆ ก็เริ่มทยอยปิดตัวไปในช่วงยุคนี้ อันหมายถึงช่องทางของบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์ต้องลดลงไป และบริษัทเหล่านี้ต้องปิดตัวไปตาม หลังจากได้รับผลกระทบจากภาษีนำเข้าฟิล์ม จนเหลือบริษัทจัดจำหน่ายไม่กี่บริษัท และยอมส่งผลต่อโรงชั้นสองซึ่งต้องรับภาพยนตร์จากบริษัทจัดจำหน่าย

ด้วย นอกจากโรงภาพยนตร์ คาเธีย์ และ เท็กซัส แหล่งที่จัดฉายภาพยนตร์อินเดีย ที่ปิดตัวไปในปี พ.ศ. 2520 และกลายเป็นห้างคาเธีย์ เยาวราช และร้านสุกี้เท็กซัสในเวลาต่อมา ส่งผลให้ ภาพยนตร์อินเดียแทบจะหมดไปจากตลาดแล้ว โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งที่เปิดตัวในยุคนี้หลายโรงก็มี อายุสั้นกว่าปกติ เช่น วิคตอรี บริเวณบางกอกบาร์ทาร์ (เปิด พ.ศ. 2524 และปิดตัวไปในปี พ.ศ. 2525) กลายเป็นที่จอดรถของโรบินสัน ราชดำริ หรือ สตาร์ (เปิด พ.ศ. 2521 ก็ปิดตัวไปในปี พ.ศ.2527) กลายเป็นอาคารไบฮอกทาวเวอร์ สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะการณ์ของโรงภาพยนตร์ในช่วงนี้ได้เป็นอย่างดี ส่วนด้านการสร้างเพิ่ม กลับลดจำนวนลงเรื่อยๆ

ตารางที่ 4.6 จำนวนรายและเนื้อที่โรงภาพยนตร์

ที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกสร้างอาคาร พ.ศ. 2522-2528

ปี	ราย	เนื้อที่ (พัน ตร.ม.)
<u>2522</u>	9	33.4
<u>2523</u>	19	51.2
<u>2524</u>	8	23.8
<u>2525</u>	5	30.5
<u>2526</u>	5	10.4
<u>2527</u>	1	1.1
<u>2528</u>	2	5.9

ที่มา: สถิติรายปีกรุงเทพมหานคร, 2528: 157

5. ภาพลักษณ์ ในด้านภาพที่ไม่ดีของโรงภาพยนตร์ชั้นสองยังคงเกิดขึ้นต่อเนื่องจากปลายยุคที่แล้ว โดยเฉพาะเรื่องตู้และความปลอดภัย

ในยุคนี้เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ตัวแล้ว คือเลิกใช้อกรแสดมบ์ เปลี่ยนเป็นตัวแบบสามท่อนแทน คือ ท่อนต้นข้าว พนักงานขายตัวเก็บไว้ อีก 2 ท่อน ก่อนเข้าโรง พนักงาน

เก็บตัวฉีกเก็บไว้หนึ่งส่วน อีกส่วนทางผู้ชมเก็บไว้ ซึ่งก็เกิดปัญหา เช่น การขายบัตรราคาสูงสุดเพียงราคาเดียว, การไม่ฉีกตัวโดยใช้วิธีให้พนักงานเก็บตัวก่อนของผู้ชมไว้ด้วย

...ล่าสุดได้ยื่นมาจาก โรงหนังประดิพัทธ์ สะพานควาย ไม่ขายตั๋วหนังราคา 10-15 บาท บอกว่า เต็มตลอดชาติ พอผู้ชมซื้อตั๋ว 20 บาทเข้าไป ก็ถูกพวกเดินตัวท่านไล่ไปนั่งชั้น 10-15 หน้าสุด

...และก็แทบทุกเรื่อง ท่านมีอภิสิทธิ์จากไหนไม่ทราบ ไม่เคยฉีกตัว และหนังทุกเรื่องที่ยาวเกินไป ก็จะทำมาตัดชอยเสียเอง ละไปหมด ทนดูได้ก็ทนเอา (ดาวหาง, เดลินิวส์ (24 เมษายน 2522): 17.)

จะเห็นได้ว่านอกจากเรื่องตัวแล้ว ยังมีกรณีเรื่องการตัดภาพยนตร์ให้สั้นลงเพื่อทำรอบ เพราะการฉายภาพยนตร์ถึงสองเรื่องซึ่งเสียเวลามากนั่นเอง นอกจากนั้นยังมีเรื่องการพากย์ที่คนคุมไม่ใส่ใจปล่อยให้เพี้ยนไม่ตรงกับปากนักแสดงในจอ

นอกจากนั้นข่าวคราวเกี่ยวกับความปลอดภัยของสุภาพสตรี ก็ยังปรากฏเป็นข่าวอยู่ เช่น ข่าว “โรงหนังอันตราย ชื่นใจแม่ค้าในส้วม ถูกประชาทัณฑ์นวม” (เดลินิวส์, 29 เมษายน 2522: 1, 2) เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นที่โรงภาพยนตร์วงเวียนใหญ่รามมา เมื่อเวลา 4 ทุ่ม ซึ่งทำข่าวก็สรุปว่า

...สำหรับโรงภาพยนตร์แห่งนี้เคยมีเหตุการณ์แบบนี้บ่อยครั้ง

นอกจากนั้นในปลายยุคนี้ ยังเกิดกรณีสะเทือนขวัญ คือ เกิดเหตุนักศึกษาสาวถูกฆ่าตายในโรงภาพยนตร์ นั่นก็คือ กรณีค่อมออกไปที่โรงภาพยนตร์นิวยอร์ก โดยนายเล็ก สุเคนกลายเป็นผู้ต้องหาในคดีฆ่า นางสาวงามตา กลิ่นพุ่ม นักศึกษาสาวในห้องน้ำโรงภาพยนตร์นิวยอร์ก เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2525

เหตุการณ์เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อความนิยมของผู้ชม โดยเฉพาะผู้ชมสุภาพสตรี จนทำให้ผู้ชมบางส่วนที่คำนึงถึงการบริการที่ดีและความปลอดภัยจึงไม่อยากชมภาพยนตร์ในโรงชั้นสองในที่สุด

จากภาวะแวดล้อมดังกล่าวข้างต้น ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโรงภาพยนตร์ชั้นสองในยุคนี้ ก็คือ

1. ในยุคนี้ ภาพยนตร์ไทยของผู้สร้างอิสระประสบปัญหาในการหาโรงฉายมากยิ่งขึ้น เมื่อบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์ต่างประเทศหันมาสร้างภาพยนตร์ไทยและประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นบริษัทไฟว์สตาร์ หรือบริษัท สหมงคลฟิล์ม โดยบริษัท ไฟว์สตาร์ร่วมเป็นพันธมิตรกับเจ้าของโรงภาพยนตร์ในการเป็นผู้ผลิตและนำภาพยนตร์เข้าฉายอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะโรง *เอเธนส์* ซึ่งเดิมฉายภาพยนตร์ต่างประเทศ ได้เปลี่ยนมาฉายภาพยนตร์ไทยของไฟว์สตาร์และประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ตั้งแต่ช่วงกลางปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา นอกจากนั้น เครือไฟว์สตาร์ ยังมีโรง *พาราไดซ์* ซึ่งเดิมก่อตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นโรงรองรับภาพยนตร์ของเจ้าของโรงเอง คือบริษัท *พาราไดซ์เอนเทอร์เทนเมนท์* และภาพยนตร์ของผู้สร้างอื่นๆ ไฟว์สตาร์ยังเซ็นสัญญากับ *เฉลิมกรุง, แกรนด์, เพชรรามา, เพชรเอ็มไพร์* ในช่วงยุคนี้ด้วย ขณะที่บริษัท สหมงคลฟิล์ม แม้มีโรงภาพยนตร์ที่เข้าไปบริหารเองตั้งแต่ปลายปี 2519 คือ *เพชรพิมาน* และ *เพชรชิตินนท์* แต่จะเน้นฉายภาพยนตร์จากต่างประเทศมากกว่า ขณะที่ภาพยนตร์ไทยจะไปฉายที่โรงของเครือพีรามิต ซึ่งต่อมาเมื่อมีโรงมากขึ้น จึงได้เปลี่ยนเอาบางโรงของตัวเองมาฉายภาพยนตร์ไทย ส่วนเจ้าของโรงภาพยนตร์ก็หันมาสร้างบริษัทผลิตภาพยนตร์เองตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2519 แล้ว เช่น บริษัท *เอเพ็กซ์* ภาพยนตร์ ของตระกูลตันส์จจา และบริษัท *ฮอลลีวูดฟิล์ม* ของตระกูลกิติพราภรณ์ ซึ่งมีโรงในเครือพีรามิต *เอนเทอร์เทนเมนท์* อันเกิดจากการรวมตัวกันของโรงภาพยนตร์ของสองตระกูลนี้ ซึ่งเป็นโรงชั้นนำในยุคนั้นไว้จัดฉาย

จากการผูกขาดโรงของผู้จัดจำหน่ายรวมทั้งเจ้าของโรงเอง ทำให้ผู้สร้างอิสระบางรายที่ไม่สามารถรอโรงฉายได้นาน เนื่องจากต้องรีบนำภาพยนตร์ออกฉายต่างจังหวัด จึงหาทางออกด้วยการเปิดตัวฉายตามโรงภาพยนตร์ชั้นสองแทน โดยเปิดฉายคราวละหลายสิบโรง ซึ่งภาพยนตร์ที่ฉายจะเป็นภาพยนตร์แนวแอ็กชันต่อสู้เกือบทั้งหมด (“บริษัทหนังเล็ก รวมตัวสู้ “โรงใหญ่” ยึด “หัวหาด” โรงชั้นสองรอบกรุง ฉายประชันแข่ง ไม่ต้อง “ง้อคิว” ไทยรัฐ (17 ธันวาคม 2520): 13, 3; “ผอก. ไม่ง้อโรงใหญ่ ฉายซานเมืองประเดิม” ไทยรัฐ (22 ธันวาคม 2520): 13, 2.)

การที่โรงภาพยนตร์ชั้นสองสามารถเปิดฉายภาพยนตร์เหล่านี้ สามารถสะท้อนให้เห็นความสำคัญของโรงชั้นสองในระดับหนึ่ง คือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของผู้สร้างรายย่อยโดยไม่ต้องพึ่งโรงชั้นหนึ่ง และขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นรสนิยมของผู้ชมในยุคนี้ด้วย เพราะภาพยนตร์ที่นำมาฉายเปิดตัวที่นี่ คือภาพยนตร์แนวบู๊แอ็กชัน นอกจากนั้นการฉายในโรงชั้นสองยังช่วยประหยัดค่าโฆษณามากกว่าการฉายในโรงชั้นหนึ่งด้วย ลักษณะการจัดฉายในโรงเหล่านี้ เช่น จากโฆษณาในหน้าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เมื่อ 20 มกราคม พ.ศ. 2521 ในหน้า 10

ระเบิดแล้ว! วันนี้!

ฉายพร้อมกันทุกมุมเมือง

มวยดี! ไม่เกียงเวทืชก หน้งดี! ไม่เกียงเวทืฉาย

“ล้วงคองเห่า” – “7 อภรรพณ์” ฉายโรงชานเมืองพร้อมกันวันนี้

เฉลิมเกียรติ วงเวียนใหญ่

นนทบุรีรามมา นนทบุรี

พหลโยธินรามมา สะพานควาย

กรุงสยาม สะพานใหม่ ดอนเมือง

กรุงเทพรามมา สามแยกเตาปูน

ศิริจันทร์ ตรอกจันทน์

เฉลิมวรรณ ปากน้ำ สมุทรปราการ

ศรีนครธน ตลาดพลู

ศรีสวัสดิ์รามมา พระประแดง

ปรีนซ์ บางรัก

กรุงไทย บางแค

เมืองทอง ประตูน้้า

เอกลักษณ์ภาพยนตร์จัดจำหน่าย

2. ขณะที่การนำเข้าภาพยนตร์น้อยลง ภาพยนตร์เรื่องหนึ่งๆ เริ่มฉายเป็นเครือจากฉายเฉพาะโรงชั้นหนึ่งอย่างเดียว เมื่อประสบความสำเร็จ เพิ่มรายได้ให้กับภาพนตร์มากๆ เข้า เช่น “วัยอลวน” ในปี พ.ศ. 2519 ฉายถึง 7 โรง โรงภาพนตร์ชั้นสองบางโรงจึงถูกตั้งขึ้นมาเป็นโรงในเครือ เพื่อเปิดตัวฉายภาพนตร์ในวันแรกๆ ถ้าเป็นภาพนตร์ที่ใช้ภาษาอังกฤษ โรงชั้นสองก็จะเป็นโรงที่ฉายฉบับพากย์ไทย โดยฉายภาพนตร์เหล่านั้นในระยะสั้นกว่าโรงชั้นหนึ่ง ก่อนจะกลับมาฉายภาพนตร์ 2 เรื่องควบดังเดิม รอจนกว่าจะมีภาพนตร์เรื่องใหม่มาเปิดตัวอีก จะเห็นได้ว่าในช่วงนี้ โรงภาพนตร์ชั้นสองมีบทบาทเสริมในด้านการเป็นโรงที่ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับบริษัทจัดจำหน่าย ที่เน้นการทำรายได้ในช่วงการฉายวันแรกๆ และครอบคลุมพื้นที่รอบกรุงเทพฯ ให้มากที่สุด

ลักษณะการฉายแบบใช้โรงชั้นสองเป็นโรงพ่วงในการเปิดตัวแบบนี้แพร่หลายเป็นอย่างมากในช่วงปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา โดยเฉพาะโรงในเครือพีรามิตซึ่งนอกจากจะมีโรงของเครือสยามมหรสพ ของตระกูลตันสัจจาเดิม และโรงในเครือฮอลลีวู้ด ของตระกูลกิติพราภรณ์ รวมกันแล้ว ยังดึงเอาโรงของเจ้าของรายอื่นที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งโรงที่กำลังจะเปิดใหม่ ทั้งโรงชั้นหนึ่งและ

ขึ้นสองมาขายอาณาจักร ในช่วงกลางปี พ.ศ. 2523 บริษัทเอเพ็กซ์ มีโรงในเครือเกือบ 20 โรง ได้แก่ สยาม, ลีโด, สกาลา, อินทรา, โคลิเซียม, ปารีส, เฉลิมไทย พาราเมท, ฮอลดีวู้ด, วิคตอรี, โคล์มเบีย, วอชิงตัน, ฮาวาย, นิวออร์ค, เอเชีย, ลาสเวกัส, นิวออร์ลีนส์, แคลิฟอร์เนีย และ ซิกาโก โดย ลาสเวกัส, นิวออร์ลีนส์, แคลิฟอร์เนีย, และซิกาโก คือโรงที่เปลี่ยนชื่อเมื่อมารวมอยู่ในเครือนี้ เดิมก็คือ สยามรามมา (บางพลัด), ประดิพัทธ์เรียมเตอร์, กรุงธนรามมา และ เฉลิมพันธ์ ตามลำดับ

ลักษณะการขายของเครือพีรามิด คือ ส่วนใหญ่จะเน้นขายภาพยนตร์ฝรั่งที่บริษัทซื้อมาเอง และภาพยนตร์ไทยที่บริษัทผลิตเอง เช่น ภาพยนตร์ฝรั่งเรื่อง “กองหน้ามรณะ” (The Big Red One) เมื่อ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2523 จัดฉายที่ ลีโด (สยามสแควร์) อินทรา (ประตูน้ำ) วิคตอรี (ราชดำริ) วิลล่า (สุขุมวิท) ปารีส (สะพานขาว) ซึ่งเป็นโรงชั้นหนึ่งทั้งหมด โดยมีปารีส ขายพากย์ไทย อีกสองโรงที่ขายพากย์ไทยด้วยและเป็นโรงชั้นสอง คือ เอเชีย (พระโขนง) และ ฮาวาย (วงเวียนใหญ่)

ส่วนเครือโกบราเตอร์ของตระกูลพลูวรรลักษณ ที่เน้นการเป็นเจ้าของโรงเองด้วยการสร้างและการซื้อโรง มีโรงในเครือทั้งโรงชั้นหนึ่งและชั้นสองเป็นจำนวนมากกว่า 20 โรงเช่นกัน มีทั้งให้โรงบริษัทจัดจำหน่ายอื่นไปจัดฉาย หรือจัดฉายภาพยนตร์ที่จัดจำหน่ายเอง ภาพยนตร์ที่เครือนี้จัดฉายส่วนใหญ่ก็เป็นภาพยนตร์จีน ซึ่งทางโกบราเตอร์จัดซื้อเอง นอกจากนั้นก็จัดฉายภาพยนตร์ไทยซึ่งมีอยู่ในตลาดอยู่เป็นจำนวนมากในขณะนั้น โดยมีทั้งภาพยนตร์ที่บริษัทโกบราเตอร์จัดจำหน่ายเอง และบริษัทอื่นจัดจำหน่าย เช่น การฉายภาพยนตร์เรื่อง “ศึกฝ่าคมมิด” ภาพยนตร์จีนที่ฉายที่ เฉลิมบุรี (เยาวราช) ซึ่งเป็นโรงชั้นหนึ่งที่ทางโกบราเตอร์เช่าจากสำนักงานทรัพย์สินฯ ในขณะนั้น พร้อมๆ กับที่ ฮอลิเดย์ (พระโขนง) ไทยรามมา (วงเวียนใหญ่) แหลมทอง (คลองเตย) ทวีมล (ถ.จันทน์) ศรีตลาดพลู (ตลาดพลู) และ เมืองทอง (ประตูน้ำ)

เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2523 ภาพยนตร์ไทยเรื่อง “เสียงซิ่งที่สันทราย” เข้าโรงเมื่อ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2523 จัดจำหน่ายโดยบริษัทโกบราเตอร์เอง ฉายที่ เพชรรามมา (ประตูน้ำ) เพชรเอ็มไพร์ (ปากคลองตลาด) เมโทร (ประตูน้ำ) ทั้งสามโรงเป็นโรงชั้นหนึ่ง ขณะที่จัดฉายที่ เจ้าพระยา (พระโขนง) และ เพชรคลองจั่น (คลองจั่น) ซึ่งเป็นโรงชั้นสองอีก 2 โรง

“นักเลงดาพิพ์” จัดจำหน่ายโดย พีดีโปรโมชัน เริ่มเมื่อ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2523 ฉายที่ แมคเคนนา (ราชเทวี) เพชรเอ็มไพร์ (ปากคลองตลาด) เมโทร (ประตูน้ำ) สามย่าน (สามย่าน) ศรีย่าน (ศรีย่าน) ซึ่งเป็นโรงชั้นหนึ่ง (ศรีย่านปรับปรุงมาขายเป็นโรงชั้นหนึ่ง เมื่อช่วงปี พ.ศ. 2522) ส่วนโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่จัดฉายมี เจ้าพระยา (พระโขนง) ลาดพร้าวรามมา

(ลาดพร้าว) เพชรคลองจั่น (คลองจั่น) กรุงเทพมหานคร (เตาปูน) เพชรพารานก (พารานก) บางแค
รามมา (บางแค) ไทยเจริญ (พระประแดง) นนทบุรีรามมา (ท่าน้ำนนท์) จันทิชนิมา (ถ.จันทน์)
ดาวสยาม (ถ.จันทน์)

ในขณะเดียวกัน โรงภาพยนตร์ชั้นสองบางโรงก็ได้รับการปรับปรุง เพื่อมาเป็นโรง
เครือข่ายของค่ายภาพยนตร์โดยเฉพาะ โดยไม่ฉายสองเรื่องควบเลย เช่น *ศรีย่า* ของ ประเสริฐ
ศรีสมทรัพย์ ที่เปลี่ยนใหม่ทั้งจอ แก้อี เครื่องฉาย แอร์ เพื่อเป็นโรงชั้นหนึ่ง โดยให้ทางไฟว์สตาร์
เป็นผู้กำหนดโปรแกรม โดยฉายพร้อมโรงในเครือ คือ *เอเธนส์*, *เฉลิมกรุง*, *แกรนด์*, และ *พาราไดซ์*
ในช่วงปี พ.ศ.2522

ค่ายไอเอ หรือไอเรียลเตเลอาร์ต ก็เป็นอีกบริษัทหนึ่งที่ดึงเอาโรงชั้นสองมาเป็นโรง
ในเครือ หลังจากเป็นทั้งผู้จัดจำหน่าย ผู้สร้างภาพยนตร์ไทย ทางบริษัทนี้ก็มาบุกเบิกสร้างโรง เพื่อ
จะได้ไม่มีปัญหาโรงฉายอีกต่อไป โดยมี *อีเอ็มไอ* (เปิดปี พ.ศ. 2523) และ *ไอเอ* (เปิดปี พ.ศ. 2525)
เป็นโรงหลัก โดยในปลายปี พ.ศ. 2526 ทางไอเอ ก็ได้เข้ามาปรับปรุง *อมรพันธุ์รามมา* เพื่อให้เป็น
โรงเครือข่ายอีก 1 โรง นอกจากนั้นยังมี *นนทบุรีรามมา* ที่มักจะฉายภาพยนตร์ของเครือนี้ในฉบับ
พากย์ไทยในช่วงต้นๆ โปรแกรมด้วย

4. การแพร่หลายของโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ขณะที่
การเรียกร้องให้ยกเลิกเซ็นเซอร์หรือระบบการตรวจและพิจารณาภาพยนตร์ไทยตามพระ
ราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช 2473 มีผู้เสนอและเรียกร้องอยู่เสมอ แต่ก็มีฝ่ายคัดค้านที่มักจะ
เป็นผู้ปกครอง ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน นักอนุรักษ์นิยมและตำรวจผู้เป็นเจ้าของงาน
มีหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบโดยตรง ฝ่ายสนับสนุนมักได้แก่ ผู้ประกอบการ ผู้ผลิตภาพยนตร์และ
นักวิจารณ์ภาพยนตร์ แต่ความไม่คืบหน้าใดๆ ของกฎหมาย

ขณะวัฒนธรรมของโลกไหลบ่าเข้ามา และไม่สามารถควบคุมได้ ภาพยนตร์ที่มี
แนวโน้มของความรุนแรงและมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศถูกผลิตมากขึ้น เนื่องจากการแข่งขัน
กับสื่อโทรทัศน์ แต่ประเทศเหล่านั้นผลิตภายใต้กรอบที่มีการแบ่งอายุคนดูตามความเหมาะสม
ขณะที่ภาพยนตร์เหล่านี้ไหลบ่ามาเมืองไทยที่ไม่ได้มีข้อกำหนดแบบเดียวกัน และบางครั้งก็หลุด
รอดสายตาการทำงานของรัฐ ด้วยผู้ประกอบการมีความมุ่งหมายด้านการค้าและกำไรเป็นที่ตั้ง จึง
เกิดขบวนการที่เป็นคำถามที่ว่า มีการต่อเติมฉากที่เหมาะสมเข้าไปใหม่หลังผ่านการพิจารณาจาก
กองเซ็นเซอร์หรือไม่ หรือว่าฉากที่ไม่เหมาะสมผ่านสายตาของเซ็นเซอร์ไปได้อย่างไร อยู่เสมอ

แนวโน้มการฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศในโรงภาพยนตร์ชั้นสองปรากฏชัดเจนและแพร่หลายมากขึ้นกว่าในยุคก่อน โดยสามารถสังเกตได้จากชื่อภาพยนตร์ที่โฆษณาผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ บางเรื่องมีภาพประกอบซึ่งบ่งบอกว่าเป็นเรื่องแนวนี้ ซึ่งภาพยนตร์ที่ฉายบางเรื่องก็พบว่าเคยฉายโรงชั้นหนึ่งมาแล้ว การที่ผู้เขียนกล่าวถึงภาพยนตร์แนวนี้จึงไม่ได้หมายถึงการฉายที่ผิดกฎหมายเท่านั้น แต่หมายถึงผู้ฉายมุ่งเน้นนำเสนอเรื่องแนวนี้

อย่างไรก็ดี มีข้อพิสูจน์ว่ามีการลักลอบนำภาพยนตร์แนวนี้มาฉายอย่างผิดกฎหมายเมื่อมีการจับกุมโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่ไม่ได้รับอนุญาตจากกองเซ็นเซอร์ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เช่น กรณีการบุกจับกุมโรงภาพยนตร์ *บรินซ์* บางรัก ขณะกำลังฉาย “สาวล้านปี” และ “ไอ้หนุ่ม 20 แรงแม่า” เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2522 ซึ่งการเข้าจับกุมเกิดขึ้นหลังจากที่ “แมลงปอง” คอลัมนิสต์จาก *เดลินิวส์* ได้เขียนเรื่อง “หนังใต้ดิน” ซึ่งได้รับการร้องเรียนจากคนในพื้นที่นั้น ผู้เขียนแสดงข้อสงสัยเกี่ยวกับที่มาของภาพยนตร์ที่ฉาย เพราะอยู่ในช่วงที่ภาษีแพงมาก และชี้ให้ทางตำรวจเข้าไปดูแล (แมลงปอง. “หนังใต้ดิน”. *เดลินิวส์* (24 กรกฎาคม 2522):17.)

...โรงหนังย่านบางรัก...หนังฉายโรงนี้เล่ากันว่า คัดมาแล้วอย่างดี พุดกันง่าย ๆ ก็ น่าจะบอกว่าไม่มีตอนไหนฉากไหนสูงเกินไปกว่าสะอาด เซ็นเซอร์ที่นี้ตัดแหลก ฉากไหนสูงไปกว่าที่ ว่า

ผมได้รับจดหมายและคำร้องเรียนหลายครั้งจากท่านผู้อ่านในย่านนั้น...แฟนหนังโรงนี้ก็ล้วนเป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษา อนาคตของประเทศทั้งนั้น

มีสิ่งหนึ่งที่ผมขัดใจ หนังเหล่านี้มีมาจากไหน? แต่ละชื่อผมไม่เคยรู้จักมาก่อน หรือว่าเอาหนังเก่ามาเปลี่ยนชื่อ หรือเป็นหนังใหม่ๆ สดๆ มาแบบ “ขอมดำดิน”

ผมจะยกตัวอย่างชื่อหนังที่ฉายโรงดังนี้ให้ฟัง ชื่อออกมาดูเด็ดทุกอย่าง..แม่เลี้ยงใจถึง เทพธิดามั่ว รสสวาทเกมชีวิต ได้ปลั่งสูง สาวเนื้อทอง ล่าอัสสาว ที่ได้นางสนม หยื่อโลกีย์..

และคนตั้งชื่อหนังโรงนี้ก็มีทัศนคติต่อเหตุการณ์เหลือหลาย โปรแกรมที่ฉายอยู่สองสามวันก่อน ชื่อหนัง “อิเหนาสกายแล็บ” (ขณะนั้นดาวเทียมสกายแล็บจะตกสู่โลก-ผู้เขียน) ดูแล้วก็อาจมีโอกาสนหัวใจวาย มากกว่าสกายแล็บจริงๆ!

ภาษีหนังขณะนี้ใครก็รู้ว่าแพงแสนแพง แต่หนังเหล่านี้มาจากไหน ถ้าบังอาจผู้กำกับภาษีเข้ามา ผมก็ว่ากล้าหาญและคงมีวิธีเรียกทุนคืนที่เฉียบขาด

...อยากให้ตำรวจใหญ่ที่เกี่ยวข้องไปดูกันบ้าง..

การเข้าจับกุมในครั้งนั้น ผู้ชายถูกตั้งข้อหาฉายภาพยนตร์โดยไม่มีใบอนุญาตและ
ดวงตราของกองเซ็นเซอร์ หลบหนีภาษีของศุลกากรและไม่ได้รับอนุญาตจากศุลกากร โดยเสนอให้
ปิดโรง เพราะมีพฤติกรรมอย่างนี้มาหลายครั้งแล้ว ต้องรอคำสั่งปิดโรงจากศาลต่อไป (“วิโรจน์’
บุกจับโรงหนัง ขณะฉายหนังไป 2 เรื่อง”. เดลินิวส์, 2522)

จากข่าวที่กล่าวว่ามีพฤติกรรมอย่างนี้มาหลายครั้ง ทำให้น่าสงสัยว่าภาพยนตร์ที่
ฉายในโรงนี้หลาย ๆ เรื่องที่ผ่านมา ผ่านการตรวจพิจารณาจากกองเซ็นเซอร์มาหรือไม่ เช่น 1
มกราคม พ.ศ. 2522 ฉายเรื่อง “หญิงใจง่าย” กับ “สาวหลงเช็กส์” 2 มกราคม พ.ศ. 2522 เรื่อง
“เช็กส์ 69” กับ “บัมพ์สวาท” 20 มกราคม พ.ศ. 2522 “เวียนเทียนสวาท” กับ “ไอ้ก้านยาว” 12
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522 “อีหนูซู่ซ่า” กับ “คุณหมอกะหายนสวาท” ซึ่งสองเรื่องนี้ ไปฉายที่ สิริจันทร์
โรงชั้นสองอีกโรงหนึ่งที่ตั้งอยู่บนถนนจันทน์ เมื่อ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522 และมีหลายเรื่องที่ฉาย
ที่ ปรีนซ์ และได้ไปฉายที่ สิริจันทร์ต่อ ซึ่งถ้าย้อนกลับขึ้นไปสองถึงสามปี จากตารางโปรแกรมบันเทิง
หน้าหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ก็จะพบชื่อภาพยนตร์ในแนวนี้ที่ไม่ว่าจะมาที่ไปฉายที่โรงภาพยนตร์ปรีนซ์
อย่างสม่ำเสมอ โดยมีภาพยนตร์ที่เพิ่งออกจากโรงชั้นหนึ่งฉายแทรกบ้าง

ขณะที่วันอาทิตย์ที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2523 โรงภาพยนตร์ปรีนซ์ ก็เกิดเหตุจับกุม
อีกครั้ง ขณะฉายภาพยนตร์ไป 8 มิลลิเมตร และมีโชว์ลามกด้วย โดยจัดฉายที่ห้องด้านหลังโรง
ขณะที่โปรแกรมที่ฉายในโรงปกติ ก็เป็นภาพยนตร์ปลุกใจเสื่อป่า 2 เรื่อง ซึ่งจากเนื้อข่าวบอกว่า
ทางโรงจะนำเอาภาพยนตร์ที่ถูกเซ็นเซอร์เข้ามาต่ออย่างเดิม เพื่อเรียกลูกค้า (“จับ ผจก.ฉายหนังไป
แถมโชว์สดเล่นเสียวประกอบอีก” เดลินิวส์ (27 ตุลาคม 2523): 1, 2)

นอกจากปรีนซ์ และ สิริจันทร์ แล้ว ยังมีโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อ
หาทางเพศ ในช่วงปลายยุคนี้อีกหลายโรง แต่ไม่ใช่เป็นการฉายทุกโปรแกรม เช่น *เฉลิมพันธ์*
(เปลี่ยนจากชื่อ “ซิกาโก” มาเป็น “เฉลิมพันธ์” ชื่อเก่า เมื่อทางพีรามิต ปิดตัวไป) *ประพัทธ์เรียมเตอร์*
(เปลี่ยนกลับมาใช้ชื่อเดิม หลังจากเคยเปลี่ยนไปใช้ “นิวออร์ลินส์”) *ลอนดอน*, *ฮาวาย* เช่น ในช่วงปี
พ.ศ. 2526 โรงเหล่านี้มีโปรแกรมภาพยนตร์อย่างเช่น “เกมส์รักเล่ห์สวาท” “4 สาว 4 สวาท”
“ออนเซนสวาท” “ชีวิตสวาท” “อย่างเสียวกับหนูซี้” “ซู้สวาท 4 รส” “สาวสวาทเช็กส์” “เตียงพิศวาส”

การที่โรงชั้นสองหันมาฉายภาพยนตร์แนวนี้ สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลง
หลายๆ อย่างได้เป็นอย่างดีในช่วงเวลานั้น ได้แก่

1. โรงภาพยนตร์ชั้นสองบางโรงกำลังประสบปัญหาในด้านคนดูทั่วไป จนต้องหาทางออกด้วยการฉายภาพยนตร์ที่มีความเสี่ยงทางด้านกฎหมาย และจับคนดูเฉพาะกลุ่ม
2. ภาวะล้มตลาดของโรงภาพยนตร์ ด้วยการแข่งขันที่สูงมาก บางโรงไม่สามารถนำภาพยนตร์ฟอร์มดีมาฉายแข่งกับโรงอื่นๆ ได้จึงเปลี่ยนมาฉายภาพยนตร์อีกแนวหนึ่ง
3. ภาพยนตร์แนวนี้เป็นที่นิยมของผู้ชมเป็นอย่างมาก
4. ความหะหลวมในการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ปล่อยปละละเลยจนกระทั่งสื่อมวลชนเสนอข่าว จึงได้ทำหน้าที่ในการปราบปราม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) ยุคมินิเธียเตอร์ (พ.ศ. 2527-2536)

สภาพทั่วไปของธุรกิจโรงภาพยนตร์ในยุคมินิเธียเตอร์ (พ.ศ. 2527-2536)

จุดเริ่มต้นของโรงภาพยนตร์ยุคใหม่เกิดขึ้นโดย “จำเริญ พูลวรลักษณ์” หนึ่งในบรรดา 4 พี่น้องตระกูลพูลวรลักษณ์ ที่ร่วมกันทำธุรกิจโรงภาพยนตร์มาตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2500 อันประกอบไปด้วย เจริญ จำเริญ เกษม และจรัญ โดย จำเริญ แยกมาทำ เอ็มจีเอ็ม 1 และ เอ็มจีเอ็ม 2 ผ่านการชักชวนของเจ้าของห้างเดอะมอลล์ แต่เพียงผู้เดียว ไม่ใช่ในนามโกบราเดอร์ ซึ่งเป็นบริษัทที่ 4 พี่น้องร่วมกันบริหารงานธุรกิจภาพยนตร์ด้วยกัน

จำเริญ กล่าวที่มาของเอ็มจีเอ็ม 1 และ 2 ว่า (دنุช ต้นเทอดทิตย, 2537: 122)

“...คุณศุภชัย อัมพช บิดาของศุภลักษณ์ อัมพช เจ้าของห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ เขาเสนอให้พี่ชายผม คือคุณเจริญ เข้าโรงภาพยนตร์เอ็มจีเอ็มที่เดอะมอลล์ รามคำแหง แต่พี่ชายผมไม่เอา เพราะเห็นว่าช่วงนั้น ธุรกิจนี้ตกต่ำค่อนข้างมาก แม้ว่าค่าเช่าจะต่ำเพียง 10,000 บาทต่อเดือน สัญญาเช่า 30 ปี ถ้าเป็นปัจจุบันค่าเช่าต้องประมาณเดือนละ 200,000 บาท เขาถามผม ผมก็เลยรับมาบริหารเอง นับเป็นโรงภาพยนตร์คู่แรกที่อยู่นอกวงสี่ของตระกูลพูลวรลักษณ์”

หลังจากการเริ่มต้นของโรงภาพยนตร์ เอ็มจีเอ็ม1 และ เอ็มจีเอ็ม 2 ที่เปิดในวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2526 โรงขนาดประมาณ 400 ที่นั่งซึ่งตั้งอยู่ติดกับห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ รามคำแหง แต่ยังเป็นโรงบนพื้นราบ เหมือนโรงเดี่ยวทั่วไป เพียงแต่ขนาดโรงเล็กกลง ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 โรงมินิเธียเตอร์แบบผ่าแบ่งโรงให้มีขนาดเล็กกลงก็เกิดขึ้น โดยเริ่มที่ เซ็นจูรี บริเวณปากซอยรางน้ำ ใกล้อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ใช้วิธีการผ่ากลางโรงกลายเป็น เซ็นจูรี 1 และ 2 จากโรงใหญ่ขนาด 1,000 ที่นั่ง กลายเป็นโรงเล็กโรงละประมาณ 400 ที่นั่ง และปี พ.ศ. 2528 โรงขนาดเล็กก็ขึ้นไปตั้งอยู่บนตัวห้างอย่างแท้จริง เมื่อ เวลโก 1 และ 2 ขึ้นไปตั้งอยู่บนชั้น 4 ของห้างเวลโก้ ดีพาร์ทเมนท์สโตร์ รามคำแหง และกลายเป็นรูปแบบที่นิยมสร้างกันมากที่สุด เนื่องจากการขยายตัวของธุรกิจห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้านั่นเอง ยุคนี้เป็นยุคที่โรงภาพยนตร์วิ่งเข้าหาประชาชนในทุกๆ เขตของเมือง ไม่ได้กระจุกตัวอยู่ในเขตเมืองชั้นในอีกต่อไป แต่กระจายออกไปตามเข้าหาประชาชนทุกพื้นที่ ตามการกระจายตัวของห้างและศูนย์การค้า ที่ต่างก็ขยายสาขาออกไปสู่ออบนอก จะเห็นได้ว่าโรงในยุคเริ่มต้นของโรงมินิเธียเตอร์ ก็เกิดขึ้นในย่านชานเมืองในยุคนั้นเช่นกัน

อย่างไรก็ดี โรงภาพยนตร์มินิเธียเตอร์ก็กระจายตัวได้เข้ามาในช่วงแรกๆ เพราะสภาพเศรษฐกิจที่ซบเซา ช่วงครึ่งปีหลังของปี พ.ศ. 2526 เกิดวิกฤติหลายๆ อย่าง เช่น การขาดดุลการค้าที่สูงเป็นประวัติการณ์ ปัญหาทางด้านสถาบันการเงิน ความสูญเสียจากภาวะน้ำท่วม ล้วนส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจของประเทศต่อเนื่องไปถึงปี พ.ศ. 2527 ทั้งสิ้น จนวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2527 รัฐบาลต้องออกมาประกาศการปรับอัตราแลกเปลี่ยนและวิธีการคิดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เงินบาทที่เคยแลกได้ในอัตรา 23 บาทต่อ 1 เหรียญสหรัฐ ก็เปลี่ยนเป็น 27 บาท ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจจำนวนมากต้องประสบกับภาวะการขาดทุนอย่างมากมายมหาศาลกว่าจะฟื้นตัวได้ในอีก 2 ปีต่อมา

ปัญหาด้านการจราจร ทำให้ห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้าขยับไปใกล้ลูกค้า ไม่ใช่ลูกค้าต้องวิ่งมาหาศูนย์การค้าที่อยู่ใจกลางเมือง และโรงภาพยนตร์ก็เกาะติดการผุดขึ้นของห้างหรือศูนย์การค้านั้นๆ ไป การอำนวยความสะดวกในการเดินทางมาดูภาพยนตร์ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งก็คล้ายกับการเกิดของโทรทัศน์ เพราะโทรทัศน์วิ่งเข้าไปหาคนดูถึงในบ้าน

หลังจากปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา ภาวะเศรษฐกิจไทยได้เข้าสู่ “ยุคทอง” โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2531-2533 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงกว่าร้อยละ 10 ต่อปี ทำให้ธุรกิจห้างสรรพสินค้ากลับมาขยายตัวสูงอีกครั้ง อย่างไรก็ตามการแข่งขันก็ได้ทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับด้วย ทั้งนี้เนื่องจากมีจำนวนห้างสรรพสินค้าทั้งเปิดใหม่และเปิดสาขามากขึ้น ในลักษณะที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้นเรื่อยๆ จาก 46 สาขา ในปี พ.ศ. 2528 มาเป็น 76 สาขาในปี พ.ศ. 2533 ตลอดจนพฤติกรรมผู้บริโภคได้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะยอมรับและเชื่อถือสินค้าจากห้างสรรพสินค้าทั้งคุณภาพและราคามากขึ้น โดยใช้เวลาเพื่อการเปรียบเทียบราคาสินค้าน้อยกว่า แต่ได้จำนวนสินค้ามากกว่า สะดวกสบายและราคาไม่แพง (นิรมล ปิยะสันติกุล, 2541)

และนับตั้งปี พ.ศ. 2529 ที่เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว โรงขนาดเล็กก็กระจายตัวออกไปเป็นขนานใหญ่ แม้แต่ศูนย์การค้าซึ่งมีมาก่อนแล้ว โรงภาพยนตร์ขนาดเล็กก็พยายามไปแทรกตัวอยู่เป็นส่วนหนึ่งของศูนย์การค้าเหล่านั้น เช่น *เมเจอร์ 1* และ *2* ตั้งอยู่บริเวณชั้น 1 ภายในศูนย์การค้ามาบุญครอง เซ็นเตอร์ ซึ่งเดิมเป็นลานสเกต หรือบริเวณชั้น 4 ศูนย์การค้าสยามเซ็นเตอร์ ซึ่งเดิมเป็นคาเฟ่ของวัยรุ่น กลายเป็นโรง *เซ็นเตอร์ 1* และ *เซ็นเตอร์ 2* เป็นต้น

ด้านฝั่งธนบุรี ที่ไม่มีโรงชั้นหนึ่งอยู่เลย นอกจาก *พาด้า ปิ่นเกล้า* ซึ่งเปิดฉายเมื่อปี พ.ศ. 2526 แต่โรงนี้เป็นโรงใหญ่ ระดับเกือบพันที่นั่ง ต่อมาอีก 5 ปี *เวลโก้ ปิ่นเกล้า* จึงขยายมาตั้ง

อยู่ไม่ห่างกันนัก มีโรงภาพยนตร์ขนาดเล็ก 3 โรง ตามมาด้วย *เดอะมอลล์ ท่าพระ* กับโรงภาพยนตร์อีก 4 โรง

จากช่วงปี พ.ศ. 2527 ถึงต้นปี พ.ศ. 2533 โรงภาพยนตร์ขนาดเล็กขยายตัวเพิ่มจำนวนเป็น 41 โรง ขณะที่โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งเหลืออยู่ประมาณ 25 โรง (ลูกแก้ว, 2533) โดยต่างค่อยๆ ทอยพาทันปิดตัวไป เช่น แกรนด์ (ปิดปี พ.ศ. 2527) กรุงเทพมหานคร (ปิดปี พ.ศ. 2528) เฉลิมไทย (ปิดปี พ.ศ. 2531) ฮอลลีวู้ด (ปิดปี พ.ศ. 2531) ที่ยังอยู่บางโรงก็ลดขนาดหรือแบ่งโรงเป็น 2 โรง เช่น โอลิมปิก (ก่อนแบ่งกลายเป็นโรงชั้นสอง และแบ่งเป็นสุโขทัย 1 และ 2 ในเวลาต่อมา) พาราเม้าท์ (ลดขนาด) บางส่วนก็ปรับตัวเป็นโรงชั้นสอง เช่น เฉลิมบุรี, ปารีส, โคโลเซียม, เมโทร, เพชรเอ็มไพร์, สามย่านรามมา (ปัจจุบันยังเหลืออยู่โรงเดียว คือ ปารีส) ขณะที่ระหว่างปี พ.ศ. 2533-2536 จำนวนมินิเธียเตอร์เพิ่มเป็น 110 โรง (“มัลติฟังก์ชัน โรงหนังปี 2000”. *ศิลปวัฒนธรรม*, 2542)

ขณะที่ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์จาก “วิดีโอ” ยังคงเป็นอีกปัญหาที่มีผลต่อกิจการภาพยนตร์ต่อไป โดยในช่วงต้นของยุคนี้ วิดีโอได้ขยายขอบข่ายจนถึงขนาดมีการตั้งสถานีส่งกระแสภาพออกไปตามบ้าน ด้วยการจัดโปรแกรมเหมือนสถานีโทรทัศน์ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านนี้จะบรรเทาลงเมื่อมีพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดูโทรทัศน์ พ.ศ. 2530 ได้มีการประกาศใช้

ส่วนปัญหาด้านอากรมหรสพก็เบาบางลง หลังจากการเรียกร้องมาเป็นระยะเวลา นานรัฐบาลก็ยอมลดค่าอากรมหรสพในที่สุด จาก 35% เปลี่ยนมาจัดเก็บภาษีการค้า 15% ในปี พ.ศ. 2528 ขณะที่ปี พ.ศ. 2535 มีการเปลี่ยนเป็นการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม

อย่างไรก็ตามจุดหนึ่งที่โรงภาพยนตร์ยังไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงก็คือ คุณภาพภายในโรง ตั้งแต่จอภาพยนตร์ เครื่องฉาย ระบบเสียง แก้วฉิ่ง เครื่องปรับอากาศ ความสะอาดทั้งในโรง และในห้องน้ำฯลฯ สิ่งเหล่านี้ดูเหมือนว่าเจ้าของโรงภาพยนตร์ไม่ได้ให้ความสนใจในการพัฒนาสักเท่าไร แม้ว่าค่าดูจะเพิ่มขึ้นถ้วนทั่วทุกโรงกันแล้วก็ตาม (เอนเตอร์เทน , 2534)

ยุคนี้ตลาดภาพยนตร์กลายเป็นตลาดของวัยรุ่น เนื่องจากรูปแบบการใช้เวลาว่างที่เกาะติดกับห้างสรรพสินค้านั่นเอง ขณะที่วัยรุ่นใหญ่นิยมรับชมความบันเทิงในบ้านทั้งวิดีโอและโทรทัศน์ ภาพยนตร์จากกลุ่มบริษัทเมเจอร์ของอเมริกาเริ่มค่อยๆ เป็นที่นิยมอีกครั้ง ขณะที่ตลาดภาพยนตร์ไทยช่วงต้นของยุคนี้ ภาพยนตร์แนวชีวิตหนักๆ ดูจะได้รับความนิยม หลังจากความสำเร็จของ *น้ำพุ* (2527) *นวลฉวี* (2528) ก่อนจะค่อยๆ เปลี่ยนเป็นภาพยนตร์วัยรุ่นซึ่งสอดคล้องกับ

การขยายตัวของโรงมิเนียเตอร์ที่เป็นที่นิยมของลูกค้าวัยรุ่น โดยเฉพาะกับความสำเร็จของเรื่อง “ก๊องไว้ก่อนพ่อสอนไว้” เมื่อปี พ.ศ. 2534 ที่ทำเงินได้ถึง 25 ล้านบาท

ขณะที่ภาพยนตร์จากอเมริกา โดยเฉพาะจากกลุ่มบริษัทเมเจอร์ ค่อยๆ ทำรายได้เพิ่มขึ้นในแต่ละปี จากเข้ามาฉาย 80 เรื่อง ในปี พ.ศ. 2534 ทำเงินไป 150 ล้านบาท เพิ่มเป็นไม่ต่ำกว่า 200 ล้านบาท และภาพยนตร์ที่เข้าประมาณ 120 เรื่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2536 รายได้ก็กระโดดขึ้นไปถึง 350 ล้านบาท (เอนเตอร์เทน, 2535; 2536)

ส่วนภาพยนตร์ไทยเริ่มที่จะหาโรงฉายยากขึ้นเรื่อย โดยในปี พ.ศ. 2536 เหลือแค่เพียงเครือโรงของไฟว์สตาร์ อันมีโรงหลักคือ เอเธนส์ และ เครือเอเพ็กซ์ อันมีโรงหลัก คือ สยาม ไว้ฉายภาพยนตร์ไทย ส่วนทางสหมงคลฟิล์ม หันเหมาฉายภาพยนตร์จีนอย่างเต็มตัว (เอนเตอร์เทน, 2536: 81-82) ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมาตรการลดภาษีฟิล์มภาพยนตร์นั่นเองที่มีผลทำให้ผู้จัดจำหน่ายนิยมนำเข้าภาพยนตร์ต่างประเทศเข้ามา มากกว่าการสร้างเอง นอกจากสามเครือที่กล่าวมา ในยุคนี้ยังมีเครือบนถนนที่เน้นฉายภาพยนตร์จีน และเครือเพชรรามาและแมคเคนนาที่อยู่ในกลุ่มโรงเมเจอร์รูป รับฉายเฉพาะภาพยนตร์จากกลุ่มบริษัทเมเจอร์ของอเมริกา

โรงภาพยนตร์ชั้นสองในยุคมิเนียเตอร์ (พ.ศ. 2527-2536)

แม้ว่าโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งจะเริ่มสร้างโรงแบบใหม่กันบ้างแล้ว แต่สำหรับโรงภาพยนตร์ชั้นสอง สถานการณ์ในช่วงครึ่งแรกของยุคนี้ดูจะไม่เปลี่ยนแปลงนัก คือ

1. หน้าที่หลักคือฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง
2. ฉายภาพยนตร์พร้อมโรงชั้นหนึ่งในช่วงอาทิตย์แรก
3. มีโรงที่ยังฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศอยู่อย่างต่อเนื่อง

ในยุคโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่มีการแข่งขันกันอย่างสูง มีโรงภาพยนตร์ชั้นสองเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2528³ มีโรงภาพยนตร์ประเภทนี้ในเขตกรุงเทพฯ และบริเวณทลกว่า 70 โรง ได้แก่ (ในวงเล็บคือเขตที่ตั้ง)

³ข้อมูลจากคุณประเสริฐ หอมสนธิ จากบริษัทนครหลวง โปรโมชัน สายหนังรายเดียวที่ดำเนินธุรกิจผู้จัดซื้อลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง มาจัดฉายในโรงภาพยนตร์เขตชานเมืองในปัจจุบัน

พระโขงเยี่ยเตอร์, พระโขงรามามา, เอเซียรามามา, ฮอลิเดย์, เจ้าพระยา, ลอนดอน
(คลองเตยและวัฒนา)

สุริยาเยี่ยเตอร์, ฮาวาย (ชื่อเดิมคือ วงเวียนใหญ่รามามา), ไทยรามามา, เฉลิมเกียรติ
(คลองสาน และธนบุรี)

มงคลรามามา, นีวยอร์ค, เฉลิมสิน, พหลโยธินรามามา, ประดิพัทธ์เยี่ยเตอร์ (พญาไท)

เฉลิมศรี, ศรีสยาม, เกาหลุน, ไทยเจริญ (พระประแดง)

นครหลวงรามามา, เพชรพรวนนก (ชื่อเดิมคือ ศรีพรวนนก), กรุงธนรามามา,
ธนบุรีรามามา, ลาสเวกัส (ชื่อเดิมคือ สยาม บางพลัด) (บางกอกน้อย และบางพลัด)

นครนนท์, นนทบุรีรามามา, ศรีพรสวรรค์, เฉลิมพงษ์, ปากเกร็ดรามามา (อ.เมือง และ
อ.ปากเกร็ด นนทบุรี)

เจริญผล, กรุงสยาม, สะพานใหม่, รังสิตเยี่ยเตอร์, เพชรรังสิต, แอร์พอร์ต
(บางเขน) (อ.เมืองและ อ. ัญบุรี ปทุมธานี)

ฝั่งหลวง, ดาวคนองรามามา, บางปะกอกรามามา, บางมดรามามา, ศรีตลาดพลู
(ราษฎร์บูรณะ และภาษีเจริญ ย่านถนนสุขสวัสดิ์)

โคลัมเบีย, อมรพันธุ์, งามวงศ์วาน (ดอนเมือง)

แค้ปิตอล, เทียนแก้วเทียน, เฉลิมบุรี, ศรีเมือง (นิเวศมทอง ในปัจจุบัน)
(ป้อมปราบ ฯ และสัมพันธวงศ์)

ดาวสยาม, ศรีสาร, จันทินีมา, ทวีผล, ปรีณซ์ (สาทรและบางรัก)

คลองเตยรามามา, แหลมทอง, สามย่าน (คลองเตย, บางกะปิและพญาไท ในย่าน
ถนนพระราม 4)

ลาดพร้าวรามามา, เพชรโชคชัย, เพชรคลองจั่น, มีนบุรีรามามา, รามอินทรา
(บางกะปิ, บางเขน, จตุจักร, บึงกุ่ม ย่านถนนรามอินทราและลาดพร้าว)

ศรีย่าน, จันทิมา, กรุงเทพรามามา, เฉลิมพันธ์ (บางซื่อ และดุสิต)

บางแครามามา, กรุงเทพฯ (ปัจจุบันคือ เพชรเกษม) (บางแค)

สเตท, สำโรงรามามา, ปากน้ำรามามา, ราชา (อ. เมือง สมุทรปราการ)

ราชเทวี, บางกอก, จักรวาล (พญาไท, ราชเทวี และดินแดง)

เฉลิมธานี (ป้อมปราบ ฯ), เทเวศร์ (พระนคร)

เมโทร (ราชเทวี), เพชรเอ็มไพร์ (ชื่อเดิมคือ เอ็มไพร์) (พระนคร)

จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2528 ขณะที่โรงชั้นหนึ่งโรงเดียวได้พากันปิดตัวไปหลาย
โรง โรงภาพยนตร์ชั้นสองกลับมีจำนวนมากถึงกว่า 70 โรง (ประเสริฐ หอมสนิท.สัมภาษณ์, 21

สิงหาคม 2542) ทั้งนี้ก็เพราะโรงชั้นหนึ่งหลายโรงที่ลดระดับมาเป็นโรงชั้นสอง อย่างน้อยก็มีโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งถึง 5 โรงที่เพิ่งปรับตัวมาเป็นโรงภาพยนตร์ชั้นสอง ไม่ว่าจะเป็น *เฉลิมบุรี, สามย่าน, เพชรเอ็มไพร์, เมโทร และ โคโลมเบีย* ซึ่งเป็นโรงที่เปิดมาในยุคหลังสุด รวมทั้งโรงใหม่ๆ ที่ยังคงสร้างกันมาอย่างต่อเนื่อง เช่น *ผึ้งหลวง, สเตท, เพชรโชคชัย, นครนนท์*

ส่วนสถานการณ์ของโรงภาพยนตร์ในช่วงครึ่งหลังของยุคนี้ เริ่มจะประสบปัญหาจากโรงมินิเธียเตอร์มากขึ้นเรื่อยๆ เพราะโรงมินิเธียเตอร์ได้กระจายไปตามห้างสรรพสินค้าทั่วทุกเขตของกรุงเทพฯ แยกลูกค้าส่วนหนึ่งไป ทำให้โรงภาพยนตร์ชั้นสองเริ่มขยับตัวด้วยการปรับตัวเองเป็นโรงมินิเธียเตอร์บ้าง ขณะที่บางโรงก็หันมาฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เรียกได้ว่า ครึ่งหลังของยุคนี้ มีโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์แนวนี้อยู่มากที่สุด

ตารางที่ 4.7 จำนวนภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณา (เซ็นเซอร์)

ของเจ้าหน้าที่ควบคุมภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2530-2536

ภาพยนตร์ พ.ศ.	อเมริกัน เรื่อง (%)	ไทย เรื่อง (%)	จีน เรื่อง (%)	ญี่ปุ่น เรื่อง (%)	อินเดีย เรื่อง (%)	ฟิลิปปินส์ เรื่อง (%)	อื่นๆ เรื่อง (%)	รวม เรื่อง (%)
2530	95 (31)	123 (40)	88 (28)	2 (1)	-	1 (0)	-	310
2531	90 (27)	124 (37)	110 (33)	3 (1)	1 (1)	4 (1)	-	334
2532	79 (29)	89 (33)	96 (35)	8 (3)	-	1 (0)	-	273
2533	76 (21)	120 (34)	135 (38)	5 (1)	2 (1)	1 (0)	15 (4)	354 (100)
2534	70 (19)	106 (29)	163 (45)	-	-	-	27 (7)	366
2535	-	-	-	-	-	-	-	-
2536	146 (44)	75 (23)	101 (31)	1 (1/3)	4 (1)	1 (1/3)	1 (1/3)	329 (100)
รวม								

ที่มา: แผนกควบคุมภาพยนตร์ กองกำกับการ 2 กองทะเบียน กรมตำรวจ (อ้างถึงใน จรัส ทองเกษม, 2539)

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในยุคนี้คือ

1. ภาวะขาดแคลนภาพยนตร์

จากสถิติภาพยนตร์ในช่วงปี พ.ศ. 2526-2535 จำนวนภาพยนตร์มีฉายอยู่ประมาณปีละ 300 เรื่อง ซึ่งแม้ว่าจะมีโรงภาพยนตร์ขนาดเล็กเพิ่มอีกจำนวนกว่า 100 โรง แต่โรงเหล่านี้ก็ฉายในลักษณะเครื่องโรง ไม่ได้ฉายแบบ 1 โรง 1 เรื่อง อีก ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนภาพยนตร์มาฉายอย่างต่อเนื่องสำหรับโรงภาพยนตร์ชั้นสอง ซึ่งในด้านปริมาณโรงยังไม่ลดลงเท่าใดนักถ้าดูจากสถิติในปี พ.ศ. 2528 ที่มีประมาณ 70 โรง

ขณะเดียวกันภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมในยุคนี้ คือภาพยนตร์แนววัยรุ่น และภาพยนตร์ของบริษัทเมเจอร์จากอเมริกา อันมีผลโดยตรงจากโรงภาพยนตร์มินิเธียเตอร์ที่ตั้งอยู่ในห้างสรรพสินค้าที่มีลูกค้าสำคัญคือกลุ่มวัยรุ่น แต่ยังไม่ติดตลาดโรงภาพยนตร์ชานเมืองที่มีกลุ่มลูกค้าสำคัญคือลูกค้าต่างจังหวัด ผู้สนับสนุนภาพยนตร์ไทยที่เฟื่องฟูในช่วงต้นทศวรรษที่ 2520 ซึ่งมีเนื้อหาต่างกับภาพยนตร์วัยรุ่นในยุคใหม่ ส่วนภาพยนตร์จากบริษัทเมเจอร์ของอเมริกา ที่กลับเข้ามาเปิดตลาดใหม่ในปี พ.ศ. 2524 ดูจะได้รับความนิยมเฉพาะภาพยนตร์แนวบู๊ แอ็กชั่นเท่านั้น

2. การขยายตัวของโรงมินิเธียเตอร์

สุพจน์ พิสิษฐุฒินันท์ สายหนังชานเมืองรายใหญ่ที่สุด กล่าวไว้ในยุคที่มินิเธียเตอร์เริ่มขยายตัวเมื่อปี พ.ศ. 2533 ว่า

ผมคิดว่าปัญหาโรงหนังที่จะฉายในปี 33 สำหรับโรงชั้นหนึ่งนี่ไม่ขาดแคลนแล้ว เพราะโรงชั้นหนึ่งเกิดขึ้นบนห้างมาก ช่วงครึ่งปีแรกคงเกิดขึ้นอีก แต่สายหนังชานเมืองซึ่งซื้อภาพยนตร์จากเจ้าของหนังสำหรับเก็บผลประโยชน์ในการฉายโรงชั้นสอง ซึ่งเป็นการฉายหนังสองเรื่องควบ แต่เดิมโรงหนังชั้นหนึ่งอยู่ในตัวเมืองหมด แต่เดิมผู้ดูหนังรอบชานเมืองมักเป็นผู้ดูประเภทโรงชั้นสอง แต่เมื่อเกิดโรงหนังมินิขึ้น ฉายเรื่องเดียวกันก่อน หนังอาจฉายเป็นเดือนๆ ผู้ชมก็ชมกันไปมากแล้ว ก็ไม่มาดูสองเรื่องควบอีก แนวโน้มในช่วงปี 33 หรืออาจสักกระยะหนึ่งโรงหนังอาจปรับเป็นชั้นหนึ่งหมด อาจไม่มีโรงหนังชั้นสองเลยก็ได้ ถึงตอนนั้น สายหนังก็จะหดไปสายหนังคือสายชานเมือง

ที่นี้ตอนนี้ผมยืนยันได้ว่าสายชานเมืองราคาสูงที่สุดของประเทศไทยของบรรดาสายหนังทั้ง 6 สาย แต่เราจะดูผลจากการเปิดโรงมินิเช่นนี้ว่าเป็นอย่างไร ถ้าสะเทือนมากๆ แต่ราคาหนังไม่ลดสูงมากก็ซื้อไม่ได้ ก็เป็นธรรมดาธุรกิจ ถ้าขาดทุนก็อยู่ไม่ได้ สายชานเมืองก็ต้องขาดไปสายหนึ่ง (ลูกแก้ว, 2533)

การที่โรงมิเนียเตอร์ เกิดขึ้นพร้อมๆ กับห้างสรรพสินค้าที่กระจายไปทั่วเมือง สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของเมือง ในด้านการขยายตัวของประชากร โดยเฉพาะชนชั้นกลางอันเป็นลูกค้าสำคัญของศูนย์การค้าได้ย้ายไปอยู่ตามย่านต่างๆ รอบชานเมือง ทำให้ธุรกิจศูนย์การค้าที่แต่เดิมอยู่ในเมือง ย้ายไปตามลูกค้าที่กระจายตัวไปตามจุดต่างๆ รอบกรุง ตลาดสดหรือศูนย์การค้าแบบเก่า กลายเป็นสิ่งพินสมัยในพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาขึ้น ยกเว้นสำหรับคนที่ไม่มีทางเลือก ซึ่งกลุ่มคนเหล่านั้นลดน้อยลงทุกที ในเมื่อความเป็นเมืองกระจายเข้าสู่พื้นที่ต่างๆ อย่างครอบคลุม โดยโรงชั้นสองไม่สามารถขยายตัวออกไปได้อีก

ศูนย์กลางการค้าในชีวิตของคนในย่านต่างๆ เปลี่ยนไปจากเคยพบปะกันในตลาด ใช้เวลาว่างดูภาพยนตร์กัน ซึ่งโรงมักตั้งอยู่ในย่านตลาดต่างๆ ห้างสรรพสินค้าเริ่มเข้ามามีบทบาทแทนที่ โรงภาพยนตร์ขนาดเล็กสามารถดึงดูดลูกค้ากลุ่มวัยรุ่นที่ชอบใช้เวลาว่างร่วมกันนอกบ้านไปได้ เพราะวัยรุ่นมักนิยมไปใช้เวลาว่างตามห้างสรรพสินค้า ส่วนกลุ่มคนที่พอจะมีรายได้ก็ไม่มาดูที่โรงชั้นสองอีก เพราะต้องรอภาพยนตร์กว่าที่จะออกจากโรงชั้นหนึ่ง ในเมื่อมีโรงใหม่ๆ เข้ามาตั้งใกล้บ้านแล้ว

จากที่ได้กล่าวไว้ว่า โรงภาพยนตร์ชั้นสองในยุคที่แล้วยังมีบทบาทในการเปิดฉายภาพยนตร์ใหม่ๆ พร้อมกับโรงชั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นภาพยนตร์ของผู้จัดจำหน่ายอิสระด้วยในยุคที่ยังไม่มีโรงมิเนียเตอร์ แต่โรงจำเป็นต้องฉายภาพยนตร์แบบเคือรอบกรุงเทพฯ เพื่อทำตลาดให้มากที่สุดรองรับความต้องการของลูกค้าชานเมืองที่ไม่ฝ่าฟันการจราจรเข้ามา ต่อมาเมื่อมีมิเนียเตอร์ ในยุคที่มิเนียเตอร์เริ่มกระจายตัวออกไป ทำให้โรงชั้นสองที่เคยใช้เปิดตัวภาพยนตร์พร้อมกับโรงชั้นหนึ่งค่อยๆ หดความหมายไป มีเพียงโรงในเครือนครหลวงรวมมา 3 โรงเท่านั้น ที่สามารถเปิดฉายพร้อมโรงชั้นหนึ่งได้ เพราะว่าเครือนครหลวงเป็นสายหนังรายใหญ่ที่ก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญตั้งแต่ช่วงที่ 3 ของยุคโรงเดี่ยว โดยเกือบจะผูกขาดภาพยนตร์ในตลาดทั้งหมดในยุคนี้ โดยใช้วิธีการเหมาซื้อภาพยนตร์ที่ฉายที่โรงชั้นหนึ่งทั้งหมด ก่อนจะมากระจายให้โรงชั้นสองกลุ่มต่างๆ โดยทางนครหลวงต้องซื้อภาพยนตร์ในราคาที่แพงขึ้น เพื่อที่จะได้เปิดภาพยนตร์ในโรงของตัวเองในจุดที่ไม่มีโรงชั้นหนึ่งพร้อมโรงชั้นหนึ่ง ซึ่งได้แก่ นครนนท์ ในจังหวัดนนทบุรี ที่ยังไม่มีโรงมิเนียเตอร์เข้ามาตั้งในช่วงนั้น ศรีสยาม และ เฉลิมศรี ที่พระประแดง สมุทรปราการ ขณะที่โรงชั้นสองอื่นๆ แทบจะไม่มีสิทธิ์ได้ฉายภาพยนตร์พร้อมโรงชั้นหนึ่งอีกเลย โดยเฉพาะในช่วงปลายยุคนี้

3. การมีสายหนังน้อยราย

ในยุคนี้เป็นยุคการแข่งขันระหว่างสายหนัง 2 ราย คือเฟรชฟิล์ม กับ นครหลวงโปรโมชั่น ที่ใช้วิธีการทุ่มซื้อภาพยนตร์จากบริษัทจัดหน่ายภาพยนตร์ที่ฉายโรงชั้นหนึ่งมาทั้งหมด ก่อนจะมากระจายฉายในกลุ่มโรงชั้นสอง โดยทั้ง 2 สายหนัง มีโรงชั้นสองของตนเองอยู่แล้ว ทำให้ผู้ประกอบการโรงที่ไม่ได้เป็นสายหนังแทบจะไม่มีโอกาสได้เลือกภาพยนตร์มาเข้าฉาย ส่งผลต่อรายได้ของผู้ประกอบการรายย่อยโดยตรง ในเมื่อสายหนังต้องให้ความสำคัญในการฉายภาพยนตร์ในโรงของตัวเองก่อน การที่ *นครนนท์*, *เฉลิมศรี*, *ศรีสยาม* ได้สิทธิ์ในการฉายภาพยนตร์พร้อมโรงชั้นหนึ่ง ย่อมส่งผลต่อการฉายภาพยนตร์ของโรงอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน เช่น *ศรีพรสวรรค์* และ *นนทบุรีรามมา* ในย่านท่าช้างนนท์ และ *เกาตุ* กับ *ไทยเจริญ* ในย่านพระประแดง

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโรงภาพยนตร์ชั้นสองในยุคนี้คือ

1. การเป็นแหล่งรองรับและสนับสนุนภาพยนตร์ไทยของผู้สร้างอิสระโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาโรงชั้นหนึ่งอีกต่อไป ซึ่งในช่วงที่ 3 ของยุคโรงเดี่ยว ก็เกิดกรณีเช่นนี้มาแล้วในช่วงปี พ.ศ. 2521 แต่ปัญหาคือฝนตกชุกเมื่อภาพยนตร์ไทยได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในช่วง 2-3 ปีนั้น นอกจากนั้นโรงชั้นหนึ่งยังขาดแคลนภาพยนตร์อยู่ทำให้ภาพยนตร์ไทยยังมีแหล่งโรงชั้นหนึ่งรองรับ

สำหรับในยุคนี้ โรงชั้นหนึ่งที่เคยรองรับภาพยนตร์ไทยจากผู้สร้างอิสระ อย่าง *โคโลเซียม*, *ปารีส*, *เพชรเอ็มไพร์* ต่างก็พากันปรับตัวเป็นโรงชั้นสอง บางโรงเช่น *เมโทร* หลังจากที่เป็นโรงชั้นสองอยู่ระยะเวลาหนึ่ง ก็เปลี่ยนมาเป็นโรงพากย์ไทยของกลุ่มโรงภาพยนตร์เครือ *เมเจอร์กรุ๊ป* ที่ทำสัญญาฉายกับบริษัท *เมเจอร์* ของอเมริกา ขณะที่โรงที่เหลือต่างก็ถูกผูกขาดโดยบริษัท *ไฟว์สตาร์* และบริษัท *สหมงคลฟิล์ม* ที่มีภาพยนตร์ของตนไว้ฉายอยู่แล้ว ส่วนเครือ *เอเพ็กซ์* ก็เน้นฉายภาพยนตร์ของผู้สร้างที่เน้นงานที่มีคุณภาพในด้านการสร้างเท่านั้น

โรงภาพยนตร์ชั้นสองจึงเป็นที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเปิดตัวฉายภาพยนตร์ฟอร์มไม่ใหญ่ ลงทุนไม่สูง ของผู้สร้างอิสระ ช่วงปี พ.ศ. 2530-2536 เราจึงสามารถพบเห็นโฆษณาภาพยนตร์ไทยในกรอบเล็กๆ มุมล่างๆ ของหน้าโฆษณาภาพยนตร์ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ที่มักลงทำยาว่า “ซานเมือง นครหลวง” “ซานเมือง เฟรชฟิล์ม” อันเป็นสายหนังที่เป็นผู้สนับสนุนหลักของภาพยนตร์เหล่านี้ ซึ่งการที่สายหนังทั้งสองหันมาสนับสนุนภาพยนตร์ไทยแนวนี้ เพื่อเติมเต็มช่องว่างของตลาดภาพยนตร์ที่ขาดแคลนนั่นเอง

...ปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอีกอย่างของวงการหนังไทยก็คือ การที่นักสร้างหนังหลายคนที่ทำหนังทุนต่ำไม่เน้นความพิถีพิถันเรื่องคุณภาพ แล้วก็เอาหนังออกฉายตามโรงชั้นสอง โดยไม่จ่ายโรงหนังชั้นหนึ่ง หนังเหล่านี้มักเป็นหนังของบรรดาผู้สร้างอิสระที่ไม่สามารถนำหนังของตัวเองออกฉายโรงชั้นหนึ่ง เพราะส่วนใหญ่แล้วโรงหนังเหล่านี้มักจะผูกขาดอยู่ในเครือของบริษัทหนัง อย่างที่ค่ายไฟว์สตาร์ก็มีโรงอย่างเอเธนส์ หรือเดอะมอลล์... (“สรุปสภาวะวงการหนัง ‘30’”. เอนเตอร์เทน, 2530: 42)

...ผู้สร้างส่วนมากมีปัญหาเรื่องโรง *First Run* คือทำแล้วไม่มีโรง *First Run* ค่ายก็จมเงิน คราวหลังก็ต้องช่วยกันเปิดโรงชั้นสองขึ้นมาเลย คือมีหนังเกรด 2 เกรดอะไรอย่างนั้นนะ ผมว่าเราไม่ควรแบ่งว่าเป็นหนัง 2 เกรด ...คือหลังจากลำบากสร้างหนังแล้ว ก็มีปัญหาเรื่อง *First Run* อีก ซึ่งปีหนึ่งจะรับหนังได้ไม่เกิน 50 เรื่อง ที่เกินจาก 50 เรื่องนี้เหนื่อยแล้ว พอไปเข้าโรงชั้นสองก็ไม่ได้ราคา พอไม่ได้ราคาก็ไม่กล้าลงทุน ...ต้องทำหนังที่เข้าฉายชั้นสอง หนังไทยถึงไม่มีคุณภาพ ทำหนังแบบไม่ลงทุนนี้ หนึ่งขายสายหนังถูก เพราะสายหนังมันให้ถูกแน่นอน สองโฆษณาค่ายก็ไม่กล้าทำ เพราะไม่มีสิทธิ์หวังจะได้แจ๊คพ็อตจาก *First Run* เลย ค่ายก็ไม่กล้าลงทุน ปิดกล้องเรื่องหนึ่ง 6-7 แสน อย่างหนังพวกเราทำ ถ้าหนังเสียงต้อง 2 ล้านขึ้นทุกเรื่อง (“หลายทรวงศ์จากคนในวงการหนัง: วิศิษฐ์ มิ่งวัฒนบุญ (ผู้อำนวยการสร้างบริษัท พูนทรัพย์ โปรดักชั่น) เอนเตอร์เทน, 2530ข: 58)

จากความคิดเห็นของวิศิษฐ์ ผู้บริหารบริษัทพูนทรัพย์ ผู้สร้างอิสระรายหนึ่ง ที่ทำภาพยนตร์ลงทุนสูง เสียงในฟิล์มทุกเรื่อง โดยได้ฉายที่โรงจากเครือเอเพ็กซ์มาอย่างต่อเนื่องหลายปี สะท้อนให้เห็นทางเลือกอันมีอยู่จำกัดของผู้สร้างที่ไม่มีโรงเป็นของตัวเองได้เป็นอย่างดี คือถ้าไม่เลือกทำภาพยนตร์ทุนสูงเพื่อจะได้ฉายโรงชั้นหนึ่ง ก็ต้องสร้างภาพยนตร์ทุนไม่สูงแล้วไม่มีโรงฉาย

การที่โรงชั้นสองเป็นแหล่งรองรับของภาพยนตร์ของผู้สร้างอิสระเหล่านี้ ซึ่งต่อมาก็เกิดภาวะความซ้ำซากของการสร้าง ด้วยการลงทุนที่ไม่สูง คุณภาพงานต่ำ ความนิยมของผู้ชมก็ค่อยๆ ลดลง ภาพยนตร์แนวบู๊แอ็กชันซึ่งเคยเป็นที่นิยมที่สุด ถูกแทนที่ด้วยภาพยนตร์จีน ผู้สร้างเริ่มหาแนวทางใหม่ๆ ในการนำเสนอ นอกจากภาพยนตร์ผีตลก ที่มี “บ้านผีปอบ” (2532-2537) เป็นตัวจุดกระแสและทำเงินอย่างมากโดยเฉพาะในโรงชั้นสองและต่างจังหวัดจนต้องสร้างตามกันมาอีก 10 กว่าภาคแล้ว ผู้สร้างก็หันมาสร้างภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ เน้นจุดขายของเรื่อนร่างนักแสดงและฉากรักแทน ซึ่งนิยมสร้างกันมากในช่วงปี พ.ศ. 2527 และระหว่างปี พ.ศ. 2532-2535 โดยมีโรงชั้นสองเป็นแหล่งรองรับในการฉายอีกเช่นกัน

การสนับสนุนผู้สร้างอิสระของไทยเหล่านี้ของโรงชั้นสองรวมทั้งสายหนังต่างจังหวัดได้สิ้นสุดเมื่อหมดยุคนี้ เมื่อรัฐบาลลดภาษีฟิล์มในปี พ.ศ. 2536 จากเมตรละ 30 บาท เหลือ 10 บาท ทำให้ปริมาณภาพยนตร์จากต่างประเทศเข้ามาแทนที่ภาพยนตร์จากผู้สร้างอิสระของไทย ความจำเป็นที่จะต้องหาภาพยนตร์ไทยมาช่วยเสริมรายได้ของโรงชั้นสองก็ไม่มีความเป็นอีกต่อไป เมื่อสามารถรับภาพยนตร์จีน ซึ่งเป็นที่ถูกใจของคนดูในแนวทางคล้ายๆ ภาพยนตร์ของไทยแต่ลงทุนสูงกว่า หรือภาพยนตร์จากอเมริกาที่มีการปรับเนื้อหาให้ถูกใจคนทั่วโลกมากยิ่งขึ้น ด้วยการสร้างภาพยนตร์ที่แนวแอ็กชั่น ทุนสร้างสูง มีเนื้อหาเพื่อความบันเทิงอย่างเต็มที่

2. การปรับตัวโดยการปรับตัวเป็นโรงมินิเธียเตอร์

หลังจากการกระจายของโรงขนาดเล็กไปทั่วทุกมุมเมือง ทำให้ผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ชั้นสองเริ่มหันมาให้ความสนใจกับโรงขนาดเล็กบ้าง ด้วยการลดขนาดของโรงให้เล็กลง เช่นเดียวกับโรงชั้นหนึ่งที่เคยทำมาแล้ว อย่างเช่น เซ็นจูรี 1 และ 2, สุขุขทัย 1 และ 2 (แบ่งจากโรงโอลิมปิก) หรือ พาราเมท ที่ลดขนาดลงไปเลย

โรงชั้นสองส่วนใหญ่จะปรับตัวโดยการลดขนาดในช่วงหลัง พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ต่อเนื่องไปจนถึงปลายทศวรรษนี้ เช่น พระโขงเงี้ยวเตอร์ มี โรง 1 โรง 2 โรง 3, ศรียาน มีโรง 1 โรง 2, จันทิเธียเตอร์ ปรับให้เล็กลง สุริยาเธียเตอร์ มี เอคิสัน 1 และ 2, ฮอลิเดย์ มี ฮอลิเดย์พีวีวี ต่อมาก็มี ฮอลิเดย์ 1 ต่อมาก็กลายเป็น ฮอลิเดย์ 1, 2 และ 3, ดาวคนอง มี ดาวคนอง 1 และ ดาวคนอง 2

โดยการปรับส่วนใหญ่เป็นการปรับเพื่อจะเป็นโรงชั้นหนึ่ง สำหรับโรงขนาดเล็กขณะเดียวกันบางโรงที่ปรับแล้ว จะคงโรงใหญ่ที่มีที่นั่งจำนวนมากไว้ฉายแบบโรงชั้นสองตามเดิม เช่น พระโขงเงี้ยวเตอร์ 1 ฉายสองเรื่องควบ พระโขงเงี้ยวเตอร์ 2 และ 3 ฉายของเครือสหมงคล ฟิล์มและไพร์สตาร์ สุริยาเธียเตอร์ ฉายแบบสองเรื่องควบ เอคิสัน 1 และ 2 ฉายพร้อมโรงชั้นหนึ่ง

การปรับตัวในครั้งนี้ดูจะเป็นการปรับตัวที่ไม่ทันการณ์ เพราะในปี พ.ศ.2537 ได้เกิดโรงในรูปแบบใหม่ที่จะเข้ามาแทนที่โรงมินิเธียเตอร์

3. การขยายตัวของโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ โรงภาพยนตร์อีกหลายโรงที่เคยฉายภาพยนตร์พร้อมโรงชั้นหนึ่งในยุคก่อนๆ หันมาฉายภาพยนตร์แนวนี้อย่างจริงจัง และมีแนวโน้มในการกระทำที่ผิดกฎหมายมากขึ้น ด้วยการต่อเติมฟิล์มภาพยนตร์ในการที่ถูกเซ็นเซอร์ออกไป

อวบ ไตลิ่งคะ ผู้บริหารของบริษัทยูไอพี ตัวแทนจัดจำหน่ายของบริษัทเมเจอร์ของอเมริกาในขณะนั้น 3 บริษัท คือ ยูนิเวอร์แซล, พาราเมาท์ และยูไอพี ให้ความเห็นเมื่อปี พ.ศ. 2530 ว่า การต่อเติมฟิล์มมักจะเกิดกับผู้จัดจำหน่ายอิสระ เพราะความมั่งหวังของรายได้เป็นสำคัญ

ขนาดที่หนังเราเซ็นเซอร์ได้ คุณโรงหนังได้ พอมันออกไปต่างจังหวัด มันก็เอาที่ถูกต้องออกไป กลับเข้ามาใสใหม่ ซึ่งมันเป็นของที่ไม่ใช่ความลับนะ แต่เวลานี้ที่ผมไม่ทำเพราะเราเป็นลูกจ้าง มีประโยชน์อะไรจากรายได้ แต่หนัง Independent นี้เขาได้ประโยชน์ เขามี Cost เขาตัดไว้แล้วค่อยเอาใส่กลับทีหลังก็ได้เงิน (“อวบ ไตลิ่งคะ มองปัจจุบันและอนาคตของ UIP”. เอนเตอร์เทน, 2530)

ด้านภาพยนตร์ไทยที่นิยมสร้างกันในช่วงปี พ.ศ. 2532-2535 ก็มักใช้วิธีเดียวเมื่อออกฉาย จาก “บางความเคลื่อนไหวของหนังไทย” ภาพยนตร์ไทย 2533 (2534: 41-46) กล่าวว่า

ขณะนี้สิ่งที่น่าเป็นห่วงที่สุดในวงการภาพยนตร์ไทยคือ ผู้สร้างส่วนใหญ่มาสร้างภาพยนตร์แนวโป๊-เปลือยจำนวนมาก และแม้เจ้าหน้าจะตัดทอนเมื่อตอนส่งเซ็นเซอร์ เพื่อกันไม่ให้ภาพไม่เหมาะสมเผยแพร่ไปสู่ประชาชน แต่ผู้สร้างบางรายก็นำมาตัด-ต่อใหม่ หรือบางรายส่งให้ดูแบบไม่โป๊ แต่เมื่อนำออกฉายจริงก็นำฟิล์มม้วนโป๊อีกก็อปปี้อาย... (มติชนรายวัน (13 กุมภาพันธ์ 2533) หน้า 16)

สรนันท์ ร.เอกวัฒน์ เขียนถึงการจับกุมโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่ผิดกฎหมาย ใน “รายงานผลการจับกุมและปิดโรงฉายหนังสีเลื่อม” (มีเดีย 9, 104 (ก.พ.2536): 78-81) ว่าปี พ.ศ. 2535 เดือนมกราคม มีการปิดโรงภาพยนตร์ไป 3 ราย ในข้อหา “ลามกอนาจารฝ่าฝืนต่อศีลธรรม” เดือนมีนาคม ถูกจับกุมไปทั้งหมดในข้อหาลามก 2 ราย ปิดไป 1 โรง ถอนใบอนุญาตผู้ประกอบการไป 2 เรื่อง เป็นหนังจีนเรื่อง “ทายาทสาวราชวงศ์อัน” เดือนเมษายน จับกุมข้อหาลามก 2 ราย ปิดโรงไป 1 โรง และจับหนังเรื่อง “เกมส์รักต้องห้าม” เดือนพฤษภาคม จับในข้อหาลามก 1 ราย ปิดไป 1 โรง และจับหนังเรื่อง “ผู้คู่สวาท” เดือนมิถุนายน จับในข้อหาลามก 2 ราย เดือนกรกฎาคม จับในข้อหาลามก 1 ราย เดือนสิงหาคม จับในข้อหาลามก 1 ราย ปิดโรงภาพยนตร์ไป 1 โรง ยึด-จับหนังโป๊เรื่อง “ดอกไม้ป่า” เดือนกันยายน จับในข้อหาลามก 1 ราย เดือนตุลาคม จับในข้อหาลามก 7 ราย ปิดโรงไป 7 โรง ยึด-จับหนังโป๊ไป 1 เรื่อง คือ “24 น.คืนเดือด” เดือนพฤศจิกายน จับในข้อหาลามก 7 ราย ปิดไป 7 โรง ยึดหนังโป๊เรื่อง “สุดรักสุดแค้นดิน” ไป 1 เรื่อง ธันวาคม 2535 ถึงวันที่ 17 ธันวาคม จับในข้อหาลามก 1 ราย ปิด 1 โรง ยึดหนังโป๊ 1 เรื่อง คือ อีโรโนสวาทปริสุทธิ์

โรงภาพยนตร์ที่ถูกจับ ได้แก่ แคปปิตอล, พหลโยธินรามา, แอร์พอร์ตรามา, จันทิเยเตอร์, หัวหมากเยเตอร์, ทวีผลรามา, ฮอลิเดย์, เพชรรามา 2, เฉลิมสิน, เมโทร, พหลโยธินรามา, นนทบุรีรามา, ลอนดอน, เอเชียรามา, เจ้าพระยาเยเตอร์, คาเธ่ย์, นิวยอร์ก, เฉลิมเทเวศร์, ไทยเจริญรามา, เพชรพรานนก, และ โรงหนังกลางแจ้งปัดวิก โดยโรงที่ถูกจับบ่อยที่สุด คือ พหลโยธิน, แคปปิตอล, และ จันทิเยเตอร์ 3 ครั้ง

ส่วนภาพยนตร์ที่ยึดฟิล์มคือ "ทายาทสาวราชวงศ์ฮั่น" และ "เกมสักรักต้องห้าม" ถูกจับที่โรงหัวหมากเยเตอร์ 19 มีนาคม 2535 "ซู้คู่สวาท" ฉายกลางแจ้งปัดวิกเมื่อ 1 พฤษภาคม 2535 "ดอกไม้ป่า" ถูกจับที่ เฉลิมสิน เมื่อ 20 สิงหาคม 2535 "24 น.คืนเดือด" ถูกจับที่ลอนดอน เมื่อ 22 ตุลาคม 2535 "สุดรักสุดแผ่นดิน" ถูกจับเมื่อ 29 พ.ย. 2535 ที่เพชรพรานนก "อีโรจน์สวาท บริสุทธิ์" ถูกจับเมื่อ 7 ธันวาคม 2535 ที่เฉลิมเทเวศร์

สรุปผลงานในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา ตำรวจได้ดำเนินการทำตามหน้าที่แล้วโดยยึดหนังไปได้ 7 เรื่อง ปิดโรงภาพยนตร์ไป 22 โรง ซึ่งหนังที่จับได้ไม่ใช่หนังไทย 100 เปอร์เซ็นต์ แต่เป็นหนังต่างประเทศ

โดยสรนันท์ได้เสนอทางแก้ให้รัฐบาลโดยสำนักนายกรัฐมนตรีหรือสำนักไหนก็ได้ แต่งตั้งให้สมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติไปทำหน้าที่ตรวจตราดูตามโรงภาพยนตร์ต่างๆ ภาพยนตร์แบบนี้จะได้หมดไป เพราะทางตำรวจมีงานมากอยู่แล้ว และให้มีการแก้กฎหมาย เพราะกฎหมายของการโทษโรงภาพยนตร์นั้นเก่าแก่มากมีบทลงโทษน้อย

ต่อมาเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536 ทางหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ก็เสนอข่าวทางกองทะเบียน กรมตำรวจ กำลังแก้กฎหมายภาพยนตร์ โดยโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์โป๊ จะถูกปรับ 6 หมื่นบาท ติดคุก 3 ปี นอกจากนั้นยังให้มีการกำหนดอายุคนดู พร้อมทั้งเผยแพร่ชื่อโรงที่ถูกดำเนินคดีในการฉายภาพยนตร์แบบนี้ในรอบ 3 เดือน ซึ่งสั่งปิดโรงภาพยนตร์ไปแล้ว 15 โรง มี แคปปิตอล กับ พหลโยธิน ถูกจับมากที่สุด นอกจากนั้นก็ ได้แก่ ลอนดอน, เอเชียรามา, เจ้าพระยาเยเตอร์, นนทบุรีรามา, คาเธ่ย์, นิวยอร์ก, เฉลิมเทเวศร์, ไทยเจริญรามา, เซ็นทรัล 2, และ บริสุทธิ์รามา นอกจากนั้น ยังมีโรง อุดมสุข ที่สามารถยึดได้ฟิล์มเมื่อเร็ว ๆ นั้น ก็ได้ส่งห้องที่ดำเนินคดีต่อไป

4. การหยุดการเติบโตของธุรกิจนี้ ในยุคนี้เองที่โรงชั้นสองหยุดการสร้างเพิ่มเติมอีกต่อไป ทำให้โรงที่เหลือและยังดำเนินการอยู่ต่อมา กลายเป็นโรงเก่าพันธมิตร จากรายชื่อ

ภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2528 ข้างต้น ปรากฏว่าหลังจากนั้น มีโรงภาพยนตร์ที่สร้างเพื่อเป็นโรงภาพยนตร์ชั้นสองเพิ่มเติมเข้ามาแค่โรงเดียว คือ *หัวหมากเธียเตอร์* ของตระกูลพลววลักษณ์ ซึ่งตั้งอยู่น้ำมาหาวิทยาลัยรามคำแหง และในช่วงแรกของการเปิดโรง โรงนี้ยังใช้นายภาพยนตร์พากย์ไทยพร้อมกับเครื่องเมเจอร์ก็รูปด้วย เพราะว่าเป็นโรงของเครือพลววลักษณ์เหมือนกัน ซึ่งขณะนั้นมีโรงมินิเธียเตอร์อย่าง *เวลโก 1* และ *2*, *เอ็มจีเอ็ม 1* และ *2* ตั้งอยู่บริเวณนั้นอยู่แล้ว ซึ่งปรากฏว่าโรงนี้ดำเนินการอยู่ได้ประมาณ 6-7 ปี ก็ต้องปิดตัวไปในที่สุด ในยุคที่โรงมัลติเพล็กซ์เพิ่งเริ่มเกิดขึ้น

3) ยุคมัลติเพล็กซ์ (พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา)

สภาพทั่วไปของธุรกิจภาพยนตร์ในยุคมัลติเพล็กซ์ (พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา)

หลังจากปี พ.ศ. 2536 ที่มีการลดภาษีหนังต่างประเทศจากเมตรละ 30 บาท เหลือ 10 บาท และหลังปีที่ภาพยนตร์เรื่อง “จูราสสิค พาร์ค กำเนิดใหม่ไดโนเสาร์ (Jurassic Park) ทำสถิติภาพยนตร์ทำเงินสูงสุดในประเทศไทยถึง 74.3 ล้านบาท อันเป็นนิมิตรหมายอันดีสำหรับอุตสาหกรรมภาพยนตร์โดยรวม โดยเฉพาะธุรกิจโรงภาพยนตร์

ปี พ.ศ. 2537 ประเทศไทยก็มีโอกาสได้ต้อนรับภาพยนตร์ในรูปแบบใหม่ นั่นก็คือโรงภาพยนตร์ระบบมัลติเพล็กซ์ คือ *อีจิว บางแค* โดยบริษัทเอ็นเตอร์เทนโกลเด้นวิลเลจ อันเกิดจากหุ้นส่วนสามราย คือ บริษัทเอ็นเตอร์เทนเธียเตอร์เน็ทเวิร์ก อันมี วิสูตรและวิชัย พลววลักษณ์ เป็นผู้บริหาร บริษัทโกลเด้นฮาร์เวสต์ จากฮ่องกง และบริษัทวิลเลจโรดโชว์ จากออสเตรเลีย ซึ่งมีโรงอยู่ด้วยกันถึง 10 โรงที่ชั้น 4 ฟิวเจอร์พาร์ค บางแค นอกจากโรงจำนวนมากแล้ว ยังมีระบบโรงระบบเสียง และระบบภาพ รวมทั้งการบริการด้านต่างๆ ที่ดีเหนือกว่าโรงภาพยนตร์ทั่วไปในขณะนั้นอีกด้วย ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการชมภาพยนตร์ของคนไทย เพราะโรงภาพยนตร์ถูกทำให้เป็นส่วนหนึ่งของการจับจ่ายใช้สอย หรือการทำกิจกรรมนอกบ้าน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 เกิดโรงภาพยนตร์แบบเมืองหนังคือ *เมเจอร์ซีนีเพล็กซ์* ด้วยการชูแนวคิดโรงที่ไม่จำเป็นต้องตั้งอยู่ในห้างสรรพสินค้า ด้วยการเป็นศูนย์ความบันเทิงขนาดใหญ่ มีโรงภาพยนตร์เป็นส่วนหลักในการดึงดูดลูกค้า ขณะเดียวกันก็มีความบันเทิงและร้านค้าต่างๆ ให้บริการด้วย เช่น คาราโอเกะ โบว์ลิง ร้านหนังสือ เทป ร้านอาหาร หรือร้านเสื้อผ้า และไม่ผูกติดกับศูนย์การค้าอันเป็นข้อด้อยของโรงในศูนย์การค้า

มูลค่าธุรกิจโรงภาพยนตร์ในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากที่มูลค่าเพียง 800 ล้านบาท ในปี 2536 เพิ่มขึ้นเป็น 1,500 ล้านบาท ในปี 2538 ในจำนวนนี้เป็นมูลค่า

ตลาดภาพยนตร์ต่างประเทศถึง 1,000 ล้านบาท ที่เหลือเป็นภาพยนตร์ไทย หากพิจารณารายได้จากธุรกิจโรงภาพยนตร์แล้ว พบว่ารายได้ส่วนใหญ่จะมาจากโรงภาพยนตร์แบบมัลติเพล็กซ์ คิดเป็นสัดส่วนสูงร้อยละ 60 ของมูลค่าตลาดรวมทั้งหมด (สมาคมการตลาด, 2538)

ตารางที่ 4.8 มูลค่าตลาดรวมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ในประเทศไทย

ปี	จำนวนคนดู (หน่วย: ล้านคน)	บ็อกซ์ ออฟฟิศ บิลลิง (หน่วย: ล้านบาท)	ค่าเฉลี่ยราคา บัตร (หน่วย: บาท)	จำนวน โรงภาพยนตร์
2534	7.0	350	50	106
2535	16.3	900	55	125
2536	16.9	930	55	148
2537	17.5	1,050	60	202
2538	22.5	1,520	70	220
2539	27.0	1,922	75	268
2540	27.5	2,203	80	360
2541	28.8	2,450	85	378
2542 (ประมาณ การ)	27.9	2,406	87	279

ที่มา: บริษัทภาพยนตร์ โคโลมเบีย ไทยสตาร์ บัวนา วิสต้า (ประเทศไทย) จำกัด อ้างถึงใน "ซีทีวีวีส์รักษาแชมป์ 3 ปีซ้อน" ฐานเศรษฐกิจ 19, 1,436 (18-20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542): 25

การเกิดขึ้นของโรงมัลติเพล็กซ์ทำให้รายได้จากภาพยนตร์เพิ่มขึ้นกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้เดิม นอกจากนั้นยังส่งผลให้โรงภาพยนตร์ได้เพิ่มจำนวนขึ้น จนถึงภาวะล้นตลาด และลดจำนวนลงในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งโรงที่ปิดตัวไปส่วนใหญ่ก็คือโรงมินิเธียเตอร์ที่ขยายตัวในยุคก่อนนั่นเอง

และข้อพิสูจน์ที่สามารถสะท้อนให้เห็นความสำคัญของโรงมัลติเพล็กซ์คือ แม้จะเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ แต่ปรากฏว่ารายได้รวมในปี พ.ศ. 2540 และปี พ.ศ. 2541 ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ความนิยมของโรงมัลติเพล็กซ์ยังส่งผลให้ภาพยนตร์จากอเมริกันทะลักเข้ามาในไทยมากขึ้น ซึ่งการปรับเปลี่ยนโรงหนังในกรุงเทพฯ สู่ระบบมัลติเพล็กซ์ ซึ่งเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2537 โรงภาพยนตร์ที่มีระบบเสียงและระบบการฉายทันสมัยเหล่านี้ นอกจากจะถูกสร้างให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบใหม่ของคนเมืองแล้ว ยังมุ่งรองรับภาพยนตร์จากฮอลลีวู้ดเป็นหลัก จากปี พ.ศ. 2537-2539 จำนวนภาพยนตร์จากฮอลลีวู้ดที่เข้ามาฉายเพิ่มขึ้นจาก 150 เรื่องเป็นกว่า 200 เรื่อง ขณะที่ตัวเลขรายได้รวมเมื่อเทียบกับช่วงก่อนหน้านั้นก็พุ่งพรวดพราดขึ้นมากกว่าร้อยละ 50 เฉพาะทีเดียว (สุทธากร สันติธวัช, 2540)

ตารางที่ 4.9 จำนวนภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณา (เซ็นเซอร์)

ของเจ้าหน้าที่ควบคุมภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2536-2541

ภาพยนตร์ พ.ศ.	อเมริกัน เรื่อง (%)	ไทย เรื่อง (%)	จีน เรื่อง (%)	อินเดีย เรื่อง (%)	อื่นๆ เรื่อง (%)	อนุญาต ให้ฉาย (%)	ไม่ อนุญาต (%)
2536	101 (27)	75 (20)	145 (39)	5 (1)	48 (13)	372 (99)	374 (100)
2537	155 (41)	64 (17)	141 (37)	-	18 (5)	376 (99)	378 (100)
2538	180 (47)	56 (14)	129 (34)	15 (4)	5 (1)	379 (98)	385 (100)
2539	183 (52)	48 (14)	105 (30)	2 (1)	17 (5)	348 (98)	355 (100)
2540	171 (62)	42 (15)	49 (18)	3 (1)	10 (4)	270 (98)	275 (100)
2541	113 (69)	14 (9)	18 (11)	-	19 (12)	164 (100)	164 (100)
รวม	903 (47)	299 (15)	587 (30)	25 (1)	117 (6)	1,909 (99)	1,931 (100)

ที่มา: แผนกควบคุมภาพยนตร์ กองกำกับกร 2 กองทะเบียน กรมตำรวจ (อ้างถึงใน ขนิษฐา จิตต์ประกอบ, 2541)

จากสถิติจำนวนภาพยนตร์ที่เข้าตรวจพิจารณาของกองเซ็นเซอร์จะเห็นได้ว่า ภาพยนตร์จากประเทศอเมริกาค่อยๆ เพิ่มสัดส่วนปริมาณภาพยนตร์สูงขึ้นเรื่อยๆ ยกเว้นในปี พ.ศ. 2541 ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากภาพยนตร์เรื่อง “ไททานิค” (Titanic) เข้า และทำเงินกว่า 200 ล้าน นอกจากนั้นยังสามารถยืนโรงได้นานถึงครึ่งปี ทำให้สถิติภาพยนตร์ในปีนั้นลดลงไป และเป็นผลโดยตรงจากการประกาศลดตัวค่าเงินบาท ที่ทำให้ภาพยนตร์จากต่างประเทศมีราคาสูงกว่าเดิมถึงสองเท่า ภาพยนตร์ฟอร์มเล็ก หรือมีแนวโน้มว่าจะไม่เป็นที่นิยมจึงถูกงดนำเข้า อย่างไรก็ตาม ภาพยนตร์ในอเมริกาก็ยังคงมีสัดส่วนสูงสุดอยู่ดีในปีนั้น และจะเห็นได้ว่าภาพยนตร์จีนหายไปจากตลาดในช่วงปีนี้ พอๆ กับภาพยนตร์ไทย

ขณะที่โรงแบบมัลติเพล็กซ์กำลังเติบโตขึ้น เครืออีจีวี สามารถขยายสาขาออกไปถึง 9 สาขา 77 โรง ตามจุดต่างๆ ทั่วกรุงเทพฯ และเขตปริมณฑล ภายในปี พ.ศ. 2542 หลังการเปิดแกรนด์อีจีวี ที่มีโรงระดับหรูเทียบเท่าโรงแรม มีแค่ 40 ที่นั่ง แต่ราคาบัตร 300 บาท ส่วนเมเจอร์ซีเนเพล็กซ์ เครือโรงภาพยนตร์ที่นิยมสร้างเมืองหนัง ด้วยการซื้อหรือเช่าพื้นที่เอง มาสร้างโรงและบริหารด้วยตัวเอง ปลายปี พ.ศ. 2543 หลังจากเปิดเมเจอร์ซีเนเพล็กซ์ สาขาเวสต์เทรคเซ็นเตอร์ ซึ่งเป็นสาขาที่ย้ายไปตั้งบนศูนย์การค้า กลายเป็นสาขาที่ 5 ในกรุงเทพฯ รวมมีโรง 43 โรง โดยสาขาล่าสุดตกแต่งสไตล์หรูหราประดับห้าดาว

ทั้งสองเครือนี้ เครือหนึ่งมีวิสูตร และวิชัย เป็นผู้บริหารอีจีวี และเป็นบุตรของเจริญ ส่วนวิชา ผู้บริหารเมเจอร์ซีเนเพล็กซ์ คือบุตรของจำเริญ สองพี่น้องผู้ร่วมบริหารบริษัทโกบราเดอร์ และแมคเคนน่าฟิล์มในอดีตนั่นเอง นอกจากนั้นก็ยังมีผู้ประกอบการรายอื่นอีก แต่มีสาขาไม่มาก เช่น ยูเอ็มจี อันเกิดจากการร่วมทุนของบริษัทยูคอม บริษัทสื่อสารรายใหญ่, บริษัทมงคลภาพยนตร์ ผู้จัดจำหน่ายอิสระรายใหญ่ และไกลเด็นฮาร์เวสต์ จากฮ่องกง เครือนี้ มีสองสาขา 11 โรง ที่อาร์ซีเอ และ บางพลี สมุทรปราการ, เอ็นเคทีเอชเอ็กซ์ ของตระกูลพิสิษฐ์วัฒนันท์ มี 2 สาขา ที่ท่าพระและรัตนานิเบศร์ , ยูไนเต็ดอาร์ทิส อันมีผู้ร่วมหุ้นเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นบริษัทยูไนเต็ดอาร์ทิส จากอเมริกา บริษัทซีวีดี (บริษัทวีดีโอ) บริษัทไฟว์สตาร์ (บริษัทผลิตภาพยนตร์) และหุ้นส่วนอีกหลายราย มีสองสาขา คือที่พระราม 3 และสุขุมวิท รวม 14 โรง

ส่วนโรงภาพยนตร์มินิเธียเตอร์ก็เสื่อมความนิยมอย่างรวดเร็ว ด้วยบริการที่เหนือกว่าทุกๆ ด้านของโรงแบบมัลติเพล็กซ์นั่นเอง และอัตราเร่งที่ทำให้โรงแบบมินิเธียเตอร์หายไปเร็วขึ้น คือความเข้มงวดของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งการเสนอข่าวของสื่อมวลชน ที่เสนอรายชื่อโรงที่เป็นอันตราย โดยในปี พ.ศ. 2540 คณะทำงานเพื่อพิจารณาศึกษาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและ

ทรัพย์สินของประชาชน อันเกิดจากการก่อสร้างและประสิทธิภาพในการควบคุม เร่งผลักดัน พระราชบัญญัติป้องกันภัยอันตรายอันเนื่องมาจากการเล่นมหรสพ พ.ศ. 2464 ให้เข้าไปรวมอยู่ใน พระราชบัญญัติควบคุมอาคารฉบับใหม่ เพื่อเพิ่มบทลงโทษสูงขึ้น-ระบบป้องกันอัคคีภัยเฉียบขาด ซึ่ง นายกิจจา เล็กสุขุม ผู้อำนวยการกองควบคุมการก่อสร้าง กรมโยธาฯ เปิดเผยว่า มีโรงภาพยนตร์ ในกรุงเทพมหานคร 240 โรง เป็นโรงที่ได้รับอนุญาตถูกต้องประมาณกว่า 90 โรง กรณีที่ผิดมากๆ ส่วนใหญ่คือมิเนียเตอร์ ที่ไม่จัดให้มีทางเดินโดยรอบทั้ง 4 ด้านตามที่กฎหมายระบุ เนื่องจากนำพื้นที่ไปทำให้เกิดประโยชน์มากขึ้นด้วยการจัดเพิ่มที่นั่ง นอกจากนี้คือการเปิดดำเนินกิจการในอาคารที่ยังไม่ได้รับอนุญาตให้เปิดการใช้จากกรุงเทพมหานคร

สาเหตุที่เจ้าของกิจการโรงภาพยนตร์ฝ่าฝืนคำสั่งเปิดดำเนินกิจการทั้งที่ผิดกฎหมาย เนื่องจากบทลงโทษตามกฎหมายโรงมหรสพ พ.ศ. 2464 มีโทษปรับ 50 บาท/ครั้ง ซึ่งนับว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับรายได้ที่เปิดฉายภาพยนตร์และแสดงมหรสพต่อวัน ผู้ประกอบการจึงไม่ค่อยเข็ดหลาบ และแม้จะขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการตามมาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ฐานฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงานแล้ว โดยปรับอีก 500 บาทแล้ว มาตรการดังกล่าวก็ยังใช้ไม่ได้ผลเท่าที่ควร จึงเป็นที่มาของการที่กรมโยธาฯ ยื่นขอแก้ไขกฎหมายให้ผนวก พ.ร.บ.ป้องกันภัยอันตรายอันเนื่องมาจากการเล่นมหรสพเข้าไว้ใน พ.ร.บ. อาคารฉบับใหม่ เพื่อให้โทษปรับเทียบเท่าในกฎหมายอาคารที่มากขึ้น (“โยธา-กทม. ลั่นท่าฟัน 100 มินิเธียเตอร์” ฐานเศรษฐกิจ 17, 1,106 (21-23 กุมภาพันธ์ 2540): 17,18)

หลังจากโรงภาพยนตร์แบบมัลติเพล็กซ์ขยายตัวออกไปเรื่อยๆ โรงมิเนียเตอร์ก็ค่อยๆ ลดจำนวนลง โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 ด้วยผลประกอบการที่ลดลงอย่างมาก กอปรกับการเข้มงวดของกรมโยธาฯ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ส่วนโรงมิเนียเตอร์ที่ยังเหลือก็อยู่หันมาใช้กลยุทธ์ด้านการลดราคากันมากขึ้น (“เมเจอร์” ปิด 26 มินิเธียเตอร์ เหตุรายได้ร่วง-กรมโยธาไล่ทุบ” ฐานเศรษฐกิจ 19, 1378 (29 เมษายน-1 พฤษภาคม 2542): 25-26) ขณะที่โรงส่วนใหญ่ปิดตัวกันเป็นจำนวนมากในปี พ.ศ. 2542 ส่วนโรงเดี่ยวแทบไม่เหลืออยู่ตลาด นอกจาก เฉลิมกรุง ซึ่งฉายภาพยนตร์สลับกับการแสดง รวมทั้งโรงดังในยุคอดีต คือ สยาม และ สกาลา

โรงภาพยนตร์ชั้นสองในยุคมัลติเพล็กซ์

โรงภาพยนตร์ชั้นสองในยุคนี้ เริ่มประสบปัญหาสะสมต่อเนื่องมาจากยุคก่อนๆ ขณะเดียวกันดูเหมือนผู้ประกอบการเอง ก็ไม่เห็นความสำคัญของธุรกิจนี้อีกต่อไป ทำให้รูปแบบนี้ไม่เกิดการพัฒนาใดๆ อีก

หลังจากหลายโรงใช้วิธีการปรับตัวโดยการแบ่งลดขนาดโรง ผลที่ปรากฏขึ้นในช่วงนี้ คือโรงเหล่านั้นต้องปิดตัวไปในยุคนี้เอง ไม่ว่าจะเป็น พระโขนงเรียดเตอร์ 2 และ 3 ต่อมาก็ พระโขนงเรียดเตอร์ 1, ฮอลิเดย์ 1, 2, 3 , ศรีย่า่น 1 และ 2 หรือ เอคิสัน 1 และ 2

ขณะเดียวกัน การที่ภาพยนตร์จากอเมริกาให้ความสำคัญกับระบบเสียงมาก โรงแบบมัลติเพล็กซ์เริ่มเกิดขึ้นใหม่ๆ จึงให้ความสำคัญกับระบบเสียงเป็นพิเศษ โรงภาพยนตร์หลายๆ โรง เช่น นครนันทรามมา, มงคลรามมา, นครหลวงรามมา ก็ให้ความสำคัญกับระบบเสียงใหม่ๆ ด้วย โดยเปลี่ยนระบบเสียงใหม่ แต่คุณภาพก็ยังไม่เท่ากับโรงชั้นหนึ่งใหม่ๆ

การที่ผู้ประกอบการอย่างตระกูลพิสิษฐุฒินันท์ แห่งเครือนครหลวง ไปให้ความสำคัญในการสร้างโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์อย่าง เอ็นเคทีเอชเอ็กซ์ รัตนาภิเศก 6 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 และต่อมาก็มีเพิ่มอีกสาขา คือ เอ็นเค ท้าพระ 4 เป็นบทพิสูจน์ได้อย่างดีถึงแนวโน้มที่ผู้ประกอบการโรงชั้นสองจะไม่พัฒนาใดๆ ในธุรกิจด้านนี้อีก เพราะเครือนครหลวงเป็นสายหนังรายเดียวที่ยังซื้อภาพยนตร์ที่ฉายในโรงชั้นหนึ่ง

โดยหลังจากปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา โรงภาพยนตร์ในเครือนครหลวงแทบจะผูกขาดตลาดโรงภาพยนตร์ชั้นสองไว้ทั้งหมด เมื่อบริษัทนิวเฟรชฟิล์มเลิกธุรกิจสายหนัง ขณะที่โรงของผู้ประกอบการอื่นที่ยังทำธุรกิจนี้อยู่ ต่างก็หันไปฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งเข้าสู่ระบบนอกกฎหมายอย่างเต็มตัว คือฉายภาพยนตร์ที่ไม่ได้ผ่านการเซ็นเซอร์มาแต่อย่างใด ถ้าภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ ถูกเซ็นเซอร์แล้ว ก็จะมีต่อเติมฉากที่ควรถูกเซ็นเซอร์ใส่ลงไป

หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ได้วิเคราะห์ถึงภาวะย่ำแย่ของโรงชั้นสอง ใน “ธุรกิจโรงหนังชั้นสองทรุด เตรียมตอกฝาโลงลาวงการ” (2539: 28) โดยการคาดการณ์ว่า ภายใน 3-5 ปีนี้ โรงชั้น 2 จะหายไปจากตลาด

1. เนื่องจากค่าใช้จ่ายต่างๆ ค่อนข้างสูงกว่าโรงหนังระบบใหม่ถึง 3 เท่าตัว เช่น ค่าไฟ ค่าแอร์ ค่าคนงาน ฯลฯ เมื่อเทียบกับขนาดของโรงและรายได้จากการขายบัตร ซึ่งขณะนี้มีคนดูหนังในโรงภาพยนตร์ชั้นสองโดยเฉลี่ย 30 กว่าคนต่อรอบ จากเดิมที่มี 100 คนต่อรอบ

2. กิจการโรงชั้นสองซบเซาติดต่อกันมานานหลายปีแล้ว ช่วงแรกๆ จะลดลงอย่างต่อเนื่องถึง 20% ต่อมาก็มีย่างสรรพสินค้าเกิดขึ้นมากมาย และนำเอาโรงภาพยนตร์บรรจุไว้ในห้างด้วย ส่งผลให้โรงที่เจาะกลุ่มลูกค้าระดับล่างได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะโรงชั้นสอง เพราะไม่มีคนดู แม้ว่าจะมีกำลังบางโรงมีจุดแข็งหลายๆ อย่าง ก็ได้รับผลกระทบประมาณ 50-60

% ส่วนโรงที่อยู่รอบนอกและไม่ได้อยู่ในจุดใหญ่ๆ เช่น วงเวียนใหญ่ สะพานควาย พระโขนง จะกระทบมากถึง 60-70%

3. การขายในแบบสองเรื่องควบในแต่ละสัปดาห์ ทำให้ต้นทุนสูงถึง 3 เท่าตัว

โดยในปี 2539 รายได้ต่อปีของโรงภาพยนตร์ชั้นสองเฉลี่ย 60 ล้านบาทต่อปี จากจำนวนโรงภาพยนตร์ 30 โรง

4. ส่วนผู้บริหารที่เหลืออยู่ก็มีแนวโน้มที่จะขายพื้นที่โรง

ขณะที่วิชัย พูลวรลักษณ์ กรรมการและประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท เอ็นเตอร์เทน โกลด์เอ็น วิลเลจ กล่าวว่า (สมบุญ รุจิขจร และ วุฒิกกร สิ้นธุวาทิน, 2540)

ถ้าเปรียบตลาดโรงภาพยนตร์เหมือนตลาดเสื้อผ้าแฟชั่น โรงภาพยนตร์ชั้นสองก็เหมือนกับเป็นเสื้อผ้าในยุคเก่าที่ตกยุคไปแล้ว ไม่มีความทันสมัย ไม่ว่าจะทำอย่างไรก็คงไม่สามารถกอบกู้อิมเมจกลับมา ไม่สามารถสู้กับแฟชั่นยุคใหม่ที่มีความสดใสและความพร้อมสรรพได้

ส่วนในด้านโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ จาก “อนาถใจ...เด็กไทย เป็นทาสหนังลามก” (ผู้จัดการรายสัปดาห์, 8-14 ธันวาคม 2539) กล่าวถึงโรงภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศว่า

“โรงหนังลามกคืออีกหนึ่งตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ประกอบการบ้านนี้เมืองนี้จริงจัง มีความพยายามในการแก้ปัญหาหรือไม่ หรือรอเพียงให้เรื่องอื้อฉาวแล้วจึงตามแก้ข่าวไปวันๆ”

มีโรงภาพยนตร์หลายโรงที่ได้รับการกล่าวถึงในบทความชิ้นนี้ ได้แก่ พระโขนง รามา, เจ้าพระยา, เอเชีย, ลอนดอน, เทเวศร์, กรุงธนรามา และ นนทบุรีรามา โดยกล่าวว่า นนทบุรีรามา ดีที่สุด คือ มีภาพยนตร์ใหม่ ไม่มีเส้น เปลี่ยนโปรแกรมทุกวันเสาร์ โรงกว้างขวาง แอร์เย็น สะอาดกว่าที่อื่น ฉายภาพยนตร์ถึงใจผู้ชมโดยไม่มีกลางวาสน์ โดยมีผู้ชมในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์เป็นจำนวนมากแทบไม่มีที่นั่ง โดยเฉพาะช่วงเทศกาลต่างๆ เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันตรุษจีน

นอกจากนั้น ยังมี โรงย่านเยาวราช, เฉลิมพันธ์ (สามแยกถนนประชาชื่น เลียบคลองประปา) บางแครามา และโรงภาพยนตร์แถบวงเวียนใหญ่ ราคา 30 บาท เป็นมาตรฐาน

ส่วน นนทบุรีรามา ราคา 40 บาท ส่วนผู้ชมเป็นนักเรียนนักศึกษา ประชาชนทั่วไปเป็นผู้ใช้แรงงาน ระดับล่าง เป็นเพศชาย 95 เปอร์เซ็นต์ สื่อที่ใช้โฆษณาคือ คัทเอาต์ขนาดไม่เกิน 7x10 ฟุต ซึ่งติดตั้งที่ด้านหน้าตึกพาณิชย์ชั้น 2 พบได้ตามถนนและสามแยกสี่แยกสำคัญ ไม่มีการลงโฆษณาตามหน้าหนังสือพิมพ์

สมบุญ รุจิขจร และ วุฒิกกร สิ้นธุวาทีน (2540) วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้โรงพยาบาลนครชั้นสองเข้าสู่ยุคเสื่อมว่าเกิดจาก

1. ความไม่ทันสมัยของตัวโรง ทั้งในด้านความสะดวกสบาย ความสะอาดในตัวโรง ซึ่งโรงพยาบาลนครชั้นสองส่วนใหญ่จะเป็นโรงขนาดใหญ่ในยุคเก่าที่ไม่มีการปรับปรุงมานาน และเมื่อเทียบกับโรงพยาบาลสมัยใหม่ จะต่างกันมากในเรื่องดังกล่าว แม้โรงพยาบาลนครชั้นสองจะมีข้อได้เปรียบในเรื่องราคาถูกกว่า แต่ก็ไม่สามารถใช้ปัจจัยในเรื่องดังกล่าวเรียกคนดูเข้ามาชมได้

2. ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับโรงสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าคนงาน รวมถึงต้องใช้ภาพยนต์ถึงสองเรื่องในรอบเดียวกัน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายต่อรอบเพิ่มขึ้น ขณะที่รายได้เข้ามาก็มีไม่มากนัก ทำให้โรงพยาบาลนครชั้นสองหลายรายต้องปิดตัวเองและนำเอาที่ดินไปทำอย่างอื่นที่มีรายได้มากกว่าแทน เพราะทำเลของโรงพยาบาลนครชั้นสองส่วนใหญ่มักจะอยู่ในใจกลางชุมชน สามารถใช้ปรับปรุงไปทำธุรกิจอื่นได้ดี

3. ภาพยนตร์ที่ออกมาป้อนโรงไม่มากนักเมื่อเทียบกับสมัยก่อน โดยเฉพาะภาพยนต์ไทยและภาพยนต์จีนซึ่งเป็นจุดขายหลักของโรงพยาบาลนครชั้นสอง ขณะที่ภาพยนต์ฝรั่งชื่อดังจากบริษัทใหญ่ๆ เช่น ภาพยนต์จากบริษัทยูไอพี และ โคลัมเบีย ไทโรสตาร์ / บัณฑิตวิศต้า บริษัทผู้จัดจำหน่ายรายใหญ่จากอเมริกา จะป้อนให้กับโรงภาพยนต์ที่เป็นสายหนังของตนเองเป็นหลัก ทำให้โรงพยาบาลนครชั้นสองอิสระต่างๆ ไม่มีภาพยนต์ฟอร์มดีๆ เข้ามาป้อนให้

4. มาตรฐานการดำเนินชีวิตของคนที่ดีขึ้น และรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปของคนดู ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่จะไม่มีเวลายามว่างดูภาพยนต์ได้นานถึง 4-5 ชั่วโมง เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนไป ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงาน ขณะที่ความนิยมของละครโทรทัศน์มีผลทำให้กลุ่มลูกค้าที่เป็นพ่อค้าแม่ค้าที่เคยเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งพากันหันมาดูละครแทนการเข้าโรงหนังรอบค่ำ

5. การเปลี่ยนผู้บริหารจากรุ่นพ่อลงมาสู่รุ่นลูก ซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจรุ่นใหม่ที่มีไฟแรงและกล้าตัดสินใจว่าผู้บริหารรุ่นพ่อหรือรุ่นเก่าที่ค่อนข้างหัวอนุรักษ์นิยม ลูกหลานของพวกที่เคยทำโรงพยาบาลนครชั้นสองต่างก็หนีขึ้นห่างไปทำโรงพยาบาลสมัยใหม่กันหมด ไม่มีคนสืบทอด

โอกาสหรือทางรอดของโรงภาพยนตร์ชั้นสองจึงแทบมองไม่เห็น ที่ยังทำกันอยู่ก็เพื่อรอโอกาสที่จะขายที่ดินออกไป ผู้บริหารโรงภาพยนตร์รุ่นใหม่ ๆ ที่เป็นมัลติเพล็กซ์ปัจจุบัน จึงมีพื้นฐานมาจากตระกูลที่ทำโรงภาพยนตร์ชั้นสอง หรือไม่ก็โรงภาพยนตร์รุ่นเก่าแต่เป็นเกรดสองเดิมมาก่อน

นอกจากนั้นวิกฤติทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ธุรกิจโรงภาพยนตร์ต้องประสบปัญหาหนักยิ่งขึ้น เพราะลูกค้าสำคัญของธุรกิจนี้คือกลุ่มลูกค้าโรงงาน ซึ่งกลุ่มลูกค้าเหล่านี้ถูกเลิกจ้างเป็นจำนวนมาก ทำให้โรงภาพยนตร์ชั้นสองต้องปิดตัวเพิ่มขึ้นไปย่นตรีก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

ธุรกิจโรงพยาบาลนอร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผู้เขียนแบ่งการวิเคราะห์ในบทนี้ออกเป็น 3 ส่วน คือ

5.1 สภาพการดำเนินธุรกิจโรงพยาบาลนอร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงพยาบาลนอร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

5.3 การปรับตัวของธุรกิจโรงพยาบาลนอร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

5.1 สภาพการดำเนินธุรกิจโรงพยาบาลนอร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโรงชั้นสองในปัจจุบันคือ จำนวนโรงพยาบาลนอร์ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง จากปี พ.ศ. 2538 มีจำนวนโรงพยาบาลนอร์ชั้นสองประมาณ 61 โรง (อาริยา พงษ์เพียรไพโรจน์, 2540:27) ปัจจุบัน ณ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2543 เหลือโรงเหล่านี้อยู่ประมาณ 37 โรงเท่านั้น สะท้อนให้เห็นแนวโน้มของธุรกิจประเภทนี้ได้เป็นอย่างดี

โรงพยาบาลนอร์ชั้นสองในปัจจุบันสามารถแบ่งกลุ่มได้เป็น 2 ลักษณะ ตามลักษณะภาพนอร์ที่ขาย คือ

1) โรงพยาบาลนอร์ที่ขายภาพนอร์ที่ออกจากโรงภาพนอร์ชั้นหนึ่งแล้ว

1.1) โรงภาพนอร์ที่รับภาพนอร์จากสายหนังชานเมืองมาขาย

1.2) โรงภาพนอร์ที่ขายภาพนอร์ที่ไม่มีลิขสิทธิ์แล้วมาขาย

2) โรงภาพนอร์ที่ขายภาพนอร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งกลุ่มได้ตามลักษณะองค์กรโรงภาพนอร์ ได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

1) โรงภาพนอร์ชั้นสองที่ผู้ประกอบการมีหลายโรง

2) โรงภาพนอร์ชั้นสองที่ผู้ประกอบการมีเพียงโรงเดียว

โรงพยาบาลยंत्रชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและประเภทยंत्रที่ขาย

1) โรงพยาบาลยंत्रที่ขายยंत्रที่ออกจากโรงพยาบาลยंत्रชั้นหนึ่งแล้ว

โรงพยาบาลยंत्रชั้นสองเกือบทั้งหมดที่ขายยंत्रที่ออกจากโรงพยาบาลยंत्रชั้นหนึ่ง จะรับยंत्रจากทางสายหนึ่ง คือบริษัทนครหลวง โปรโมชัน จำกัด มาจัดขาย อย่างไรก็ตาม ยังมีบางโรงที่ไม่ได้ทำตามกระแสนี้ โดยการไปหายंत्रที่ไม่มีลิขสิทธิ์มาขายแทน ซึ่งเป็นยंत्रเก่า เป็นกาหน่งที่ผ่านการขายมาทั้งในโรงและการขายกลางแปลงมาแล้ว ในกลุ่มผู้ประกอบการด้วยกันเอง บางครั้งก็เรียกโรงพยาบาลยंत्रประเภทนี้ว่า โรงพยาบาลยंत्रชั้นสาม

1.1) โรงพยาบาลยंत्रที่รับยंत्रจากสายหนึ่งมาขาย

โรงที่ขายยंत्रที่ออกจากโรงพยาบาลยंत्रชั้นหนึ่งแล้ว จะขาย 2-3 เรื่องควบ ปัจจุบัน (31 ธันวาคม พ.ศ. 2543) มีอยู่ประมาณ 19 โรง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีโรงของเครือนครหลวง บริษัทนครหลวงโปรโมชัน ซึ่งเป็นสายหนึ่งมาด้วย มีอยู่มากที่สุด คือ 10 โรง เช่น กรุงเทพมหานคร, ปารีศ, งามวงศ์วาน, นครหลวงรามมา เป็นต้น ส่วนโรงอื่นๆ เป็นของเจ้าของรายอื่นๆ ที่ตั้งอยู่ในจุดที่ไม่มีโรงยंत्रของเครือนครหลวง มีทั้งแบบเจ้าของโรงมีโรงเดียว หรือ 2 โรง และแบบที่เจ้าของโรงมีมากกว่า 2 โรง แต่มีโรงยंत्रที่ขายยंत्रจากโรงชั้นหนึ่งเพียงโรงเดียวหรือ 2 โรง

ในอดีตโรงพยาบาลยंत्रชั้นสองทั้งหมดจัดขายยंत्रที่ออกจากโรงพยาบาลยंत्रชั้นหนึ่งมาแล้ว หรืออาจจะเป็นยंत्रจากผู้จัดจำหน่ายอิสระที่เป็นยंत्रลงทุนไม่สูงและยังไม่เคยขายโรงยंत्रชั้นหนึ่งมาก่อนในกรณีที่ยंत्रมาขายได้ไม่เพียงพอ ซึ่งผู้จัดจำหน่ายต้องการให้ยंत्रเป็นที่รู้จัก ว่าขายในกรุงเทพฯ มาแล้ว จะได้เป็นที่รู้จักก่อนจะขายในต่างจังหวัด หรือก่อนจะกลายเป็นวิดีโอ ซึ่งในกรณีนี้ตัวยंत्रต้องน่าสนใจพอ และมีดาราก็เป็นที่รู้จักกันพอสมควร ส่วนเนื้อหาที่มักจะเป็นเรื่องแนวแอ็กชันเป็นส่วนใหญ่

1.2) โรงพยาบาลยंत्रที่ขายยंत्रที่ไม่มีลิขสิทธิ์แล้วมาขาย

โรงพยาบาลยंत्रประเภทนี้มักเป็นโรงยंत्रเล็กๆ ที่ผู้บริหารไม่มีเงินทุนในการปรับปรุงโรง จึงจัดขายยंत्रที่ไม่ต้องลงทุนมากนัก เพราะไม่ว่าจะขายยंत्रแบบใดคนดูก็เท่าเดิม และไม่ต้องแบ่งรายได้จากสายหนึ่ง เนื่องจากการนำยंत्रจากสายหนึ่งมาขายหมายถึงการต้องแบ่งรายได้กันครั้งต่อครั้ง ซึ่งทำให้การบริหารโรงต่อไปยากลำบากยิ่งขึ้น ขณะที่การหายंत्रมาขายเอง สามารถหายंत्रจากสายหนึ่งได้ในราคาถูกเพียงไม่กี่พันบาท

และไม่ต้องแบ่งรายได้กับใคร รวมทั้งไม่มีปัญหาทางด้านกฎหมาย เหมือนกับโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ผิดกฎหมาย

ปัจจุบัน มีโรงประเภทนี้อยู่ 1 โรงในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล คือ โรงภาพยนตร์ นิวแหลมทอง ในย่านเยาวราช ซึ่งในอดีตเคยเป็นโรงจิว มาก่อน

2) โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

โรงประเภทนี้จะฉายภาพยนตร์ตั้งแต่สองเรื่องควบขึ้นไป มีทั้งภาพยนตร์ฝรั่ง ไทย จีนและญี่ปุ่น หรืออื่นๆ ส่วนใหญ่เป็นภาพยนตร์เก่า พิล์มไม่ได้คุณภาพ และมีฉากเปลือยในระดับเรตอาร์ไปถึงเรตเอ็กซ์¹ แต่เมื่อไม่นานมานี้ในช่วงปี พ.ศ. 2542 หลายโรงได้เปลี่ยนระบบการฉายใหม่ ทั้งตัวฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ โดยใช้การฉายผ่านเครื่องโปรเจคเตอร์ ทำให้ได้ประโยชน์ 3 ทาง คือ เรียกคนดูได้เพิ่มขึ้น เพราะมีภาพยนตร์ใหม่ ๆ เหมือนกับในท้องตลาด หลบหลีกกฎหมายได้ง่ายกว่าการฉายวิธีเก่า และประหยัดต้นทุนกว่าระบบการฉายแบบเดิม

โรงภาพยนตร์เหล่านี้เคยเป็นโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์แบบโรงลักษณะที่ 1 คือ ฉายภาพยนตร์สองเรื่องควบจากโรงชั้นหนึ่ง บางโรงเคยเป็นโรงชั้นหนึ่ง แต่เมื่อความซบเซามาเยือนโรงภาพยนตร์เหล่านี้จึงค่อยๆ เลี่ยงมาฉายภาพยนตร์ไปเปลือยที่ไม่ผ่านการเซ็นเซอร์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประมาณเกือบ 5-6 ปีที่แล้ว ต่างจากก่อนหน้านั้นที่เป็นลักษณะการแอบฉายเป็นบางโปรแกรม แม้ว่าจะผิดกฎหมายแต่ก็ทำรายได้ดีกว่าโรงลักษณะที่ 1

“เมื่อก่อนโรงพวกนี้ก็เล่นหนังของเรา (ภาพยนตร์จากสายหนังนครหลวง – ผู้วิจัย) แต่อย่างว่า มีการปล่อยปลดละเลยกัน เดียวนี้เลยมีแต่โรงพวกนี้เต็มไปหมด” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2542)

“เสียทางได้ทาง ภาพลักษณ์ไม่ดี แต่มีชีวิตรอดอยู่ได้ ถ้ากังวลเรื่องภาพ ก็ไม่ต้องทำ ปิดโรงไปเลยเหวอ ชายก็ไม่มีใครซื้อ” (คุณซัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2542)

โรงเหล่านี้มีลักษณะการบริหารงานเป็นกลุ่มเป็นเครือเป็นส่วนใหญ่ คือ เจ้าของมีโรงของตัวเองหลายๆ โรง และภาพยนตร์ก็จะหมุนเวียนฉายตามโรงของตัวเอง ซึ่งอยู่ตามจุดต่างๆ

¹ **เรตอาร์** หมายถึง ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหารุนแรงหรือมีเรื่องราวทางเพศ มีลักษณะไม่เหมาะสมกับเยาวชน เยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี ควรชมร่วมกับผู้ปกครอง

เรตเอ็กซ์ หมายถึง ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหารุนแรงหรือมีเรื่องราวทางเพศที่ไม่เหมาะสม ห้ามคนที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปีเข้าชม เป็นเรตที่มักใช้กับภาพยนตร์ที่มีเรื่องราวทางเพศ

ทั่วกรุงเทพฯและปริมณฑล ไม่มีการขายข้ามค่ายเพราะว่าในแต่ละจุด ก็มักจะมีโรงของแต่ละเจ้า ตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน บางแห่งเจ้าเดียวกันก็มีถึงสองแห่ง นอกจากนั้นก็จะ เป็นลักษณะของการเช่าโรง หรือเป็นหุ้นส่วนโรงของสายหนังที่เชี่ยวชาญด้านการจัดซื้อหนังที่เน้นเนื้อหาทางเพศอยู่เฉพาะ โดย ปัจจุบันมีกลุ่มที่จัดฉายภาพยนตร์เหล่านี้ 4-5 กลุ่มโรงภาพยนตร์ สะท้อนให้เห็นความนิยมของผู้ชมว่ามีอยู่เป็นอย่างสูง และยังแสดงให้เห็นความล้มเหลวของรูปแบบโรงภาพยนตร์ชั้นสองแบบ เดิมอีกด้วย

โรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และลักษณะผู้ประกอบการ

1) โรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ผู้ประกอบการมีหลายโรง

ปัจจุบันโรงที่เปิดดำเนินการส่วนใหญ่คือโรงที่ผู้ประกอบการหรือเจ้าของมีหลายโรง เนื่องจากในอดีตซึ่งธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองทำรายได้ดีมาก ผู้ประกอบการจึงมักขยายไปสร้างโรงในทำเลต่างๆ ที่คิดว่ามีคนดูมาก บางทำเลผู้ประกอบการอาจไปเช่าโรงซึ่งมีคนสร้างไว้แล้ว เนื่องจากในสมัยอดีต เมื่อมีการสร้างตึกแถว อาคารพาณิชย์ขึ้นมา มักสร้างโรงภาพยนตร์ควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะในยุค พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา ที่มีผู้นิยมสร้างโรงภาพยนตร์ชั้นสองกันมาก เพื่อดึงดูดให้มีผู้เข้ามาอยู่อาศัยในบริเวณนั้นๆ เพราะความบันเทิงในอดีตของคนเมืองมีไม่มากนัก เลิกงานจึงมักเข้าโรงภาพยนตร์

“คือสมัยก่อนเขาทำแบบนี้คือ สมมุติว่ามีเงินอยู่จำนวนหนึ่ง มีที่ดินอยู่แปลงหนึ่ง เขาจะสร้างห้องแถวก่อน สร้างห้องแถวเป็นวงกลม หรือเป็นวงสี่เหลี่ยมอะไรก็ได้แล้วแต่ แต่ใจกลางก็ต้องมีโรงหนัง ที่นี้ห้องแถวให้คนมาเช่าไปเลย ห้องละ 2 แลน 3 แลน สมัยนั้นเช่าไปเลย เมื่อเช่าห้องแถวเสร็จเรียบร้อยหมดแล้ว เงินมันจะเหลือเป็นค่าสร้างโรงหนัง เท่ากับโรงหนังได้มาฟรีๆ แล้วโรงหนังจะทำเองหรือให้ใครเช่าก็ได้แล้วแต่ เพราะกำไรมาจากตึกแถว นี่คือนโยบายก่อนทำ ที่ดินตรงนี้มีอยู่ 4 ไร่ ถ้าทำเป็นห้องแถวได้ 200 ห้อง ห้องละ 2 แลน รวมแล้ว เมื่อหักค่าใช้จ่ายอะไรทั้งหมด เท่ากับโรงหนังได้มาฟรีๆ แล้วพวกห้องแถวนี้ก็จะเก็บค่าเช่ากินเดือนละ 200-300 จนกว่าจะครบสัญญา 15 ปี 20 ปี เชิงใหม่ก็ได้ค่าเช่า ค่าเบิ่เจียใหม่อีกที่ เมื่อก่อนจะเป็นแบบนี้” (ชาติชาย ชื่นชา, สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2543)

ผู้ประกอบการแต่ละรายจึงมีโรงภาพยนตร์ที่เรียกว่า โรงในลักษณะเครือโรงภาพยนตร์ ดังที่ วิสูตร พูลวรลักษณ์ และ ทศนีย์ จันทร (อ้างแล้ว) กล่าวถึงลักษณะหนึ่งของเครือโรงภาพยนตร์ คือ เกิดจากการเป็นเจ้าของโรงภาพยนตร์ที่มีโรงภาพยนตร์หลายโรงเป็นของตนเองรวมเป็นเครือโดยอัตโนมัติ เพื่อความสะดวกในการบริหารและอำนาจการต่อรองในการคัดเลือก

ภาพยนตร์เข้าฉาย เป็นการสร้างความประหยัดจากขนาด (Economies of Scale) ทำให้ต้นทุนในการประกอบการลดลง ซึ่งเป็นความนิยมของเจ้าของธุรกิจโรงภาพยนตร์มาตั้งแต่ในอดีต ผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ชั้นสองก็นิยมเช่นกัน

การแข่งขันในการแย่งชิงภาพยนตร์กันในอดีตมีอยู่สูงมาก เนื่องจากผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์แต่ละรายต่างก็ต้องแย่งชิงภาพยนตร์เรื่องดีๆ เข้ามาฉายในโรงของตน และเกิดการสร้างโรงในเครือขายขึ้นเพื่อจะได้มีอำนาจต่อรองกับเจ้าของสิทธิ์ภาพยนตร์ในส่วนกลาง ก่อนที่จะเกิดสายหนังชานเมืองในเวลาต่อมา

การมีโรงภาพยนตร์เป็นของตัวเองจำนวนมาก นอกจากจะนำมาซึ่งรายได้จำนวนมากแล้ว ยังทำให้สามารถซื้อภาพยนตร์ชื่อดังได้ในราคาสูง เพราะมีโรงเป็นของตัวเองในการจัดฉายภาพยนตร์เรื่องนั้นไว้รองรับเป็นจำนวนมาก ไม่ต้องมีปัญหาเมื่อเจ้าของโรงอิสระหรือโรงคู่แข่งไม่รับไปฉาย

“คือเจ้าของหนังมีโรง หรือไม่เจ้าของโรงไม่มีหนัง เพราะฉะนั้นเจ้าของโรงก็พยายามมีโรงในจุดต่างๆ เพื่อที่จะเอาหนังมาเข้าให้ได้ มีอำนาจต่อรองในการนำหนังเข้า...และจะมีบริษัทหนังรับผิดชอบในการจัดหนังเข้ามาฉาย เช่น บุกหนังเข้ามาฉาย วันที่ฉาย เวลาที่ฉาย เรื่องที่ฉาย บริษัทหนังที่ฉาย ปัจจุบันนี้ไม่เท่าไร แต่เมื่อก่อนลำบากตรงที่ว่าโรงหนังชั้นสองเยอะ สะพานควายมีตั้ง 5 โรง พระโขนงมีชะ 6 วงเวียนใหญ่มี 4 เพราะฉะนั้นหนังจะเข้าต้องแข่งกันนำดู เพราะไม่ใช่เครือเดียวกัน เพราะฉะนั้นในการหาหนังเข้า บางทีต้องใช้เงิน เช่นสมัยก่อนโรงหนังจะเอาหนังเข้า ต้องเอาเงินไปให้เจ้าของหนัง เอาเงินไปก่อนก็หมิ่นว่าไป เสร็จแล้วหนังคุณออกจากชั้นหนึ่งแล้วมาเข้าเรานะ เป็นการมัดจำ โรงชั้นสองเงินมัดจำเจ้าของหนัง เพื่อเอาหนังมาเข้า แต่โรงชั้นหนึ่งเจ้าของหนังต้องให้เงินมาวางโรงเพื่อที่จะประกันโปรแกรมที่จะเข้า มันต่างกัน เมื่อก่อนลำบากเหมือนกันในการใช้ค่าใช้จ่ายสูง เช่นว่านักสร้างหนังประกาศสร้างหนังตาม ขอเงินค่าประกัน หนังที่ฟอร์มใหญ่ก็แพงหน่อย เช่นของฉลอง ภักดีวิจิตร จากบางกอกการภาพยนตร์ สร้างเรื่อง ‘ทอง’ ก็ขอเป็นหลายๆ แสนหรือเป็นล้าน ของไฟว์สตาร์ มงคลฟิล์ม ถ้าโนเนมหน่อยก็ถูก ไม่ก็หมิ่นหรือแสน สมัยก่อนนะ” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม พ.ศ. 2542)

นอกจากนั้น สำหรับผู้ประกอบการที่มีโรงชั้นหนึ่งและโรงชั้นสองเป็นของตัวเอง ในเวลาต่อมาก็มักจะเป็นทั้งผู้จัดซื้อและผู้จัดจำหน่ายเองด้วย นอกจากการทำสัญญาจัดฉายภาพยนตร์ให้กับบริษัทจัดจำหน่ายใหญ่ๆ ตามปกติ คือซื้อภาพยนตร์มาฉายในโรงชั้นหนึ่งในโรงของตัวเองก่อน เพราะมีโรงรองรับภาพยนตร์ได้มากขึ้น และอาจจะให้โรงของคนอื่นๆ จัดฉายด้วย โดยแบ่งรายได้กัน ต่อมาก็เป็นสายหนังเอง คือหลังจากภาพยนตร์ออกจากโรงชั้นหนึ่งของตัวเอง ก็

นำภาพยนตร์มาฉายในโรงชั้นสองของตัวเอง และให้โรงของเจ้าของอื่นๆ นำไปจัดฉายด้วย โดยแบ่งรายได้กัน บางรายยังเป็นผู้ผลิตเอง โดยเฉพาะในช่วงที่ภาพยนตร์เริ่มขาดแคลน ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อภาพยนตร์จากอเมริกาขาดแคลน ในช่วงปี พ.ศ. 2520

ลักษณะการขยายตัวธุรกิจนี้เป็นการขยายตัวแบบรวมตัวในแนวตั้ง (Vertical Integration) เพื่อควบคุมกระบวนการผลิต การจัดจำหน่าย และการขายทั้งหมด ขณะที่การมีโรงทั้งโรงชั้นหนึ่งและโรงชั้นสอง ก็เป็นการขยายตัวในแนวนอน (Horizontal Integration) กระจายการขายผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เพื่อควบคุมตลาดหลายตลาด ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจมักจะขยายธุรกิจด้วยวิธีนี้ สำหรับธุรกิจที่ต้องการการขยายตัว เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับองค์กรมากยิ่งขึ้น และจะได้ควบคุมกระบวนการผลิต การจัดจำหน่าย และการขายทั้งหมด

โครงสร้างองค์กรแบบในอดีตในลักษณะเครือโรงภาพยนตร์เป็นผู้นำตลาดจึงยังไม่เปลี่ยนแปลง เพียงแต่แต่ละเครือมีจำนวนโรงลดลง เนื่องจากผลประกอบการไม่คุ้มค่าจึงต้องปิดตัวลงไป หรือมีผู้ซื้อหรือผู้เช่า นำไปทำกิจการอย่างอื่น หรือผู้ให้เช่าขอพื้นที่คืน เนื่องจากนำพื้นที่ไปทำประโยชน์อย่างอื่นคุ้มค่ากว่า โดยมีเครือนครหลวงที่มีจำนวนโรงมากที่สุดในปัจจุบัน ซึ่งเครือโรงนี้ก็ป็นสายหนังรายเดียวที่ซื้อภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ส่วนเครือโรงอื่นๆ มีประเภทที่จัดฉายภาพยนตร์ทั้ง 2 ลักษณะ คือ

-โรงที่จัดฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง และโรงที่จัดฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งมีอยู่ประมาณ 4 - 5 ราย

-โรงที่รับภาพยนตร์จากเครือนครหลวงมาจัดฉายอย่างเดียว มีอยู่ 1 ราย ซึ่งมีโรงของตนเอง 2 โรง คือ โรงภาพยนตร์ *ธนบุรีรามมา* ย่านปิ่นเกล้าและโรงภาพยนตร์ *ราชเทวีรามมา* ย่านกิ่งเพชร หลังโรงแรมเอเซีย ราชเทวี

-โรงภาพยนตร์ที่จัดฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศอย่างเดียว มีอยู่ประมาณ 2 ราย แต่ละรายมีโรงประมาณ 2-3 โรง

2) โรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ผู้ประกอบการมีโรงเดียว

ผู้ประกอบการโรงลักษณะนี้จะเป็นผู้ประกอบการในช่วงระยะเวลาไม่นานนัก เนื่องจากมีสายป่านสั้น และโรงที่เข้าไปทำคือโรงเช่า ไม่ใช่โรงของตัวเอง เมื่อประสบปัญหาด้านคนดู มักจะปิดตัวลงไป หรือผู้ประกอบการไปทำธุรกิจอื่นที่น่าสนใจกว่า ต่อมาอาจจะมีผู้ประกอบการรายอื่นเข้ามาทำกิจการต่อ บางโรงแม้ผู้ประกอบการจะเป็นเจ้าของเอง แต่เมื่อการแข่งขันของเครือโรงภาพยนตร์สูงขึ้น เจ้าของที่ทำอยู่ก็มักจะให้เครือโรงภาพยนตร์รายใหญ่ที่ไม่มีโรงในพื้นที่นั้นไป

เช่าแทน เช่น สำโรงรามฯ ให้ทางนครหลวงมาเช่าไปในปี พ.ศ. 2543 นี้เอง อย่างไรก็ตามบางโรงอาจสามารถประกอบการได้เป็นเวลานานเนื่องจากอยู่ในทำเลที่ดี

โครงสร้างธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

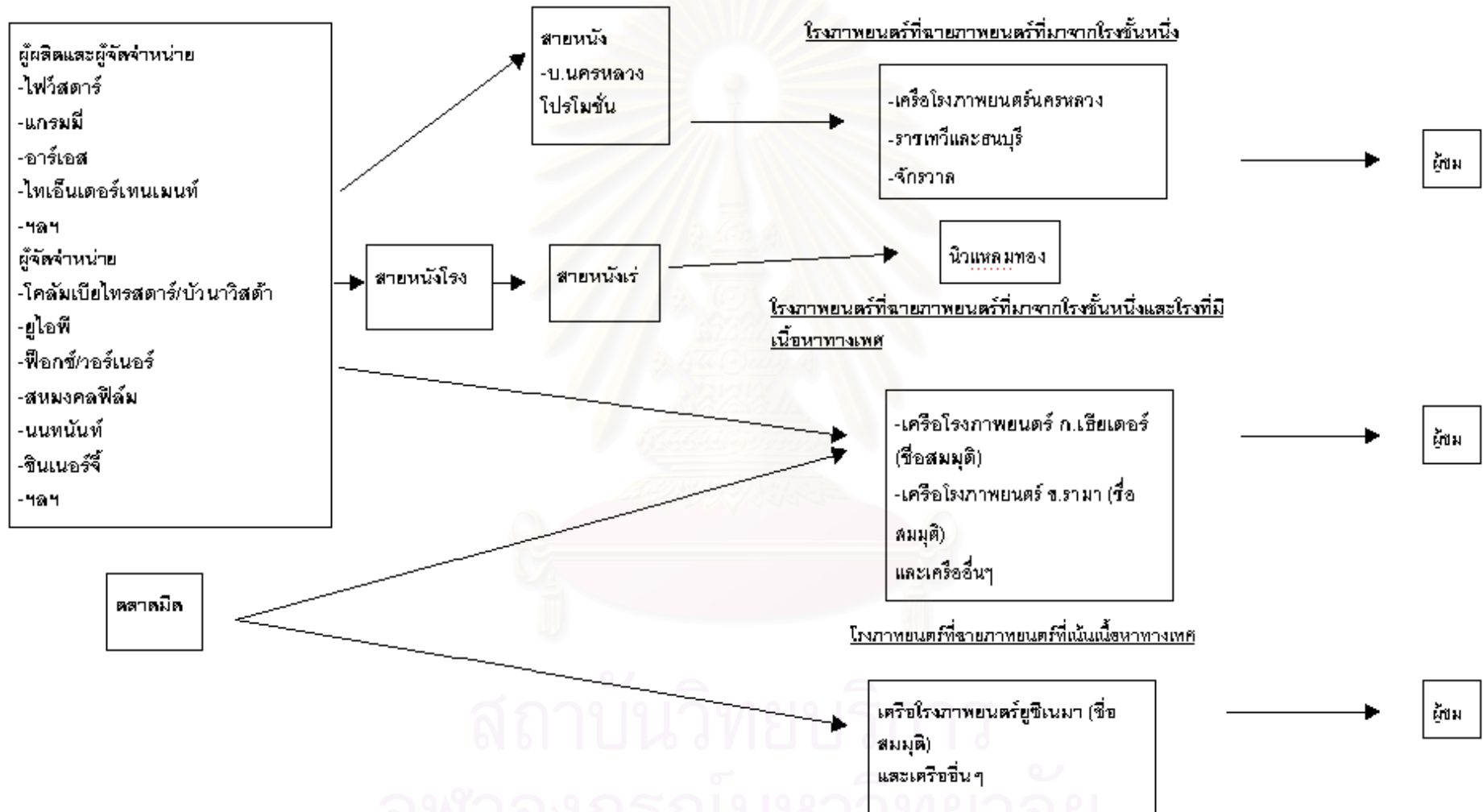
ในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนี้ ตามแนวคิดช่องทางการจัดจำหน่าย โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ส่วนคือ

- 1) กลุ่มธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสอง
- 2) กลุ่มผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่าย
- 3) สายหนัง
- 4) ผู้ชม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 5.1 โครงสร้างธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1) กลุ่มธุรกิจโรงพยาบาลชั้นสอง

จากลักษณะของภาพยนต์ที่ฉายและรูปแบบความเป็นเจ้าของของผู้ประกอบการ สามารถจัดกลุ่มตามลักษณะการประกอบการธุรกิจในด้านเครือโรงและโรงเดี่ยว และตามลักษณะภาพยนต์ที่ฉายได้ดังนี้คือ

1. โรงภาพยนต์ชั้นสองที่ผู้ประกอบการมีหลายโรง

1.1 กลุ่มโรงภาพยนต์ที่โรงภาพยนต์ที่รับภาพยนต์จากสายหนังชานเมืองมาฉาย

1.2 กลุ่มโรงภาพยนต์ที่ฉายภาพยนต์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

1.3 กลุ่มโรงภาพยนต์ที่มีทั้งโรงที่ฉายภาพยนต์ที่มาจากโรงภาพยนต์ชั้นหนึ่งและโรงภาพยนต์ที่ฉายภาพยนต์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

2. โรงภาพยนต์ชั้นสองที่ผู้ประกอบการมีเพียงโรงเดียว

2.1 โรงภาพยนต์ที่ฉายภาพยนต์ที่ออกจากโรงภาพยนต์ชั้นหนึ่งแล้ว

2.2 โรงภาพยนต์ที่ฉายภาพยนต์ที่ไม่มีลิขสิทธิ์แล้วมาฉาย

โรงภาพยนต์ชั้นสองที่ผู้ประกอบการมีหลายโรง

สำหรับโรงภาพยนต์ในกลุ่มนี้ล้วนแต่มีโรงภาพยนต์ชั้นสองชั้นนำในอดีต ที่อยู่ในแต่ละย่านสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นย่านวงเวียนใหญ่ สะพานควาย หรือพระโขนง ซึ่งโรงเหล่านี้เกิดการกระจุกตัวอยู่ในแต่ละย่านในยุคใกล้เคียงกัน คือช่วง พ.ศ.2510 เป็นต้นมา ขณะที่เครือโรงที่เป็นสายหนังที่ฉายภาพยนต์ที่มาจากโรงภาพยนต์ชั้นหนึ่ง คือ เครือนครหลวง เป็นเครือที่ขยายตัวที่หลังเครือโรงอื่นๆ จึงไม่มีโรงในย่านที่กล่าวถึงเลย และต้องไปเช่าบางโรงในย่านนั้นๆ แทน

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังคงดำเนินธุรกิจในลักษณะธุรกิจครอบครัว คือใช้บุคลากรในระดับการบริหารงาน เช่น ผู้จัดการโรงต่างๆ ในเครือที่เป็นเครือญาติเข้ามาดูแล หรือไม่เป็นพนักงานเก่าแก่ ในกรณีที่คนรุ่นลูกไม่ได้เข้ามาสานต่อกิจการโรงภาพยนต์ชั้นสองของครอบครัว โดยการตัดสินใจจะดำเนินกิจการต่อหรือปิดกิจการไปนั้นขึ้นอยู่กับตัวผู้ประกอบการและเครือญาติที่ร่วมกันตัดสินใจ

1. โรงภาพยนต์ที่รับภาพยนต์จากสายหนังชานเมืองมาฉาย

ในอดีตโรงภาพยนตร์ชั้นสองทั้งหมดจัดฉายภาพยนตร์ที่ออกจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งมาแล้ว หรืออาจจะเป็ภาพยนตร์จากผู้จำหน่ายอิสระที่เป็นภาพยนตร์ฟอร์มเล็ก ยังไม่เคยฉายโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งมาก่อนในกรณีที่หาภาพยนตร์มาฉายได้ไม่เพียงพอ หรือผู้จำหน่ายต้องการให้ภาพยนตร์เป็นที่รู้จัก ว่าฉายในกรุงเทพฯ มาแล้ว จะได้เป็นที่รู้จักก่อนจะฉายในต่างจังหวัด หรือก่อนจะกลายเป็นวิดีโอ ซึ่งในกรณีนี้ตัวภาพยนตร์ต้องน่าสนใจพอ และมีดาราก็เป็นที่รู้จักกันพอสมควร และเนื้อหาก็มักจะเป็นเรื่องแนวแอ็กชั่นเป็นส่วนใหญ่

ปัจจุบันสายหนังชานเมือง 1 ใน 6 สายหนังทั่วประเทศที่มีมาตั้งแต่อดีต และรับซื้อลิขสิทธิ์ภาพยนตร์จากผู้ผลิตหรือบริษัทต่างๆ หลังจากฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งแล้ว คือ บริษัท นครหลวง โปรโมชัน ซึ่งมีโรงภาพยนตร์เป็นของตัวเอง 10 โรง และโรงภาพยนตร์ของผู้ประกอบการอื่นๆ สามารถมารับภาพยนตร์จากสายหนังไปฉายและแบ่งรายได้หลังหักภาษีแล้วกับสายหนังอย่างละ 50 %

กลุ่มที่ยังฉายภาพยนตร์ในลักษณะนี้ มีผู้ประกอบการอยู่ 2 กลุ่ม ดังนี้คือ

เครือโรงภาพยนตร์นครหลวง

บริษัท นครหลวง โปรโมชัน ก่อตั้งขึ้นมาภายหลังการเปิดดำเนินการโรงภาพยนตร์ *นครหลวงรามมา* ซึ่งเป็นโรงภาพยนตร์โรงที่ 7 ในเครือดุสิตภาพยนตร์ ในย่านสามแยกไฟฉาย ตรงข้ามสายใต้เก่า ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก โดยก่อนหน้านั้น คุณบักซุง แซ่ไหล ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการ ดำเนินธุรกิจสายหนังเล็กๆ ในนาม 'ดุสิตฟิล์ม' ก่อนจะเริ่มเข้าไปทำกิจการโรงภาพยนตร์ *ดุสิตเรียเตอร์* ในย่านราชวัตร โรงภาพยนตร์ *ศรีโสภณรามมา* ในจังหวัดฉะเชิงเทรา และโรงภาพยนตร์ *เฉลิมศรี* และ *ศรีสยาม* ในย่านพระประแดง

บริษัท นครหลวง มีรุ่นลูก คือ คุณสุชาติ และ คุณสุพจน์ พิสิษฐุฒินันท์ เข้ามาบริหารงาน ซึ่งนอกจากจะขยายกิจการโรงภาพยนตร์ไปตามจุดต่างๆ แล้ว เช่น *นครหลวงรามมา* (เปิดเมื่อ พ.ศ. 2522) *งามวงศ์วานรามมา* (เปิดเมื่อ พ.ศ. 2523) *นครนนท์* (เปิดเมื่อ พ.ศ. 2526) ยังเข้าไปเป็นเจ้าของโรงภาพยนตร์ในต่างจังหวัด (*นิวเวิลด์ สระบุรี* (ปิดไปแล้ว) *ทวิกิจ 1 และ 2 จ. สระบุรี*) เป็นสายหนังชานเมือง เป็นตัวแทนจำหน่ายให้ภาพยนตร์ไทย จัดซื้อภาพยนตร์ต่างประเทศ โดยเฉพาะภาพยนตร์จีน สร้างภาพยนตร์ไทย เป็นผู้ประกอบการโรงมินิเรียเตอร์ในห้างสรรพสินค้า เช่น *เดอะมอลล์ งามวงศ์วาน 4* ในปี พ.ศ. 2539 ยังเป็นผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ มัลติเพล็กซ์ คือ *เอ็นเค รัตนาธิเบศร์* และต่อมาก็เปิด *เอ็นเค เดอะมอลล์ ท่าพระ*

“อยู่กับที่นี้มาตั้งแต่ปี 13 ...ตอนเข้ามาใหม่ฯ ยังไม่ตั้งเป็นรูปบริษัท ทำงานเสรีจ
แล้ว ก็มากินข้าวด้วยกัน พอเริ่มจากคำว่า “นครหลวง” ขยายงานเป็นรูปบริษัทแล้ว” (ชาติชาย
ชินข่า. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2543)

เครื่องนี้เติบโตเป็นอย่างมากในช่วงที่บริษัทยักษ์ใหญ่จากอเมริกาส่ง
ภาพยนตร์เข้าประเทศไทยในช่วงต้นทศวรรษที่ 2520 ช่วงเวลานั้นจึงมีผู้สร้างภาพยนตร์ไทยเพิ่ม
ขึ้นเป็นจำนวนมาก เครื่องนี้มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการเป็นสายหนังชานเมืองโดยการซื้อสิทธิ์
ภาพยนตร์ไทยมาฉายในโรงชั้นสองในราคาสูง สร้างความเกรี้ยวกราวให้กับวงการธุรกิจเป็นอย่างมาก
เช่นกรณีการซื้อภาพยนตร์ทำเงินจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง เรื่อง “เต้าฮวยไล่เหลียว” เมื่อปี
พ.ศ. 2523 มาจัดบริการฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นสองในราคาหนึ่งล้านสองแสนบาท ซึ่งยังไม่เคย
มีสายหนังรายไหนเคยซื้อภาพยนตร์ในราคาสูงขนาดนั้นมาก่อน ในเวลาต่อมาจึงก้าวเข้าสู่ธุรกิจผู้
จัดจำหน่ายภาพยนตร์ไทยให้แก่ผู้สร้างอิสระ ที่ไม่มีเครือข่ายโรงเป็นของตนเอง ในปี พ.ศ. 2526
โดยมีโรงภาพยนตร์ ปารีศ (ซึ่งยังเป็นโรงชั้นหนึ่งอยู่) เป็นโรงหลักในเขตเมืองไว้จัดฉายภาพยนตร์ที่
จัดจำหน่ายเองด้วย

เครื่องนี้มีนโยบายสนับสนุนภาพยนตร์ไทยตั้งแต่ยุคนั้น ซึ่งเป็นช่วงที่บริษัท เมเจอร์
จากอเมริกายังคงนำเข้าภาพยนตร์ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2519 ทำให้มีผู้สร้างภาพยนตร์ไทยกัน
มาก ต่อเนื่องมาถึงช่วงบริษัทเมเจอร์กลับเข้าตลาดใหม่ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2524 เป็นช่วงที่บริษัท
เมเจอร์จากอเมริกาต้องสร้างตลาดใหม่ขึ้นมาอีกครั้ง ภาพยนตร์ไทยจึงยังคงเป็นที่นิยมมากกว่า
โดยเฉพาะโรงในเขตชานเมืองและต่างจังหวัด

“สมัยก่อนนี้ทางโรงหนังนี้จะต้องเน้นหนังไทยเป็นหลัก ถ้าไม่มีหนังไทยนี้ โหยแย
เลย อย่างน้อยก็ต้องฉายหนังไทยเรื่องหนึ่ง จะเอาหนังอะไรก็เรื่องมาควบก็ไม่ใช่ไร สมัยก่อนนะ
พอสมัยหลังๆ มาเนี้ หนังไทยตกมาก ตกจนแทบจะสูญพันธุ์ ก็ทำให้คนดูจำเป็นต้องดูหนังเทศ เป็น
หนังฝรั่ง สมัยก่อนนี้หนังฝรั่งมันใช้ไม่ได้เลย ก็ดูหนังไทยกับหนังจีน” (ประเสริฐ หอมสนิท.
สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

โครงสร้างและการบริหาร

ในปี พ.ศ. 2542 เครื่องนครหลวงมีโรงภาพยนตร์ชั้นสอง 12 โรง คือ กรุงเทพมหานคร, งามวงศ์รามารามา, นครนนท์, นครหลวงรามามา, เฉลิมศรี, ศรีสยาม, ปารีศ, ดาวสยามเอเชียเตอร์,
ฝั่งหลวงรามามา, สเตท (ลำโรง), จันทิมา (ศรียาน) และ สุริยาเอเชียเตอร์ (วงเวียนใหญ่) โดยมีโรงที่ทำ
สัญญาเช่าคือ ปารีศ, ดาวสยาม, ฝั่งหลวง, สเตท, จันทิมา และ สุริยา

ในปี พ.ศ.2543 มีโรงที่เลิกเข้าไป 3 โรงคือ *สเตท*, *จันทิมา* และ *สุรียา* และเข้าโรงใหม่คือ *สำโรงรามมา* ซึ่งเป็นโรงในย่านสำโรงตรงข้ามกับ *สเตท* ซึ่งหมดสัญญาเข้าไปและทางเจ้าของไม่ต่อสัญญา

ในปี พ.ศ.2543 ยังมีโรงที่ฉายภาพยนตร์สองเรื่องควบเพิ่มขึ้นอีกสองโรง คือ *จั๊สโก้* *รัตนภิเบศร์ 1* และ *2* ซึ่งเดิมเป็นโรงภาพยนตร์แบบมินิเธียเตอร์ 3 โรง ของเครือสหมงคลฟิล์ม โดยทางเครือนครหลวงเป็นผู้เข้าโรงต่อ แต่เนื่องจากประสบปัญหาขาดทุนมาประมาณ 2 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาโรงภาพยนตร์มีลิตเติ้ลเพล็กซ์มาตั้งอยู่ใกล้ๆ ในย่านนี้ ได้แก่ *เอ็นเค* *รัตนภิเบศร์* ซึ่งเป็นโรงของทางเครือนครหลวงเอง และ *เมเจอร์ ฮอลลีวู้ด* ในย่านปากเกร็ด ซึ่งอยู่ไม่ห่างกันนัก จึงต้องปิดไป 1 โรง ส่วนอีกสองโรงเปลี่ยนมาฉายในแบบสองเรื่องควบในปลายปี พ.ศ.2543 แต่ทำได้เพียงเดือนกว่า ก็ต้องปิดตัวในที่สุด ในวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2543

เมื่อสิ้นสุดปี พ.ศ. 2543 โรงภาพยนตร์ชั้นสองในเครือนครหลวงจึงเหลือเพียง 10 โรงได้แก่

- กรุงสยาม* ในย่านสะพานใหม่
- งามวงศ์วานรามมา* ย่านพงษ์เพชร
- นครนนท์* ย่านนนทบุรี

ทั้งสามโรงอยู่ทางด้านทิศเหนือของกรุงเทพฯ

กรุงสยาม รองรับกลุ่มคนดูในย่านตลาดยิ่งเจริญ สะพานใหม่ หลักสี่ ดอนเมือง รังสิต

งามวงศ์วาน รองรับคนดูในย่านตลาดพงษ์เพชร ถนนงามวงศ์วาน แยกแคราย บางเขน ปากเกร็ด บางซื่อ

นครนนท์ รองรับคนดูในย่านท่าข้ามนนท์ งามวงศ์วาน บางกรวย ปากเกร็ด เตาปูน

-*ปารีส* ย่านสะพานขาว

อยู่ย่านกลางเมือง ในเขตเมืองชั้นใน รองรับกลุ่มคนดูย่านตลาดบีบี เขาวราชราชวงศ์ วัชรกร ตลาดมหานาค

-*ดาวสยามเธียเตอร์* ย่านศูนย์การค้าวรวัฒน์ ถนนจันทน์

อยู่ทางด้านทิศใต้ รองรับกลุ่มคนดูในย่านถนนเจริญกรุงด้านทิศใต้ สาทร แถบ
ยานนาวา ถนนพระราม 3 บางคอแหลม

-นครหลวงรามา ในย่านสามแยกไฟฉาย สายใต้เก่า

อยู่ด้านทิศตะวันตก รองรับคนดูย่านถนนจรัลสนิทวงศ์ บางกอกน้อย บางพลัด
บางกอกใหญ่ และธนบุรี

-ฝั่งหลวงรามา ย่านบางปะแก้ว ราษฎร์บูรณะ

อยู่ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ รองรับคนดูย่านราษฎร์บูรณะ บางปะกอก
ดาวคนอง คลองสาน วงเวียนใหญ่

-เฉลิมศรี และ ศรีสยาม ในย่านปากลัด พระประแดง

อยู่ด้านทิศใต้ รองรับคนดูในย่านพระประแดง ปากลัด ถนนสุขสวัสดิ์ สมุทรปราการ

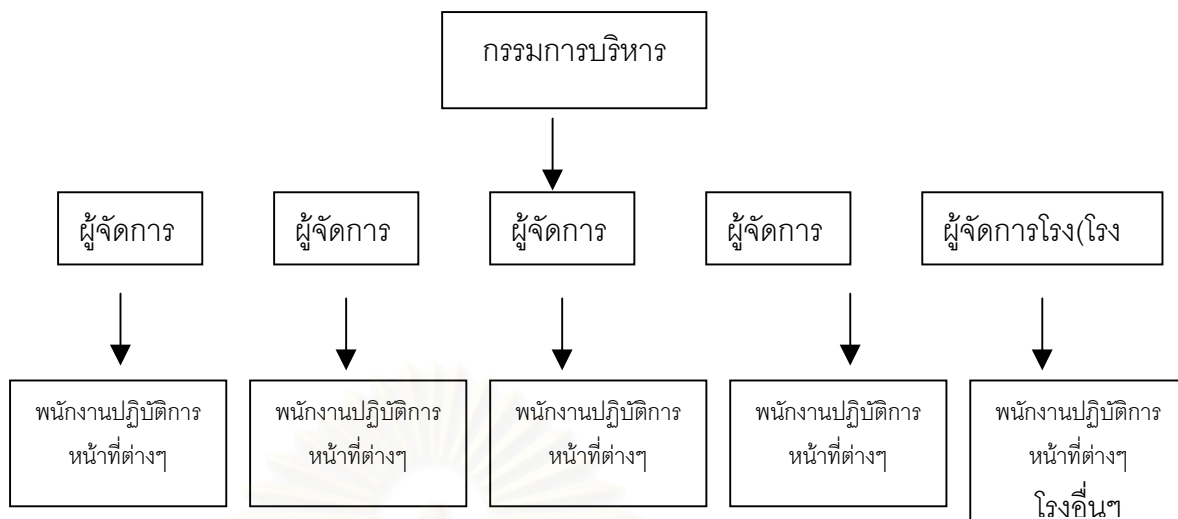
-สำโรงรามา ในย่านสำโรง

อยู่ด้านทิศตะวันออก รองรับคนดูในย่านบางนา สำโรง ปู่เจ้าสมิงพราย และปากน้ำ

จะเห็นได้ว่า ทางเครือโรงนครหลวงมีโรงภาพยนตร์ชั้นสอง กระจายอยู่รอบเขต
กรุงเทพฯ ครอบคลุมผู้ชมในย่านต่างๆ เป็นอย่างดี ทั้งในเขตนอกเมืองและในเมือง จะมีบางโรงเท่า
นั้นที่ประสบปัญหาในการแย่งคนดูกันเอง เช่น นครนนท์ กับ งามวงศ์วาน ซึ่งอยู่ไม่ไกลกันมาก หรือ
ทาง เฉลิมศรี กับ ศรีสยาม ซึ่งตั้งอยู่ติดกัน

จากโรงทั้งหมด 10 โรง เหลือโรงที่เช่าอยู่ 4 โรงก็คือ ปารีศ, ฝั่งหลวง, ดาวสยาม,
สำโรงรามา ซึ่งการที่ต้องเช่าโรงมากเนื่องจากการเป็นสายหนังนั่นเอง ต้องมีโรงที่ใช้ในการฉาย
ภาพยนตร์ที่จ่ายค่าลิขสิทธิ์ไป ถ้ามีโรงน้อยก็ยิ่งจะขาดทุน หรือได้กำไรน้อยลง

ลักษณะโครงสร้างการบริหารงานโรงภาพยนตร์ชั้นสองของเครือนครหลวง จะ
เป็นโครงสร้างที่ไม่ซับซ้อน เป็นรูปแบบองค์กรในแนวราบ มีบุคลากรระดับปฏิบัติการเป็นจำนวน
มาก ซึ่งเป็นแรงงานที่ไม่ต้องใช้ฝีมือ และผู้บริหารไม่ต้องใส่ใจกับรายละเอียดในการทำงานมากนัก
โดยลักษณะโครงสร้างเป็นดังนี้คือ

ภาพที่ 5.2 โครงสร้างการบริหารงานของเครือโรงพยาบาลนครินทร์ชั้นสองของบริษัทนครหลวง

ฝ่ายบริหาร คุณสุพจน์ พิสิษฐุฒินันท์ จะมีหน้าที่ในการบริหารงานทั่วไป และเป็นผู้ที่ติดต่อกับค่ายภาพยนตร์ต่างๆ นำภาพยนตร์เข้ามา คุณสุชาติ พิสิษฐุฒินันท์ จะทำหน้าที่ควบคุมโรง จัดการโรง เป็นผู้จัดโปรแกรมภาพยนตร์หรือเป็นบู๊คเกอร์ให้กับโรงในเครือ ซึ่งก็รวมทั้งโรงชั้นหนึ่งในเครือด้วย

“คุณสุชาติเขาเป็นคนบู๊คจากผมไปเข้าโรงในเครือ คุณสุพจน์เป็นผู้ติดต่อหนังเข้ามา ทีนี้ก็เป็นเจ้าของโรงด้วย เป็นบริษัทจัดจำหน่าย มันก็คือบริษัทเดียวกัน ทำเป็นโรงชั้นหนึ่งด้วย โรงชั้นสองด้วย” (ประเสริฐ หอมสนิท.สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

คุณสุพจน์ กับ คุณสุชาติ จะมีบทบาทในการตัดสินใจร่วมกันในด้านการบริหารงานโรงพยาบาลนครินทร์ ดังเช่นที่ คุณชาติชาย ชื่นขำ ผู้จัดการโรงพยาบาลนครินทร์ จัสโก้ รัตนานิเบศร์ กล่าวถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับโรงพยาบาลนครินทร์ จัสโก้ รัตนานิเบศร์ว่า

“ตอนแรกคุณสุพจน์สั่งปิด คุณสุชาติพี่ชายเคื่อก็บอกสู่อีกหน่อย ก็โทร.มาสั่งผมเอาเป็นควบดีใหม่ ลองดูนะ ก็ลอง 2 เรื่องควบ คือเอาหนังส่าย คือของคุณสุพจน์เขามีหนังส่ายเอาหนังส่ายมา มีอยู่ในลักษณะค่าเช่าที่เหมาไปแล้ว แต่ถ้าหากว่าโรงชั้นหนึ่งฉายเรื่องเดียว เราต้องแบ่งรายได้ตรงกับบริษัทเจ้าของสิทธิ์ ก็ลองดูมาเดือนกว่าแล้ว มันก็ยังไม่ดีเท่าไร” (ชาติชาย ชื่นขำ. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2543)

สำหรับโรงแต่ละโรงที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั้งโรงของตัวเอง และโรงที่เช่า จะมีผู้จัดการ ซึ่งมาจากเครือญาติของตระกูลพิสิษฐุฒินันท์เอง ที่ได้รับมอบหมายให้ไปดูแลแต่ละโรงหรือเป็นพนักงานเก่าแก่ที่เชื่อถือได้ของบริษัท โดยมีการตรวจสอบยอดรายได้อีกครั้งหนึ่งจากเช็คเกอร์

คือพนักงานจากสายหนัง ที่มีหน้าที่ไปนับคนดูที่ประตูทางเข้าโรงโดยเฉพาะอีกทางหนึ่งด้วย แม้ว่าโรงนั้นจะเป็นโรงในเครือนครหลวงเอง

ฝ่ายปฏิบัติการ พนักงานในหน้าที่ต่างๆ จะไม่มีความเปลี่ยนแปลงมากนัก มีแต่จะลดจำนวนลง เนื่องจากคนดูที่ลดลง จะรับคนเข้าเฉพาะหน้าที่ที่จำเป็น

เป้าหมายในปัจจุบันคือการประคองธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองต่อไป โดยคาดหวังว่าเศรษฐกิจจะดีขึ้น โดยมีนโยบายคือ

-ด้านโรงภาพยนตร์นั้น จะไม่ดำเนินธุรกิจโรงที่ประสบปัญหาขาดทุน โดยเฉพาะโรงที่เช่า ในช่วงปี พ.ศ. 2543 มีโรงที่ปิดไป 4 โรง คือ จันทิมา ในย่านศรียาน ซึ่งก่อนหน้านั้นในย่านนี้ก็มีโรงชั้นสองของเครืออื่นซึ่งปิดไปก่อนแล้วเหมือนกัน สุริยา ในย่านวงเวียนใหญ่ ซึ่งกลายเป็นศูนย์แมคโครออฟฟิศ และ จัสโก้ รัตนวิเบศร์ 1 และ 2 ที่ปิดกิจการไปในปลายปี พ.ศ. 2543

นอกจากนั้นยังรักษาพื้นที่ที่ยังพอทำรายได้ดีอยู่ เช่น โรงในย่านสำโรง โรงที่เช่าเดิมมีผู้มาดำเนินกิจการฉายภาพยนตร์ในแนวที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ทางเครือจึงไปเช่าโรงซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกันคือ สำโรงรามมา มาจัดฉายแทน

-ด้านภาพยนตร์ จะเน้นภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งเป็นหลัก โดยพิจารณาภาพยนตร์จากค่ายอิสระที่อาจจะไม่ได้ฉายโรงชั้นหนึ่งด้วย โดยเน้นเฉพาะภาพยนตร์แอ็กชั่น และดราม่าชื่อ

“หนังไทยเราฉายทุกเรื่องที่เข้าโรงใหญ่ เพราะซานเมืองมีเราทำงานคนเดียวอยู่แล้ว ทางบริษัทผู้สร้างต้องมาขายเรา เราก็ซื้อ ... ซานเมืองต้องเป็นประเภทแอ็กชั่น หรือหนังแปลกๆ หนังเรื่องเกี่ยวกับบงกชกษัตริย์ จระเข้ย้งี่ ซานเมืองดู แต่ถ้าเป็นโรงชั้นหนึ่ง เขาดูได้ทั้งหนังชีวิต และก็หนังแนวที่พูดมา...โดยมากหนังทยอยกันมา ก็ต้องเล่นกันหมด นอกจากหนังชีวิตจริงๆ ลงไม่ได้ก็ไม่เอา ” (คุณประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

-ด้านการจัดวางโปรแกรม นครนท กับโรงในย่านพระประแดง คือ เฉลิมศรี และ ศรีสยาม จะได้รับสิทธิ์ทางค่ายภาพยนตร์ในการฉายพร้อมโรงชั้นหนึ่ง นอกจากนั้นอาจมีโรงกรุงสยาม, ดาวสยาม และ สำโรงรามมา ด้วย ซึ่งเป็นข้อตกลงที่มีมาตั้งแต่ในอดีตที่ยังไม่มีโรงชั้นหนึ่งต่างๆ มาตั้งอยู่ในเขตเหล่านี้ โดยมีค่ายภาพยนตร์อย่างสหมงคลฟิล์ม, โคลัมเบีย บัณฑิต

หรือผู้จัดซื้อบางรายที่ให้สิทธิ์นั้น ซึ่งราคาในการซื้อขายก็ต้องสูงกว่าภาพยนตร์ที่ฉายช้ากว่าโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง

ส่วนภาพยนตร์ที่ไม่ได้จัดฉายพร้อมโรงชั้นหนึ่ง บางกรณีคือการซื้อในราคาที่ถูกลง ขณะที่บางกรณีคือทางบริษัทภาพยนตร์ไม่ให้สิทธิ์นั้น การจัดฉายก็จะวางโปรแกรมพร้อมกันทุกโรง ในช่วงปลายโปรแกรมของโรงชั้นหนึ่ง หรือหลังจากที่เรื่องนั้นๆ ออกจากโรงชั้นหนึ่งแล้ว ก็อปปีฟิล์มจากโรงชั้นหนึ่งจะนำมาฉายที่โรงชั้นสองทันทีและสามารถฉายได้พร้อมกันทั้งเครือ โดยจะมีการเปลี่ยนโปรแกรมทุกวันศุกร์

ภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมมากๆ อาจฉายต่ออาทิตย์ที่ 2 - อาทิตย์ที่ 3 โดยอาจเปลี่ยนเรื่องใหม่ๆ เข้ามาเสริม เอาเรื่องที่ไม่ค่อยนิยมออก โดยผู้จัดวางโปรแกรมให้กับโรงภาพยนตร์ในเครือนครหลวง คือ คุณสุชาติ พิสิษฐุฒินันท์ โดยคุณสุชาติจะประสานงานกับคุณประเสริฐ หอมสนิท ผู้จัดสรรฟิล์มภาพยนตร์ที่รับมาจากค่ายภาพยนตร์ต่างๆ เป็นเหมือนศูนย์กลางที่บู๊เกอร์หรือคนจัดวางโปรแกรมของแต่ละโรงจะติดต่อเข้ามาว่าจะเอาเรื่องนี้มาฉายในโรงที่เขาดูแลอยู่ได้ไหม

“ต่างคนก็ต่างบู๊กมา อย่างโรงของผม 10 โรงก็มีคุณสุชาติเป็นบู๊กเกอร์ อย่างโรงของเจ้าอื่น ก็มีบู๊กเกอร์ของเขา เขาก็ต้องมา join กับผม” (ประเสริฐ หอมสนิท, สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

โรงที่อยู่ติดกันอย่าง *เฉลิมศรี* และ *ศรีสยาม* จะฉายภาพยนตร์ใหม่พร้อมโรงชั้นหนึ่ง เรื่องเดียวกัน 1 เรื่อง ส่วนเรื่องควบถ้ามีเรื่องใหม่เหมือนกัน ก็จะฉายที่โรงใดโรงหนึ่ง ถ้าเป็นภาพยนตร์ฟอร์มใหญ่ลงทุนสูงจะฉายที่ *ศรีสยาม* ซึ่งเป็นโรงที่ใหญ่และใหม่กว่า ถ้าเป็นภาพยนตร์ฟอร์มเล็ก ลงทุนน้อย จะฉายที่ *เฉลิมศรี*

ส่วน *นครนนท์* ซึ่งอยู่ไม่ห่างกับ *งามวงศ์วาน* นั้ก จะเน้นภาพยนตร์ใหม่พร้อมโรงชั้นหนึ่ง ขณะที่ *งามวงศ์วาน* จะฉายทีหลัง *นครนนท์* หรือเก็บตกภาพยนตร์ที่โรงอื่นๆ ในเครือฉายไปแล้ว

-ด้านราคา ตรึงราคาไว้ที่ 40 บาททุกโรง ยกเว้นบางโรง ที่มี 2 ชั้น คือ *กรุงสยาม* ชั้น 2 ราคา 50 บาท หรือ *จัสโก้* ที่ปิดไปแล้ว ซึ่งเป็นโรงชั้นหนึ่งมาก่อน ราคา 50 บาท

-ด้านการตรวจสอบรายได้ มีนโยบายในการส่งเช็กเกอร์ไปตรวจสอบรายได้ แม้ว่าสายหนัง และโรงภาพยนตร์จะเป็นเจ้าของเดียวกัน

“เราส่งเช็กเกอร์ไปคุมยอดรายได้ โรงของตัวเองก็ต้องไป คือนโยบายเขาวางมา ก็วางเป็นระบบของงาน ก็ต้องทำเหมือนโรงทั่วไป เหมือนกับว่าไม่ใช่โรงของเราเอง ไม่ใช่โรงเราเอง ยิ่งก็ได้ ไม่มีกฎเกณฑ์อะไร เราต้องทำตามกฎกติกาของมัน” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

-ในด้านระบบโรง ใช้ระบบการฉายแบบในอดีต คือเครื่องฉาย 35 มม. แต่โรงที่เป็นของทางเครือเอง มีการปรับทั้งระบบเสียงและระบบภาพที่ดีกว่าโรงที่เช่า เช่น นครนนท์ มีระบบเสียงไม่แพ้โรงชั้นหนึ่งบางโรง อย่างไรก็ดี อรรถรสทางด้านเสียงที่ภาพยนตร์ในสมัยปัจจุบันมีการออกแบบเสียงระบบใหม่ๆ ผู้ชมโรงชั้นสองก็ไม่สามารถรับอรรถรสนั้นได้ เพราะไม่คุ้มค่าแก่การลงทุน และโครงสร้างโรงก็ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อใช้กับระบบเสียงใหม่ๆ ส่วนสภาพของโรงก็มีลักษณะไม่แตกต่างกันนัก คือเสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา เนื่องจากการปรับปรุงต้องใช้เงินลงทุนสูง

โรงภาพยนตร์ราชเทวีรามมา และ โรงภาพยนตร์ธนบุรีรามมา

โรงภาพยนตร์ ราชเทวีรามมา เปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2511 โดยมีคุณจิตต์ และ คุณชาญ ชื่นภักดี เป็นผู้บริหาร ต่อมาคุณจิตต์ ชื่นภักดี และ คุณตุ้ กุลพัทธนานนท์ ได้ร่วมกันเปิดโรงภาพยนตร์ ธนบุรีรามมา ในปี พ.ศ. 2515 ก่อนการเปิดสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า ในปี พ.ศ. 2516 เพียง 1 ปี รวมทั้งการเข้าไปบริหารโรงภาพยนตร์บางโรง เช่น เพชรสยาม (ปิดไปแล้ว) ในย่านห้วยขวางในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ต่อจากผู้บริหารเดิม

สำหรับ ธนบุรีรามมา เดิมนั้นจัดฉายภาพยนตร์พร้อมโรงชั้นหนึ่งในเครือกรุงเกษมฟิล์ม ซึ่งจัดฉายภาพยนตร์เงินจากบริษัทโกลเด้นฮาร์เวสต์ของฮ่องกง โดยเครือนี้มีโรงภาพยนตร์กรุงเกษม เป็นโรงหลัก สำหรับ ธนบุรีรามมา จะจัดฉายภาพยนตร์พากย์เสียงไทย ก่อนจะกลายเป็นโรงสองเรื่องควบในเวลาต่อมา

โครงสร้างและการบริหาร

ปัจจุบัน ผู้ประกอบการมีโรงภาพยนตร์อยู่ 2 โรงก็คือ

-ราชเทวีรามมา ตั้งอยู่ในซอยเพชรบุรี 10 หรือซอยกิ่งเพชร ราชเทวี รองรับผู้ชมในย่านถนนเพชรบุรี และบริเวณใกล้เคียง

-ธนบุรีรามมา ตั้งอยู่ริมถนนจรัลสนิทวงศ์ ย่านปิ่นเกล้า รองรับผู้ชมย่านปิ่นเกล้า บางพลัด บางขุนนนท์

โรงภาพยนตร์ทั้งสองโรงบริหารโดยทายาทของคุณจิตต์ คือคุณสุทธิพงษ์ ชื่นภักดี และคุณมาลินี ชื่นภักดี โดยมีลักษณะการดำเนินการคือ

-ด้านภาพยนตร์ จะติดต่อนำภาพยนตร์จากสายหนังรายเดียวที่เหลืออยู่ คือเครือนครหลวง มาเข้าฉาย

-ด้านการจัดวางโปรแกรม มีการจ้างบู๊กเกอร์จากเครือสหมงคลฟิล์ม คือ คุณชิต ชนะโชติ เป็นผู้จัดวางโปรแกรมให้ ซึ่งในยุคอดีต ก่อนที่เครือนครหลวงจะเป็นสายหนังที่มีบทบาทสำคัญ บริษัทสหมงคลฟิล์ม เคยเป็นบริษัทจัดจำหน่ายรายใหญ่ที่จัดจำหน่ายภาพยนตร์ทั่วประเทศ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด โดยตรง โดยไม่ได้ผ่านบริษัทสายหนัง นอกจากนั้นยังมีกิจการโรงภาพยนตร์ทั้งโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งและโรงภาพยนตร์ชั้นสอง ก่อนจะเลิกกิจการด้านโรงชั้นสองไป คุณชิต ชนะโชติ ผู้เป็นบู๊กเกอร์ของเครือสหมงคลฟิล์มตั้งแต่สมัยอดีต จึงได้รับความไว้วางใจให้จัดวางโปรแกรมภาพยนตร์ให้กับโรงภาพยนตร์บางโรงจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี โรงภาพยนตร์ *ราชเทวีราม่า* ซึ่งตั้งอยู่กลางเมือง มักจะเป็นโรงที่ฉายภาพยนตร์ช้ากว่าโรงชั้นสองอื่นๆ เสมอ เนื่องจากเป็นข้อตกลงที่มีมาตั้งแต่อดีต เพราะการตั้งอยู่ใกล้พื้นที่โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งต่างๆ นั่นเอง โดยในอดีต มีทั้ง *ฮอลลีวู้ด*, *เพชรพิกาน*, *โอลิมปิค* (ต่อมากลายเป็นโรง *สุขุทัย 1* และ *2*), *โคลีเซียม* ในย่านถนนเพชรบุรี *แมคเคนนา*, *เพชรซิเดนท์*, *เอเธนส์* ในย่านถนนพญาไท หรือถ้าข้ามสะพานเฉลิมหล้า 56 (สะพานหัวช้าง) ไป ก็มี *สกาลา*, *ลิโด*, และ *สยาม* ที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน ขณะที่ปัจจุบัน มี *เอสเอฟ ซีนีมา* *มานูญครอง*, *แกรนด์ อีจิว* และ *สยามสแควร์ มัลติเพล็กซ์ 5* (*สยาม*, *สกาลา*, *ลิโด 1,2,3*)

-ด้านราคา เป็นโรงที่มีบัตรราคา 25 บาท 30 บาท และ 40 บาท ต่างจากโรงของผู้ประกอบการอื่น ที่ส่วนใหญ่ใช้บัตรราคาเดียว 40 บาท ถ้าเป็นโรงที่มีชั้นเดียว ซึ่งทั้ง *ราชเทวี* และ *ธนบุรี* ก็มีชั้นเดียว

2. กลุ่มโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

กลุ่มนี้เป็นโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ฉายภาพยนตร์แนวเน้นเนื้อหาทางเพศมาก่อนโรงอื่นๆ โดยในช่วงแรกๆ มีการฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งสลับบ้างเป็นบางโปรแกรม ก่อนจะกลายเป็นโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศเพียงอย่างเดียวในที่สุด

โรงแนวนี้ในปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 2 เครื่อง โดยเครื่องแรกพอประสบความสำเร็จจากโรงหนึ่ง ก็ย้ายไปเช่าอีกโรงหนึ่งมาทำต่อ และน่าจะเป็นกลุ่มแรกๆ ที่ดำเนินธุรกิจแนวนี้

“เราทำกันมานาน 10 – 20 ปีแล้ว ตอนทำแรกๆ เราก็ตกใจว่าทำได้ยังไง ทำอยู่โรงเดียว ตอนหลังมันก็ผุดกันมาเรื่อยๆ” (ประเสริฐ หอมสนธิ. สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2542)

ส่วนอีกเครื่องหนึ่ง ในอดีตเคยเข้าร่วมเป็นโรงในเครื่องโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งชั้นนำ ซึ่งเน้นการฉายภาพยนตร์จากต่างประเทศ บางครั้งก็ฉายภาพยนตร์พร้อมกับโรงชั้นหนึ่งในเครื่องนั้น แต่เป็นฉบับพากย์ภาษาไทย พอฉายสัก 3 วันถึง 1 อาทิตย์ ก็กลับมาฉายภาพยนตร์ 2 เรื่องควบ ซึ่งเป็นภาพยนตร์จากเครื่องโรงนั้นซึ่งเป็นผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์จากต่างประเทศด้วยนั่นเอง

การเข้าไปรวมเป็นโรงในเครื่องโรงภาพยนตร์ชั้นนำครั้งนั้น เกิดขึ้นหลังช่วงการขึ้นภาษีฟิล์ม เมื่อปี พ.ศ. 2519 โรงภาพยนตร์ส่วนใหญ่มุ่งสร้างเครือข่ายเพื่อผูกขาดธุรกิจ รวบรวมเอาโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งและโรงภาพยนตร์ชั้นสองมาเป็นเครือข่าย โดยมีบริษัทจัดจำหน่ายและสร้างภาพยนตร์เป็นของตัวเองด้วย อย่างไรก็ตามโรงในเครื่องนี้ที่เข้าไปรวมกับเครื่องโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ก็มีการฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศลับด้วย ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ไม่ได้เข้าฉายโรงชั้นหนึ่ง แต่มีการโฆษณาผ่านทางหน้าหนังสือพิมพ์เป็นภาพยนตร์ 2 เรื่องควบ มีภาพและชื่อเรื่องที่น่าบอกรว่าเป็นภาพยนตร์ในแนวนี้

ในช่วงที่เครื่องภาพยนตร์เมเจอร์จากอเมริกาเริ่มส่งภาพยนตร์กลับเข้ามาตลาดประเทศไทยใหม่ในปลายปี พ.ศ. 2524 โรงในเครื่องนี้บางโรงก็เป็นที่กระจายภาพยนตร์เหล่านั้นเมื่อภาพยนตร์เหล่านั้นออกจากโรงชั้นหนึ่งแล้ว ซึ่งก็เป็นช่วงที่ภาพยนตร์จากอเมริกายังไม่ติดตลาดนัก หลังจากห่างหายไปจากตลาดภาพยนตร์เมืองไทยไปหลายปี และเป็นช่วงที่วิดีโอกำลังเป็นที่นิยม ขณะที่บางโรงในเครื่องนี้ก็เน้นการฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศอย่างต่อเนื่อง ก่อนจะหันมาฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศทุกโรงในที่สุดในช่วงเวลาต่อมา

“ในย่านนี้ (สะพานควาย-ผู้วิชัย) เริ่มจากโรงของเขา ก่อน เขาทำมานานแล้ว 5 ปี 10 ปี แอบฉายมาเรื่อยๆ” (คุณซัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

โครงสร้างและการบริหาร

ในแต่ละเครื่องจะมีผู้จัดหาภาพยนตร์เป็นของตนเอง ในการจัดหาภาพยนตร์มาฉายในโรงของตนเอง

3. กลุ่มโรงพยาบาลที่มีทั้งโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงพยาบาลชั้นหนึ่ง และโรงพยาบาลที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

กลุ่มนี้ มีอิทธิพลและบทบาทไม่แพ้กลุ่มแรกคือเครื่องครหลวงในสมัยอดีต และมีการขยายโรงก่อนการขยายตัวของเครื่องครหลวง โดยเฉพาะกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด ในสมัยอดีตมีทั้งโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง โรงภาพยนตร์ชั้นสองที่กระจายอยู่ทั่วเมืองหลวงและชานเมือง บางแห่งมีโรงของเครือโรงรายนี้ถึง 2 โรง

ในสมัยอดีตโรงเหล่านี้ก็จะแย่งกันนำภาพยนตร์ที่ออกจากโรงชั้นหนึ่งเข้ามาฉายในโรงของตน เช่นเดียวกับโรงชั้นสองอื่นๆ โดยกลุ่มนี้เปลี่ยนแนวภาพยนตร์มาเป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศราวปลายทศวรรษที่ 2520 โดยเป็นการเปลี่ยนภาพยนตร์ที่ฉายแค่บางโรง ไม่ได้เปลี่ยนหมดทั้งเครือ โดยรักษาโรงที่ยังทำรายได้ดีจากภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งอยู่ อย่างไรก็ตามเมื่อโรงเหล่านี้ไม่ได้เป็นสายหนังรายใหญ่อย่างเครื่องครหลวง ทำให้โรงเหล่านี้เลือกที่จะรักษาพื้นที่โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งไว้เฉพาะพื้นที่ที่ไม่มีโรงของเครื่องครหลวงประชันอยู่ ส่วนพื้นที่ที่มีโรงของคู่แข่งมากๆ ก็หันมาฉายภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาทางเพศแทน และผู้ประกอบการกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะมีโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศหลายโรง ส่วนโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งจะมีแค่โรงหรือสองโรงเท่านั้น ซึ่งมีกลุ่มโรงภาพยนตร์กลุ่มนี้อยู่ประมาณ 4-5 กลุ่ม ซึ่งรูปแบบองค์กรและการบริหารมีลักษณะดังนี้คือ

เครือโรงภาพยนตร์ ก.เจียเตอร์ (ชื่อสมมุติ)

เจ้าของโรงภาพยนตร์ในเครือนี้ ดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองมากเกือบ 50 ปี โดยในอดีต ดำเนินธุรกิจสายหนังที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง และภาพยนตร์ที่ไม่ได้ฉายโรงชั้นหนึ่ง โดยเป็นผู้ผลิตภาพยนตร์ไทยที่เน้นฉายชานเมืองและต่างจังหวัดด้วย นอกจากนั้นยังเป็นสายหนังที่จัดวางโปรแกรมภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศรายใหญ่ด้วย

“เมื่อก่อนหลายสิบโรง เพราะเราวางบู๊คเรื่องหนังไป โรงชานเมืองที่เป็นโรงเล็กซะมาก โรงชานเมืองต่างจังหวัด วางบู๊คให้เกือบทั่วประเทศ แต่ตอนนี้เหลือไม่กี่โรง...” (คุณซัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2543)

โดยเครือนี้ค่อยๆ เปลี่ยนมาฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ โดยโรงล่าสุดที่เปลี่ยนแนวภาพยนตร์ที่ฉายและทำอย่างต่อเนื่องเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 นี้เอง (ในอดีตจะฉายในลักษณะแอบฉายบ้างเป็นบางโปรแกรม ซึ่งภาพยนตร์ที่ฉายคือภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาแล้ว แต่มีการต่อเติมบางฉากเข้าไป)

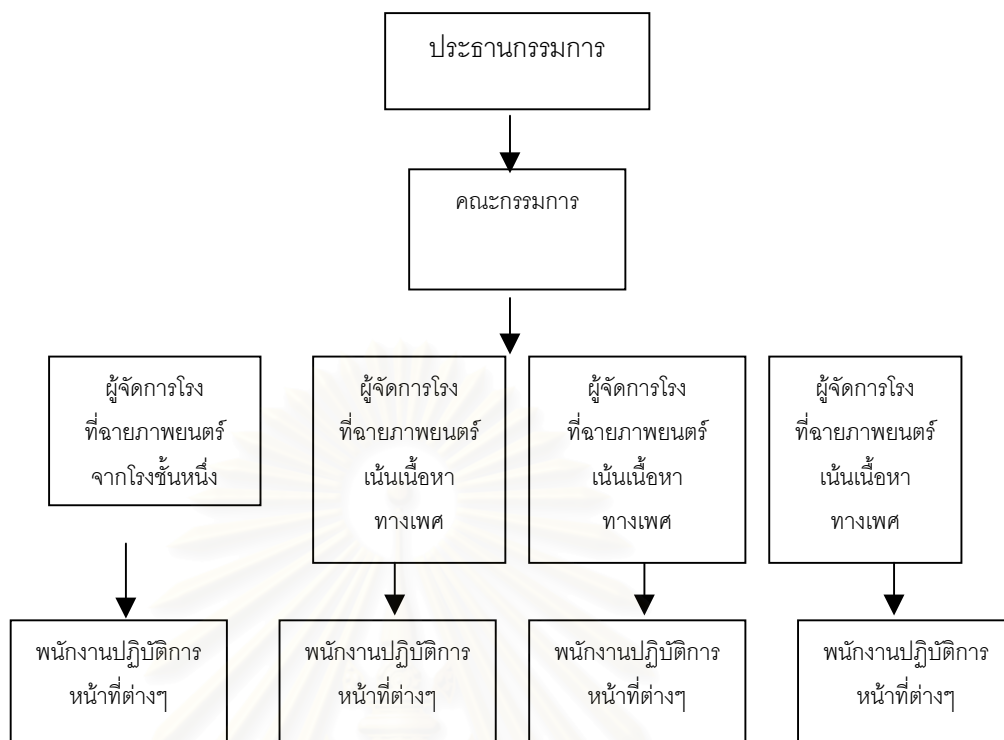
ปัจจุบัน (ธันวาคม พ.ศ. 2543) ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจในรูปแบบบริษัท และมีโรงภาพยนตร์ในเครือทั้งโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง โรงภาพยนตร์ชั้นสอง และโรงภาพยนตร์ในต่างจังหวัด และยังเป็นหุ้นส่วนโรงภาพยนตร์บางโรงด้วย โดยมีการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 4 โรง โดยโรงชั้นสองทั้งหมด เป็นโรงที่เป็นพื้นที่ของตัวเอง ไม่ได้เช่า เป็นโรงที่จัดฉายภาพยนตร์จากโรงชั้น 1 อยู่ 1 โรง และมีอีก 3 โรง จัดฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

“โรงชั้นสองของเรายังอยู่ครบ ที่อยู่ครบเพราะเป็นโรงของเจ้านายเราโดยตรง เราไม่ให้เช่า” (คุณซัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2543)

โครงสร้างและการบริหาร

โครงสร้างเครือโรงนี้ก็ไม่ต่างกับโรงในเครือนครหลวงนัก คือ ไม่ซับซ้อน เป็นแนวราบเสียมากกว่า คือพนักงานส่วนใหญ่เป็นพนักงานฝ่ายปฏิบัติการ จะแตกต่างกันบ้างตรงสายหนึ่งของโรงทั้งสองแนว ขณะที่ภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งจะจ้างบู๊กเกอร์หรือผู้จัดวางโปรแกรมข้างนอก มิใช่พนักงานในบริษัท ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดวางโปรแกรม เพื่อติดต่อสายหนังคือเครือนครหลวงและวางโปรแกรมให้ ก่อนที่บู๊กเกอร์จะติดต่อกลับมายังผู้จัดการโรง เพื่อแจ้งให้ทราบถึงภาพยนตร์ที่ลงโปรแกรม ส่วนโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ผู้คัดเลือกภาพยนตร์และจัดหาภาพยนตร์คือหุ้นส่วนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดหาภาพยนตร์และด้านการจัดการในการฉายภาพยนตร์ในแนวนี้ โดยหุ้นส่วนรายนี้มาร่วมหุ้นเฉพาะในส่วนของโรงภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ โดยจะแบ่งรายได้กันคนละครึ่งกับทางเจ้าของโรง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 5.3 โครงสร้างการบริหารงานของเครือโรงพยาบาลยูนิตีสอง ก.เจียเตอร์ (ชื่อสมมุติ)

ฝ่ายบริหาร ประธานกรรมการบริษัท มีบทบาทหน้าที่ในการตัดสินใจสำคัญๆ โดยเฉพาะนโยบายในเรื่องการจัดขายภาพยนตร์ การปรับปรุงโรง หรือการเข้าไปดำเนินธุรกิจอื่นๆ โดยมีคณะกรรมการของบริษัท ซึ่งก็ล้วนแต่เป็นเครือญาติกันเป็นที่ปรึกษา โดยกรรมการบริษัท ก็เป็นผู้จัดการโรงภาพยนตร์ต่างๆ ในเครือ

ผู้จัดการจะทำหน้าที่ในการดูแลพนักงาน การตรวจเช็คภาพยนตร์ การนำภาพยนตร์เข้ามาฉาย และการกำหนดให้ภาพยนตร์ออกจากโปรแกรม โดยภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งจะจ้างบู๊กเกอร์หรือผู้จัดวางโปรแกรมซึ่งไม่ใช่บุคลากรในบริษัททำให้ เนื่องจากเป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดวางภาพยนตร์โดยเฉพาะ ส่วนในกลุ่มโรงภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ กรรมการคนหนึ่งของบริษัท และเป็นผู้จัดหาหนังเอง เป็นผู้จัดวางให้

ฝ่ายปฏิบัติการ พนักงานฝ่ายปฏิบัติการส่วนใหญ่ก็เป็นพนักงานเก่าแก่ ยกเว้นก็ในส่วนพนักงานเดินตัว ที่จะเป็นคนใหม่ๆ บ้าง โดยทางโรงก็ใช้คนเท่าที่จำเป็น และมีจำนวนลดลงจากในอดีตมาก โดยโรงที่จัดขายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งใช้คนประมาณ 14 คน ส่วนโรงที่จัดขายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ จะใช้คนน้อยกว่า

“พนักงานมาจากหลายที่ กรมแรงงานก็มี เด็กฝากของญาติๆ ก็มี แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงน้อย บางคนอยู่กันมาตั้งแต่โรงเปิด คืองานไม่ต้องใช้ฝีมือและวุฒิการศึกษาระดับสูง คนเดินตัวบางคนอ่านหนังสือไม่ออกก็มี คนไ้ยังมี ทำงานเก่งน่าดู โดยหลักๆ ในแต่ละโรงก็มี หัวหน้าพนักงาน แคชเชียร์ จำหน่ายบัตร เก็บตั๋ว เดินตัว ฉายภาพยนตร์ คุมแอร์ รถโฆษณา ทำความสะอาด ช่างเขียน ยาม” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

เป้าหมายในปัจจุบันคือ การประคองธุรกิจให้ดำเนินต่อไป เพื่อรอจะขายพื้นที่หรือหาผู้ประกอบการธุรกิจมาพัฒนาพื้นที่ที่จะทำรายได้มากกว่าการฉายภาพยนตร์ โดยมีนโยบายคือ

-ด้านโรงภาพยนตร์ สำหรับโรงภาพยนตร์ชั้นสองจะไม่เช่าโรงจากคนอื่น เน้นทำกิจการโรงของตัวเอง ที่เป็นพื้นที่ของตัวเอง โดยมีโรงที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน จะใช้ฉายภาพยนตร์ที่ต่างกัน ในอดีตใช้ความต่างด้านที่มาของภาพยนตร์ เช่น โรงหนึ่งเน้นภาพยนตร์ไทย อีกที่เน้นภาพยนตร์ฝรั่ง แต่เนื่องจากปัจจุบันมีแต่ภาพยนตร์ฝรั่งเป็นส่วนใหญ่ การจะเน้นแนวภาพยนตร์อย่างอดีตทำไม่ได้ จึงเปลี่ยนมาเป็นฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง กับอีกโรงเน้นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ โดยกลุ่มโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ เปลี่ยนมาฉายภาพยนตร์ในลักษณะนี้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ในช่วงวิกฤตทางเศรษฐกิจนั่นเอง

-ด้านภาพยนตร์ สำหรับโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง จะมีบู๊เกอร์ซึ่งได้รับการว่าจ้างให้จัดโปรแกรมให้ ติดต่อกับทางสายหนังนครหลวง และจัดวางโปรแกรมให้ โดยภาพยนตร์ที่ฉายก็เน้นภาพยนตร์แนวแอ็กชั่น แนวสยองขวัญ ภาพยนตร์เกี่ยวกับสัตว์ประหลาด และภาพยนตร์ที่ทำเงินจากโรงชั้นหนึ่ง

สำหรับภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ มีผู้จัดหาซึ่งเข้ามาเป็นหุ้นส่วนเฉพาะในส่วนของโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ เป็นผู้จัดซื้อและจัดการด้านการติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้สามารถจัดฉายภาพยนตร์เหล่านี้ซึ่งมีลักษณะผิดกฎหมายได้ ภาพยนตร์ที่จัดฉายก็มีตั้งแต่ภาพยนตร์เรตอาร์ที่เน้นสตรีระผู้หญิง ไปจนถึงเรตเอ็กซ์ที่เน้นฉากร่วมเพศ โดยช่วงปลายปี พ.ศ. 2542 มีการเปลี่ยนระบบการฉายผ่านเครื่องโปรเจกเตอร์ แม้จะหาภาพยนตร์ได้ง่ายขึ้น แต่ภาพยนตร์ที่ฉายก็ยังมีคละเคล้ากันไป ทั้งโป๊มากและโป๊น้อย บางครั้งยังฉายภาพยนตร์จากค่ายวิดีโอที่มีลิขสิทธิ์ และภาพยนตร์นั้นก็ผ่านการเซ็นเซอร์จากคณะกรรมการตรวจพิจารณาเทปโทรทัศน์แล้ว

-ด้านราคา ก็ตั้งราคาอยู่ที่ 40 บาททุกโรง ส่วนโรงที่ทำการปรับปรุงโรงใหม่ คือ โรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง ที่ทำการปรับปรุงเมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นโรงที่มี 2 ชั้น ชั้นสองก็ปรับราคาเป็น 50 บาท

-ด้านการจัดวางโปรแกรมภาพยนตร์ สำหรับโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง จะเปลี่ยนโปรแกรมทุกวันศุกร์ ครั้งละ 2 เรื่อง ยกเว้นภาพยนตร์เรื่องนั้นจะได้รับความนิยมมาก เช่น “นางนาก” (2542) ที่ฉายเป็นโปรแกรมมา 2 อาทิตย์ ในอาทิตย์ที่ 3 ยังเหลือฉายปิดท้ายในรอบสุดท้ายของวันอีก โดยมีบู๊ตเกอร์ที่เชี่ยวชาญด้านการวางโปรแกรมโดยเฉพาะที่ได้รับการว่าจ้างมาทำงานนี้โดยเฉพาะ และไม่ใช้คนของบริษัท

“บู๊ตเกอร์เขาจะมา join กับผม เขาควบได้ เขาก็จะแจ้งไปที่โรง ได้คุณนี่นะ จะเริ่มวันไหน อะไรยังงี้” (คุณประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

“การจัดโปรแกรมขึ้นอยู่กับรายได้เป็นหลัก ไม่ดีก็ถอดเร็วหน่อย ถ้าดีก็ยาวหน่อยปกติเรา 7 วัน อาทิตย์ละครั้ง ถ้ามันดีหน่อยก็ยืดไป 10 วัน 15 วัน แล้วแต่ขึ้นอยู่กับรายได้เป็นหลัก” (คุณซัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

ภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ช่วงที่ฉายภาพยนตร์ที่เป็นฟิล์มนั้น การจัดฉายภาพยนตร์จะฉายครั้งละ 2 เรื่อง ทั้งไทย จีน ฝรั่ง คละเคล้ากันไป โดยเปลี่ยนโปรแกรมทุกวันศุกร์ และวันอังคาร หลังจากเปลี่ยนมาฉายระบบโปรเจกเตอร์จะฉายโปรแกรมละ 3 เรื่อง บางครั้งก็ 4 เรื่อง โดยเปลี่ยนโปรแกรมทุกวันศุกร์และวันอังคารเหมือนเดิม โดยมีหุ้นส่วนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดหาภาพยนตร์แนวนี้ ติดต่อซื้อภาพยนตร์จากแหล่งภาพยนตร์ต่างๆ เข้ามาให้ผู้บริหารคนหนึ่งเป็นผู้จัดโปรแกรม

-ด้านเทคโนโลยีระบบโรง สำหรับโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์จากโรงชั้นหนึ่ง มีการปรับปรุงครั้งใหญ่เมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นการตัดสินใจสู้กับวิกฤติทางเศรษฐกิจและความซบเซาของธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสอง ขณะที่โรงข้างเคียงต่างพากันฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศกันอย่างจริงจังก่อนหน้านี้แล้ว โรงนี้ก็กลับมีการปรับปรุงโครงสร้างโรง ที่นั่งและระบบเสียงเพื่อรักษากลุ่มคนดูไว้

ส่วนอีก 3 โรงที่เหลือ ไม่มีการปรับปรุงใดๆ นอกจากการเปลี่ยนเทคโนโลยีการฉาย เป็นระบบโปรเจกเตอร์ในปลายปี พ.ศ. 2542 เครื่องนี้นับเป็นเครื่องแรกๆ ที่เปลี่ยนเทคโนโลยีการฉายในระบบนี้

เครือโรงพยาบาลนคร ข.รามา (ชื่อสมมุติ)

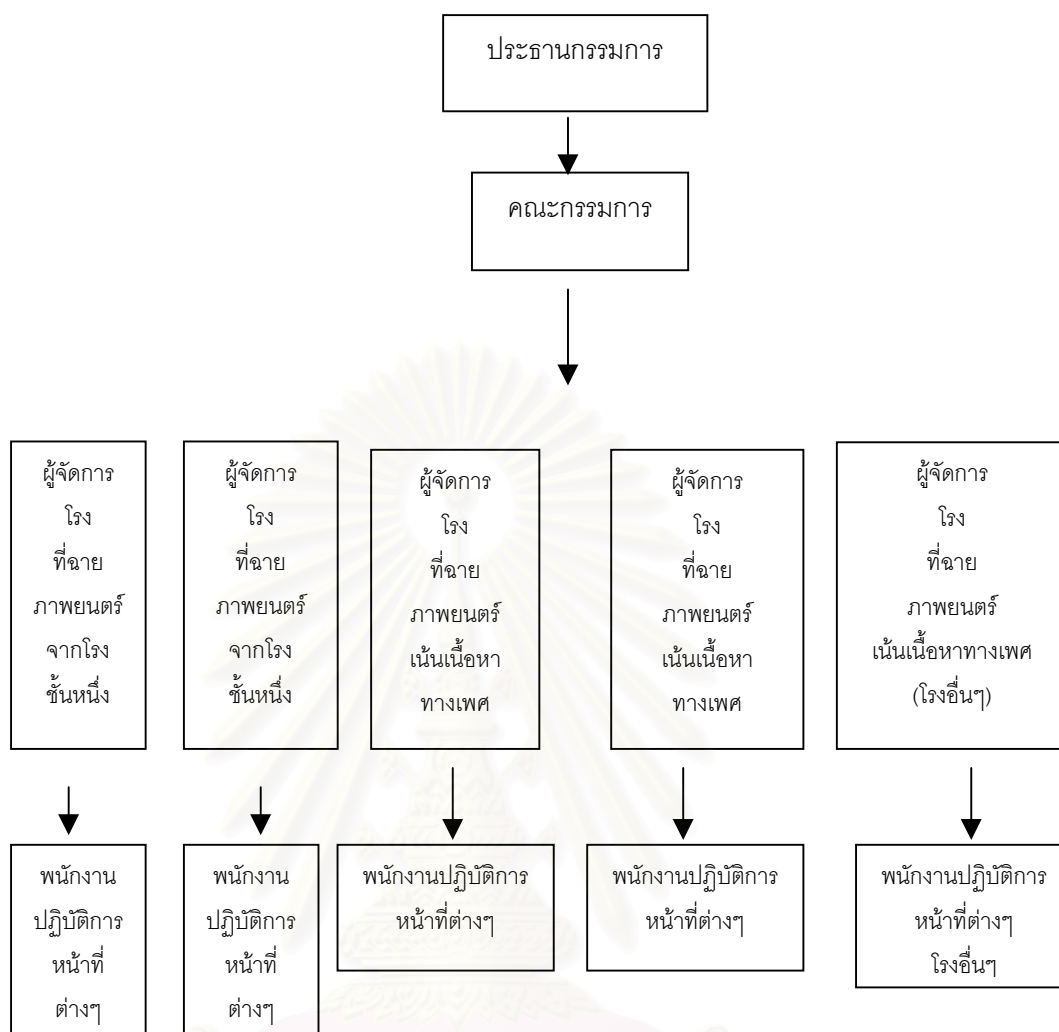
เครือโรงพยาบาลนคร ข.รามา (ชื่อสมมุติ) มีผู้บริหารที่เริ่มจากธุรกิจโรงพยาบาลนคร ชั้นสองเมื่อประมาณ 40 ปีที่แล้ว ก่อนจะขยายมาทำโรงชั้นหนึ่ง เป็นผู้จัดซื้ออุปกรณ์จากต่างประเทศ เป็นผู้ผลิตภาพยนตร์ไทยในยุคหนึ่ง รวมทั้งไปพัฒนาธุรกิจอื่นๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ภาพยนตร์เลย โดยโรงต่างๆ ค่อยๆ ททยอยปิดตัวไปเรื่อยๆ โดยเฉพาะโรงที่เป็นโรงเช่า อย่างไรก็ตาม กลุ่มนี้มีจุดเด่นตรงโรงส่วนใหญ่เป็นที่ดินของบริษัทเอง ทำให้ปัจจุบันกลายเป็นเครือที่มีจำนวน โรงเป็นของตัวเองมากที่สุด ขณะที่เครือนครหลวงต้องเช่าโรงคนอื่นกว่าครึ่งหนึ่ง โดยโรงพยาบาล นคร ชั้นสองที่เหลือของเครือ ข.รามา (ชื่อสมมุติ) มีการเปลี่ยนมาฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศหมด ทั้งเครือ ในช่วงปี พ.ศ. 2538 – 2539 โดยก่อนหน้าที่จะมาฉายอย่างต่อเนื่อง ก่อนหน้านั้นก็มีบางโรง ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศอยู่หลายโรง

อย่างไรก็ดี ในช่วงปี พ.ศ. 2543 มีบางโรงในเครือนี้ที่เดิมเป็นโรงภาพยนตร์แบบ มินิเธียเตอร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง และปิดตัวลงไปในช่วงปี พ.ศ. 2542 ได้เปิดใหม่และมาฉายภาพยนตร์ 2 เรื่องควบที่มาจากสายหนังแทน นอกจากนั้นยังมีโรงที่ฉาย ภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศอยู่ แต่ช่วงปลายปี พ.ศ.2543 ประสบปัญหากับทางเจ้าหน้าที่ จน ต้องเอาภาพยนตร์จากสายหนังเครือนครหลวงมาฉายแทน

โครงสร้างและการบริหาร

ปัจจุบัน (ธันวาคม พ.ศ 2543) เครือโรงพยาบาลนครนี้มีโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประมาณ 9 โรง ซึ่งมีทั้งโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ และโรงภาพยนตร์ที่ฉายโรงภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง โดย โรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งนั้นมีอยู่ประมาณ 3 โรง มีโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ได้รับการ ปรับปรุงใหม่ให้เป็นโรงชั้นหนึ่ง แต่ก็ปิดกิจการไปประมาณ 1 ปี ก่อนจะกลับมาฉายใหม่ ในปี พ.ศ. 2543 และฉายภาพยนตร์ 2 เรื่องควบ โดยอยู่ในทำเลที่เต็มไปด้วยโรงชั้นสองของคู่แข่งอื่นๆ อยู่ แล้ว แต่มีโรงคู่แข่งที่ฉายภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งเพียงโรงเดียว ขณะที่โรง อื่นๆ อีก 4 โรงฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

ส่วนอีกโรงหนึ่งเดิมเปลี่ยนมาฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศมาหลายปีแล้ว ก็กลับมาฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งใหม่ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นค่อนข้างเข้มงวด

ภาพที่ 5.4 โครงสร้างการบริหารงานโรงภาพยนตร์ชั้นสองของเครือโรง ข.วามา

(ชื่อสมมุติ)

ฝ่ายบริหาร ผู้บริหารระดับสูงคือประธานและคณะกรรมการจะควบคุมอยู่ห่างๆ เท่านั้น โดยปล่อยให้บุคลากรเก่าแก่ขององค์กรที่ไว้ใจได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเติบโตก้าวหน้าจากเครือโรงภาพยนตร์แห่งนี้เป็นผู้ดูแลจัดการในด้านต่างๆ ทั้งการจัดซื้อภาพยนตร์ การโฆษณาภาพยนตร์ การควบคุมรายรับรายจ่าย การวางโปรแกรมภาพยนตร์

ฝ่ายปฏิบัติการ ส่วนใหญ่ก็เป็นพนักงานเก่าแก่ที่ทำงานบริษัทมานาน ยกเว้นพนักงานเดิสดูตัวที่มีมักจะเป็นคนใหม่ๆ เข้ามา

เป้าหมายคือ กำไรที่ได้จากการฉาย แต่ถ้าหากพื้นที่โรงนั้นๆ มีผู้เข้ามาเช่าหรือซื้อพื้นที่ที่ทำรายได้ได้ดีกว่าก็ขายไป

“ที่เราทำก็พออยู่ได้ พอเลี้ยงพนักงาน” (คุณภูมิ (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2542)

“โรงเราเอง ดีกว่าปล่อยไว้เฉยๆ ก็ขายไปเรื่อยๆ ต้องเสียค่าเบี้ยบำนาญทางเป็นแสนๆ รายได้เขาต้องดีทีเดียว” (คุณประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2542)

นโยบายคือ

-ด้านโรงภาพยนตร์ คือรักษาพื้นที่ที่เป็นของตัวเองไว้ โดยทำกิจการต่อไป เพื่อรอขายพื้นที่ หรือรอทำกิจการอย่างอื่นเมื่อเศรษฐกิจดีขึ้น

-ด้านภาพยนตร์ ภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งมีผู้จัดการโรงที่ติดต่อกับทางเครือนครหลวงเอง ซึ่งภาพยนตร์ที่ขายก็ไม่ได้แตกต่างจากโรงของคุณแข่งที่อยู่ในบริเวณที่ใกล้กันนัก

ภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ส่วนใหญ่จะเน้นภาพยนตร์จีน เนื่องจากเครื่องนี้เติบโตมากับภาพยนตร์จีน ในอดีตจะฉายภาพยนตร์ยกเครื่อง บางครั้งก็จะฉายควบภาพยนตร์จีนที่ไม่เคยเข้าโรงชั้นหนึ่งยกเครื่องไปเลยในสมัยอดีต ที่ภาพยนตร์จีนได้รับความนิยมมาก

“เราก้ยังเน้นฉายหนังจีนเป็นหลักเหมือนเดิม” (คุณภูมิ (นามสมมุติ). สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2542)

โดยโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศของเครื่องนี้ ได้เปลี่ยนมาฉายด้วยเครื่องโปรเจคเตอร์ ตามโรงภาพยนตร์ในเครือ ก.เจียเตอร์ (ชื่อสมมุติ) ในระยะเวลาต่อมา

-ด้านการจัดวางโปรแกรมภาพยนตร์ สำหรับโรงภาพยนตร์ที่จัดฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งก็จะเปลี่ยนโปรแกรมทุกวันศุกร์เหมือนโรงทั่วไป และภาพยนตร์ที่ขายก็ไม่ได้แตกต่างกันนัก

ส่วนโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ เดิมทีก่อนจะฉายด้วยระบบโปรเจคเตอร์โรงในเครื่องนี้จะฉายภาพยนตร์ 2 เรื่องควบโดยเน้นภาพยนตร์จีน โดยเปลี่ยนโปรแกรมทุกวันศุกร์ แต่เมื่อมีระบบใหม่ก็เปลี่ยนโปรแกรมอาทิตย์ละ 2 ครั้ง และฉายภาพยนตร์ 3 เรื่องควบ

-ด้านราคา อยู่ที่ 40 บาท ทั้งโรงที่เน้นเนื้อหาทางเพศ และโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง

-ด้านเทคโนโลยีระบบการฉาย โรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ยังใช้ระบบเดิม คือเครื่องฉาย 35 มม. ส่วนโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ก็มีการเปลี่ยนระบบการฉายเป็นเครื่องโปรเจคเตอร์

เครื่องโรงภาพยนตร์ ซี ซีเนม่า (ชื่อสมมุติ)

โรงภาพยนตร์ในเครื่องนี้มีจุดกำเนิดในช่วงปี พ.ศ. 2510 โดยเป็นการร่วมทุนสร้างของหลายๆ หุ้นส่วน ซึ่งคลุกคลีอยู่ในวงการธุรกิจการก่อสร้างและธุรกิจโรงภาพยนตร์มาก่อน และก็ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี จากโรงที่เช่าพื้นที่เช่า ก็สามารถซื้อพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกันเพื่อมาสร้างโรงภาพยนตร์ในแนวเดียวกันในอีกไม่กี่ปีต่อมา แต่ระยะเวลาต่อมาหุ้นส่วนก็ค่อยๆ ถอนตัวออกไป ซึ่งนอกจากจะมีโรงภาพยนตร์ชั้นสองแล้ว ยังมีโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งแบบมินิเธียเตอร์ด้วย แต่ได้ปิดตัวไปในช่วงปี พ.ศ. 2542

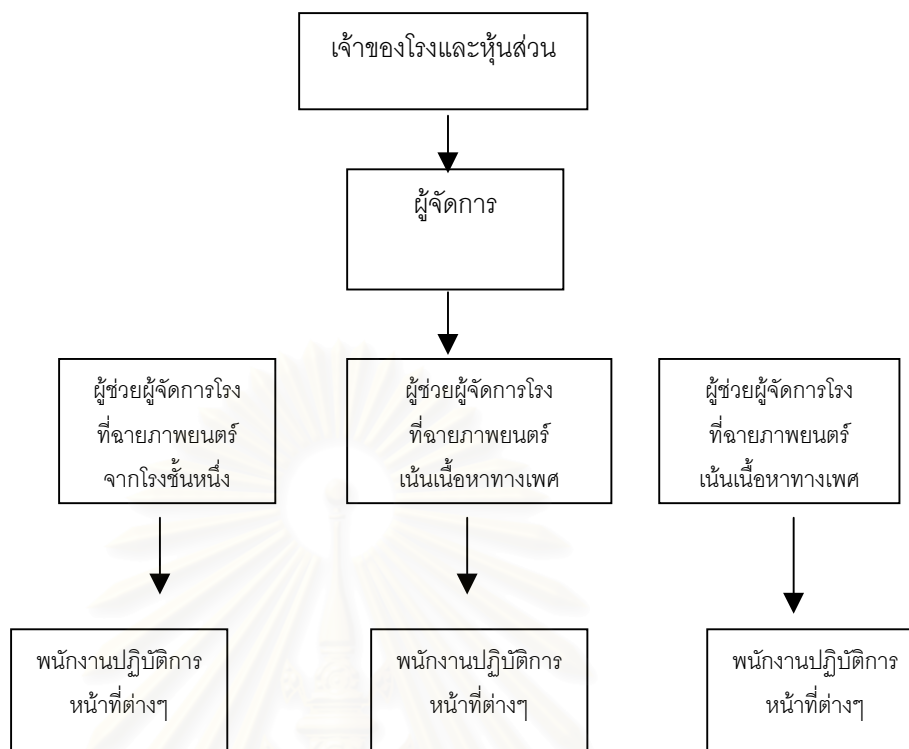
โครงสร้างและการบริหาร

ในปี พ.ศ. 2543 เครื่องนี้มีโรงภาพยนตร์ชั้นสองประมาณ 3 โรงในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งมีทั้งโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ และโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง อย่างไรก็ตามในช่วงปลายปี โรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งก็ปิดตัวลง

คุณวัฒน์ (ชื่อสมมุติ) ซึ่งเป็นผู้จัดการกล่าวว่า ที่ยังอยู่ได้ก็เพราะรายได้จากโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

“ปัจจุบันที่ยังอยู่ได้ ก็เพราะโรงหนังไป” (คุณวัฒน์ (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2543)

โครงสร้างขององค์กรก็เช่นเดียวกับเครื่องโรงชั้นสองทั่วไป คือเป็นองค์กรในแนวราบ มีบุคลากรในระดับปฏิบัติการเป็นจำนวนมาก ลักษณะการสั่งการไม่ซับซ้อน นอกจากนั้นโรงของเครื่องนี้ ยังตั้งอยู่ไม่ห่างกัน ทำให้ผู้บริหารทำงานได้ง่ายขึ้น

ภาพที่ 5.5 โครงสร้างการบริหารงานของเครื่องโรงภาพยนตร์ชั้นสองของเครือโรง ซี ซีเนมา (ชื่อสมมุติ)

ฝ่ายบริหาร ประธานกรรมการบริษัท มีบทบาทหน้าที่ในการตัดสินใจสำคัญๆ โดยมีหุ้นส่วนซึ่งเป็นทั้งผู้จัดวางโปรแกรมภาพยนตร์ให้โรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งแล้ว ยังเป็นสายหนังที่เน้นเนื้อหาทางเพศรายใหญ่อีกด้วย โดยจะเป็นผู้จัดวางโปรแกรมภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศด้วย

ส่วนผู้จัดการก็จะทำหน้าที่ในการบริหารทั่วไปสำหรับโรงภาพยนตร์ทั้ง 3 โรง ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ห่างกันนัก โดยมีผู้ช่วยผู้จัดการไปประจำอยู่

ฝ่ายปฏิบัติการ พนักงานฝ่ายปฏิบัติการส่วนใหญ่ก็เป็นพนักงานเก่าแก่เหมือนโรงอื่นๆ และในส่วนของพนักงานเดิสดำ ที่จะเป็นคนหน้าใหม่ๆ โดยทางโรงใช้คนเท่าที่จำเป็น และจำนวนคนก็ลดลงไป 3 เท่า

“ฝ่ายบริหารก็จะมีผู้จัดการ ผู้ช่วย ฝ่ายปฏิบัติการก็มีชายตัว ฉายหนัง ห้องเครื่อง เดินบัตร ทำความสะอาด เด็กเก็บเอกสาร ส่วนบัญชีก็ส่งสำนักงานบัญชีไป” (คุณวัฒน์ (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2543)

เป้าหมายในปัจจุบันคือ การระดมทุนเพื่อรื้อทำกิจการอื่นต่อไป โดยมีนโยบายคือ

-ด้านโรงภาพยนตร์ การมีโรงที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ทำให้ต้องฉายภาพยนตร์ที่ต่างกันออกไป ในอดีตใช้ก็เคยใช้ความต่างด้านที่มาของภาพยนตร์ เช่น โรงหนึ่งเน้นภาพยนตร์ไทย อีกทีก็จะเน้นภาพยนตร์ฝรั่ง สำหรับปัจจุบันก็คือ 1 โรงฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง อีก 2 โรงเน้นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ โดยทั้งสองโรงที่ฉายเนื้อหาทางเพศเป็นโรงที่เช่า โรงหนึ่งเช่าพื้นที่ในระยะยาว ซึ่งราคาไม่แพง อีกโรงเช่าโรง ซึ่งเพิ่งเข้ามาไม่นานนัก โดยกลุ่มโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ เปลี่ยนมาฉายภาพยนตร์ในลักษณะนี้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่มาประมาณ 5-6 ปีแล้ว

-ด้านภาพยนตร์ สำหรับโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง จะมีบู๊คเกอร์เป็นหุ้นส่วนของโรงภาพยนตร์เอง เป็นผู้ติดต่อกับทางสายหนังนครหลวง และจัดวางโปรแกรมให้ โดยภาพยนตร์ที่ฉายก็เน้นภาพยนตร์แนวแอ็กชั่น แนวสยองขวัญ ภาพยนตร์เกี่ยวกับสัตว์ประหลาด และภาพยนตร์ที่ทำเงินจากโรงชั้นหนึ่ง เหมือนกับโรงชั้นสองอื่นๆ ไม่ต่างกันนัก

สำหรับโรงภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ หุ้นส่วนของบริษัทจะเป็นผู้จัดซื้อ โดยหุ้นส่วนคนนี้เป็นสายหนังที่เน้นเนื้อหาทางเพศรายใหญ่ ซึ่งนอกจากจัดวางโปรแกรมทั้งภาพยนตร์จากโรงชั้นหนึ่งและโรงชั้นสองที่เน้นเนื้อหาทางเพศให้กับเครือโรงนี้แล้ว ยังเป็นผู้จัดวางโปรแกรมให้โรงทั้งสองลักษณะให้กับโรงตัวเองด้วย โดยช่วงปลายปี พ.ศ. 2542 ที่มีการเปลี่ยนระบบการฉายผ่านเครื่องโปรเจคเตอร์ ซึ่งเครื่องนี้เริ่มเป็นเจ้าแรกในย่านที่โรงตั้งอยู่ โดยเริ่มในช่วงปี พ.ศ. 2542

-ด้านการจัดวางโปรแกรมภาพยนตร์

โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งจะเปลี่ยนโปรแกรมทุกอาทิตย์ ในวันศุกร์ ส่วนโรงภาพยนตร์ที่ฉายเนื้อหาทางเพศ จะเปลี่ยนโปรแกรมทุกอาทิตย์

-ด้านราคา ก็ตรงราคาอยู่ที่ 40 บาททุกโรง

สำหรับโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง จะเปลี่ยนโปรแกรมทุกวันศุกร์ ครั้งละ 2 เรื่อง

โรงภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ช่วงที่ฉายภาพยนตร์ที่เป็นฟิล์มนั้น การจัดฉายภาพยนตร์จะฉายครั้งละ 2 เรื่อง ทั้งไทย จีน ฝรั่ง คละเคล้ากันไป โดยเปลี่ยนโปรแกรมทุกวันศุกร์

หลังจากเปลี่ยนมาฉายระบบโปรเจกเตอร์จะฉายโปรแกรมละ 3 เรื่อง แกรม 1 เรื่อง โดยเปลี่ยนโปรแกรมทุกวันศุกร์และวันอังคาร

-ด้านเทคโนโลยีระบบโรง สำหรับโรงภาพยนตร์ในเครือนี้ล้วนแล้วแต่เคยปรับระดับมาฉายพร้อมโรงชั้นหนึ่ง สภาพโรงไม่ถึงกับแย่มาก แต่ก็ไม่ได้มีพัฒนาเทคโนโลยีด้านใดๆ มีเพียงโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งที่เคยมีการปรับขนาดให้เล็กลง ซึ่งก็ค่อนข้างมีปัญหากับทางกรมโยธาธิการ

ส่วนโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อเนื้อหาทางเพศก็มาเปลี่ยนเทคโนโลยีการฉายเป็นการใช้เครื่องโปรเจกเตอร์ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2542

โรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ผู้ประกอบการมีเพียงโรงเดียว

โรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ผู้ประกอบการมีโรงเดียว เป็นโรงของผู้ประกอบการรายย่อยที่ไม่มีพลังต่อรองในการนำภาพยนตร์เข้า แต่ว่าโรงตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ยังมีผู้ชมอยู่พอสมควร ผู้ประกอบการจึงยังทำธุรกิจนี้ต่อไป

1. โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่ออกจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งแล้ว

สิ้นสุดปี พ.ศ. 2543 เหลือโรงประเภทนี้เพียงโรงเดียวคือ จักรวาลเรียดเตอร์ อยู่บริเวณเขตดินแดง ใกล้แฟลตดินแดง

จักรวาลเรียดเตอร์

โรงภาพยนตร์ จักรวาลเรียดเตอร์ ซึ่งอยู่ในย่านดินแดง เคยเป็นโรงชั้นสองในเครือยูเนียน โอเดียน (เปิดเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515 ด้วยเรื่อง “ฤทธิ์ดาบพญายม”) ซึ่งมีบทบาทในการจัดฉายและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ของบริษัท ซอว์ บราเดอร์ส ของฮ่องกง ในอดีต โดยโรงจักรวาล จะฉายภาพยนตร์จีน ฉบับพากย์ภาษาไทย (ฉบับเสียงในฟิล์มจะฉายในโรงหลักของเครือคือ โอเดียน, วอร์เนอร์, เทียนกั๋วเทียน ฯลฯ) ของเครือยูเนียน โอเดียน ที่ลาโรงแล้ว แต่ในช่วงปี พ.ศ. 2522 ทางโรงนี้ได้ถูกตั้งขึ้นมาฉายพร้อมโรงในเครือโดยฉายพร้อมโรงในเครือ หลังจากบริษัทนี้ปิดตัวไปในปี พ.ศ. 2527 โรงนี้ก็มีคนเช่าเปลี่ยนมือไปเรื่อยๆ และกลายเป็นโรงชั้นสองอีกครั้งในที่สุด เพราะไม่ได้อยู่ในทำเลที่เหมาะสมจะเป็นโรงชั้นหนึ่ง เนื่องจากตั้งอยู่ในย่านแฟลตดินแดง ซึ่งเป็นที่อาศัยของผู้มีรายได้ไม่มากนัก นอกจากนั้นในย่านนี้ยังเป็นที่ตั้งของโรงงานขนาดเล็ก ซึ่งตั้งอยู่ตามตึกแถวเป็นจำนวนมาก เช่น โรงงานเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป ทำบรรจุภัณฑ์แก้วและพลาสติก ฯลฯ

โครงสร้างและการบริหาร

ผู้ประกอบการปัจจุบัน คือ คุณโชติ วณิชยมณีบุษย์ เป็นผู้ทำธุรกิจค้าขายในย่านนั้น มีร้านค้าที่ตั้งอยู่ไม่ห่างจากโรงน้ำ เป็นผู้ที่เข้ามาในระยะเวลาไม่นานนัก

“จักรวาล นี่เปลี่ยนมาหลายคนแล้ว คุณโชตินี่เขาทำมาส์กปีหนึ่งครับ ก็เขาขายของอยู่ใกล้ๆ กับโรง พอดีคนเก่าไม่ทำ เขาก็อยู่ตรงนั้นไง ก็เลยทำ เขาเห็นโรง อยู่กับโรงนะมาตลอด เขาก็ทำ เอาใจใส่ดี คนเก่าไม่ค่อยเอาใจใส่ ปล่อยละๆ เทะๆ” (คุณประเสริฐ หอมสนิท.สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

-ด้านภาพยนตร์ คุณโชติ ผู้จัดการโรงจะติดต่อกับคุณประเสริฐ หอมสนิท ผู้จัดการวงโปงลางของทางเครือนครหลวง นำภาพยนตร์มาจัดฉาย

-ด้านการจัดวางโปงลาง คุณโชติจะเป็นผู้จัดการวางโปงลางเอง ซึ่งค่อนข้างมีความคล่องตัวในการบริหารโปงลาง บางครั้งเปลี่ยนโปงลางภายในเวลา 2 วัน คือเช้าศุกร์ – เสาร์ พอถึงวันอาทิตย์ ก็เปลี่ยนเป็นโปงลางใหม่

นอกจากนั้นในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์ ก็มีการเพิ่มรอบในการฉาย เช่น วันปีใหม่ วันลอยกระทง วันเด็กก็มีการจัดฉายภาพยนตร์ให้เด็กดูฟรี เช่น วันเด็กในปี พ.ศ. 2543 จัดฉายภาพยนตร์เรื่อง “ยุวชนทหาร เปิดเทอมไปรบ” ให้เด็กดูฟรี 1 รอบ ซึ่งไม่ใช่ภาพยนตร์ในโปงลางปกติ

-ด้านราคา บัตรค่าเข้าชม 40 บาททุกที่นั่ง

2. โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่ไม่มีลิขสิทธิ์แล้วมาฉาย

ปัจจุบันมีโรงภาพยนตร์แบบนี้อยู่ 1 โรง คือโรงภาพยนตร์ นิวแหลมทอง ซึ่งตั้งอยู่ในย่านเยาวราช

นิวแหลมทอง

นิวแหลมทอง เดิมเป็นโรงจิวชื่อ ไชย้อ 1 ใน 5 โรงจิวที่มีชื่อเสียงในย่านเยาวราช โดยก่อตั้งเมื่อประมาณปี 2460 ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น ศรีเมือง และได้กลายเป็นโรงภาพยนตร์ในเวลาต่อมา ตามคนที่ยิมขมจิวมีจำนวนลดลง แต่คนดูภาพยนตร์เพิ่มขึ้น ต่อมามีการเปลี่ยนชื่ออีกครั้งเป็น ไชนาทาวน์

นิตยสารศิลปวัฒนธรรม (2540) ได้กล่าวถึงโรงภาพยนตร์เรื่องนี้ว่า

“ไซย้อ’ เยื้องๆ โรงหนังเฉลิมราษฎร์ เปลี่ยนมือเจ้าของเป็นโรงจิว ‘ศรีเมือง’ เปลี่ยนกิจการเป็นโรงหนังชั้นสอง ‘นิวแหลมทอง’ ฉายหนังไทย – จีน – ฝรั่งเศส ออกไปทางหนังใบ้ ประเภทฉายวนทั้งวน ตัว 30 – 40 บาท” (ศิลปวัฒนธรรม, 2540:107)

คุณศักดิ์ ศิริรัตน์ปัญญา ผู้จัดการโรงภาพยนตร์นิวแหลมทอง กล่าวว่า “จริงๆ แล้ว เราไม่ได้ฉายหนังใบ้หรอก แต่ต้องทำเป็นโฆษณาเหมือนเป็นที่รู้จักกัน เพื่อเรียกคนดู” (www.manager.com,2543)

โครงสร้างและการบริหาร

ปัจจุบันโรงภาพยนตร์ นิวแหลมทอง บริหารงานโดย คุณศักดิ์ ศิริรัตน์ปัญญา ทายาทของคุณอำนาจ ศิริรัตน์ปัญญา อดีตสายหนังและผู้สร้างภาพยนตร์แนวบู๊ ในนามศิริรัตน์ ภาพยนตร์ ผู้มาเช่าโรงนี้ดำเนินการธุรกิจโรงภาพยนตร์เมื่อ 20 ปีที่แล้ว ปัจจุบันดำเนินการในลักษณะการเช่าพื้นที่โรงเดือนละ 60,000 บาท

-ด้านภาพยนตร์ จัดฉายภาพยนตร์ที่ไม่มีลิขสิทธิ์แล้ว หมายถึงเป็นภาพยนตร์ที่เป็นภาพยนตร์เร่ ผ่านการฉายตามโรงภาพยนตร์ต่างๆ มาทั่วประเทศ มีอายุ 2-3 ปี

“เราฉายหนังเก่าของเมื่อ 2-3 ปีที่แล้ว ซึ่งต้องเป็นหนังที่ไม่มีลิขสิทธิ์ และลาโรงนานมากๆ แล้วเราค่อยฉายได้แล้วอย่างนี้” (www.manager.com, 2543)

-ด้านการจัดวางโปรแกรมภาพยนตร์ ฉายภาพยนตร์ 3 เรื่องควบ ซึ่งไม่มีการวางโปรแกรมแน่นอน แล้วแต่คนจัดส่งฟิล์มภาพยนตร์มาให้

“เราไม่มีโปรแกรมหนัง เพราะคนเฝ้าประตูก็ยังไม่รู้เลยว่าหนังชื่ออะไร เพราะไม่เคยสนใจดูหนัง อยู่กับหนัง มันเอียนแล้วมั้ง บอกได้แค่ว่าเป็นหนังสงครามนี่แหละ ส่วนโปสเตอร์หนัง เราก็ไม่มี เพราะคนที่เอาหนังมาให้เรา เขาก็ไม่ได้สนใจเอามาให้” (www.manager.com,2543)

-ด้านราคา ค่าบัตรอยู่ที่ 50 บาท

-ด้านเทคโนโลยีระบบโรง ไม่มีการปรับปรุงใดๆ นอกจากการลดจำนวนที่นั่งลงจาก 400 ที่นั่งเหลือ 200 ที่นั่ง เพื่อให้มีทางเดินหนีไฟ เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายของกรมโยธาธิการ และปิดชั้น 2 เหลือที่นั่งแค่ชั้นเดียว

2) กลุ่มผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่าย

จากภาพยนตร์ที่จัดฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ในปี พ.ศ. 2542-2543 สามารถแบ่งภาพยนตร์ได้ตามรูปแบบของภาพยนตร์ที่จัดฉายได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1. ภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งและภาพยนตร์ที่เข้าฉายโรงภาพยนตร์ชั้นสองเลย โดยไม่ผ่านโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง
2. ภาพยนตร์ในรูปแบบฟิล์มภาพยนตร์ ที่เป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ
3. ภาพยนตร์ในรูปแบบวีซีดี และวีซีดี ที่จัดฉายผ่านเครื่องฉายโปรเจคเตอร์ และเป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งการฉายภาพยนตร์แบบนี้ปรากฏตั้งแต่ พ.ศ. 2542

จากจำนวนภาพยนตร์ทั้งหมดที่จัดฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ในปี พ.ศ. 2542-2543 สามารถพิจารณาถึงผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายได้คือ

ภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งและภาพยนตร์ที่เข้าฉายโรงภาพยนตร์ชั้นสองเลย โดยไม่ผ่านโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง

จากจำนวนภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2542 มีภาพยนตร์ที่เข้าฉายโรงภาพยนตร์ชั้นสองทั้งหมดได้ 107 เรื่อง (โดยนับจากตารางโปรแกรมการฉายภาพยนตร์ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และเดลินิวส์ ปี พ.ศ. 2542 และปี พ.ศ. 2543 จากโรงภาพยนตร์เครือนครหลวง และโรงอื่นๆ อีก 4-7 โรง) และในปี พ.ศ. 2543 มีภาพยนตร์ที่เข้าฉายโรง ภาพยนตร์ชั้นสองทั้งหมด 108 เรื่อง สามารถแบ่งตามบริษัทผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายในประเทศไทยได้ดังนี้คือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.1 บริษัทผู้ผลิต/ผู้จัดจำหน่าย และจำนวนภาพยนตร์ที่จัดฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นสอง
โดยจัดฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง

บริษัทผู้ผลิต/ผู้จัดจำหน่าย	ปี 2542 และ ปี 2543 (เรื่อง)	ปี 2542(เรื่อง)	ปี 2543(เรื่อง)
มงคล	75	36	39
โคลัมเบีย	25	11	14
บัวนาวิสตา	21	11	10
ยูไอพี	20	12	8
นนทนนท์	12	6	6
ซินเนอร์จี พิล์มส์	12	3	9
เอ็นเตอร์เทนพิกเจอร์ส	11	6	5
ไฟว์สตาร์	8	5	3
ฟ็อกซ์	7	5	2
วอร์เนอร์	6	4	2
ไทเอ็นเตอร์เทนเมนท์	3	1	2
อาร์เอสฟิล์ม	2	2	0
แกรมมี่ฟิล์ม	2	1	1
ทอรัซ เอนเตอร์เทนเมนท์	2	1	1
ฟิล์มบางกอก	2	0	2
โกลเด้นทาวนฟิล์ม	2	2	0
เอเพ็กซ์	1	1	0
Tiga/จัมโบฟิล์ม	1		1
ซีวีดี	1	0	1
อิจีวี พิคเจอร์ส	1	0	1
นิรันดร์ ธรรมปรีชา	1	0	1
รวม	215	107	108

จากตารางข้างต้น สามารถแบ่งกลุ่มผู้ผลิต/จัดจำหน่าย ได้ตามลักษณะการจัด
จำหน่ายในโรงภาพยนตร์ชั้นสองดังนี้คือ

1. บริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์ประเภทมีสังกัด (Dependent Distributor) ซึ่งเป็นบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์ที่เป็นสำนักงานสาขาของบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์ต่างประเทศจากสหรัฐอเมริกา หรือที่เรียกว่ากลุ่มบริษัทเมเจอร์ 3 บริษัท ประกอบด้วย บริษัททเวนตีเซ็นจูรี ฟ็อกซ์ (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัทวอร์เนอร์ บราเธอร์ส (ฟาร์อีสต์) อินคอร์ปอเรชั่น หรือ ฟ็อกซ์/วอร์เนอร์, บริษัทยูไนเต็ด อินเตอร์เนชั่นแนล พิกเจอร์ส จำกัด หรือ ยูไอพี และบริษัทภาพยนตร์โคลัมเบีย ไทโรสตาร์ บัวนา วิสต้า (ประเทศไทย) จำกัด หรือ ซีทีบีวี ซึ่งในการเข้าซื้อภาพยนตร์ สายหนึ่งจะซื้อภาพยนตร์ที่มีฉบับพากย์ไทยเท่านั้น ได้แก่

1.1 โคลัมเบีย ไทโรสตาร์/บัวนาวิสต้า มีจำนวนภาพยนตร์รวมกันในปี พ.ศ. 2542 ได้ 22 เรื่อง ปี พ.ศ. 2543 รวม 24 เรื่อง

1.2 ยูไอพี มีจำนวนภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2542 จำนวน 12 เรื่อง ปี พ.ศ. 2543 จำนวน 8 เรื่อง

1.3 ฟ็อกซ์/วอร์เนอร์ มีจำนวนภาพยนตร์รวมกันในปี พ.ศ. 2542 รวม 9 เรื่อง ปี พ.ศ. 2543 รวม 4 เรื่อง

โดยสาเหตุที่มีภาพยนตร์จากค่ายโคลัมเบีย ไทโรสตาร์/บัวนาวิสต้า เข้าฉายมากที่สุด ทั้งๆ ที่จำนวนภาพยนตร์ที่แต่ละค่ายภาพยนตร์เมเจอร์เหล่านี้นำเข้ามายังโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งในประเทศไทย มีจำนวนไม่แตกต่างกันนัก เนื่องจากทางค่ายยูไอพีและฟ็อกซ์/วอร์เนอร์ มีเงื่อนไขในการให้เข้าฉายที่ยูกยากกว่า เช่นให้เข้าช้ากว่าโรงชั้นหนึ่งในระยะเวลาหลังจากเข้าโรงชั้นหนึ่งที่อาทิติย์ ขณะที่ทางโคลัมเบีย ไทโรสตาร์/บัวนาวิสต้า ให้ฉายได้พร้อมโรงชั้นหนึ่งในโรงหลักของเครือนครหลวง คือ ศรีสยาม, เฉลิมศรี และ นครนนท์ ได้ สายหนึ่งจึงนิยมซื้อภาพยนตร์จากค่ายที่มีเงื่อนไขน้อยกว่า เพราะสามารถทำรายได้ในโรงหลักได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ โคลัมเบีย/บัวนาวิสต้า ยังเป็นบริษัทเมเจอร์ที่ทำรายได้สูงสุดจากภาพยนตร์ที่เข้ามาฉายในประเทศไทยติดต่อกันมา 4 ปีซ้อน (พ.ศ. 2540 – 2543)

ภาพยนตร์ที่ทางโรงภาพยนตร์ชั้นสองเลือกมาฉายจากเครือทั้งสามส่วนใหญ่เป็นภาพยนตร์แนวบู๊หรือแอ็กชั่น ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ทำเงินมาจากโรงชั้นหนึ่ง โดยภาพยนตร์ที่มาจากโคลัมเบีย/บัวนาวิสต้า มีแนวภาพยนตร์หลากหลายกว่าเนื่องจากมีภาพยนตร์ที่นำมาฉายมากกว่า และได้ฉายพร้อมโรงชั้นหนึ่งได้มากที่สุดถึง 3 โรง ส่วนอีก 2 เครือบริษัทที่เหลือมีแต่แนวแอ็กชั่นที่ทำเงินจากโรงชั้นหนึ่งมาแล้ว โดยทางยูไอพี มักจะได้ฉายไปรวมของโรงชั้นหนึ่ง โดยการเปิดฉายพร้อมกัน 10 กว่าโรง ส่วนทางฟ็อกซ์/วอร์เนอร์มักจะได้ฉายหลังจากออกจากโรงชั้นหนึ่งแล้ว โดยฉายตามโรงชั้นสองที่ไม่ใช่โรงหลัก เนื่องจากภาพยนตร์พันธะความนิยมมานานแล้ว

2. บริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์อิสระ (Independent Distributor) ซึ่งได้แก่ บริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์รายอื่นๆ นอกเหนือจากกลุ่มบริษัทเมเจอร์ ซึ่งภาพยนตร์จะต้องมีฉบับพากย์ไทยเช่นเดียวกับค่ายภาพยนตร์เมเจอร์จากอเมริกา สายหนังจึงจะพิจารณาซื้อ ได้แก่

2.1 สหมงคลฟิล์ม ซึ่งเป็นผู้จัดจำหน่ายรายใหญ่ที่สุด มีภาพยนตร์ที่เข้าฉายเป็นอันดับหนึ่งของทั้งโรงชั้นหนึ่งและโรงชั้นสอง จำนวนภาพยนตร์จากบริษัทนี้มีสัดส่วนภาพยนตร์ถึง 1 ใน 3 ของภาพยนตร์ที่จัดฉายทั้งหมดในโรงชั้นสอง โดยส่วนใหญ่เป็นภาพยนตร์แนวแอ็กชั่น ซึ่งมีทั้งภาพยนตร์ลงทุนสูงและลงทุนต่ำเคล้ากันไป และภาพยนตร์แนวสยองขวัญ ซึ่งมักเป็นภาพยนตร์ลงทุนต่ำ ภาพยนตร์เหล่านี้เน้นเจาะกลุ่มตลาดคนดูต่างจังหวัดโดยเฉพาะ

2.2 นนทนนท์ เป็นผู้จัดซื้อและจัดจำหน่ายภาพยนตร์อีกบริษัทหนึ่งที่มียังภาพยนตร์ลงทุนสูงจากต่างประเทศ ซึ่งผู้ผลิตให้สตูดิโอเมเจอร์จัดจำหน่ายในอเมริกา แต่จัดจำหน่ายเองในต่างประเทศกับบริษัทอิสระของประเทศต่างๆ ซึ่งมักเป็นการทำสัญญาก่อนสร้างจริง ทำให้คาดเดาค่าคุณภาพการสร้างไม่ค่อยได้ และภาพยนตร์ลงทุนต่ำ ซึ่งมักเป็นภาพยนตร์สยองขวัญ และได้มาจากการจัดซื้อจากเทศกาลภาพยนตร์ต่างๆ โดยภาพยนตร์จากบริษัทนี้มีจำนวนสม่ำเสมอทั้งสองปี

2.3 ซินเนอร์จีฟิล์ม และเอ็นเตอร์เทนพิกเจอร์ส บริษัทแรกเป็นบริษัทในเครือของค่ายวิดีโอไรท์พิกเจอร์ส ที่ดำเนินการจัดจำหน่ายภาพยนตร์เอง ส่วนบริษัทหลังเป็นบริษัทในเครือโรงภาพยนตร์เอ็นเตอร์เทน เอ็มเตอร์ เนท์เวิร์ค (อีทีเอ็น) ที่รับจัดจำหน่ายภาพยนตร์ให้กับทางค่ายวิดีโอไรท์ พิกเจอร์ส เป็นบางเรื่อง

ทางบริษัทสหมงคล เคยเป็นพันธมิตรรายใหญ่ที่นำภาพยนตร์ที่จัดฉายในโรงภาพยนตร์และจัดซื้อภาพยนตร์จำนวนมาก แล้วขายลิขสิทธิ์วิดีโอให้ทางไรท์พิกเจอร์ ต่อมาได้เปลี่ยนผู้ถือลิขสิทธิ์วิดีโอใหม่เป็น เวิลด์ พิกเจอร์ส ซึ่งทางสหมงคลฟิล์มเข้าไปมีส่วนด้วย ทางค่ายไรท์ฯ จึงต้องไปจัดซื้อภาพยนตร์จากต่างประเทศมาเอง โดยตั้งบริษัทจัดจำหน่าย เพื่อฉายในโรงภาพยนตร์ก่อนที่จะกลายเป็นวิดีโอต่อไปด้วย บริษัทซินเนอร์จี จึงเป็นผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์เกรดบี ทั้งแนวแอ็กชั่น และสยองขวัญ ที่มุ่งหวังรายได้ทางวิดีโอต่อไป

ส่วนบริษัทเอ็นเตอร์เทนพิกเจอร์สนั้นเป็นบริษัทในเครือเอ็นเตอร์เทนเอเอ็มเตอร์ เนท์เวิร์ค ซึ่งดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์มินิเอเอ็มเตอร์ และเป็นหุ้นส่วนใหญ่ในเครือโรงภาพยนตร์อีจิวี เดิมทีเป็นผู้จัดซื้อภาพยนตร์มาจัดจำหน่ายเอง ต่อมาจึงเป็นพันธมิตรกับทางค่ายไรท์ฯ โดยทำหน้าที่

ที่เป็นผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์มีฟอร์มหรือลงทุนมากน้อย หรือเป็นภาพยนตร์คุณภาพที่เน้นตลาดระดับบนให้กับภาพยนตร์ที่ทางค่ายไรท์ซึ่อมา ในปี พ.ศ. 2542 และปี พ.ศ. 2543 ซึ่งภาพยนตร์คุณภาพ ไม่มีก็อบบี้พากย์ภาษาไทย จึงไม่ได้ฉายในโรงชั้นสอง

2.4 บริษัทอื่นๆ ส่วนใหญ่เป็นผู้จัดจำหน่ายรายเล็ก ที่ซื้อภาพยนตร์เข้ามาฉายเพียงไม่กี่เรื่องในแต่ละปี บางบริษัทก็นำภาพยนตร์เข้าโรงชั้นสองเลย เช่น “18จี๊วอดมนุชย์ทองคำ” ภาพยนตร์จีนของโกลเด็นทาวนฟิล์ม ที่เข้าโรงชั้นสองพร้อมกัน 10 โรง เมื่อ 16 กรกฎาคม 2542 บางบริษัทเป็นหุ้นส่วนโรงภาพยนตร์ อีจิวีพิกเจอร์ส ในเครือโรงภาพยนตร์อีจิวี, ซีวีดี เป็นหุ้นส่วนโรงยูเอ ซึ่งการนำภาพยนตร์เข้ามาฉายเองด้วยก็ยอมเป็นข้อได้เปรียบ ยิ่งถ้าภาพยนตร์เรื่องนั้นเป็นภาพยนตร์ชื่อดัง

ภาพยนตร์ที่มาจากเครือข่ายเหล่านี้เป็นภาพยนตร์แนวแอ็กชั่นและสยองขวัญ เป็นส่วนใหญ่ และเป็นภาพยนตร์ที่ไม่ลงทุนสร้างมากนัก โดยภาพยนตร์จากสหมงคลฟิล์มจะหลากหลายกว่าบริษัทอื่นๆ เนื่องจากมีภาพยนตร์จำนวนมากที่เข้าฉาย ทั้งภาพยนตร์อเมริกาและจีน ภาพยนตร์ทุนสูง และภาพยนตร์ทุนต่ำ ส่วนบริษัทอื่นๆ ส่วนใหญ่เป็นภาพยนตร์สยองขวัญเป็นส่วนใหญ่และเป็นภาพยนตร์ที่มาจากบริษัทเล็กๆ ทางอเมริกา

ภาพยนตร์ที่เข้าฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งของบริษัทเหล่านี้ทุกเรื่องจะได้เข้าฉายที่โรงชั้นสอง ยกเว้นภาพยนตร์อาร์ตเฮ้าส์ของเครือสหมงคลฟิล์มและเอ็นเตอร์เทนพิกเจอร์ส ที่เน้นตลาดคนดูระดับบนและไม่มีการพากย์ภาษาไทย

ผู้จัดจำหน่ายบางรายที่ไม่มีโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งของตัวเอง และหาโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งฉายภาพยนตร์บางเรื่องไม่ได้ จะเปิดตัวฉายที่โรงภาพยนตร์ชั้นสองไปเลย เช่น “กระแทกคมเจ้าพ่อคาสโน” ภาพยนตร์จีนแอ็กชั่นที่นำโดย เย็นตะหั่ว จัดจำหน่ายโดยบริษัทชินเนอร์จี้ฟิล์มส์ ที่เปิดตัวฉายในโรงชั้นสองพร้อมกัน 14 โรง เมื่อ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2542

3. กลุ่มผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์ไทย ได้แก่

3.1 ไฟว์สตาร์ โปรดักชั่น เป็นบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ไทยรายใหญ่ นอกจากนั้นยังเป็นสายหนังภาคอีสาน และเจ้าของโรงภาพยนตร์ทั้งในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล และโรงภาพยนตร์ในภาคอีสานด้วย

จะเห็นได้ว่าภาพยนตร์จากค่ายนี้มีจำนวนลดลงจากปี พ.ศ. 2542 มี 5 เรื่อง เหลือเพียง 3 เรื่องในปี พ.ศ. 2543 เนื่องจากนโยบายในการลดการผลิต เป็นผลมาจากเศรษฐกิจโดยตรง

3.2 แกรมมี่และอาร์เอส ทั้งสองบริษัทเติบโตมาจากธุรกิจเทปเพลง ก่อนจะขยายกิจการมาทำธุรกิจบันเทิงด้านอื่นๆ อย่างไรก็ดี ในด้านภาพยนตร์ทั้งสองบริษัทผลิตไม่มากนัก เนื่องจากกว่าจะผลิตภาพยนตร์แต่ละเรื่องต้องมีการวิเคราะห์การตลาดอย่างละเอียด และในระยะปี พ.ศ. 2542 และปี พ.ศ. 2543 ภาพยนตร์ของทั้งสองบริษัทไม่ประสบความสำเร็จด้านการตลาดเลย

3.3 ไท เอ็นเตอร์เทนเมนต์ เป็นบริษัทที่ผลิตภาพยนตร์มาต่อเนื่องกว่า 15 ปี โดยเน้นคุณภาพในการผลิต และมองการตลาดที่ชัดเจนและเจาะกลุ่มเป้าหมาย จึงมีภาพยนตร์ออกมาน้อย เพราะต้องดูกระแสตลาด โดยภาพยนตร์ส่วนใหญ่ของบริษัทนี้เป็นภาพยนตร์ทำเงินทั้งสิ้น

นอกจากนั้นบริษัทนี้ยังมีโรงภาพยนตร์ในเครือของตนเอง คือ อีจิว และ เอ็นเตอร์เทนเธียเตอร์ วงศ์สว่าง และ อิมพีเรียล เวิลด์ สำโรง

3.4 फिल्मบางกอก เป็นบริษัทในเครือบริษัทบางกอกเอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีธุรกิจหลักคือ เป็นผู้เช่าสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. โดยเป็นบริษัทที่มีภาพยนตร์เข้าฉายในปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา โดยมีภาพยนตร์ไทยเข้าฉาย 2 เรื่อง คือ “ฟ้าทะลายโจร” และ “เพชรฆาตเงียบอันตราย”

3.5 ผู้ผลิตอิสระ ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่อง “รักไม่ถึงร้อย” เป็นภาพยนตร์ไทยของคุณนิรันดร์ ธรรมปรีชา เป็นภาพยนตร์ที่สร้างเสร็จมาหลายปี แต่หาโรงฉายไม่ได้ ทางผู้สร้างเลยเก็บไว้ จนได้โอกาสฉายในปี พ.ศ. 2543 ในโรงของเครือไฟว์สตาร์ และโรงชั้นสองพร้อมกัน

ภาพยนตร์ที่เข้าฉายทั้งสองปี เป็นภาพยนตร์ที่เข้าฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งทั้งหมด ผู้ผลิตภาพยนตร์ไทยจึงยังมีตลาดโรงภาพยนตร์ชั้นสองรองรับทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็ภาพยนตร์แนวใดๆ ก็มีฉายทั้งหมดในโรงภาพยนตร์ชั้นสอง แม้แต่ภาพยนตร์ที่นำกลับมาฉายใหม่ในโรงชั้นหนึ่ง เช่น นางนาก (2542) กลับมาฉายใหม่ในปี พ.ศ. 2543 เพื่อฉลองการได้รับรางวัลจากสถาบันต่างๆ ก็กลับมาฉายใหม่ที่โรงภาพยนตร์ชั้นสองในอาทิตย์ต่อมาด้วย

ภาพยนตร์ในรูปแบบฟิล์มภาพยนตร์ ที่เป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

จากการสังเกตการณ์ตามโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์แนวนี้ในช่วงปี พ.ศ. 2542 พบว่าลักษณะภาพยนตร์ที่ฉายจะแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. ภาพยนตร์เก่าที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ที่มีรอยรอยการตัดบางฉากออกไป แต่ได้มีการเติมฟิล์มที่โดนตัดเข้าไปใหม่ บางเรื่องก็ยังมีแถบดำปกปิดอวัยวะเพศของผู้แสดงทั้งชายและหญิง และมีเพิ่มเติมฉากการร่วมเพศ ที่เห็นอวัยวะเพศของทั้งชายและหญิง ขณะร่วมเพศค่อนข้างชัดเจนเข้าไป โดยไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง
2. ภาพยนตร์ที่ค่อนข้างใหม่ ที่มีทั้งภาพยนตร์เรตอาร์ แสดงภาพการร่วมเพศที่ไม่ชัดเจน รวมทั้งมีฉากเปลือยของผู้หญิง และภาพยนตร์เรตเอ็กซ์ ที่แสดงการร่วมเพศอย่างชัดเจน
3. การตัดฉากร่วมเพศของภาพยนตร์เรื่องต่างๆ มารวมกัน

ผู้ประกอบการแต่ละราย จะมีผู้ที่เชี่ยวชาญในการจัดซื้อภาพยนตร์ประเภทนี้โดยเฉพาะ ซึ่งอาจจะเป็นบุคลากรของโรงเอง หรือหุ้นส่วนของโรง โดยหุ้นส่วนบางรายอาจจะไปเป็นหุ้นส่วนกับผู้ประกอบการโรงอื่นหรือเครือโรงอื่นในการจัดหาภาพยนตร์และแบ่งรายได้ในลักษณะเดียวกัน หุ้นส่วนบางรายก็มีโรงภาพยนตร์เป็นของตนเอง เพราะฉะนั้นจำนวนผู้จัดหาภาพยนตร์เหล่านี้ในตลาด จะมีจำนวนน้อยกว่าผู้ประกอบการโรง การทำธุรกิจลักษณะหุ้นส่วนดังกล่าว เพราะผู้จัดหาภาพยนตร์ที่เป็นหุ้นส่วนเหล่านี้ล้วนแต่เชี่ยวชาญในการจัดซื้อภาพยนตร์ การนำเข้าแบบหลบเลี่ยงภาษี ร่วมทั้งการขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่หลายๆ ฝ่ายเพื่อจะสามารถฉายภาพยนตร์ที่มีลักษณะผิดกฎหมายได้

ผู้จัดหาภาพยนตร์เหล่านี้จะออกไปหาซื้อภาพยนตร์เหล่านี้จากต่างประเทศครวละหลายๆ เรื่อง เช่น ฮ่องกง โดยภาพยนตร์เรื่องหนึ่งจะมีราคาในระดับหมื่น

ภาพยนตร์ในรูปแบบวีดีโอและวีซีดี ที่จัดฉายผ่านเครื่องฉายโปรเจกเตอร์ และเป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

โรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ค่อยๆ เปลี่ยนมาฉายในระบบแบบนี้ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา โดยภาพยนตร์ที่นำมาจัดฉายก็นำมาจากตลาดขายสื่อภาพยนตร์ในรูปแบบวีดีโอหรือวีซีดี โดยเฉพาะตลาดที่มีขายวีดีโอหรือวีซีดีภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ เพราะฉะนั้นผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่ายจึงหายไปจากโรงที่ฉายภาพยนตร์ในลักษณะนี้ เป็นการตัดตอนช่องทางการเผยแพร่ภาพยนตร์ในลักษณะนี้ไปโดยปริยาย โดยผู้ประกอบการไม่ต้องลงทุนไปซื้อภาพยนตร์จากผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่าย หรือซื้อจากสายหนังด้วยตัว

เอง โดยผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดหาคือกลุ่มคนกลุ่มเดิมที่เคยทำหน้าที่ในการจัดหาภาพยนตร์ในระบบฟิล์มมาขายนั่นเอง

รูปแบบภาพยนตร์ประเภทนี้อยู่หลายลักษณะ จากการสังเกตการณ์พบว่ามีดังนี้
คือ

1. ภาพยนตร์ที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการตรวจวัสดุเทปและโทรทัศน์มาอย่างถูกต้อง คือมีลิขสิทธิ์ถูกต้อง มีการตัดฉากที่ไม่เหมาะสมทิ้งไปแล้ว แต่เป็นภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศไม่มากนักน้อย ระดับน้อยที่สุดคือมีฉากผู้หญิงแต่งตัววิบๆ แวมๆ ในชุดว่ายน้ำ ไปจนถึงมากที่สุดคือ ฉากแสดงการร่วมเพศ แบบไม่ชัดเจนและโจ่งแจ้ง คือ เห็นแค่ช่วงบนของร่างกาย เห็นแค่หน้าอก ก้น ช่วงขาด้านข้าง แต่ไม่เห็นอวัยวะเพศ

2. คาราโอเกะ ที่แสดงภาพผู้หญิงในชุดว่ายน้ำ หรือชุดวิบๆ แวมๆ ซึ่งมีแทรก
ระหว่างภาพยนตร์แต่ละเรื่อง

3. ภาพยนตร์ที่ไม่ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาวัสดุเทปและ
โทรทัศน์ ซึ่งมีทั้งภาพยนตร์ที่เป็นเรื่องราว มีพล็อตเรื่องและตัวละคร โดยมีฉากโชว์รูปร่างของนักแสดงหญิงและฉากการร่วมเพศที่โจ่งแจ้งเป็นจุดขาย ซึ่งมักจะเป็นภาพยนตร์ไทย หรือภาพยนตร์
ในเอเชีย

อีกประเภทคือภาพยนตร์ที่ไม่มีเรื่องราว หรืออาจผูกเรื่องหลวมๆ เช่น กลุ่มคนใน
สถานที่แห่งหนึ่ง มาพบกันและมีการร่วมเพศกัน ซึ่งเป็นภาพยนตร์จากต่างประเทศจากทางยุโรป
หรืออเมริกา เรื่องเหล่านี้จะแสดงการมีเพศสัมพันธ์ของนักแสดง เรื่องหนึ่งมีการแสดงการร่วมเพศ
ของนักแสดงเป็นคู่ๆ คู่หนึ่ง หรืออาจจะสามคน สี่คน ต่อหนึ่งฉาก เสร็จจากคู่หนึ่ง ก็ต่อกับอีกคู่ไป
เรื่อยๆ ในแต่ละฉากเป็นภาพแสดงการร่วมเพศอย่างโจ่งแจ้ง เห็นอวัยวะเพศของทั้งผู้หญิงและชาย
ขณะร่วมเพศกันอย่างชัดเจน เมื่อร่วมเพศเสร็จ ก็จะมีคู่ต่อไปมาแสดง บางโรงจะแทรกภาพยนตร์
ในแบบนี้เพียงแค่ฉากหรือสองฉาก ระหว่างภาพยนตร์ที่มีเรื่องราวจบเรื่อง

ผู้จัดหาภาพยนตร์เหล่านี้ คือกลุ่มเดียวกับผู้จัดหาภาพยนตร์ในระบบฟิล์มนั้น
เอง เพราะนอกจากการจัดหาแล้ว ยังต้องจัดการในด้านอื่นๆ เพื่อจะสามารถขายภาพยนตร์เหล่านี้
ได้ ซึ่งตราบไต่ที่ยังมีตลาดขายสื่อประเภทนี้อยู่ ผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ก็สามารถเลือกหา
ภาพยนตร์จากตลาดเหล่านี้ได้ โดยไม่ต้องมีการติดต่อผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่ายเหมือนในอดีต

โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศก็จะประกอบด้วยผู้ผลิตที่มี
การจัดจำหน่ายผ่านมาทางตลาดสินค้าผิดกฎหมาย ผู้จัดซื้อภาพยนตร์ โรงภาพยนตร์ และผู้ชม
โดยกระบวนการเริ่มเมื่อมีการผลิตภาพยนตร์ ผู้จัดซื้อไปจัดซื้อภาพยนตร์จากต่างประเทศ ส่วน

ภาพยนตร์ไทยซึ่งเคยนิยมผลิตกันมากในช่วงต้นทศวรรษที่ 2530 นั้น ก็เลิกผลิตไปเมื่อ 6-7 ปีก่อน เนื่องจากการซื้อภาพยนตร์ต่างประเทศคุ้มค่ากว่า ภาพยนตร์ไทยที่มาฉายหลังจากช่วงที่เลิกผลิตกันไปแล้ว ส่วนใหญ่จึงเป็นภาพยนตร์ที่นิยมสร้างกันในช่วง พ.ศ. 2532 – 2536 บางเรื่องมีการติดต่อ ผสมผล จนไม่เป็นเรื่อง แม้แต่ภาพยนตร์จากต่างประเทศเอง บางเรื่องก็มีการติดต่อ ผสมกัน จนดูไม่รู้เรื่อง เพียงแต่เน้นฉากการร่วมเพศแทรกเข้ามาเป็นระยะ

ในช่วงปี พ.ศ. 2542 มีการเปลี่ยนระบบการฉาย ทำให้การหาภาพยนตร์มาฉายง่ายขึ้น คือหาตามตลาดที่ขายวิดีโอหรือวีซีดีภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศตามตลาดค้าสินค้าที่มีเนื้อหาทางเพศต่างๆ ไปในประเทศไทย โดยนำมาฉายผ่านเครื่องโปรเจคเตอร์ ซึ่งมีภาพยนตร์จากหลายๆ ชาติ รวมทั้งของไทยเอง ที่ถ่ายทำในระบบวิดีโอ และนำมาผลิตขายในรูปแบบวีซีดีและวิดีโอ

3) สายหนัง

ชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง และ พรสิทธิ์ พัฒนานาธุรักษ์ (2532) ได้อธิบายถึงที่มาของสายหนังซานเมืองว่า การนำภาพยนตร์เข้าฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นสองในกรุงเทพฯ และปริมณฑลนั้น แต่เดิมมักทำโดยเจ้าของภาพยนตร์เอง หรือไม่ก็ผ่านบริการคือบริษัทผู้จัดจำหน่ายให้เป็นผู้จัดภาพยนตร์เข้าโปรแกรมให้ จนเมื่อมีฉายภาพยนตร์สองเรื่องควบขึ้น ผู้ประกอบธุรกิจสายหนังจึงเกิดขึ้นเพื่อเข้ามารับซื้อภาพยนตร์เอง เพื่อเป็นผู้จัดโปรแกรมให้กับโรงภาพยนตร์ชั้นสอง แต่เนื่องจากเกิดหลังสายภาพยนตร์อื่นๆ โดยเน้นการป้อนภาพยนตร์เข้าโปรแกรมให้แก่โรงหนังชั้นสองในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ลักษณะการซื้อขายลิขสิทธิ์ภาพยนตร์เพื่อการเผยแพร่และการจัดจำหน่ายจึงอยู่ในช่วง 90 วัน หลังจากได้ฟิล์มภาพยนตร์จากเจ้าของ เมื่อถึงกำหนดแล้วสายหนังจะต้องนำฟิล์มภาพยนตร์นั้นส่งคืนให้แก่เจ้าของหนัง ซึ่งเจ้าของหนังจะส่งมอบให้แก่สายภาพยนตร์สายแปดจังหวัดโดยถือเป็นกาหนงที่จะให้สายแปดจังหวัดนำไปฉายหรือจำหน่ายเป็นหนังเร่ต่อไป ผู้ประกอบธุรกิจเป็นสายหนังของสายซานเมืองนี้ มักเป็นผู้ที่มีโรงภาพยนตร์เป็นของตนเอง เพราะสามารถบริหารจัดการเข้าโปรแกรมและการรับผลตอบแทนได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีโรงเป็นของตนเอง โดยลดความเสี่ยงทางธุรกิจให้น้อยลง

สำหรับปัจจุบัน สายหนังสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ก็คือ

1. สายหนังภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง และภาพยนตร์ที่ไม่เคยฉายในโรงชั้นหนึ่งบางเรื่อง
2. สายหนังภาพยนตร์เร่

สายหนังภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง และภาพยนตร์ที่ไม่เคยฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งบางเรื่อง

สำหรับปี พ.ศ. 2542 และปี พ.ศ. 2543 เหลือสายหนังในแนวนี้อยู่เดียวคือ บริษัทนครหลวง ที่มีโรงในเครือ 10 โรง และมีโรงของผู้ประกอบการอื่นอีกประมาณ 9 โรงที่รับภาพยนตร์จากเครือนครหลวงไปจัดฉายและแบ่งรายได้ คนละครึ่ง หลังหักภาษี

คุณประเสริฐ หอมสนิท ได้อธิบายถึงการซื้อภาพยนตร์ของสายหนังนครหลวงในปัจจุบัน ซึ่งยังปฏิบัติอยู่ตามคำอธิบายข้างต้น ซึ่งปัจจุบันมีสายภาพยนตร์ที่รับภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งเพียงรายนี้รายเดียวเท่านั้น

“หมายความว่า ทางบริษัทก็จะมีผู้ซื้อมาจากบริษัทใหญ่ๆ ที่เขาซื้อหนังมาจากนอก หรือว่าสร้างหนังมาจากนอก เราไม่เรียกว่าซื้อ เราเรียกว่าเช่า เช่ามาในวงเวลาสักสามเดือน กำหนดประมาณสามเดือน 90 วัน พอออกมาจากโรงใหญ่มาแล้ว เราก็เอาหนังอันนี้มาวางให้โรงชั้นสองทั่วไป” (ประเสริฐ หอมสนิท.สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

สายหนังภาพยนตร์เร่

โรงภาพยนตร์นิวมแหลมทองจะเช่าภาพยนตร์จากสายหนังเหล่านี้ ซึ่งมีสำนักงานอยู่แถวหลังโรงภาพยนตร์เฉลิมกรุง โดยเข้ามาในราคาระดับหลักพัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาพยนตร์เก่ามีอายุ 2-3 ปี

4) ผู้ชม

กลุ่มผู้ชมในปัจจุบันคือกลุ่มผู้ชมในพื้นที่เป็นหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้แรงงาน นักเรียน นักศึกษา เป็นกลุ่มผู้มีรายได้ไม่มาก โดยที่ผู้ชมลดลงไปจากอดีตเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันแต่ละโรงมีคนดูสูงสุดเพียง 30 – 40 % ของที่นั่งในวันธรรมดา ขณะที่วันเสาร์ – อาทิตย์จะมีคนดูเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 10 – 20 % แต่โรงที่มีภาพยนตร์ฉายพร้อมโรงชั้นหนึ่ง โดยเฉพาะภาพยนตร์ฟอร์มดี ก็มีคนดูในวันเสาร์ – อาทิตย์ เต็มโรง

ขณะที่โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ จะมีคนดูกลุ่มประจำมากกว่าโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง 10-20 % คนดูไม่ได้เพิ่มหรือลดเพราะลักษณะภาพยนตร์ที่เข้าฉาย

โดยกลุ่มผู้ชมจะแบ่งตามโรงที่ฉายภาพยนตร์ได้เป็นสองกลุ่ม ได้แก่

1. ผู้ชมภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง
2. ผู้ชมภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

ผู้ชมภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง

ลักษณะผู้ชมจะเป็นคนในช่วงวัยรุ่น วัยประมาณ 15-30 เป็นส่วนใหญ่ แต่มีวัยอื่นๆ หลากหลายวัยด้วย ตั้งแต่เด็กเล็กๆ ไม่ถึงขวบที่พ่อแม่พาเข้ามาดูด้วย จนถึงวัยชราอายุ 60 กว่า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ ที่ทำงานหรือที่อยู่ใกล้โรงภาพยนตร์ โดยเป็นผู้ทำอาชีพด้านใช้แรงงานที่มีรายได้ไม่มากนักเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้โรงเหล่านี้มีผู้ชมเป็นจำนวนมากในช่วงวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันหยุดของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน นอกจากนั้นยังมีกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ซึ่งกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ลดลงไปมาก

ส่วนในด้านเพศ มีทั้งเพศหญิงและเพศชาย ในจำนวนเท่าๆ กัน

“กลุ่มเป้าหมายคือคนพื้นที่เป็นหลัก แต่ละย่านจะฉายหนังเหมือนกัน เช่น เรืองนี้เข้าทุกที่เลย ส่วนมากคนพื้นที่เป็นหลัก คนดูนี้อาจจะดูประจำ พวกวัยรุ่น แม่ค้าแม่ขายแถวนี้ แต่เมื่อก่อนนี้ ไฉ่หยอ ทั้งนักเรียน นักศึกษา นักเรียนช่างกล มหาศาล เมื่อก่อนเยอะ” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

“ก็คนระดับล่าง มีรายได้น้อย ก็ไปใช้บริการโรงหนังแบบนี้” (ชาติชาย ชื่นขำ. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2543)

ผู้ชมภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

ลักษณะวัยและอาชีพของผู้ชมไม่ต่างจากกลุ่มแรก เพียงแต่เพศของผู้ชมจะเป็นผู้ชายกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ โดยมีทั้งมาดูเป็นกลุ่ม ซึ่งจะเป็นกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น ส่วนที่มาคนเดียว ส่วนใหญ่จะเป็นวัยเกิน 20 ขึ้นไป ส่วนเพศหญิงเข้ามาดูเป็นจำนวนน้อย โดยส่วนใหญ่จะมาคู่กับผู้ชาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นด้วยกันทั้งคู่ ช่วงวัยผู้ชมส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 18 – 40 ปี

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ในการวิเคราะห์ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1. ปัจจัยภายในองค์กร
2. ปัจจัยการเผยแพร่
3. ปัจจัยภายนอกองค์กร

1. ปัจจัยภายในองค์กร

ในการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสอง ผู้ประกอบการมีปัจจัยภายในองค์กรที่ทำให้มีผลต่อการที่จะทำธุรกิจต่อไปหรือหยุดกิจการ จากการศึกษาของผู้วิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารดังนี้ คือ

1.1 ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กร

ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรมีผลอย่างยิ่งต่อการประกอบธุรกิจและความอยู่รอดของโรงภาพยนตร์ชั้นสองในปัจจุบัน จากการศึกษาลักษณะองค์กรโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สามารถอธิบายได้ถึงปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กรที่มีผลต่อการดำเนินงานได้ดังนี้คือ

การประกอบการโรงภาพยนตร์หลายโรง ซึ่งเป็นการขยายกิจการในแนวราบในอดีต ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน

จากจำนวนโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่เหลืออยู่ประมาณ 37 โรง จะเห็นได้ว่ามีโรงที่ผู้ประกอบการมีโรงเดียวแค่ 2 ราย ส่วนที่เหลือผู้ประกอบการจะมีโรงตั้งอยู่ตามจุดต่างๆ ของกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตั้งแต่ 2 โรงขึ้นไป ซึ่งมีผู้ประกอบการรวมกันแค่ประมาณ 8 ราย รายที่ใหญ่ที่สุดมีโรงถึง 10 โรงและ 9 โรงตามลำดับ การเป็นเจ้าของโรงภาพยนตร์เป็นของตนเองหลายโรงในหลายพื้นที่ คือลักษณะการกระจายความเสี่ยงทางธุรกิจ นอกจากนั้นยังเป็นการประหยัดต่อขนาด ช่วยประหยัดต้นทุนด้านต่างๆ รวมทั้งในด้านการบริหารของเจ้าของธุรกิจโรงภาพยนตร์ โดยเฉพาะในยุคอดีตที่ผู้ประกอบการบางรายมีโรงภาพยนตร์ชั้นสองเป็นของตนเองกว่า 20 โรง

สำหรับปัจจุบัน การมีโรงมากเป็นเหมือนภาระของผู้ประกอบการเองที่จะดำเนินกิจการต่อไปเพื่อให้บุคลากรของตัวเองจำนวนมากยังมีงานทำต่อไป รวมทั้งผู้ประกอบการคำนึงถึงทุนที่ยังคงอยู่คือตัวโรงภาพยนตร์ที่ได้ลงทุนไปแล้วให้ได้ย่ำค้ำค้ำ แม้จะผ่านระยะคืนทุนมาแล้ว แต่ด้วยพื้นที่ที่เป็นของตนเอง นั่นคือพื้นที่ตัวโรงภาพยนตร์ซึ่งมีอาณาเขตมาก การขยายขยายหรือตัดสินใจทำอะไรสักอย่างต้องใช้ทุนอีกเป็นจำนวนมาก และด้วยเหตุที่มีโรงในหลายพื้นที่ด้วย ผู้ประกอบการจึงต้องดำเนินธุรกิจอยู่ ดีกว่าทิ้งร้างให้เปล่าประโยชน์

องค์กรมักขยายตัวในแนวราบในช่วงริเริ่มก่อตั้งและกำลังเจริญเติบโต คือการขยายโรงไปตามพื้นที่ต่างๆ เหมือนเป็นการสร้างช่องทางในการเผยแพร่สินค้า เพื่อครอบคลุมพื้นที่กลุ่มเป้าหมายในเขตต่างๆ สร้างความมั่นคงให้แก่องค์กร แต่ธุรกิจโรงภาพยนตร์ขึ้นสองหยุดเติบโตตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษที่ 2530 เพราะผู้ประกอบการไม่เห็นความคุ้มค่าในการลงทุน และหันไปทุ่มเทสร้างโรงตามห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้าแทน ปัจจุบันผู้ประกอบการต่างทยอยปิดตัวโรงที่ไม่สามารถทำกำไร และพยายามเหลือแต่โรงที่เป็นพื้นที่ของตัวเอง ไม่ต้องเสียค่าเช่าเพื่อประหยัดต้นทุนให้มากที่สุด

“ที่อยู่ครบเพราะเป็นโรงของเราโดยตรง เราไม่ให้เช่า แต่ถ้าโรงที่เสียค่าเช่า คนทำก็ลำบาก” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

ความเปลี่ยนแปลงจึงเกิดกับโรงที่เช่าเป็นส่วนใหญ่ เช่น หมดสัญญาเช่าแล้วผู้ประกอบการไม่เช่าต่อ หรือเจ้าของยกเลิกสัญญา เมื่อได้รับเงื่อนไขจากผู้ประกอบการธุรกิจอื่นๆ ที่จะมาลงทุนพัฒนาพื้นที่ทำธุรกิจที่เหมาะสมหรือนำลงทุนมากกว่าในพื้นที่นั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ในย่านการค้า หรือบางรายเลิกเช่าเพราะตัวโรงเก่ามาก และไม่ยอมลงทุนซ่อมแซมใดๆ เพราะไม่ใช่โรงของตัวเอง ไม่คุ้มค่าในการที่จะลงทุนปรับปรุงเอง

ผู้ประกอบการที่เหลืออยู่ก็คือนักที่ยังมีโรงของตัวเองเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็
 -โรงภาพยนตร์ของเครือนครหลวงโปรโมชั่น ที่มีโรงตั้งอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ถึง 10 โรง
 แม้ว่าจะเป็นโรงที่เช่าอยู่ 4 โรง

-โรงภาพยนตร์ในเครือ ก.เรียวเตอร์ (ชื่อสมมุติ) ที่มีโรงในความดูแลอยู่ 4 โรง แม้ว่า
 อยู่น้อย แต่โรงในเครือนี้ก็ตั้งอยู่ในจุดสำคัญและมีกลุ่มผู้ชมขาประจำอยู่ เช่น ในย่านวงเวียนใหญ่
 ย่านสะพานควาย

-โรงพยาบาลนครินทร์ในเครือ ข. รามา (ชื่อสมมุติ) ที่มีโรงในเครืออยู่ 9 โรง ซึ่งมีลักษณะเด่นคือมีโรงที่เป็นพื้นที่ของตัวเองและกระจายในเขตกรุงเทพฯ และฝั่งธนบุรี

-โรงพยาบาลนครินทร์ในเครือ ซีซีเนมา (ชื่อสมมุติ) ที่มีโรงในเครืออยู่ 3 โรง (แต่ปิดไป 1 โรงในช่วงปลายปี พ.ศ. 2543) โดยตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ห่างกันนัก ซึ่งทำให้ผู้บริหารมีความคล่องตัวในการบริหาร

-หรือเครืออื่นๆ ที่มีโรงตั้งกระจายอยู่แข่งขันกับกลุ่มโรงอื่นๆ

ความเป็นองค์กรขยาย ที่มีโรงเครือข่ายมาก ผู้ดำเนินธุรกิจจึงยังต้องดำเนินธุรกิจต่อไป แม้กำไรจะน้อยลง หรือแทบจะเท่าทุน โดยเลือกที่จะปิดโรงที่ขาดทุนทิ้งไป

การมีโรงไว้จัดฉายภาพยนตร์ทั้งสองรูปแบบ เพื่อกระจายความเสี่ยงในการทำธุรกิจ

ผู้ประกอบการเลือกที่จะมีโรงภาพยนตร์ทั้งสองแนวทางหลายเครือ โดยการเลือกที่จะหลีกเลี่ยงการแข่งขันกับโรงภาพยนตร์ของเครือนครหลวงซึ่งเป็นสายหนังภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นสายหนังเพียงรายเดียวที่เหลืออยู่หลังสิ้นสุดยุคการแข่งขันระหว่างสายหนังเพื่อแย่งชิงโรงภาพยนตร์ทำเงินมาจัดจำหน่าย รวมทั้งจำนวนโรงภาพยนตร์ที่ลดน้อยลง โรงของผู้ประกอบการบางส่วนจึงหันมาจัดฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศแทน เพื่อเข้าหากกลุ่มเป้าหมายอีกกลุ่มหนึ่ง

ขณะที่ในพื้นที่ที่ไม่มีโรงภาพยนตร์ของเครือนครหลวงมาแข่งขัน ผู้ประกอบการ เช่น เครือโรง ก. เอเชียเตอร์ (ชื่อสมมุติ) เลือกจะพัฒนาและปรับปรุงโรงไว้จัดฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งไปเลย ขณะที่อีกโรงเปลี่ยนมาฉายภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาทางเพศเพื่อลดการแข่งขันระหว่างโรงในเครือของตนเอง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่เดียวกัน

“มีโรงที่เคยฉายหนังไทยล้วน เสร็จแล้วช่วงหลังหนังไทยในตลาดไม่มีแล้ว ก็เลยต้องบอกเจ้านายว่า โอเค ฉายหนังไปเลย อีกโรงซึ่งอยู่ในย่านเดียวกันปรับปรุงให้ดีไปเลย เหลือฉายหนังจากโรงชั้นหนึ่งโรงเดียว เพื่อหนีโรงของคนอื่นๆ” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

เหตุผลหนึ่งที่ผู้ประกอบการยังเลือกที่จะมีโรงสำหรับจัดฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งไว้ด้วย เนื่องจากการแข่งขันระหว่างโรงที่จัดฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศมีอยู่สูงนั่นเอง คือบางพื้นที่ มีโรงแบบนี้ถึง 3 หรือ 4 โรง อย่างเช่น เครือโรง ข.รามา (ชื่อสมมุติ) ที่มีโรงของ

ตัวเองในพื้นที่เดียวกันถึง 3 โรง ขณะที่โรงของคู่แข่งอีก 3 โรงที่จัดฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ผู้ประกอบการจึงต้องมีทั้งโรงที่จัดฉายภาพยนตร์ในแนวที่เน้นเนื้อหาทางเพศ และโรงที่จัดฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งด้วยในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อให้มีฐานลูกค้าทั้งสองกลุ่ม แทนที่จะฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศทั้งหมด แล้วโรงของตัวเองแย่งลูกค้ากันเอง และยังต้องแข่งขันกับโรงคู่แข่งอีก

“ตรงนั้นมันมีคนเล่นหนังไปตั้งหลายเจ้า มีตั้ง 4 โรง แล้วเขาจะเอาแฟนพวกนี้มาจากไหน มันก็หนังประเภทเดียวกัน ถูกมั้ยยะ เขาก็เลยต้องเล่นหนังของเรา” (ประเสริฐ หอมสนธิ. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2543)

การควบคุมกระบวนการในการจัดจำหน่ายและการขาย

สำหรับโรงภาพยนตร์ชั้นสองนี่ก็คือการจัดหาภาพยนตร์มาฉายด้วยตัวเอง หมายถึงผู้ประกอบการที่ยังสามารถดำเนินธุรกิจอยู่ได้ต้องมีหน่วยงานในการจัดหาหรือจัดซื้อภาพยนตร์มาจัดฉายป้อนโรงในเครือของตนเอง และแน่นอนต้องมีกำลังพอที่จะคัดเลือกภาพยนตร์ต่างๆ และทำเงินมาฉายในโรงภาพยนตร์ของตนเองได้ สำหรับโรงที่จัดฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง

ส่วนโรงที่จัดฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ต้องมีผู้ที่เชี่ยวชาญในการคัดเลือกภาพยนตร์เข้ามาฉายในโรงของตัวเอง เช่น เครือ ข.รามมา (ชื่อสมมุติ) มีบุคลากรในระดับบริหารเป็นผู้ติดต่อซื้อขายภาพยนตร์ด้วยตัวเอง

ความสำคัญของสายหนัง ซึ่งเป็นลักษณะธุรกิจที่มีการกำหนดพื้นที่ไว้อย่างเด่นชัดตั้งแต่อดีตว่า สายหนังชานเมืองคือผู้ที่รับผิดชอบในการซื้อลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ที่ฉายโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งแล้วมาจัดบริการให้กับโรงภาพยนตร์ชั้นสองเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขณะที่ในอดีตมีการแข่งขันกันสูงมากระหว่างบริษัทหรือผู้จัดจำหน่ายในสวนกลาง เนื่องจากจำนวนผู้ชมมีมาก โดยเฉพาะเจ้าของโรงภาพยนตร์ที่มีโรงในเครือหลายโรง แต่ปัจจุบันมีแค่บริษัทนครหลวงโปรโมชั่น ที่ดำเนินการด้านสายหนัง โดยจัดซื้อลิขสิทธิ์ภาพยนตร์จากทุกบริษัทที่ภาพยนตร์เข้าฉายโรงชั้นหนึ่ง และเป็นภาพยนตร์จากบริษัทใหญ่ๆ ซึ่งยอมได้เปรียบโรงอื่นๆ เมื่อเป็นผู้ที่สามารถคัดเลือกภาพยนตร์แนวต่างๆ มาฉายได้เพียงรายเดียวโดยไม่ต้องแข่งขันกับโรงของเจ้าอื่นๆ

“ธุรกิจนี้ ใครจะขึ้นมาแข่งยาก หนึ่งในพวกซื้อหนังแล้วไม่มีโรงเข้า มีโรงไม่มีหนังก็เจ๊ง เพราะฉะนั้นสายหนังมักจะเป็นเจ้าของโรง หรือเป็นหุ้นส่วน ...ซื้อหนังแล้วมีโรงเข้าแน่นอน...”
(ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

ขณะเดียวกันโรงในเครืออื่นๆ ก็มีผู้จัดหาภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศมาฉายในโรงของตนแทน เพื่อจะสามารถแข่งขันกับเครือโรงอื่นๆ ซึ่งฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศเช่นเดียวกัน โดยเลิกที่จะจัดซื้อภาพยนตร์จากโรงชั้นหนึ่งแข่งขันกับเครือนครหลวง รวมทั้งการเป็นนายทุนให้กับผู้สร้างภาพยนตร์ไทยรายเล็กๆ ที่สร้างภาพยนตร์แนวบู๊ออกฉายในแถบชานเมืองโดยเฉพาะซึ่งกลุ่มคนดูลดหายไปเรื่อยๆ กลุ่มผู้สร้างอิสระที่สร้างภาพยนตร์แนวนี้เพื่อนำตลาดต่างจังหวัดโดยเฉพาะจึงหายไปจากตลาด ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา

โดยภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศสามารถทำรายได้ดีกว่าที่จะแข่งขันจัดซื้อภาพยนตร์จากโรงชั้นหนึ่งมาฉายโดยต้องแข่งกับเครือนครหลวงซึ่งได้ภาพยนต์ดีๆ ไปหมดแล้วหรือว่าต้องรอภาพยนต์จากเครือนครหลวงมาฉาย ซึ่งแน่นอนว่า เครือนครหลวงซึ่งมีโรงในเครือของตัวเองด้วยต้องเลือกภาพยนต์ที่ดีกว่า มาฉายก่อนโรงของคุณแข่ง เนื่องจากเป็นผู้ซื้อลิขสิทธิ์มา

การร่วมลงทุน เพื่อแก้ปัญหาในด้านการจัดหาภาพยนตร์

การร่วมลงทุนหมายถึงการร่วมเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจกับบริษัทหรือผู้เชี่ยวชาญในการจัดหาภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ โดยมอบหมายหน้าที่ในการจัดหาภาพยนตร์ให้ ส่วนเจ้าของโรงทำหน้าที่ในการบริหารงานทั่วไป ซึ่งก็ได้แก่ เครือ ซี ซีเนมา (ชื่อสมมุติ) ที่มีหุ้นส่วนเป็นผู้จัดหาภาพยนตร์ให้ ขณะเดียวกันหุ้นส่วน ก็มีโรงภาพยนตร์เป็นของตัวเองด้วย หรือเครือ ก.เรียดเตอร์ (ชื่อสมมุติ) ก็มีหุ้นส่วนเป็นผู้ดูแลในการจัดหาภาพยนตร์ให้เช่นกัน ขณะที่ทางฝ่ายเจ้าของโรงมีหน้าที่ในการบริหารงานทั่วไป รายได้จากโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศเท่านั้นที่จะแบ่งกับหุ้นส่วนที่เป็นผู้จัดการด้านการจัดหาภาพยนตร์ในแนวนี้ให้

1.2 ปัจจัยด้านนโยบาย

ปัจจัยในด้านนโยบายของผู้ประกอบการในปัจจุบันอันเป็นแนวทางที่ผู้ประกอบการตั้งไว้เพื่อการปฏิบัติสำหรับองค์กรเอง และมีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองมีดังนี้คือ

การตั้งวัตถุประสงค์ด้านกำไรอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ

การตั้งเป้าหมายทางด้านกำไรในระดับต่ำนั้น จะอยู่ในกลุ่มโรงพยาบาลที่ขาย ภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง ผู้ประกอบการอย่างเช่นเครือนครหลวง ยังหวังว่าผู้ชมจะกลับมาชม ภาพยนตร์เพิ่มขึ้นเมื่อเศรษฐกิจดีขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการยังคงดำเนินธุรกิจอยู่ต่อไป โดยผู้ ประกอบการกล่าวว่าช่วงประมาณ 3 ปี ก่อนวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ธุรกิจยังพอไปได้ และ ยังมีผู้ชมอยู่เป็นจำนวนมาก โดยผู้ประกอบการบางรายพยายามปรับปรุงโรงเพื่อรักษากลุ่มคนดูให้ มากที่สุด หรือโรงที่ผู้ประกอบการมีโรงทั้งสองรูปแบบ ผู้ประกอบการก็ไม่ได้คาดหวังกำไรในโรงที่ขาย ภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งมากนัก

“โรงที่เราทำนี่พออยู่ได้ แต่จะหวังกำไรไม่ได้” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

“โรงที่เช่าก็เหลือไม่ก็โรง โรงของเราก็ไม่ก็โรง ที่ทำก็พอกล่อมแกล้มพอไปได้ จะ มาหวังกำไรอย่างเมื่อก่อนไม่มีแล้ว” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2543)

วัตถุประสงค์และเป้าหมายด้านกำไรของผู้ประกอบการปัจจุบัน จึงอยู่ในระดับต่ำ เพื่อระคองตัวให้ธุรกิจนี้ดำเนินต่อไปได้เท่านั้น รอโอกาสทางการลงทุนใหม่ๆ ในอนาคต

“พอทุกอย่างมันผ่านพ้นไปแล้ว โรงหนังนั้นรื้อไปแล้ว แต่ที่ดินยังสามารถจะ พัฒนา แต่ทาง “นครหลวง” ชื่อไม่กี่แห่ง ไม่เหมือนของบางราย นอกนั้นเป็นโรงฉายที่สัญญาแล้ว ก็แล้วกัน” (ชาติชาย ชื่นขำ. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2543)

การรักษาพื้นที่ไว้ โดยเลือกที่จะฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

ผู้ประกอบการธุรกิจบางรายเลือกที่จะฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งต้นทุน ถูกกว่าและได้ผู้ชมเพิ่มขึ้น เพื่อให้ธุรกิจยังดำเนินได้อยู่ต่อไป เช่น เครือ ก.เจียเตอร์ (ชื่อสมมุติ) หัน มาฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้โรงของตนยังดำเนินอยู่ต่อไป ได้ โดยไม่ต้องปิดตัวลงไป รอโอกาสทางธุรกิจอื่นๆ ที่จะมีข้อเสนอที่น่าสนใจเข้ามา เพื่อใช้พื้นที่ โรงภาพยนตร์ไปทำอย่างอื่นต่อไป แต่จะไม่ปิดโรงภาพยนตร์ทิ้ง ถ้าโรงนั้นยังสามารถดำเนินกิจการ ต่อไปได้โดยไม่ขาดทุน เพราะไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์อะไรต่อผู้ประกอบการ

สำหรับโรงที่อัตราการขาดการทุนมากๆ ผู้ประกอบการก็จะปิดไป โดยเฉพาะ อย่างยิ่งโรงที่เป็นโรงเช่า ซึ่งผู้ประกอบการไม่ยากแบกภาระด้านการเงินมากนัก เช่น โรง ภาพยนตร์ จันทิมา ที่เครือนครหลวงเช่าในย่านศรียาน ซึ่งเป็นโรงเช่า คนดูน้อย นอกจากนั้นยังเก่า

และทรุดโทรม ไม่คุ้มค่าในการซ่อมแซม โดยในย่านนี้ ยังมีโรงภาพยนตร์ *ศรีย่านเย็บเตอร์ 1* และ 2 ของอีกเครื่องหนึ่ง ซึ่งปิดตัวไปก่อนหน้านี้ในปลายปี พ.ศ. 2539

1.3 ปัจจัยด้านการตลาด

โรงสวนใหญ่ที่ยังอยู่ได้มีพื้นฐานปัจจัยทางการตลาดที่ดีในบางด้านอยู่ โดยเฉพาะถ้าพิจารณาในด้านส่วนผสมทางการตลาด จะพบว่าโรงชั้นสองที่ยังเหลืออยู่มีจุดเด่นในด้านช่องทางจัดจำหน่าย นั่นก็คือสถานที่ตั้ง ผลិតภัณฑ์ และราคา

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

แม้ว่าปัจจุบันขอบเขตของเมืองจะเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยอดีต จนทำให้กลุ่มเป้าหมายของโรงภาพยนตร์ชั้นสองลดลง เพราะว่าตัวโรงภาพยนตร์ชั้นสองไม่ได้ขยายตัวไปตามกลุ่มเป้าหมายอีกแล้ว โดยหยุดการเติบโตมากกว่าสิบปี เพราะผู้ประกอบการไม่เห็นความคุ้มค่าในการขยายการลงทุนในด้านนี้ แต่โรงที่ยังอยู่ได้ ก็คือโรงที่ยังอยู่ในย่านที่เป็นศูนย์กลางของการจับจ่ายของผู้มีรายได้ไม่มาก มีสินค้าราคาถูกให้เข้ามาจับจ่าย และยังมีใกล้แหล่งที่อยู่ของกลุ่มเป้าหมายอยู่บ้าง ย่านสะพานควาย วงเวียนใหญ่ พระโขนง จึงยังเป็นย่านที่มีโรงเหล่านี้จำนวนมากอยู่ เพราะตั้งอยู่ในทำเลที่ดีและเป็นที่ยุ่จักของคนดูมาเป็นเวลานาน

บางแห่งอยู่ในทำเลที่ดียังมีคนดูอยู่มาก ผู้ประกอบการก็พร้อมที่จะลงทุน เช่น ในย่านสำโรง มีการย้ายโรงที่เช่าจาก *สเดท* เป็น *สำโรงรามมา* ซึ่งตั้งอยู่ตรงข้ามกัน เพราะทางบริษัทนครหลวง ยังเห็นว่าพื้นที่นี้ยังมีคนดูอยู่

นอกจากนั้นโรงที่ผู้ประกอบการมีแค่โรงเดียวยังอยู่ได้เพราะปัจจัยด้านนี้เอง คือตั้งอยู่ในจุดที่ยังมีกลุ่มผู้ชมกลุ่มเป้าหมายจำนวนมาก ได้แก่ *จักรวาลเย็บเตอร์* ซึ่งตั้งอยู่ในข้างแฟลตดินแดง และบริเวณรอบๆ ยังมีโรงงานขนาดย่อมจำนวนมาก ทำให้มีรายได้ที่จะทำให้โรงยังคงดำเนินงานต่อไปได้

ด้านผลิตภัณฑ์

โรงที่ใหม่กว่าหรือได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นย่อมมีลูกค้าประจำอย่างเหนียวแน่น เช่น เครื่อง *ก.เย็บเตอร์* (ชื่อสมมติ) ที่ปรับปรุงโรงของตนไว้ เพื่อรักษารฐานลูกค้าของตนไว้ให้มากที่สุด หรือ *นครนนท์* โรงในเครือนครหลวง ซึ่งเป็นโรงที่เรียกได้ว่าใหม่ที่สุดในเครือ คือเปิดในปี พ.ศ.

2526 มีอายุไม่ถึง 20 ปี และได้รับการติดตั้งระบบเสียงใหม่ ทำให้เป็นโรงชั้นนำเหนือคู่แข่งในย่านเดียวกัน ที่เปิดตัวมาก่อน และต้องปิดตัวไป หรือหันไปฉายภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาทางเพศแทน

“นครนท” เป็นโรงชั้นสองที่ติดตั้งระบบเสียงแพงที่สุด ชุดนั้นรู้สึกจะ 25 ล้าน เครื่องฉาย 2 ตัว เครื่องเสียงชุดหนึ่ง เป็นระบบดิจิตอลสมบูรณ์แบบ ที่ซื้อมาเพื่อเป็นตัวอย่าง ทดลองใช้ด้วย พอเห็นว่าดีก็เลยสั่งมาใช้ของเอ็นเค ที่รัตนานิเบศร์ แต่ว่าตัวโรง ‘นครนท’ มันสร้างมานาน มันก็เลยไม่สมบูรณ์แบบเท่าไร” (ชาติชาย ชื่นขำ. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2543)

ตัวโรงที่เก่า จะมีผลต่อการดำเนินกิจการต่อไป โดยเฉพาะโรงที่เจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของโรงไม่ได้ดำเนินกิจการเอง เป็นโรงที่ให้คนอื่นเช่า ตัวเจ้าของก็ไม่ต้องการเสียค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง ส่วนผู้เช่าก็ไม่ต้องการเสียค่าใช้จ่าย เมื่อประสบปัญหาด้านคนดูด้วย จึงปิดโรงไป ตัวผลิตภัณฑ์คือโรงภาพยนตร์จึงมีส่วนในการตัดสินใจในการดำเนินกิจการต่อไปอยู่น้อย

แต่อย่างไรก็ดี ผู้ชมส่วนหนึ่งที่ยังชมอยู่ต้องการชมภาพยนตร์เท่านั้น ไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องสภาพโรง เนื่องจากผู้ชมเป็นคนต่างจังหวัดที่เติบโตมากับหนังกลางแปลงหรือโรงภาพยนตร์ในต่างจังหวัดที่สภาพไม่ได้แตกต่างจากโรงชั้นสองในกรุงเทพฯ

ด้านราคา

การกำหนดราคาของโรงประเภทนี้ไม่แตกต่างกันนัก แต่อย่างไรก็ตามก็เป็นจุดเด่นที่ทำให้โรงเหล่านี้ยังมีลูกค้าประจำอยู่ เพราะการกำหนดราคาแค่ครึ่งหนึ่งของโรงชั้นหนึ่งเท่านั้น ซึ่งถูกและเหมาะสมกับคนรายได้ไม่มาก

1.4 ปัจจัยด้านค่าใช้จ่าย

ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการตัดสินใจทำกิจการต่อไปหรือไม่ โดยปัจจุบัน โรงส่วนใหญ่ที่ผู้ประกอบการยังสามารถดำเนินธุรกิจได้อยู่คือ การมีพื้นที่เป็นของตนเอง ไม่ต้องเสียค่าเช่า อันเป็นต้นทุนประจำที่สูงมากเพราะค่าพื้นที่สูงขึ้นตามเวลา อย่างไรก็ตาม โรงบางโรงที่เสียค่าเช่า เช่น

-โรงในเครือนครหลวง เพราะต้องการกระจายภาพยนตร์ที่ซื้อมาฉายในพื้นที่ต่างๆ ให้มากที่สุด โดยโรงที่ยังเช่าอยู่ ต้องมีผู้ชมในระดับหนึ่ง ซึ่งหักลบกับค่าใช้จ่ายแล้วยังพอจะอยู่ได้ ส่วนที่อยู่ไม่ได้ก็ต้องปิดตัวไป เช่น จันทิมาเธียเตอร์ ที่ปิดตัวไป ในปี พ.ศ. 2543

-โรงภาพยนตร์บางแห่งต้องมีรายได้ด้านอื่นที่จะมาช่วยในการพยุงตัวให้อยู่ได้ เช่น *นิวแหลมทอง* ที่ลำปางค่าดูไม่เพียงพอที่จะนำมาเสียค่าเช่า ต้องมีรายได้จากค่าเช่าพื้นที่หน้าโรงมาช่วยในการเช่าด้วย ซึ่งโรงนี้อยู่ในทำเลที่ดีคือ ย่านเยาวราช ทำให้สามารถยังดำเนินธุรกิจต่อไป

การมีพื้นที่โรงเป็นของตัวเองไม่ได้เช่า จึงยังต้องทำโรงต่อไป ดีกว่าปล่อยทิ้งร้าง โดยไม่เกิดรายได้ใดๆ รอโอกาสทางธุรกิจที่จะพัฒนาเป็นอย่างอื่นต่อไป ส่วนค่าใช้จ่ายอื่นๆ ก็เป็นต้นทุนประจำที่โรงทุกโรงต้องมี ไม่ว่าจะเป็นค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ เงินเดือนพนักงาน ซึ่งสามารถประหยัดได้ในส่วนของพนักงาน ที่โรงส่วนใหญ่จะใช้คนเท่าที่จำเป็น บางตำแหน่งที่คนออกไปก็จะไม่รับคนเข้าใหม่ถ้าไปไม่จำเป็น

-โรงภาพยนตร์ในเครือ ซี ซีเนมา (ชื่อสมมุติ) เหลือโรงที่เป็นโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศไว้ ซึ่งเป็นโรงเช่าทั้งสองโรง ขณะที่ปิดโรงที่ฉายภาพยนตร์จากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นพื้นที่โรงของตัวเองไม่ได้เช่า เนื่องจากโรงที่ปิดไปเป็นโรงที่มีขนาดใหญ่กว่าโรงที่เช่านั่นเอง เสียค่าใช้จ่ายในการประกอบการมากกว่า รวมทั้งการประเมินภาษีของกรมสรรพากรที่สูงกว่าด้วย เพราะเป็นโรงที่มีที่นั่งจำนวนมากกว่าโรงอีกสองโรงที่เช่าอยู่ นอกจากนั้นโรงที่เช่าหนึ่งในสองโรงนั้นยังเสียค่าเช่าในราคาถูกเพราะเป็นการทำสัญญาระยะยาว

1.5 ปัจจัยด้านการใช้เทคโนโลยี

โรงภาพยนตร์ชั้นสองในยุคอดีตจะมีการปรับปรุงโรงเป็นระยะๆ เพื่อรักษาตลาดไว้ให้นานที่สุด โดยเฉพาะในโรงชั้นสองชั้นนำในย่านต่างๆ โดยเป็นการปรับปรุงสภาพทั่วๆ ไปของโรง เช่น การเปลี่ยนจอ การเปลี่ยนที่นั่ง การเปลี่ยนเครื่องฉาย การติดตั้งเครื่องปรับอากาศ เป็นการปรับเปลี่ยนเพื่อรักษาสภาพของโรงให้เหมือนเดิมหรือใกล้เคียงกับสภาพเดิม โรงภาพยนตร์บางโรงซึ่งเคยเป็นโรงชั้นหนึ่งมาก่อน เมื่อดำเนินงานนานเข้าก็ลดระดับมาฉายสองเรื่องควบ ต่อมามีการปรับปรุงครั้งใหญ่ ตกแต่งโรงใหม่ ปรับเป็นโรงชั้นหนึ่งอีกครั้งก็มี เช่น *บางกอกกรามา*, *แคปปิตอล* เป็นต้น ซึ่งโรงเหล่านี้มักจะกลับมาเป็นโรงชั้นสองอีก บางครั้งก็สลับไปสลับมา แล้วแต่ความสามารถในการจัดหาภาพยนตร์เข้ามาฉายของผู้ประกอบการ รวมทั้งคนดูด้วย โรงชั้นสองบางโรงอาจปรับโครงสร้างตัวโรงใหม่ หรือรื้อโรงเพื่อสร้างใหม่เป็นโรงชั้นหนึ่งไปเลย พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อโรงด้วย เช่น *ศรีเพ็ชร* กลายเป็น *พาราเมท* (เปิดปี พ.ศ. 2503), *เฉลิมพร* กลายเป็น *เมืองทอง* (เปิดปี พ.ศ. 2514), *พัฒนากร* (เป็นโรงเก่าแก่ที่เคยเป็นโรงชั้นหนึ่ง แต่เป็นโรงชั้นสองก่อนที่จะทุบทิ้ง เพื่อ

สร้างใหม่) กลายเป็น *สิริรามมา* (เปิดปี พ.ศ. 2514) เหล่านี้ล้วนเป็นการดิ้นรนของผู้ประกอบการโรงพยาบาลในสมัยอดีต

จนกระทั่งเกิดโรงพยาบาลรูปแบบใหม่ๆ ในยุคตั้งแต่ พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ที่กระแสดความนิยมชมภาพยนต์ตามโรงชั้นสองที่ลดลงไปเป็นอย่างมาก มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในด้านรูปแบบโรงพยาบาลในโรงภาพยนต์ชั้นหนึ่ง ทำให้ผู้ประกอบการโรงพยาบาลชั้นสองต่างดิ้นรนที่จะปรับปรุงเทคโนโลยีด้านระบบโรงของตน เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้

ยุคมินิเธียเตอร์ โรงขนาดเล็กขยายตัวอย่างมากตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 2530 เป็นต้นมา โรงชั้นสองหลายโรงมีการปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดต่อไป เมื่อโรงภาพยนต์แบบมินิเธียเตอร์เริ่มขยายตัวออกไปตามจุดต่างๆ ทั่วเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล การปรับตัวก็คือ การลดขนาดโรงเพื่อปรับเป็นโรงภาพยนต์แบบมินิเธียเตอร์บ้าง หรือเพิ่มโรงขนาดเล็กเข้าไปในพื้นที่บางส่วนของโรง เช่น ร้านอาหาร คาเฟ่ หรือห้องฉายเล็ก ของโรงในอดีต ซึ่งก่อนหน้านั้นมีโรงชั้นหนึ่งหลายโรงได้ปรับตัวโดยการแบ่งโรงหรือดัดแปลงโรงบางส่วนไปไปก่อนหน้านั้นแล้ว ไม่ว่าจะเป็น *เซ็นจูรี* ที่แบ่งโรงเป็น *เซ็นจูรี 1* และ *2* (และมีการต่อเติมโรง *เซ็นจูรี 3* ในเวลาต่อมา, *โอลิมปิก* แบ่งเป็น *สุขุขทัย 1* และ *2*, *วอชิงตัน* มี *วอชิงตัน 1* และ *2* (โรง *2* ดัดแปลงพื้นที่บางส่วนของโรงเพิ่มเป็นโรงขนาดเล็ก) *แมคเคนนา* มี *ไมโครแมค* ตั้งอยู่ได้โรงเดิม และต่อมากมี *ไมโครแมค 2* และ *3* ซึ่งดัดแปลงมาจากพื้นที่บริเวณรอบๆ โรง เป็นต้น (โรงที่กล่าวถึงข้างต้นปิดไปหมดแล้ว)

โรงภาพยนต์ชั้นสองก็มีการดัดแปลงโรงให้เล็กลงเช่นเดียวกัน เช่น *จันทิเธียเตอร์* ปรับขนาดโรงให้เล็กลงจากเกือบ 1000 ที่นั่งเหลือประมาณ 200 กว่าที่นั่ง, *ฮอลิเดย์* แบ่งโรงเป็น 3 โรง คือ *ฮอลิเดย์ 1*, *2* และ *3*, *ศรียาน* แบ่งโรงเป็น 2 โรง คือ *ศรียาน 1* และ *2*, *พระโขงเยีเตอร์* แบ่งโรงเป็น 3 โรง คือ *พระโขงเยีเตอร์ 1*, *2* และ *3*, *สุริยาเธียเตอร์* แบ่งโรงเป็น 3 โรง คือ *สุริยาเธียเตอร์*, *เอดิสัน 1* และ *2* เป็นต้น

การปรับปรุงส่วนใหญ่ เป็นการดัดแปลงอาคารเดิม เช่น ตัดแบ่งส่วนบนส่วนล่างของโรงซึ่งเคยมีสองชั้น หรือผ่าแบ่งโรงสำหรับโรงที่มีชั้นเดียว บางแห่งก็ดัดแปลงอาคารบางส่วนเป็นโรง เช่น *พระโขงเยีเตอร์* นอกจากการตัดแบ่งโรง (*พระโขงเยีเตอร์ 1* และ *3*) ยังดัดแปลงห้องฉายขนาดเล็กเป็นโรงอีก 1 โรงด้วย (*พระโขงเยีเตอร์ 2*) ซึ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีปัญหากับกรมโยธาธิการทั้งสิ้น จนทำให้โรงเหล่านี้ไม่ได้รับใบอนุญาตในการใช้เป็นโรงภาพยนต์ เช่นเดียวกับโรงภาพยนต์มินิเธียเตอร์ในสมัยนั้นที่ต่างประสบปัญหาในการดัดแปลงพื้นที่ศูนย์การค้าหรือ

ห้างสรรพสินค้า ส่วนใหญ่ก็เป็นโรงพยาบาลที่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานของกรมโยธาธิการ แต่เนื่องจากกฎหมายในการจับปรับถูกมาก โรงเหล่านี้จึงยังดำเนินการต่อไป

โรงชั้นสองที่ดัดแปลงเป็นโรงขนาดเล็กส่วนใหญ่จะปรับให้เป็นโรงชั้นหนึ่ง ซึ่งต่อมาก็อธิบายปัญหาในเรื่องการยอมรับของคนดู เพราะมาตรฐานของโรงเอง และการตั้งอยู่ในพื้นที่กลุ่มเป้าหมายระดับคนดูโรงชั้นสอง จนทำให้โรงเหล่านี้ต้องกลับมาฉายสองเรื่องควบตามเดิม เพราะประหยัดงบประมาณมากกว่า หรือบางรายอาจจะต้องปิดไป เนื่องจากปัญหาคนดู และปัญหาเกี่ยวกับกรมโยธาธิการที่ปรับปรุงกฎหมายในการจับปรับโรงที่ไม่ได้รับอนุญาตให้สูงขึ้น โดยเดิมมีพระราชบัญญัติป้องกันภัยอันตรายอันเกิดแก่การเล่นมหรสพ พระพุทธศักราช 2464 ควบคุมอยู่ โรงที่ฝ่าฝืนจะมีโทษปรับแต่วันละ 50 บาท และได้ยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 117 ตอนที่ 42 ก ลงวันที่ 15 พฤษภาคม 2543 ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 โดยกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และยังต้องระวางโทษอีกไม่เกินวันละ 10,000 บาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

โรงภาพยนตร์ชั้นสองที่แบ่งเป็น 2 โรงและปรับเป็นโรงชั้นหนึ่งที่ยังคงสามารถดำเนินการเป็นโรงชั้นหนึ่งอยู่จนถึงปัจจุบันมีเพียงโรงเดียว คือ ดาวคนองรามมา ในย่านดาวคนอง เขตราชบุรีบูรณะ ซึ่งดัดแปลงเป็น ดาวคนองมัลติเพล็กซ์ 1 และ 2 โดยมีบริษัทไฟว์สตาร์ เป็นผู้ป้อนภาพยนตร์ให้ฉาย

ยุคมัลติเพล็กซ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา นั่นคือการเข้ามาของระบบเสียงใหม่ๆ และระบบโรงที่ดียิ่งขึ้น โรงภาพยนตร์ในระบบมัลติเพล็กซ์มีการติดตั้งระบบเสียงเพื่อความสมบูรณ์แบบในการรับชม ซึ่งสอดคล้องกับตัวภาพยนตร์เอง ที่มีการระบบการบันทึกเสียงในแบบใหม่ๆ เพื่อความสมจริง

โรงชั้นสองชั้นนำซึ่งเป็นโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง โดยเฉพาะโรงที่ยังได้รับความนิยม จึงหันมาพัฒนาระบบเสียงเพื่อให้ใกล้เคียงกับระบบเสียงของโรงชั้นหนึ่ง โดยเฉพาะโรงที่ผู้ประกอบการเป็นเจ้าของพื้นที่เอง เช่น เครือนครหลวง มีการติดตั้งระบบเสียงใหม่ ที่ นครนนท์, นครหลวง, ศรีสยาม เป็นต้น หรือเครือ ก.เจียเตอร์ (ชื่อสมมุติ) ที่ปรับปรุงทั้งโครงสร้างโรงและระบบเสียงสำหรับโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง เพื่อให้สามารถแข่งขันกับทั้งโรงชั้นหนึ่งและโรงในย่านเดียวกันได้

ยุคปัจจุบัน สำหรับช่วง พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2543 มีการเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในด้านเทคโนโลยี ได้แก่

การเปลี่ยนเทคโนโลยีการฉายในโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

ในช่วงปี พ.ศ. 2542 และปี พ.ศ. 2543 นั้นโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งส่วนใหญ่พากันหยุดการพัฒนาใดๆ ทั้งสิ้นในด้านเทคโนโลยี แต่เกิดความเปลี่ยนแปลงในกลุ่มโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งเปลี่ยนเทคโนโลยีในด้านระบบการฉาย ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2542 โดยหันมาใช้เครื่องโปรเจคเตอร์ฉายลงบนจอภาพยนตร์ โดยผู้ประกอบการสามารถใช้เครื่องเล่นวีดีโอ หรือวีซีดี เล่นผ่านเครื่องโปรเจคเตอร์ฉายลงสู่จอภาพยนตร์ โดยข้อดีของการเปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีระบบนี้คือ

ด้านภาพยนตร์ คุณภาพของภาพยนตร์ดีขึ้น แม้ภาพที่ปรากฏบนจอจะไม่เต็มจอเนื่องจากข้อจำกัดในด้านเครื่องฉาย ที่ไม่ได้ออกแบบมาให้ใช้กับจอภาพยนตร์ แต่ว่าคุณภาพของภาพยนตร์ที่ฉายก็ดีขึ้นกว่าการฉายในระบบฟิล์ม ซึ่งขาดเดาคุณภาพไม่ค่อยได้ และปัญหาในการจัดส่งที่ยุ่งยาก ทำให้ภาพยนตร์ที่ฉายมีทั้งภาพยนตร์เก่าและใหม่ สลับกันไป การใช้ระบบการฉายแบบใหม่ทำให้ผู้ประกอบการ สามารถคัดเลือกภาพยนตร์ได้ง่ายขึ้น โดยหาซื้อได้ตามตลาดที่มีผู้ผลิตสื่อทางเพศได้ทั่วไป ทั้งวีดีโอและวีซีดี

ด้านต้นทุน ต้นทุนในด้านเครื่องฉายเอง ซึ่งเครื่องโปรเจคเตอร์มีราคาถูกกว่าเครื่องฉายในระบบฟิล์ม นอกจากนั้นต้นทุนในด้านภาพยนตร์ ซึ่งไม่ต้องไปซื้อหาจากต่างประเทศ ผู้ประกอบการสามารถหาได้ในตลาดสินค้าทางเพศในประเทศไทย ที่มีการลักลอบนำเข้าและผลิตออกมามากมาย

ด้านการยอมรับของผู้ชม การเปลี่ยนระบบการฉายทำให้ผู้ชมเพิ่มขึ้น เนื่องจากภาพยนตร์ที่ตรงกระแสตลาด เป็นภาพยนตร์ใหม่ และมีความหลากหลายมากกว่าเดิม จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยเอง ในโรงภาพยนตร์แห่งหนึ่ง ก่อนการเปลี่ยนระบบการฉาย และหลังเปลี่ยนระบบการฉาย พบว่ามีผู้ชมเพิ่มขึ้น

ด้านการหลบเลี่ยงความผิดทางกฎหมาย ในกรณีที่เกิดการจู่โจมจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ประกอบการสามารถทำลายหลักฐานได้โดยง่าย เพราะตัวซอฟต์แวร์ที่ใช้ไม่ใช่แผ่นฟิล์มซึ่งมีขนาดใหญ่ มีมูลค่าในระดับหมื่น ขณะที่การฉายด้วยโปรเจคเตอร์ สามารถใช้ซอฟต์แวร์อย่าง

วีซีดี หรือวีดีโอ ราคาไม่ถึงร้อยบาท ซึ่งทำลายทิ้งได้โดยง่าย ส่วนตัวเครื่องเล่นวีดีโอหรือวีซีดีที่นำมาใช้ ผู้ประกอบการอาจจะใช้ข้ออ้างว่า พนักงานขายนำมาดูในห้องขายกันเอง ไม่เกี่ยวกับงาน

“ถ้าตำรวจมาจับ เราก็หักแผ่นทิ้ง เขวี้ยงออกไปนอกโรงยังได้เลย เขาก็ไม่มีหลักฐาน ตัวเครื่องเล่นเราก็บอกว่าเอามาดูกันเอง” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2542)

นอกจากนั้นเครื่องโปรเจคเตอร์ที่ใช้ ผู้ประกอบการยังสามารถหลีกเลี่ยงกฎหมายโดยการทำสัญญาเช่าซื้อเครื่อง ไม่ได้ซื้อขายขาดหรือซื้อผ่อนเครื่องซึ่งมีราคาอยู่ในระดับแสน เพราะฉะนั้นผู้ประกอบการจึงไม่ใช่เจ้าของเครื่องเอง ซึ่งเมื่อโดนยึดไป ผู้ประกอบการก็ไม่ได้สูญเสียเงินจำนวนมาก และไม่ต้องรับผิดชอบในฐานะเจ้าของเครื่อง

ผู้ประกอบการไม่ว่าจะเป็นเครือโรงพยาบาลนตร์ ก.เหี้ยเตอร์ (ชื่อสมมุติ) ข.รามมา (ชื่อสมมุติ) ซี ซีเนมา (ชื่อสมมุติ) หรือเครื่องอื่นๆ ต่างก็พากันหันมาขายด้วยระบบนี้ เพราะความนิยมของคนดูและการประหยัดต้นทุนนั่นเอง

2. ปัจจัยการเผยแพร่

2.1 ปัจจัยด้านสายหนัง

สายหนังมีผลต่อการอยู่หรือไปของผู้ประกอบการที่ไม่ได้มีสายหนังเองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะโรงที่ไม่ได้อยู่ในเครือโรงของสายหนัง ถ้าไม่มีภาพยนตร์จากสายหนัง ย่อมมีผลต่อการนำหนังเข้าฉาย โดยความสำคัญของสายหนังที่มีผลต่อธุรกิจของโรงภาพยนตร์ที่ไม่ได้มีสายหนังเอง มีดังนี้คือ

การเป็นแหล่งของภาพยนตร์ในการนำมาฉายอย่างต่อเนื่อง

การมีสายหนังอยู่ ทำให้ผู้ประกอบการไม่ต้องติดต่อกับบริษัทภาพยนตร์ด้วยตัวเอง ทำให้โรงที่ไม่ได้อยู่ในเครือของสายหนังสามารถดำเนินธุรกิจได้ต่อไป ตราบใดที่ยังมีสายหนังรายหนึ่งรายใดอยู่

ส่วนสายหนังรายที่เล็กแข่งขันกับเครือนครหลวง ก็หันมาฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ และเหลือโรงในพื้นที่ที่ไม่มีโรงของเครือนครหลวง รับภาพยนตร์จากเครือนครหลวงมาฉายต่อไป โดยที่ไม่ต้องลงทุนซื้อหนังเอง เครือนครหลวงก็มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยที่ไม่ต้องไม่ดำเนินธุรกิจตัวเอง เป็นการช่วยเหลือกันทางธุรกิจ

“บริษัทของเขาคุมหนึ่งในกรุงเทพฯ หมดแล้ว จะเข้าจากบริษัทมาเข้าโรงหนัง ตรงๆ ไม่ได้ ต้องไปที่บริษัทของสายหนังก่อน” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

ข้อเสียเปรียบที่บางโรงต้องเปลี่ยนแนวภาพยนตร์ที่ฉายไปเป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ก็คือไม่อาจสู้กับสายหนังรายใหญ่คือ โรงในเครือนครหลวงที่มีโรงมาตั้งประชันอยู่ หรืออยู่ในบริเวณใกล้ๆ โดยค่อยๆ ยุติบทบาทการเป็นสายหนังภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง หันมาฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศแทนซึ่งไม่ต้องไปแข่งขันซื้อหาภาพยนตร์กับใคร

“ต้องพึ่งหนังจากเขา ซึ่งเขาก็ต้องให้ทางโรงในเครือก่อน เพราะเขาค่ายเดียวกัน ทางเราไม่มีหนัง หรือต้องฉายซ้ำกว่าเขา ยิ่งช่วงหลังไม่ค่อยมีคนดู เราก็กเลยเปลี่ยน..” (คุณภูมิ (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2542)

“สายใหญ่ค่อยๆ กลืนสายเล็กๆ ไปเรื่อยๆ ซึ่งสายหนังที่จะตั้งได้ ต้องมีโรงในคอนโทรล ต้องมีโรงในเครือก่อน ชื่อหนังมาแล้ว โรงไม่เข้า ก็เจ๊งเหมือนกัน สายของเราก็กว้างมือแล้ว หลังจากทำมา 20 กว่าปี” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2542)

คุณชัช (ชื่อสมมุติ) กล่าวถึงสาเหตุหนึ่งที่ยุติบทบาทด้านเป็นสายหนังว่า การเป็นสายต้องใช้เงินจำนวนมาก ในยุคหนึ่งนอกจากจะแข่งขันกันซื้อภาพยนตร์มาฉายแล้ว ยังออกทุนสร้างให้ผู้สร้างอิสระ คือผู้สร้างภาพยนตร์ไทย เพื่อจะได้มีภาพยนตร์ไว้รองรับโรงของตน และโรงที่จะรับภาพยนตร์จากสายไปฉายด้วย ซึ่งทำให้ประสบปัญหาขาดทุนเป็นจำนวนมาก และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ต้องยุติบทบาทการเป็นสายหนังไป

“สร้างหนัง เสียไปหลายสิบล้าน เพราะใช้ทุนสร้าง สร้างแล้วมาขอ แต่ตัวหนังที่ออกมาก็ไม่ได้อะไร” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2542)

ส่วนโรงที่เจ้าของไม่ได้จัดฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งมีอยู่ประมาณ 2 ราย ที่มีโรงเป็นของตนเอง 1 – 2 โรง ก็รับภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งจากสายหนังนครหลวงต่อไป และยังสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ ตราบใดที่ยังมีแหล่งภาพยนตร์ในการนำมาฉายอยู่ และยังสามารถบริหารกิจการได้โดยไม่ขาดทุนและมีผู้ชมอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะโรงที่อยู่ในจุดที่ไม่มีโรงของทางนครหลวงอยู่

“ในฐานะเป็นคนเช่าชื่อ โรงที่ไม่ใช่ในนครหลวง ไม่เสียเปรียบ เพราะเราให้เท่ากันหมดในฐานะที่เขาเป็นลูกค้าของเรา” (ประเสริฐ หอมสนธิ. สัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2542)

สายหนึ่งเป็นผู้คัดสรรภาพยนตร์มาในระดับหนึ่ง

การเป็นผู้คัดเลือกภาพยนตร์ที่คาดว่าจะทำเงินเข้ามา สายหนึ่งเป็นผู้ถนัดกรองภาพยนตร์มีระดับเข้ามา หรือเห็นว่าคุ้มค่ากับการลงทุนเข้ามาอยู่ก่อนแล้ว เพราะมีโรงในเครือของตนเองจำนวนมาก ถ้าเลือกซื้อภาพยนตร์ที่ไม่คุ้มค่ากับการลงทุนก็ไม่มีประโยชน์ต่อธุรกิจของตน ช่วยให้ผู้ประกอบอิสระที่ไม่ได้มีสายหนึ่งเอง ลดภาระในการคัดเลือกภาพยนตร์ที่เข้ามาฉายอีกเปลาะหนึ่ง ภาพยนตร์ที่สายหนึ่งฉายกับภาพยนตร์ที่โรงอิสระฉายจึงไม่แตกต่างกันมากนัก ยกเว้นก็ในเขตที่ได้รับสิทธิ์ในการฉายก่อนซึ่งเป็นโรงของสายหนึ่งเอง แต่โรงเหล่านั้นก็ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งของเจ้าของอื่นๆ ที่ไม่ใช่สายหนึ่งอยู่เลย

“การเลือกซื้อหนังเราก็ต้องดู ถ้าฟอร์มไม่ดี เราก็ไม่เอา อย่างหนังเขามาเสนอเมื่อ ก็เพิ่งเอากลับไป เป็นหนังฝรั่ง เราดูแล้วมันก็ไม่น่าซื้อ พวกนี้หมายความว่าพวกหนังธรรมดา แต่ถ้าหนังของบริษัทใหญ่ๆ ที่เขาฉายโรงใหญ่ เราก็ซื้ออยู่ประจำ” (ประเสริฐ หอมสนิท, สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

2.2 ผู้จัดวางโปรแกรมภาพยนตร์

แม้ว่าปัจจุบันจะมีภาพยนตร์จากสายหนึ่งเพียงแค่อายเดียว และปีหนึ่งสายหนึ่งซื้อภาพยนตร์เข้ามาจัดฉายแค่ประมาณ 110 เรื่อง แต่บทบาทของบู้เกอร์ในการจัดวางโปรแกรมตลอดทั้ง 50 กว่าสัปดาห์ในหนึ่งปี ก็มีความสำคัญอยู่ดี โรงภาพยนตร์บางโรงจึงว่าจ้างบู้เกอร์จากบริษัทอื่นในการจัดวางโปรแกรมให้ เพราะเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้โดยเฉพาะ และมีสายสัมพันธ์มาตั้งแต่อดีต เช่น บริษัทที่บู้เกอร์นั้นอยู่ เป็นบริษัทที่เป็นผู้จัดจำหน่ายรายใหญ่มาตั้งแต่อดีต หรือบู้เกอร์รายนั้นเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดโปรแกรมภาพยนตร์มาอย่างยาวนาน

ผู้จัดวางโปรแกรมมีบทบาทในการคัดเลือกภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้ามากที่สุด

สุด

ผู้จัดวางโปรแกรมหรือบู้เกอร์ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดโปรแกรมมานาน ทำให้บางโรงยังต้องพึ่งพาบู้เกอร์ที่มีความชำนาญโดยเฉพาะ โดยไม่ต้องจัดวางโปรแกรมเอง โดยบู้เกอร์ที่ได้รับการว่าจ้างมาก็จะติดต่อประสานงานกับทางสายหนึ่ง และผู้จัดการโรงที่ว่าจ้าง เพื่อนำภาพยนตร์เข้าฉายหรือออกจากโรง ทำให้ทางโรงลดภาระในการคัดเลือกภาพยนตร์เอง และได้ภาพยนตร์ที่ถูกรสนิยมกับคนดูมากที่สุด

ประสบการณ์และอำนาจในการต่อรองของผู้คัดเลือกภาพยนตร์

ประสบการณ์ของบูคเกอร์ ช่วยในการต่อรองนำภาพยนตร์มาฉายได้ดีกว่าที่ทางโรงจะเข้าไปติดต่อกับสายหนังเอง และสามารถประสานงานกับทางสายหนังได้ง่ายกว่า ทำให้การนำภาพยนตร์เข้ามาฉายได้ราบรื่นกว่า

“การวางโปรแกรมมอบหมายให้บูคเกอร์ทำ เขาจะยึดหลายเรื่อง อันนี้อยู่ที่เรื่องของเขา เราเป็นรองเขาเรื่องนี้” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

ปัจจุบัน โรงภาพยนตร์ ราชเทวี และ ถนนวิภาวดี จึงยังมีบูคเกอร์ คือคุณชิต ชนะโชติ ซึ่งทำงานเป็นบูคเกอร์ให้บริษัทสหมงคลฟิล์ม บริษัทที่เคยจัดจำหน่ายภาพยนตร์ทั่วประเทศโดยตรง ก่อนจะเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้จัดจำหน่ายในส่วนโรงชั้นหนึ่งเพียงอย่างเดียว และขายสิทธิ์ให้กับสายอื่นๆ และเป็นเจ้าของโรงภาพยนตร์ต่างๆ ส่วนตัวคุณชิตเอง ก็มีความเชี่ยวชาญในการจัดวางโปรแกรม เพราะทำงานด้านนี้มานานกว่า 48 ปี โดยมีประสบการณ์การทำงานในการเป็นบูคเกอร์ทั้งบริษัทไทยและเทศ โดยมีชื่อเสียงในช่วงที่ทำงานกับกัญญามาลย์ภาพยนตร์มาก่อน ต่อมาจึงมาร่วมงานกับทางบริษัท สหมงคลฟิล์ม

นอกจากนั้น เครือ ก.เรียดเตอร์ (ชื่อสมมุติ) ก็จ้างบูคเกอร์รายหนึ่งเพื่อให้จัดวางโปรแกรมภาพยนตร์ให้เช่นกัน

3. ปัจจัยภายนอก

3.1 ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม ทักษะคติ ความต้องการ และลักษณะเฉพาะของคนในสังคมที่องค์กรไปประกอบอยู่ ซึ่งค่านิยมและทักษะคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลและมีอิทธิพลต่อความปรารถนาของบุคคลซึ่งองค์กรธุรกิจต่างๆ จะต้องพยายามทำสินค้าและบริการมาสนองให้

ปัจจัยในด้านนี้ส่งผลกระทบต่อทั้งการดำเนินงานของโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง และโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

ค่านิยมในการชมภาพยนตร์ที่เปลี่ยนไปของกลุ่มลูกค้าที่มีรายได้สูงขึ้น

ลูกค้าหลักของโรงหนังชั้นสอง คือ ผู้ที่มีรายได้น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนหนุ่มสาวที่ทำงานในโรงงาน แต่เมื่อภาวะเศรษฐกิจดีขึ้น ตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ทำให้กลุ่มคนดูกลุ่มนี้มีรายได้เพิ่มขึ้น ประกอบกับมีศูนย์การค้าขนาดใหญ่และห้างสรรพสินค้าแห่งใหม่เกิดขึ้นมากมายโดยเฉพาะในย่านชานเมือง ไม่ว่าจะเป็นย่านศรีนครินทร์ รังสิต มีนบุรี บางแค ทำให้คนกลุ่มนี้มีรูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไป หันมาใช้เวลาว่างในการเดินห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้าแทน (ฐานเศรษฐกิจ, 2539) รวมทั้งการเลือกชมภาพยนตร์บางเรื่องในโรงภาพยนตร์ในศูนย์การค้าเหล่านี้ ซึ่งได้อรรถรสในการชมที่สมบูรณ์กว่าการชมในโรงภาพยนตร์ชั้นสอง

ทัศนคติของคนในสังคมที่มองเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ควรปกปิด

ทัศนคติแบบนี้ในสังคมไทย ทำให้การเรียนรู้เรื่องเพศของคนส่วนใหญ่ต้องเรียนรู้กันโดยวิธีปิดบังแอบซ่อน ไม่สามารถเรียนรู้กันได้อย่างเปิดเผย สื่อต่างๆ ก็เป็นวิธีการหนึ่งในการเข้าถึงและเรียนรู้เรื่องเพศ ขณะที่ชนชั้นกลางขึ้นไป สามารถใช้สื่อด้านต่างๆ ได้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นสื่อวิดีโอ วีซีดี อินเทอร์เน็ต นิตยสาร โดยสามารถใช้สื่อเหล่านี้ได้ในที่สาธารณะ โดยไม่ต้องอายหรือรู้สึกไม่ดี เพราะมีพื้นที่ส่วนตัวมาก

คนชั้นล่างหรือกลุ่มเป้าหมายระดับล่างของโรงภาพยนตร์ชั้นสอง เป็นกลุ่มที่ต้องอาศัยรวมกันเป็นหมู่ๆ หรือมีพื้นที่ค่อนข้างจำกัดในการใช้ชีวิต เช่น อยู่ในห้องพักของโรงงานร่วมกับพนักงานอื่นๆ จำนวนมาก อยู่ในห้องเช่าเล็กๆ ร่วมกับญาติพี่น้อง หรือเพื่อน หรือภรรยา อยู่ในชุมชนแออัด อยู่ในแฟลต เหล่านี้ซึ่งมีพื้นที่ส่วนตัวน้อยมาก โอกาสที่จะเปิดรับสื่อ โดยเฉพาะสื่อด้านเพศที่เป็นเรื่องที่ควรปกปิดของคนในสังคมยิ่งน้อยลง สื่อโรงภาพยนตร์จึงช่วยสนองตอบในส่วนตรงนั้น ซึ่งโรงภาพยนตร์เหล่านี้ก็ได้กลุ่มคนดูที่เป็นผู้ชายตั้งแต่วัยรุ่นขึ้นไป และมีรายได้ไม่มาก

ผู้ประกอบการที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศจึงได้ลูกค้าประจำกลุ่มนี้ แม้ว่าจะมีความเสี่ยงในด้านกฎหมาย แต่รายได้ก็แน่นอนกว่าโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง

3.2 ปัจจัยด้านกฎหมาย

ประเด็นทางกฎหมายเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อผู้ประกอบการในปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

เนื่องจากช่องโหว่ทางด้านกฎหมาย รวมถึงการปฏิบัติของผู้ใช้กฎหมายเอง ส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ชั้นสอง ทั้งโรงที่ไม่ได้ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ และโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ นั่นคือยังเกิดการหลบหลีกกฎหมายของโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศเพิ่มขึ้นมากเท่าใด ยิ่งส่งผลต่อโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งในด้านการแย่งคนดู โดยเฉพาะกลุ่มคนดูผู้ชาย นอกจากนี้ยังส่งปัญหาถึงสายหนังที่มีโรงรองรับภาพยนตร์น้อยลง โดยปัจจัยด้านกฎหมายที่ส่งผลกระทบ ได้แก่

กฎหมายเกี่ยวกับการตรวจพิจารณาภาพยนตร์

ความล้มเหลวของระบบการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ที่มีการตราพระราชบัญญัติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2473 โดยภาพยนตร์ทุกเรื่องที่จะเข้าฉายต้องผ่านการตรวจพิจารณา ทำให้ภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งหมิ่นเหม่ในด้านศีลธรรม และไม่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นภาพยนตร์ที่มักจะไม่ผ่านการพิจารณา หรือถูกตัดฉากที่ไม่เหมาะสมทิ้งไป คงปฏิเสธไม่ได้ว่าการกำหนดข้อห้ามทางกฎหมายที่เข้มงวด เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการดำเนินธุรกิจที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะในช่วงที่ผู้ประกอบการประสบปัญหาในเรื่องผู้ชม

ผู้ประกอบการบางรายหลีกเลี่ยงกฎหมายโดยนำภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมเข้ามาฉายโดยไม่ผ่านคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ จากในอดีตที่มีการตัดบางฉากให้คณะกรรมการตรวจพิจารณา แล้วใส่ฉากที่ตัดเข้าไปใหม่ เวลาฉายจริง หรือเวลาฉายในรอบ ในระยะต่อมาก็เปลี่ยนแปลงเป็นการลักลอบฉายภาพยนตร์ที่ไม่เคยส่งพิจารณา และกลายเป็นภาพยนตร์ในรูปแบบวีซีดี หรือวีดีโอ ที่ไม่ต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ในที่สุด ซึ่งภาพยนตร์แนวนี้ย่อมเป็นที่นิยมของกลุ่มผู้ชมบางกลุ่มที่ได้รับชมภาพยนตร์ที่ไม่ได้ถูกจำกัดในการนำเสนอเหมือนภาพยนตร์ในท้องตลาดที่ฉายตามโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งทั่วไป โดยที่ผู้ชมไม่ต้องไปเสาะหาตามท้องตลาดมืดสี่ลามากต่างๆ ด้วยตัวเอง

“เมืองไทยกีดกันเรื่องนี้มาก มันไม่แบ่งเรตหนังเลย คนดูเห็นธรรมดาแล้วนะ ดูเอ้อธรรมดา” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

ขณะที่โรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งก็ประสบปัญหาที่ถูกแย่งคนดูไปส่วนหนึ่ง และปัญหาที่โรงส่วนหนึ่งหันไปฉายภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาทางเพศที่มีผลทำให้สายหนังมี

ลูกค้าโรงภาพยนตร์ลดลง และจะมีผลต่อการดำเนินงานของสายหนังต่อไปในอนาคต เมื่อโรงเหล่านี้ลดลงเรื่อยๆ

“หนังที่ถูกต้องอย่างผมทำ หนังที่ผ่านกองเซ็นเซอร์ หนังที่เสียภาษีให้รัฐบาล และที่ผมต้องซื้อจากบริษัทต่างๆ โดยถูกต้องตามกฎหมาย ผมมีอยู่แค่นี้ แค่นี้ดีกว่าโรง” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

บทลงโทษตามกฎหมาย

บทลงโทษตามกฎหมายอาญา ภาพยนตร์ที่นำออกฉายถ้าเป็นภาพยนตร์ที่ประกอบด้วยภาพลามก ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา มาตรา 287 ซึ่งบทลงโทษแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและเผยแพร่วัตถุหรือสิ่งของลามกตามกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย เนื่องจากมีโทษสถานเบา อีกทั้งไม่สามารถที่จะลงโทษบริบทภัยอื่น ๆ ของผู้กระทำผิดที่อาจได้มาจากการกระทำผิดฐานผลิตและจำหน่ายวัตถุหรือสิ่งของลามก (ธนะชัย มีผดุง, 2539)

การทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เข้าจับกุมโรงเหล่านี้คือ หากพบว่ามีการฉายภาพยนตร์ผิดตามกฎหมายมาตรานี้ คือ การตัดเตือน ถ้าพบครั้งที่สอง คือ การสั่งปิดโรง การปรับ 1,000 บาท ส่วนโทษจำคุกคือการรอลงอาญา ซึ่งผู้ที่โดนจับ คือพนักงานในระดับล่างๆ ไม่ใช่ตัวผู้ประกอบการจริง เมื่อโรงที่ฉายถูกสั่งปิด ก็มีการขอยื่นเปิดใหม่ เปลี่ยนชื่อโรงใหม่ รวมทั้งชื่อประกอบการใหม่

ในสถานการณ์จริงๆ ในการเข้าจับกุมโรงเหล่านี้ ผู้ประกอบการมักจะทราบว่าเจ้าหน้าที่มาตรวจ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่จากกองควบคุมภาพยนตร์ เพราะมีเจ้าหน้าที่อยู่ไม่กี่คน จึงมีการเปลี่ยนระบบการฉายเป็นฟิล์มภาพยนตร์จากโรงชั้นหนึ่ง ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถจับในข้อหาการฉายภาพยนตร์ที่เสนอภาพลามกได้ นอกจากจับในข้อหาการประกาศชื่อเรื่องที่ไม่ได้รับอนุญาตเท่านั้น

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

การไม่สามารถปราบปรามโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งทำผิดกฎหมายอย่างเด่นชัด เกิดขึ้นจากเหตุผลประการต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ทางราชการผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการดูแลเรื่องการจัดฉายภาพยนตร์ของโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้น

เนื้อหาทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นการดูแลตรวจตราบ่อย เรื่องการตรวจตราการฉายภาพยนตร์ เป็นเรื่องไม่สำคัญเท่ากับปัญหาอาชญากรรมอื่นๆ หรือปัญหาการรับสินบนของเจ้าหน้าที่เอง เป็นช่องโหว่ให้ผู้ประกอบการหลายรายสามารถนำภาพยนตร์แนวนี้เข้ามาฉายได้ เนื่องจากทำรายได้ได้ดีกว่า รวมทั้งประหยัดต้นทุนกว่าอีกด้วย

“เรื่องนี้ไม่น่าถาม บ่อนเปิดได้ คุณขับรถฝ่าไฟแดง คุณยังไม่โดนจับไปโรงพักนะ คือเรา...เป็นที่รู้จักกัน ถูกมัย บ่อนเปิดได้ ช่องเปิดได้ เราบังว่าช่องขายบริการทั้งหมด เขาอยู่ได้...เช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นไม่ต้องถาม คือเราต้อง..ทั้งหมดทั้งพื้นที่ ทั้งหน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง....และไฉนังไป มันจะเป็นชุดหรือเป็นสายเป็นกลุ่ม ปัจจุบันจะมีอยู่ประมาณ 3 กลุ่ม กลุ่มใหญ่เขาจะโอเค โรงผมมีเท่านี้ละ เข้าโรงดูแลพื้นที่ไป...มีจัดตั้ง มีปิดหรือไม่ปิด เช่นว่า เออสิ่งปิด เจ็ดวัน เราก็ตกลงกับเจ้าหน้าที่ โอเค เจ็ดวันที่แล้วปิดไปแล้ว แต่ไม่ได้ปิดหรอก ก็ทำเรื่องว่าปิดแล้วเราก็มีค่าใช้จ่ายไป” (คุณซัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

“เมื่อก่อนบ่อนมีไม่ได้เลย นับประสาอะไรกับไฉนังละ บ่อนมีไม่ได้ เพราะพวกมีอำนาจเป็นเจ้าของบ่อนเอง เก็บภาษีเดือนเอง ช่วงนี้ไฟเขียว บ่อนเปิดได้ ช่วงนี้ไฟเขียว หนึ่งไปฉายได้” (คุณซัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

“หนังก็ไม่ได้ผ่านการเสียภาษี ซึ่งรัฐก็เสียหายเยอะ ...เขาเล่นหนังไม่ถูกต้องตามกฎหมาย แอบเอาเข้ามาโดยวิธีไม่สุจริต ไม่ต้องเสียภาษีให้รัฐบาล ไม่ต้องเซ็นเซอร์ ฉายได้เลย” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

อย่างไรก็ดี ผู้ประกอบการที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศบางราย ก็ไม่มั่นใจในการดำเนินงานเพราะปัญหาทางด้านกฎหมาย และเห็นว่ามีผลต่อการดำเนินธุรกิจของตน

“มันเป็นธุรกิจไม่มั่นคง เพราะหนังมันผิดกฎหมาย” (คุณภูมิ (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2542)

3.3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยทรัพยากรที่มีอยู่หรือขาดแคลนและแนวโน้มทั่วๆ ไปของเศรษฐกิจที่มีผลต่อองค์กร ซึ่งสำหรับโรงภาพยนตร์ชั้นสองเอง ภาวะทางเศรษฐกิจมีผลเป็นอย่างมากต่อจำนวนคนดู ซึ่งส่งผลต่อรายได้ในการดำเนินการด้วย

ภาวะการว่างงาน รายได้ อำนาจในการซื้อของผู้บริโภค

แม้ว่าจะผ่านช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ ในการประกาศลอยตัวค่าเงินบาทเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 มาแล้ว 2-3 ปี แต่ภาวะเศรษฐกิจก็ยังคงซบเซาอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2543 จำนวนคนตกงานได้ลดลงจากปี พ.ศ. 2542 ร้อยละ 10.9 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นปีที่ประเทศไทยยังคงประสบกับภาวะเศรษฐกิจซบเซา อัตราการว่างงานยังคงมีอยู่สูงมาก ทั้งนี้เนื่องจากบางภาคเศรษฐกิจของประเทศเริ่มกระเตื้องดีขึ้น แต่อัตราการว่างงานในปี พ.ศ. 2543 ที่สูงถึงร้อยละ 4.1 ของกำลังแรงงานถือได้ว่าอยู่ในระดับที่สูงอัตราการว่างงานเฉลี่ยช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (2531-2540) ซึ่งมีอัตราการว่างงานร้อยละ 2.23 (“คนไทยตกงาน : ปัญหาที่รัฐบาลต้องเร่งแก้ไข” กระแสรอรัศนี.ปีที่ 7 ฉบับที่ 994 วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2544.)

ปัญหาการว่างงานส่งผลกระทบต่อกำลังซื้อในตลาด ความซบเซาจึงยังคงเกิดขึ้นกับธุรกิจโรงพยาบาลนตรีชั้นสอง ผู้ประกอบการกล่าวหาว่าวิกฤติเศรษฐกิจยังส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงพยาบาลนตรีชั้นสองมากยิ่งขึ้น หลังจากประสบปัญหาการแย่งคนดูจากโรงพยาบาลนตรีที่กระจายตั้งอยู่ตามห้างสรรพสินค้าที่แผ่ขยายมาตามชานเมืองก่อนหน้านี้ไม่นานนัก

“ภาวะเศรษฐกิจไม่ดี โรงงานก็ต้องปิด ลูกค้าของเราก็ตกลงไป” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

“ตกเพราะเศรษฐกิจ ระดับใช้แรงงานสมัยก่อน ก่อนเข้ากะงานเขาก็มาดูหนัง หลังเข้ากะงานเขาก็มาดู เดียวนี้กลับบ้านกันหมด มันก็ร่อย มัน 3-4 ปีแล้ว” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2542)

“ปัจจุบันกลุ่มเป้าหมายคือผู้ใช้แรงงาน คนโรงงานกลับบ้าน เศรษฐกิจไม่ดี ขณะที่นักเรียนนักศึกษาก็ไปดูตามห้าง คนดูมีแต่ลดลง” (คุณวัฒน์ (ชื่อสมมุติ). 17 กันยายน 2542)

“วันเสาร์ อาทิตย์มันก็เจียบแบบนี้ วันนึงเก็บได้พัน สองพัน มันไม่ไหว มีแต่ขาดทุน กินทุนอยู่ตลอดเวลา คนไม่มีเงิน มันจะเอาที่ไหนมาดูหนัง ทุกอย่างมันเป็นลูกโซ่ทั้งนั้น” (คุณประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2543)

ตัวเลขดัชนีราคาผู้บริโภค ซึ่งเป็นเครื่องวัดการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายในการครองชีพของผู้บริโภค เมื่อราคาสินค้าเปลี่ยนแปลงไปในช่วงปี พ.ศ. 2539 – พ.ศ. 2543 สามารถสะท้อนการใช้จ่ายของคนไทย โดยเฉพาะในด้านความบันเทิงที่มีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 5.2 การเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป ปี พ.ศ. 2539 – พ.ศ. 2543

หมวดสินค้า	น้ำหนัก	2539	2540	2541	2542	2543
ดัชนีผู้บริโภคทั่วไป (Headline Inflation)	100	5.9	5.6	8.1	0.3	1.6
อาหารและเครื่องดื่ม	35.28	8.9	7	9.6	-0.8	-1.1
ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่ม	64.72	3.7	4.6	7.3	1	3.2
-เครื่องดื่ม	5.61	3.8	4.1	7.3	1.2	1
-เคหะสถาน	24.01	3.3	3.1	5.6	0.0	1.4
-การตรวจรักษาและบริการส่วนบุคคล	6.34	2.1	3.1	8.5	3.1	2.5
-พาหนะ บริการขนส่งและสื่อสาร	17.45	1.6	4.7	7.7	1.2	8.8
-การบันเทิง การอ่าน และการศึกษา	7.80	8.1	5.8	5.2	0.5	-0.4
-ยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	3.51	5.2	14	18.8	3.5	0.7

ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กรมการค้าภายใน

3.3 ปัจจัยด้านคู่แข่ง

คู่แข่งที่มีผลต่อการดำเนินการธุรกิจโรงพยาบาลนอร์ธซันสองนอกจากจะต้องเผชิญกับการแข่งขันกับโรงพยาบาลนอร์ธซันสองด้วยตนเองแล้ว ยังต้องแข่งขันกับโรงพยาบาลนอร์ธซันหนึ่ง และสื่ออื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิดีโอ หรือวีซีดีในปัจจุบัน

การแข่งขันระหว่างโรงพยาบาลนอร์ธซันสอง

การแข่งขันระหว่างโรงพยาบาลนอร์ธซันสองด้วยตนเอง ปัจจุบันเป็นการแข่งขันระหว่างโรงพยาบาลนอร์ธซันสองที่ฉายภาพนอร์ธซันเน้นเนื้อหาทางเพศ เนื่องจากว่าแต่ละจุดมีโรงพยาบาลนอร์ธซันแบบนี้ตั้งแต่ 2 – 4 โรง โดยเฉพาะในย่านสะพานควาย, วงเวียนใหญ่ และพระโขนง โดยการแข่งขันจะเน้นในด้านจำนวนภาพนอร์ธซันที่เข้าฉาย รวมทั้งความถี่ในการฉายแต่ละโปรแกรม

ส่วนโรงพยาบาลนอร์ธซันที่ฉายภาพนอร์ธซันที่มาจากโรงพยาบาลนอร์ธซันหนึ่ง ปัจจุบันโรงเหล่านี้ในแต่ละจุดมีโรงที่ฉายแค่โรงเดียว ถ้ามีสองโรงก็คือโรงของเจ้าของเดียวกัน เช่น ศรีสยาม กับ เฉลิมศรี ซึ่งแก้ปัญหาด้วยการจัดโปรแกรมให้ต่างกัน ปัญหาในการแข่งขันจึงไม่มี นอกจากการแข่งขันกับโรงที่ฉายภาพนอร์ธซันที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ที่ถูกแย่งผู้ชมเพศชายไป

“ไอ้โห แย่งตลาดซะ นักรงนักเรียนดูกันเยอะ วัยรุ่นเดี๋ยวนี้ เข้าไปดู ไม่อายเลย”

(ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

การแย่งชิงผู้ชมจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง

การพัฒนาของโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งเป็นโรงมินิเธียเตอร์และมัลติเพล็กซ์พร้อมๆ กับห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ที่แพร่กระจายไปรอบกรุงเทพฯ และเขตปริมณฑล ทำให้เกิดการปรับพฤติกรรมของผู้ชมบางกลุ่มไปโดยปริยาย นั่นคือกลุ่มผู้ชมที่มีรายได้ปานกลางและอยู่ในเขตชานเมือง กลุ่มนักเรียนนักศึกษา และกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่อยู่ในอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เจริญก้าวหน้าอย่างมากช่วงก่อนวิกฤติเศรษฐกิจ

“พอโรงบหนังกระจายออกไป โรงชั้นสองหดลงไปทันที สมัยก่อนแต่ละที่ อย่างบริเวณนั้นนอกจาก “นครหลวงรามมา” ของเรา ที่สี่แยกพรานนกก็มี “ศรีพรานนก” ขวามือหน่อย ตรงบ้านแขก มี “เฉลิมมณี” หาไม่เจอแล้ว กลายเป็นตึกแถวอะไรไปหมด ตรงวงเวียนเล็กก็มี “เฉลิมธน” ตรงสะพานกรุงธน ก็มี “กรุงธนรามมา” ตรงบางพลัดก็มี “ลาสเวกัส” แถวปิ่นเกล้าก็มี “ธนบุรีรามมา” สำหรับแค่บริเวณนี้ พอโรงชั้นหนึ่งเขาเปิดขึ้นตามศูนย์การค้าต่างๆ นั้นแหละไปเลย โรงชั้นสองเสร็จเลย ตรงนี้หนัก พอโรงชั้นหนึ่งไปเปิดตามศูนย์การค้าที่นี้เป็นเรื่อง มันล่อมหมดเลย ตั้งแต่ “ธนบุรีรามมา” ไป มีทั้งเซ็นทรัล เมเจอร์ ปิ่นเกล้า ก็มีพาด้า ทางด้านนี้ก็มีเดอะมอลล์ ท่าพระ บางแค มีฟิวเจอร์ฯ บางแค ล่อมหมดเลย ก็เหลือแค่ของเราที่มีโรงหนังชั้นสองอยู่ตรงนี้ “ธนบุรีรามมา” ของคุณจิตต์อีกโรง หดลงเรื่อยๆ สภาพเศรษฐกิจยังงี้ด้วย” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

“ก่อนมีมินิ ไม่ชอบเขา พออยู่ได้ ถ้ามินิ ไม่เปิด โรงคงดีกว่านี้ ตอนนี้มีมัลติเพล็กซ์ มินิ ตั้งอยู่เต็ม คนไม่รอดูชั้นสอง เดียวนี้มันขึ้นเต็มไปหมด ต่อไปก็ฆ่ากันเอง” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2542)

“ราคาต่างกัน ไซ้ แต่คนเดียวนี้ ถ้าคิดจะดูเขาก็เลือกดู พวกโรงงานนี้ ดูนะ อย่างห้างพาด้า อย่างเซ็นทรัล” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

“เด็กสมัยใหม่ เขาสนุกกับสิ่งใหม่ๆ สิ่งเก่าๆ อย่างเช่น โรงหนังชั้นสอง ไม่ว่าจะ เป็น “นครนนท์” หรือ “นครหลวง” พอเด็กๆ ไปต้องดูหนังสองเรื่องควบ ซื้อมันไปเดียว ไปได้ตลอด เขาไม่ไป เพราะว่ามีแต่ขายมะม่วงดอง ขายฝรั่งดอง เขาต้องการไปที่มันเป็นซีเนียร์เพล็กซ์ มีอยู่ 5 โรง 10 โรง เรียงแถว มีให้เลือก 5 เรื่อง 10 เรื่อง ในขณะที่ข้างๆ ก็มีป๊อปคอร์น มีขนมสำเร็จรูปในถุง มีที่ถ่ายสตีกเกอร์ มีตู้แคนซ์ มีตู้กด ตู้จิ้ม ซึ่งวัยรุ่นเดี๋ยวนี้ต้องการแบบนั้น เขาไม่กินฝรั่งดอง มะม่วงดองแล้ว มันไม่มีแล้ว นั่นแหละ จึงทำให้โรงหนังชั้นสองเสื่อม เด็กวัยรุ่นเดี๋ยวนี้เขาไม่สนใจวิถีเก่าๆ เขาลืมไปแล้ว นั่นคือโรงเรายังไม่ได้พัฒนา” (ชาติชาย ชื่นขำ. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2543)

“คนมีสตางค์ เขาก็ไปดูห้าง” (คุณซัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

“ปกติก็ดูทั่วไป ดูเกือบทุกโรงซะ พวกเซ็นทรัลหรือตามห้างสรรพสินค้าทั่วไปก็ดู ถ้าหนังใหม่ๆ ที่เราอยากดู ก็ไปดูโรงตามห้างวันแรกๆ เลยก็มี” (คุณณัฐรัตน์ (ผู้ชม). สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543)

การแย่งชิงผู้ชมจากสื่ออื่นๆ

สื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลกับโรงภาพยนตร์ตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา ถ้าย้อนกลับไปดูในหน้าหนังสือพิมพ์ในยุคนั้นอย่างไทยรัฐ หรือเดลินิวส์ ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2524 ก็จะมีบทโทรทัศน์ของภาพยนตร์จีนชุดที่นำเสนอในช่วงกลางคืน ทั้งทางโทรทัศน์ของช่อง 7 ช่อง 3 และช่อง 5 ต่อมาก็มีบทโทรทัศน์ภาพยนตร์โทรทัศน์ (ทางช่อง 7 บางเรื่องยังผลิตด้วยฟิล์ม) และละครโทรทัศน์ของไทยที่แพร่ภาพในตอนกลางคืนของช่อง 7 มีคอลัมน์เรื่องย่อและเบื้องหลังการถ่ายทำของภาพยนตร์โทรทัศน์หรือละครโทรทัศน์ที่กำลังจะแพร่ภาพในคืนนั้นๆ ในหน้าบันเทิง ทั้งที่ยุคก่อนหน้านั้นหนังสือพิมพ์มีแค่โปรแกรมที่จะฉายแต่ละวันในแต่ละช่องเท่านั้น

จนถึงปัจจุบันบทโทรทัศน์ละครไทยหลังข่าวโดยเฉพาะละครของช่อง 7 และช่อง 3 กลายเป็นส่วนประกอบที่ขาดไม่ได้ของหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายสูง เน้นตลาดคนอ่านทั่วไป ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์ที่มียอดขายสูงสุด มีหน้าบันเทิงที่รวมข่าวคราวของดารา ละครและผู้ผลิตรายการ โทรทัศน์ 1 หน้าโดยเฉพาะ และอยู่ก่อนหน้าสุดท้าย แทนที่หน้าบันเทิงซึ่งมีข่าวคราวรวมความบันเทิงต่างๆ ซึ่งมักจะมีเรื่องเกี่ยวกับวงการภาพยนตร์มากที่สุด

ความนิยมชมความบันเทิงจากโทรทัศน์อย่างแพร่หลายเริ่มเมื่อช่อง 7 เริ่มส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมถ่ายทอดสดทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 มีภาพยนตร์โทรทัศน์แนวพื้นบ้านที่ได้รับความนิยม ต่อมาก็คือการเข้ามาของภาพยนตร์และละครแนวชีวิตที่ประสบความสำเร็จอย่างมาก เช่น ดาวพระศุกร์ (2524) ดอกโศก (2524) ซึ่งสมัยนั้นยังถ่ายทำด้วยฟิล์ม อรรถรสในการชมก็ไม่ต่างจากภาพยนตร์ในโรงนัก ทั้งในด้านภาพและการพากย์ นอกจากนี้ยังมีภาพยนตร์จีนชุด ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมากทั้งทางช่อง 7 ช่อง 3 และช่อง 5 ความบันเทิงที่ต้องเสียเงินอย่างโรงภาพยนตร์จึงยิ่งกลายเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นสำหรับคนบางกลุ่ม

“คนดูมีทางเลือก ทีวี เป็นตัวเปรียบเทียบ” (คุณซัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2542)

จนปัจจุบัน ความบันเทิงโดยเฉพาะละครโทรทัศน์มีการออกอากาศหลายช่วงเวลา ในวันธรรมดามีแพร่ภาพทั้งตอนบ่าย ซึ่งเป็นละครเก่านำมาแพร่ภาพใหม่ ตอนเย็นก่อนข่าว ตอนค่ำหลังข่าว ส่วนวันหยุดมีทั้งภาพยนตร์ไทย ภาพยนตร์ต่างประเทศ ละครในช่วงเวลาตั้งแต่ตอนสาย ตอนบ่าย ก่อนข่าวและหลังข่าว ผู้สร้างละครและดาราหลายคนก็คือผู้ที่เคยอยู่ในวงการภาพยนตร์มาก่อนนั่นเอง ทำให้สื่อโทรทัศน์แย่งชิงกลุ่มผู้ชมวัยผู้ใหญ่ที่ไม่อยากออกจากบ้านและไม่อยากเสียเงินเข้ามาดูภาพยนตร์ไปโดยปริยาย

“เทรนด์ของเมืองไทยคนดูหนังจะมีอยู่แค่วัยระหว่าง 15-35 สูงสุด พอเลยจากนี้ไป เป็นแม่บ้านอยู่กับบ้านดูละคร ไม่ออกจากบ้าน...บ้านเรามันไม่ได้ถูกพัฒนาพฤติกรรมมาให้มาดูหนังอย่างต่อเนื่อง....” (วิสูตร พูลวรลักษณ์. สัมภาษณ์ในนิตยสารจีเอ็ม, 2539)

สื่อวิดีโอและวีซีดี

วิดีโอเข้ามาเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2522 ซึ่งตัวเครื่องมีราคาแพงระดับ 50,000 บาท ขณะที่ตัวเทปมีราคา 2,000 บาท จึงยังอยู่ในกลุ่มคนระดับเศรษฐี ตามสถานบันเทิงชื่อดังมีการจัดฉายภาพยนตร์จากบริษัทเมเจอร์ของอเมริกา ซึ่งไม่ได้ฉายตามโรงภาพยนตร์ในขณะนั้น เพราะการประท้วงการขึ้นภาษี และการฉายภาพยนตร์ที่ไม่ได้รับสิทธิ์อย่างถูกต้อง ทำให้นำไปสู่การฟ้องร้องจากบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์ของอเมริกาที่ยังคงตั้งสำนักงานอยู่ในประเทศไทย

สื่อวิดีโอค่อยๆ แทรกซึมอิทธิพล และมีบทบาทในช่วงเวลา 4-5 ปีต่อมา เมื่อราคาเครื่องและเทปถูกลงและเทปภาพยนตร์ที่ลักลอบทำอย่างผิดกฎหมายแพร่หลายมากขึ้น ทำให้โรงภาพยนตร์ต้องปิดตัวไปหลายโรง แม้ว่าช่วงนั้นภาพยนตร์จากบริษัทเมเจอร์จะได้นำเข้ามาฉายได้แล้ว แต่เมื่อมีเทปที่ไม่ได้เสียลิขสิทธิ์กับเจ้าของลิขสิทธิ์ มีการลักลอบบันทึกภาพ หรือที่เรียกว่า “เทปผี” ทางโรงก็สู้ไม่ไหว

“ตั้งแต่มีวิดีโอนี้หายเลย ...หาย เลิกไปเยอะ” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

ปัจจุบันปัญหาวิดีโอลดลงไป แต่ปัญหาวีซีดีเข้ามาแทนที่ เนื่องจากราคาเครื่องรวมทั้งราคาแผ่นถูกกว่า จากมูลค่าตลาดไม่ถึง 200 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2541 เพิ่มขึ้นเป็น 1,000 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2542 เป็นก้าวกระโดดที่เห็นได้อย่างชัดเจนของตลาดประเภทนี้ (“ตลาดวีซีดีระอุ ดัมพ์ราคาขายแข่งวิดีโอเทป” สุวาน เศรษฐกิจ. 2542.) ซึ่งตัวเลขระดับ 1,000 ล้านบาทเป็นตัวเลขของสินค้าที่ถูกลิขสิทธิ์ ไม่นับตัวเลขของตลาดนอกกฎหมายที่มีอีกเป็นจำนวนมาก

“วงการหนังเดี่ยวนี้นี้แย่ เพราะพวกซีดีมันดี หนังยังไม่ทันมาเมืองไทยเลย ซีดีมันมาจากนอกแล้ว มาถึงนี่ก็ก๊อบปี้ ก๊อบปี้วางขายกันเกลื่อนหมด ตำรวจก็ไม่จับ” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2543)

3.5 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี

ปัจจัยด้านเทคโนโลยีหมายถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีภายนอกที่มีผลต่อองค์กร ซึ่งจะต้องปรับปรุงและพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าหรือบริการ รวมทั้งระบบภายในองค์กรเอง เพื่อตามให้ทันกับสภาพแวดล้อมภายนอกและคู่แข่ง

ปัจจัยด้านนี้เป็นปัจจัยประการหนึ่งที่ทำให้ผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ชั้นสองประสบปัญหา เพราะว่าโรงภาพยนตร์ชั้นสองไม่สามารถปรับตัวให้ทันได้ ตั้งแต่โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งย้ายไปตั้งบนศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้า ซึ่งสนองตอบต่อคนดูอีกระดับหนึ่งได้เป็นอย่างดี

เมื่อโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งมีการพัฒนาระบบ ทั้งระบบโรง ระบบเสียง และบริการ เกิดโรงภาพยนตร์แบบมัลติเพล็กซ์ ในปี พ.ศ. 2537 สร้างความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในธุรกิจโรงภาพยนตร์ เพราะความสำเร็จของโรงภาพยนตร์แนวนี้ในการดึงดูดจากโรงแบบเดิม รวมทั้งกลุ่มผู้ชมใหม่ๆ

ขณะที่โรงภาพยนตร์ชั้นสองไม่สามารถตามทันเทคโนโลยีเหล่านั้น เนื่องจากเป็นโรงขนาดใหญ่ การปรับเปลี่ยนแต่ละครั้งต้องใช้เงินลงทุนสูง อีกทั้งยังไม่คุ้มค่าแก่การลงทุน เพราะกลุ่มคนดูคือกลุ่มเดิมที่มีรายได้ไม่มาก ยกเว้นโรงที่อยู่ในจุดที่ยังมีคนดูมากพอ ผู้ประกอบบางรายอาจมีการปรับปรุงสภาพโรงให้ดีขึ้น ทั้งตัวโรงและระบบเสียง เช่น โรงในเครือ ก.เจียเตอร์ (ชื่อสมมุติ) ที่มีการปรับปรุงโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง บางโรงมีการติดตั้งระบบเสียงใหม่ เพื่อให้ใกล้เคียงกับโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง เช่น โรงในเครือนครหลวง ซึ่งก็ไม่สามารถดึงดูดที่หันไปชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งได้มากนัก

ผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่มีเงินทุนมากจึงหันไปพัฒนาการสร้างโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งตามศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้าแทน เพราะเห็นผลความคุ้มค่าในการลงทุนมากกว่า เช่น โรงภาพยนตร์ เอ็นเค ของเครือนครหลวง ที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539 และขยายเพิ่มเป็น 2 สาขาในเวลาต่อมา

3.6 ปัจจัยด้านผู้ชม

การซื้อหรือการใช้สินค้าหรือบริการ จะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบได้ว่า องค์กรจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว วัตถุประสงค์ของธุรกิจคือการสร้างและการรักษาลูกค้าไว้ โดยปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจในการชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ชั้นสองมีดังนี้คือ

ราคาค่าบัตร

ปัจจุบัน ลูกค้าสำคัญของโรงภาพยนตร์ชั้นสองคือ กลุ่มผู้ใช้แรงงาน ที่มีค่าแรงไม่สูง รวมทั้งกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายประจำวันน้อย ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่โรงนั้นๆ และเป็นคนต่างจังหวัดที่มาทำงานหรือศึกษาต่อในกรุงเทพฯ แต่ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลโดยตรงต่อจำนวนคนดูในโรงเหล่านี้ในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ชมโรงภาพยนตร์ชั้นสองในปัจจุบัน พบว่าปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ชั้นสอง คือ ราคาค่าเข้าชม ซึ่งผู้ชมเห็นว่ามีราคาถูกเหมาะสมกับรายได้ของตน จึงเลือกที่จะชมที่โรงภาพยนตร์ชั้นสอง

“อยากดูหนัง แต่ไม่ค่อยมีตังค์ มาดูที่นี้ก็ประหยัดดี มาหลายครั้ง นานแล้ว หลายปี ดูประมาณ 2 ครั้งต่อเดือน ชอบตรงที่ถูก ประหยัดนี่แหละ” (คุณปริญญา. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543)

สถานที่ตั้ง

สถานที่ตั้งของโรงเป็นปัจจัยหนึ่งในการตัดสินใจในการเลือกเข้าชม ผู้ชมเลือกโรงที่อยู่ใกล้บ้าน หรือใกล้ที่ทำงาน เพราะความสะดวกในการเดินทาง

“ทำงานในย่านนี้มา 3 ปีแล้ว พอเหงาก็มาดู แต่ต้องวันอาทิตย์นะ เพราะเป็นวันหยุด โรงนี้เป็นโรงที่ใกล้ที่สุด โรงอื่นๆ ไม่เคยไปดู มีแต่โรงนี้อย่างเดียว มากับเพื่อนบางทีก็ 3 คน บางทีก็ 4 คน เพื่อนๆ ที่ทำงานมาดูที่นี้กันเยอะ” (คุณสุภาพร. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543)

“พูดถึงมันใกล้ที่ทำงาน ทำงานอยู่แถวนี้ มา 4 – 5 ปี มาดูที่นี้นานๆ ครั้ง วันนี้แฟนเขาอยากมาดู ก็มาเป็นเพื่อน” (คุณณัฐรัตน์. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543)

“คือในละแวกนี้ผมจะชมทุกโรงเลย หมุนเวียนกันดู เพราะว่าเราจะมีเวลาว่างระหว่างเวลางาน ทำงานอยู่แถวนี้ โรงนี้ก็ดูมาประมาณ 20 กว่าปีแล้ว จริงๆ แล้ว ไม่ชอบโรงที่นี้เลย สภาพโรงหนังมันต้องปรับปรุงเพราะว่ามันอายุมากแล้ว แล้วก็ระบบการทำงานของเครื่องปรับ

อากาศ แล้วก็เบาที่นั่นอะไรต่างๆ มันหมดสภาพหมดแล้ว” (คุณธวัชชัย. สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2543)

“มาดูที่นี่เพราะอยู่ใกล้ ทำงานอยู่แถวนี้ แล้วก็พักอยู่แถวนี้ มาดูวันอาทิตย์ ทำงานเกือบทุกวัน ไม่ค่อยมีเวลามาดูหรอก นี่ก็มาดูก่อนเข้ากะงาน” (คุณยุพิน. สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2543)

ภาพยนตร์ที่เข้าฉาย

ภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ เป็นจุดดึงดูดสำคัญที่ทำให้โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์แนวนี้อยู่ได้ เพราะลูกค้ากลุ่มนี้ ไม่สามารถหาชมสื่อทางเพศได้สะดวกนักในทางอื่นๆ ส่วนในโรงภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งนั้น ผู้ชมใช้เกณฑ์ในตัดสินใจ ดังนี้คือ

-ภาพยนตร์ใหม่ คือ เป็นภาพยนตร์ที่เข้าพร้อมโรงชั้นหนึ่ง เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้ชมตัดสินใจเข้าชม

“ชอบมาดูที่นี่เพราะหนังใหม่ดี นอกจากนั้นราคาก็ถูก ทำงานอยู่แถวนี้ด้วย” (คุณวรรณภา. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543)

-มีภาพยนตร์ที่ชอบ ไม่ว่าจะ เป็นแนวภาพยนตร์ หรือมีดารานักแสดงที่ชื่นชอบ เป็นปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่ใช้ในการตัดสินใจ

“มาดูเพราะอยากดูหนัง เห็นเรื่องนี้ น่าสนใจดี ชอบพวกหนังสัตว์ประหลาด” (คุณกิตติรัตน์. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543)

นอกจากนั้น พฤติกรรมในการรับชมของกลุ่มผู้ชม สามารถแบ่งได้ตามลักษณะการเลือกเข้าชมตามโรงภาพยนตร์ได้เป็นสองกลุ่มคือ

1. กลุ่มที่ชมภาพยนตร์เฉพาะโรงภาพยนตร์ชั้นสอง
2. กลุ่มที่ชมภาพยนตร์ทั้งโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งและโรงภาพยนตร์ชั้นสอง

กลุ่มผู้ชมกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่รายได้น้อยกว่ากลุ่มที่สอง และไม่คุ้นเคยกับการชมในโรงชั้นหนึ่ง ซึ่งเห็นว่ากลุ่มคนเป็นคนอีกระดับหนึ่งไปดูกัน บางคนเคยไปดูโรงชั้นหนึ่งบ้าง แต่ไปดูนานๆ ครั้ง

“อยู่แถวพลโยธิน โรงเมเจอร์ใกล้กว่าที่นี่ แต่ไม่เข้าเมเจอร์ ดูแต่ที่นี้ที่เดียว ถูกดี หนึ่งก็ไม่เก่ามาก ทรนรอเขาหน่อย ยังไม่ออกจากชั้นหนึ่งก็เข้าแล้ว มาดูเกือบทุกอาทิตย์เลย สามปี แล้ว แล้วก็ดูชั้นล่าง 40 บาทพอ ไม่ดูชั้นบน 50 พวกโรงตามห้างจอมันเล็ก ชอบดูแบบนี้มากกว่า จอมันใหญ่ดี” (คุณวรรณภา. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2542)

ผู้ชมกลุ่มที่หนึ่งมีความคิดเห็นที่ว่าถ้าไม่มีโรงภาพยนตร์ชั้นสอง ก็คงไม่ไปดูโรงชั้นหนึ่ง เพราะราคาแพง แต่จะหาซื้อบันเทิงอื่นๆ ที่ราคาถูกว่า แต่บางคนก็กล่าวว่าถ้าภาพยนตร์นั้น น่าสนใจก็จะไปดู

“ถ้าไม่มีโรงแบบนี้ ก็คงเช่าวีซีดีร้านใกล้บ้านมาดู” (คุณสิทธิพนธ์. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543)

“ถ้าไม่มีโรงนี้ ก็ดูที่ร้าน ที่ร้านที่ทำงานอยู่มียูบีซี” (คุณวรรณภา. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543)

กลุ่มที่สองมีความพอใจในการรับชมภาพยนตร์จากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งมากกว่า แต่เพราะปัจจัยด้านอื่นๆ โดยเฉพาะค่าใช้จ่าย จึงต้องเข้าชมในโรงชั้นสองด้วย

“เดอะมอลล์ก็ดูบ้าง ก็แล้วแต่จังหวะ แล้วแต่โอกาส แล้วแต่ตั้งค์ด้วย” (คุณอนันต์. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543)

“ดูเมเจอร์ รัชโยธิน บ้าง แต่มาดูที่นี้เพราะมันถูกดี ไม่เกี่ยวกับโรง” (คุณสิทธิพร. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543)

กลุ่มผู้ชมกลุ่มที่สองกล่าวว่า ถ้าไม่มีโรงภาพยนตร์ชั้นสองก็ไม่เสียดายอะไร เก็บเงินไว้รอดูโรงชั้นหนึ่งก็ได้

“ถ้าไม่มีโรงนี้เหวอ ก็ดูตามห้าง” (คุณธวัชชัย. สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2543)

3.7 ปัจจัยด้านภาพยนตร์

ปัจจัยด้านภาพยนตร์เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินการ โดยปัจจัยด้านนี้ ประกอบด้วย

องค์ประกอบของภาพยนตร์ทำเงิน

สำหรับกลุ่มผู้ชมโรงภาพยนตร์ชั้นสองนั้น องค์ประกอบที่ภาพยนตร์จะทำเงินหรือไม่นั้น ประกอบด้วย

1. แนวของเรื่องที่ได้รับความสำเร็จในการขายเรียกคนดูมากที่สุดคือ ภาพยนตร์แนวบู๊หรือแนวแอ็กชัน โดยเฉพาะภาพยนตร์ที่ลงทุนสูง
2. ดารานำจะต้องเป็นดาราที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ เช่น เฉินหลง โจวเหวินเฟ
3. เป็นภาพยนตร์ทำเงินจากที่อื่นมาแล้ว โดยเฉพาะจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง
4. ขายพร้อมโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง หรือช้ากว่าโรงชั้นหนึ่งไม่นานนัก
5. ภาพยนตร์จากอเมริกา เนื่องจากเป็นภาพยนตร์ที่มีการลงทุน เมื่อเทียบกับภาพยนตร์จากชาติอื่นๆ สร้างได้อย่างสมจริงและน่าเชื่อถือ

“มันอยู่ที่หนังอีกแหละ ถ้านางดี คนมาเอง อย่างน้อยสองเรื่อง หนังอะไรก็ได้ที่มีมันแรง ที่ทำเงินชั้นหนึ่งมา จะเป็นหนังจีนก็ได้ ไทยก็ได้ หนังแอ็กชันจะเป็นหนังที่ทำเงิน สองดาราดีๆ เฉินหลง โจวเหวินเฟ อะไรยังงี้ แต่เป็นหนังแอ็กชันนะ ทุกเรื่องได้เงิน” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

“ชอบหนังฝรั่งมากกว่า มันดีนะ เขาทำสมจริงสมจังกว่า ฉากอะไรมันดีกว่าหนังไทยหนังจีน” (คุณวรรณภา (ผู้ชม) . สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2543)

ส่วนภาพยนตร์ที่ไม่ทำเงินเลยในกลุ่มโรงภาพยนตร์ชั้นสอง คือ ภาพยนตร์ที่ไม่มีดาราที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ ภาพยนตร์แนวชีวิต และภาพยนตร์การ์ตูน เนื่องจากผู้ชมโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่เหลืออยู่ส่วนใหญ่ต้องการความบันเทิงในการชมภาพยนตร์มากกว่า และไม่ค่อยนิยมพาบุตรหลานมาดู ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโรงในปัจจุบันก็คือ ภาพยนตร์ที่ขาย ผู้จัดซื้อหรือสายหนังชานเมืองต้องเลือกแต่ภาพยนตร์แนวต่อสู้หรือแอ็กชันเป็นส่วนใหญ่ ต่างจากในอดีตที่ภาพยนตร์มีแนวต่างๆ คละกันมากกว่า เพราะมีผู้ชมหลากหลายมากกว่า

“การ์ตูนวางบู๊ไม่ได้เลย ‘มูฮอลาน’ ชั้น 1 เขาทำเงินก็ขาย 2 โรง แต่ไม่ได้อะไร และเขาก็ดีราคาสูง คนดูกลุ่มโรงชั้นหนึ่งหลากหลายกว่ากลุ่มโรงชั้นสอง เพราะลูกค้า เขาไม่พาเด็กมาดู” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2542)

“เรื่องไหนไม่มีดารา ก็เสิร์จ” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2542)

“หนังบางประเภท เช่น *หนังชีวิต* ชั้นหนึ่งทำรายได้ดี แต่มาชั้นสองไม่ไหว อย่าง *Notting Hill* เอามาซานเมืองแล้วไม่ดี คนระดับล่างเขาดูลำบาก เพราะว่าเขาไม่ดู แอ็กชั่นจะดี ต้องยิ่งต้องเป็นหนังแอ็กชั่นจะดี ต้องยิ่งต้องเป็นหนังแอ็กชั่นจะดี” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

“หนังไทยดีที่สุดแต่ไหนแต่ไร พอหนังอเมริกันมา เขาคัดหนังใหญ่ๆ เข้ามา ก็มา กันใหญ่ พุดจริงๆ แล้วหนังฝรั่งนี่มันพร้อมทุกอย่าง การลงทุนของมันมาก ก็ทำให้คนดูแทบจะติด หนังฝรั่ง หนังไทยหนังจีนก็เลยตก” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

ราคาภาพยนตร์และผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์

ราคาภาพยนตร์มีผลต่อสายหนังที่จะซื้อหรือไม่ซื้อภาพยนตร์เรื่องนั้นมาจัดฉาย และส่งผลถึงโรงภาพยนตร์ของเจ้าของอิสระที่ไม่เกี่ยวกับสายหนังด้วย โดยสายหนังจะเน้นการซื้อ ภาพยนตร์ที่มีราคาเหมาะสมและคิดว่าคุ้มทุน และทางเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่มีเงื่อนไขมาก โดยเฉพาะ เงื่อนไขในด้านเวลาฉาย ยิ่งได้ฉายเร็ว ก็ยิ่งมีผลต่อคนดู

ส่วนผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์ก็จะมีผลในแง่เงื่อนไขในการให้จัดฉาย ภาพยนตร์ จากบางบริษัทจึงได้ฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นสองน้อยมาก เพราะปัญหาเรื่องราคาสูงและเวลาเข้า โปรแกรมฉาย หรือบางบริษัทไม่มีนโยบายขายภาพยนตร์ให้แก่สายหนังเลย ทำให้ตลาดโรง ภาพยนตร์ชั้นสองเต็มไปด้วยภาพยนตร์แนวสยองขวัญ หรือภาพยนตร์แอ็กชั่นลงทุนต่ำจากต่างประเทศ เพราะว่าภาพยนตร์พวกนี้เป็นของบริษัทจัดจำหน่ายอิสระ ที่ขายภาพยนตร์ราคาไม่สูง และมักจะเข้าโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งเพียงแค่วันอาทิตย์ สองอาทิตย์ จึงได้ก็อบปีฟิล์มมาฉายโรง ชั้นสองอย่างรวดเร็ว

“ถ้าฟอร์มดี เขาต้องตีราคาสูง ถ้าราคาไม่ดี ก็ตีราคาต่ำลงมา จะต้องซื้อก่อนเข้า โรง เหมือนเสียงคนละประตู ตกลงกันก่อน ดูฟอร์มว่าหนังเรื่องนี้มันจะต้องดีอะไรยังงี้ อย่างบาง เรื่องเราว่ามันจะดี ปรากฏว่ามันไม่ดี” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

“ยูไอพี ก็ซื้อเขา แต่ตอนนี้ก็ไม่ไหว เขาตีราคาสูงตลอด อย่าง *M:I 2* เขาตีราคา แพงมากเลย เรายังโอ้โฮ ขาดทุน เราซื้อเขาเล่น แล้วยังแถมเงินให้เขาก็กี่เรื่องหลายๆ แสง แพง เราก็ซื้อเขาไม่ไหว เราไม่ซื้อเขาก็ไม่ว่า เพราะเขาถือว่าจับจ่ายเหลือเกิน เงินของสาย” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2543)

“ค่ายพ็อกซ์ – วอร์เนอร์ เราไม่ซื้อเขา เขาก็ไม่ขาย เขาถือว่าเป็นจุดเล็กๆ ที่เก๋ๆ สนใจ เขาถือว่ามันเข้าโรงในชานกรุงเทพฯ ทั่วไปหมดแล้ว ฉายชานเมืองก็ได้ไม่กี่ตั้งค์ นิดๆ น้อยๆ เขาก็ไม่ยอมทำ” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2543)

“หนังที่ไม่ขึ้นชั้นหนึ่งเลยมาถึงก็มาฉายชั้นสองเลย เป็นหนังฟอร์มเล็กๆ เพื่อเขาจะได้รายได้ ถ้าเขาไปทำวิดีโอเลย มันก็ไม่มีออกโฆษณาเลยว่ามีหนังฉายโรงแล้ว อะไรแล้ว พออยู่ๆ ก็เป็นวิดีโอเลย หนังจะได้มีราคา มีค่าขึ้น” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

สำหรับในส่วนโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ราคาภาพยนตร์ก็มีส่วนในการตัดสินใจเปลี่ยนเทคโนโลยีการฉาย เพราะผู้ประกอบการกลุ่มนี้ต้องการลดต้นทุนให้มากที่สุด เพราะการไปซื้อภาพยนตร์จากต่างประเทศ เรื่องหนึ่งก็มีราคาระดับหมื่น การเปลี่ยนเพิ่มรายจ่ายในส่วนเครื่องฉาย แต่เปลี่ยนตัวซอฟต์แวร์ภาพยนตร์เป็นวิดีโอ หรือวีซีดี ช่วยให้การลงทุนคุ้มค่าง่า โดยก่อนการเปลี่ยนเทคโนโลยี ผู้บริหารก็เห็นว่าการลงทุนคุ้มค่าอยู่แล้ว

“หนังไป ง่าย ถ้ารู้แหล่งนะ รายได้ดี ลงทุนไม่กี่หมื่นบาท เก็บตั้งโอโห” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

เมื่อเปลี่ยนเทคโนโลยี ยิ่งทำให้ผู้ประกอบการมีรายได้เพิ่มขึ้น และต่างก็เปลี่ยนมาฉายในระบบนี้ ทั้งเครือ ก.เจียเตอร์ (ชื่อสมมุติ) ข.ราม่า (ชื่อสมมุติ) ซี ซีเนมา (ชื่อสมมุติ) หรือเครืออื่นๆ

“เดี๋ยวนี้มันยังงี้ เราฉายโปรเจคเตอร์ เครื่องแสนกว่า เราเช่าซื้อมา แล้วก็เอาวิดีโอ วีซีดี แผ่น 50 บาท ไม่กี่บาทมาฉาย” (คุณชัช (ชื่อสมมุติ). สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2542)

3.8 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีผลต่อการดำเนินงานของโรงภาพยนตร์ชั้นสองในช่วงระยะสั้นๆ ในกลุ่มโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ เมื่อมีการสร้างประเด็นข่าว หรือมีการติดตามข่าวเมื่อมีการเข้าไปจับกุมโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์แนวนี้ของเจ้าหน้าที่ โดยเกือบทุกปีจะมีข่าวจับกุม หรือนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องธุรกิจลักษณะนี้ขึ้นมา และก่อให้เกิดการติดตามผลของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อกระแสข่าวซาลง โรงภาพยนตร์ก็จะกลับมาฉายภาพยนตร์แบบเดิม

“แต่ว่ามี หนังสือพิมพ์กระแทกไป เวลาเกิดคดี ทางการก็เข้มงวดสัก 2 อาทิตย์ เอาอีกแล้ว ตอนคุณประทีน สันติประภาพ มาเป็นอธิบดี ก็เจียบไปได้ ประมาณสักพัก แยกออก ก็เอาอีกแล้ว นี่มันเป็นอย่างนี้” (ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2542)

ช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 มีการนำเสนอข่าวหรือบทความในหน้าหนังสือพิมพ์และ นิตยสารหลายฉบับเกี่ยวกับโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ เช่น

สัปดาห์หน้า 1 จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นำเสนอเรื่อง “โรงหนังโป๊กลางเมือง บริการ เสริมครบวงจร” เมื่อวันพุธที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 โดยกล่าวถึงโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ โป๊กลางเมือง ระบุว่า เป็นโรงที่อยู่ตรงท่าหน้า เอาชื่อจังหวัดไปใช้ และลงท้ายด้วย “ราม่า” ว่ามีการ ขายบริการทางเพศ ส่วนภาพยนตร์ที่ฉายเป็นภาพยนตร์ “เอ็กซ์ 100 เปอร์เซนต์” คนดูส่วนใหญ่ เป็นนักเรียนในเครื่องแบบทั้งชายและหญิง โดยระบุว่าที่โรงเหล่านี้ยังฉายอยู่ได้เพราะมีการจ่ายคน ในเครื่องแบบเป็นรายวัน นอกจากนี้ยังมีโรงประเภทนี้ในย่านสะพานควายและย่านคลองถม แต่ ระดับความลามกน้อยกว่าที่ย่านท่าหน้านนท์

คอลัมน์ “ลมหายใจคนเมือง” โดย ประไพ ประพัฒน์ประพันธ์ เสนอเรื่อง “นนทบุรี ลามก” เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน กล่าวถึง บรรยากาศรอบๆ โรงภาพยนตร์แห่งหนึ่งย่านนนทบุรี ภายนอกโรง ภายในโรง การใส่ใจดูแลผู้ชม ของพนักงานโรงภาพยนตร์ และตัวภาพยนตร์ที่ฉายซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่แสดงกิจกรรมทางเพศกัน แบบเต็มตา โดยชี้ว่าสถานีตำรวจซึ่งอยู่เยื้องกันกับโรงภาพยนตร์และนายกเทศมนตรีซึ่งทำหน้าที่ มาหลายสมัยได้ทำหน้าที่ดูแลอย่างไร

วันอาทิตย์ที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2543 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ติดตามเสนอเรื่อง แหล่งมั่วสุมของวัยรุ่น ได้แก่ “โบว์ลิงเฮด” ที่ถูกร้องเรียนว่าเป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่น นอกจากนี้ ยังติดตามการทำงานของตำรวจกองปราบปรามที่ได้รับการร้องเรียนจากผู้ปกครองจำนวนมากว่า มีโรงภาพยนตร์หลายแห่งในกรุงเทพฯ ที่ลักลอบฉายภาพยนตร์ลามกอนาจารชนิดเรตเอ็กซ์อย่าง ไม่เกรงกลัวกฎหมาย โดยทางกองปราบฯ ได้ส่งเจ้าหน้าที่นอกเครื่องแบบปลอมตัวเข้าไป ที่โรงภาพยนตร์เฉลิมเกียรติ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม เวลา 16.15 น. ซึ่งเป็นโรงหนึ่งที่ถูกร้องเรียน และพบว่า มีการฉายภาพยนตร์ลามกอนาจารจริง จึงแสดงตัวเข้าจับกุม พบผู้ชมที่ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นกว่า 100 คน จับกุมผู้ดูแลโรงภาพยนตร์ 5 คน พร้อมของกลาง เครื่องโปรเจกเตอร์ 1 เครื่อง เครื่องเล่นดีวีดี เครื่องเล่นวีดีโอ ม้วนวีดีโอลามก และต้นข้าวตัวภาพยนตร์ ราคา 40 บาท จำนวน 100 ใบ แจกข้อหาร่วมกันผลิตและมีไว้ซึ่งภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียงอนาจารพร้อมทั้งเผยแพร่ และเวลา 20.30

ได้เข้าตรวจค้นโรงภาพยนตร์แห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี พบชายหญิงประมาณ 100 คนกำลังชมภาพยนตร์อยู่ จึงเข้าควบคุมตัวผู้ดูแลและผู้ฉายภาพยนตร์ พร้อมของกลางเป็นฟิล์มภาพยนตร์หลายม้วน

วันจันทร์ที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2543 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ รายงานข่าว “บุกโรงหนังชั้น 2 ฉายหนังโป๊ เนื้อสลดค้ำกามเฟื่อง” หลังจากที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปราม นำกำลังเข้าจับกุมดำเนินคดีโรงภาพยนตร์ชั้นสอง ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ คือ เฉลิมเกียรติ ย่านวงเวียนใหญ่ และ นนทบุรีรามมา เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม ที่ผ่านมา ผู้สื่อข่าวได้ตระเวนสำรวจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในลักษณะเดียวกัน พบว่าหลายแห่งมีการฉายภาพยนตร์โป๊จริง เช่น ย่านสำโรง พระประแดง นนทบุรี พระโขนง สะพานควาย วงเวียนใหญ่ เป็นต้น โดยภาพยนตร์ที่ฉายมีทั้งแบบดิบๆ แวมๆ ไปจนถึงเรื่องที่แสดงท่าทางการร่วมเพศแบบโจ่งครึม กลุ่มคนดูคือเด็กวัยรุ่น นักเรียนนักศึกษา แต่ส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่นชายต่างจังหวัดที่มาทำงานโรงงานห้องแถว หรือทำงานเป็นลูกจ้างร้านค้าร้านอาหารในละแวกโรงภาพยนตร์ นอกจากนี้ยังมีการขายบริการทางเพศในบางแห่งด้วย ส่วนแหล่งข่าวทางกองทะเบียน กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กล่าวว่าหากพบโรงที่ฝ่าฝืนจะมีโทษสูงที่สุดถึงขั้นการสั่งปิดโรงภาพยนตร์ตั้งแต่ 7 วันจนถึงขั้นปิดถาวร ส่วนโทษปรับจะใช้เฉพาะพบว่าโรงนั้นๆ ฉายภาพยนตร์ที่ฝ่าฝืนศีลธรรม ซึ่งจะปรับเพียง 2,000 บาท เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ออกใช้นานแล้ว และล่าสุดมีการออกคำสั่งปิดโรงภาพยนตร์แห่งหนึ่งในย่านนนทบุรีไปแล้ว ในข้อหาลักลอบฉายภาพยนตร์ต้องห้าม

วันต่อมา อังคารที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2543 เดลินิวส์ ลงสื่อบทหน้า 1 เรื่อง “‘สื่อลามก’ ขุมทรัพย์คนมีสี อมตะช่วยกาลิ!!! เงิน..บุญแจล็ดอกกฎหมาย??” กล่าวถึง สื่อลามกหลายๆ รูปแบบ รวมทั้งโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ถูกกล่าวถึงว่าเป็นสื่อลามกเก่าแก่สื่อหนึ่งซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังมานาน โรงที่ฉายก็คือโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่เกือบทั้งหมดมีสภาพเก่า ค่าตัวเฉลี่ยแค่ 40 บาท แต่วันหนึ่งรับเงินหลายหมื่นบาท ภาพยนตร์ที่ฉายมีหลายๆ ซาติ บางเรื่องก็เป็นแค่เรตอาร์ ดิบๆ แวมๆ บางเรื่องก็เป็นเรตเอ็กซ์ บางโรงมีการตั้งชื่อเรื่องแบบภาพยนตร์แนวรักโรแมนติก เพื่อไม่ให้เป็นที่สังเกต บางโรงตั้งชื่ออย่างจะแจ้งไปเลย คนดูคือกลุ่มวัยรุ่นอยู่ในวัยเรียนและอีกพวกคือลูกจ้างขายแรงงาน โดยสรุปปิดท้ายว่า สื่อลามกยังคงอยู่เกิดจาก “ช่วยคนมีสี”

ในเดลินิวส์ ฉบับเดียวกัน (2543: 1,14) ยังมีรายงานข่าวเรื่อง “แฉช่วยหนังโป๊ โปแกรมละหมื่น” เปิดเผยว่าเจ้าของโรงภาพยนตร์ต้องจ่ายท้องที่โปแกรมละหมื่นกว่าบาท ไม่ถูกจับแล้วยังส่งข่าวบอกล่วงหน้าให้หยุดฉายโดยระบุว่ามีการร้องเรียนบ้าง จะมีตำรวจกองปราบฯ

มาตรวจสอบบ้าง ซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 2-3 วัน จากนั้นก็จะอนุญาตให้ฉายได้เหมือนเดิม โดยการฉายภาพยนตร์แบบนี้สามารถทำรายได้ได้วันละกว่า 20,000 บาท

ขณะที่ บุตรรัตน์ บุตรพรหม (2543) กล่าวถึงโรงภาพยนตร์แห่งหนึ่งในบริเวณตลาดรังสิต ซึ่งฉายภาพยนตร์ไปมาร่วมนิสปี และมีการซื้อขายบริการทางเพศบริเวณนั้นด้วย ในสารคดีเรื่อง “เช็กส์ในวัยเรียน” (Open 1,1 (กันยายน 2543): 73-78.

มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันจันทร์ที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 นำเสนอเรื่อง “โรงหนังโป๊ขั้นสอง (Episode I) ฉบับวันจันทร์ที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 นำเสนอตอนต่อ “โรงหนังโป๊ขั้นสอง (Episode II) ฉบับวันจันทร์ที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 นำเสนอตอนสุดท้าย “โรงหนังโป๊ขั้นสอง (Episode III) ในคอลัมน์ “เดินทางไกลไปกับไอทิส” นำเสนอบรรยากาศและภาพยนตร์ที่ฉายในโรงภาพยนตร์ “น.” ย่านชานเมืองกรุงเทพฯ ซึ่งกำลังเสนอฉายเรื่อง “ไกรทอง ภาคพิสดาร” และ “ไซอิ๋ว 2” โรงใหญ่ขนาดจุได้เกือบพันที่นั่ง แต่ไม่มีเก้าอี้ว่าง มีคนยืนเรียงแน่นขนาดแทบไม่มีที่ว่าง ผู้ชมเป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เซลล์แมน มีคนเดินขวักไขว่ในโรงและสามารถสูบบุหรี่ได้ ส่วนเนื้อหาเรื่องไกรทอง มีภาพปานกลาง ไกรทองเจิงสวาทกับสาวสวย ตัดสลับกับภาพใกล้อวัยวะสำคัญ ตัดสลับไปสลับมาประมาณ 10 นาที ก่อนไกรทองจะพูดว่า “เอาละ...คนต่อไปเตรียมตัวไว้เลย!” เรื่อง “ไซอิ๋ว 2” ผู้เขียนกล่าวว่าเนื้อเรื่องหมิ่นเหม่ต่อพุทธศาสนา โดยโคลแมกซ์ของเรื่อง คือตอนที่ตือเปียกกายแอบเป็นชู้กับเมียปีศาจควาย จบสองเรื่องนี้ จะมีของแถมเป็นภาพยนตร์ฝรั่งคั่นเวลาสั้นๆ เป็นฉากการร่วมเพศของสตรีตั้งครรภ์ 8 เดือนกับผู้ชาย โดยตอนจบมีมุขตลกให้เธอเจ็บท้องจะคลอดลูก ระบบภาพฉายด้วยระบบโปรเจกเตอร์ ไม่ใช่ฟิล์ม ส่วนในห้องน้ำไม่พบการเสนอบริการทางเพศ ผู้เขียนจบเรื่องใน “โรงหนังโป๊ขั้นสอง (Episode III)” ถึงโรงภาพยนตร์โป๊แบบมัลติเพล็กซ์ที่มีถึง 6 โรงในเยอรมนี ว่าคนแน่นจนต้องยืนดูเหมือนกัน และมีการแสดงแบบเปลื้องผ้าทีละชิ้นทุกๆ 2-3 ชั่วโมงด้วย โดยเห็นว่าคนที่นี่น่าจะอยู่ร่วมกับโรงภาพยนตร์โป๊ได้อย่างมีความสุขรวมทั้งร้านวิดีโอโป๊ และเช็กส์ช็อป เพราะที่นั่นทำให้เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย ขณะที่ประเทศไทย ผู้หลักผู้ใหญ่ว่าเมืองไทยเป็นเมืองพุทธ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า เมืองไทยมีโรงภาพยนตร์โป๊หนาแน่นติดอันดับต้นๆ ของโลก และยังเป็นโรงที่เปิดให้เด็กและผู้ใหญ่ดูโดยไม่มีการตรวจบัตร ไม่มีการกำหนดอายุผู้ชม ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม

ซึ่งหลังจากการนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่อง ในปลายปี พ.ศ. 2543 โรงภาพยนตร์นันทบุรีรามาก็ปิดตัวไป (และกลับมาเปิดอีกครั้งเมื่อมกราคม พ.ศ. 2545)

5.3 การปรับตัวของธุรกิจโรงพยาบาลนครชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การปรับตัวของธุรกิจโรงพยาบาลนครชั้นสองในปัจจุบัน เป็นการปรับตัวหลังช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2540 และเป็นการปรับตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงที่เผชิญปัญหาคนดูน้อยลง เนื่องจากการแย่งผู้ชมจากโรงพยาบาลมินิเธียเตอร์ที่กระจายสู่ชานเมือง ตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา รูปแบบการปรับตัวจึงเน้นการลดต้นทุนเป็นหลัก ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีธุรกิจหลายอย่างในรูปหลายบริษัท จึงหันไปพัฒนาธุรกิจด้านอื่นหรือธุรกิจใกล้เคียงแทน ซึ่งในอนาคตพื้นที่ที่เป็นโรงพยาบาลนครชั้นสองอาจจะกลายเป็นอาคารที่ใช้ทำธุรกิจอื่นๆ ไป อย่างที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วกับโรงพยาบาลนครชั้นสองหลายๆ แห่ง ตามเวลาและสภาพธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป หรืออาจจะกลายเป็นโรงพยาบาลนตรีในระบบมัลติเพล็กซ์ อย่างที่เครือนครหลวงเคยมีแนวคิดในการปรับปรุงพื้นที่บริเวณโรงพยาบาลนคร *กรุงสยาม* ย่านสะพานใหม่ เป็นโรงพยาบาลมัลติเพล็กซ์

สำหรับปัจจุบันรูปแบบการปรับตัว จะเน้นการปรับตัวในระยะสั้นสำหรับในส่วนของธุรกิจโรงพยาบาลนครชั้นสอง เพราะผู้ประกอบการยังไม่เห็นอนาคตสำหรับธุรกิจประเภทนี้ จึงเน้นการลดต้นทุนให้มากที่สุด แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงการใช้เทคโนโลยีสำหรับการฉายในบางแห่ง แต่ก็เป็นการเปลี่ยนเทคโนโลยีที่ช่วยในการลดต้นทุน ต่ออายุให้สามารถดำเนินธุรกิจในรูปแบบนี้ได้ยาวนานยิ่งขึ้น รูปแบบการปรับตัวในปัจจุบัน ได้แก่

1. การปรับตัวในด้านโครงสร้างองค์กร
2. การปรับตัวในด้านการใช้เทคโนโลยี
3. การปรับตัวในด้านภาพยนตร์
4. การปรับตัวในด้านการส่งเสริมการขาย

1. การปรับตัวในด้านโครงสร้างองค์กร

การปรับตัวในด้านโครงสร้างองค์กร สำหรับโรงพยาบาลนครชั้นสอง หมายถึงการลดขนาดของโครงสร้างของการบริหารให้เล็กลง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการปิดตัวโรงที่ไม่ก่อให้เกิดผลกำไรเป็นระยะเวลานานทิ้งไป ซึ่งเท่ากับเป็นการลดรายจ่ายด้านลูกจ้างและพื้นที่ในส่วนโรงนั้นๆ ทำให้การบริหารคล่องตัวมากยิ่งขึ้น สำหรับรูปแบบการปรับตัวในด้านโครงสร้างองค์กร สำหรับปี พ.ศ. 2542-2543 ได้แก่

การปิดโรงที่ไม่ก่อให้เกิดผลกำไร

สำหรับช่วงสองปีที่ผ่านมา การปรับตัวในด้านนี้เป็นการปรับตัวที่ต่อเนื่องมาจากในช่วงที่โรงภาพยนตร์ชั้นสองประสบปัญหาในด้านการดำเนินการในบางโรงที่คนดูลดลง โดยได้รับผลกระทบทั้งในด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านคู่แข่งที่เป็นโรงชั้นหนึ่ง ปัจจัยทางด้านคนดู และปัจจัยทางด้านค่าใช้จ่ายของเครื่องเอง ซึ่งโรงที่ปิดไปจะเป็นโรงที่ต้องเช่า ซึ่งมีโรงลักษณะนี้ที่ปิดตามๆ กันไปอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2542-2543 มีโรงที่ปิดไปตามโรงอื่นๆ หลายโรง การลดจำนวนโรงภาพยนตร์ในการบริหาร โดยปิดโรงภาพยนตร์ที่ไม่ส่งผลกำไรออกไป ย่อมส่งผลให้การบริหารคล่องตัวขึ้น

อย่างไรก็ตาม โรงที่เป็นสายหนังอาจประสบปัญหาบ้าง เมื่อช่องทางในการกระจายสินค้าน้อยลง เพราะว่ามีโรงในการเผยแพร่ภาพยนตร์ที่ขี้น้อยลง

สำหรับการปิดโรงที่ไม่ก่อให้เกิดผลกำไรในปัจจุบันได้แก่ *จันทิมา* ในเครือนครหลวง ซึ่งปิดตัวในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2543 รวมทั้ง *จัสโก้ รัตนาธิเบศร์ 1 และ 2* ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งฉายแบบสองเรื่องในช่วงเดือนกว่า ก่อนจะปิดตัวไป รวมทั้งโรงในเครือซี ซีเนมา (ชื่อสมมุติ) ซึ่งปิดโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งในช่วงปลายปี พ.ศ. 2543 เช่นกัน เนื่องจากประสบการขาดทุนมาอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นโรงใหญ่ พนักงานมาก และเสียค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะค่าไฟ และภาษีมาก

การปิดโรงเนื่องจากปัจจัยด้านกฎหมาย

เนื่องจากการปรับตัวอย่างหนึ่งของโรงภาพยนตร์ชั้นสองในช่วงที่โรงมินิเธียเตอร์แพร่หลายคือ การปรับขนาดให้เล็กลงตาม ทำให้หลายโรงประสบปัญหา เนื่องจากการดัดแปลงอาคารที่ไม่ถูกระเบียบของกรมโยธาธิการ การพิจารณาในการปิดโรงจึงรวมเอาการได้รับผลกระทบทางด้านกฎหมายมาพิจารณาด้วย สำหรับโรงที่ผ่านการดัดแปลงโรง และประสบปัญหาด้านคนดูอยู่แล้วจึงปิดตัวลงไป

โรงที่ปิดตัวไปนอกจากได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ การลดลงของผู้ชมแล้ว ปัจจัยด้านกฎหมายยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ถูกประกอบการใช้ในการพิจารณา เพราะกฎหมายใหม่ ในปี พ.ศ. 2543 มีโทษปรับถึงแสนบาท ทำให้เครือโรง ซี ซีเนมา (ชื่อสมมุติ) ซึ่งมีโรงที่ดัดแปลงอยู่ด้วย ปิดโรงของตนเองไปตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2542

การปิดโรงจากปัจจัยอื่นๆ

การปิดโรงเนื่องจากปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ การไม่ต่อสัญญาของเจ้าของพื้นที่ ซึ่งได้แก่ โรงภาพยนตร์ สุริยาเธียเตอร์ ที่เครือนครหลวงเช่ามา ซึ่งปิดตัวไปในช่วงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2543 เพราะว่าเจ้าของทำเป็นสำนักงานให้เช่าแทน หรือ สเตท ที่ไม่ต่อสัญญาเช่ากับทางเครือนครหลวงเช่นกัน โดยมีผู้ประกอบการรายใหม่ดำเนินการแทน

ส่วนโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศบางโรง ได้รับกระแสกดดันจากการเมือง ซึ่งมีที่มาจาก การติดตามของสื่ออย่างใกล้ชิดตลอดปี พ.ศ. 2543 จากทั้งหนังสือพิมพ์ และ นิตยสาร ทำให้โรงนี้กลายเป็นที่จับตามองของสาธารณชน และเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเองที่ปล่อยปละละเลยก็ได้รับความกดดัน จนในที่สุดก็ทำให้โรงนี้ปิดตัวไปในปลายปี พ.ศ. 2543 ซึ่งการปิดตัวไม่ได้หมายความว่าโรงนี้ได้ปิดถาวร โรงนี้ได้ตีประกาศว่าปิดปรับปรุง เพราะฉะนั้นเมื่อกระแสเบาลง โรงนี้อาจจะกลับมาเปิดใหม่

การลดระดับโรง

เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจมีธุรกิจหลายรูปแบบนั่นเอง ซึ่งเกิดจากการขยายตัวในแนวราบในอดีต คือทำทั้งโรงชั้นหนึ่งและโรงชั้นสอง ทำให้ผู้ประกอบการลดความเสี่ยงในการทำธุรกิจตลอด และเป็นการสร้างอาณาจักรทางธุรกิจ ควบคุมเส้นทางการฉายภาพยนตร์ได้ทั้งโรงหลักและโรงรอง ส่วนการลดระดับโรงก็เป็นทางออกอีกทางหนึ่งสำหรับโรงที่มีปัญหาที่เกิดจากปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นด้านคนดู ด้านเศรษฐกิจ ด้านคู่แข่งที่มีมากขึ้น ผู้ประกอบการจะนำปัจจัยต่างๆ มาพิจารณาประกอบกัน

โรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ใช้การปรับตัววิธีนี้ได้แก่ โรงภาพยนตร์ จัสโก้ รัตนวิเบศร์ 1 และ 2 ในขณะที่โรง 3 ปิดตัวไปก่อน แต่ผู้ประกอบการไม่ได้รับความสำเร็จอะไรนัก เนื่องจากไม่มีการประชาสัมพันธ์ จำนวนคนดูก็เท่าเดิม และปัญหาการขาดทุนที่ต่อเนื่องกันมา 2 – 3 ปี จึงต้องปิดตัวไปในที่สุดก่อนสิ้นปี พ.ศ. 2543

เครือ ข.รามมา (ชื่อสมมุติ) ก็มีโรงที่เป็นโรงชั้นหนึ่งที่ลดระดับลงมาเป็นโรงชั้นสองซึ่งปิดตัวไปเมื่อปี พ.ศ. 2542 พร้อมกับปัญหาในด้านเศรษฐกิจ แต่โรงในเครือนี้ที่ปิดตัวก็กลับมาเปิดใหม่ พร้อมกับ การฉาย 2 เรื่องควบ 2 โรง และเป็นโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง ขณะที่โรงใกล้เคียงซึ่งอยู่ในเครือเดียวกัน ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

การเปลี่ยนแนวภาพยนตร์ที่ฉาย

โรงภาพยนตร์อย่างน้อย 2 โรงที่เปลี่ยนแนวการฉาย ด้วยเหตุผลที่ต่างกัน แต่ก็เป็น การปรับตัวที่ต้องเกิดขึ้นเพราะปัจจัยต่างๆ ที่สร้างผลกระทบต่อ ปัจจัยในด้านเป้าหมายทาง ธุรกิจที่สูงขึ้น ทำให้โรงแห่งหนึ่ง ไม่ต่อสัญญากับผู้ประกอบการที่เช่าฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรง ภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง หันมาฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศแทน

ส่วนโรงที่โดนกระแสดังกล่าวกดดันด้านกฎหมาย คือความเคร่งครัดของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ กัดดันให้ต้องเปลี่ยนจากภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ มาฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง แทน ซึ่งโรงนี้เป็นของเครือ ข.รามา (ชื่อสมมุติ)

การเปลี่ยนแนวภาพยนตร์ที่ฉายทั้งสองโรงเกิดขึ้นในช่วงปลายปี พ.ศ. 2543 ทั้ง สองโรง

2. การปรับตัวในด้านการใช้เทคโนโลยี

การปรับตัวด้วยการเปลี่ยนเทคโนโลยีในการฉายในช่วง 2 ปีนี้ เป็นการตื่นรณทาง ธุรกิจอย่างหนึ่ง ในกลุ่มโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ เพราะนอกจากการหา วัตถุประสงค์ คือตัวภาพยนตร์มาป้อนในการฉายสะดวกขึ้น กระตุ้นความสนใจของคนดูได้มากขึ้นแล้ว การเปลี่ยนเทคโนโลยีในการฉายยังช่วยลดต้นทุนในด้านค่าใช้จ่ายด้านการซื้อภาพยนตร์อีกด้วย

การใช้เครื่องฉายแบบใหม่

การเกิดขึ้นของเครื่องโปรเจคเตอร์ ที่ฉายบนจอภาพยนตร์ของโรงภาพยนตร์ เป็น การพลิกหน้าประวัติศาสตร์ของธุรกิจนี้อีกครั้ง จนทำให้คนดูสนใจมากขึ้น และโรงต่างๆ ที่หันมา ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ต่างพากันทยอยมาใช้เทคโนโลยีแบบนี้กันหมด ตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2542 โดยการปรับเปลี่ยนในครั้งนี้ช่วยให้ลดค่าใช้จ่ายในด้านซอฟต์แวร์ได้เป็นอย่างดี และ เกิดการเปลี่ยนแปลงตามมาในโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์แนวนี้อย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็น เครือ ก.เรียเตอร์ (ชื่อสมมุติ) ข.รามา (ชื่อสมมุติ) ซี ซีเนมา (ชื่อสมมุติ) หรือเครืออื่นๆ

นอกจากนั้นผลจากการเปลี่ยนแปลงยังช่วยในการบริหารโปรแกรมภาพยนตร์ให้ดีขึ้น เนื่องจากซอฟต์แวร์ถูกและหาง่าย เครือ ก.เรียเตอร์ (ชื่อสมมุติ) จากเดิมฉายสองเรื่องควบ เปลี่ยนโปรแกรมทุกวันอังคารและศุกร์ หรือ พุธกับเสาร์ ในบางแห่ง เปลี่ยนเป็นฉาย 3 เรื่องควบ บางแห่งก็ 4 เรื่องควบ เปลี่ยนโปรแกรม 2 ครั้งต่อสัปดาห์เหมือนเดิม เครือ ข.รามา (ชื่อสมมุติ) จาก

เดิม ฉายสองเรื่องควบ เปลี่ยนโปรแกรมทุกวันศุกร์ ก็ฉาย 3 เรื่องควบ และเปลี่ยนโปรแกรม 2 ครั้ง ต่อหนึ่งอาทิตย์เช่นกัน

3. การปรับตัวในด้านภาพยนตร์

การปรับตัวในด้านภาพยนตร์หมายถึง การพิจารณาเลือกซื้อภาพยนตร์ที่เปลี่ยนไป สายหนึ่งจะไม่ทุ่มทุนในการซื้อสำหรับภาพยนตร์ที่ไม่เห็นผลกำไร ซึ่งต่อไปอาจจะไม่เห็นภาพยนตร์จากบางบริษัทขายในโรงชั้นสองหรือมีฉายแค่ปีละเรื่องสองเรื่อง เฉพาะภาพยนตร์ฟอร์มใหญ่ ลงทุนสูง นอกจากนั้นในส่วนโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศก็เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดวางโปรแกรม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในการฉายนั่นเอง

การซื้อภาพยนตร์

การที่มีโรงภาพยนตร์เหลือน้อยโรงลงของโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ทำให้สายหนึ่งพิจารณาซื้อภาพยนตร์ที่จะมาฉายตามโรงชั้นสองน้อยลงตามไปด้วย และไม่เสี่ยงทุ่มซื้อภาพยนตร์ฟอร์มยักษ์จากบริษัทบางราย ที่ไม่ได้สิทธิ์ฉายตั้งแต่อาทิตย์แรก เพราะว่าการได้ฉายอาทิตย์แรกๆ หมายถึง รายได้ส่วนมากสำหรับโรงหลักที่ยังคงทำเงินของเครื่องอยู่ คือ โรงภาพยนตร์ นครนท ซึ่งเป็นโรงที่มีคนดูมากที่สุดของเครือนครหลวง

แนวโน้มที่เห็นได้ชัดก็คือ ภาพยนตร์ที่มาจากบริษัทใหญ่อย่าง ยูไอพี และ ฟ็อกซ์/วอร์เนอร์ ลดลง เพราะภาพยนตร์จากบริษัทเหล่านี้ จะได้ฉายในปลายโปรแกรม หรือออกจากโปรแกรมแล้ว ขณะที่ม่ีภาพยนตร์จากบริษัทอิสระเพิ่มขึ้น เพราะว่าข้อตกลงในด้านราคาและเงื่อนไขที่ดีกว่านั่นเอง ซึ่งคงปฏิเสธไม่ได้ว่า ภาพยนตร์ของบริษัทอิสระ ส่วนใหญ่ก็เป็นภาพยนตร์เกรดบี ต้นทุนถูก โดยเฉพาะภาพยนตร์แนวแอ็กชั่น และภาพยนตร์สยองขวัญ

การจัดวางโปรแกรม

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการฉายในโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศขึ้น ผลพลอยได้ก็คือ การที่ฉายภาพยนตร์ได้มากขึ้น เนื่องจากรูปแบบของซอฟต์แวร์ที่เปลี่ยนไป จากฟิล์ม กลายมาเป็นวีซีดีหรือวิดีโอ ซึ่งหาง่าย ราคาถูกกว่า การแข่งขันของโรงในแนวนี้หลังจากเปลี่ยนเทคโนโลยีมาเท่าทันกันก็คือ การเพิ่มจำนวนภาพยนตร์ในการฉาย จาก 2 เรื่องควบ ในยุคที่ฉายด้วยฟิล์ม เป็น 3 เรื่องควบ บางโรงก็ 4 เรื่องควบ ส่วนในด้านความถี่ บางโรงก็เปลี่ยนโปรแกรมอาทิตย์ละสองครั้ง เช่น เปลี่ยนทุกวันอังคารและวันศุกร์ หรือทุกวันพุธและวันเสาร์ บางโรงก็ยังอาทิตย์ละครั้งเหมือนเดิม

4. การปรับตัวในด้านการส่งเสริมการขาย

รูปแบบการส่งเสริมการขายของโรงพยาบาลยন্ত্রชั้นสองในอดีตก็คือ การโฆษณาผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ การติดโปสเตอร์ตามชุมชน การติดป้ายเล็กๆ ตามอาคาร การตกแต่งหน้าโรง หรือการให้ส่วนลด ซึ่งรูปแบบการโฆษณาในลักษณะเหล่านี้ มีความเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ช่วงที่โรงเหล่านี้ มีคนดูแลอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบัน การส่งเสริมการขายมีการปรับตัวคือ

การลดงบประมาณในการโฆษณา

การโฆษณาในหน้าบันเทิงในอดีตคือการโฆษณาในตารางโปรแกรมภาพยนตร์ช่องเล็กๆ โดยเฉพาะในหน้าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์ ซึ่งตารางโปรแกรมภาพยนตร์ในลักษณะนี้หมดไปเมื่อเกิดโรงแบบมัลติเพล็กซ์เข้ามามากๆ นั่นเอง เพราะแต่ละเครือโรงมัลติเพล็กซ์ต่างก็มีตารางเวลาฉายของแต่ละโรงในเครือในแต่ละพื้นที่ เต็มหน้าโฆษณาภาพยนตร์ไปหมด ทำให้ตารางโฆษณาแบบเดิมในช่องเล็กๆ ที่แต่ละโรงต่างก็ลงแต่ละช่องว่า วันนี้ฉายเรื่องอะไร เบอร์โทร. ของโรงเบอร์อะไร หายไป

ปัจจุบันยังเหลือแต่ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ที่ยังคงมีอยู่ แต่มีเพียงแค่ 4 ช่องเท่านั้น และ 4 ช่องนั้นคือ โรงภาพยนตร์ชั้นสอง 4 โรง ที่ยังฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งอยู่ และไม่ใช้โรงของเครือนครหลวง โดยลงโฆษณาทุกวัน

ขณะที่รูปแบบโฆษณาในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเปลี่ยนรูปแบบไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 โดยกลายเป็นที่โฆษณาของโรงมัลติเพล็กซ์เกือบทั้งหมด เหลือพื้นที่ให้โรงชั้นสองเฉพาะโรงในเครือนครหลวงเท่านั้น โดยอยู่ในกรอบเดียวกับโรงมัลติเพล็กซ์คือ เอ็นเค ซึ่งเป็นโรงมัลติเพล็กซ์ของเครือนี้

ขณะที่ในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2542 ทางเครือนครหลวงได้งดลงโฆษณาโปรแกรมในส่วนของโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ลงอย่างต่อเนื่องทุกวันในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2542 ทางเครือนครหลวง งดลงโฆษณาในส่วนของโรงชั้นสอง ในช่วงวันจันทร์ถึงวันพฤหัสบดี ในหน้าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เพื่อประหยัดงบประมาณอีกทางหนึ่ง โดยจะลงโฆษณาเฉพาะวันศุกร์-เสาร์-อาทิตย์ เท่านั้น จนถึงปัจจุบัน

ส่วนรูปแบบการโฆษณาอื่นๆ เช่น รถแห่ หรือป้ายโฆษณา ติดตามจุดต่างๆ ในบริเวณใกล้เคียงนั้น การปรับตัวมีตั้งแต่ช่วงก่อนหน้านี้ สำหรับรถแห่ยังมีอยู่ในส่วนของโรงในเครือ

นครหลวง เช่น นครนนท์ แต่มีแค่ชื่อเรื่องว่าขายเรื่องอะไรและเบอร์โทร.ของโรง ส่วนป้ายติดตามอาคาร ก็ลดลงมานานแล้ว โดยมีจุดที่ติดน้อยลง

การตกแต่งโรงก็ไม่มีมานานแล้ว ส่วนป้ายโฆษณาขนาดยักษ์ที่ติดไว้หน้าโรง จะมีเฉพาะภาพยนตร์บางเรื่องเท่านั้น โดยจะนำมาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งในเครือนั่นเอง ไม่มีการทำขึ้นใหม่เพื่อติดตั้งในโรงชั้นสอง

การเพิ่มจุดขายในการโฆษณา

การปรับเปลี่ยนจุดขายในการโฆษณาได้แก่ โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศที่เปลี่ยนเทคโนโลยีการฉายใหม่ เดิมทีโรงเหล่านี้จะใช้กลยุทธ์ในด้านชื่อเรื่อง เรียกลูกค้า โดยการตั้งชื่อเรื่องที่ดึงดูดความสนใจ ทันที และเป็นที่ยู่งานสำหรับคนดูว่า เรื่องนั้นเป็นภาพยนตร์แนวอะไร เช่น ‘ซู้คู่สวาท’ ควบ ‘สาวออฟฟิศรักรัก’ โดยติดป้ายโฆษณาหน้าโรง รวมทั้งป้ายที่ติดตามอาคารตามจุดต่างๆ นอกจากนั้น การติดป้ายบอกแคว่ว่า “ไทย + จีน + ฝรั่งเศส” 2 เรื่อง ควบ เป็นกลยุทธ์ที่ดึงดูดลูกค้าได้แล้ว เพราะเป็นที่รู้จักกัน ว่าฉายภาพยนตร์แนวใด ส่วนที่หน้าโรงก็มีโปสเตอร์ภาพยนตร์แนวนั้นติดอยู่ ซึ่งผู้ประกอบการยอมรับว่า ไม่ได้ตรงกับเรื่องที่ฉาย ซึ่งกลยุทธ์ลักษณะนี้บางโรงก็ยังใช้อยู่

สำหรับปัจจุบันจุดขายใหม่ในการโฆษณา นอกจากชื่อเรื่องคือ จุดขายในด้านเครื่องโปรเจคเตอร์ ป้ายโฆษณาจะจุดขายในเรื่องระบบฉายใหม่ รวมทั้งจำนวนภาพยนตร์ที่ฉายค่าดูและรายละเอียดต่างๆ ติดตามหน้าโรง และป้ายโฆษณาตามอาคารต่างๆ เช่น

โรงภาพยนตร์...

ฉายวันนี้ 3 เรื่องควบ

ฝันติดไฟ ควบ หยดรัก ควบ แรงหึง

ฉายภาพยนตร์รูปแบบใหม่! หลากหลายนานาชาติ

ใหม่เยี่ยมไม่ซ้ำทุกโปรแกรม! ภาพเสียง คมชัด

ด้วยระบบ LCP 2200 LIM รุ่นล่าสุด

เปลี่ยนหนังใหม่ ทุกวันอังคาร และศุกร์ ฉายวันทั้งวัน 3 เรื่องควบ

โรงภาพยนตร์...

ตลิ่ง การเปลี่ยนแปลงใหม่ล่าสุด

สุดระทึก กับระบบเสียง STERIO SR

ล่าสุดทันสมัย กับการฉายวนด้วยระบบดิจิทัล
 สุดยอด กับภาพยนตร์ใหม่ล่าสุด
 ทั้งไทย จีน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส ฟิลิปปินส์ อินเดีย ฯลฯ
 อลังการกับภาพยนตร์ 3 เรื่องควบ ฉายวนทั้งวัน
 สุดพิเศษ กับราคาบัตรที่คุ้มค่าที่สุด 40 บาท
 ภาพยนตร์เปลี่ยนใหม่
 ทุก...วันพุธและเสาร์

การใช้กลยุทธ์ต่างๆ ในการดึงดูดลูกค้า

สำหรับโรงภาพยนตร์โรงเดียวเป็นโรงที่ดิ้นรนเป็นพิเศษ จึงมักมีกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อเรียกลูกค้า โรงภาพยนตร์ จักรวาลเธียเตอร์ เป็นโรงที่มักมีกลยุทธ์ต่างๆ มาใช้อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนโปรแกรมอย่างรวดเร็ว สำหรับภาพยนตร์ที่ไม่ได้รับความนิยม การเพิ่มภาพยนตร์เป็น 3 เรื่อง โดยเรื่องสุดท้ายจะฉายเฉพาะรอบสุดท้ายรอบเดียว นอกจากนั้นในช่วงสัปดาห์ที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 ยังจัด 'สัปดาห์หนังดังแห่งปี ฉายหนังดังควบ 5 เรื่อง' อีกด้วย

การปรับตัวในด้านอื่นๆ ยังมีอีกหลายอย่าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลดต้นทุนซึ่งทำมาต่อเนื่องหลายปีแล้ว เช่น การประหยัดค่าเครื่องปรับอากาศ รวมทั้งไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซ่อมเครื่องปรับอากาศหรือติดตั้งเครื่องปรับอากาศทั้งระบบซึ่งเก่ามาก ด้วยการใช้พัดลมขนาดใหญ่วางไว้หน้าโรงแทน เช่น จักรวาลเธียเตอร์ การใช้รั้วกันเขตพื้นที่ส่วนครึ่งล่างของโรง ในรอบวันธรรมดาที่คนดูน้อย เพื่อความสะดวกในการดูแลของพนักงาน เช่น ปาร์ตี้ การลดเวลาในการฉายลง จากปิดเที่ยงคืน เป็นปิด 3 ทุ่ม สำหรับโรงที่มีคนดูน้อย

กลยุทธ์ที่โรงภาพยนตร์ชั้นสองใช้จึงเป็นกลยุทธ์การหดตัว โดยโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์จากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งจะนิยมใช้กลยุทธ์การหดตัว เนื่องจากความนิยมของลูกค้าที่น้อยลง ขณะที่โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศใช้กลยุทธ์การหดตัวเช่นเดียวกัน แม้โรงภาพยนตร์เหล่านี้มีคนดูประจำมากกว่า การลงทุนเพิ่มในการปรับปรุงโรงในด้านเทคนิคการฉายด้วยการซื้อเครื่องฉายแบบใหม่ เป็นการปรับปรุงที่มีผลต่อการลดค่าใช้จ่ายในด้านการจัดหาภาพยนตร์ที่ราคาลดลงหลายสิบเท่า ประกอบกับผู้ประกอบการมีความเสี่ยงในแง่กฎหมาย จึงไม่เน้นการลงทุน แต่ต้องการรักษากลุ่มลูกค้า และแข่งขันกับโรงคู่แข่งในย่านเดียวกัน ซึ่งในแต่พื้นที่มีโรงแบบนี้แข่งขันกันเอง

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ใช้กลยุทธ์ด้านนี้ เพราะไม่เห็นความคุ้มค่าในการขยาย
กิจการด้านนี้ออกไป จึงมีมาตรการต่างๆ เพื่อพยุงโรงภาพยนตร์บางส่วนไว้ ก่อนที่จะตัดสินใจจัด
การอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง: "ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพทั่วไปของธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมถึงการปรับตัวของธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยเป็นการศึกษาเฉพาะโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ยังเปิดดำเนินธุรกิจอยู่ในช่วงเวลาที่ศึกษา คือ ระหว่าง พ.ศ. 2542-2543

ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานโรงภาพยนตร์ ทฤษฎีองค์กร แนวคิดเกี่ยวกับช่องทางการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมขององค์กรและแนวคิดกลยุทธ์องค์กรมาใช้ในการวิเคราะห์

ในการศึกษาวิจัยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกแหล่งข้อมูลประเภทบุคคลเป็นหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารโรงภาพยนตร์ชั้นสอง โดยศึกษาแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับธุรกิจโรงภาพยนตร์ ผู้ชม และการสังเกตการณ์ของผู้เขียน เพื่อประกอบการอธิบายและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลหลักด้วย

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ด้านสภาพการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สามารถแบ่งโรงภาพยนตร์ชั้นสองตามลักษณะภาพยนตร์ที่ฉายเป็นสองลักษณะคือ

1. โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่ออกจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งแล้ว
2. โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

โดยโรงภาพยนตร์ทั้งสองรูปแบบมีที่มาเดียวกันคือเป็นโรงที่เคยฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งเหมือนกันมากระยะ บางโรงเป็นโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งที่ปรับตัวมาเป็นโรงภาพยนตร์ชั้นสองเพื่อลดค่าใช้จ่าย ในเวลาต่อมาเนื่องจากเผชิญกับปัจจัยหลายๆ ด้าน ทำให้ผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์บางส่วนหันมาฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งมีลักษณะผิดกฎหมาย เพราะภาพยนตร์ที่ฉายไม่ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์

การลงทุนที่ต่ำกว่าและได้ผู้ชมเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการบางรายหันมาฉายภาพยนตร์ในลักษณะนี้

นอกจากนั้นยังสามารถแบ่งกลุ่มได้ตามลักษณะองค์กรโรงภาพยนตร์ ได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

1. โรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ผู้ประกอบการมีหลายโรง
2. โรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ผู้ประกอบการมีเพียงโรงเดียว

ผู้ประกอบการที่มีโรงภาพยนตร์หลายโรง คือผู้ประกอบการที่ขยายกิจการในแนวราบเป็นจำนวนมากในอดีต คือขยายกิจการสร้างโรงเครือข่ายในหลายพื้นที่ เนื่องจากในอดีตสื่อเพื่อความบันเทิงยังมีน้อย ซึ่งส่งผลในปัจจุบันคือยังมีโรงเครือข่ายอยู่จำนวนมาก แต่กลุ่มนี้คือกลุ่มที่มีโครงสร้างทางธุรกิจมั่นคง จึงยังคงสามารถดำเนินธุรกิจอยู่ได้ ประกอบกับกาวมีธุรกิจจัดหาภาพยนตร์ หรือ “สายหนัง” เป็นของตนเอง จึงยังดำเนินธุรกิจอยู่ต่อไป ส่วนผู้ประกอบการอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีโรงในเครือหลายโรงและไม่ได้เป็นสายหนังเอง จะเปลี่ยนจากการฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง หันมาฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศซึ่งสามารถทำรายได้ได้ดีกว่า

ส่วนโรงที่ผู้ประกอบการมีโรงเดียว คือ โรงที่ตั้งอยู่ในทำเลที่ดี มีกลุ่มผู้ชมในระดับหนึ่ง ทำให้ผู้ประกอบการยังคงดำเนินธุรกิจอยู่ต่อไป

โครงสร้างธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย 4 ส่วนสำคัญคือ

1. กลุ่มธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสอง จากลักษณะของภาพยนตร์ที่ฉายและรูปแบบความเป็นเจ้าของของผู้ประกอบการ สามารถจัดกลุ่มตามลักษณะการประกอบการธุรกิจในด้านเครือโรงและโรงเดียว และตามลักษณะภาพยนตร์ที่จัดฉายได้ดังนี้คือ

1) โรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ผู้ประกอบการมีหลายโรง ซึ่งมีทั้งแบบกลุ่มโรงภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์ที่รับภาพยนตร์จากสายหนังชานเมืองมาฉาย, กลุ่มโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ และกลุ่มโรงภาพยนตร์ที่มีทั้งโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งและโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจแต่ละรายของกลุ่มโรงนี้ เป็นกลุ่มที่มีบทบาทในการกำหนดตลาดภาพยนตร์ในอดีตเป็นอย่างมาก เพราะมักจะมีสายหนังเป็นของตนเอง และสร้างเครือข่ายโรงในเครือมาก แต่เพราะภาวะความนิยมที่ลดลง ทำให้ผู้ประกอบการหลายรายเปลี่ยนนโยบายในการฉายไป

2) โรงภาพยนตร์ชั้นสองที่ผู้ประกอบการมีเพียงโรงเดียว โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่ออกจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งแล้ว และโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่ไม่มีลิขสิทธิ์แล้วมาฉาย เป็นรูปแบบผู้ประกอบการที่เหลืออยู่น้อยมาก เนื่องจากไม่มีอำนาจในการต่อรอง แต่อาศัยข้อได้เปรียบทางด้านทำเลจึงยังคงดำเนินการต่อไป

2. กลุ่มผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่าย สามารถแบ่งภาพยนตร์ได้ตามรูปแบบของภาพยนตร์ที่จัดฉายได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1) ภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งและภาพยนตร์ที่เข้าฉายโรงภาพยนตร์ชั้นสองเลย โดยไม่ผ่านโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ซึ่งมีภาพยนตร์จากบริษัทมงคลภาพยนตร์ และบริษัท ภาพยนตร์ โคโลมเบีย ไทโรสตาร์ บัวนา วิสต้า (ประเทศไทย) มากที่สุด ขณะที่บริษัทแรกเป็นผู้จัดจำหน่ายรายใหญ่ ที่นำเข้าภาพยนตร์มาจัดจำหน่ายมากที่สุด บริษัทที่สองเป็นบริษัทตัวแทนจำหน่ายของบริษัทภาพยนตร์รายใหญ่ในสหรัฐอเมริกา ที่สามารถทำรายได้จากการฉายภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งสูงสุด 4 ปีติดต่อกัน ซึ่งภาพยนตร์จากบริษัทต่างๆ ที่ฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นสองเป็นภาพยนตร์ในแนวแอ็กชันหรือแนวต่อสู้เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือแนวตลก และแนวสยองขวัญ

2) ภาพยนตร์ในรูปแบบฟิล์มภาพยนตร์ที่เป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ

3) ภาพยนตร์ในรูปแบบสื่อวิดีโอ และวีซีดี ที่จัดฉายผ่านเครื่องฉายโปรเจกเตอร์ และเป็นภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งการฉายภาพยนตร์แบบนี้ปรากฏตั้งแต่ พ.ศ. 2542

ส่วนภาพยนตร์สองกลุ่มหลัง ผู้ประกอบการจะมีผู้จัดซื้อภาพยนตร์เหล่านั้นจากตลาดที่มีขายสินค้าทางเพศ รูปแบบฟิล์มภาพยนตร์จะเดินทางไปซื้อจากต่างประเทศ ส่วนรูปแบบวิดีโอ และวีซีดี ซื้อได้ตามตลาดที่มีการค้าสินค้าทางเพศในประเทศไทย ซึ่งการนำเข้ามาฉายผ่านวิธีที่ผิดกฎหมาย รูปแบบฟิล์มไม่มีการเสียภาษีนำเข้าอย่างถูกต้อง ส่วนรูปแบบวิดีโอและวีซีดี ก็เป็นการเผยแพร่สื่อที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ฉายเพื่อการค้า

3. สายหนัง ซึ่งเป็นบริษัทที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดหาภาพยนตร์ให้ผู้ประกอบการโรงสำหรับปัจจุบัน สายหนังสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ก็คือ

1) สายหนังภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง และภาพยนตร์ที่ไม่เคยฉายในโรงชั้นหนึ่งบางเรื่อง ที่เรียกว่า สายหนังชานเมือง เป็นสายหนังที่ได้รับสิทธิ์ในการเป็นผู้จัดการในการจัดฉายภาพยนตร์ตามโรงชั้นสอง ทั้งในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยรายได้จากการฉายของโรง

ต่างๆ จะต้องแบ่งประมาณครึ่งหนึ่งแก่บริษัทสายหนึ่งซึ่งเหลืออยู่บริษัทเดียว คือ บริษัท นครหลวง ซึ่งมีโรงชั้นสองเป็นของตนเองมากที่สุด

2) *บริการหนังเร่* เป็นผู้ประกอบการที่เปิดให้เช่าฟิล์มภาพยนตร์ สำหรับขายกลางแปลงตามงานในโอกาสพิเศษและเทศกาลต่างๆ ซึ่งผู้ประกอบการโรงอิสระที่ไม่มีเครือข่ายโรงและไม่ได้เป็นสายหนัง จะติดต่อเช่าฟิล์มภาพยนตร์ที่ไม่มีลิขสิทธิ์แล้วจากผู้ประกอบการกลุ่มนี้ เพราะมีราคาถูกและไม่ต้องแบ่งรายได้เหมือนกับสายหนังขานเมือง

4. ผู้ชม กลุ่มผู้ชมในปัจจุบันคือกลุ่มผู้ชมในพื้นที่เป็นหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้แรงงาน นักเรียน นักศึกษา เป็นกลุ่มผู้มีรายได้ไม่มาก โดยที่ผู้ชมลดลงไปจากอดีตเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะในโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ขณะที่โรงภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ จะมีคนดูกลุ่มประจำมากกว่า และมีจำนวนสม่ำเสมอในแต่ละโปรแกรม

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1. ปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่

1) ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร สำหรับโรงที่มีโรงในเครือมาก ทำให้ผู้ประกอบการยังคงดำเนินธุรกิจอยู่ต่อไป โดยลดหรือปิดโรงที่ไม่ก่อให้เกิดกำไรทิ้งบ้าง แต่ไม่ใช่การปิดทั้งหมด เพราะมีโครงสร้างที่มั่นคงที่สร้างไว้แล้วในอดีต นั่นคือการมีโรงที่ตั้งอยู่ตามแหล่งชุมชนที่ยังพอทำรายได้, การเลือกที่จะมีโรงภาพยนตร์ทั้งสองแนวทาง โดยการเลือกที่จะหลีกเลี่ยงการแข่งขันกับโรงภาพยนตร์ของเครือนครหลวงซึ่งเป็นสายหนังภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นสายหนังภาพยนตร์จากโรงชั้นหนึ่งเพียงรายเดียวที่เหลืออยู่หลังสิ้นสุดยุคการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ชั้นสองเพื่อแข่งขันภาพยนตร์ทำเงินมาจัดจำหน่าย โรงของผู้ประกอบการบางส่วนจึงหันมาจัดฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศแทน เพื่อเข้าหากลุ่มเป้าหมายอีกกลุ่มหนึ่ง โดยเหลือโรงที่อยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีโรงของเครือนครหลวงไว้ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง เนื่องจากการแข่งขันระหว่างโรงที่จัดฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศมีอยู่สูงนั่นเอง คือบางพื้นที่มีโรงแบบนี้ถึง 3 หรือ 4 โรง, ความได้เปรียบในการควบคุมกระบวนการในการจัดจำหน่ายและการขาย ผู้ประกอบการที่ยังสามารถดำเนินธุรกิจอยู่ได้ต้องมีหน่วยงานในการจัดหาหรือจัดซื้อภาพยนตร์มาจัดฉายป้อนโรงในเครือของตนเอง และต้องมีกำลังพอที่จะคัดเลือกภาพยนตร์ดีๆ และทำเงินมาขายในโรงภาพยนตร์ของตนเองได้ สำหรับโรงที่จัดฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ส่วนโรงที่จัดฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ก็จะต้องมีผู้ที่เชี่ยวชาญในการคัดเลือกภาพยนตร์เข้ามาฉายในโรงของตัวเอง, การร่วมเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจกับผู้จัดหา

ภาพยนตร์ โดยมอบหมายหน้าที่ในการจัดหาภาพยนตร์ให้กับผู้จัดหาภาพยนตร์เหล่านี้ ทำให้การบริหารคล่องตัวขึ้น

2) ปัจจัยในด้านนโยบายคือการตั้งเป้าหมายทางด้านกำไรในระดับต่ำนั้น โดยเฉพาะในกลุ่มโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง, การมีเป้าหมายในการรักษาพื้นที่ไว้ โดยเลือกที่จะฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งต้นทุนถูกกว่าและได้ผู้ชมเพิ่มขึ้น เพื่อให้ธุรกิจยังคงดำเนินได้อยู่ต่อไป

3) ปัจจัยด้านการตลาด โรงส่วนใหญ่ที่ยังอยู่ได้มีพื้นฐานปัจจัยทางการตลาดที่ดีในบางด้านอยู่ โดยเฉพาะด้านสถานที่ตั้ง ผลิตรถยนต์ และราคา โรงที่อยู่ในปัจจุบันและยังอยู่ได้ คือโรงที่ยังอยู่ในย่านที่เป็นศูนย์กลางของการจับจ่ายของผู้มีรายได้ไม่มาก มีสินค้าราคาถูกให้เข้ามาจับจ่าย และยังใกล้แหล่งที่อยู่ของกลุ่มเป้าหมายอยู่บ้าง ย่านสะพานควาย วงเวียนใหญ่ พระโขนง จึงยังเป็นย่านที่มีโรงเหล่านี้จำนวนมากอยู่ เพราะตั้งอยู่ในทำเลที่ดีและเป็นที่ยอมรับของคนดูมาเป็นเวลานาน, ด้านผลิตรถยนต์ คือโรงที่ใหม่กว่าหรือได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นย่อมมีลูกค้าประจำอยู่, การกำหนดราคาเป็นจุดเด่นที่ทำให้โรงเหล่านี้ยังมีลูกค้าประจำอยู่ เพราะเป็นราคาที่ถูกลงเหมาะสมกับคนรายได้น้อย

4) ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการตัดสินใจทำกิจการต่อไปหรือไม่ โดยปัจจุบัน โรงส่วนใหญ่ที่ผู้ประกอบการยังสามารถดำเนินธุรกิจได้อยู่คือ การมีพื้นที่เป็นของตนเอง ไม่ต้องเสียค่าเช่า อันเป็นต้นทุนประจำที่สูงมากเพราะค่าพื้นที่สูงขึ้นตามเวลา

5) ปัจจัยด้านการใช้เทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงในกลุ่มโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งเปลี่ยนเทคโนโลยีในด้านระบบการฉาย ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2542 โดยหันมาใช้เครื่องโปรเจคเตอร์ฉายลงบนจอภาพยนตร์ ทำคุณภาพของภาพดีขึ้น และได้ผู้ชมเพิ่มขึ้น

2. ปัจจัยการเผยแพร่ ได้แก่

1) สายหนังซึ่งมีผลต่อการอยู่หรือไปของผู้ประกอบการที่ไม่ได้มีสายหนังเองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะโรงที่ไม่ได้อยู่ในเครือโรงของสายหนัง ถ้าไม่มีภาพยนต์จากสายหนัง ย่อมมีผลต่อการนำหนังเข้าฉาย โดยสายหนังที่มีผลต่อธุรกิจของโรงภาพยนตร์ที่ไม่ได้มีสายหนังเอง

2) ผู้จัดวางโปรแกรมภาพยนตร์ หรือบู้กเกอร์ที่ได้รับว่าจ้างมาให้จัดวางโปรแกรมภาพยนตร์โดยเฉพาะ มีความสำคัญต่อโรงภาพยนตร์บางโรงที่ไม่ได้เป็นสายหนังเอง เพราะบู้กเกอร์บางรายมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการคัดเลือกภาพยนต์มาฉาย นอกจากนั้นยังมีบารมีพอที่จะทำให้สายหนังเกรงใจ

3. ปัจจัยภายนอก ได้แก่

1) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ค่านิยมที่เปลี่ยนไปในการชมภาพยนตร์ของผู้ชมบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่มีรายได้สูงขึ้น และกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ที่ส่งผลโดยตรงต่อโรงภาพยนตร์ชั้นสอง นอกจากนี้ทัศนคติในเรื่องเพศในสังคมไทย ทำให้โรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาทางเพศยังคงดำเนินธุรกิจอยู่ได้

2) ปัจจัยด้านกฎหมาย ประเด็นทางกฎหมายเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อผู้ประกอบการในปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศเนื่องจากช่องโหว่ทางด้านกฎหมาย รวมถึงการปฏิบัติของผู้ใช้กฎหมายเอง ส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ชั้นสอง ทั้งโรงที่ไม่ได้ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ และโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ นั่นคือส่งผลต่อโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งในด้านการแย่งคนดู โดยเฉพาะกลุ่มคนดูผู้ชาย นอกจากนี้ยังส่งปัญหาถึงสายหนังที่มีโรงรองรับภาพยนตร์น้อยลง

3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ภาวะทางเศรษฐกิจมีผลเป็นอย่างมากต่อจำนวนคนดู โดยเฉพาะในกลุ่มลูกค้าโรงงาน ซึ่งส่งผลต่อรายได้ในการดำเนินการด้วย โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ภาวะเศรษฐกิจยังไม่ดีขึ้น

4) ปัจจัยด้านคู่แข่งที่มีผลต่อการดำเนินการธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองนอกจากจะต้องเผชิญกับการแข่งขันกับโรงภาพยนตร์ชั้นสองด้วยกันเองแล้ว ยังต้องแข่งขันกับโรงชั้นหนึ่งและสื่ออื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิดีโอ หรือวีซีดีในปัจจุบัน

5) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีจากภายนอก การพัฒนาอย่างรวดเร็วของโรงชั้นหนึ่งในระบบมัลติเพล็กซ์ ที่ยิ่งเพิ่มความห่างของระดับโรงมากยิ่งขึ้น โอกาสที่จะดึงคนดูบางระดับแทบไม่มีเลย เพราะโรงภาพยนตร์ชั้นสองไม่สามารถปรับตัวให้ทันได้ เนื่องจากต้องใช้งบประมาณสูง ผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ชั้นสองที่มีเงินทุนมากจึงหันไปพัฒนาการสร้างโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งตามศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้าแทน เพราะเห็นผลความคุ้มค่าในการลงทุนมากกว่า

6) ปัจจัยด้านผู้ชม ซึ่งเป็นลูกค้าของโรง ปัจจุบันลูกค้าสำคัญของโรงภาพยนตร์ชั้นสองก็คือ กลุ่มผู้ใช้งานที่มีค่าแรงต่ำ รวมทั้งกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายประจำวันน้อย ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่โรงนั้นๆ และเป็นคนต่างจังหวัดที่มาทำงานหรือศึกษาต่อในกรุงเทพฯ แต่ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลโดยตรงต่อจำนวนคนดูในโรงเหล่านี้ในปัจจุบัน

7) ปัจจัยด้านภาพยนตร์เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินการ โดยในกลุ่มโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง ขึ้นอยู่กับแนวภาพยนตร์ การทำเงินมาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ดารา รวมถึงปัจจัยของสายหนังที่จะซื้อภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ มาฉายหรือไม่ด้วย

8) ปัจจัยด้านสื่อมวลชนมีผลต่อการดำเนินงานของโรงภาพยนตร์ชั้นสองในกลุ่มโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ ซึ่งมักจะมีการนำเสนอเรื่องการฉายภาพยนตร์ของโรงเหล่านี้เป็นประจำเกือบทุกปี ซึ่งก็ส่งผลในการดำเนินงานอยู่บ้างสำหรับบางโรง

ในด้านการปรับตัวของธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในปัจจุบัน มีรูปแบบการปรับตัวที่เน้นการลดต้นทุนเป็นหลัก เน้นการปรับตัวในระยะสั้น เพราะผู้ประกอบการยังไม่เห็นอนาคตสำหรับธุรกิจประเภทนี้ จึงเน้นการลดต้นทุนให้มากที่สุด แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงการใช้เทคโนโลยีสำหรับการฉายในบางแห่ง แต่ก็เป็นการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยในการลดต้นทุน ต่ออายุให้สามารถดำเนินธุรกิจในรูปแบบนี้ได้ยาวนานยิ่งขึ้น ได้แก่

1. การปรับตัวในด้านโครงสร้างองค์กร เป็นการปิดตัวโรงที่ไม่ก่อให้เกิดผลกำไรเป็นระยะเวลานานทิ้งไป ซึ่งเท่ากับเป็นการลดรายจ่ายด้านลูกจ้างและพื้นที่ในส่วนโรงนั้นๆ ทำให้การบริหารคล่องตัวมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในส่วนของผู้ประกอบการที่มีโรงหลายระดับทั้งโรงชั้นหนึ่งและโรงชั้นสอง ในบางพื้นที่อาจปรับระดับโรงชั้นหนึ่งเป็นโรงชั้นสอง เพื่อลดต้นทุน แก้ปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่าย บางแห่งอาจเปลี่ยนแนวภาพยนตร์ที่ฉาย จากฉายภาพยนตร์จากโรงชั้นหนึ่งมาฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ เพราะเจ้าของเห็นผลประโยชน์ที่คุ้มค่า และมีช่องทางทางกฎหมายนั่นเอง

2. การปรับตัวด้วยการเปลี่ยนเทคโนโลยีในการฉาย ในกลุ่มโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ มาฉายด้วยเครื่องโปรเจคเตอร์ ทำให้ลดต้นทุนในการซื้อภาพยนตร์ และได้คนดูมากขึ้น

3. การปรับตัวในด้านภาพยนตร์หมายถึง การพิจารณาเลือกซื้อภาพยนตร์ที่เปลี่ยนไป สายหนังจะไม่ทุ่มทุนในการซื้อสำหรับภาพยนตร์ที่ไม่เห็นผลกำไรโดยเฉพาะภาพยนตร์ที่ไม่สามารถฉายพร้อมโรงชั้นหนึ่งหรือซ้ำกว่าโรงชั้นหนึ่ง 1 อาทิตย์ ในโรงหลักของเครือ ซึ่งเห็นแนวโน้มที่ภาพยนตร์จากบริษัทใหญ่บางบริษัทลดลง ส่วนโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศก็เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดวางโปรแกรม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในการฉายนั่นเอง

4. การปรับตัวในด้านการส่งเสริมการขาย คือการลดโฆษณาในหน้าหนังสือพิมพ์ สำหรับโรงชั้นสองบางเครือ และการชูจุดขายใหม่ในการโฆษณาของโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ นั่นก็คือเครื่องฉายระบบใหม่

เมื่อพิจารณาการปรับตัวที่โรงภาพยนตร์ชั้นสองเหล่านี้ใช้ กลยุทธ์ที่โรงภาพยนตร์ชั้นสองใช้จึงเป็นกลยุทธ์การหดตัว โดยการตัดงบประมาณต่างๆ และตัดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น แม้โรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศจะมีการลงทุนเปลี่ยนเทคโนโลยีในการฉาย แต่ก็เป็นการลงทุนเพื่อประหยัดต้นทุนในการจัดซื้อภาพยนตร์ต่อไป

จากการศึกษา "ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล" พบว่า รูปแบบการประกอบธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในปัจจุบันแบ่งเป็นสองรูปแบบตามภาพยนตร์ที่ฉายอย่างเด่นชัด คือโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่ง และโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ แม้ว่าผู้ประกอบการบางรายจะมีโรงทั้งสองรูปแบบ แต่โรงในรูปแบบแรกต้องแลกกับความไม่สม่ำเสมอของรายได้ เพราะขาดความนิยมของผู้ชมในการติดตามภาพยนตร์ที่เข้าฉายไม่ได้ ยกเว้นถ้าเป็นโรงของตัวเองหรือของตัวเอง ซึ่งมีโรงบางโรงในแถบนนทบุรี พระประแดง หรือบางครั้งก็มีโรงในย่านสะพานใหม่ และสำโรง ที่ได้รับสิทธิในการฉายพร้อมโรงชั้นหนึ่ง ทำให้โรงที่เป็นสายหนังมีข้อได้เปรียบอยู่บ้างในการทำรายได้ตั้งแต่ภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ เข้าฉาย ขณะที่โรงที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ มีผู้ชมประจำที่แน่นอนกว่า และต้นทุนถูกกว่า ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับนโยบายของหน่วยงานที่ควบคุมด้วย ทำให้โรงเหล่านี้ไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ เพราะผิดกฎหมายในการฉาย

ทั้งนี้ การทำธุรกิจของผู้ประกอบการวางอยู่บนเงื่อนไขทางธุรกิจเป็นสำคัญ ทำให้ผู้ประกอบการบางรายละเลยกฎเกณฑ์ทางสังคม ขณะเดียวกันโรงที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงชั้นหนึ่งเอง ก็เต็มไปด้วยภาพยนตร์แนวต่อสู้หรือแอ็กชัน ซึ่งถูกรสนิยมตลาด และภาพยนตร์แนวสยองขวัญ ซึ่งต้นทุนในการซื้อมาถูก และแหล่งในการเผยแพร่ภาพยนตร์ราคาถูกเหล่านี้ คือโรงภาพยนตร์ชานเมืองและโรงภาพยนตร์ต่างจังหวัด ขณะที่ภาพยนตร์อีกส่วนหนึ่งไม่ได้นำเสนอผ่านโรงภาพยนตร์ชั้นสอง เพราะปัจจัยด้านราคาภาพยนตร์ที่สูงเกินไป แนวนโยบายการทำตลาดของบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์บางบริษัทที่ไม่เห็นความสำคัญของโรงภาพยนตร์ชั้นสองและมีเงื่อนไขในการฉายที่ยู้ง่าย ทำให้โรงที่จัดฉายในโรงภาพยนตร์เหล่านี้ขาดความหลากหลาย ผู้ชมถูกจำกัดโอกาสในการเปิดรับภาพยนตร์บางเรื่องบางแนวไปโดยปริยาย

การปิดตัวของโรงชั้นสองที่ฉายภาพยนตร์ที่มาจากโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งไปเรื่อยๆ เมื่อผลประกอบการไม่คุ้มทุน จะมีผลต่อการดำเนินงานของสายหนังในอนาคต เพราะมีโรงรองรับไม่เพียงพอ เมื่อไม่มีสายหนัง โรงก็ไม่สามารถดำเนินการได้อีกต่อไป เพราะไม่มีแหล่งภาพยนตร์มาจัดฉาย

ขณะที่ผู้ประกอบการไม่ได้สนใจที่จะพัฒนาธุรกิจนี้อีกต่อไป ทำให้โรงที่เหลื่ออยู่
ทำได้แค่ประกอบตัวไปเรื่อยๆ หลายๆ โรงมีแนวโน้มที่จะถูกขายพื้นที่หรือเช่าพื้นที่ไปทำอย่างอื่น
ทำให้ในอนาคต ผู้ชมระดับล่างซึ่งมีรายได้น้อยอาจขาดแหล่งค้นหาการอีกแหล่งหนึ่งไป

ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล” เป็นการศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริหารโรง
ภาพยนตร์ ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้มีความคุ้นเคยหรือเกี่ยวข้องกับแหล่งข้อมูลเหล่านี้ ความจำกัดในแง่เวลา
ทำให้ผู้วิจัยทำการศึกษได้ยากลำบากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทางธุรกิจที่
เป็นความลับ ผู้ประกอบการบางรายยังทำธุรกิจในลักษณะผิดกฎหมาย ทำให้ข้อมูลที่ได้มาไม่ค่อย
สมบูรณ์นัก แต่ผู้วิจัยก็พยายามหาแหล่งข้อมูลด้านเอกสารรวมทั้งการสังเกตการณ์ด้วยตัวเอง มา
อ้างอิงให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

การวิจัยในครั้งต่อไป น่าจะมีการศึกษาในด้านต่างๆ ดังนี้คือ

1. การศึกษาในส่วนของความคิดเห็นของผู้ชมโรงภาพยนตร์เหล่านี้ว่าจะมี
ลักษณะการรับชมอย่างไร มีความพึงพอใจในการชมภาพยนตร์ในโรงเหล่านี้หรือไม่ และถ้าไม่มี
โรงเหล่านี้ในอนาคต กลุ่มผู้ชมเหล่านี้จะติดตามสื่อภาพยนตร์จากแหล่งใด
2. การศึกษาเรื่องความพร้อมของคนในสังคมไทยกับการกำหนดประเภท
ภาพยนตร์ตามอายุคนดู หรือการกำหนดเรตภาพยนตร์ และการยอมรับในการกำหนดประเภท
ภาพยนตร์ตามอายุคนดูของคนในระดับต่างๆ ผู้เกี่ยวข้องในธุรกิจภาพยนตร์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ
เพื่อแก้ปัญหาโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์ที่เน้นเนื้อหาทางเพศ นำไปสู่การควบคุมดูแลได้อย่าง
ทั่วถึงและถูกต้อง แทนที่จะทำการกันอย่างผิดกฎหมายและควบคุมไม่ได้เช่นในปัจจุบัน นอกจากนี้
นั้นควรนำเรื่องการจัดแบ่งพื้นที่สถานบริการหรือโซนนิ่งเข้ามาพิจารณาในส่วนโรงภาพยนตร์ที่เน้น
เนื้อหาทางเพศด้วย เพื่อจะได้ควบคุมการเข้าชมภาพยนตร์ของเยาวชนซึ่งยังไม่เหมาะสมที่จะชม
ภาพยนตร์ในลักษณะเหล่านี้

ราชการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนิษฐเสน. "หนึ่งศตวรรษหนึ่งในสยาม". การทำเรื่อง 45, 427 (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2541): 55-67.

กาญจนาศพนธ์. ยุคเพลงหนังและละครในอดีต. กรุงเทพฯ: เรื่องศิลป์, 2518.

การสนเทศ, กรม. รายงานคณะกรรมการศึกษาเรื่องการสร้างภาพยนตร์ไทยและการนำภาพยนตร์ต่างประเทศเข้ามาฉายในประเทศ. พระนคร: โรงพิมพ์ธามินทร์ สีพระยา, 2515.

กิตติกานต์ ภูมิสวัสดิ์. การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเปิดในกรุงเทพมหานครที่มีต่อภาพยนตร์ไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

"แก้ ก.ม.หนัง ปรับ 6 หมื่น ติดคุก 3 ปี สั่งปิดโรงหนังลามกแล้ว 15 โรง". สยามรัฐ (3 กุมภาพันธ์ 2536): 13.

ขนิษฐา จิตต์ประกอบ. บทบาทของรัฐในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

จ.ไตรปิ่น. "โรงหนังเมื่อ 60 ปีก่อน". ศิลปวัฒนธรรม 12 (พฤษภาคม 2534): 154-158.

จรัล ทองเกษม. "การควบคุมภาพยนตร์ด้วยระบบแบ่งอายุผู้ชม". ใน พระราชบัญญัติภาพยนตร์... คำถามที่ต้องการคำตอบ, 19-26. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

จรัล ทองเกษม. บทบาทของรัฐในการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ พ.ศ. 2530-2537. สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

จอเพชร "สวัสดิ์ปีใหม่". ไทยรัฐ (1 มกราคม 2521): 13, 12.

"จับ ผจก. ฉายหนังโป๊ แกมโชว์สดเล่นเสียวประกอบอีก". เดลินิวส์ (27 ตุลาคม 2523): 1, 2.

จำเริญลักษณ์ ธนะวงน้อย. ความรู้ทั่วไปทางภาพยนตร์. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, 2541.

دنوخ ตันเทอดทิตย. "พูลวรลักษณ์ หนึ่งเรื่องเก่าในโรงใหม่". ผู้จัดการรายเดือน 12, 132 (กันยายน 2537): 114-116, 120, 122, 124, 126, 128, 130-132, 134, 136.

ดาวหาง. "เดลินิวส์เท็ง". เดลินิวส์ (24 เมษายน 2522): 17.

โดม สุขวงศ์. ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ครูสภา, 2533.

โดม สุขวงศ์ และ สวัสดิ์ สุวรรณปักษ์. ร้อยปีหนังไทย. กรุงเทพฯ: ริเวอร์บุ๊คส์, 2545.

- ชมขวัญ จำปีประสาน. ทัศนคติของผู้ประกอบการเกี่ยวกับข้อกำหนดจัดสรรที่ดินพุทธศักราช 2535. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาเคหการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ชลิตา เชื้อบำรุงจิต. "100 ปี ภาพยนตร์ในประเทศไทย". สารคดี 13, 150 (สิงหาคม 2540): 89-96.
- ชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง และ พรสิทธิ์ พัฒนานารักษ์. "การบริหารงานเผยแพร่และจัดจำหน่าย ภาพยนตร์". ใน การบริหารงานภาพยนตร์, 514-554. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532.
- "'เซ็นเซอร์' เสนอ 'ปิดตาย' 3 โรง 'ไม่ชัด' ฉายหนังโป๊เขี่ยกฎหมาย". เดลินิวส์ (22 กุมภาพันธ์ 2522): 17, 2.
- ณรงค์ จันทน์เรือง. "โรงหนังสมัยคุณปู่". ศิลปวัฒนธรรม 16, 8 (มิถุนายน 2538): 138-139.
- ดวงทิพย์ วรพันธ์และคณะ. รายงานวิจัยโครงสร้างการบริหารงานองค์กรสื่อสารมวลชน หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, 2541.
- เดือนใจ ทองสำริด. เหตุผลในการเลือกชมภาพยนตร์ของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.
- "'เทปหนังฝรั่ง' เริ่มแพร่หลายเข้าสู่เมืองไทย ชื้อมาเล่นกับโทรทัศน์ในบ้าน ไม่ต้องพึ่ง 'โรงฉาย'". ไทยรัฐ (16 มกราคม 2522): 13.
- ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร: การศึกษาการจัดการแผนใหม่. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2539.
- ธวัช พัฒนพันธ์. "7 โรงหนังแห่งใหม่ แหล่งบันเทิงของชาวกรุง". พิมพ์ไทย (2 มิถุนายน 2511): 10, 15.
- ธวัช พัฒนพันธ์. "โรงหนังในรอบปีของนครหลวง". พิมพ์ไทย (1 มกราคม 2515): 13, 12.
- ธวัชชัย จารนัย. "1 ศตวรรษหนังไทย จาก 'สังกะสี' สู่มัลติเพล็กซ์". ข่าวสด (9 กรกฎาคม 2538): 5, 6.
- "ธุรกิจโรงหนังชั้นสองทรุด เตรียมตอกฝาโลงลาวงการ". ฐานเศรษฐกิจ (2-3 กันยายน 2539): 2.
- นัยนา แยมสาขา. นโยบายการส่งเสริมภาพยนตร์ของรัฐบาลไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- นิภาพร เนียมแสง. พัฒนาการ "ภาษาโปสเตอร์" ในโปสเตอร์ภาพยนตร์ไทย: วิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอและเนื้อหา ระหว่างปี พ.ศ. 2500-2534. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

- นิรมล ปิยะสันติกุล. โครงสร้างตลาดของธุรกิจค้าปลีก: กรณีห้างสรรพสินค้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.
- "บริษัทหนึ่งเล็ก รวมตัวสู่ 'โรงใหญ่' ยึด 'หัวหาด' โรงชั้นสองรอบกรุง ฉายประชันแข่ง 'ไม่ต้อง 'ง้อคิว'". ไทยรัฐ (17 ธันวาคม 2520): 13, 3.
- "บางความเคลื่อนไหวของห้างไทย" ใน ภาพยนตร์ไทย 2533, 41-46. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้ง, 2535.
- "บุกโรงหนังชั้น 2 ฉายหนังปี เนื้อสดค้ำกามเฟื่อง". เดลินิวส์ (21 สิงหาคม 2543): 1, 19.
- ประไพ ประพัฒน์ประพันธ์. "นนทบุรีลามก". ผู้จัดการรายวัน (10 กุมภาพันธ์ 2543): 8.
- "ประสบการณ์ผู้รั้งกระทิงในโรงหนังอายุร่วมร้อยปี". ผู้จัดการรายสัปดาห์ (25 กันยายน - 1 ตุลาคม 2543): 13.
- ประเสริฐ หอมสนิท. สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2542.
- ปิยะลักษณ์ ศรีนิล. ทิศทางการปรับตัวของบริษัทตัวแทนโฆษณาในยุคสังคมข่าวสาร (ทศวรรษ 2000). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- "ผอก. ไม่ง้อโรงใหญ่ ฉายชานเมืองประเดิม". ไทยรัฐ (22 ธันวาคม 2520): 13, 2.
- "พลิกตำราค้าหนังต่างจังหวัด". คลังสมอง 3, 16 (กรกฎาคม 2526): 34-37.
- เพชร พนมทวน. "'เบียร์' ตลอดปี (1)". เดลินิวส์ (21 ธันวาคม 2516): 13.
- ฟิล์มเมเกอร์. "สรุปภาพยนตร์ประจำปี 2541". Starpics 479 (10 มกราคม 2542): 91-96.
- "ภาพยนตร์ไทย: ธุรกิจบันเทิงที่เหมือนไม้ไผ่ล้มง่าย". สรุปข่าวธุรกิจ 17, 15 (1-15 สิงหาคม 2529): 26-32.
- มงคล ปิยะทัตสกร . โครงสร้างธุรกิจภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย (พ.ศ. 2537-2541). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- มนฤดี ชาติอำนวยชัย. พัฒนาการและทิศทางของโรงภาพยนตร์ระบบมัลติเพล็กซ์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- "มัลติฟังก์ชั่น โรงหนังปี 2000". ศิลปวัฒนธรรม 21, 1 (พฤศจิกายน 2542): 130-133.
- แมลงปอง. "บันเทิงชั้น 2". เดลินิวส์ (2 พฤษภาคม 2522): 17.
- "ไม่ตาย กทม. ดับหนังโรงเล็ก ยังมีทางออกอื่นอีกหรือ". ประชาชาติธุรกิจ (2-5 เมษายน 2531): 63.

"โยธา-กทม. ลีนทำพื้น 100 มินิเธียเตอร์" ฐานเศรษฐกิจ 17, 1.106 (21-23 กุมภาพันธ์ 2540): 17,18.

ยิ่งยง สะเด็ดยอด. "งกเงิน". ไทยรัฐ (31 พฤษภาคม 2516): 13.

ยิ่งยง สะเด็ดยอด. "ตัวยืน". ไทยรัฐ (6 มิถุนายน 2516): 13.

ยิ่งยง สะเด็ดยอด. "บันไดสามชั้น". ไทยรัฐ (8 มกราคม 2518): 13.

รัชพล กาญจนาคคม. เหตุใดกิจการภาพยนตร์จึงเฟื่องฟูขึ้นในประเทศไทย (พ.ศ. 2440-พ.ศ. 2483). สารนิพนธ์ปริญญาบัณฑิต. สาขาวิชาภาพยนตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

"โรงหนัง 2 ปีบหนังไทย พันคำยื่นมือเข้าช่วย". ไทยรัฐ (25 มิถุนายน 2518): 13, 14.

"โรงหนังเปลี่ยนโฉม! มินิเธียเตอร์รุ่ง ลงทุนน้อย ไม่ต้องสร้างที่จอดรถให้ยุ่ง". ผู้จัดการ (8-14 กุมภาพันธ์ 2531): 26.

"โรงหนังไปกลางเมือง บริการเสริมครบวงจร" ไทยรัฐ (9 กุมภาพันธ์ 2543): 1, 5.

ลูกแก้ว. "ศึกมินิเธียเตอร์: ทางรอดของหนังไทย หรือทางกำไรของนายทุน". แก้ว 3, 67 (มกราคม 2533) : 102-106.

วรวิชญ เวชกุลเคราะห์. "ปิดฝุ่นโฆษณา ภาพโฆษณาหนังไทย". คู่แข่ง 14,166 (กรกฎาคม 2537): 132-135.

วัฒนา พัฒนพงศ์ และคนอื่นๆ. สื่อมวลชนกับบทบาทด้านจริยธรรม. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2530.

วาลี ชันธุวาร. การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของหนังสือพิมพ์ข่าวสดในช่วงปี พ.ศ. 2533-2538. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

วาว กาวาง. "ถึง อธิปไตยกรรมสรรพากร". เดลินิวส์ (4 ธันวาคม 2517): 13.

วาว กาวาง. "ถึง อธิปไตยกรรมสรรพากร (2)". เดลินิวส์ (5 ธันวาคม 2517): 13.

วิสูตร พูลวรลักษณ์ และ ทศนีย์ จันท. "การบริหารโรงภาพยนตร์". ใน การบริหารงานภาพยนตร์. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532.

ศิริชัย ศิริกายะ. หนังไทย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

สมชาย พุ่มลอาด. ภาพยนตร์ในเมืองไทย. กรุงเทพฯ: สมาคมโรงภาพยนตร์, 2514.

สมชาย ภคภาสนีวิวัฒน์. การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์, 2542.

สมบุญ รุจิขจร. ขบวนการสร้างเมือง (หนัง) ผ่านมิติยกชั้นสู่ Luxury. คู่แข่ง 17, 222 (พฤศจิกายน 2539): 126-140.

- พมบุญ รุจิขจร และ วุฒิกกร สิ้นสุวาทีน. "สิ้นมนต์ขลังของหนังควบ". คู่แข่ง New Age 17, 232 (กันยายน 2540): 37-41.
- สมยศ นาวิกการ. การบริหารและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ, 2540.
- สมาคมการตลาดแห่งประเทศไทย. "โรงพยาบาลนตร์ ถนนการแข่งขัน...เข้มข้น". 30 ปี สมาคมการตลาดแห่งประเทศไทย, 2538: 135-143.
- สรนันท์ ร.เอกวัฒน์. "รายงานผลการจับกุมและปิดโรงฉายหนังศีลเสื่อม". มีเดีย 9, 104 (กุมภาพันธ์ 2536): 78-81.
- "สรุปสภาวการณ์วงการหนัง '30'. เอนเตอร์เทน (30 ธันวาคม 2530ก): 42.
- "สรุปสภาวะวงการหนังไทย บันเทิงไทย '35". เอนเตอร์เทน (30 ธันวาคม 2535): 38.
- "สรุปสภาวะวงการบันเทิงไทย '36". เอนเตอร์เทน (30 ธันวาคม 2536): 79.
- "สิ่งที่ไม่เลียดำรวจชั่วกีนส่วยสื่อลามกอนาจาร". สยามโพสต์ (7 กรกฎาคม 2538): 8.
- "สำรวจโรงพยาบาลนตร์ที่นครหลวงฯ มีกว่า 80 โรง". ไทยรัฐ (9 มกราคม 2515):15.
- "สื่อลามกทำลายภาพลักษณ์ชาติ". เดลินิวส์ (วันที่ 14 ธันวาคม 2538): 15.
- สุทธากร สันติธวัช. "หนังไทยในทศวรรษ (พ.ศ. 2530-2539)". สารคดี 13, 150 (สิงหาคม 2540): 129-132.
- เสถียร จันทิมาธร. "กรรมการเซนเซอร์กับหนังต้องห้ามในเมืองไทย". สังคมศาสตร์ปริทัศน์ (มีนาคม 2515): 26-43.
- "หนังไทยร้อง 'ไปไม่รอด' ยื่นหนังสือถึง รมต. อุตสาหกรรม แฉตัวเลขสร้างหนังไทย". เดลินิวส์ (20 มกราคม 2517): 1, 3, 13.
- "หนังโป๊หนีภาษีระบดยันภูธร 'เซ็นเซอร์' ลุยจับหลายจังหวัด". เดลินิวส์ (30 มีนาคม 2522): 17, 3.
- "หนังลามกฉายเก็ลื่อนกรุง จเรตำรวจคาดโทษท้องที่". สยามโพสต์ (7 เมษายน 2537): 2.
- "หลายพรรคชนะจากคนในวงการหนัง". เอนเตอร์เทน (30 ธันวาคม 2530ข): 58.
- อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. วิวัฒนาการชุมชนแออัดและองค์กรชุมชนแออัดในเมือง: รายงานการศึกษาโครงการวิจัยและปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาชุมชนเมือง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2541.
- องอาจ จิระอร. "เวลาที่เลยผ่านกับความฝันสีขาวในโรงหนังชั้นสอง". เทรนด์ แมน 4,47 (กรกฎาคม 2539) :114-121.
- "อนาคตใจ เด็กไทยมาเป็นทาสหนังลามก". ผู้จัดการรายสัปดาห์ 9, 475 (8-14 มกราคม 2539): 39-40.
- "อวบ ไตลิ่งคะ ตุ๊กกีนหนังไม่มีอะไรแน่นอน". เอนเตอร์เทน (30 มกราคม 2532): 24-25.

- "อวบ ไตลิ่งคะ มองปัจจุบันและอนาคตของ UIP". เอนเตอร์เทน (30 ธันวาคม 2530): 61-65.
- อาจินต์ ปัญจพรวด์. "'โรงหนัง' และ 'หนังสือ' เมื่อ พ.ศ. 2496". มติชนสุดสัปดาห์ 1029 (9 พฤษภาคม 2543): 63.
- อารียา พงษ์เพียรไพโรจน์. "ธุรกิจโรงภาพยนตร์". วารสารเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), (มิถุนายน 2540): 27-29.

ภาษาอังกฤษ

- Bennis, Warren G. Organization Development: Its Nature Origin and Prospects. Reading, Massachusetts: Addison-Wesley, c1969.
- Borsboom, Edward. "100 Years of Cinema Exhibition in Europe". <http://www.mediasalles.it/ybkcent//ybk95con.htm> , 1995.
- Hodge, B.J. and Anthony, P. William. Organization Theory. Boston: Allyn&Bacon, 1988.
- Leavitt, Harold J. The Organizational World. New York: Harcourt Brace and Jovanovich, c1973.
- McQuail, Denis. Mass Communication Theory: An Introduction. 3rd ed. London: Sage.C 1994.
- Vernier, Jean-Marc. "100 Years of Cinema Exhibition in France-a Historical Profile". <http://www.mediasalles.it/ybkcent//ybk f.htm>, 1995.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อโรงที่ดำเนินธุรกิจในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2542-2543 และสถานภาพเมื่อ 31 ธันวาคม 2543

ลำดับ	ชื่อโรง	ที่ตั้ง	ปีที่เปิด	สถานภาพเมื่อสิ้น สุดปี พ.ศ. 2543	หมายเหตุ
1	สะพานใหม่รามมา	ถ.พหลโยธิน แขวงคลองถนน เขตบางเขน		ปิด	
2	ลาดพร้าวรามมา	ถ.ลาดพร้าว แขวงลาดยาว เขตจตุจักร		ปิด	
3	เพชรโชคชัย	ถ.ลาดพร้าว แขวงวังทองหลาง เขตบางกะปิ	2524	ปิด	
4	จันทิมาเธียเตอร์	ถ.นครไชยศรี เขตดุสิต	2515	ปิด	
5	ทวีผลรามมา	ถ.จันทน์ แขวงทุ่งวัดดอน เขตสาทร	2515	ปิด	
6	นนทบุรีรามมา	ถ.พิบูลสงคราม ต.สวนใหญ่ อ.เมือง จ.นนทบุรี	2516	ปิด	ปิด พ.ย.43 เปิด ใหม่ ม.ค.45
7	เพชรคลองจั่น	ถ.สุขาภิบาล 2 แขวงคลองจั่น เขตบึงกุ่ม	2523	ปิด	
8	อุดมสุข	ถ.สุขุมวิท แขวงพระโขนง เขตคลองเตย		ปิด	
9	คลองเตยรามมา	ถ.พระราม4 แขวงพระโขนง เขตคลองเตย	2512	ปิด	
10	พระโขนงเธียเตอร์ 1	ถ.สุขุมวิท แขวงพระโขนง เขตคลองเตย	2514	ปิด	แบ่งโรงเมื่อปี 36 ปิดในปลายปี 43 และกลับมาเปิด ใหม่ในปี 44 และ ปิดไปในปีเดียวกัน
11	พระโขนงเธียเตอร์ 2	ถ.สุขุมวิท แขวงพระโขนง เขตคลองเตย		ปิด	ปิดเมื่อปี 42
12	พระโขนงเธียเตอร์ 3	ถ.สุขุมวิท แขวงพระโขนง เขตคลองเตย		ปิด	ปิดไปพร้อมกับ โรง 2
15	กรุงธนรามมา	ถ.จรัลสนิทวงศ์ แขวงบางพลัด เขตบางพลัด	2514	ปิด	
16	บางปะกอกรามมา	ถ.สุขสวัสดิ์ แขวงบางปะกอก เขตราษฎร์บูรณะ		ปิด	
17	สิริรามมา	ถ.เจริญกรุง แขวงป้อมปราบ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	2514	ปิด	รื้อพัฒนานากรแล้ว สร้างใหม่

รายชื่อโรงที่ดำเนินธุรกิจในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2542-2543 และสถานภาพเมื่อ 31 ธันวาคม 2543

ลำดับ	ชื่อโรง	ที่ตั้ง	ปีที่เปิด	สถานภาพเมื่อสิ้น สุดปี พ.ศ. 2543	หมายเหตุ
18	สุริยาเธียเตอร์	ถ.ตากสิน แขวงบुकโด เขต ธนบุรี	2512	ปิด	
19	ไทยเจริญรามา	ต.บางพึ่ง อ.พระประแดง สมุทรปราการ		ปิด	
20	เมโทร	ถ.เพชรบุรี แขวงพญาไท เขต ราชเทวี		ปิด	
21	ประติพัทธ์ เธียเตอร์	ถ.ประติพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท	2516	ปิด	
22	เพชรพวานนง	ถ.พวานนง แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบางกอกน้อย	2508	ปิด	
23	กรุงเทพรามา	ถ.กรุงเทพ-นนท์ แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ		ปิด	
24	ศรีย่านเธียเตอร์ 1	ถ.สามเสน แขวงนครไชยศรี เขตดุสิต		ปิด	ปรับปรุงจาก ศรีย่านเดิม ปี 36
25	ศรีย่านเธียเตอร์ 2	ถ.สามเสน แขวง นครไชยศรี เขตดุสิต		ปิด	
26	เฉลิมพันธ์	ถ.ประชากราษฎร์ 2 แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ	2511	ปิด	
28	เทเวศร์รามา	ถ.สามเสน แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร		ปิด	
29	แอร์พอร์ตรามา	ดอนเมือง		ปิด	
30	ลาสเวกัส	บางพลัด		ปิด	
29	ศรีพรสวรรค์	ถ.พิบูลสงคราม ต.สวนใหญ่ อ. เมือง จ.นนทบุรี		ปิด	
31	กรุงสยาม	ถ.พหลโยธิน แขวงคลองถนน เขตบางเขน		ยังดำเนินกิจการ	
32	เฉลิมสิน	243 ถ.ประติพัทธ์ แขวง สามเสนใน เขตพญาไท		ยังดำเนินกิจการ	ปิดในปี 2544
33	แค้ปิตอล	ถ.เจริญกรุง แขวงป้อมปราบฯ เขตป้อมปราบฯ		ยังดำเนินกิจการ	
34	งามวงศ์วานรามา	ถ.งามวงศ์วาน แขวงทุ่งสอง ห้อง บางเขน	2523	ยังดำเนินกิจการ	ปี 45 เปิดเฉพาะวัน ศุกร์-เสาร์ และ นักชัตฤกษ์

รายชื่อโรงที่ดำเนินธุรกิจในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2542-2543 และสถานภาพเมื่อ 31 ธันวาคม 2543

ลำดับ	ชื่อโรง	ที่ตั้ง	ปีที่เปิด	สถานภาพเมื่อสิ้น สุดปี พ.ศ. 2543	หมายเหตุ
35	จักรวาลเธียเตอร์	ถ.ประชาสงเคราะห์ แขวงสาม เสนใน เขตพญาไท	2515	ยังดำเนินกิจการ	
36	จันทเธียเตอร์	ถ.จันทน์ แขวงทุ่งวัดดอน สาทร		ยังดำเนินกิจการ	
37	เจริญผลรามมา	ถนนเจริญผลวัฒนา ต.บางปรอก อ.เมือง จ.ปทุมธานี	ประมาณ 2520	ยังดำเนินกิจการ	
38	เจ้าพระยา เธียเตอร์	5/3 ถ.สุขุมวิท แขวงพระโขนง เหนือ เขตวัฒนา	2513	ยังดำเนินกิจการ	
39	เฉลิมเกียรติ	ถ.ลาดหญ้า แขวงสมเด็จ เจ้าพระยา เขตคลองสาน	2498	ยังดำเนินกิจการ	
40	เฉลิมศรี	ถ.สุขสวัสดิ์ ต.บางพิง อ.พระ ประแดง สมุทรปราการ		ยังดำเนินกิจการ	
41	ดาวสยาม	ถ.จันทน์ แขวงทุ่งวัดดอน เขต สาทร		ยังดำเนินกิจการ	อยู่ในชอยเดียวกับ ทิวผลรามมา
42	ไทยรามมา	ถ.ตากสิน แขวงคลองตันไทร เขตคลองสาน	2512	ยังดำเนินกิจการ	
43	ธนบุรีรามมา	ถ.จรัลสนิทวงศ์ แขวงบางบำหรุ เขตบางกอกน้อย	2515	ยังดำเนินกิจการ	
44	นิวยอร์ก	ถ.พหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท		ยังดำเนินกิจการ	
45	นิวแหลมทอง	ถ.เขาวราช แขวงสัมพันธวงศ์ เขตสัมพันธวงศ์		ยังดำเนินกิจการ	
46	นครนนท์รามมา	ถ.กรุงเทพ-นนท์ อ.เมือง จ. นนทบุรี	2526	ยังดำเนินกิจการ	
47	นครหลวงรามมา	ถ.จรัลสนิทวงศ์ แขวงบ้านช่าง หล่อ เขตบางกอกน้อย	2522	ยังดำเนินกิจการ	
48	บางแครรามมา	ถ.เพชรเกษม แขวงบางแค เขต ภาษีเจริญ		ยังดำเนินกิจการ	
49	ปรีนซ์	ถ.ศรีเวียง แขวงสีลม เขตบาง รัก		ยังดำเนินกิจการ	
50	ปารีสเธียเตอร์	ถ.หลานหลวง แขวงสี่แยกมหา นาค เขตดุสิต		ยังดำเนินกิจการ	

รายชื่อโรงที่ดำเนินธุรกิจในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2542-2543 และสถานภาพเมื่อ 31 ธันวาคม 2543

ลำดับ	ชื่อโรง	ที่ตั้ง	ปีที่เปิด	สถานภาพเมื่อสิ้น สุดปี พ.ศ. 2543	หมายเหตุ
51	ฝึงหลวง	ถ.สุขสวัสดิ์ ราษฎร์บูรณะ	2526	ยังดำเนินกิจการ	
52	พหลโยธินเตอร์	ถ.พหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท	2512	ยังดำเนินกิจการ	
53	พระโขนงราม	ถ.คลองตัน แขวงพระโขนง เขต พระโขนง	2510	ยังดำเนินกิจการ	
54	เพชรเกษม	ถ.เพชรเกษม แขวงบางแค เขต ภาษีเจริญ		ยังดำเนินกิจการ	
55	มงคลราม	ถ.พหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท	2512	ยังดำเนินกิจการ	
56	ราชเทวีราม	ถ.เพชรบุรี แขวงถนนเพชรบุรี เขตพญาไท	2511	ยังดำเนินกิจการ	
57	ลอนดอน	ถ.สุขุมวิท แขวงคลองตัน เขต คลองตัน	2523	ยังดำเนินกิจการ	
58	ศรีสยามเธียเตอร์	ถ.สุขสวัสดิ์ ต.บางฟิ่ง อ.พระ ประแดง สมุทรปราการ	2518	ยังดำเนินกิจการ	
59	นิเวศน์ราม	ถ.สุขุมวิท ต.สำโรงเหนือ อ. เมืองสมุทรปราการ	2510	ยังดำเนินกิจการ	
60	แหลมทอง	ถ.พระราม 4 คลองเตย	2513	ยังดำเนินกิจการ	
61	อมรพันธุ์ราม	ถ.พหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตบางเขน	2515	ยังดำเนินกิจการ	
62	เอเชียราม	ถ.คลองตัน แขวงพระโขนง เขต พระโขนง	2517	ยังดำเนินกิจการ	
63	ฮอลิเดย์ 1	1599 ถ.สุขุมวิท แขวงพระโขนง เหนือ เขตวัฒนา	2519	ยังดำเนินกิจการ	ปรับเป็น น มินิ เธียเตอร์ และปิด เมื่อ 42 กลับมา เปิดเป็นชั้นสองเมื่อ ปี 43
64	ฮอลิเดย์ 2	1599 ถ.สุขุมวิท แขวงพระโขนง เหนือ เขตวัฒนา		ยังดำเนินกิจการ	ฮอลิเดย์ 3 เปิด ใหม่ในปี 2544
65	ฮาวาย	ถ.เจริญรัช แขวงคลองตันไทร เขตคลองสาน	2516	ยังดำเนินกิจการ	ปรับปรุงเปลี่ยนชื่อ จากวงเวียนใหญ่ ราม เป็น ฮาวาย ในปี 2522

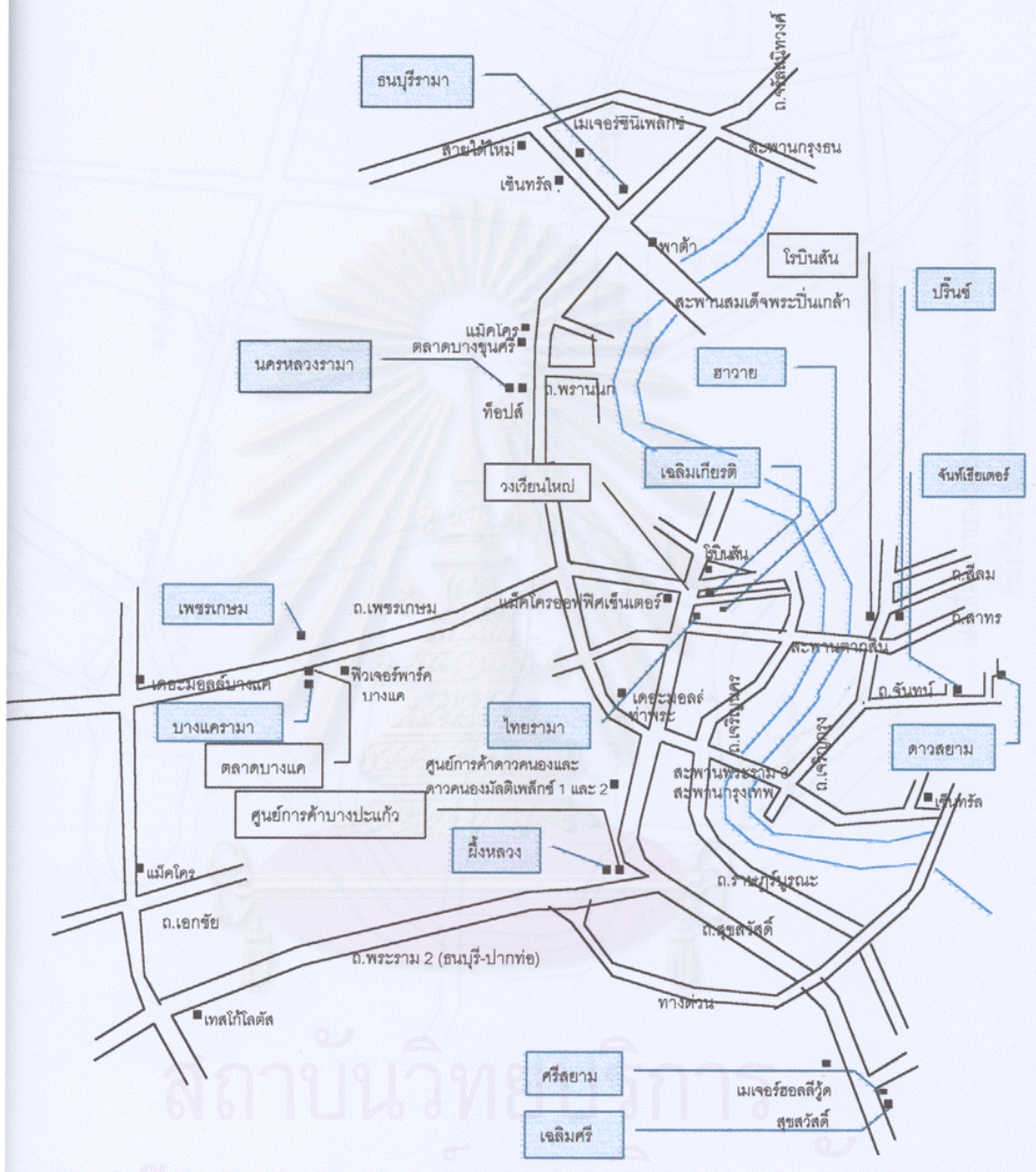
รายชื่อโรงที่ดำเนินธุรกิจในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2542-2543 และสถานภาพเมื่อ 31 ธันวาคม 2543

ลำดับ	ชื่อโรง	ที่ตั้ง	ปีที่เปิด	สถานภาพเมื่อสิ้น สุดปี พ.ศ. 2543	หมายเหตุ
66	สเทพ	ถ.สุขุมวิท สำโรง		ยังดำเนินกิจการ	
67	สำโรงรามมา	ถ.สุขุมวิท สำโรง		ยังดำเนินกิจการ	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

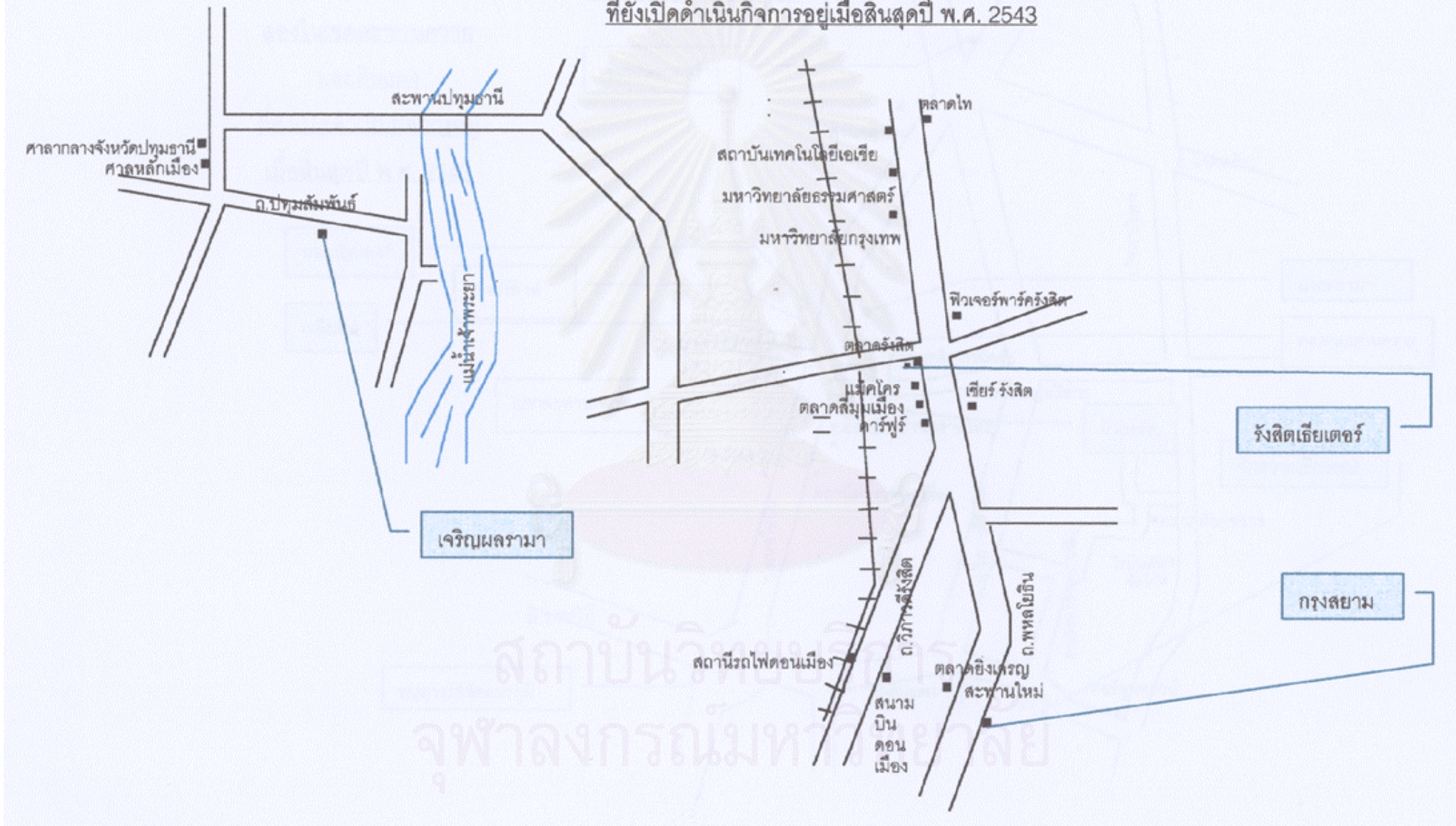
แผนที่โรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตด้านทิศใต้และฝั่งธนบุรี
ที่ยังเปิดดำเนินการอยู่เมื่อสิ้นสุดปี พ.ศ. 2543

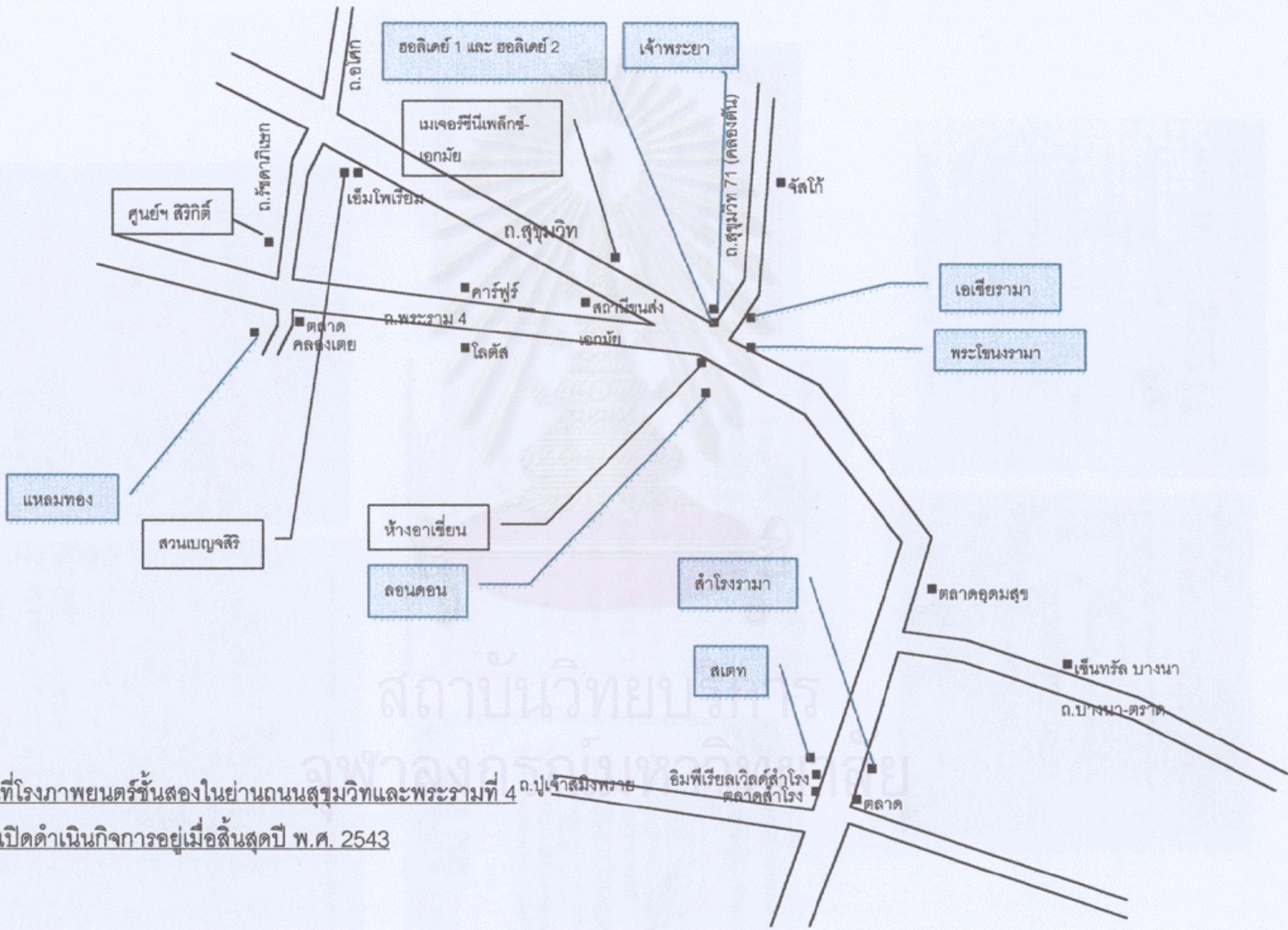

สถาบันวิจัยการอนุรักษ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่โรงภาพยนตร์ชั้นสองในเขตด้านทิศเหนือและจังหวัดปทุมธานี
ที่ยังเปิดดำเนินการอยู่เมื่อสิ้นสุดปี พ.ศ. 2543

แผนที่โรงพยาบาลชั้นสองในย่านถนนสุขุมวิทและพระรามที่ 4
ที่ยังเปิดดำเนินการอยู่เมื่อสิ้นสุดปี พ.ศ. 2543

ใบกำกับภาษี *๐๖1๖๕
 เลขที่ D **29511**
 โรงพยาบาล **ราชเทวีราม**
 334/185 ซอยธรรมิกราช แขวงราชเทวี เขต. 10100
 ค่าชมภาพยนตร์ **30 บาท**
 (รวมภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว)
 วันที่ เดือน พ.ศ.
 10ปี.....
 เลขประจำตัวผู้เสียภาษี 3011807415

เลขที่ C **30240**
 โรงพยาบาล **ธนบุรีราม**
 ๑๑๗/18 อ.จตุรรมิตรวงศ์ บางพลัด กรุงเทพฯ
 ใบกำกับภาษีชั่วคราว
 บัตรเข้าชมภาพยนตร์
ราคา 30 บาท
 (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม)
 วันที่ เดือน พ.ศ.
 10ปี.....
 เลขประจำตัวผู้เสียภาษี 8101335163

ส่วนนี้สำหรับผู้ชมโรงภาพยนตร์
 เลขที่ **06413**
 เลขที่.....
 เลขประจำตัวผู้เสียภาษี 1200040007
โรงพยาบาลศิริราช
 713/1-2 หมู่ 6 ถนนศิริราช
 ศ.ส.า.ร.ง.ค. ๑๐๕๐๑ เขตพุทธบาท
 ใบเสร็จรับเงิน - ใบกำกับภาษีอย่างย่อ
 ค่าชมภาพยนตร์รวมราคาภาษีมูลค่าเพิ่ม
40 บาท

ส่วนนี้สำหรับผู้ชมภาพยนตร์
 เลขที่ **016740**
 เลขที่.....
 ใบเสร็จรับเงิน - ใบกำกับภาษีอย่างย่อ
 เลขประจำตัวผู้เสียภาษี 1 02702216 7
กรุงสยามราม
 119/4 ถ.พหลโยธิน แขวงคลองถนน
 เขตบางเขน กทม. โทร. 5210109
 ค่าชมภาพยนตร์รวมราคาภาษีมูลค่าเพิ่ม
40 บาท
 ใบลดเก็บทอนนี้ไว้แสดงต่อเจ้าหน้าที่
 บัตรนี้ใช้ได้เฉพาะวันเวลาที่ระบุไว้เท่านั้น
 ไม่รับเปลี่ยนหรือแลกคืน

ส่วนนี้สำหรับผู้ชมภาพยนตร์
 เลขที่ **049603**
 เลขที่.....
 เลขประจำตัวผู้เสียภาษี 1 ๐๓๐๕๑๑๔ ๑
โรงพยาบาลธรรมศาสตร์
ดาวสยามเอเชียเตอร์
 เลข ชม.บ.บ.ร.ท. เขตพระโขนง
 ๑๐๑๑๑ ๑๑๐๑๑
 ใบเสร็จรับเงิน - ใบกำกับภาษีอย่างย่อ
 ค่าชมภาพยนตร์รวมราคาภาษีมูลค่าเพิ่ม
40.00 บาท

ส่วนนี้ใบกำกับภาษีอย่างย่อ - ใบเสร็จรับเงิน
โรงภาพยนตร์มงคลราม
 670/22 ถ.พหลโยธิน พญาไท กทม.
 เลขประจำตัวผู้เสียภาษี ๕ ๑๕๐๑๑๑ ๐
 ค่าชมภาพยนตร์
ราคา 40.00 บาท
 (รวมภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว)
 วัน/เดือน/ปี
 บัตรนี้ใช้ได้เฉพาะ วันเวลาที่ระบุไว้เท่านั้น
 ใบลดเก็บทอนนี้ไว้แสดงต่อเจ้าหน้าที่
No 06244
 ตานนา

พหลโยธินเตอร์
 โรงภาพยนตร์พหลโยธินเตอร์ ชั้นดงทับ
 1311/70 ถ.พหลโยธิน พญาไท กทม. โทร. 2781120
 เลขประจำตัวผู้เสียภาษี ๑๐๐๑๑๑๑๑๑๑
 ใบกำกับภาษีอย่างย่อ (แบบย่อ)
 ค่าชมภาพยนตร์รวมราคาภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว
ราคา 40.00 บาท
 10ปี.....
 เลขที่.....
 วันที่.....
No 08351
 เลขนำหน้าตัดออกจากร้าน
 เลขนำหน้าตัดออกจากร้าน

บัตรเข้าชมโรงภาพยนตร์ชั้นสอง

เล่มที่ 00041

ใบศรับเงิน - ใบกำกับภาษีอย่างย่อ
เลขประจำตัวผู้เสียภาษี ๖ 10112517 7

วิมลพาณิชย์
58-118 ถนนพหลโยธิน แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ โทร. 08000200

โปรดเก็บก่อนนี้ไว้แสดงต่อเจ้าหน้าที่
ค่าชมภาพยนตร์ราคารวมภาษีมูลค่าเพิ่ม

40 บาท

บัตรนี้ใช้ได้เฉพาะวันเวลาที่ระบุไว้เท่านั้น ไม่รับเปลี่ยนหรือแลกคืน

เล่มที่ 000677

ใบศรับเงิน - ใบกำกับภาษีอย่างย่อ

นครหลวงราม
7107 ถนนรัตติกาล แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ โทร. 0122318 0

โปรดเก็บก่อนนี้ไว้แสดงต่อเจ้าหน้าที่

ราคา **40.00 บาท**

เลขที่ บ. ๖๖-2543

DU

บัตรนี้ใช้ได้เฉพาะวันเวลาที่ระบุไว้เท่านั้น ไม่รับเปลี่ยนหรือแลกคืน

★★ No 03082

โรงภาพยนตร์
จักรวาลเชิเยเตอร์
3874 ถนนดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ

ใบศรับเงิน

เลขประจำตัวผู้เสียภาษี 1-01318842-6

วันที่ 24 เม.ย. ๖๖

ชมภาพยนตร์
รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม

ราคา 40

ไทยรามาช็เยเตอร์
โรงภาพยนตร์ ไทยรามาช็เยเตอร์
36 ถ.สาทรเดิม ถ.คลองตันใหม่
ถ.คลองตัน กทม. โทร. ๕๖๖๖๖๖

เลขประจำตัวผู้เสียภาษี 119340940

บัตรนี้ใช้ได้เฉพาะวันเวลาที่ระบุไว้เท่านั้น ไม่รับเปลี่ยนหรือแลกคืน

ราคา 40 บาท

รวม

เลขที่ บ. No 08660

วันที่

NO. เล่มที่ 87

โรงภาพยนตร์ เจลิมเกียรต์
บริษัท นิวรามาภาพยนตร์ จำกัด
138 ถ.สาทรเก่า คลองสาน ก.ท.ม.
ใบศรับเงิน/ใบกำกับภาษีอย่างย่อ

เลขประจำตัวผู้เสียภาษี ๖ 10127628 2

บัตรนี้ใช้ได้เฉพาะวันเวลาที่ระบุไว้เท่านั้น

ราคา **40.00 บาท**

เลขที่ บ. No 08637

โปรดเก็บก่อนนี้ไว้แสดงต่อเจ้าหน้าที่
ราคานี้รวมภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว

คืนฉบับ

เล่มที่ 11

บัตรนี้ใช้ได้เฉพาะวันเวลาที่ระบุไว้เท่านั้น

โรงภาพยนตร์ เจลิมสิน
243 ถ.ประดิพัทธ์ พญาไท กทม.
เลขประจำตัวผู้เสียภาษี ๖ 10105433 0

ค่าชมภาพยนตร์

ราคา **40.00 บาท**

(รวมภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว)

วันที่

บัตรนี้ใช้ได้เฉพาะวันเวลาที่ระบุไว้เท่านั้น

โปรดเก็บก่อนนี้ไว้แสดงต่อเจ้าหน้าที่

No 01023

คืนฉบับ

No 00475

คืนฉบับ

ใบกำกับภาษีอย่างย่อ / ใบศรับเงิน

โรงภาพยนตร์ นีวยอร์ด
222/25 ถนนพหลโยธิน แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ

ค่าชมภาพยนตร์

ราคา **40.00 บาท**

(รวมภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว)

วันที่ เดือน พ.ศ.

รวม

เลขที่

เลขประจำตัวผู้เสียภาษี ๖๖๖๔๔๖3๐1

บัตรเข้าชมภาพยนตร์

โรงภาพยนตร์ สวาท
จ้าวระเกษการคำ

ราคา **25.00 บาท**

เล่มที่ 09932

เลขที่

ใบศรับเงิน

เลขประจำตัวผู้เสียภาษี 01482385 2

ปารีส
โรงภาพยนตร์ ชั้นบน เซ็นทรัลพลาซ่า
292 ถนนพหลโยธิน แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ โทร. 282-4640

ราคา **40 บาท**

บัตรนี้ใช้ได้เฉพาะวันเวลาที่ระบุไว้เท่านั้น ไม่รับเปลี่ยนหรือแลกคืน

บัตรเข้าชมโรงภาพยนตร์ชั้นสอง

No 9322

พระโขนงเรียเตอร์ 1
PRAKANONG THEATRE

ห้างหุ้นส่วนจำกัด พระโขนงเรียเตอร์
เลขที่ 7110/5 ถนนสุขุมวิท
แขวงพระโขนง เขตคลองเตจ กทม. 10110
โทรศัพท์ประจำตัวผู้ถือบัตร 3102293103

ราคาค่าชมภาพยนตร์ **24.00 บาท**

ใบกำกับภาษีอย่างย่อ
จกรรณภพพาณิชย์คู่ค้าพิเศษ
ไม่รับเงินสดหรือแลกเงิน

No 4730

พระโขนงราม
PRAKANONG RAMA

ห้างหุ้นส่วนจำกัด วรรณภาพยนตร์
เลขที่ 12007/10 ถนนสุขุมวิท
แขวงพระโขนงเขต เขตวัฒนา กทม 10110
โทรศัพท์ประจำตัวผู้ถือบัตร 3102293103

ราคาค่าชมภาพยนตร์ **40 บาท**

ใบกำกับภาษีอย่างย่อ
จกรรณภพพาณิชย์คู่ค้าพิเศษ
ไม่รับเงินสดหรือแลกเงิน

ส่วนนี้สำหรับผู้ชมภาพยนตร์

เลขที่ 0017293

เลขประจำตัวผู้ถือบัตร 1 02704089 8

โรงภาพยนตร์จิวนิอิมรี่

274 หมู่ 18 ซอยสุขุมวิท 18 แขวงบางนา
จังหวัดพระโขนง กรุงเทพมหานคร
ใบเสร็จรับเงิน - ใบกำกับภาษีอย่างย่อ
ค่าชมภาพยนตร์รวมราคาค่าภาษีคู่ค้าพิเศษ

40 บาท

ส่วนนี้สำหรับผู้ชมภาพยนตร์

เลขที่ 51876

เลขประจำตัวผู้ถือบัตร 1 02704089 8

ผิงหลวงราม

525/119 ซ.สุขุมวิท แขวงบางนาประเทศ
เขตราชบุรีฤกษ์ กรุงเทพมหานคร
ใบเสร็จรับเงิน - ใบกำกับภาษีอย่างย่อ
ค่าชมภาพยนตร์รวมราคาค่าภาษีคู่ค้าพิเศษ

40.00 บาท

ส่วนนี้สำหรับผู้ชมภาพยนตร์

เลขที่ 34164

เลขประจำตัวผู้ถือบัตร 1 02704089 8

โรงภาพยนตร์จิวนิอิมรี่

274 หมู่ 18 ซอยสุขุมวิท แขวงบางนา
จังหวัดพระโขนง กรุงเทพมหานคร
ใบเสร็จรับเงิน - ใบกำกับภาษีอย่างย่อ
ค่าชมภาพยนตร์รวมราคาค่าภาษีคู่ค้าพิเศษ

40 บาท

ส่วนนี้สำหรับผู้ชมภาพยนตร์

เลขที่ 152434

เลขประจำตัวผู้ถือบัตร 1 00000021 0

โรงภาพยนตร์จิวนิอิมรี่

274 หมู่ 18 ซอยสุขุมวิท แขวงบางนา
จังหวัดพระโขนง กรุงเทพมหานคร
ใบเสร็จรับเงิน - ใบกำกับภาษีอย่างย่อ
ค่าชมภาพยนตร์รวมราคาค่าภาษีคู่ค้าพิเศษ

40 บาท

ส่วนนี้สำหรับผู้ชมภาพยนตร์

เลขที่ 64867

เลขประจำตัวผู้ถือบัตร 1 01211000 4

โรงภาพยนตร์จิวนิอิมรี่

408 ถนนลาดพร้าว แขวงบางนาใต้
เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร
ใบเสร็จรับเงิน - ใบกำกับภาษีอย่างย่อ
ค่าชมภาพยนตร์รวมราคาค่าภาษีคู่ค้าพิเศษ

40.00 บาท

บัตรเข้าชมโรงภาพยนตร์ชั้นสอง

โรงภาพยนตร์ในเครือนครหลวง คือ นครนันทน์รามมา และ
กรุงสยามรามมา (ถ่ายเมื่อ 2 มิถุนายน 2544)

โรงพยาบาลใน
เครือนครหลวง
"ศรีสยาม"
(ปากลัด) เมื่อ 7
กรกฎาคม 2544

โรงพยาบาลใน
เครือนครหลวง
"นครหลวงรามาศรี"
เมื่อ 2 มิถุนายน
2544

โรงพยาบาลใน
เครือบ้านวิ
"งามวงศ์วาน
รามาศรี" เมื่อ 2
มิถุนายน 2544

โรงภาพยนตร์ในย่านพระโขนง (7 กรกฎาคม 2544)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

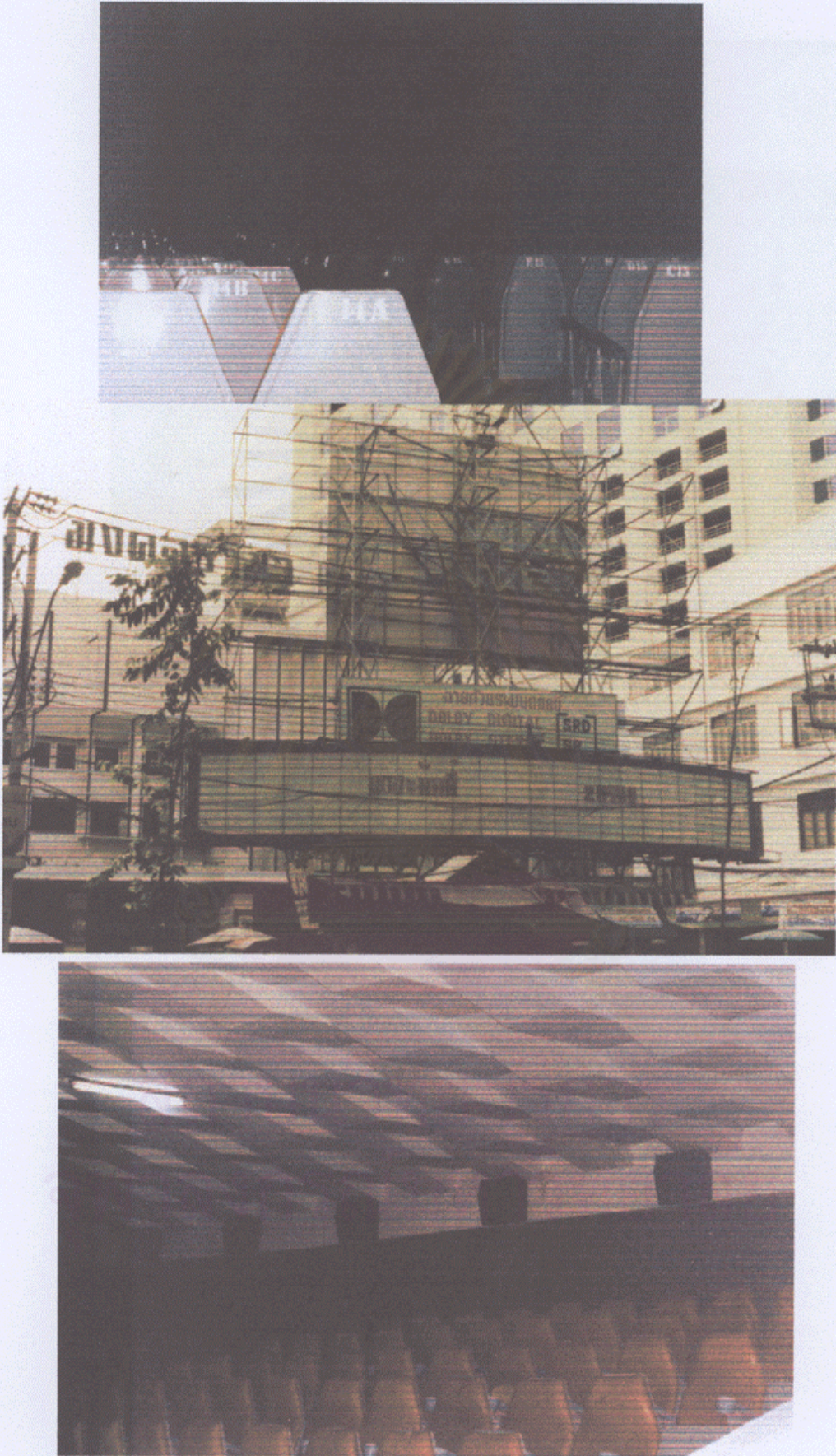
ย่านวงเวียนใหญ่มีโรงเหล้าอยู่ 3 โรงคือ เจริญเกียรติ ฮาวาย และ ไทยราม่า (ถ่ายเมื่อ 2 มิถุนายน 2544)

โรงภาพยนตร์ในย่านสะพานควาย คือ นีวอร์ค, พหลโยธิน
และ เฉลิมสิน (ถ่ายเมื่อ 17 กันยายน 2542)

มงคลรามา ย่านสะพานควาย (ที่นั่งชั้นล่าง, ตัวโรงภายนอก,
ที่นั่งชั้นบน) เมื่อ 17 กันยายน 2542

สะพานใหม่รามมา (ปิดไปแล้ว) ตั้งอยู่เยื้องๆ "กรุงสยามรามมา"
(ถ่ายเมื่อ 2 มิถุนายน 2544)

ทางเข้าโรง "เทเวศร์" ซึ่งปิดไปแล้ว (ถ่ายเมื่อ 2 มิถุนายน
2544)

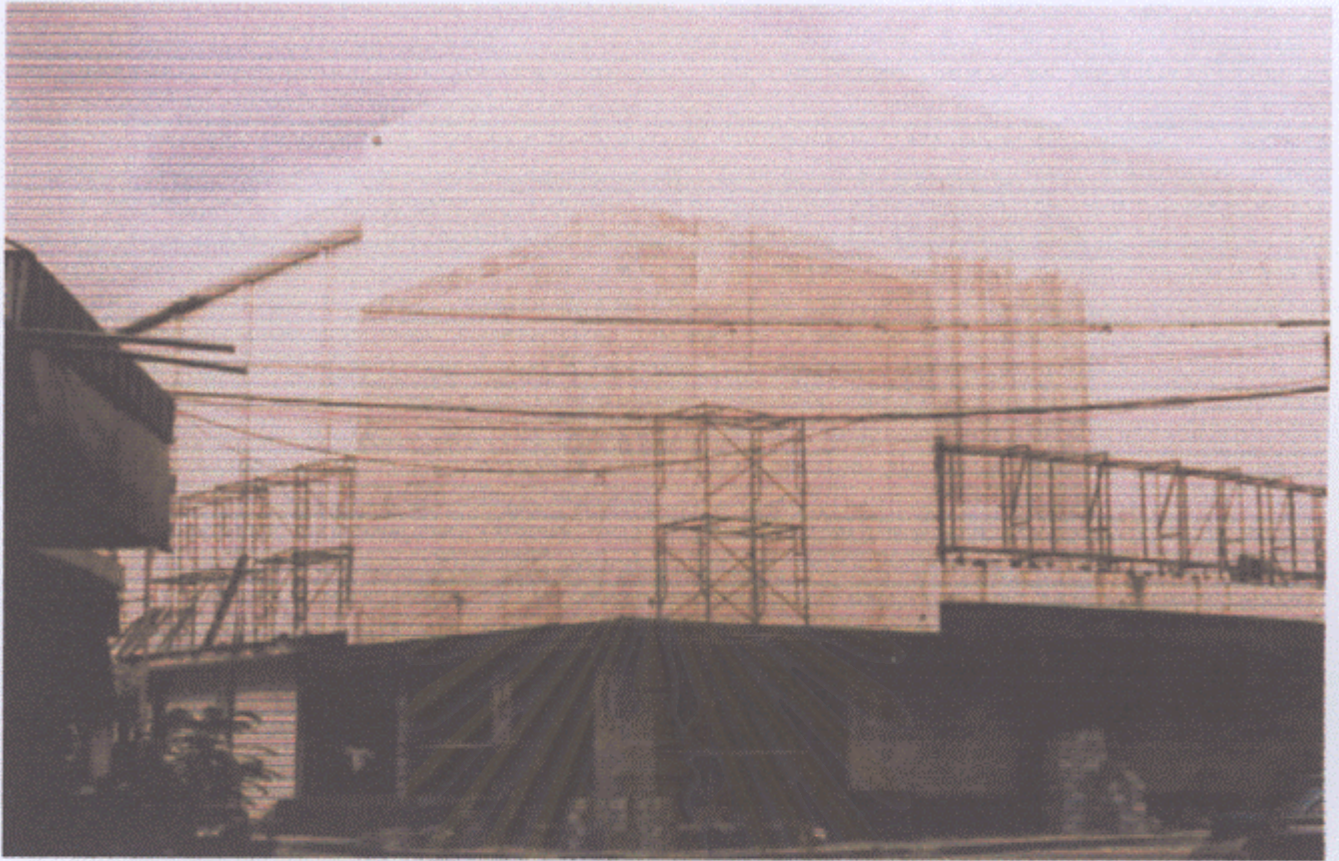
โรงที่ปิดไปแล้ว
ศรียานเจียเตอร์ 1 และ 2
ถ่ายเมื่อ 2 มิถุนายน 2544

โรงที่ปิดไปแล้ว
จันทิมาเจียเตอร์
ถ่ายเมื่อ 2 มิถุนายน 2544
ตั้งอยู่ไม่ห่างจากศรียานัก

ดาวคนอง 1 และ 2 โรงชั้นสองซึ่งดัดแปลงโรงชั้นหนึ่งแบบ
มินิเธียเตอร์ และยังเป็นโรงชั้นหนึ่งอยู่
(ถ่ายเมื่อ 2 มิถุนายน 2544)

ไทยเจริญรามา ย่านถนนสุขสวัสดิ์
 ขณะดัดแปลงเป็นสถานบ้านเที่ยงยามค่ำ
 ถ่ายเมื่อ 7 กรกฎาคม 2544

ยิ่งเล่น..ก็ยิ่งรุ่ง! สำหรับ ดาวาไทยไร้เทียมทาน **จารุณี**
 ด้วยลีลาเยี่ยมยอดในตำนาน **สาว6ก.** เก่ง-กล้า-เก่ง-แถม-เก่ง-ถนัด
 บทดี'จารุณี'พาเดิน... **น้ำผึ้งป่า** เรื่องพิเศษ!

เรื่องหวาน เก็บน้ำตาทุกก่อน
 เรื่องระส่อน ร้ายกว่าพิษงู
 เรื่องบู๊ ป่าทั้งป่าสะเทือน!

สงวนลิขสิทธิ์
 โทร:
 ล้อต๊อก
 เปียกโพธิ์
 จตุมา

**ต้อนรับ
 ปีใหม่
 วนนี้**

น้ำผึ้งป่า

อเนกทานนท์
 7 นิตยสาร

ต้อนรับปีใหม่ วนนี้ทั่วประเทศ
 สายเหนือ เชียงใหม่
 เมืองเก่า นครสวรรค์
 ประชาชาติ อุดรธานี
 ทองไข่อัคร เพ็ชรบูรณ์
 เพ็ชรบูรณ์ เพ็ชรบูรณ์
 โกสุมเขิน ขามทองเพชร
 ศรีสะเกษ ตาคลี
 สายอีสาน
 เฉลิมวัฒนาโคราช โคราช
 เฉลิมมิตร บุรีรัมย์
 เฉลิมไทย ศรีสะเกษ
 ทวีลาตภาพานันท์ ปากช่อง
 ปริมศ. ขำเป็ด
 ร.ร.ค.-เร.ค.บค.โตท์ ชัยภูมิ

เพชรธรรมา เพชรเอี่ยมไพบ
 เจ้าพระยา สามย่าน โขธารา โขขจรฤกษ์ เฉลิมบุรี
 ลาดพร้าวธรรมา เขินบุรี เอ็ม.จี.เอช ศรีธานี
 กรุงเทพธรรมา ราชาวังท่าพระ ศรีพรสวรรค์ โกลิณีนิคม
 งามวงศ์วาน เพชรไผ่คดัย เพชรรังสิต จักรวรรดิธรรมา
 ย่านเมือง ผิดต่อ ส.บาวีภาตชนคร โทร.2258021

สถาบันวิทยบริการ

โฆษณาภาพยนตร์ไทยเรื่อง "น้ำผึ้งป่า" (ไทยรัฐ ฉ.31 ธันวาคม 2527)
 ยุคที่มินิเธียเตอร์เพิ่งเกิด และโรงชั้นสองจำนวนมากยังคงเป็นเครื่องที่ฉาย
 ภาพยนตร์พร้อมกันกับโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งได้

ยุคที่เต็มไปด้วยโรงมัลติเพล็กซ์ในปัจจุบัน
 (ไทยรัฐ 6 มกราคม 2544)

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายทศพร ไชมพัตร เกิดเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2517 ที่จังหวัดชุมพร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2539 และเข้าศึกษาในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิตที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย